శ్రీరస్తు   నం. ....

శ్రీలలితాంబికాయైనమః

శ్రీమదింద్రారాధనసాంబశివతో శ్రీమద్వ్యాస ప్రణీత

శ్రీబ్రహ్మాండపురాణోత్తర ఖండాంతర్గత

శ్రీదేవీభక్తవిచిత్రచరిత్రశోభిత

పఠనశ్రవణ తత్పరజనతా సకల విభూతిప్రదాన

కల్పద్రుమాయమానం

శ్రీ లలితోపాఖ్యానమ్

ఉదారశీల మూర్తి శ్రీ పువ్వాడ వేంకటరాయపర్య

ముద్రిత గ్రంథమనుసృత్య వరహాపురాగ్రహార నివాసినా

జనస్వామి లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రిణా

దుర్ముఖినామ సం॥ హేమన్తే కొల్లూరుగ్రామస్థ

శ్రీ అజంతా ముద్రణాలయే ముద్రాపితం సత్

విజయతేతరామ్

[ప్రాపణవ్యయం ప్రత్యేకం]   [ఏతన్మూల్యం రు 6—0—0

ఈ గ్రంథ ముద్రణకు ద్రవ్య దాతలు

1. చివుకుల కృష్ణయ్యగారు విజయవాడ రు. 25—0—0
2. మాధవధనలక్ష్మి రైస్ మిల్లువారు వేమూరు 25—0—0
3. కన్నెగంటి అంజయ్యగారు వరహాపురం 25—0—0
4. జంధ్యాల లక్ష్మీకాంతమ్మగారు తెనాలి 25—0—0
5. గుంటుపల్లి రంగనాయకమ్మగారు వరహాపురం 25—0—0
6. శ్రీవేంకటేశ్వర రైస్ మిల్లువారు వేమూరు 25—0—0
7. నాగళ్ళ వెంకటకృష్ణయ్యగారు వరహాపురం 25—0—0
8. వేమూరి పూర్ణచంద్రరావుగారు కొల్లూరు 25—0—0

గ్రంథ ప్రాప్తిస్థానం :

1. జనస్వామి లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి
(వయా) తెనాలి
వరహాపురం అగ్రహారం

2. జె. శ్రీపతిశాస్త్రి
హైదరాబాదు—13
అంబర్ పేట పోస్టు, నల్లకుంట East
2-2—1180/19

ముద్రితము : శ్రీ అజంతా ఆర్ట్ ప్రింటర్సు, కొల్లూరు (గుంటూరుజిల్లా)

ఉపోద్ఘాతము

శ్రీ చతుర్వేదాగమాది మంత్రములలో సౌభాగ్యవిద్యా పంచదశాక్షరీ మహామంత్రము మహోత్తరమైనది, మఱియును బాలా, బగళా, గాయత్రీ, దుర్గా ప్రభృతి శ్రీ విద్యామంత్రములును, రామ, కృష్ణ, నారసింహ, సౌర, గాణాపత్య, శైవ, శాక్తేయాది మంత్రములును, నిగూఢముగ నున్నవి. ఆ మంత్రముల కధిదేవత లలితా త్రిపురసుందరి. వ్యాస దూర్వాసాది మహర్షు లామెను సేవించిరి. శంకరాచార్యులు సౌందర్యలహర్యాది గ్రంథములయం దామె ప్రభావమును వర్ణించిరి. ఉపనిషత్తులయందును బ్రహ్మసూత్రములయందును జెప్పఁబడు బ్రహ్మవిద్య యీ లలితయే. చంద్రచంద్రికలవల భిన్నముగ గోచరించినను శక్తిశక్తిమదభేదముచే నిస్తరంగ సముద్రంబువలె నేకమై పరశివాభిన్నమై విరాజిల్లు నీ లలితయందును ప్రవృత్తియందు శక్తి యనియు నివృత్తియందు శివుఁడనియుఁ బరబ్రహ్మమనియు శ్రుతులు చెప్పుచున్నవి. ఈ రహస్యము గురుదేవతానుగ్రహంబునఁ దెలియఁదగును. ఈమె బ్రహ్మాదులకును సకలాత్మల ప్రపంచమునకుఁ గారణము. దుష్టసంహార శిష్టరక్షణార్థమై చిదనలమున శ్రీచక్రాధిష్ఠాత్రియై మనోహర సుగుణాకారముతోఁ బ్రభవించిన త్రిపురసుందరీచరితమును బోధించునది లలితోపాఖ్యానము.

కథాసంగ్రహము.

మహేశ్వరుఁడు కైలాసమున సభ నలంకరించియుండఁగ దాక్షాయణి శివు నొప్పుఁ గొని దక్షుని యజ్ఞవాటము చేరి యాతనిచేఁ నవమానింపఁబడి శరీరమును వీడి పర్వతరాజునకు మేనకయందు జనించి దినదినాభివృద్ధిఁ గాంచుచుండెను. హిమవంతుఁడు నారదోపదేశమునఁ గుమార్తెను దనవెంటఁ దోడుకొని తపస్సు చేయు శివుని సేవకై నియమించెను. తారకాద్యసురులచేఁ బీడితులగు దేవతలు ప్రోత్సహింప మన్మథుఁడు పుష్పాస్త్రసముచేత పార్వతీ పరమేశ్వరులకు మరులు పుట్టించి రుద్రఫాలాగ్నిచే భస్మీభూతుఁ డయ్యెను. ఆ భస్మమున భండాసురుఁడును వానితోన విశుక్రవిషంగు లుదయించిరి. భండుఁడు రుద్రపారాయణ చేసినవాఁడై శివునివలన వరములఁబొంది శూన్యకనగరమును రాజధానిగా నేర్పఱచి అరువదివేల వర్షము లేకచ్ఛత్రాధిపత్యముగ సామ్రాజ్య మేలెను. అతని సోదరులును ముల్లోకప్రాణులయందు వాయురూపమున తేజస్సులనిచ్చు రక్తశుక్లములుహరించిరి. బ్రహ్మాండమంతయు నిస్సత్త్వమై నిస్సహాయమై యుండెను. విష్ణ్వాది దేవతలు కామపునర్జీవము నుద్ధరింపఁదగు శక్తియని తలంచి యుండాతఁడగు పర శివుని గొనియాడ నాదేవుఁడు సశక్తికుఁడై

చిద్యాగము నిర్వహించెను. అందుద్భవించిన లలిత పుంరూపమున పరశివుని కల్పించి యాయనను వరునిగఁ గైకొని సకల గీర్వాణబృందముతో బ్రహ్మాదులనుగృత్స్న జగత్తును సృష్టించెను. మఱియు నామె తనబుద్ధినుండి యుత్పాదించిన శక్తికి శ్యామలాంబయనియు స్వాహంకార జనితమగుశక్తికి వారాహీకాంబ యనియు నామమిడి సన్నిధి నుంచుకొని వ్యవహరించు చుండెను. స్వాంశచేఁ గామేశ్వరి మొదలగు పంచదశనిత్యా దేవతలను బాలాబగళా దుర్గాదిశక్తులను యోగినీగణమును గల్పించుకొని చతురంగబలముతో విజయ ముహూర్తమున భండాసురవధకై నిర్గమించెను.

భండాసురుఁడు తనపట్టనమున నుత్పాతములుగాంచి ధైర్యమునువీడక తన పరివారముతో విచారించి యనేకాక్షౌహిణీ సైన్యముతో దుర్మదుని రణభూమికంపెను. సంపత్కరీదేవి సైన్యముతో వానిజంపెను. దానవనాయకుఁడు చతురంగబలముతోఁ గరుండునిఁబంప నశ్వారూఢ వానిని దునుమాడెను. రాక్షసరాజాశ్చర్యపడి సర్వప్రయోగ నిపుణుల సేనాపతుల నేవురను సైన్యమిచ్చి పంపెను. వారినందఱను నకులీదేవి గరుడారూఢయై వధించెను. భండదానవుఁడు సూర్యవరప్రసాదులగు సేనాపతుల నేడ్వురను బలంబుతో సమరభూమి కంపెను. వారి దృష్టిప్రసారమున శక్తిసముదాయము నిశ్చేష్టిత మయ్యెను. తిరస్కరిణీదేవి యంధాస్త్రముచేఁ గన్నులుగప్పి సేనాపతుల నందఱను హతముచేసెను. రాక్షసవిభుఁ డాశ్చర్యముతో సోదరుఁడగు విషంగుని పదునైదుగురు సేనాపతులతో సమరభూమి కంపెను. కామేశ్వరి భగమాలిని ప్రభృతి నిత్యాదేవతలు పదునైదుగురు పదునైదు సేనాపతులను క్రమముగ దునుమాడి విషంగు నెదుర్కొన వారిజవమును సహింపఁజాలక వాడు శూన్యకనగరమునకుఁ బాఱిపోయెను.

మఱుదినమున త్రిపురసుందరీదేవి తన సైన్యరక్షణకుఁ జుట్టు వహ్ని ప్రాకారమును గల్పింపఁజేసి యుద్ధసన్నాహము చేసెను. నాఁడు భండపుత్రులు ముప్పదిమంది తండ్రియాజ్ఞచే సైన్యములతో రణభూమిఁ జొచ్చి బాలాంబచే మడసిరి. పుత్రశోకవ్యాకులుఁడగు భండాసురు నోదార్చి విశుక్రుఁడు విఘ్నయంత్రమును శక్తికటకమున విసరివేసెను. దాని ప్రాభవమున శ్రీదేవీ సైన్యమంతయుఁ బరస్పరానురాగమును వీడి మహారాజ్ఞి మర్యాదలను నిర్లక్ష్యముచేయు ప్రసంగములు చేయుచు నిద్రాధీనమగు చుండెను. వారాహీశ్యామల లీవృత్తాంతమును విన్నవింప నా లలిత కామేశ్వరుని గన్నులారఁగాంచి మందహాస మొనర్చెను. ఆ మందహాసకాంతుల

నుండి గజముఖుఁ డుదయించి విఘ్నయంత్రమును భేదించి విశుక్ర ప్రేరితుఁడగు గజాసురుని సంహరించెను. శ్రీదేవి సంతసమునఁ బ్రథమపూజాస్థానము గజాననున కొసంగెను.

మూఁడవదినమున విశుక్ర విషంగులు రాజ్యాజ్ఞగైకొని మేనల్లుండ్రఁ బది మందిని సేనాపతులుగఁ జేసికొని సమరరంగమునకు వచ్చిరి. మహారాజ్ఞి సెలవు గైకొని శక్తిసైన్యముతో మంత్రిణీదండనాథలు రథారూఢలై యుద్ధభూమిఁ జొచ్చిరి. ఉభయసైన్యములు పోరుచుండ విశుక్రుఁడు తృషాస్త్రమును బ్రయోగించెను. దానిచే శక్తిసైన్యము దప్పిగొని సొలిపోవుచుండెను. దండనాథ సుధాసింధువు నాహ్వానించి వారి దప్పితీర్చి రణసన్నద్ధురాలాయెను. సాయంతనమునకు శ్యామలాదేవి విశుక్రుని, వారాహీదేవి విషంగుని, సైన్యముతోఁ జంపిరి. నాల్గవదినమున భండదానవుఁడు సోదరులకై వగచి వగచి ధైర్యముతో నేను లలితాంత రక్తమునచేఁ బుత్రభ్రాతృశోకవహ్ని జల్లార్తునని శిష్టసైన్యముతో రణరంగమునఁ బ్రవేశించెను. లలితాదేవియును స్వసైన్యముగ యుద్ధభూమిఁ జేరెను. పరస్పర జయకాంక్షతో ఘోరముగ లలితాభండ దానవులు పోరుచుండిరి దానవప్రభువు మహాసురాస్త్రమును బ్రయోగింప మధుకైటభమహిషాసురాది రాక్షసులు వెలువడి శక్తిసేనను బాధించుచుండిరి. దుర్గాదేవి దివ్యస్వరూపమున వారినందరను మసపుడెను, సురల భండుఁడు హిరణ్యాక్ష హిరణ్యకశిపు మున్నగు రాక్షసవీరుల నాహ్వానింప శ్రీదేవి కరనఖములనుండి మత్స్యాది దశావతారమూర్తు లుదయించి వారిని సంహరించిరి. అస్త్రప్రత్యస్త్రములతోఁ బోరిపోరి తుద్దుదకు లలితాదేవి కామేశ్వరాస్త్రమును బ్రయోగించెను. ఆ యస్త్రాగ్ని భండాసురుని శూన్యక నగరముతోఁగూడ దహించెను. ఇట్లు నాల్గుదినములు యుద్ధముచేసి లలితాదేవి దేవకార్యమును సిద్ధింపఁజేసెను. సురలు లలితాదేవిని స్తుతించి కాముసజ్జీవితుని జేయఁగోరిరి. కోరికగదేవియుత్తమ కటాక్షవీక్షణమున కాముఁడు జీవితుఁడై స్థాణ్వాశ్రమముచేరి పార్వతీ పరమేశ్వరులకుఁ బరస్పరానురాగ ముదయింపఁ జేసెను. ఈశ్వరుఁడు సప్తర్షుల రాయబారముతోఁ బార్వతినిఁ బరిణయమాడెను. ఆ దంపతులకుఁ బుట్టిన స్కందుఁడు పెద్దయై తారకాసురుని సంహరించి దేవసేనను వివాహమాడి కైలాసమున నుండెను. మన్మథుఁడు దేవకార్యమును నిర్వర్తించి శ్రీనగరమున శ్రీదేవిని సేవించుచుండెను.

శ్రీనగరములు పదునారు. అవి నిత్యానామములతోఁ బ్రసిద్ధివహించినవి. ఈ నగరములకుఁ గోటలు తోఁటలు గలవు. అందుఁ గదంబవనవాటిక

యందు మాతంగమహర్షి కుదయించిన శ్యామలాదేవి స్వసమానశక్తులతో గాన మొనర్చుచుండును. సాలముల చివర చింతామణి గృహము, నద్దాని యందు బాలాంబతో పరశివాంక నిలయయై లలితాంబ విరాజిల్లుచున్నది.

ఉపాఖ్యాన ఫలము,

ఈ లలితోపాఖ్యాన గ్రంథమును బూజించిన సర్వాగిష్టములు దొరలగును దేవతలందఱు లలితాస్వరూపులగుటచే నన్ని పర్వములందును బఠింపందగినది. ఈ గ్రంథపారాయణము కోటి సప్తశతీ పాఠముతో సమానము.

గ్రంథ వైశిష్ట్యము

ఈ గ్రంథమున నలుబదిరెం డధ్యాయములు గలవు. "తస్మాద్ద్వాత్రింశకాశాస్త్రి బ్రహ్మాండోత్తరకీర్తితం" అని ఫలశ్రుతియందుం గానవచ్చుటచే "ఆనందచిన్మయం" అను శ్లోకముతో బ్రారంభింపబడిన పదునొకండవ యధ్యాయమునుండి పారాయణయోగ్యమని తోంచినను కథాప్రాణమనందగు లలితా పట్టాభిషేకము మహాయాగక్రమము లలితా స్తవము. లలితా కామేశ్వరుల కళ్యాణము, (నాఱవ యధ్యాయమునుండి పదియవ యధ్యాయము వఱకును) గల చరిత్ర త్రోసిరాజనుట న్యాయము కాదు. మహాశయులారా! భగవద్విషయముతోం బాటాగ్నవాక్యమందు వైశిష్ట్యమున్నదని గ్రహించి బాలరామాయణమువలె నీ యైదధ్యాయములును బఠనీయగ్రంథమునం జేర్తురుగాక!

ముద్రణము:- వేమూరు గ్రామమున చైత్ర బ 30 నాడు బ్రహ్మీభూతులగు కురుగంటి వెంకటరమణ (పిచ్చయ్య) శాస్త్రిగారి జయంత్యుత్సవమున సమావిష్టులైన భక్త శిష్యబృందములోం నొకరగు శ్రీ జంధ్యాల వెంకట సుబ్రహ్మణ్యశాస్త్రులుగారీ గ్రంథప్రాశస్త్యమును శ్రీమద్దూర్వాసముని విరచిత ఆర్యాద్విశతీస్తోత్ర రహస్యము నుపన్యసించి ముద్రణకై బురికొల్పిరి. నాడు సభ్యులిచ్చిన యుత్సాహమున యీ గ్రంథమును ముద్రింపింప సంకల్పించితిని. ఆంధ్రప్రదేశ విద్యాపరిషత్కార్యదర్శి శ్రీ చివుకుల సుబ్బరాయశాస్త్రిగారు మాప్రోత్సాహమున వ్రాసిపంపిన విపులరచనను సంగ్రహించి ప్రకటించడమైనది. గ్రంథము నాదరించి ప్రచారము చేయు బాధ్యత శ్రీవారి శిష్యబృందమునకేగాక యాస్తిక మహాశయులందఱియందును గలదు.

దుర్ముఖి సం॥ మార్గశిర బ ౫ లు.

విపశ్చిద్విధేయుండు

జనస్వామి లక్ష్మీనృసింహశాస్త్రి

విషయసూచిక.

స్ఖాలిత్య పరిశోధన పత్రిక

పుట	పంక్తి	శుద్ధ	పుట	పంక్తి	శుద్ధ
1	8	తేజస్విని	58	10	ప్రాకార
3	18	నష్టే	58	16	సనసభాం
3	21	అవాప్స్యతి	59	20	నీలలోహితః
5	19	అధిరుహ్య	60	2	సర్వాగ్నే
6	1	స్వాంతర	62	13	సహాజ
9	3	గాయితం	65	20	సదాభవ
9	8	ప్రవసన్తి	73	6	సుపర్ణ
9	12	పవమానే	74	17	బాహువు
9	16	అవిద్వధా	75	13	శిశు
10	6	తేనా	75	14	ఇతోర్వర్ద్యవసు
11	5	ముక్తైన	75	15	జామాత్రు
11	5	దిక్పతిః ఇంద్రః॥	76	10	దివ్యశ్వం
11	7	వసుః ప్రవాప్యతిః	76	12	అగ్నే
14	12	మహారాజకః	77	16	జనస్థానభసాగ్వ
14	21	శ్రాద్ధస్య	81	8	ధవళే
15	14	ఫాల్గుణ	87	17	జనస్త్రీయం
16	2	స్త్రైణ్యతో	89	1	పలాయితోః
18	20	పింజాణి	97	14	సద్యశో
22	22	నిమిత్తే	98	15	గిరి
35	1	మాసతి, మాసి	91	17	భూర్గమాన
41	16	హయగ్రీవః	99	6	మార్గస్య !
42	13	కుష్ఠిరోగి	101	4	శిశోర్బ్రహ్మా
43	1	వివస్వస్య	101	6	ప్రవేశ
43	16	పాత్రగాథ	102	13	ప్రణమ్య
43	19	మాహృతం	103	3	కుశాగ్రే
44	15	ప్రాభః	104	6	అనుప్రాప్త
45	19	నిముక్తే	105	10	జనస్త్రీయం
49	9	గమనం	106	2	ముఖే
51	16	స్వైరిణ్యా	107	13	కుష్ఠిరోగి
56	6	నవారిష్టు	108	19	సకుమారే
			111	6	పద్మతో

పేజి	పంక్తి	శుద్ధ
120	1	సుమనో
125	8	స్తమ్భానను
126	8	భీత్యాకులితా
128	14	శృఙ్గార
132	5	ద్రుఘ్ణి, లస
137	20	స్ఫురిహ్మాలోకం
138	16	ర్థ, కేసరో
139	11	దేవాఃప
142	4	బలాధర్షణ
144	7	అత్రైన్త్రక
148	16	నుజాభ్యాం
151	4	వచనం
173	1	దేవాజ్ఞుహా
175	9	సర్వాత్మన్ - నాయికే
179	13	మహీంద్రాంశ్చ
181	17	హాయాసనా
187	14	గేయచక్ర
192	11	చణ్డోచ్చణ్డా
192	15	దేవీసమానా
199	11	ద్యుతి
203	16	సర్వాకర్షిణి
206	3	భగమాలా
108	17	కాలదణ్డ
210	10	సాఽలంకారాయుతే
210	14	జృమ్భిణీ
211	12	కాకినీతథా
211	18	సాకినీ డాకినీ
212	20	లలితాదణ్డ
213	4	చణ్డోచ్చణ్డ
215	16	ఫూత్కారి - వహన్
218	15	ఇతిదేవీ
247	6	ధృషితా
286	15	[illegible]
293	21	యుద్ధ
304	2	[illegible]
311	21	[illegible]
318	4	[illegible]
322	9	అథర్వ
327	11	శ్రీలలితే
338	8	పఞ్చసంఖ్యా
340	7	స్తత్ర
341	20	మహాపద్మ
348	17	[illegible]
347	14	ఇచ్ఛాశ్చ
353	4	పుష్పవాః
353	13	ధాన్యాయుష్యశ్చ
355	16	రత్నమయా
3 7	5	వాగ్లలితా
367	16	మణిద్వారైః
368	15	వరదశ్చ
374	22	సూర్యవచ్చ
377	17	తతోజ్ఞాని
382	11	[illegible]
386	1	అష్టకే
387	1	మాహేశ్వరీ
3?0	17	మహాచక్రా
391	8	పఞ్చాత్మకే
393	20	దివ్యాసూ
403	9	తస్మాదు

శ్లో॥ [illegible] ।
[illegible] ॥

శ్రీరస్తు

శ్రీలలితాంబికాయై నమః

అథ బ్రహ్మాణ్డపురాణోత్తరఖణ్డాన్తర్గత

లలితోపాఖ్యానప్రారమ్భః

— అగస్త్యంప్రతి హయగ్రీవకృతహితోపదేశః —

అస్తు వ శ్శ్రేయసే నిత్యం వస్తు వామాఙ్గసున్దరమ్ ।
యత స్తృతీయం విమలం తురీయం పరమం మహః ॥ ౧
అగస్త్యో నామ దేవర్షి ర్వేదవేదాఙ్గపారగః ।
సర్వసిద్ధాన్తవిజ్ఞాతా బ్రహ్మానన్దరసాత్మకః ॥ ౨
చచారావ్యాహతః పీఠాని తీర్థాన్యాయతనాని చ ।
శైలారణ్యనగా ముఖ్యా స్సర్వాఞ్జనపదానపి ॥ ౩
తేషు తేష్వఖిలాన్ జన్తూన్ సన్నతిమిరావృతాన్ ।
శిశ్నోదరపరాన్ దృష్ట్వా చిన్తయామాస తాపసః ॥ ౪
తస్య చిన్తయమానస్య పరితో వసుధా మిమామ్ ।
ప్రాప్త మాసీత్సమాప్త్యన్తం కాఞ్చీనగరముత్తమమ్ ॥ ౫
తత్ర వారణశైలేన్ద్రే మిత్రమునిలయం శివమ్ ।
కామాక్షీం కలిదోషఘ్నీ మభ్యర్చ్య చ నవాత్మనామ్ ॥ ౬
లోకపీడార్తో హృదయా త్తస్య చిన్తయమానస్య ధీమతః ।
చిరకాలేన తపసా తోషితో౽భూజ్జనార్దనః ॥ ౭
హయగ్రీవాం తనూం కృత్వా సాక్షాద్విజ్ఞానవిగ్రహామ్ ।
శఙ్ఖచక్రాక్షవలయపుస్తకోజ్జ్వలబాహుకామ్ ॥ ౮

పూరయం స్త్రిజగత్కృత్స్నం ప్రభయా దేహజాతయా ।
ప్రాదుర్బభూవ పురతో మునే రమితతేజసః ॥ ౯
తం దృష్ట్వా౽నన్దభరితః ప్రణమ్య చ ముహు ర్ముహుః ।
వినయావనతో భూత్వా సన్తుష్టావ జగత్పతిమ్ ॥ ౧౦
అథోవాచ జగన్నాథ స్తుష్టో౽స్మి తపసా తవ ।
వరం వరయ భద్రం తే భవితా భూసురోత్తమ ॥ ౧౧
ఇతి పృష్టో భగవతా ప్రోవాచ మునిసత్తమః ।
యది తుష్టోసి భగవ న్నిమే పామరజన్తవః ॥ ౧౨
కేనోపాయేన ముక్తాస్స్యు రేతన్మే వక్తుమర్హసి ।
ఇతి పృష్టో ద్విజేనాహ దేవదేవో జనార్దనః ॥ ౧౩
ఏష ఏవ పురా ప్రశ్న శ్శివేన రచితో మమ ।
అయమేవ కృతః ప్రశ్నో బ్రహ్మణాపి తతః పరమ్ ॥ ౧౪
కృతో దూర్వాససా పశ్చాద్భవతా తు తతః పరమ్ ।
భవద్భి స్సర్వభూతానాం గురుభూతై ర్మహాత్మభిః ॥ ౧౫
మమోపదేశో లోకేషు ప్రథితో౽స్తు వరాన్మమ ।
అహమాదిర్హి దేవానా మాదికర్తా స్వయం ప్రభుః ॥ ౧౬
సృష్టిస్థితిలయానాం తు సర్వేషామపి కారకః ।
త్రిమూర్తి స్త్రిగుణాతీతో గుణహీనో నిరాశ్రయః ॥ ౧౭
ఇచ్ఛావిహారీ భూతాత్మా ప్రధానపురుషాత్మకః ।
ఏవంభూతస్య మే బ్రహ్మన్ త్రిజగద్రూపధారిణః ॥ ౧౮
ద్విధాకృత మభూద్రూపం ప్రధానపురుషాత్మకమ్ ।
మమ ప్రధానం యద్రూపం సర్వభూతగుణాత్మకమ్ ॥ ౧౯
అపరం యద్గుణాతీతం పరాత్పరతరం మహత్ ।
ఏకమేవ తయోర్జ్ఞాత్వా ముచ్యతే తే ఉభే కిము ॥ ౨౦

తపోభిశ్చిరకాలోగ్రైః [illegible] నియమైరపి ।
త్వ[illegible] [illegible] లభ్యతే ॥ ౨౧
యత్ప్రసాదం [illegible] లభ్యతే ।
అన్యత్సర్వం [illegible] ॥ ౨౨
కర్మభి[illegible] లభ్యతే ।
మనుష్య[illegible] ॥ ౨౩
అనపాయం [illegible] ।
ఆత్మ[illegible] ॥ ౨౪
ఆ[illegible] ప్రసాదాయకమ్ ।
[illegible] ॥ ౨౫
యత్ప్ర[illegible] తే ।
[illegible] ॥ ౨౬
న తే [illegible] సంశయః ।
[illegible] ధ్యానయోగబలేన చ ॥ ౨౭
[illegible] ।
అ[illegible] ॥ ౨౮
[illegible] వినా ।
న [illegible] ॥ ౨౯
తస్మా[illegible] క్రమేణ చ ।
తన్మయా [illegible] ॥ ౩౦
[illegible] ।
ఏతత్ప్రహాస్య మాహాత్మ్య[illegible] ॥ ౩౧
సన్తు[illegible] ।
దేవాశ్చ మునయస్తస్మై మనుష్యాశ్చ తథేతరే ॥ ౩౨

త్వన్ముఖామ్భోజతో లబ్ధ్వా సిద్ధిం యాన్తు పరాత్పరమ్ ।
ఇతి తస్య వచశ్శ్రుత్వా హయగ్రీవస్య శార్ఙ్గిణః ॥ ౩౩
ప్రణిపత్య పునర్వాక్య మువాచ మధుసూదనమ్ ।
భగవన్నీదృశం రూపం భవతా యత్ప్రకాశితమ్ ॥ ౩౪
కిం విహారం కిం ప్రభావ మేతన్మే వక్తు మర్హసి ।
హయగ్రీవః—
ఏషోఽంశభూతో దేవర్షి ర్హయగ్రీవో మహాయశాః ॥ ౩౫
శ్రోతుమిచ్ఛసి యద్యత్త్వం తత్సర్వం వక్తుమర్హతి ।
ఇత్యాదిశ్య జగన్నాథో హయగ్రీవం తపోనిధిమ్ ॥ ౩౬
పురతః కుమ్భజాతస్య మునే రన్తరధీయత ।
తతస్తు విస్మయావిష్టో హృష్టరోమా తపోధనః ॥ ౩౭
హయగ్రీవేణ మునినా స్వాశ్రమం ప్రత్యపద్యత ॥ ౩౭౫

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే, ఉత్తరఖణ్డే, హయగ్రీవాగస్త్య
సంవాదే, లలితోపాఖ్యానే, అగస్త్యహితోపదేశ
కథనన్నామ ప్రథమోఽధ్యాయః

—హయగ్రీవంప్రతి అగస్త్యకృతదేవీప్రాదుర్భావాదిప్రశ్నః—

అథోపవేశయిత్వైన మాసనే పరమాద్భుతే ।
హయానన ముపాగమ్య హ్యగస్త్యో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧
భగవన్సర్వధర్మజ్ఞ సర్వసిద్ధాన్తవిత్తమ ।
లోకాభ్యుదయహేతుర్హి దర్శనం హి భవాదృశామ్ ॥ ౨
ఆవిర్భావం మహాదేవ్యా స్తస్యా రూపాన్తరాణి చ ।
విహారాణి చ ముఖ్యాని యాని విస్తరతో వద ॥ ౩

హయగ్రీవః
అనాదిరఖిలాధారా సదసత్కర్మరూపిణీ ।
ధ్యానైకదృశ్యా జ్ఞానాంగీ విద్యాత్మా హృదయాస్పదా ॥ ౪
ఆత్మైకవేద్యా శక్తిస్సా మాయయాపి చిరానుష్ఠానగౌరవాత్ ।
ఆగో ప్రాదుర్భవత్యేషా ప్రత్యక్షా ధ్యానయోగతః ॥ ౫
ప్రత్యక్షతాం తు సా ధ్యాతా దేవానాం ముక్తిసిద్ధిదా ।
ద్వితీయ ముని ప్రాదుర్భూతమవస్థితే ॥ ౬
సర్వసమ్మోహజనక సునామ్నా నరకః ।
యజ్ఞాత్మనా విమోహితః ॥ ౭
విసృజ్య పార్వతీం శీఘ్రం తదా యజ్ఞోఽస్యనుక్రమతః ॥
తత్త్వం నయోయమాన మసురాగ్రజమ్ ॥ ౮
అగస్త్యః
కథం సర్వేషాం వశీకృతజనః ।
అహో విమోహితో దేవ్యా చాత్మజమ్ ॥ ౯
ఇతి ప్రతిమాధ్యాయప్రారంభః
హయగ్రీవః —
పురా మరపురాధీశో విజయశ్రీరమ్యమానః ।
త్రైలోక్యం పాలయామాస సదేవాసురమానుషమ్ ॥ ౧౦
కైలాసశిఖరాకారం గజేంద్రమధిరూహ్య సః ।
చరాచరాధిలోకేషు పూజ్యమానో భ్రమన్నపి ॥ ౧౧
తం ప్రమత్తం విదిత్వా భవానీపతిరవ్యయః ।
దుర్వాససం మహాయోగం ప్రణిధాయ తదంతికమ్ ॥ ౧౨
కన్థాజినధరో దగ్ధ్వా నరవిగ్రహః
ఉన్మత్తరూపధారీవ యయౌ విద్యాధరాధ్వనా ॥ ౧౩

తాం దృష్ట్వా పతితాం మాలాం క్రుద్ధః క్రోధనతాపసః ।
ఉవాచ న ధృతా మాలా శిరసా తు మయార్పితా । ౨౬
మహాదేవ్యా ధృతా మాలా బ్రహ్మాద్యైః పూజ్యతేఽపి సా ।
త్రైలోక్యైశ్వర్యమత్తేన భవతా హ్యవమానితా ॥ ౨౭
త్వయా యచ్ఛాసితం లోకం సదేవాసురమానుషమ్ ।
అశోభితం సుతేజస్కం మమ శాపాద్వినశ్యతి ॥ ౨౮
ఇతి శప్త్వా వినీతేన తేన సంప్రార్థితోఽపి సః ।
తూష్ణీమేవ యయౌ బ్రహ్మన్ స్వాభిశాపస్య మనుస్మరన్ ॥ ౨౯
వి[illegible]శ్రీ [illegible] [illegible]లోకమనుభాస్వాగతే ।
నిత్యశ్రీర్నిత్యపుష్టించ వాసుదేవముఖం స్వాగతా ॥ ౩౦
ఇన్ద్రోఽపి స్వపురం గత్వా సర్వదేవసమన్వితః ।
విషణ్ణచేతాః స్వపురీం శోచయామాస దేవరాట్ ॥ ౩౧
అథ [illegible] దృష్ట్వా నిమిత్తాన్యశుభానివ ।
బృహస్పతిం సమాహూయ వాక్యం ప్రాహ మహామనాః ॥ ౩౨

ఇన్ద్రబృహస్పతిప్రోక్తశాస్త్రధర్మసంవాదః

భగవంత్సర్వశాస్త్రజ్ఞ బ్రహ్మజ్ఞానకోవిద ।
దృశ్యన్తే ప్రతిదినం నిమిత్తాన్యశుభాని సః ॥ ౩౩
కిం ఫలాని వద తాని స్యుః [illegible] కీదృశః ।
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా దేవేన్ద్రస్య బృహస్పతిః ॥ ౩౪
ప్రత్యువాచ తతో వాక్యం ధర్మార్థసహితం శుభమ్ ।
కృతస్య కర్మణో రాజన్ కల్పకోటిశతైరపి ౩౫
ప్రాయశ్చిత్తోపభోగాభ్యాం వినా నాశో న జాయతే ।
దేవరాజః —

ఏతస్మిన్నన్తరే కాలే కాచిద్విద్యాధరాఙ్గనా ।
యదృచ్ఛయా గతా తస్య పురశ్చతురాకృతిః ॥ ౧౪
చిరకాలేన తపసా తోషయిత్వా పరామ్బికాం ।
తత్సమర్పితమాల్యం చ లబ్ధ్వా సన్తుష్టమానసా ॥ ౧౫
తాం దృష్ట్వా మృగశాబాక్షీ ముమవాచ మునిపుఙ్గవః ।
కుత్ర వా గమ్యతే భీరో కుతో లబ్ధమిదం త్వయా ॥ ౧౬
ప్రణమ్య సా మహాత్మాన మువాచ వినయాన్వితా ।
చిరేణ తపసా బ్రహ్మన్ దేవ్యా దత్తం ప్రసన్నయా ॥ ౧౭
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్యా స్స్వయం పప్రచ్ఛ మాల్యముత్తమం ।
పృష్టమాత్రేణ సా తుష్టా దదౌ తస్మై మహాత్మనే ౧౮
కరాభ్యాం తత్సమాదాయ కృతాఞ్జలిరసౌ ముని సత్వరం ॥
దధౌ స్వశిరసా భక్త్యా తామువాచాతిహర్షితః ॥ ౧౯
బ్రహ్మాదీనా మలభ్యం యత్తల్లబ్ధం భాగ్యతో మయా ।
భక్తిరస్తు పదామ్భోజే దేవ్యాస్తేన సముజ్జ్వలా ॥ ౨౦
భవిష్యచ్ఛోభనాకారా గచ్ఛ సౌమ్యే యథాసుఖం ।
సా తం ప్రణమ్య శిరసా యయౌ తుష్టా యథాగతం । ౨౧
ప్రేషయిత్వా స తాం భూయో యయౌ విద్యాధరాధ్వనా ।
విద్యాధరవధూహస్తా త్ప్రతిజగ్రాహ వల్లకీం ॥ ౨౨
దివ్యస్రగనులేపాంశ్చ దివ్యాన్యాభరణాని చ ।
క్వచిద్వదన్ క్వచిద్దృష్టాన్ క్వచిద్గాయన్ క్వచిద్ధసన్ ॥ ౨౩
స్వేచ్ఛావిహారీ స ముని ర్యయౌ యత్ర పురన్దరః
స్వశిరస్థాం తతో మాలాం శక్రాయ ప్రదదౌ మునిః ॥ ౨౪
తాం గృహీత్వా గజస్కన్ధే స్థాపయామాస దేవరాట్ ।
గజస్తు తాం గృహీత్వాథ పేషయామాస భూతలే ॥ ౨౫

కర్మ వా కీదృశం బ్రహ్మన్ ప్రాయశ్చిత్తం చకీదృశమ్॥
తత్సర్వం శ్రోతు మిచ్ఛామి తన్మే విస్తరతో వద।
బృహస్పతిః —
హననస్తేయహింసాశ్చ పాన మన్యాఙ్గనారతిః ॥ ౩౬
కర్మపఞ్చవిధం ప్రాహు స్తద్విష్కృతం ధరణీతలే ।
బ్రహ్మక్షత్రియవిట్ఛూద్రగోతురఙ్గఖరోష్ట్రికాః ॥ ౩౭
చతుష్పదోఽణ్డజాబ్జాశ్చ తిర్యఞ్చోఽనస్థికా స్తథా ।
అయుతం చ సహస్రం చ శతం దశ తథా దశ ॥ ౩౮
దశపఞ్చత్రిరేకార్థ మానుపూర్వ్యాద్ఘంభవేత్ ।
బ్రహ్మక్షత్రవిశాం స్త్రీణా ముక్తార్థపాద మాచరేత్ ॥ ౪౦
పితృమాతృగురుస్వామిపుత్రాణాం నాస్తి నిష్కృతిః ।
గుర్వాజ్ఞయా కృతే పాదం తదాజ్ఞోల్లఙ్ఘనేఽర్ధకమ్ ॥ ౪౧
దశబ్రాహ్మణభృత్యర్థ మేకం హన్యాద్ద్విజం నృపః ।
శతబ్రాహ్మణభృత్యర్థం బ్రాహ్మణో బ్రాహ్మణంతు వా ॥ ౪౨
పఞ్చబ్రహ్మవిదా మర్థే వైశ్య మేకం తు దణ్డయేత్ ।
వైశ్యం దశ విశామర్థే విశం వా దండయేత్తథా ॥ ౪౩
తథా శతవిశామర్థే ద్విజ మేకంతు దండయేత్ ।
శూద్రాణాం తు సహస్రార్థే దణ్డయేద్బ్రాహ్మణం తు వా ॥
తచ్ఛతార్థేతు వా వైశ్యం తద్దశార్థేతు శూద్రకమ్ ।
బన్ధూనాం చైవ మిత్రాణా మిష్టార్థేతు త్రిపాదకమ్ ॥ ౪౪
అర్థం కళత్రపుత్రార్థే స్వాత్మార్థే తు న కించన ।
ఆత్మానం హన్తు మారబ్ధం బ్రాహ్మణం క్షత్రియం విశమ్॥ ౪౫
గాం వాతురంగ మన్యం వా హత్వా దోషై ర్నలిప్యతే ।
ఆత్మజాయాత్మజభ్రాతృబంధూనాంతు ద్విజోత్తమ ॥ ౪౬

క్రమాద్గతేగుణో దోషో రక్షణే చ తథా ఫలమ్ ॥ ౪౮
దేవద్విజస్త్రీగ్రామ వేదవిద్వ్రతి వేదాన్తవిద్వేదవిదాం వినాశే।
ఏకద్విసంవత్సరతస్తథైవాయుతం చ లక్షం చ నినిష్కృతిరితి ప్రవర్తినస్తు॥
తేషాం చ రక్షణవినాశకృతేపి దాన
పూర్వోదితోఽత్ర గుణం ప్రవదన్తి పుణ్యం ॥
తేషాం చ దర్శనవిధౌ నమనే చ కార్యే
స్తోత్రాదికే వినయతాం సుకృతం చ పుణ్యమ్ ॥ ౪౯
సింహావ్యాఘ్రమృగాదీని లోకహింసాకరాణి చ ।
సృష్టో మాయాపి సతతం దేవాగ్నే బ్రాహ్మణార్థకే ॥ ౫౦
ఆసత్యాత్మార్థకం పాపం సత్యా మిథ్యాపి భక్తితో ।
నాత్మార్థం పాపయోరస్తు నాత్మార్థం పాపయోస్తథా ॥
దేవాగ్నే బ్రాహ్మణార్థం వా వదమానో న లిప్యతే ।
పురా భగవతీ మాయా జగన్మోహనతోన్నతిః ॥ ౫౨
ససర్జ సర్వదేవాంశ్చ సప్తలోకనమానుషాన్ ।
తేషాం సంరక్షణార్థాయ సహస్రాణి చ యుక్తితః ॥ ౫౩
యక్షాంశ్చ దశ్విధానాని కృత్వా తేనానువాచహ।
యూయం పశుభిర్దేవాన్ విఘ్నానిత్యేవ మానవాః ॥ ౫౪
ఇష్టాని వః ప్రదాస్యన్తి తుష్టాస్తే యజ్ఞభావితాః ।
ఏవం ప్రవర్తితం చక్రం నానువర్తయతీహ యః ॥ ౫౫
దరిద్రో నారకశ్చైవ భవేజ్జన్మని జన్మని ।
దేవతార్థే చ పిత్రర్థే తథైవాభ్యాగతే గురౌ ॥ ౫౬

మహాదాగమనేనైవ హాన్యన్యేధ్యాన్యపి స్త్రియః ।
ఆపత్సు బ్రాహ్మణో మాంసం మేధ్యం మత్స్యం స్నగోమృగాః ॥
విహితాని తు కార్యాణి ప్రతిషిద్ధాని సప్తగోః ।
పురాభూద్వనాశ్వస్య దేవతానాం మహాక్రతౌ ॥ ౫౮
మమాయమితి దేవానాం కలహస్సముపాయయౌ ।
తథా విభజ్య దేవానాం మానుష్యాంశ్చ పశూనపి ॥ ౫౯
విభక్తైర్యక్తైకశః ప్రాదాద్బ్రహ్మా లోకపితామహః ।
తతస్తు పరమా శక్తిర్భూత్వాపస్త్సహాయినీ ॥ ౬౦
కుపితా భూత్వతో బ్రహ్మా తాముపాచ సమాహ్వతిః ।
యే విభక్తాస్తు పశవో దేవానాం పరమేశ్వరి । ౬౧
తే సర్వే తావకా స్సన్తు భూతానాం తవ తృప్తయే ।
ఇత్యుక్త్వా స్రగ్దధే తేషాం పురః పవ పితామహః ॥ ౬౨
తమక్త్రైనైవ విధినా చకార సుమహాక్రతుమ్ ।
ఇయాజచ పరాం శక్తిం హత్వా మేధ్యాన్పశూనపి ॥ ౬౩
తత్త్వద్విభాగో వేదేషు ప్రోక్తత్వాదిహ నోదితః ।
క్షత్రియస్తు ద్రాస్తథా మాంస మాదద్యుర్బ్రాహ్మణేంవినా ।
ఆపత్సు బ్రాహ్మణేవాపి భక్షయేద్భూర్వాసుక్షుధా।
శివోద్భవమిదం విద్ధి మత్స్యమాంసం శివతాం గతిమ్ ॥ ౬౪
ఉద్బుధ్యస్వ పశో త్వం హి నాశివ స్త్వం శివోఽప్యసి ।
ఈశః సర్వజగత్కర్తా ప్రభవః ప్రళయ స్తథా ॥ ౬౫
యతో విశ్వాధికో రుద్ర స్తేన రుద్రోపి వై పశో ।
అనేన తురగం గాం వా గజోష్ట్రమహిషాదికమ్ ॥ ౬౬

ఆత్మార్థం వా పరార్థం వా హత్యా దోషై ర్నలిప్యతే
గృహాణి నిష్కరాణ్యపి సంగ్రామబలవృత్తికాః ॥ ౧౮
ఏతత్సహస్రశమస్థానాం క్రియాభాగాల మాత్రస్యాలామ్ ।
వినయుక్తో సదా న్యాయా న్మిథ్యాఖ్యానకరం భవేత్ ॥ ౧౯
జనహర్షమానిత్యానాత్యస్య తేనా మిత్రం తం పత్యతి ।
భగవంస్సర్వ మాఖ్యాతం శ్రీమన్నాహుసర్వాని లక్షణమ్ ॥ ౨౦
స్త్రీయస్య లక్షణం కింవా తస్య విస్తరశో వద ।
పాపానాం మధికం పాపం హననం జీవజాతినామ్ ॥ ౨౧
ఏతస్మాదధికం పాపం విశ్వస్తే శరణం గతే ।
విశ్వస్య హత్వా పాపం తం తీవ్రదం నాస్త్యత్ర జాతికమ్ ॥
బ్రహ్మహత్యాధికం పాపం తస్మాన్నాస్త్యన్య నిష్కృతిః ।
బ్రహ్మఘ్నస్య దరిద్రస్య కృతఘ్నస్య ఘాతకస్య చ ॥ ౨౩
బహుప్రతిశ్రితస్య తేన జీవితమ్ మిథ్యాతః ।
తస్మిన్న స్వస్త్రీయదోషస్య ప్రాయశ్చిత్తం న విద్యతే ॥ ౨౪
విశ్వస్తద్రవ్యహరణం తస్మాత్స్యాధిక ముచ్యతే ।
విశ్వస్తో వా హ్యవిశ్వస్తో న పరద్రధనం హరేత్ ॥ ౨౫
తస్మాద్దేవద్విజాతీనాం సేవకత్వాపహారకమ్ ।
యో హాన్యాదవిచారేణ సోఽత్యమేనశ్చం లభేత్ ॥ ౨౬

ద్విజవర్మనామక కిరాతోపాఖ్యానమ్

అత్రైవోదాహరంతీమ మితిహాసం పురాతనమ్ ।
రహస్యాతిరహస్యం చ సర్వపాపప్రణాశనమ్ ॥ ౨౭

పురా కాఞ్చీపురే జాతో వజ్రాఖ్యో నామ చోరకః ।
తస్మిన్ పురవరే రమ్యే సర్వైశ్వర్యసమన్వితాః ॥ ౮
సర్వే నీరోగిణో నిత్యం సుజనా బహు ధనాన్వితాః ।
సర్వైశ్వర్యసమృద్ధేఽస్మిన్ నగరే స చ తస్కరః ॥ ౯
ప్రత్యేకస్త్రీకక్రమేణైవ బహుద్రవ్యమపాహరత్ ।
తదరణ్యేఽవటం కృత్వా స్థాపయామాస లోభతః ॥ ౧౦
తద్గోపనశిలాస్థాయ తస్మిన్ దూరం గతే సతి ।
కిరాతః కశ్చిదాగమ్య తం దృష్ట్వాపి దరాన్తరాత్ ॥ ౧౧
జహారావిదితస్తేన కాష్ఠభారం చయే వహన్ ।
సోఽపి తచ్ఛిలయాచ్ఛాద్య వృత్తిం రాత్రౌ యథాస్థితః ॥ ౧౨
పునశ్చ తత్పురం ప్రాయాద్వజ్రోఽపి ధనతృష్ణయా ।
ఏవం బహుధనం హృత్వా నిచిక్షేప మహీతలే ॥ ౧౩
కిరాతోఽపి గృహం ప్రాప్య బభాషే సుమతిః ప్రియామ్ ।
మయా కాష్ఠం సమాహర్తుం గచ్ఛతా సహసా వనే ॥ ౧౪
లబ్ధం ధనమిదం భీరు సమాదత్స్వ ధనాన్యథ ।
తచ్ఛ్రుత్వా తత్సమాదాయ నిధాయాభ్యన్తరే తతః ॥ ౧౫
చిన్తయన్తీ తతో వ్యాధమిదం వచనమబ్రవీత్ ।
నిత్యం సఞ్చరతే విప్రో మామకానాం గృహేషు యః ॥ ౧౬
మాం విలోక్యైవ నచిరాద్బహుభాగ్యవతీ భవేత్ ।
చాతుర్వర్ణ్యాసు నారీషు సేయం చేద్రాజవల్లభా ॥ ౧౭
కిన్తు భిల్లే కిరాతే చ శైలూషే చాన్త్యజాతికే ।
లక్ష్మీర్న తిష్ఠతి చిరం శాపాద్వల్మీకజన్మనః ॥ ౧౮

తథాపి బహుభాగ్యానాం పుణ్యానామపి పాత్రిణీ ।
దృష్టపూర్వం తు తద్వాక్యం న కదాచిచ్ఛ్రుతం భవేత్ ॥
అథవాత్ర ప్రయాసేన కృచ్ఛ్రాద్యల్లభ్యతే ధనమ్ ।
తదేవ నిష్ఫలం చిర మనస్యస్త్యపి కాలతః ॥ ౯౦
స్వయమాగతవిత్తం తు ధర్మార్థే వినియోజయేత్ ।
మనుష్యా తేన తద్విత్తం నామినాపాపకాస్యభూః ॥ ౯౧
ఇతి తద్వచనం శ్రుత్వా భావిభాగ్యప్రచోదితాః ।
బహూపాయకరం దేశం తత్ర తత్ర వ్యలోకయత్ ॥ ౯౨
నిర్గమేఽపి మహేన్ద్రస్య ప్రాంగణే విహితోదకమ్ ।
సుబహుద్రవ్యసంపన్నం తటాకం చాష్టమూలకమ్ ॥ ౯౩
దృష్ట్వైవ కన్యకా తత్ర నిక్షిప్తం ధనమేవ చ ।
అనిర్దిష్టస్య తస్యాపి దృష్ట్వా విస్మయాన్వితా భవేత్ ॥ ౯౪
తం దేశం దృష్ట్వా మానస మన్త్రోపదేశమనోహరమ్ ।
తేనైవ బాలికా శీఘ్రం ధనం భూరి మహీతలే ॥ ౯౫
ఏకైకం గృహీతం హారాన్యపి తత్ర తత్ర ధనం బహు ।
ఇతి నిశ్చిత్య మనసా తీర్థయాత్రాం సమాచరేత్ ॥ ౯౬
త్వరితం నాన్యస్య తద్ద్రవ్యం తేన సర్వం సమార్జయేత్ ।
మధ్యే పురం కృత్వా తేన ప్రాసాదమపి నిర్మితః ॥ ౯౭
తత్పుటే మహాద్విప్ర మహాశీర్షితశిఖరం మహానీతః ।
సేతుమధ్యే వరాంగసిద్ధిం తత్ర రాజసింహాసనం మహత్ ॥ ౯౮
దానసం వ ప్రియం నిత్యం బహుసత్యసమాయుతం ।
తేనాగ్రాణి మహాక్షేత్రాణి క్షేత్రాణ్యపి చకార సః ॥ ౯౯

దేవతాభ్యో ద్విజేభ్యశ్చ ప్రాదాత్తాని విభజ్య సః ।
బ్రాహ్మణాంశ్చ సమామన్త్ర్య దేవరాతముఖా న్నృపాన్ ॥
సంతోష్య వస్త్రహేమాద్యై రిదం వచన మబ్రవీత్ ।
క్వాహం వీరదత్తాఖ్యః కిరాతః కాష్ఠవిక్రయీ ॥ ౧౦౧
క్వ వా మహాసేతుబన్ధః క్వ దేవాలయకల్పనా ।
క్వ వా క్షేత్రాణి క్లృప్తాని బ్రాహ్మణాయతనాని చ ॥ ౧౦౨
కృపయైవ కృతం సర్వం భవతాం భూసురోత్తమాః ।
ప్రతిగృహ్య భవన్తో మే క్షేత్రాణ్యాయతనాని చ ॥ ౧౦౩
కృతార్థం కురుత క్షిప్రం మాదృశాం హి గతి ర్ద్విజాః ।
ప్రతిగృహ్య తథైవైత ద్దేవరాతముఖా ద్విజాః ॥ ౧౦౪
ద్విజవర్మేతి నామాస్మై తస్యై శీలవతీతి చ ।
చక్రు స్సంతుష్టమనసో మహాత్మానో మహౌజసః ॥ ౧౦౫
తేషాం సంరక్షణార్థాయ బన్ధుభి స్సహితో వశీ ।
తత్రైవ వసతిం చక్రే ముదితో భార్యయా సహ ॥ ౧౦౬
పురోహితాభిధానేన దేవరాతపురం త్వితి ।
నామ చక్రే పురస్యాస్య తోషయన్నఖిలా న్ద్విజాన్ ॥ ౧౦౭
తతః కాలవశం ప్రాప్తో ద్విజవర్మా ఙ్గనాసఖః ॥
యమస్య బ్రహ్మణో విష్ణో ర్దూతా రుద్రస్య చాగతాః ॥
అన్యోన్య మభవ త్తేషాం యుద్ధం దేవాసురోపమమ్ ।
అత్రాన్తరే సమాగత్య నారదో వాక్యమబ్రవీత్ ॥ ౧౦౮
మాకుర్వన్తు మిథో యుద్ధం శృణ్వన్తు వచనం మమ ।
అయం కిరాత శ్చౌర్యేణ సేతుబన్ధం పురాకరోత్ ॥ ౧౧౦

వాయుభూతశ్చరేద్దేశే యావద్ద్రవ్యవశో స్మృతిః ।
స బహుభ్యో హరేద్ద్రవ్యం తేషాం యావ న్నిర్గమిష్యతి ।
గతేష్వఖిలదూతేషు ప్రసూత్వా నానవిధామితిమ్ ।
చచార ద్వాదశాబ్దం తు వాయుభూతో ... ॥ ౧౨
భార్యాం తస్యాహ స మునిస్త్వన దోషో న సంశయః ।
త్వయా కృతేన పుణ్యేన బ్రహ్మలోకం ... ॥ ౧౩
వాయుభూతం పతిం దృష్ట్వా నేచ్ఛన్తీ బ్రహ్మణో గతిమ్ ।
నిర్వేదం పరమాపన్నా మునిమేన మభాషత ॥ ౧౪
వినా పతిం మహం తేన న గచ్ఛేయం పతిం మహామ్।
ఇహ స్థాస్యే పతిర్యావత్స్వదేహం లభతే పునః ॥ ౧౫
తతస్తు యా గతిస్తస్య తామేవానువరామ్యహమ్ ।
పరిహారోఽథ వా కింతు మయా కార్యం యతో న వా ॥ ౧౬
ఇతి తస్యా వచశ్శ్రుత్వా ప్రీతః ప్రాహ తపోధనః ॥
భోగార్థకం శరీరం తు పత్యుః కర్తుం తేన వా ॥ ౧౭
మమ ప్రభావాద్భవిత్రా పరిహారం వదామి వ ।
నిరాహారా మహాతీర్థే స్నాత్వా నిత్యం హి సంయుతే ॥
పూజయిత్వా శివం భక్త్యా కన్దమూలఫలాశినా ।
ధ్యాత్వా హృది మహేశానం శతరుద్రమనుం జపేత్ ॥
బ్రహ్మహా ముచ్యతే పాపై రష్టోత్తర సహస్రతః ।
పాపై రన్యైశ్చ సకలై ర్ముచ్యతే నాత్ర సంశయః ॥ ౨౦
ఇత్యాదిశ్య దదౌ తస్యై రుద్రాధ్యాయం తపోధనః ।
అనుగృహ్యాతి తాం నారీం తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౨౧

భర్తుః ప్రియార్థే సంకల్ప్య జజాప పరమం మనుమ్ ।
విముక్త స్తేయదోషేణ పూర్వదేహ మవాప సః ॥ ౧౨౨
తతో వజ్రాభిధో చోరః కాలధర్మ ముపాగతః ।
అన్యే తద్గ్రామ్యవన్తోఽపి కాలధర్మ ముపాగతాః ॥ ౧౨౩
యమస్తు తాం స్సమాహూయ వాక్యమేత దువాచ హ ।
భవద్భిస్తు కృతం పాపం అజ్ఞానాత్సుకృతమప్యహో ॥ ౧౨౪
కిమిచ్ఛథ ఫలం భోక్తుం దుష్కృతస్య శుభస్య వా ।
ఇది తస్య వచః శ్రుత్వా ప్రోచు ర్వజ్రాదికా స్తతః ॥ ౧౨౫
సుకృతస్య ఫలం త్వాదౌ పశ్చా త్పాపస్య భుజ్యతే ।
పున రాహ యమో యూయం పుత్రమిత్రకళత్రకైః ॥ ౧౨౬
ఏతస్యైవ బలాత్సర్వే త్రిదివం గచ్ఛత ద్రుతమ్ ।
తేఽధిరుహ్య విమానాగ్ర్యం ద్విజవర్మాణ మాశ్రితాః ॥ ౧౨౭
యథోచితఫలోపేతా స్త్రిదివం జగ్ము రఞ్జసా ॥
ద్విజవర్మాఖిలాన్లోకా నతీత్య ప్రమదాసఖః ॥ ౧౨౮
గాణాపత్య మనుప్రాప్య కైలాసేఽద్యాపి మోదతే ।

ఇన్ద్రః :—

తారతమ్య విభాగం చ కథయస్వ మహామతే ॥ ౧౨౯
సేతుబన్ధాదికానాం చ పుణ్యానాం పుణ్యవర్ధన ॥

బృహస్పతిః :—

పుణ్యస్యార్ధఫలం ప్రాప ద్విజవర్మా మహాయశాః ॥ ౧౩౦
వజ్రః ప్రాప్త స్తదర్ధం తు తదర్ధేన యుతాః పరే ।
మనోవాక్కాయచేష్టాభి శ్చతుర్ధా క్రియతే క్రియా ॥ ౧౩౧
విన శ్యేత్తేన తేనైవ కృతైస్తత్పరిహారకైః ।

ఇన్ద్రః :—

ఆసవస్య తు కిం రూపం కో దోషః కశ్చవా గుణః ॥ ౧౩౨
అన్నదోషకరం కిం తు తన్మే విస్తరతో వద ॥

బృహస్పతిః :—

పైష్టికం తాళజం క్షైరం మాషశాకం గుడసమ్భవమ్ । ౧౩౩
క్రమాన్న్యూనతరం పానం తదర్ధార్ధార్ధత స్తథా ।
వర్జ్య మాద్యం సదా సర్వై రాద్యయుగ్మం నృప స్త్యజేత్ ॥
తృతీయమపి వైశ్యస్తు శూద్రో ప్యాద్యద్వయం తథా ।
తృతీయాదిత్రివర్ణానా మాసవం పేయ ముచ్యతే ॥ ౧౩౪
స్త్రీణామపి తృతీయాది పేయం స్యాద్బ్రాహ్మణీం వినా ।
పతిహీనా చ కన్యా చ త్యజే దృతుమతీ తథా ॥ ౧౩౫
అభర్తృసన్నిధౌ నారీ మద్యం పిబతి లోలుపా ।
ఉన్మాదినీతి సా ఖ్యాతా తాం త్యజే ద్దస్యుజామివ ॥ ౧౩౬
దశాష్టషట్చతస్రస్తు ద్విజాదీనా మఘం భవేత్ ।
స్త్రీణా మఘం తదర్ధం స్యా త్పాదం స్యా ద్భర్తృసఙ్గమే ॥
మద్యం పీత్వా ద్విజో మోహాత్కృచ్ఛ్రంచాన్ద్రాయణం చరేత్ ।
జపేచ్చాయుతగాయత్రీం జాతవేదస మేవవా ॥ ౧౩౮
అమ్బికాహృదయం వాపి జపేచ్ఛుద్ధో భవేన్నరః ।
క్షత్రియాదిత్రివర్ణానాం ద్విజాదర్ధార్ధతః క్రమాత్ ॥ ౧౪౦
స్త్రీణా మర్ధార్ధక్లృప్తిస్స్యా త్కారయేద్వా ద్విజైరపి ।
అన్తర్జలే సహస్రం వా జపేచ్ఛుద్ధి మవాప్నుయాత్ ॥ ౧౪౧

లక్ష్మీ స్సరస్వతీ గౌరీ చణ్డికా త్రిపురామ్బికా ॥
భైరవో భైరవీ కాళీ మహాశాస్తా చ మాతరః ॥ ౧౪౨
అన్యాశ్చశక్తయ స్తాసాం పూజనే మధు శస్యతే ।
బ్రాహ్మణస్తు వినా తేన యజేద్వేదాన్తపారగః ॥ ౧౪౩
ఇతరే మధునా దేవీ మర్చయేయుః ఫలార్థినః ।
తన్నివేదితమశ్నన్తి త్వదనన్యాస్తదాత్మకాః ॥ ౧౪౪
తాసాం ప్రభావా ద్గచ్ఛన్తి నిర్గతాస్తే పరాం గతిమ్ ।
కృతస్యాఖిల పాపస్య జ్ఞానతోఽజ్ఞానతోఽపి వా ॥ ౧౪౫
ప్రాయశ్చిత్త మిదం ప్రోక్తం పరాశక్తేః సమస్మృతిః ।
అనభ్యర్చ్య పరాం శక్తిం పిబేన్మద్యం తు యోఽధమాధమః ॥
రౌరవే నరకేఽగ్రాంస్తు నివసేత్త్రిసప్తయుగం ।
భోగేచ్ఛయా యో మద్యం తు పిబతే బ్రాహ్మణాధమః ॥
ప్రాయశ్చిత్తం నచైవాచ్యం శిలాగ్నిసహితా వ్రతే ।
ద్విజో మోహాన్నతు పిబేత్స్నేహాద్వా కామతోఽపి వా ॥
అనుగ్రహాచ్చ మహతా మనుతాపాచ్చ కర్మణః ।
అర్చనాచ్చ పరాశక్తేర్వ్రతైశ్చ నియమైరపి । ౧౪౯
చాన్ద్రాయణేన కృచ్ఛ్రేణ దినసఙ్ఖ్యాకృతేన చ ।
శుద్ధ్యతే బ్రాహ్మణో దోషా త్స్వగుణా ద్బుద్ధిపూర్వతః ॥ ౧౫౦

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే హయగ్రీవా
గస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే హింసాద్యస్వరూప
కథనన్నామ ద్వితీయోఽధ్యాయః.

బృహస్పతిం ప్రతి ఇన్ద్రకృత అగమ్యాగమన
ప్రాయశ్చిత్తాది ప్రశ్నః

ఇన్ద్రః :—

అగమ్యాగమనం కిం వా కో దోషః కా చ నిష్కృతిః ।
ఏతన్మే మునిశార్దూల విస్తరాద్వక్తు మర్హసి ॥ ౧

బృహస్పతిః :—

అగమ్యాగమనం నామ మాతృస్వసృగురుస్త్రియః ।
మాతులస్య ప్రియాం చైవ గత్వైనాం నాస్తి నిష్కృతిః ॥ ౨
మాతృసఙ్గేషు యదఘం తదేవ స్వసృసఙ్గమే ।
గురుస్త్రీసఙ్గమే తద్వద్గమనే బహూన స్మృతాః ॥ ౩
బ్రహ్మోపదేశ మాత్రస్య గురావన్యోఽన్యదాన్యసమ్ ।
ఏకేన శిష్యతే యోఽసౌ స మహాగురు రుచ్యతే ॥ ౪
బ్రహ్మోపదేశ మేకత్ర వేదశాస్త్రాణ్యనేకశః ।
ఆచార్య స్స తు విజ్ఞేయ స్తథాన్యే దేశికాః ॥ ౫
గురోర్దారాఙ్గమే చైవ స్యాదాచార్యస్య ప్రియాఙ్గనే ।
ద్వాదశాబ్దం చరేత్కృచ్ఛ్ర ముక్తికేతు మహర్షయః ॥ ౬
మాతులస్య ప్రియాం గత్వా షడబ్దం కృచ్ఛ్ర మాచరేత్ ।
బ్రాహ్మణస్తు సజాతీయాం ప్రమదాం యది గచ్ఛతి ॥ ౭
త్రిరాత్రోపోషిత స్స్నాత్వా ప్రాణాయామశతం చరేత్ ।
కులటాం తు సజాతీయాం త్రిరాత్రా చ్ఛుద్ధి మృచ్ఛతి ॥ ౮
పశ్చాద్బహిష్క్రియాం గత్వా సప్తాహం ద్వేశ్యజామపి ।

చక్రీ కిరాత కైవర్త కర్మకారాది యోషితః ॥ ౯
శుద్ధస్స్యా ద్ద్వాదశాహేన పరాశక్త్యర్చనేన చ ।
అన్త్యజాం బ్రాహ్మణో గత్వా ప్రమాదా దబ్దత శ్శుచిః ॥
దేవదాసీ బ్రహ్మదాసీ స్వదాసీ శూద్రదాసికా ।
దాస్య శ్చతుర్విధాః ప్రోక్తా ద్వే చాద్యే క్షత్రియాసమే ॥
అన్యా వైశ్యాంగనాతుల్యా తదన్యా హీనజాతివత్ ।
ఆత్మదాసీం ద్విజో మోహా దుక్తార్ధం దోష మాప్నుయాత్ ॥
స్వస్త్రీ మృతుమతీం గత్వా ప్రాజాపత్యం చరే ద్వ్రతమ్ ।
ద్విగుణేన పరాం నారీం చతుర్భిః క్షత్రియాఙ్గనామ్॥ ౧౩
అష్టభి ర్వైశ్యనారీం చ శూద్రాం షోడశభి స్తథా ।
ద్వాత్రింశతా సంకరజాం వేశ్యాం శూద్రామివాచరేత్ ॥
రజస్వలాం తు యో భార్యాం మోహాత్ గన్తుమిచ్ఛతి ।
స్నాత్వాన్యవస్త్రసంయుక్త ఉక్తార్ధేనైవ శుద్ధ్యతి ॥ ౧౪
ఉపోష్య దిన మాసాయం స్నాత్వా దేవీం ప్రపూజయేత్ ।
తథైవాన్యాఙ్గనాం గత్వా తదుక్తార్థం సమాచరేత్ ॥ ౧౫
పిత్రో రనుజ్ఞయా కన్యాం యో గచ్ఛేద్విధినా వినా ।
త్రిరాత్రోపోషణా చ్ఛుద్ధి స్తామేవోద్వాహయే త్తతః ॥ ౧౬
కన్యాగన్తాతు యోన్యస్మై దత్తాం పశ్చాత్తు గచ్ఛతి ॥
పిత్రో రనుజ్ఞయా సార్ధం త్రిదినేన విశుద్ధ్యతి ॥ ౧౭
జ్ఞాతః పితృభ్యాం యో మాసం కన్యాభావేతు గచ్ఛతి ।
అన్యోఢాం తాం తతో గత్వా ప్రాణాయామ శతేన తు ॥ ౧౮

ఏకేన సజ్జతాం జ్ఞాత్వా యోన్యస్మై సంప్రయచ్ఛతి ।
వృషల స్సతు విజ్ఞేయ సర్వకర్మబహిష్కృతః ॥ ౧౦
జ్ఞాతః పితృభ్యాం యో గత్వా పరోఢాం తద్వినాశనే ।
విధవా జాయతే సేయం పూర్వగస్త్వార మాప్నుయాత్ ॥ ౧౧
అనుగ్రహాద్ద్విజాతీనా ముద్వాహావిధినా తతః ।
తయా కర్మాణి కుర్వీత శ్రౌతస్మార్తాదికాని చ ॥ ౧౧
అనుగ్రహాద్ద్విజాతీనా ముద్వాహావిధినా తతః ।
తయా కర్మాణి కుర్వీత శ్రౌతస్మార్తాదికాని చ । ౧౨
ఆదౌ ఉద్వాహితా వాపి తద్వినాశేఽన్యసఙ్గతా ।
భోగైకసాధనా సాతు న యోగ్యాఖిలకర్మసు ॥ ౧౩
పిపీలికాస్తం బ్రహ్మాద్యం జగత్స్థావరజఙ్గమమ్ ।
పఞ్చభూతాత్మకం ప్రోక్తం వపు ర్వాసనయాన్వితమ్ ॥ ౧౪
జన్మాద్యాహారమదన నిద్రానిష్టం చ సర్వదా ।
ఆహారం తు వినాఽస్త్వ రాహారో మదన స్స్మృతః ॥ ౧౫
దుస్సహో మదన స్తస్మా త్సర్వేషాం ప్రాణినామపి ।
పున్నారీ రూపవత్కృత్వా మదనేన స విశ్వసృట్ ॥ ౧౬
ప్రవృత్తి మకరో దాదౌ సృష్టిస్థితిలయాత్మికామ్ ।
*తత్ప్రవృత్త్యా ప్రవర్తన్తే తన్నివృత్త్యాఽక్షయాం గతిం ॥ ౧౭
ప్రవృత్త్యాపి తథా ముక్తి ర్నివృత్త్యా యా సమీరితా ।
తద్రహస్యం తథోపాయం శృణు వక్ష్యామి సామ్ప్రతం ॥ ౧౮

*ప్రవృత్త్యైవ తథా ముక్తిం ప్రాప్నుయుః కేచ ధీయుతాః

సర్వాత్మకో వాసుదేవః పురుషస్స పురాతనః ।
ఇయం హి మూలప్రకృతిః స్త్రీస్వరూపా పరమేశ్వరీ ॥ ౨౯
పఞ్చపఞ్చాశత్తత్త్వస్థం సాసనం శ్రీపదేశ్వరం ।
ఏతన్మన్త్రానుభావజ్ఞో యస్స్యాత్ శ్రేయసే యతిః ॥ ౩౦
తాదృశాః పుణ్యకర్మాణో న దోషో విద్యతే నరాః ।
ఇయం మహాత్మా జగద్ధాత్రీ పురుషోత్తమం నాయా శివః ॥ ౩౧
పఞ్చవింశతితత్త్వానాం శ్రీవిద్యే మన్త్రదేవతా ।
ఏతన్మన్త్రానుభావజ్ఞో యస్స్యాత్ శ్రేయసే యతిః ॥ ౩౨
తాదృశాః పుణ్యకర్మాణో న దోషో విద్యతే సదా ।
ఇదం చ శృణు దేవేన్ద్ర రహస్యం పరమం మహత్ ॥ ౩౩
సర్వేషామేవ పాపానాం యోగవద్యేన నాశనం ।
భక్త్యా శ్రీస్థానమాయుక్తః పాఠయిత్వా సుసంస్థితః ॥ ౩౪
అష్టోత్తరసహస్రం తు జపేత్పఞ్చదశాక్షరీం ।
ఆరాధ్య చ పరాం శక్తిం ముచ్యతే సర్వకిల్బిషైః ॥ ౩౫
తేన సర్వాణి పాపాని కల్పకోటికృతాన్యపి ।
సర్వాపద్భ్యో విముచ్యేత సర్వాభీష్టం చ విన్దతి ॥ ౩౬

ఇన్ద్రః —

భగవన్ సర్వధర్మజ్ఞ సర్వభూతహితే రత ।
సంయోగజస్య పాపస్య విశేషం వక్తుమర్హసి ॥ ౩౭

బృహస్పతిః —

సంయోగజం తు యత్పాపం తచ్చతుర్ధా నిగద్యతే ।
కర్తా ప్రధానః సహకృన్నిమిత్తోఽనుమతః క్రమాత్ । ౩౮

అథాభోజ్యవస్తువిచారః

క్రమాద్వక్ష్యామ్యశేషేణ కథం సర్వ దుష్యన్తి ప్రాణాద్వక్ష్యామ్యహం తతః ।
మద్యం కలంజం నిర్యాసం ఛత్రాకం గృంజనం తథా ॥ ౩౯
లశునం చ కళింగం చ మహాకోశాతకీ తథా ।
బిమ్బా లిక్తీ కేసరం చ హస్తినీ శిగ్రుబిమ్బికా । ౪౦
ఔదుమ్బరం చ వార్తాకం కతకం పిణ్యామారికా ।
క్రమాద్దశగుణం న్యూనం ముఖ మేషాం వినిర్దిశేత్ ॥ ౪౧
పుర గ్రామాద్వశేత్యాద్యం స్యాదయవిక్రయా ।
సేవక స్సర్వపరస్థశ్చ స గ్రామమధ్యస్థితః ॥ ౪౨
వైద్యో భిషాసు శ్యాగ నిత్యకన్యావిక్రయా ।
క్షత్రియే పరివ్రాత్య వనతాచార నిష్ఠతః ॥ ౪౩
క్రమాద్దశగుణా న్యూనం మేషాం పర్యాప్త భవేత్ ।
స్నానహీనం తైలహీనం చ మభ్యఞ్జన పాప మూలవదేత్ ॥ ౪౪
బ్రహ్మక్షత్రవిశాం చైవ శూద్రాణాం యదోదనమ్ ।
తైలసర్వ మాసత్రం చ భుక్త్వా పాప మఘం భవేత్ ॥ ౪౫
ద్విజస్త్రదాసీ దృష్టం చ తయా దృష్టే తదస్తకం ।
ప్రశ్యా యా స్త్రీ ప్రమాదం స్యాత్ తయా దృష్టే తదోదనే ॥ ౪౬
శూద్రవర్గాన్న్యచ్చ గోపాన్నం వినా గవ్యచతుష్టయం ।
తైలాజ్యగుడసంయుక్తం పక్వం వైశ్యాన్నమవ్యతి ॥ ౪౭
వైశ్యాయాం బ్రాహ్మణే దృష్టా తయా దృష్టే న కిఞ్చన ।
భువనస్యాన్నం ద్విజో భుక్త్వా ప్రాణాయామశతం జపేత్ ॥ ౪౮

అథవాప్సుగతే జప్త్వా ద్రుపదాం వా త్రివారకమ్ ।
ఇదం విష్ణు స్త్ర్యంబకం వా తథైవాప్సుగతే జపేత్ ॥ ౪౯
స్త్రీ భుక్త్వా తు బ్రువస్యాన్న మేకాద్యా న్భోజయే ద్ద్విజాన్ ।
ఉపోష్య రజనీ మేకాం తతః పాపా ద్విశుధ్యతి ॥ ౫౦
అథవా ప్రోక్షయే దన్న మద్భి ర్మన్త్రైః పావమానికైః ।
అన్నసూక్తం జపిత్వాతు భృగుస్త్వే వారుణీతి చ ॥ ౫౧
బ్రహ్మార్పణమితి శ్లోకా జ్జప్త్వా భుక్త్వా న దోషభాక్ ।
ఇదం విష్ణురితి మన్త్రేణ సప్తవారాభిమన్త్రితమ్ ॥ ౫౨
సోఽహం భావేన తద్ధ్యాత్వా భుక్త్వా దోషై ర్నలిప్యతే ।
అథవా శఙ్కరం ధ్యాయేజ్జప్త్వా వై త్ర్యంబకం తథా ॥ ౫౩
సోఽహం భావేన తద్భుక్త్వా నాన్నదోషైః ప్రలిప్యతే ।
ఇదం రహస్యం దేవేన్ద్ర శృణుష్వ వచనం మమ ॥ ౦౪
ధ్యాత్వా దేవీం పరాం శక్తిం జప్త్వా పఞ్చదశాక్షరీమ్ ।
తన్నివేదితబుద్ధ్యా వా యోఽశ్నాతి ప్రత్యహం ద్విజః ॥ ౫౫
నాస్యాన్న దోషజం కించిన్న దారిద్ర్యభయం తథా ।
నవ్యాధిజం భయం తస్య న చ శత్రుభయం తథా ॥ ౫౬
జపతో ముక్తిరేవాస్య సదా సర్వత్ర మఙ్గళమ్ ।
ఏతత్తే కథితం శక్ర పాపానామపి విస్తరమ్ ॥
ప్రాయశ్చిత్తం తథా తేషాం కిమన్యచ్ఛ్రోతు మిచ్ఛసి ॥ ౫౭

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే అగమ్యాగమనాదిప్రాయశ్చిత్తాది కథనం నామ తృతీయోఽధ్యాయః

బృహస్పతింప్రతి ఇన్ద్రకృత స్వాపదుష్కృతిప్రాయశ్చిత్త ప్రశ్నః

ఇన్ద్రః :—

భగవం త్సర్వధర్మజ్ఞ త్రికాలజ్ఞానవిత్తమ ।
దుష్కృతం చ ప్రతీకారం భవతా సమ్యగీరితమ్ ॥ ౧
కేన కర్మవిపాకేన మయాపది యమాగతా ।
ప్రాయశ్చిత్తం చ కిం తస్య వదస్వ వదతాం వర ॥ ౨

బృహస్పతిః :—

కశ్యపస్య సుతో జ్యేష్ఠో దిత్యాం దనురితి స్మృతః ॥
కన్యా రూపవతీ నామ త్వాష్ట్రే తాం ప్రదదౌ పితా ॥ ౩
తస్యాః పుత్ర స్తతో జాతో విశ్వరూపో మహాయశాః ।
నారాయణపరో నిత్యం వేదవేదాఙ్గపారగః ॥ ౪
తతో దైత్యేశ్వరో వవ్రే భృగుపుత్రం పురోహితమ్ ।
భవా నవికృతో రాజ్యే దేవానామపి వాసవః ॥ ౫
భవతా సహ దేవైస్తు పౌరోహిత్యార్థ మాదరాత్ ।
ప్రార్థితో విశ్వరూపస్తు బభూవ తపతాం వరః ॥ ౬
స్వస్రీయో దానవానాం తు దేవానాం చ పురోహితః ।
నాత్యర్థ మకరోత్స్వైరం దేవేష్వపి మహాతపాః ॥ ౭
బభూవతు స్తుల్యబలౌ తథా దైత్యాస్సవాసవాః ।
తత స్త్వం కుపితో రాజ స్స్వస్రీయం దానవేశితుః ॥ ౮
హంతు మిచ్ఛన్నగాచ్ఛాశు తపసస్సాధనం వనమ్ ।

తమాసనస్థం మునిభి స్త్రిశృఙ్గమివ పర్వతమ్ ॥ ౯
త్రయీముఖరదిగ్భాగం బ్రహ్మసఙ్ఘనిషేవితమ్ ।
సర్వభూతహితం తం తు మత్వాసురే రనుకూలినమ్ ॥ ౧౦
శిరాంసి యౌగపద్యేన ఛిన్నాన్యస్య త్వపాతయత్ ।
తేన పాపేన సంయుక్తః పీడితశ్చ ముహుర్ముహుః ॥ ౧౧
తతో మేరుగుహాం గత్వా బహువర్షాణి సంస్థితః ।
తత స్తస్య వధం శ్రుత్వా ధాతా తు మునివాక్యతః ॥ ౧౨
పుత్రశోకేన సంతప్త స్త్వాం శశాప రుషాన్వితః ।
నిశ్శ్రీకో భవతు క్షిప్రం మమ శాపేన వాసవః ॥ ౧౩
అనాయకా స్తతో దేవా విమగ్నా దైత్యపీడితాః ।
గత్వా తు బ్రహ్మసదనం నత్వా తద్వృత్త మూచిరే ॥ ౧౪
తతస్తు చిన్తయామాస తత స్తస్య ప్రతిక్రియామ్ ।
తస్య ప్రతిక్రియాం వేత్తుం న శశా కాత్మభూ స్తదా ॥ ౧౫
తతో దేవైః పరివృతో నారాయణ ముపాగమత్ ।
నత్వా స్తుత్వా తు సర్వేషాం తద్వృత్తాన్తం న్యవేదయత్ ॥ ౧౬
విచిన్త్య సోఽపి బహుధా కృపయా లోకనాయకః ।
తదఘం తు త్రిధా భిత్వా త్రిషు స్థానే ష్వథార్పయత్ ॥ ౧౭
స్త్రీషు భూమ్యాం చ వృక్షేషు తేషామపి దదౌ వరం ।
తథా భర్తృసమాయోగం పుత్రావాప్తి మృతుష్వపి ॥ ౧౮
ఛిన్నే పునర్భవత్వం తు సర్వేషామపి శాఖినాం ।
ఖాతపూర్తిం ధరణ్యాశ్చ ప్రదదౌ మధుసూదనః ॥ ౧౯

తేష్వఘుం ప్రబభూవాశు రక్షో నిర్వ్యాస మూషరం ।
నిర్గతో గహ్వరాత్తస్మా త్త్వమిన్ద్రో దేవనాయకః ॥ ౨౦
రాజ్యం శ్రియం చ సంప్రాప్తః ప్రసాదా త్పరమేష్ఠినః ॥
త్త్వైనైవ సాన్త్వితో ధాతా జగాదన జనార్దనం॥ ౨౧
మమ శాపో వృథా న స్యా దస్తు కాలాన్తగే మునే ।
భగవాం స్తద్వచ శ్రుత్వా మునే రమితతేజసః ॥ ౨౨
ప్రహృష్టో భావికార్యజ్ఞ స్తూష్ణీ మేవ తదా యయౌ ।
ఏతావన్త మిమం కాలం త్రిలోకీం పాలయ న్భవాన్ ॥ ౨౩
ఐశ్వర్యమదమత్తత్వా త్కైలాసాద్రి మపీడయత్ ।
సర్వజ్ఞేన శివేనాథ ప్రేరితో భగవా న్మునిః ॥ ౨౪
దూర్వాసా స్త్వన్మదభ్రంశం కర్తుకామ శ్శశాప హా ।
ఏకమేవ ఫలం జాత ముభయో శ్శాపయోరపి ॥ ౨౫
అధునా పశ్య నిశ్శ్రీకం త్రైలోక్యం సమజాయత ।
న యజ్ఞా స్సంప్రవర్తన్తే న దానాని చ వాసవ ॥ ౨౬
న యమా నాపి నియమా న తపాంసి చ కుత్రచిత్ ।
విప్రా స్సర్వేపి నిశ్శ్రీకా కాలోపహతచేతసః ॥ ౨౭
నిస్సత్వా ధైర్యహీనాశ్చ నాస్తికాః ప్రాయశోభవన్ ।
నిరౌషధిరసా భూమి ర్నిర్వీర్యా జాయతేతరామ్ ॥ ౨౮
భాస్కరో ధూసరాకార శ్చన్ద్రమాః కాన్తివర్జితః ।
నిస్తేజస్కో హవిర్భోక్తా మరు ద్ధూళిమయాకృతిః ॥ ౨౯

న ప్రసన్నా దిశాం భాగా నభో ప్యభవ దనిర్మలమ్ ।
దుర్బలా దేవతా స్సర్వా విభా స్స్వన్న్యస్స్యజా ఇవ ॥ 30
వినష్టప్రాయ మేవాసీ త్త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।

హయగ్రీవః :—

ఇత్థం కథయతో గేహం బృహస్పతిము ఖేస్త్ర్యయోః ॥ 3౧
మలకాద్యా మహాదైత్యా దేవలోకం బబాధిరే !
నన్దనోద్యాన మఖిలం చిచ్ఛిదు ర్బలగర్వితాః ॥ 3౨
ఉద్యానపాలకాం స్సర్వా నాయుధై స్సమతాడయన్ ।
ప్రాకార మభిహత్యైవ ప్రవిశ్య నగరం తతః ॥ 33
మన్దిరస్థాం స్తు నారాం స్సర్వా సత్యస్థం సర్వపీడయన్ ।
ఆజహ్రు రప్సరోరత్నా న్యశేషాణి మదోద్ధతాః ॥ 3౪
తతో దేవా స్సమస్తాశ్చ చక్రన్దు ర్భృశభాషితాః ।
తాదృశం ఘోష మాకర్ణ్య వాసవః ప్రోద్ధితాసనః ॥ 3౫
సర్వై రనుగతో దేవైః పలాయనపరోఽభవత్ ।
బ్రాహ్మం ధామ సమభ్యేత్య విషణ్ణవదనో వృషా ॥ 3౬
యథావ త్కథయామాస నిఖిలం దైత్యచేష్టితమ్ ।
విధాతాపి తదాకర్ణ్య సర్వదేవసమన్వితః ॥ 3౭
హతశ్రీకం హరిహయ మాలోక్యేద మువాచ హ ।
ఇన్ద్ర ! త్వ మఖిలై ర్దేవై ర్ముకున్దం శరణం వ్రజ ॥ 3౮
దైత్యారాతి ర్జగత్కర్తా స తే శ్రేయో విధాస్యతి ।
ఇత్యుక్త్వా తేన సహితః స్వయం బ్రహ్మ పితామహః ॥ 3౯

సమస్తదేవసహితః క్షీరోదధి ముపాయయుః ।
అథ బ్రహ్మాదయో దేవా భగవన్తం జనార్దనం ॥ ౪౦
తుష్టువు ర్వాగ్భిరిష్టాభి స్సర్వలోకమహేశ్వరం ।
అథ ప్రసన్నో భగవా న్వాసుదేవ స్సనాతనః ॥ ౪౧
జగాద సకలా న్దేవా న్స్నిగ్ధదక్షిణదృష్టితః ।

శ్రీభగవాన్ :—

భవతాం సన్నిధాస్యామి తేజసోపబృంహణం ॥ ౪౨

అ మృ త మ థ న మ్

యదుచ్యతే మయేదానీం యుష్మాభి స్తద్విధీయతాం ।
ఓషధిప్రవరా స్సర్వాః క్షిపత క్షీరసాగరే ॥ ౪౩
అసురైరపి సన్ధాయ తథా మే వచసేరితాః ।
మన్థానం మన్దరం కృత్వా నేత్రం కృత్వా తు వాసుకిం ॥
మయి స్థితే సహాయేషు మథ్యతా మమృతం సురాః !
సమస్త దానవాశ్చాపి వక్తవ్యా స్సాన్త్వపూర్వకం ॥ ౪౪
సామాన్యమేవ యుష్మాక మస్మాకం చ ఫలం త్వితి ॥
మథ్యమానే తు దుగ్ధాబ్ధౌ సమ్యగుత్పద్యతే సుధా ॥ ౪౫
తత్పానా ద్బలినో యూయ మమర్త్యాశ్చ భవిష్యథ ।
యథా దైత్యాస్తు పీయూషం నైతత్ప్రాప్స్యంతి కించన ॥ ౪౬
కేవలం క్లేశవన్తశ్చ కరిష్యామి తథాప్యహం ।
ఇతి శ్రీవాసుదేవేన కథితా నిఖిలా స్సురాః ॥ ౪౭

సన్ధానం సకలై ర్దైత్యైః కృతవ న్త స్తపోధన ।
నానావిధౌషధిగణం సమానీయ సురాసురాః ॥ ౪౯
క్షీరాబ్ధిపయసి క్షిప్త్వా చన్ద్రికాధికనిర్మలే ।
మన్థానం మన్దరం కృత్వా కృత్వా యోక్త్రం చ వాసుకిమ్ ॥
ప్రారేభిరే ప్రయత్నేన మథితుం పరమామృతమ్ ।
వాసుకేః పుచ్ఛభాగే తు సహితా స్సర్వదేవతాః ॥ ౫౧
పూర్వభాగే తు దైతేయా నియుక్తా స్తత్ర శౌరిణా ।
బలవన్తోపి దైత్యా స్తన్ముఖోత్థ విషపావకైః ॥ ౫౨
నిర్దగ్ధవపుష స్సర్వే నిస్తేజస్కా స్తదాభవన్ ।
పుచ్ఛదేశే తు కర్షన్తో ముహు రాప్యాయితా స్సురాః ॥ ౫౩
అనుకూలేన వాతేన కృష్ణేన ప్రేరితేన తే ।
ఆదికూర్మాకృతి శ్శ్రీమా న్మధ్యే క్షీరపయోనిధేః ॥ ౫౪
భ్రమతో మన్దరాద్రే స్తు తస్యాధిష్ఠానతా మగాత్ ।
మధ్యే చ సర్వదేవానాం రూపేణాన్యేన మాధవః ॥ ౫౫
చకర్ష వాసుకిం వేగా ద్దైత్యమధ్యేక పరేణ చ
బ్రహ్మరూపేణ తం శైల ముపర్యాక్రాన్తవా న్హరిః ॥ ౫౬
అపరేణ చ దేవర్షే! మహతా తేజసా ముహుః ॥
ఉపబృంహితవా న్దేవా న్యేన తే బలశాలినః ॥ ౫౭
తేజసా పునరన్యేన బలాత్కార సహేన సః ॥
ఉపబృంహితవా న్నాగం సర్వశక్తి ర్జనార్దనః ॥ ౫౮
మథ్యమానే తత స్తస్మి న్క్షీరాబ్ధౌ దేవదానవైః ।

కిమేతదితి సిద్ధానాం దివి చిన్తయతాం తదా ॥ ౫౯
ఉత్థితా వారుణీ దేవీ మదాలోలవిలోచనా ।
అసురాణాం పురస్తా త్సా వర్తమానా వ్యతిష్ఠత ॥ ౬౦
జగృహు ర్నైవ తాం దైత్యా అసురా శ్చాభవం స్తతః ।
సురా న విద్యతే యేషాం త ఏవాసురశబ్దితాః ॥ ౬౧
అథ సా సర్వదేవానా మగ్రత స్సమతిష్ఠత ।
జగృహు స్తాం ముదా దేవా స్సూచితాః పరమేష్ఠినా ॥ ౬౨
సురాగ్రహణతో హ్యేతే దేవాః ప్రాప్తా స్సురాభిధాం ।
ఆవిర్బభూవ పురత సురభి స్సురపూజితా ॥ ౬౩
ముదం జగ్ము స్తథా దేవాః దైతేయా శ్చ తపోధన ।
మథ్యమానే పున స్తస్మి న్క్షీరాబ్ధౌ దేవదానవైః ॥ ౬౪
అత్యర్థసున్దరాకారా ధీరా శ్చాప్సరసాఙ్గణాః ।
ఆవిర్భూతా శ్చ దేవస్త్రీ సర్వలోకమనోహరాః ॥ ౬౫
మథ్యమానే తతో భూయః పారిజాతో మహాద్రుమః ।
ఆవిరాసీ త్స్వగన్ధేన పరితో వాసయ జ్జగత్ ॥ ౬౬
తత శ్శీతాంశు రుదభూ త్తం జగ్రాహ మహేశ్వరః ।
విషజాతం తదుత్పన్నం జగృహు ర్నాగజాతయః ॥ ౬౭
కౌస్తుభాఖ్యం మహారత్న మాదదే తజ్జనార్దనః ।
తత స్స్వపత్రగన్ధేన మదయ న్తీ మహౌషధిః ॥ ౬౮
విజయా నామ సంజజ్ఞే భైరవ స్తా ముపాదదే ।
తతో దివ్యామ్బరధరో దేవో ధన్వన్తరి స్స్వయం ॥ ౬౯

సముత్థితః కరే బిభ్ర దమృతాఖ్యం కమణ్డలుం ।
తతః ప్రహృష్టమనసో దేవా దైత్యాశ్చ సర్వశః ॥ ౨౦
మునయ శ్చాభవం స్తుష్టా స్తదానీం తపసాం నిధే !
తతో వికసితామ్భోజవాసినీ వరదాయినీ ॥ ౨౧
ఉత్థితా పద్మహస్తా శ్రీ స్తస్మా త్క్షీరమహార్ణవాత్ ।
అథ తాం మునయ స్సర్వే శ్రీసూక్తేన శ్రియం పరాం ॥ ౨౨
తుష్టువు స్తుష్టహృదయా గన్ధర్వాశ్చ జగుః పురః ।
విశ్వాచీప్రముఖా స్సర్వే ననృతు శ్చాప్సరోగణాః ॥ ౨౩
గఙ్గాద్యాః పుణ్యనద్యశ్చ స్నానార్థ ముపతస్థిరే ।
అష్టౌ దిగ్దన్తినశ్చైవ హేమపాత్రస్థితం జలం ॥ ౨౪
ఆదాయ స్నాపయాంచక్రు స్తాం శ్రియం పద్మవాసినీం ।
తులసీచ సముత్పన్నా పదార్థా నైకశో హరేః । ౨౫
పద్మమాలాం దదౌ తస్యై మూర్తిమాన్ క్షీరసాగరః ।
భూషణాని చ దివ్యాని విశ్వకర్మా సమర్పయత్ ॥ ౨౬
దివ్యమాల్యామ్బరధరా దివ్యభూషణభూషితా ।
యయౌ వక్షస్స్థలం విష్ణో స్సర్వేషాం పశ్యతాం రమా ॥ ౨౭
తులసీ సా ధృతా తేన విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।
పశ్యతిస్మ చ సా దేవీ విష్ణువక్షస్స్థలాలయా ॥ ౨౮
దేవా న్దయార్ద్రయా దృష్ట్యా సర్వలోకమహేశ్వరీ ॥ ౨౮-౫

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే క్షీరార్ణవమథన
కథనం నామ చతుర్థోఽధ్యాయః

విష్ణోర్మోహినీరూపావతారః

హయగ్రీవః —

అథ దేవా మహేంద్రాద్యా విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ।
అఙ్గీకృత్వా మహాధీరాః ప్రమోదం పరమం యయుః ॥ ౧
మలకాద్యాస్తు తే సర్వే దైత్యా విష్ణుపరాఙ్ముఖాః ।
సంత్యక్తాశ్చ శ్రియా దేవ్యా భృశముద్వేగమాగతాః ॥ ౨
తతో జగృహిరే దైత్యా ధన్వంతరికరస్థితం ।
పరమామృతసారాఢ్యం కలశం కలశోద్భవ ! ౩
అథాసురాణాం దేవానా మన్యోన్యం కలహో౽భవత్ ।
ఏతస్మిన్నంతరే విష్ణుః సర్వలోకైకరక్షకః ॥ ౪
సమ్యగారాధయామాస లలితాం ధ్యానైకగోచరాం ॥
సురాణాం చాసురాణాం చ రణం వీక్ష్య సుదారుణం ॥ ౫
బ్రహ్మా నిజపదం ప్రాప శమ్భుః కైలాసమాస్థితః ।
మలకం యోధయామాస దైత్యానాం మథనం వృషా ॥ ౬
అసురైశ్చ సురా స్సర్వే సామ్పరాయ మకుర్వత ।
భగవానపి యోగీన్ద్రః స్వమారాధ్య మహేశ్వరీం ॥ ౭
తదేకధ్యానయోగేన తద్రూప స్సమజాయత ।
సర్వసమ్మోహినీ సా తు సాక్షాచ్ఛృఙ్గారనాయికా ॥ ౮
సర్వశృఙ్గారవేషాఢ్యా సర్వాభరణభూషితా ;
సురాణా మసురాణాం చ నివార్య రణ ముద్ధతం ॥ ౯
మన్దస్మితేన దైతేయా న్మోహయన్తీ జగాద హ ।

అలం యుద్ధేన కిం శస్త్రై ర్మర్మస్థానవిభేదిభిః ॥ ౧౦
నిష్ఠురైః కిం వృథాలాపైః కర్ణరోషణశంసిభిః ।
అహమేవాత్ర మధ్యస్థా యుష్మాకం చ దివౌకసాం ॥ ౧౧
యూయం చాపి మిథో నితరాం మత్కృతే క్లేశభాగినః ।
సర్వేషాం సమమేవాద్య దాస్యా మ్యమృతమద్భుతం ॥ ౧౨
మమ హస్తే ప్రదాతవ్యం సుధాపాత్ర మనుత్తమం ।
ఇతి తస్యా వచ శ్శ్రుత్వా దైత్యా స్తద్వాక్యమోహితాః ॥
పీయూషకలశం తస్యై దదు స్తే ముగ్ధచేతసః ।
సా తత్పాత్రం సమాదాయ జగన్మోహనరూపిణీ ॥ ౧౪
సురాణా మసురాణాం చ పృథక్పఙ్క్తిం చకార సా ।
ద్వయోః పంక్త్యోశ్చ మధ్యస్థా తా నువాచ సురాసురాన్ ॥ ౧౫
తూష్ణీం భవన్తు సర్వేఽపి క్రమశో దీయతేఽమృతం ।
తద్వాక్య మురరీచక్రు స్తే సర్వే సముపాయినః ॥ ౧౬
సా చ సమ్మోహితాశేషలోకా దాతుం ప్రచక్రమే ।
కనత్కనకదర్వీకా క్వణన్మణికకంకణా ॥ ౧౭
కమనీయవిభూషాఢ్యా కళా సా పరమా బభౌ ।
వామా వామకరామ్భోజే సుధాకలశ ముజ్జ్వలం ॥
దధానా దేవతాపంక్త్యై పూర్వం దర్వ్యా తథాదిశత్ ॥
దిశన్తీ క్రమత స్తత్ర చన్ద్రభాస్కరసూచితం ॥ ౧౮
దర్వీముఖేన చిచ్ఛేద సైంహికేయస్తు మధ్యగం ॥
పీతామృతం శిరోమాత్రం తస్య వ్యోమ జగామ చ । ౨౦

తద్దృష్ట్వా వ్యసురా స్తత్ర తూష్ణీమాస తమోహితాః ।
ఏవం క్రమేణ తత్సర్వం విబుధేభ్యో వితీర్య సా ॥ ౧౧
అసురాణాం పురః పాత్రం సా నిధాయ తిరోదధే ।
రిక్తపాత్రం తు తద్దృష్ట్వా సర్వే దైతేయదానవాః ॥ ౧౨
ఉద్వేలం కేవలం క్రోధం ప్రాప్తా యుద్ధచికీర్షయా ।
ఇన్ద్రాదయ స్సురా స్సర్వే సుధాపానా ద్బలోత్తరాః ॥ ౧౩
దుర్బలై రసురై స్సార్థం సమయుధ్యన్త సాయుధాః ।
తే వధ్యమానా శ్శతశో దానవేన్ద్రా స్సురోత్తమైః ॥ ౧౪
దిగన్తా న్కతిచి జ్జగ్ముః పాతాళం కతిచి ద్యయుః ।
దైత్యం మలక నామానం విజిత్య విబుధేశ్వరః ॥ ౧౫
ఆత్మీయాం శ్రియ మాజహ్రే శ్రీకటాక్షసమీక్షితః ।
పున స్సింహాసనం ప్రాప్య మహేన్ద్ర స్సురసేవితః ॥ ౧౬
త్రైలోక్యం పాలయామాస పూర్వవ త్పూర్వదేవజిత్ ।
నిర్భయా నిఖిలా దేవా స్త్రైలోక్యే సచరాచరే ॥ ౧౭
యథా కామం చరన్తిస్మ సర్వదా హృష్టచేతసః ।
తదా తదఖిలం దృష్ట్వా మోహినీచరితం మునిః ॥ ౧౮
విస్మితః కామచారీతు కైలాసం నారదో గతః ।
నన్దినా చ కృతానుజ్ఞః ప్రణమ్య పరమేశ్వరం ॥ ౧౯
తేన సమ్భావ్యమానస్తు సమావిష్ట స్సమాసతః ।
ఆసనస్థం మహాదేవో మునిం స్వేచ్ఛావిహారిణం ॥ 30
పప్రచ్ఛ పార్వతీజాని రచ్ఛస్ఫటికసన్నిభః ।

భగవం త్సర్వవృత్తజ్ఞ పవిత్రీకృతవిష్టప ॥ ౩౧
కలహప్రియ దేవర్షే కిం వృత్తం తత్ర నాకినాం ।
సురాణా మసురాణాం వా విజయ స్సమో జాయతే ॥ ౩౨
కింవా హ్యమృతవృత్తాంతం విష్ణునా వాపి కిం కృతం ।
ఇతి పృష్టో మహేశేన నారదో మునిసత్తమః ॥ ౩౩
ఉవాచ విస్మయావిష్టః ప్రసన్న వదనేక్షణః ॥
సర్వం జానాసి భగవం త్సర్వజ్ఞోఽసి యత స్స్వతః ॥ ౩౪
తథాపి పరిపృష్టేన మయా తద్వక్ష్యతే శోకఘునా ।
తత్రాద్భుతే చ సమరే సతి దైత్యదివౌకసాం ॥ ౩౫
ఆదినారాయణ శ్శ్రీమా న్మోహినీరూప మాదదే ।
తాముదారవిభూషాఢ్యాం మూర్తాం శృఙ్గారదేవతాం ॥ ౩౬
సురాసురా స్సమాలోక్య విరతా స్సముదోద్యమాత్ ।
తన్మాయామోహితా దైత్యా స్సుధాపాత్రం చ యాచితాః ॥
కృత్వా తామేవ మధ్యస్థా మర్పయామాసు రంజసా ।
తథా దేవీ తదాదాయ మన్దస్మిత మనోహరా ॥ ౩౮
దేవేభ్య ఏవ పీయూష మశేషం వితతార సా ।
తిరోహితా మదృష్ట్వా తాం దృష్ట్వా శూన్యం చ పాత్రికమ్ ॥
జ్వలన్మన్యుముఖా దైత్యా యుద్ధాయ పున రుత్థితాః ।
అమరై రమృతాస్వాదా దత్యద్భుతపరాక్రమైః ॥ ౪౦
పరాభూతా మహాదైత్యా నష్టాః పాతాళమధ్యయుః ।
ఇమం వృత్తాన్త మాకర్ణ్య భవానీపతి రవ్యయః ॥ ౪౧

ార్వతీసహితో విష్ణు మాజగామ సవిస్మయః ।
గోదతీరగం దృష్ట్వా సస్త్రీకం వృషవాహనమ్ । ౪౨
ోగిభోగాసనా ద్విష్ణు స్సముత్థాయ సమాగతః ।
స్నేహం గాఢ మాలిఙ్గ్య భవానీపతి మచ్యుతః ॥ ౪౩
దాగమనకార్యం చ పృష్టవా న్విష్టరశ్రవాః ।
ముువాచ మహాదేవో భగవా న్పురుషోత్తమః ॥ ౪౪
హాయోగీశ్వర శ్రీమాం త్సర్వసౌభాగ్యసున్దరః ।
ర్వసమ్మోహజనక మహాజ్ఞానసగోపనమ్ ॥ ౪౫
ద్రూపం భవతోపాత్తం తం మహ్యం సంప్రదర్శయ ।
ష్టు మిచ్ఛామి తే రూపం శృఙ్గారస్యాధిదైవతమ్ ॥
దృశ్యం దర్శనీయం మే త్వం హి ప్రార్థితకామధుక్ ।
సంప్రార్థిత శ్శర్వ స్సహదేవేన తేన సః ॥ ౪౬
ా త్రికే తిరోభూత్త మహాయోగీశ్వరో హరః ।
ోపి సర్వత శ్చక్షు స్సహసా వ్యాపారయ న్స్వచిత్ ॥ ౪౭
దృష్టపూర్వ మారామ మభిరామం వ్యలోకయత్ ।
సత్కుసుమశ్రేణీ వినోదిమధుపాళికమ్ ॥ ౪౮
స్పక స్తబకామోద సురభీకృతదిక్తటమ్ ।
ోకస్థబృన్దమాధ్వీక మాద్యదుల్లోలకోకిలమ్ ॥ ౪౯
ోకమణ్డలీకాణ్డ సతాణ్డవశిఖణ్డికమ్ ।
ణ్డాళివరఝుఙ్కార జితవల్లకినిస్స్వనం ॥ ౫౦
లోదరసౌభాగ్య పాటలీకుసుమోజ్జ్వలం ।

నిర్వృత స్స గిరీశోఽపి గిరిం గౌరీసఖో యయౌ ।
అథాద్భుత మిదం వక్ష్యే లోపాముద్రాపతే! శృణు ॥ ౯
యస్య కస్యచి దాఖ్యాతం మయైవ హృదయే స్థితమ్ ।
పురా భణ్డాసురో నామ సర్వదైత్యశిఖామణిః ॥ ౧౦
పూర్వం దేవా న్బహువిధాం స్త్వగ్రసిష్ణుం స్వయా న్పటుః ।
విశుక్రం నామ దైతేయవర్గసంరక్షణక్షమం ॥ ౧౧
శుక్రతుల్యం విచారజ్ఞం దక్షిణాంసేన సస్జ స ।
వామాంసేన విషంగం చ సృష్టవా న్గూఢ శేఖరః ॥ ౧౨
ధూమినీనామ ధేయాం చ భగినీం భణ్డదానవః ।
భ్రాతృభ్యా ముగ్రవీర్యాభ్యాం సహిత స్స మహాబలః॥ ౧౩
బ్రహ్మాండం ఖణ్డయామాస శౌర్యవీర్యసముచ్ఛ్రితః ।
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాశ్చ తం దృష్ట్వా దీప్తతేజసం ॥ ౧౪
పలాయనపరా స్సద్య స్స్వే స్వే ధామ్ని సదా వసన్ ॥
తదానీమేవ తద్బాహుసమ్మర్దేన విమూర్ఛితాః ॥ ౧౫
శ్వసితుం చాపి పటవో నాభవ న్నాకినాం గణాః ।
కేచిత్పాతాళగర్భేషు కేచి దమ్బుధివారిషు ॥ ౧౬
కేచి ద్దిగన్తకోణేషు కుంజేష్వేకే చ భూభృతామ్ ।
విపినం భృశవిత్రస్తా స్త్యక్తదారసుతశ్రియః ॥ ౧౭
భ్రష్టాధికారాః పశవో విచేరు శ్ఛన్నవేషకాః ।
యజ్ఞా న్మహారగాం స్సిద్ధాం స్సాధ్యాం స్సమరమర్మదాన్।
బ్రహ్మాణం పద్మనాభం చ రుద్రం చక్రిణమేవ చ ।

త్వా తృణాయ తాం త్సర్వాన్ లోకాన్ స్వగుణ స్తోశాస సా।
థ భండాసురం హంతుం త్రైలోక్యం చాపి రక్షితుం ।
తీయ ముదభూద్రూపం మహాయాగానలా త్స్వయం ॥ ౬౫
ద్రూపశాలినీ మహాలక్ష్మీ తాం పరదేవతాం।
శాంకుశధనుర్బాణ పరిష్కృతకరాంబుజాం । ౬౬
దేవీ పరమా శక్తిః పరబ్రహ్మస్వరూపిణీ ।
మానభండ దైత్యేంద్రం యుద్ధే యుద్ధవిశారదా॥ ౬౭

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవా
గస్త్యసంవాదే మహాదేవీప్రాదుర్భావ
కథనం నామ పంచమోఽధ్యాయః
సమాప్తో ప్రథమఖండః

భణ్డాసురోత్పత్తిః

అగస్త్యః :—

కథం భణ్డాసురో జాతః కథం వా త్రిపురామ్బికా ।
హతంచ విజిత స్సంఖ్యే తత్సర్వం వద విస్తరాత్ ॥ ౧
రా దాక్షాయణీం త్యక్త్వా పితు ర్యజ్ఞవినాశనాత్ ।
త్మాన మాత్మనా పశ్యన్ జ్ఞానానన్ద రసాత్మకం ॥ ౨
పాస్యమానో మునిభి రధ్యాత్మగుణలక్షణః ।
ఘ్నాకూలే హిమవతః పర్యన్తం ప్రవివేశ హ ॥ ౩
పి శఙ్కర మారాధ్య చిరకాలం మనస్వినీ ।

తమాలతాలహిన్తాల కృతమాలావిభాసితం ॥
పర్యన్తదీర్ఘికాదీర్ఘసఙ్క్రాన్తశ్రీపరిష్కృతం ।
వాతపోతచలచ్ఛాయ పల్లవోత్ఫుల్లపుష్పకం ॥
సన్తానప్రసవామోద సన్తానాధిక వాసితం ।
తత్ర సర్వర్తుపుష్పాఢ్యే సర్వలోక మనోహరే ॥
పారిజాతతరోర్మూలే కాన్తా కాచి దదృశ్యత ।
బాలార్కపాటలాకారా నవ యౌవనగర్వితా ॥
ఉత్కృష్టపద్మరాగాభ పదాబ్జనఖస్ఫుటా ।
యావకశ్రీ నిర్వ్యపేక్షపదగాహిత్యవాహినీ ॥
కలనిస్వనమఞ్జీర క్వణత్కిఙ్కిణిమణ్డితా ॥
అనఙ్గవీరతూణీరదర్పోన్మథన జఙ్ఘికా ।
కరిశుణ్డాల కదలీ కాన్తితుల్యోరుశోభినీ ।
అరుణేన మహార్హేణ సుస్నిగ్ధేన తనీయసా ॥
అలఙ్కృతనితమ్బాఢ్యా జఘనాభోగభాసురా ।
నవమాణిక్యసన్నద్ధ హేమకాఞ్చీవిరాజితా ॥
నతనాభిమహావర్త త్రివళ్యూర్మిప్రభాఝరీ ।
స్తనకుట్మలకాన్దోళన్ముక్తాదామశతావృతా ॥
అతిపీవర వక్షోజ భారభఙ్గుర మధ్యభూః ।
శిరీషకోమలభుజా కఙ్కణాఙ్గదశాలినీ ॥
సోర్మికాఙ్గుళి రున్మృష్ట శఙ్ఖ సున్దర కన్ధరా ।
ముఖదర్పణవృత్తాభచుబుకా పాటలాధరా ॥

స్తకుట్మలసచ్ఛాయ దన్తదర్శిత చన్ద్రికా ।
ాలముక్తికసన్నద్ధ నాసాభరణ భాసురా ॥ ౬౩
తకాన్తర్గళద్ద్రోణీ దీప్తదీర్ఘవిలోచనా ।
ర్ణేన్దుతులితా ఫాలే సమ్యక్ కౢప్తాలకచ్ఛదా ॥ ౬౪
ళీవతంసమాణిక్యకుణ్డలామణ్డితశ్రుతిః ।
కర్పూర కస్తూరీ సదామోదిత వీటికా ॥
రత్కస్తూరితిలకా నీలకున్తలసంహతిః ॥ ౬౫
న్తరేఖావిన్యస్త సిన్దూరశ్రేణి భాసురా ।
రచ్ఛస్త్రి కలోత్తంసా మదాలోల విలోచనా ॥ ౬౬
శృఙ్గార వేషాఢ్యా సర్వాభరణ భూషితా ।
మిమాం కన్దుకక్రీడాలోలాం మాలోలఘూషణామ్ ॥ ౬౭
ష్ట్వా క్షిప్ర మిమాం త్యక్త్వా గోఽన్యాధాన దక్షేశ్వరః ।
హీత్వా కథ మప్యేనాం సంలిలిఙ్గ ముహుర్ముహుః ॥ ౬౮
హాయోఽథాయ సాప్యేనం ధావతిస్మ సుమారితః ।
గృహీత్వా తా మీశః కామం కామవశీకృతః ॥ ౬౯
ష్య దతివేగేన తద్వీర్యం ప్రచ్యుతం తదా ।
స్సముదితో దేవో మహాశాస్తా మహాబలః ॥ ౭౦
కకోటిద్వితైస్త్రి గర్వనిర్వాపణక్షమః ।
ర్యబిన్దుసంస్పర్శా త్తాస భూమి స్తత్ర తత్ర చ ॥ ౭౧
త స్వర్ణ వర్ణాభూ త్తస్మా ద్విద్యమగ్గన ।
త్రివా స్తర్దధే సాపి దేవతా విశ్వమోహినీ ॥ ౭౨

*యోగినాం స్వాన్తనిలయా త్రిపళీసూత్రానాభికా ॥ ౪
స్వాం ధ్యాయతో గతా జన్మ కల్యాణం హిమవద్భూభృతః ।
స శైలో నారదా చ్ఛ్రుత్వా రుద్రాణీతి స్వకన్యకాం॥ ౫
తస్య శుశ్రూషణార్థాయ స్థాపయామాస చాన్తికే ।
ఏతస్మి న్నన్తరే దేవా స్తారకేణాతిపీడితాః ॥ ౬
బ్రహ్మణోక్తా స్స్మరాహ్వాయ మదనం చేద మబ్రువన్ ।
సర్గాదౌ భగవా న్బ్రహ్మా సృజమానోఖిలాః ప్రజాః ॥ ౭
న నిర్వృతి రభూ త్తస్య కదాచిదపి మానసే ।
తప శ్చచార సుచిరం మనోవాక్కాయకర్మభిః ॥ ౮
తతః ప్రసన్నో భగవాం త్సలక్ష్మీకో జనార్దనః ।
వరేణ ఛన్దయామాస సర్వద స్సర్వదేహినాం ॥ ౯

బ్రహ్మ :—

యది తుష్టోసి భగవ న్ననాయాసేన వై జగత్ ।
చరాచరయుతం చైత త్సృజామి త్వత్ప్రసాదతః ॥ ౧౦
ఏవ ముక్తో విధాత్రా తు మహాలక్ష్మీ ముదైక్షత ।
తదా ప్రాదురభూ స్త్వంహి జగన్మోహనరూపధృత్ ॥ ౧౧
తవాయుధార్థం దత్తం చ పుష్పబాణేక్షుకార్ముకం ।
విజయత్వ మజేయత్వం ప్రాదాత్ప్రముదితో హరిః ॥ ౧౨
అసౌ సృజతి భూతాని కాగణేన స్వకర్మణా ।
సాక్షీభూత స్స జగతో భవా న్భజతు నిర్వృతిం ॥ ౧౩

---

* యోగేన స్వాం తనుం త్యక్త్వా సుతా సీ ద్ధిమభూభృతః

ఏష దత్తవరో బ్రహ్మన్ త్వయా వినస్య తద్వరం ।
మనసో నిర్వృతిం ప్రాప్య వర్తతేఽద్యాపి మన్మథ ! ౧౪
అమోఘం బలవీర్యం తే న తే మోఘః పరాక్రమః ।
సుకుమారాణ్యమోఘాని కుసుమాస్త్రాణి తే సదా ॥ ౧౫
బ్రహ్మదత్తవరోఽయం హి తారకో నామ దానవః ।
బాధతే సకలాన్లోకాన్ సస్థానపి విశేషతః ॥ ౧౬
శివపుత్రాదృతేఽన్యత్ర న భయం తస్య విద్యతే ।
త్వాం వినాస్మిన్మహాకార్యే నకశ్చిత్ప్రభవేదపి ॥ ౧౭
స్వకరాద్భవేత్కార్యం భవతో నాన్యతః క్వచిత్ ।
ఆత్మైకధ్యాననిరతశ్శివో గౌర్యా సమన్వితః ॥ ౧౮
హిమాచలతటే రమ్యే వర్తతే మునిభిర్వృతః ।
తం నియోజయ గౌర్యాం తు పతిత్వేన చ తత్పరః ॥ ౧౯
ఈమత్కార్యమిదం కృత్వా త్రాయస్వాస్మాన్ స్మరాంబల !
ఏవమభ్యర్థితో దేవైః స్తూయమానో ముహుర్ముహుః ॥ ౨౦
జగామ మన్మథో నాకాద్యతో హిమవతస్తటం ।
కిమప్యారాధయంతం తు ధ్యానసంమీలితేక్షణం ।
దదర్శేశానమాసీనం కుసుమేషు సుదాయుధః ।
ఏతస్మిన్నంతరే తత్ర హిమవత్తనయా శివం ।
ఆరిరాధయిషుర్భాగాద్బిభ్రాణా రూపమద్భుతం ।
సమేత్య శంభుం గిరిజాం గంధపుష్పోపహారకైః ।
శుశ్రూషణపరాం తాం చ దదర్శాతిబల స్స్మరః ।

అదృశ్య స్సర్వభూతానాం నాతిదూరేఽస్య సంస్థితః ॥ ౨౨
సుమనోమార్గణై రగ్ర్యై స్తం వివ్యాధ మహేశ్వరం ।
విస్మృత్య సర్వకార్యాణి విద్ధ స్తై రన్తికే స్థితామ్ ॥ ౨౩
గౌరీం విలోకయామాస మన్మథావిష్టచేతనః ।
ధృతి మాలమ్బ్య తు పునః కిమేతదితి చిన్తయన్ ॥ ౨౪
దదర్శాగ్రే తు సన్నద్ధం మన్మథం కుసుమాయుధం ।
తం దృష్ట్వా కుపిత శ్శూలీ త్రైలోక్యదహనక్షమం ॥ ౨౫
తార్తీయం చక్షు రున్మీల్య దదాహ మకరధ్వజం ।
శివేనైవ మవజ్ఞాతా దుఃఖితా శైలకన్యకా ॥ ౨౬
అనుజ్ఞయా తతః పిత్రోః తపః కర్తు మగా ద్వనం ।
అథ తద్భస్మ సంవీక్ష్య చిత్రకర్మా గణేశ్వరః ॥ ౨౭
తద్భస్మనాతు పురుషం చిత్రాకారం చకార సః ।
తం విచిత్రతనుం రుద్రో దదర్శాగ్రే తు పూరుషం ॥ ౨౮
తత్క్షణా జ్జాతజీవోఽభూ న్మూర్తిమానివ మన్మథః ।
మహాబలోఽతి తేజస్వీ మధ్యాహ్నార్క సమప్రభః ॥ ౨౯
తం చిత్రకర్మా బాహుభ్యాం సమాలింగ్య ముదాన్వితః ।
స్తుహి బాల! మహాదేవం స తు సర్వార్థసిద్ధిదః ॥ ౩౦
ఇత్యుక్త్వా శతరుద్రీయ ముపాదిశ దమేయధీః ।
ననామ శతశో రుద్రం శతరుద్రమనుం జపన్ ॥ ౩౧
తతః ప్రసన్నో భగవా న్మహాదేవో వృషధ్వజః ।
వరేణ చోదయామాస వరం వవ్రే చ బాలకః ॥ ౩౨

ప్రతిద్వంద్విబలార్థం తు మద్బలేనోపయోక్ష్యతు ।
తదస్త్రశస్త్రముఖ్యాని వృథాం కుర్వన్తు నో మమ ॥ ౩౩
తథేతి తత్ప్రతిశ్రుత్య విచార్య కిమపి ప్రభుః ।
షష్టిర్వర్షసహస్రాణి రాజ్యమస్మై దదౌ పునః ॥ ౩౪
ఏతద్దృష్ట్వా తు చరితం ధాతా భణ్డేతి భణ్డితి ।
యదువాచ తతో నామ్నా భణ్డో లోకేషు కథ్యతే ॥ ౩౫
ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై స్వర్గస్య స్వనిగణైర్వృతః ॥
దత్త్వాస్త్రాణి చ శస్త్రాణి తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౩౬

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే భణ్డాసురోత్పత్తికథనన్నామ షష్ఠోఽధ్యాయః.

———— O ————

భ ణ్డా సు ర ప ట్టా భి షే కా దిః

హయగ్రీవః :—

రుద్రకోపానలాజ్జాతో యతో భణ్డో మహాబలః ॥
తస్మాద్రౌద్రస్వభావశ్చ దానవశ్చాభవత్తతః ॥ ౧
అథాగచ్ఛన్మహాతేజాః శుక్రో దైత్యపురోహితః ।
మాయాతాశ్చ శతశో దైతేయాశ్చ మహాబలాః ॥ ౨
అథాహూయ మయం భణ్డో దైత్యవంశాదిశిల్పినమ్ ।
యుక్తో భృగుపుత్రేణ స జగామ స్థలం తతః ॥ ౩
యత్ర స్థిత్వా తు దైత్యేన్ద్రైస్త్రైలోక్యం శాసితం పురా ॥

చత్వారో వనితా స్తస్య బహూన్పుత్రః ప్రియమవర్ధనాః ।
తే మాసేన స్తు కాలస్య దేవా స్సర్వే సహాసహాః ॥ ౧౫
స్యష్టనా స్తురగా నాగాశ్చ సదా తాశ్చసహస్రశః ।
సంబభూవు ర్గృహే తస్య మహాత్మన్న జితకారిణః ॥ ౧౬
బభూవు ర్దానవా స్సర్వే భృత్యపుత్రమతానుగాః ।
అర్చయన్తో మహాదేవ సర్వస్థితం త్రినేత్రశాసనే ॥ ౧౭
బభూవు ర్దానవం క్షేత్రే పుత్రపౌత్రాదివాస్థితాః ।
గృహే గృహే చ యజ్ఞాశ్చ సంబభూవు స్సమన్తతః ॥ ౧౮
ఋచో యజూంషి సామాని సోమహారాంసాధ్యాయకాదయః ।
ప్రవర్తన్తే స్మ దైత్యానాం గృహేషు ప్రతి గృహం ప్రతి ॥ ౧౯
యథాశ్రమేషు ముఖ్యేషు మునీనాం చ తపస్వినాం ॥
తథా యజ్ఞేషు దైత్యానాం బభూవు ర్వేదఘోషణః ॥ ౨౦
ఏవం కృతవతో ఽస్యాస్య ధర్మస్య యజ్ఞకారిణః ।
షష్టి ర్వర్ష సహస్రాణి వ్యతీతాని త్రిలోకపతే ॥ ౨౧
వర్ధమాన మథో దైత్యం తపసా చ బలేన చ ।
హీయమానబలం చేన్ద్రం సంప్రేక్ష్య కమలాపతిః ॥ ౨౨

విష్ణుకృతమాయాసృష్టిః

ససర్జ మనసా కాంచి న్నారీమాం లోకవిమోహనీం ।
తా మువాచ తతో మాయాం దేవదేవో జనార్దనః ॥ ౨౩
త్వం హి సర్వాణి భూతాని మోహయన్తీ నిజౌజసా ।
విచరస్వ యథాకామం త్వాం న జేష్యతి కశ్చన ॥ ౨౪

త్వం తు శీఘ్ర మితో గత్వా భణ్డం దైతేయనాయకమ్ ।
మోహయిత్వా చిరేణైవ విషయా నుపభోక్ష్యసి ॥ ౨౭
ఏవం లబ్ధవరా మాయా తం ప్రణమ్య జనార్దనమ్ ।
యయాచే ఉప్సరసాం ముఖ్యా స్సహాయార్థం తు కాశ్చన ।
తాభి ర్విశ్వాచిముఖ్యాభి స్సంయుక్తా సా మృగేక్షణా ।
ప్రయయౌ మానస స్యాగ్ర్యం తట ముజ్జ్వల భూరుహమ్ ॥
యత్ర క్రీడతి దైత్యేన్ద్రో నిజనారీభి రన్వితః ॥
తత్రైవ మృగశాబాక్షీ మూలే చమ్పకశాఖినః ॥ ౨౮
నివాస మకరో ద్రమ్యం గాయన్తీ మధురస్వనమ్ ।
అథాగతస్తు దైత్యేన్ద్రో బలిభి ర్మన్త్రిభి ర్వృతః ॥ ౨౯
శ్రుత్వా తు వీణానినదం దదర్శ చ వరాఙ్గనామ్ ।
తాం దృష్ట్వా చారుసర్వాఙ్గీం విద్యుల్లేఖా మివాపరామ్ ॥ ౩౦
మాయామయ మహాగర్తే పతితో మదనాభిధే ।
అథాస్య మన్త్రిణః పేతు ర్హృదయే స్మరతాపితాః ॥ ౩౧
తేన దైతేయనాథేన చిరం సా ప్రార్థితా సతీ ।
తైశ్చ సంప్రార్థితా స్తాశ్చ ప్రతిశుశ్రువు రఙ్గనా ॥ ౩౨
యా స్త్వలబ్ధ్వా మహాయజ్ఞై రశ్వమేధాదికై రపి ।
తా లబ్ధ్వా మోహినీముఖ్యా నిర్వృతిం పరమాం యయుః ।
విసస్మరు స్తథా దేవా స్తథా దేవ ముమాపతిం ।
విససర్జు స్తథా యజ్ఞాః క్రియాశ్చాన్యా శ్శుభావహాః ॥ ౩౪
అవమానాహత శ్చాసీ త్తేషామపి పురోహితః ।

ముహూర్తమివ తేషాం తు యయు రష్టౌ శతం సమాః ॥ ౩౫
మోహితేష్వథ ప్రవృత్తేషు సర్వే దేవాః సవాసవాః ।
ముక్తోపద్రవా బ్రహ్మా! వ్యామానం పరమం యయుః ॥ ౩౬
దాచి దథ దేవేన్ద్రం దివ్యసింహాసనస్థితం ।
ర్వదేవైః పరివృతం నారదో మునిరాయయౌ ॥ ౩౭
ప్రణమ్య మునిశార్దూలం జ్వలన్తమివ పావకం ।
ప్రాఞ్జలిపుటో భూత్వా దేవేశో వాక్య మబ్రవీత్ ॥ ౩౮
భగవం త్సర్వధర్మజ్ఞ! పరాపరవిదాంవర ।
థమాగమన తేఽద్య యద్యస్తి కస్తి మిద్యాపి ॥ ౩౯
భవిష్య చోద్భవానాం తవాగమనకారిణాం ।
ద్వాకాత్యమృత మాకన్యా ప్రవనానస్మనిర్వృతో ॥ ౪౦
శేషదుఃఖా న్యతీర్య కృతార్థా స్యా స్మునీశ్వర!

నారదః :—

ద్య సంమోహితో భట్టో ప్రభుత్వాన్) విష్ణుమాయయా ॥౪౧
తో విముక్తో లోకాం స్త్రీ ప్రసత్యగ్ని రివాపరః ।
ధిక స్తవ తేజోభి రస్త్రై) ర్మాయాబలేన చ॥ ౪౨
స్య తేజోపహారస్తు కర్తవ్యోఽతిబలస్య తు ।
నారాధనతో దేవ్యాః పరాశక్తేః స్తథా సతి॥ ౪౩
శక్యోఽన్యేన తపసా కల్పకోటిశతైరపి ।
రై వోదయత శక్రో రారాధయత బాలిశాః ॥ ౪౪
రాధితా భగవతీ సా వ శ్రేయో విధాస్యతి ।

ఏవం సంబోధిత స్తేన శక్రో దేవగణేశ్వరః ॥
తం మునిం పూజయామాస సర్వైర్దేవైః సమన్వితః ।
తపసే కృతసన్నాహో యయౌ స్థాణ్వంతికం తటం ॥
తత్ర భాగీరథీతీరే సర్వర్తుకుసుమోజ్జ్వలే ।
పరాశక్తే ర్మహాపూజాం చక్రే కృత్స్నః సహ ॥
ఇన్ద్రప్రస్థ మభూన్నామ్నా తదా దివ్యస్థలం ।
నారదేనోపదిష్టేన విధినా పరదేవతాం
కుర్వతాం మహతీం పూజాం జపధ్యానరతాత్మనాం ।
ఉగ్రే తపసి సంస్థానా మనన్యాయత్తచేతసాం ॥
దశవర్ష సహస్రాణి దశాహాని చ సంయయుః ।
మోహితా నథ తాం దృష్ట్వా భృగుపుత్రో మహామునిః ॥
భండాసురం సమభ్యేత్య నిజగాద పురోహితః ।
త్వామేవాశ్రిత్య రాజేన్ద్ర! సదా దానవసత్తమాః ॥ ౫౦
నిర్భయా స్త్రిషు లోకేషు చరన్తీచ్ఛావిహారిణః ।
జాతిమాత్రేణ భవతో హన్తి సర్వాం త్వదా హరిః ॥ ౫౧
త్వైనైవ నిర్మితా మాయా యయా సమ్మోహితో భవాన్
భవన్తం మోహితం దృష్ట్వా రన్ధ్రాన్వేషణతత్పరః ॥ ౫౨
భవతాం విజయార్థాయ కరోతీన్ద్రో మహత్తపః ।
యది తుష్టా జగద్ధాత్రీ తస్యైవ విజయో భవేత్ ॥ ౫౩
ఇమాం మాయామయీం త్యక్త్వా మన్త్రిభి స్సహితో భవాన్
గత్వా హైమవతం శైలం పరేషాం విఘ్న మాచర ॥ ౫౪

ఏవముక్తస్తు గురుణా హిత్వా పర్యఙ్క ముత్తమం ।
మన్త్రిశ్రేష్ఠా నుపాహూయ యథావృత్తాన్త మాహ సః ॥ ౫౬
తచ్ఛ్రుత్వా నృపతిం ప్రాహ ప్రసూతవాగ్మి విమృశ్య చ ।
షష్టి ర్వర్షసహస్రాణాం రాజ్యం తవ శివార్పితం ॥ ౫౭
తస్మాదభ్యధికం వీర! గత మాసీ దనేకశః ।
అశక్యప్రతికార్యో౽యం యః కాల శ్శివచోదితః ॥ ౫౮
కాలేతు భోగః కర్తవ్యో దుఃఖస్య చ సుఖస్య చ ।
తదా౽హం భీమకర్మాణో నోపేక్ష్యో౽రి ర్యథాబలం ॥ ౫౯
క్రియావిఘ్న కృతేకస్మాద్ధి ర్విజయ స్తే భవిష్యతి ।
తవ యుద్ధే మహారాజ! పరాఘ్న బలహారిణే ॥ ౬౦
దత్తా విద్యా శివేనైవ తస్మాత్తే విజయ స్సదా ।
అనుమేనే చ తద్వాక్యం భర్తా దానవనాయకః ॥ ౬౧
నిర్గత్య సహ సేనాభి ర్యయౌ హిమవత స్తటం ।
తపోవిఘ్నకరా సృష్ట్వా దానవా స్తగదమ్బికా ౬౨
అలఙ్ఘ్య మకరో ద్దుర్గే స్వమాయాప్రాకార ముజ్జ్వలం ।
తం దృష్ట్వా దానవేన్ద్రో౽సౌ కి మేతదితి విస్మితః ॥ ౬౩
సంక్రుద్ధో దానవో౽స్త్రేణ బభం జాతిబలేన తు ।
పున రేవ తద్దుర్గే౽కరో దలఙ్ఘ్యం సర్వదానవైః ॥ ౬౪
వాయవ్యాస్త్రేణ సంధీరో బభంజ చ ననాద చ ।
పౌనఃపున్యేన తద్భగ్న మభూ త్పునరుపస్థితం ॥ ౬౫
ఏతద్దృష్ట్వా తు దైత్యేన్ద్రో విషణ్ణ స్స్వపురం యయౌ ।

తాం చాదృష్ట్వా జగద్ధాత్రీం దృష్ట్వా ప్రాణాంత ముజ్జ్వలం॥౧౫
భయా త్సంద్రవితే దేవా విముక్తాశేషసైనికాః ।
తానువాచ తతః శక్రో బృహస్పతిమతే స్థితః ॥ ౧౬
అశక్యం సమరే యోద్ధు మస్మాభి ర్భండదానవః ।
పలాయితానామపి నో గతి రన్యా న విద్యతే ॥ ౧౭
కుండం యోజనవిస్తారం సమ్యక్కృత్వా సుశోభనం ।
మహాయాగవిధానేన ప్రతిష్ఠాప్య హుతాశనం ॥ ౧౮
యజామ పరమాం శక్తిం మహామాంసై ర్వయం సురాః ।
బ్రహ్మీభూతా భవిష్యామో భోక్ష్యామో వా త్రివిష్టపం ॥
ఏవ ముక్త్వా తత స్సర్వే దేవా స్స్వస్వప్రధానకాః ।
విధివ జ్జుహువు ర్మాంస ముత్కృత్యోత్కృత్య గాత్రతః ॥ ౨౦
హుతేషు సర్వమాంసేషు పాదేష్వ చ కగేషు చ ।
హోతు మిచ్ఛత్సు దేవేషు కళేబర మశేషతః ॥ ౨౧
ప్రాదుర్బభూవ పరమం తేజఃపుంజ మనూపమం ।
కోటిసూర్యప్రతీకాశం చన్ద్రకోటి సుశీతలమ్ ॥ ౨౩
తన్మధ్యమే సముదభూ చ్చక్రాకార మనుత్తమమ్ ।
తన్మధ్యమే మహాదేవీ ముదయార్కసమప్రభామ్ ॥ ౨౪
జగదుజ్జీవనాకారాం బ్రహ్మవిష్ణుశివాత్మికామ్ ।
సౌన్దర్యసారసీమాన్తా మానన్దరససాగరాం ॥ ౨౫
జపాకుసుమసఙ్కాశాం దాడిమీకుసుమామ్బరాం ।
సర్వాభరణసంయుక్తాం శృఙ్గారైకరసాలయాం ॥ ౨౬

కృపాతరంగితాపాంగ నయనాలోకకౌముదీం ।
సాంద్రానన్దైకచేతోజ్ఞ సంసారార్ణవతారకాం ॥ ౨౨
తాం విలోక్య మహాదేవీం దేవాస్సర్వే సవాసవాః ।
ప్రణేము స్సర్వతోభాగ్యా ఘనానన్దాతిమూర్ఛితామ్ ॥
తయా విలోకితా స్సర్వే సద్యస్సర్వే విగతజ్వరాః ।
సంపూర్ణహృష్టా నందితా దేవా మహాబలాః ॥ ౨౩
తుష్టువుశ్చ మహాదేవీం మధురాం మధురస్వనమ్ ॥ ౨౪

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవాగస్త్య సంవాదే లలితోపాఖ్యానే భండాసురసన్హారిణీక లలితా ప్రాదుర్భావ కథనం నామ సప్తమోధ్యాయః

— 0 —

లలితాస్తవరాజః

దేవాః :—

జయ దేవి జగన్మాత ర్జయ దేవి పరాత్పరే ।
జయ కల్యాణనిలయే జయ కామకలాత్మికే ! ౧
జయ కామేశవామాక్షి జయ కామాక్షి సున్దరి !
జయాఖిలసురారాధ్యే జయ కామేశి కామదే ! ౨
జయ బ్రహ్మమయే దేవి బ్రహ్మానన్దరసాత్మికే !
జయ నారాయణి పరే నన్దితాశేషవిష్టపే ! ౩
జయ శ్రీకణ్ఠదయితే జయ శ్రీలలితాంబికే !
జయ శ్రీవిజయే దేవి విజయశ్రీసమృద్ధిదే ! ౪

జాతస్య జాయమానస్య చేష్టాపూర్తస్య హేతవే !
నమ స్తస్యై త్రిజగతాం పాలయిత్ర్యై పరాత్పరే ! ౫
కలా ముహూర్త కాష్ఠాహ ర్మాసస్తు శరదాత్మనే ।
నమ స్సహస్రశీర్షాయై సహస్ర ముఖలోచనే ! ౬
నమ స్సహస్ర హస్తాబ్జ పాద పఙ్కజశోభితే !
అణో రణుతరే దేవి మహతోపి మహీయసి ! ౭
పరాత్పరతరే మాత స్తేజ స్త్వం తేజసామపి ।
అతలం తు భవేత్పాదా వితలం జానునీ తవ ॥ ౮
రసాతలం కటీదేశః కుక్షి స్తే ధరణీ భవేత్ ।
హృదయం తు భువర్లోక స్స్వ స్తే ముఖ ముదాహృతమ్ ॥ ౯
దృశ శ్చంద్రార్కదహనా దిశ స్తే బాహవోఽమ్బికే ।
మరుత స్తే తనూచ్ఛ్వాసా వాచ స్తే శ్రుతయోఽఖిలాః ॥ ౧౦
క్రీడా తే లోకరచనా సఖా తే చిన్మయ శ్శివః ।
ఆహార స్తే సదానన్దో వాస స్తే హృదయం సతామ్ ॥ ౧౧
దృశ్యాదృశ్యస్వరూపాణి రూపాణి భువనాని తే ।
శిరోరుహా నభ స్తేతు తారకాః కుసుమాని తే ॥ ౧౨
ధర్మాద్యా బాహవ స్తే స్యు రధర్మాద్యాయుధాని తే ।
యమాశ్చ నియమాశ్చైవ కరపాదరుహా స్తథా ॥ ౧౩
స్తనా స్వాహాస్వధాకారా లోకోజ్జీవనకారకా ।
ప్రాణాయామస్తు తే నాసా రసనా తే సరస్వతీ ॥ ౧౪
ప్రత్యాహార స్త్విన్ద్రియాణి ధ్యానం తే ధీ స్తు సత్తమా ।

మనస్తే ధారణాశక్తిర్హృదయం తే సమాధికా ॥ ౧౫
మహోదధిస్తే స్వేదబిందుః ప్రభాతం వసనం తవ ।
భూతం భవ్యం భవిష్యం చ నిత్యం చ తవ విగ్రహం ॥ ౧౬
యజ్ఞరూపా జగద్ధాత్రీ విశ్వరూపా చ పావనీ ।
ఆధారం త్వాం ప్రపశ్యన్తి న పశ్యన్త్యఖిలాః ప్రజాః ॥ ౧౭
హృదయస్థాపి లోకానాం మధ్యస్థా మోహనాత్మికా ।
నామరూపవిభాగం చ యా కరోతి స్వలీలయా ॥ ౧౮
తాస్వధిష్ఠాయ తిష్ఠన్తీ తేష్వసక్తా చ కామదా ।
నమస్తస్యై మహాదేవ్యై సర్వశక్త్యై నమో నమః ॥ ౧౯
యా దేవీ పరమా శక్తిః పరబ్రహ్మాభిధాయినీ ।
బ్రహ్మనామాభిధానాయై తస్యై దేవ్యై నమోనమః ॥ ౨౦
యదాజ్ఞయా ప్రవర్తన్తే వహ్నిసూర్యేన్దుమారుతాః ॥
పృథివ్యాదీని భూతాని తస్యై దేవ్యై నమోనమః ॥ ౨౧
యా ససర్జ విధాతారం సర్గాదావాదిభూరియం ।
దధార స్వయమేవైకా తస్యై దేవ్యై నమోనమః ॥ ౨౨
యయా ధృతా తు ధరణీ యయాకాశమమేయయా ॥
యస్యాముదేతి సవితా తస్యై దేవ్యై నమో నమః ॥ ౨౩
యదన్తరస్థం త్రిదివం యదాధారోఽన్తరిక్షకః ।
యన్మయాశ్చాఖిలా లోకాస్తస్యై దేవ్యై నమో నమః ॥ ౨౪
యత్రోదేతి జగత్కృత్స్నం యత్ర తిష్ఠతి నిర్భరమ్ ।
యత్రాస్తమేతి కాలేషు తస్యై దేవ్యై నమో నమః ॥ ౨౫

నమోనమస్తే రజసే భవాయై నమోనమస్సాత్త్విక సంస్థితాయై।
నమోనమస్తే తమసే హరాయై నమోనమో నిర్గుణతశ్శివాయై॥
నమో నమస్తే జగదేకమాత్రే నమోనమస్తే జగదేకపిత్రే।
నమోనమస్తేఽఖిలతన్త్రరూపే నమోనమస్తేఽఖిలయన్త్రరూపే!
నమోనమోలోకగురుప్రధానే నమోనమస్తేఽఖిలవాగ్విభూత్యై।
నమోస్తులక్ష్మ్యై జగదేకతుష్ట్యై నమోనమశ్శాంభవి సర్వశక్త్యై

అనాదిమధ్యాన్త మపాఞ్చభౌతికం ।
హ్యవాఙ్మనోగమ్య మతర్క్యవైభవం ।
అరూప మద్వన్ద్వ మదృష్టిగోచరం ।
ప్రభావ మగ్ర్యం కథ మమ్బ! వర్ణ్యతే ॥ ౨౯
ప్రసీద విశ్వేశ్వరి విశ్వవన్దితే ప్రసీద విశ్వేశ్వరి వేదరూపిణి !
ప్రసీదమాయామయిమన్త్రవిగ్రహే ప్రసీదసర్వేశ్వరిసర్వరూపిణి
ఇతి స్తుత్వా మహాదేవీం దేవా స్సర్వే సవాసవాః ।
భూయో భూయో నమస్కృత్య శరణం జగ్ముర్ రంహసా ॥ 3౧
తతః ప్రసన్నా సా దేవీ ప్రణతం వీక్ష్య వాసవం ।
వరేణ చోదయామాస వరదాఖిలదేహినాం ॥ 3౨

ఇన్ద్రః :—

యది తుష్టాసి కల్యాణి వయం దైత్యేన్ద్రపీడితాః ।
దుర్ధరం జీవితం దేవి! త్వాం గతా శ్శరణార్థినః ॥ 33

శ్రీదేవీ :—

అహమేవ వినిర్జిత్య భణ్డం దైత్యకులేశ్వరం ।

అచిరాత్తేన దాస్యామి త్రైలోక్యం సచరాచరం ॥ 3౪
నిర్భయా ముదితాస్సన్తు సర్వే దేవగణాస్తథా ।
యే స్తువన్తి చ మాం భక్త్యా స్తవేనానేన మానవాః ॥ 3౫
భాజనం తే భవిష్యన్తి ధర్మశ్రీయశసాం సదా ।
విద్యావినయసమ్పన్నా నీరోగా దీర్ఘజీవినః ॥ 3౬
పుత్రమిత్రకళత్రాఢ్యా భవన్తు మదనుగ్రహాత్ ।
ఇతి లబ్ధవరా దేవా దేవేన్ద్రోఽపి మహాబలః ॥ 3౭
ఆమోదం పరమం జగ్ముస్తాం విలోక్య ముహుర్ముహుః ॥

ఇతి బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవాగస్త్య
సంవాదే లలితోపాఖ్యానే లలితాస్తవరాజ
కథనం నామాష్టమోఽధ్యాయః

దేవీదర్శనాయ బ్రహ్మాద్యాగమనమ్

హయగ్రీవః :—

ఏతస్మిన్నేవ కాలే తు బ్రహ్మా లోకపితామహః ।
ఆజగామాథ దేవేశీం ద్రష్టుకామో మహర్షిభిః ॥ ౧
ఆజగామ తతో విష్ణుర్గరూఢో వినతాసుతమ్ ।
శివోఽపి వృషభారూఢ స్సమాయాతో లలితేశ్వరీం ॥ ౨
దేవర్షయో నారదాద్యా స్సమాజగ్ముర్మహేశ్వరీం ।
ఆయయుస్తాం మహాదేవీం సర్వే చాప్సరసాం గణాః ॥ 3
విశ్వావసుప్రభృతయో గన్ధర్వాశ్చైవ యక్షకాః ।

బ్రహ్మణాథ సమాదిష్టో విశ్వకర్మా విశాంపతే ॥ ౪
చకార నగరం దేవ్యా యథామరపురం తథా ।
తతో భగవతీ దుర్గా సర్వమన్త్రాధిదేవతా ॥ ౫
విద్యాధిదేవతా శ్యామా సమాజగ్మతురమ్బికామ్ ।
బ్రాహ్మ్యాద్యా మాతరశ్చైవ స్వస్వభూతగణాన్వితాః ॥ ౬
సిద్ధయో హ్యణిమాద్యాశ్చ యోగిన్యశ్చైవ కోటిశః ।
భైరవాః క్షేత్రపాలాశ్చ మహాశాస్తా గణాగ్రణీః । ౭
మహాగణేశ స్కన్దశ్చ వటుకో వీరభద్రకః ।
ఆగత్య తే మహాదేవీం తుష్టువుః ప్రణతాః స్థితాః ॥ ౮
తత్రాథ నగరీం రమ్యాం సాట్టప్రాకారతోరణామ్ ।
గజాశ్వరథశాలాఢ్యాం రాజవీథివిరాజితామ్॥ ౯
సామన్తానా మమాత్యానాం సైనికానాం ద్విజన్మనామ్ ।
వైతాళదాసదాసీనాం గృహాణి రుచిరాణిచ ॥ ౧౦
మధ్యే రాజగృహం దివ్యం ద్వారగోపురశోభితం ।
శాలాభి ర్బహుభి ర్యుక్తం సభాభి రుపశోభితం॥ ౧౧
సింహాసనం సభాం చైవ నవరత్నమయీం శుభాం ।
మధ్యే సింహాసనం దివ్యం చిన్తామణివినిర్మితం ॥ ౧౨
స్వయం ప్రకాశ మద్వన్ద్వ ముదయాదిత్యసన్నిభం ।
విలోక్యచిన్తయామాస బ్రహ్మా లోకపితామహః । ౧౩
యస్త్వేత త్సమధిష్ఠాయ వర్తతే బాలిశోఽపి వా ।
పురస్యాస్య ప్రభావేన సర్వలోకాధిపో భవేత్ ॥ ౧౪

న కేవలా శ్రీ రాజ్యాస్తా పురుషోపి తయా వినా !
మఙ్గళాచారసమ్పన్నం మనసోప్యసుపలక్షణం ॥ ౧౪
అనుకూలాఙ్గనాయుక్త మభిషిఞ్చేదితి స్మృతిః ।
విభాతీయం వరారోహా మూర్తా శృఙ్గారదేవతా ॥ ౧౬
వరోస్యా త్రిషు లోకేషు నచాన్య శ్శఙ్కరా దృతే ।
జటిలో ముణ్డధారీ చ విరూపాక్షః కపాలధృత్ ॥ ౧౭
కల్మాషీ భస్మదిగ్ధాఙ్గ శ్శ్మశానస్థో విభీషణః ।
అమఙ్గళాస్పదం నైనం వరయేత్ సుమఙ్గలా ॥ ౧౮

శ్రీకామేశ్వరావిర్భావః

ఇతి చిన్తయమానస్య బ్రహ్మణో౽గ్రే మహేశ్వరః।
కోటికన్దర్పలావణ్యయుక్తో దివ్యశరీరవాన్ ॥ ౧౯
దివ్యామ్బరధర స్స్రగ్వీ దివ్యగన్ధానులేపనః ।
కిరీటహారకేయూరకుణ్డలాద్యైరలఙ్కృతః ॥ ౨౦
ప్రాదుర్బభూవ పురతో జగన్మోహనరూపధృత్ ।
తం కుమారమథాలిఙ్గ్య బ్రహ్మా లోకపితామహః ॥ ౨౧
చక్రే కామేశ్వరం నామ్నా కమనీయవపుర్ధరం ।
అస్యాస్తు పరశక్తే రనురూపో వరస్త్వయం ॥ ౨౨
ఇతి నిశ్చిత్య తేనైవ సహితస్తా మథాయయౌ ।
సంస్తవం స్తే పరాశక్తిం బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ॥ ౨౩
తాం దృష్ట్వా మృగశాబాక్షీం కుమారో నీలలోహితః ।
అభవన్మన్మథావిష్టో విస్మృత్య సకలాః క్రియాః ॥

సాపి తం వీక్ష్య తన్వఙ్గీ మూర్తిమన్తమివ స్మరమ్ ।
మదనావిష్టసర్వాఙ్గీ స్వానురూప మమన్యత ॥ .౨౪
అన్యోన్యాలోకనాసక్తౌ తావుభౌ మదనాతురౌ ।
సర్వభావవిశేషజ్ఞౌ ధృతిమన్తౌ మనస్వినౌ ॥ .౨౫
వర్త్తై రజ్ఞాతచారిత్రౌ మునిభ్యాం స్వస్వతేజసా ।
అథోవాచ మహాదేవీం బ్రహ్మా లోకైకనాయికామ్ ॥ .౨౬
ఇమే దేవాశ్చ ఋషయో గన్ధర్వాప్సరసాం గణాః ।
త్వామీశాం ద్రష్టుమిచ్ఛన్తి సప్రియాం పరమాసనే ॥ .౨౭
కోవానురూప స్తే దేవి ! ప్రియో ధన్యతమః పుమాన్ ।
లోకసంరక్షణార్థాయ భజస్వ పురుషం పరమ్॥ .౨౮
రాజ్ఞీ భవ పురస్యాస్య స్థితా భవ వరాసనే ।
అభిషిక్తాం మహాభాగే దేవర్షిభి రలఙ్కృతామ్ ॥ ౩౦
సామ్రాజ్యచిహ్నసంయుక్తాం సర్వాభరణసంయుతామ్ ।
సప్రియా మాసనగతాం ద్రష్టుమిచ్ఛామహే వయమ్ ॥ ౩౧

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే దేవీదర్శనాయ బ్రహ్మాద్యాగమన కామేశ్వర ప్రాదుర్భావాదికథనంనామ నవమోఽధ్యాయః

శ్రీలలితామ్బికా కామేశ్వరయో ర్వివాహః

తద్దృష్ట్వా వదనం దేవీ మన్దస్మితముఖామ్బుజా ।
ఉవాచ సా తతో వాక్యం బ్రహ్మవిష్ణుముఖాం స్సురాన్ ॥ ౧

స్వతన్త్రాహం సదా దేవా! స్వేచ్ఛాచారవిహారిణీ ।
మమానురూపచారిత్రో భవితా తు మమ ప్రియః ॥ ౨

తథేతి తస్యాః ప్రత్యుక్త్వా సర్వే దేవాః పితామహః ।
ఉవాచ చ మహాదేవీం సర్వార్థసహితం వచః ॥ ౩

కాలక్రీతా క్రయక్రీతా పితృదత్తా స్వయంయుతా ।
నారీ పురుషయో రేవ ముద్వాహాస్తు చతుర్విధః ॥ ౪

కాలక్రీతా తు సా వేశ్యా దాసీ స్యాత్ క్రయసంయుతా
భార్యా స్యాత్ పితృదత్తా తు గాన్ధర్వీ తు స్వయం యుతా ॥

సమర్థగుణయుక్తా సా భార్యా పతివ్రతా యథా ।
బ్రహ్మణ్యయ స్త్వితా మాయా పరబ్రహ్మస్వరూపిణీం ॥ ౬

యదద్వైతం పరం బ్రహ్మ సదసద్భావవర్జితం ।
చిదానన్దాత్మకం తస్మా త్ప్రకృతి స్సమజాయత ॥ ౭

త్వమేవాసి చ తద్బ్రహ్మ ప్రకృతి స్త్వం త్వమేవహి ।
త్వమేవానాదిరఖిలా కార్యకారణరూపిణీ ॥ ౮

త్వామేవహి విచిన్వన్తి యోగిన స్సనకాదయః ।
సదస త్కర్మరూపాం చ వ్యక్తావ్యక్తోదయాత్మికాం ॥ ౯

త్వామేవహి ప్రశంసన్తి పఞ్చబ్రహ్మస్వరూపిణీం ।
త్వమేవహి సృజస్యాదౌ త్వమేవ హ్యవసి క్షణాత్ ॥ ౧౦

త్వమేవ భూయో హరసి విదధాసి మహేశ్వరి !
తస్మాత్త్వత్తస్త్రియో నాన్యా స్తే స భవే త్ప్రియసంగమాః ॥ ౧౧
భజస్వ పురుషం కంచి ల్లోకానుగ్రహకామ్యయా ।
ఇతి విజ్ఞాపితా దేవీ బ్రహ్మణా సకలై స్సురైః ॥ ౧౨
స్రజ ముద్యమ్య హస్తేన చిక్షేప గగనాన్తరే ।
తయోత్సృష్టా తు సా మాలా శోభయన్తీ నభస్థలం ॥ ౧౩
పపాత కణ్ఠదేశేహి తదా కామేశ్వరస్య తు ।
ముముదుశ్చ తతో దేవా బ్రహ్మవిష్ణుపురోగమాః ॥ ౧౪
వవర్షుః పుష్పవర్షాణి *బలారాతీరితా ఘనాః ।
అథోవాచ విధాతా తు భగవన్తం జనార్దనం ॥ ౧౫
కర్తవ్యో విధినోద్వాహ స్త్వనయో శ్శివయో స్త్వరే !
ముహూర్తే కద్యైవ సంప్రాప్తే జగన్మఙ్గళకారకః ॥ ౧౬
త్వద్రూపిణీ మహాదేవీ సమాజశ్చ భవానపి ।
దాతు మర్హసి కల్యాణీ మస్మై కామశివాయ తు ॥ ౧౭
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం తస్య దేవదేవ స్త్రివిక్రమః ॥
దదౌ తస్మై విధానేన ప్రీత్యా తాం శఙ్కరాయ తు ॥ ౧౮
దేవర్షిపితృముఖ్యానాం గన్ధర్వాప్సరసాం తథా ।
సర్వాసాం దేవజాతీనాం సాన్నిధ్యే జలపూర్వకం ॥ ౧౯
కల్యాణం కారయామాస శివయో రాదికేశవః ।
ఉపాయనాని ప్రదదు స్సర్వే బ్రహ్మాదయ స్సురాః ॥ ౨౦

---

* మన్దవాతేరితా ఘనాః.

దదౌ బ్రహ్మేక్షుచాపం తు వజ్రసార మనశ్వరం ।
తయోః పుష్పాయుధం ప్రాదా దమ్లానం హరి రవ్యయం॥
నాగపాశం దదౌ తాభ్యాం వరుణో యాదసాంపతిః ।
అఙ్కుశం చ దదౌ తాభ్యాం విశ్వకర్మా విశాంపతిః॥ ౧౨
కిరీట మగ్నిః ప్రాయచ్ఛ త్తాటఙ్కే చన్ద్రభాస్కరౌ ।
నవరత్నమయీం భూషాం ప్రాదా ద్రత్నాకర స్స్వయం॥ ౧౩
దదౌ సురాణాం మధుపో మధుపాత్ర మథాక్షయం ।
చిన్తామణిమయీం మాలాం కుబేరః ప్రదదౌ తదా ॥ ౧౪
సామ్రాజ్యసూచకం ఛత్త్రం దదౌ లక్ష్మీపతి స్స్వయమ్ ।
గఙ్గా చ యమునా తాభ్యాం చామరే చన్ద్రభాస్వరే ॥ ౧౫
బ్రహ్మా చ వసవో రుద్రా హ్యాదిత్యా శ్చాశ్వినౌ తథా ॥
దిక్పాలా మరుత స్సాధ్యా గన్ధర్వాః ప్రమథేశ్వరాః ॥ ౧౬
స్వాని స్వా న్యాయుధా న్యస్యై ప్రదదుః పరితోషితాః।
రథాంశ్చ తురగా న్నాగా న్బహువేగా న్మహాబలాన్॥
పుష్టా న్నరోగా న్నశ్రాన్తా న్సర్వదోషపరివర్జితాన్ ।
దదు ర్వజ్రోపమాకారా నాయుధాం శ్చ పరిచ్ఛదాన్ ॥ ౧౭

శ్రీ లలితామ్బికా పట్టాభిషేకః

అథాభిషేక మాతేను * స్సామ్రాజ్యేన శివం శివామ్ ।
అథాకరో ద్విమానం చ నామ్నా తు కుసుమాకరమ్ ॥ ౧౮
విధాతా వస్త్రానమాల్యంశ్చ నిత్య మచ్ఛేద్య మాయుధైః ।

* సామ్రాజ్య సశివం శివామ్.

దివి భూమ్యన్తరిక్షే చ కామగం సుసమృద్ధిదం ॥ ౩౦
యద్గన్ధఘ్రాణమాత్రేణ భ్రాన్తా స్సగోగణా స్త్రియః ।
తత్క్షణాదేవ నశ్యన్తి మనోహ్లాదకరం శుభమ్ ॥ ౩౧
తద్విమాన మథారోహ్య లాపుషా సమన్వితా ।
చామర వ్యజన చ్ఛత్ర ధ్వజ యష్టి మనోహరం ॥ ౩౨
వీణా వేణు మృదఙ్గాది వివిధాతోద్య వాదనైః ।
సేవ్యమానా సురగణై ర్నిర్గత్య నృపమన్దిరాత్ ॥ ౩౩
యయౌ వీథిం విహారేణ శోభయన్తీ నిజౌజసా ।
ప్రతిహార్యగ్రసంస్థాభి రప్సరోభి స్సహస్రశః ॥ ౩౪
సలాజాక్షతహస్తాభిః పురస్త్రీభి శ్చ సంస్తుతా ।
గాథాభి ర్మఙ్గళార్థాభి ర్వీణావేణువినిస్వనైః ॥ ౩౫
తుష్యన్తీ వీథివీథిషు మన్దంమన్ద మథాయయౌ ।
ప్రతిగృహ్యాప్సరోభిస్తు కృతాం నీరాజనావిధిం ॥ ౩౬
అవరుహ్య విమానాగ్ర్యా త్ప్రవివేశ మహాసభాం ।
సింహాసన మధిష్ఠాయ సహ దేవేన శమ్భునా ॥ ౩౭
యద్య ద్వాఞ్ఛన్తి తత్రస్థా మనస్యేవ మహాజనాః ।
సర్వజ్ఞా సాక్షిపాతేన తత్తత్కామా నపూరయత్ ॥ ౩౮
తద్దృష్ట్వా చరితం దేవ్యా బ్రహ్మా లోకపితామహః ।
కామాక్షీతి తదాభిఖ్యాం దదౌ కామేశ్వరీతి చ ॥ ౩౯
వవర్ష కాలే మేఘోపి పురే తస్మి న్తదాజ్ఞయా ।
మహార్హాణిచ వస్త్రాని దివ్యా న్యాభరణానిచ ॥ ౪౦

చిన్తామణిః కల్పవృక్షాః కమలా కామధేనవః।
ప్రతివేశ్మ తత స్తస్థుః పురే దేవ్యాః స్థయా తదా ॥ ౪౧
తత్స్వైకరసాకారా విముక్తాస్సర్వయోగినః ।
సర్వకామార్థసంయుక్తాః పూర్ణాస్తత్ర స్వనాలికమ్ ॥ ౪౨
పితామహో హరిశ్చైవ మహాదేవశ్చ వాసవః ।
అన్యే దిశా మధీశాశ్చ సకలా దేవతాగణాః ॥ ౪౩
దేవర్షయో నారదాద్యా వసిష్ఠాద్యా స్తపోధనాః ।
గన్ధర్వాప్సరసో యక్షా యాశ్చాన్యా దేవజాతయః ॥ ౪౪
దివి భూమ్యన్తరిక్షేషు నివసన్త్యనిశం వసన్తి యే ।
తే సర్వేచా స్వసంబన్ధనం నివసన్తి స్మ తత్పురే ॥ ౪౫
ఇయం మద్వత్యంగా దేవి నాన్యత్రేత్యూహ్యాం స్తువాన్ ।
సోమయామాస సతతే మనురాగేణ భూయసా ॥ ౪౬
రాజ్ఞో మహాత్మ భూలోకే విమల స్వకీర్తితాన్ ।
రాజ్ఞీ మదోపహాభీష్టాని సర్వభూతలవాసినాం ॥ ౪౭
త్రిలోకైకమహీపాలే సంతుష్టే కామశేఖరే ।
దశవర్షసహస్రాణి యయుః క్షణమివాసరః ॥ ౪౮
తతః కదాచి దాగత్య నారదో భగవా నృషిః ।
ప్రణమ్య పరమాం శక్తి మువాచ వినయాన్వితః ॥ ౪౯
పరబ్రహ్మ పరంధామ పవిత్రం పరమేశ్వరి !
సదసద్భావసఙ్కల్ప వికల్పకలనాత్మికా । ౫౦
జగదభ్యుదయార్థాయ వ్యక్తభావ ముపాగతా ।

అసజ్జన వినాశార్థం సజ్జనాభ్యుదయార్థినీ । ౫౧
ప్రవృత్తిస్తవ కల్యాణి సాధూనాం రక్షణాయ హి ।
అయం భణ్డాసురో దేవి బాధతే సకలాం ప్రజామ్ ॥ ౫౨
త్వయైకయైవ జేతవ్యస్సశేషస్త్వేష సున్దరి ।
త్వత్సేవైకపరా దేవాశ్చిరకాల ముపాసితాః ॥ ౫౩
త్వదాజ్ఞయా గమిష్యన్తి స్వాని స్వాని పురాణి తే ।
అమఙ్గళాని శూన్యాని మృష్టాఙ్గానీహ సర్వతః ॥ ౫౪
ఏవం విజ్ఞాపితా దేవీ నారదేనాఖిలేశ్వరీ ।
స్వస్వావాసనివాసాయ ప్రేషయామాస తానమరాన్ ॥ ౫౫
బ్రహ్మాణంచ హరిం శమ్భుం వాసవాదీన్ దిశాం పతీన్ ।
యథాపూర్వం పూజయిత్వా తు ప్రేషయామాస చామ్బికా ॥
అపారయన్తస్త్వాం త్యక్తుమపి సంప్రేషితాస్సురాః ।
స్వస్వాంశైశ్శివయోస్సేవామాతస్థుర్దివి వర్తత ॥ ౫౭
ఏతదాఖ్యానమాయుష్యం సర్వమఙ్గళకారణమ్ ।
ఆవిర్భావం మహాదేవ్యాస్తస్యా రాజ్యాభిషేచనమ్ ॥ ౫౮
యః ప్రాతరుత్థితో విద్వాన్ భక్తిశ్రద్ధాసమన్వితః ।
జపేద్ధనసమృద్ధస్స్యాత్సుధాసమ్మితవాగ్భవేత్ ॥ ౫౯
నాశుభం విద్యతే తస్య పరత్రేహ చ ధీమతః ।
యశః ప్రాప్నోతి విపులం సమానోత్తమతామపి ॥ ౬౦
అచలా శ్రీర్భవేత్తస్య శ్రేయశ్చైవ పదే పదే ।
కదాచిన్న భయం తస్య తేజస్వీ వీర్యవాన్భవేత్ ॥ ౬౧

తాపత్రయవిహీనశ్చ పురుషార్థైశ్చ పూర్యతే ।
త్రిసప్తం యో జపేన్నిత్యం ధ్యాత్వా సింహాసనేశ్వరీమ్ ॥ ౬౨
షణ్మాసా న్మహతీం లక్ష్మీం ప్రాప్నుయా ద్బ్రాహ్మణోత్తమః ।

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవా
గస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే లలితావివాహాది
కథనం నామ దశమోఽధ్యాయః

—— () ——

సచివేశ్యా ఉపాఖ్యానప్రవేశః

అనన్తచిన్మయం దేవ మవ్యక్తం వ్యక్తరూపిణమ్ ।
అనఘం సాన్ద్ర మీశానం హయాస్యం మనసా స్మరే ॥ ౧

అగస్త్యః —

భగవ న్నిందిరానాథ! సమస్త జగత్ప్రభో ।
నిత్యజ్ఞానానుసంధాన సమస్తకరుణాకర ! ౨
హయగ్రీవతనో! సర్వవిద్యాసార మహోదయ !
భవతోక్తం బ్రాహ్మణానాం క్షత్రియాణాం విశామపి ॥ ౩
శూద్రాణామపి చాచారా ఆశ్రమాణాం చ సర్వశః ।
శాస్త్రాణాం పరమం తత్త్వం త్వత్త ఆకర్ణితం మయా ॥ ౪
దేవ్యా మాహాత్మ్య ముఖ్యం చ చండికాయా హయానన !
బ్రాహ్మ్యాదిమాతృబృందస్య మాహాత్మ్యం చోపవర్ణితమ్ ॥ ౫
సమస్తదేవతాబృందైః పూజ్యా కా వద దేవతా ।
కస్యా దేవ్యాః ప్రసాదేన సర్వత్ర విజయో భవేత్ । ౬

తాం దేవీం మనసా స్మృత్వా భుక్తిముక్తీ భవేన్నరః ।
యత్తు భుక్తిప్రదం స్థానం న తన్ముక్తిం ప్రయచ్ఛతి ॥ ౮
యత్తు ముక్తిప్రదం స్థానం న తద్భుక్తిప్రదం భవేత్ ।

హయగ్రీవః :—

ఉభే తే భుక్తిముక్తీ చ యయా దాస్యం దేవతా సదా ॥ ౯
సా భవేల్లలితా దేవీ శక్తిచక్రైకనాయికా ।
సా సాక్షాత్పరమం బ్రహ్మ తయా సృష్టం జగత్త్రయమ్ ॥
తయైవ నాథవన్తోఽమీ బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ।
భణ్డాసురేణ మహతా పీడితం భువనత్రయమ్ ॥ ౧౦
పాతుమేవ పరం బ్రహ్మ లలితాతను మాస్థితమ్ ।

అగస్త్యః :—

కోఽయం భణ్డాసురో నామ కుత్రాస్య నగరీ ప్రభో ! ౧౧
కేన వా నిహతస్సోఽయం కస్య పుత్రః స దానవః ।
కేన ధ్వస్తం జగత్సర్వం కేన వా పరిపాలితమ్ ॥ ౧౨
ఏతత్సర్వం విస్తరేణ కథయస్వ హయానన !

హయగ్రీవః :—

అర్ధేన్దుమకుట శ్శ్రీమా న్దక్షపుత్ర్యా నిపీడితః ॥ ౧౩
నందీ భృంగి మహాకాళ ప్రముఖై ర్గణమండలైః ।
సనందాద్యైశ్చ యోగీంద్రై స్సేవ్యమానోఽవ్యయ శ్శివః ॥
ఆస్థానమండపే దేవ్యా సత్యా సార్ధం మహాసనే ।
ఉవాస భగవానీశః కదాచి త్కరుణానిధిః ॥ ౧౪

తత్ర సత్యా సహాలోకనం [illegible] చిత్ర విహారేశ్వరః ।
సురాణాం శంభు [illegible] గాం [illegible] ॥ ౧౬
తస్మిన్నేవాంతరే నార్య[illegible] దక్షస్య వసతిం ప్రతి ।
చలితాం దేవ[illegible] మాఙ్గల్యాః ॥ ౧౭
జిజ్ఞాసమానా ఘోషస్య కారణం [illegible] ।
ప్రేషయామాస విజ్ఞాతుం [illegible] గణ మేకకమ్ ॥ ౧౮
స గత్వా రభసా [illegible] ।
జ్ఞాత్వా చ [illegible] గణాగ్రణీః ॥ ౧౯
ఆగత్య పరమేశానం [illegible] సతీమపి ।
ఇదం విజ్ఞాపయామాస [illegible] ॥ ౨౦
దేవి! త్వదీయజనకః [illegible] దక్షప్రజాపతిః ।
సవనం కర్త్తుమారేభే [illegible] దివౌకసః ॥ ౨౧
ప్రయాన్తి సహ సేనాభి [illegible] !
తేషాం ప్రచలతాం ఏష ఘోషః ప్రాదురభూ ద్దివి ॥ ౨౨
ఘోషస్య కారణ మిదమిత్యాస్తాం బభూవ హా !
అథ దేవీ సతీ శ్రుత్వా పితు ర్యజ్ఞక్రియోత్సవం ॥ ౨౩
అత్యన్తకౌతుకావిష్టా ప్రోవాచేశం జగన్మయమ్ ।
యథాయం వల్లభం ప్రాహ భృత్యో మత్పితు రుత్సవమ్ ॥
అత స్తత్ర మహోత్సాహో వర్తతే చంద్రశేఖర !
చిరా ద్ద్రక్ష్యామి మద్భస్థాం త్స్వసౄ ర్మాతౄంశ్చ శఙ్కర !
భ్రాతౄంశ్చ భ్రాతృపుత్రాంశ్చ సుస్నిగ్ధాంశ్చ ముదాకులాన్ ।

తస్మా న్మా మనుజానీహి బన్ధూ న్యజ్ఞమహోత్సవమ్ ॥ ౨౬
దృష్ట్వా యాస్యామి శీఘ్రం తే నికటం చన్ద్రశేఖర !
ఇతి పృష్ట శ్శివో దేవ్యా ప్రాహ గంభీరయా గిరా ॥ ౨౭
న గన్తవ్యం త్వయా తత్ర పురా దేవ్యస్తి కారణమ్ ।

ఈశ్వరః :—

వయ మిష్టప్రదా నిత్య మనిష్టార్థనివారకాః ॥ ౨౮
విశ్వాధికా జగత్పూజ్యా స్సత్యజ్ఞానస్వరూపిణః ।
నమస్తే స్మహాసాం కిఞ్చిత్కార్యం నాస్తి జగత్త్రయే ॥ ౨౯
నచ వాగ్వాపి వక్తవ్యా ప్రాప్తవ్యం చ ధనాది హి ।
కృతకృత్యా స్మ సర్వత్ర స్వాత్మానందపరాయణాః ॥ 30
ఇతి కృత్వా ప్రణన్తుం మాం దేవా స్సర్వే సమాగతాః ।
తన్మధ్యే తవ తాతోఽపి దక్షో దురభిమానవాన్ ॥ 3౧
మయి జామాతృతాబుద్ధ్యా న నమస్కార మాదృతః ।
అహంతు సర్వసామాన్యం కుశలం పృష్టవా న్ప్రియే ! 3౨
నమస్కారో మహాదేవి శ్వశురత్వే తు నోకృతః ।
క్షమ కోవా నమస్కారో విద్యతే భువనత్రయే ॥ 33
ఈర్ష్యాకలహకోపేషు త్వయి మే పరమానతిః ।
అతః పు మన్తరే క్వాపి న నమస్కారవా నహం ॥ 3౪
అతః ప్రణయకాలేషు తుభ్యమేవ నమస్కృతిః ।
ఇత్థం స్థితో మయా తాత స్తవాన్తః క్రోధమూర్ఛితః ॥ 3౫
యత్కిమ ప్యవదన్నేవ మయి నిన్దాం సమాచరత్ ।

అత్ర దద్ధహ్యమానాత్మా గత ఏవ నిజం గృహం ॥ ౩౬
తస్మాత్తదా తస్య మునే ర్విచార మహం స్మరిష్యే ।
దౌరాత్మ్యంచ భవత్యంతే స్పృశం మహర్షిసమాగతం ॥ ౩౭
తత స్తేనైవ దోషేణ త్యాజ్యంచ మాంచ నిశ్చయాత్ ।
ఉత్తానబుద్ధిభి ర్మూఢైః పామరై ర్మానుషై స్సహ ॥ ౩౮
యజ్ఞకర్మ సమారేభే మహర్షిగణనిస్పృహం ।
తస్మాత్త్వం తత్ర మాగచ్ఛ యది మామపి నేచ్ఛసి ॥౩౯-
తర్హి గచ్ఛ మమత్వం తే సత్యాదేవ భవిష్యతి ।
ఇత్యుక్తే శఙ్కరే ప్రాహ సతీ దాక్షాయణీ పునః ॥ ౪౦
సతీ :—

ఏవం చేత్తర్హి కర్తవ్యం మయా తస్య ప్రబోధనం ।
త్వన్నిందయా చేత్పతతి తదా మమ మహః క్షయః ॥ ౪౧
యథా స్వచిత్తదోషేణ త్వయి నో దూషణం వదేత్ ।
యథాహభాయ చ యజ్ఞే త్వాం సత్కారంచ కరిష్యతి ॥౪౨
తథా బోధయితవ్యో మే తాతో మహాపాపసఙ్కటాత్ ।
వ్యర్థశుష్కమహాక్లేశే భవన్నిన్దామయో ధ్రువం ॥ ౪౩
ఏతత్తం తారయిష్యామి తాతం బహుభి స్సూక్తిభిః ।
న జానాతి భవచ్ఛక్తే ర్మహిమానం త్వదర్శనాత్ ॥ ౪౪
భస్మనేవాగ్ని మాచ్ఛన్నం బోధయిష్యామి మద్గురుం ।
తస్మాన్మా మనుజానీహి ప్రణామ స్తే విధీయతే ॥ ౪౫
ఇత్యుక్తవత్యసౌ దేవి శఙ్కరేణానుమోదితా ।

అనిచ్ఛతాపి భావ్యత్వా జ్జనే నోగ్రస్తు మోహత ॥ ౪౬
తస్యాం గన్తుం ప్రవృత్తాయాం పితుర్యజ్ఞక్రియోత్సవం ।
శైలాదినా సమాదిష్టా స్తత్సహాయ్యాయ మహాగణాః ॥ ౪౭
మహాకాలో మహాకర్ణో ఘణ్టాకర్ణః కపాలవాన్ ।
కుమ్భోదరో నికుమ్భశ్చ మీనగ్రీవో మృగాన్తకః ॥ ౪౮
ఊర్ధ్వకేశః కేతుమాలీ తప్తా ర్కకరలోచనః ।
సోమకో నీలబాహుశ్చ భైరవః కాలభైరవః ॥ ౪౯
స్వచ్ఛన్దభైరవోచ్ఛాస్య ఉద్వృత్తో విశ్వఘస్మరః ।
అలర్కః సింహకేతుశ్చ మణిమా న్మణికస్వరః ॥ ౫౦
ఏతే శూరా గణశ్రేష్ఠా మహాసత్త్వా మహౌజసః ॥
సతీదేవ్యాస్తు రక్షార్థం ప్రేషితా శ్శస్త్రపాణయః ॥ ౫౧
ఏష్వేకైకస్య బహవో గణనాథసమానుగాః ॥
శైలాదినా వినిర్దిష్టా స్సతీసంరక్షణేప్సునా ॥ ౫౨
కాఞ్చనేన విమానేన వాయువేగతురఙ్గిణా ।
దాక్షాయణీ సమచల ద్వ్యోమమార్గేణ సత్వరం ॥ ౫౩
వైమానికై ర్దేవగణై శ్చారణై రప్సరోగణైః ।
స్తూయమానా మహాదేవీ విమానే నాచల ద్దివి ॥ ౫౪
తస్యా స్సఖ్య స్సతీదేవ్యా బహ్వ్య స్సర్వాఙ్గశోభనాః ।
కలాచీం చామరం తాళవృన్తం కనకపాదుకే ॥ ౫౫
తామ్బూలీంచ కరణ్డంచ తథా భూషణపేటికాం ॥
వహన్త్యః కేళిచతురాః ప్రాణేభ్యోపిచ వత్సలాః ॥ ౫౬

మనోవినోదనప్రాయ కథాబన్ధవిచక్షణా ।
తాతస్య భవనం యాన్తీం తాం దేవీ మనువవ్రజుః ॥ ౭౭
ఉల్లిఖ న్కేతుమాలాభి స్తరం శ్వేతశ్చ వారిదాన్ ।
ఘణ్టాఘణఘణత్కారైః పూరయ న్నఖిలాం దిశం ॥ ౭౮
సువర్ణభూషితాశేష గాత్రో మేరు సమాకృతిః ।
సువర్ణ ఇవ ఖే ఖేల న్విమానోఽస్యా శ్చచాల హ ॥ ౭౯
ఆఘూర్ణపక్షిణ స్తత్ర చక్రుస్తు ర్యాస్వరం ప్రతి ।
ఆభీలసూచకం తస్యా దక్షం చక్షు రథా స్ఫురత్ ॥ ౮౦
ప్రతీప ఏవ పవనః ప్రవృత్తః ప్రణదన్నివ ।
ధూమాయన్తేస్మ సకలా దిశః పాంసువిభూషితాః ॥ ౮౧
ఇత్యాదికం మహోత్పాత మవలోక్య ముహుర్ముహుః ।
శఙ్కమానాపి సా దేవీ గతా తాతనికేతనం ॥ ౮౨
తత్రాపశ్య ద్యజ్ఞవాటీ స్వస్రా ర్మాతౄంశ్చ బాంధవాన్ ।
ఇంద్రాదీనపి గీర్వాణా న్బ్రహ్మర్షీంశ్చ ప్రజాపతీన్ ॥ ౮౩
అగ్నిం యమ మసృక్పశ్చపాశినం పవనం తథా ।
ధనదం సోమ మాదిత్యం వసూ నష్టౌ చ వారణాన్ ॥ ౮౪
సిద్ధ కిన్నర గన్ధర్వా న్యజ్ఞవాటస్థితా న్సతీ ।
శచీం స్వాహాంచ ధూమోర్ణాం సినీ మ్వృష్టించ సన్నతిమ్ ॥ ౮౫
అన్యాశ్చామరనారీభి రప్సరోభి స్సహైక్షిత ।
నానావిధై ర్యజ్ఞపాత్రైః ప్రయోగకుశలై ర్ద్విజైః ॥ ౮౬
పరీక్షకై స్సదస్యైశ్చ ఋత్విగ్భిః కర్మలమ్పటైః ।

మంత్రధ్వనితనిర్భిన్నపాపై ర్మంత్రస్య ఘోషణైః ॥ ౬౭
సాంగైశ్చైవ ప్రయాజానూయాజై స్స్వాహాకృతై స్తథా ॥
వౌషట్కృతై ర్వషట్కారై స్తోత్రై శ్శస్త్రైశ్చ సామభిః॥ ౬౮
పురోనువాక్యాయాజ్యాభిః కర్మభి శ్చాతిశోభనైః ।
పత్నీసంయాజ కృత్యైశ్చ పశుసంజ్ఞపనై రపి॥ ౬౯
దర్భసంవేష్టితై ర్యూపై స్సచషాలైశ్చ శోభితం ।
యజ్ఞవాటం సమాలోక్య ప్రీతా సా దక్షనన్దనా ౭౦
పశ్యన్తీ వివిధాశ్చర్యం వినివేశ్య బహిర్గణాన్ ।
ఆత్మనః ప్రాణతుల్యాభి స్సఖీభి స్సహ సజ్గతా ॥ ౭౧
పితు రన్తికమాపేదే వృథా మరభిమానినః ।

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే హయగ్రీవాగస్త్య
సంవాదే లలితోపాఖ్యానే సతీదేవ్యా దక్షాధ్వర
ప్రవేశో నామైకాదశోధ్యాయః

సతీదక్షయోః పరస్పరనిష్ఠురసంవాదః

తా మాయాన్తీం పితా దృష్ట్వా బద్ధభ్రుకుటినిష్ఠురం ।
అవజ్ఞయా తిరశ్చీనం వదనం సమధారయత్ ॥ ౧
సర్వేషు బన్ధుషు ప్రీతిం విధాయ చ పునః పునః ।
తస్యాం జామాతృదోషేణ భర్త్సనా మపి తేనివాన్ ॥ ౨
అపేహి పాపే! పాపిష్ఠం భర్తార మనుజగ్ముషీ ।
అకులీనం చితాంగారదిగ్ధవేషం కపాలినం ॥ ౩

యద్యపి త్వం మమ సుతా తథాపి త్వం వినిన్ద్యసే
భర్తురేవహి దోషేణ సదాచారవిరోధినః ॥ ౪
మిథ్యాభిమానవా న్మిథ్యాహఙ్కారీ శక్తిగర్వితః ॥
తాపసాకార సఞ్ఛన్నో ధూర్తః పరమదామ్భికః ॥ ౫
అవధూతః పరాభూత స్సదాచారరతై ర్జనైః ।
అశేషం చాపి చారిత్ర మశివం వేషకల్పనం ॥ ౬
అశివం వసతిస్థానం వహం చ్ఛివ ఇతీర్యతే ।
అహో కష్టం వృథా జాతా ప్రసిద్ధి శ్శివ ఇత్యసౌ ॥ ౭
లోకాం త్సమ్మోహయ త్యేష తపోదమ్భేన భూయసా ।
తాదృశః పరిణేతా తే మయా మోహా దుపార్జితః । ౮
తద్దోషా ద్భవతీ దుష్టా గోక్షీరం శ్వదృతం యథా ।
గచ్ఛ గచ్ఛ గృహం పత్యు ర్జాతం జాతం మహాప్రియం। ౯
కేనాహూతా సమాయాతా భవతీ బిస్సుకిఙ్కరి !
ఇత్యాద్యైః పరుషై ర్వాక్యై ర్మర్మభిద్భి స్సుదుర్మతిః ॥ ౧౦
తుతోద బహుధా దక్షః పుత్రీం జామాతృదోషతః ।
ఇతి సా భర్త్స్యమానాపి గురుణా తేన దోషిణా॥ ౧౧
అనుపాధికృపాసిన్ధు రమ్బా వచన మబ్రవీత్ ।
సతీ :—
తాత ! కిం తే వ్యవసిత మహో కష్టం సమాగతమ్॥ ౧౨
కేనోపదిష్టో దుర్మార్గో మూలనాశకర స్త్వయం ।
తవ నష్టాని భాగ్యాని నష్టం తవ మహద్యశః ॥

ప్రాజాపత్యాధికారోఽపి కథమాత్రావశేషితః ।
బ్రహ్మణ స్త్వం కులే జాత స్తథాఽపి కులపాంసన ! ౧౪
త్వ త్సఙ్గదోషా దఖిలా నష్టా స్సన్త్యపి సజ్జనాః ।
యో యజ్ఞో యజ్ఞభోక్తా యో యశ్చ యజ్ఞఫలం శివః ॥ ౧౫
యో యష్టా యో జగత్స్రష్టా తం నిన్దసి దురాశయ !
శివ ఇత్యక్షరద్వంద్వసమ్మితం యస్య కీర్తనం ॥ ౧౬
స్మరతామపి కైవల్యం తం నిన్దసి దురాశయ !
ఆత్మారామా స్తపోనిష్ఠా జ్ఞానాగ్నిప్లుష్టకల్మషాః ॥ ౧౭
య న్నమస్యన్తి మునయ స్తం నిన్దసి దురాశయ !
అష్టాభి ర్మూర్తిభి ర్యస్య శశ్వ ద్విశ్వం విజృమ్భతే ॥ ౧౮
తం విశుద్ధచిదాకారం నిన్దసీన్దుశిఖామణిం ।
అహో పాప మహాపాపం శాన్తం పాపం హతం హతం॥ ౧౯
కిమత్ర బహు వక్ష్యామి పతితో స్యద్యపాతకే ।
సమూలోన్మూలనకరీ మేనాం దుర్బుద్ధి ముజ్ఝ సా ॥ ౨౦
విముచ్య తం సమాహూయ సత్కుర్వ న్క్రతు మాహర ।
నచే దయం కృతో యజ్ఞ స్స్వభిచారో భవిష్యతి॥ ౨౧
ఉపాస్య దేవతాం శంభు మనాదినిధనం శివం ।
అపాస్య క్రియతే యజ్ఞో ధిక్కష్టం తవ కౌశలం ॥
యథా స్థైర్యం స్వవంశస్య స్వస్య వా కర్తు మిచ్ఛసి ।
తదా పూజయ తం దేవ మన్యథా త్వం హతో ఽధునా॥ ౨౩
సహసా కోటిసంఖ్యాతా గణనాథస్య తస్యవై ।

ఏకభృత్యక్షణక్రోధం న సహేత చరాచరం ॥ ౨౪
ఇత్యుక్తవత్యాం సత్యాం స బద్ధభ్రుకుటినిష్ఠురం ।
పున ర్యాగసభి స్తీక్ష్ణై స్తాం తతక్ష మహాశయః ॥

అథ సా జగదీశానీ క్రుద్ధా దృష్ట్వా మహాశయం ॥
తత్సఙ్గ దోషదుష్టం స్వం వపు స్త్యక్తుం ప్రచక్రమే ॥

సతీదేవ్యా స్స్వదేహత్యాగః

ఈదృశ స్త్వం శివద్రోహీ వపు రేత త్త్వయార్జితం ।
అత స్త్వత్కులనాశాయ త్యక్ష్యామి విగర్హితం ॥ ౨౭
క్రోధాగ్నినాతిమహతా ధక్ష్యామి త్వా మిహాధునా ।
థాపి పితృతా మీక్ష్య శమ మేవ వ్రజామ్యహం ॥ ౨౮
ఏవ జగదీశ స్తే శిక్షాం సమ్యక్ కరిష్యతి ।
త్యుక్త్వా సా సతీదేవీ తత్ర యోగం సమాస్థితా ॥ ౨౯
ద్ధపద్మాసనా ధీరా నాసాగ్రన్యస్తలోచనా ।
ర్వా ణీన్ద్రియచక్రాణి సన్నియమ్య ముహుర్ముహుః ॥ ౩౦
యోగే నాత్మాన ముత్స్రష్టు ముద్యతా సాబ్రవీ త్సఖీః ।
ఖి భద్రే జగన్నాథ! పార్శ్వం యాహ్యవిశఙ్కితా ॥ ౩౧
త్యాభి స్సమ మాలీభి స్సమంచ సకలై ర్గణైః ।
హంతు స్వామినో వాద మవధీర్య సమాగతా ॥ ౩౨
ంచ ప్రాప్తవత్యస్మి తస్మా త్త్యక్ష్యా మ్యథో వపుః ।
వలం పితుః కోపా త్కారణా న్తర మస్తి మే ॥ ౩౩

పురాకల్పే హిమవతా సార్ధకోటిం తు వత్సరాన్ ।
మయి తప్తం తపస్తీక్ష్ణం దుష్కరం యత్సురాసురైః ॥ ౩౪
తదాహం తస్య సాన్నిధ్యం సంప్రాప్య ప్రీతమానసా ।
వరం వృణీష్వ భద్రం తే తపసా తేఽస్మి తోషితా । ౩౫
ఇత్యుక్తే హిమవా నాహ భక్తినిర్భరమానసః ।
యది త్వం మయి సన్తుష్టా పూర్ణ కారుణ్యవర్షిణీ ॥ ౩౬
మమ పుత్రీ భవ క్వాపి జన్మని ప్రీతయే శివే ।
ఇత్యుక్తే తేన గిరిణా భక్తినమ్రేణ సఖ్యహం । ౩౭
తథాస్తు తవ పుత్రీత్వం యాస్యామీత్యబ్రువం తదా ।
తస్యైవ సమయః ప్రాప్త స్తస్య శైలశిరోమణేః ॥ ౩౮
భవేయం దుహితా పాపం హన్తుం మేశజ్జనుఃకృతం ।
అయం బద్ధోఞ్జలి ర్నమ్రో భూయో భూయో నమస్కృతిః ॥
మద్వాచా వద తం శమ్భుం త్వం మే ప్రాణసమా సఖీ ।
అత స్త్వయా సఖీభిశ్చ వరాభి ర్న్యమ శసం ॥ ౪౦
అవలోక్య నదత్తవ్య శ్శోకో మనసి కశ్చన ।
పశ్చాత్ప్రాప్తజనిం తస్మా ద్ధిమవత్తో మహీయసః ॥ ౪౧
సంప్రాప్య మాం మనశ్శోకం సకలం త్యక్ష్యథ ప్రియాః ।
ఇత్యుక్త్వా తాం ప్రరుదతీం యోగం దేవీ సమాస్థితా ॥ ౪౨
మూలా చ్చిదగ్ని ముద్దీప్య నాసాగ్ర న్యస్తలోచనా ।
తేనైవ వహ్నినా సర్వం నిజగాత్ర మదీపయత్ ॥ ౪౩
కర్పూరదీపవ త్తస్యా వపు ర్యోగాగ్నినా వృతమ్।

న కించిదపి తత్రాసీ దవశిష్టం రజో౽పి వా ॥ ౪౪
న భస్మ న చ సంస్థానం దేహస్యాన్యద్విలోకితమ్।
కేవలం జ్యోతి రుత్తస్థౌ దివా దీపితభాస్కరమ్ ॥ ౪౫
తతః క్షణేన తజ్జ్యోతి రుత్తస్థౌ సమగమ ద్దివి ।
తత్రత్యానాం సదస్యానాం తదద్భుత మివాభవత్ ॥ ౪౬
గత్వా చాకాశమార్గేణ తుషారాద్రే స్సగర్భిణీమ్ ।
మేనాం నామ సుచారిత్రాం మానసీంద స్వ జన్మనే॥ ౪౭
శైలేన్ద్రస్య కులం శుద్ధ ముచ్చైఃకర్తుం మహేశ్వరీ ।
భూషయామాస మేనాయా గర్భం విశ్వత్రయప్రసూః ॥ ౪౮
పితృభి ర్యా పురా దత్తా శైలేన్ద్రాయ మహాత్మనే ।
అయోనిజా మహాభాగా సా గర్భే తా మధారయత్ ॥ ౪౯
దేవీ చాన్ద్రికలే వాసా గర్భం క్షీరోదధేరివ ।
తస్యాః పవిత్రయన్తీచ మేనాయా వృద్ధి మాగమత్ ॥ ౫౦
యథా యథోదరే దేవీ వవృధే శైలయోషితః ।
తథా తథా మహత్తేజో మేనాయా స్సమదీప్యత ॥ ౫౧
ససాగరాం సవిపినాం ధారయన్నపి భూధరః ।
నశశాకామ్బికాం గర్భయుక్తాం ధర్తుం స్వవల్లభాం ॥ ౫౨
యుగపత్ప్రోత్థితానేక భాస్కరద్యుతిసన్నిభః ।
తేజోరాశిః ప్రవవృధే మేనాయాం గర్భసంభవాత్ ॥ ౫౩
తేజోవిశేష మాలోక్య తస్యాం తుహినపర్వతః ।
వరప్రదానం సఫలం మన్యతే స్మామ్బికాకృతం ॥ ౫౪

గర్భభారాలసాం కాన్తాం పాణ్డుగణ్డస్థలోజ్జ్వలాం ।
ఆనీల చూచుకోదార కుచమణ్డల శోభినీం ॥ ౫౫

నశ్యద్వళిత్రయీభంగ స్పష్ట రోమావళీలతాం ।
ఈషచ్చరణవిన్యాసే ప్రతినిశ్శ్వాసఖేదినీం ॥ ౪౬

అలసాలససఞ్చార స్నిగ్ధ తారకలోచనాం ।
గర్భఖేదసముద్భూత స్వేదబిన్దు మనోహరాం ॥ ౫౭

సఖిభి శ్శతసఙ్ఖ్యాభిః ప్రియాలాప వినోదనైః ।
అన్వాస్యమానా మసకృ త్సఖీహస్తావలమ్బనామ్ ॥ ౫౮

మేనకాయాం పార్వతీప్రాదుర్భావః

తాం దృష్ట్వా ఘనసన్తోషో వంశం మేనే ప్రతిష్ఠితం ।
లగ్నే శుభతరే కాలే తారాచన్ద్రబలోజ్జ్వలే ॥ ౫౯

పఞ్చగ్రహేషు చోచ్చేషు శుభదృష్టిషు భూయసా ।
అసూత సా భగవతీం మేనా త్రైలోక్యమాతరం ॥ ౬౦

దిశః ప్రసన్న మాయాతాః ప్రసన్నం సకలం పయః ।
ప్రమోదభరితా లోకా జాతంచ విమలం నభః ॥ ౬౧

దేవదున్దుభయో నేదు ర్ననృతు శ్చాప్సరో గణాః ।
పుష్పవృష్టిశ్చ బహుధా జాతా దేవకరార్పితా ॥ ౬౨

అకస్మాదేవ చానన్దభరితం భువనత్రయమ్ ।
సాతు రత్నశలాకేవ శశిరేఖేవ శోభనా ॥ ౬౩

స్వమాతర మలంచక్రే భాసమానేన తేజసా ।
అఙ్కాదఙ్కం గిరిస్త్రీణాం వ్రజన్తీ లాలనాశతైః ॥ ౬౪

మాణిక్యదీపరేఖేవ పర్వతానాం వ్యరాజత ।
అన్తఃపురే హిమవతో బహుస్త్రీజనసఙ్కులే ॥ ౧౫
శశిరేఖేవ నక్షత్రనిబిడే వ్యోమ్ని సా బభౌ ।
తామాలోక్య గిరిశ్రేష్ఠో మజ్జన్నివ ముదమ్బుధౌ ॥ ౧౬
అఙ్కే నివేశ్య మహతీం లాలనామకరోద్గిరిః ।
దీర్ఘాక్షీమిన్దుఖణ్డాభనిటిలాం కుటిలాలకామ్ ॥ ౧౭
ముఖం స్వమహితం దృష్ట్వా న తృప్తిమగమద్గిరిః ।
ఇత్థం సా పర్వతాధీశస్య భవనే పృథివీభృతః ॥ ౧౮
మైనాకసోదరీ మేనాం విస్మయాఢ్యాం వితేనుషీ ।
కలానులాపైరమృతస్యన్దిభిః [illegible] ॥ ౧౯
కర్ణే రసాయనం తస్య దదానా [illegible] సుకుమారికా ।
బాలా నీలోత్పలశ్యామా స్నిగ్ధకాన్తిమనోరమా ॥ ౨౦
సఞ్చారిణీవ శుశుభే హారినీలాశ్మపుత్త్రికా ।
క్రమేణ గిరికన్యాభిః సార్ధం శైశవశోభనా ॥ ౨౧
కృత్త్రిమైః పుత్త్రికైః క్రీడాం కన్దుకైశ్చ సమాతనోత్ ।
ప్రాలేయపర్వతస్తస్యా నామాభిధానమాతనోత్ ॥ ౨౨
పార్వతీత్యేవ యత్పుంసా మహాఘౌఘవినాశనమ్ ।
సా పార్వతీ సహాలీభిః క్రీడాభేదవినోదినీ ॥ ౨౩
పిత్రోరేకాస్పదం ప్రీత్యా పాంసుకేళిం తతాన చ ।
గఙ్గాసైకతదేశేషు స్వగురోశ్చాపి సానుషు ॥ ౨౪
అలక్తకాఙ్కితైః పాదన్యాసైః పావితమేదినీ ॥

చచార గిరిరాజస్య వేశ్మని క్రీడనాకులా ॥ ౨౫
క్రమేణ శైశవం బాలా ముఞ్చన్తీ వపుషి స్వకే ।

పార్వత్యాః పాదాదివర్ణనమ్

కన్దర్పాహఙ్క్రియా మూలకన్దం యౌవన మాదదే ॥ ౨౬
స్వభావా దరుణౌ తస్యా నవపల్లవకోమలౌ ।
సౌభాగ్యరేఖావిన్యాసై ర్వ్యక్తీకృత గుణోల్బణౌ ॥ ౨౭
సఞ్చారేషు మహీచక్రం కౌఙ్కుమై రుదకై రివ ।
సిఞ్చన్తౌ చన్ద్రికాశుద్ధ నఖకాన్తి విరాజితౌ ॥ ౨౮
మణినూపురనాదేన హంససన్తోషదాయినౌ ।
ధ్యాతవ్యౌ యోగినాం బృన్దై రన్తశ్చిత్తసరోరుహే ॥ ౨౯
అపుష్ణాతాం రుచిం తస్యా శ్చరణౌ సన్నతభ్రువః ॥
జఙ్ఘాకాణ్డౌ మనోజన్మతూణీరసదృశ ప్రభౌ ॥ ౩౦
తస్యా బబన్ధతు శ్చక్షు ర్బన్ధూనాం చేతసా సహ ।
కదలీకాణ్డసౌభాగ్య నిరహఙ్కారకారకౌ ॥ ౩౧
కన్దర్ప గజమూర్ధన్య శుణ్డాకాణ్డ సమద్యుతీ ।
మహేశహృదయోదగ్ర గజబన్ధ మహాద్రుమౌ ॥ ౩౨
కన్దర్పస్య జగచ్చక్ర విజయస్తమ్భసన్నిభౌ ।
పార్వత్యా మాంసలావూరూ పరాం శోభా మపుష్యతామ్ ॥
కాఞ్చీకలాపసుభగ కరిమస్తక సన్నిభః ।
స్వనితమ్బాది వాచ్ఛిద్య తత్పిత్రార్పిత గౌరవమ్ ॥ ౩౪
గారుత్మత శిలాశైల కటకక్రోడకాన్తికృత్ ।

నితమ్బౌ జగదమ్బాయాః ప్రవృత్తిం పరమాం యయౌ॥ ౭౫
వళిత్రయేణ రుచిరా రోమావళిమనోహరా ।
గమ్భీరనాభికుహరా తస్యా మధ్యలతా బభౌ ॥ ౭౬
శఙ్కర స్యాణిమైశ్వర్య మివ తన్మధ్య మాశ్రితమ్ ।
అథవా యోగినాంచేతః పరమాణురి వాగతః ॥ ౭౭
అన్యోన్య మమృతానన్దా వన్యోన్య శ్లిష్టమణ్డలౌ ।
ఉచ్చచూచుకతాచారూ నిబరీసౌ నిరన్తరౌ ॥ ౭౮
దోర్యుగ్మలకూలం కషతాం ప్రాప్తౌ నవ్యమహావృద్ధిభిః ।
యౌవనద్విపనాథస్య కుమ్భావివ మనోహరౌ ॥ ౭౯
కామరాజాభిషేకాయ కలశావివ సోదకౌ ।
తద్దేహకాన్తిసరసి క్రీడాకోకద్వయోజ్జ్వలౌ ॥ ౮౦
మనోజ్ఞహారలతికా పరివేషమనోహరౌ ।
మహేశ్వరమనఃక్షీర సింధుమన్థనమన్దరౌ ॥ ౮౧
సౌభాగ్యరత్నగేహస్య సువర్ణకలశద్యుతీ ।
పరిణాహేన మహతా పిబన్తావివ పుష్కరమ్ ॥ ౮౨
ఉపర్యుప ర్యుచ్ఛ్రియేణ చుబుకోచ్చుమ్బినావివ ।
వసుధాధరకన్యాయా సమృద్ధాతే పయోధరౌ ॥ ౮౩
శిరీషదామకౌమల్యం హసన్తావివ తద్భుజౌ ।
అనఙ్గడోలా సౌవర్ణ శృఙ్ఖలాకాన్తి మాపతుః ॥ ౮౪
ప్రాత ర్వికస్వరామ్భోజ స్పర్థికాన్తిమనోహరః ।
నిషిఞ్చన్నివ లౌహిత్యధారాభిః కకుభాం కులమ్ ॥ ౮౫

ద క్షా ధ్వ ర ధ్వం సః

అగస్త్యః :—

తురఙ్గవదన ! శ్రీమం స్సర్వవిద్యాకలానిధే !
సతీం విసృష్టదేహాం తాం శ్రుత్వా కి మకరోచ్ఛివః ॥ ౧
కిం ప్రకుప్తవా న్మహేశానో దక్షం ప్రతి మహాశయం ।
అథవా శాన్తి మగమ త్స్వభావా త్కరుణామయః ॥ ౨

హయగ్రీవః :—

యదా ముక్త్వా సతీ దేహం హిమవన్తం సమాశ్రితా ।
సా దేవీ జగతాం మాతా శమ్భుపత్నీ సధర్మిణీ ॥ ౩
తదా తస్యా స్సఖీబృన్దం సమస్తాశ్చ గణేశ్వరాః ।
దక్షప్రజాపతే ర్యజ్ఞవాటా ద్దుఃఖేన మాయయుః ॥ ౪
అథ నిర్విణ్ణమనసో భీతభీతాః సదేవదే ।
మత్వా ప్రాప్త మిమం వక్తుం సఖ్య స్స్వైర మాగతాః ॥ ౫
హేమాన్యేనైవ విమానేన తే సర్వేపి గణేశ్వరాః ।
అత్యన్త మాకులాత్మానః ప్రపన్నాః పరమేశ్వరం ॥ ౬
బాష్పాయమాణనయనా స్తాః సఖ్య శ్చన్ద్రమౌళయే ।
దేవీవృత్తాన్త మఖిలం ప్రోచు ర్గద్గదయా గిరా । ౭
దేవీం శ్రుత్వా మహేశానో హ్యాగత్యక్తకళేబరాం ।
అత్యన్తధీరచిత్తోపి స క్షణం శోక మన్వభూత్ ॥ ౮
అథాభిభూయ తం శోక ముగ్ర స్త్రైలోక్యఘస్మరః ।
హృదయే నీలకణ్ఠస్య మహాకోపాగ్ని రుత్థితః ॥ ౯

అపకారపరం దక్ష మతిదుర్భాషణోద్ధతం ।
ఉద్దిశ్య సుమహాంశ్శమ్భో ర్జజ్వాల క్రోధపావకః ॥ ౧౦
దక్షవంశమహారణ్య మూలచ్ఛేదకుఠారికా ।
ఈశస్య నిటలక్రోడే భ్రుకుటీ సమజృమ్భత ॥ ౧౧
పుస్ఫోర చ ముహు స్తస్య నవపల్లవ పాటలం ।
తస్యాధరదళం శమ్భో ర్నిశ్శ్వాసపవనాహతం ॥ ౧౨
ప్రస్ఫుర త్స్వేదబిన్దూని ప్రజ్వల న్తీవ తేజసా ।
అఙ్గాని వృషభాఙ్కస్య జ్వాలారూపాణి చాభవన్ ॥ ౧౩
ఉదగ్రకోపే జ్వలితే తస్య మూర్ధని జాహ్నవీ ।
ఉద్ధూతబుద్బుదశ్రేణీతాడ్యమానేవ చాభవత్ ॥ ౧౪
అఙ్గే భూషణతాం ప్రాప్తాః ప్లుష్టాః పన్నగపుఙ్గవాః ।
వివేష్టన్తే స్మ రభసా త్తైస్స్వైస్స్వై ర్భోగై ర్గరోత్కటైః ॥ ౧౫
నిత్యం రక్తస్య లాలాటనయనస్యైవ మిత్రతాం ।
తేజాతే కోపసంరక్తే లోకనాథస్య లోచనే ॥ ౧౬
తస్య క్రోధసముత్సాహం విలోక్య త్రాసవిహ్వలాః ।
ఇత స్తతో గృహక్రోడే గణనాథా విలిల్యిరే ॥ ౧౭
పలాయితేషు సర్వేషు గణనాథేషు తద్రుసా ।
కథం కథంచిద్ధీరాత్మా నన్ది నాన్తిక మత్యజత్ ॥ ౧౮
సోఽపి నన్దీ పుర స్స్థాతుం జ్వలత్క్రోధస్య శూలినః ।
అశక్నువ న్నస్య పశ్చా ద్భాగం నిభృత మాశ్రితః ॥ ౧౯
అకమ్పత మహీ సర్వా రుష్ట ముద్వీక్ష్య శఙ్కరం ।

అన్తర్దధే సహస్రాంశు రతిత్రాససమాకులః ॥ ౨౦

వీరభద్రోత్పత్తిః

అపత న్గగనా త్తారా స్సముఘూర్ణన్త చార్ణవాః ।
త్రస్తం చరాచర మభూ చ్ఛోకాద్ధశాలిస శైలిని ॥ ౨౧
అథ దేవో మహాదేవో లలాటతటసమ్భవం ।
ఏకం స్వేదపయోబిన్దుం నఖాగ్రే ణాక్షిప త్క్షితౌ ॥ ౨౨
తత ఉత్తస్థివా నేకో లోకఘస్మరవిగ్రహః ।
కాలాగ్నిరివ దీప్తాక్షో వీరభద్రో గణేశ్వరః ॥ ౨౩
బద్ధభ్రుకుటి ఘూర్ణాక్షిభి ర్భిన్దక్రు దున్నతిః ।
దీప్తోర్ధ్వకేశశ్చ బభౌ భగవా నస్తకో యథా ॥ ౨౪
సతు ప్రణమ్య చణ్డీశ మష్టాఙ్గస్పృష్టభూతలః ।
వీరభద్రో భక్తపూర్వ మిదం న్యజ్ఞాపయ ద్వచః ॥ ౨౫
దేవదేవ! జగన్నాథ! మయా కిన్ను విధీయతాం ।
అహం విధేయ స్సర్వేషు నియోజ్యో నాథ! కర్మసు ॥ ౨౬
త్వత్ప్రసాదప్రభావేన న కిఞ్చి ద్దుష్కరం మమ ।
కమ్పయామి మహీం కృత్స్నాం కిం కుర్యా మధరోత్తరాం ॥
కిం వా పిబామి సప్తాబ్ధీ న్నిఖిలం గిలామి జగత్త్రయం ।
తవ భ్రూవల్లిచలనా దసాధ్యమపి సాధయే ॥ ౨౭
ఇతి విజ్ఞాపిత స్తేన స రుద్రో వాచ మూచివాన్ ।
గచ్ఛ దుష్టస్య దక్షస్య యజ్ఞం మర్దయ నిర్దయం ॥ ౨౮
మమ ద్రోహీ నిత్య మేష మమ దూషణతత్పరః ।

పాపీ దురభిమానీ చ వృథా గర్వో వృథా మదః ॥ ౩౦
తస్మా త్తస్య క్రతుధ్వంసం కృత్వా శీఘ్రం సమావ్రజ ।
ఇత్యాజ్ఞావచనం లబ్ధ్వా చన్ద్రమౌళే ర్జ్వలత్ప్రభః ॥ ౩౧
వీరభద్ర స్స కైలాసా న్నిర్జగామ మహాబలః ।
తస్యైవ రోమకూపేభ్యో దీప్తా న్నిటలలోచనాత్ ॥ ౩౨
కర్ణాభ్యాం చైవ నాసాభ్యా మాస్యా ద్దంష్ట్రోష్ఠపుటకాంతరాత్ ।
ఉత్థితా బహవో ఽక్షైకఘుస్మరాః ప్రమథేశ్వరాః ౩౩
సహస్రలక్షసఙ్ఖ్యాతా స్సహస్రాంశుసమప్రభాః ।
సహస్రయుగభర్తార స్సహస్రాయుధనిస్స్వనాః । ౩౪
పిబన్త ఇవ చ వ్యోమ దహన్త ఇవ మేదినీమ్ ।
గ్రసన్త ఇవ భూతాని వీరభద్రం సమన్వయుః । ౩౫
గణేన్ద్రసేనా మహతీ వీరభద్రప్రవర్తితా ।
సమావవ్రే యజ్ఞవాటం దక్షస్యాత్యంతమున్నతేః ॥ ౩౬
కల్పాన్తాగ్నిరివ జ్వాలాకలాపై రమ్బుధేః పయః ।
యజ్ఞస్థానం తథా వేగా ద్వేష్టితం ప్రమథేశ్వరైః ॥ ౩౭
త మాపతన్త మాలోక్య వీరభద్రం మహాబలమ్ ।
విత్రేసు రమరా స్సర్వే హాహేతి క్రందనోత్సుకాః ॥ ౩౮
కేచిద్ద్రవన్తి మూర్ఛన్తి కేచి త్క్రన్దన్తి భూరిశః ।
ఇత స్తతస్తు కేప్యన్యే పలాయనపరాయణాః ॥ ౩౯
ధ్రువోపభృజ్జుహూముఖ్యం యజ్ఞపాత్రకదమ్బకం ।
ఋత్విజ స్సహసా త్యక్త్వా కాన్దిశీకాః ప్రతస్థిరే ॥ ౪౦

పక్షిణాం రూప మాస్థాయ కేచి దన్యే పలాయితాః ।
అన్యే మార్జారవేషేణ కాన్దిశీకత్వ మాయయుః ॥ ౪౧
ఇతరే భృశ ముద్విగ్నాః ప్రాణమేవ ప్రతీప్సవః ॥
అహో! దుష్టేన దక్షేణ నాశితం కుల మాత్మనః ॥ ౪౨
వయం చ నష్టా స్త్వన్యేష్టా ఇతి తేషాం మనో వ్యథాః ।
ఇన్ద్రో మయూరవేషేణ భీతభీతః పలాయితః ॥ ౪౩
యజ్ఞస్తు మృగరూపేణ ధావ న్నత్యన్తకాతరః ।
వీక్షితో వీరభద్రేణ ప్రధావ న్ననుధావతా ॥ ౪౪
తూణీముఖా త్సముద్ధృత్య శిత మేకం శిలీముఖం ।
తేన యజ్ఞస్య మూర్ధానం చకర్త సహసా క్రమః ॥
మృగరూపస్య యజ్ఞస్య పతితస్య మహీతలే ।
బహు సుస్రావ రుధిరం పృథ్వ్యాం డాకినిసుఖావహం ॥ ౪౫
క్రతుధ్వంసీతి తేనైవ నామ వీరస్య వవృధే ।
యజ్ఞం హత్వా చ యజ్ఞఘ్న స్తంభయుం ప్రావిశ ద్వత్వరం ॥ ౪౬
తత్రాపశ్య ద్వీరభద్రో రౌద్రకోపవపు ర్భాస్కరః ॥
దహన్నివ దృశా విశ్వ మాదిత్యం పురతః స్థితం ॥ ౪౭
అనూరుసారథియుతే రథే తిష్ఠంత మంజసా ।
సహస్రాంశు మథో కేశే ష్వగ్రహీ దుగ్రవిక్రమః ॥ ౪౯
కేశే ష్వాకృష్య తం భూమౌ పాతయిత్వా దివాకరం ।
తాడయిత్వా కపోలౌ చ దన్తా నస్య వ్యపాతయత్ ॥ ౫౦
తస్మా త్పూషా ప్రపిష్టాశీ యస్మా ద్దేవ హ్యాదన్తకః ।

దన్తనిర్భేద సంజాతరుధిరోక్షితవిగ్రహః ॥ ౫౧
తదా వివస్వా న్విబభౌ పూర్వాద్రే రుదయన్నివ ।
త ముత్సృజ్య దినాధీశం భిన్నదంతం నిపాతితం ॥ ౫౨
వీరభద్రోఽతివేగేన జగ్రాహ రజనీకరం ।
తం పాతయిత్వా ధరణౌ మృగపోతమివ ద్విపః ॥ ౫౩
పాదే నాతికఠోరేణ పుష్పపేషం పిపేష హ ।
యథా కలావశేషోఽయ మత్యంతకృశతాం వ్రజేత్ ॥ ౫౪
తథా పిపేష పాదేన వీరభద్రో నిశాకరం ।
అథ తేన స్తుతి స్తస్య కృతా పీయూషరోచిషా ॥ ౫౫
తయా స్తుత్యా సచ ప్రీత స్తం మౌళౌ సమధారయత్ ।
అతఏవ మహేశాన శ్చన్ద్రచూడ ఇతీర్యతే ॥ ౫౬
అథో సరస్వతీం దేవీం భీతిభ్రష్టవిపంచికాం ।
గృహీత్వా వీరభద్రస్తు నాసికా మచ్ఛినద్ద్రుతం ॥ ౫౭
అథాగ్నే ర్బాహుయుగళం ఖడ్గేనైవ న్యదారయత్ ।
ఈదృశం తం సమాలోక్య వీరభద్రం మదోద్ధతం ॥ ౫౮

విష్ణువీరభద్రయో ర్యుద్ధమ్

చక్ర ముద్యమ్య హస్తేన చక్రపాణి స్సముత్థితః ।
ఆరూఢో గరుడం పక్షక్షేపవిక్షిప్తసాగరం ॥ ౫౯
దివ్యాస్త్రశరవర్షేణ వీరభద్ర మవాకిరత్ ।
వీరభద్రశ్చ కోపేన స్యన్దనే మహతి స్థితః ॥ ౬౦
అస్త్రజ్వాలాకలాపేన దహన్నివ తమభ్యయాత్ ।

తతో రణోఽస్య మతులః ప్రకమ్పితజగత్త్రయః ॥ ౬౧
సంగ్రామ స్సుమహా నాసీ న్మత్తయోరివ హాస్తినోః ।
రోషాట్టహాసనినదైః పూరయన్తౌ దిశో దశ ॥ ౬౨
భ్రామ్యన్తౌ వతిగర్జన్తౌ భర్త్సయన్తౌ పరస్పరం ।
దివ్యా న్యస్త్రాణి ముఞ్చన్తౌ క్షోభయన్తౌ జగత్త్రయం ॥ ౬౩
హస్తలాఘవ మత్యన్తం సూచయన్తౌ పరాక్రమం । ౬౪
తతో ముద్వీక్ష్య సంగమ్యం వీరభద్రే జయం పునః ।
పద్మయోని ర్వినిశ్చిత్య తస్య సారథితా మగాత్ ॥ ౬౫
వీరభద్రస్య తం కోపం చతుర శ్చతురాననః ।
నిజసారథికృత్యేన ప్రమమార్జ ముహు ర్ముహుః ॥ ౬౬
సూతతా మాకలయ్యాస్య సుప్రీతః పద్మజన్మని ।
వీరభద్ర శ్చక్రభృతా యుద్ధ ముద్ధత మాతనోత్ ॥ ౬౭
పినాకశార్ఙ్గనిస్సృత్యాత ప్రదగ్ధాతపకారిణః।
విశ్వం ప్రోష్ణనుప్ర త్యస్య ద్విపాతా గాఢరంహసః ॥ ౬౮
శస్త్రై రజయ్య మాలోక్య వీరభద్రం జనార్దనః ।
తత్రాక్షిప త్సహస్రారం చక్రం లోకభయఙ్కరమ్ ॥ ౬౯
ఘూర్ణమానం నభ శ్చక్రే తదాలోక్య సుదర్శనం ।
వ్యాత్తేన నిజవక్త్రేణ వీరభద్ర స్సమాగిలత్ ॥ ౭౦
నష్టే చక్రే వీరభద్రం బభాషే గరుడధ్వజః ।
వీరభద్ర! మహావీర! స్థానే తవ పరాక్రమః । ౭౧
స్థానే త్వయా కృతా శిక్షా దక్షస్యాస్య దురాత్మనః ।

సాక్షా న్మహేశ్వర స్త్వాజ్ఞయా౽సి భువనేశితుః ॥ ౭౨
తన శౌర్యం మహావేగం సోఢుం లోకే క ఈశ్వరః ।
అప్రసక్తనిపాతం య న్మమ చక్రం గిరిష్వపి ॥ ౭౩
వజ్రాదపి మహావేగం తత్త్వయా గిళితం హఠాత్
అతో దురాత్మా దక్షో౽యం నైకేనాప్యత్ర రక్ష్యతే ॥ ౭౪
అహ మింద్రగణో జాతః క స్తస్యాన్యో౽భిరక్షకః ।
తస్మా దిమం శివద్రోహసమ్పన్నం బహుపాతకం ॥ ౭౫
దేవీద్రోహేణ చాత్యన్తపాపిష్ఠం జహి మత్ప్రియమ్ ।
కాలాన్తరే మహేశస్య కృత్వా చ బహుధా తపః ॥ ౭౬
అహం ప్రాప్స్యామి మచ్చక్రం త్వద్గురోః పరమేశ్వరాత్ ।
అత స్స్వస్తి మహావీర వీరభద్ర! వ్రజా మ్యహమ్ ॥ ౭౭
సంసాధయ శివస్యాజ్ఞాం దుష్టం దక్షం చ భక్షయ ।
యాదృ గాజ్ఞా మహేశస్య తాదృగేవ మమాపి సా ॥ ౭౮
నావయో ర్విద్యతే భేదః పురాణే ష్వాగమేషు చ ।
అహం శక్తి శ్శక్తిమాం త్స విశ్వవ్యాపీ మహేశ్వరః ॥ ౭౯
శక్తిశక్తిమతో ర్భేదం కో జనః ప్రతిపద్యతే ?
వహ్నేశ్చ దాహికాయాశ్చ భేదః కోను సమీక్ష్యతే ॥ ౮౦
ఆద్యాశక్తి ర్మహేశస్య చతుర్ధా భిన్నవిగ్రహా ।
భోగే భవానీ రూపా సా దుర్గారూపా చ సఙ్గరే ॥ ౮౧
కోపే చ కాళికావేషా పుంరూపే చ మదాత్మికా ।
తస్మాన్మమ చ శమ్భోశ్చ మా భేద మవధారయ ॥ ౮౨

శమ్యో రాజ్ఞా మన్త్రైవాజ్ఞా దక్షం మద్గయ నిగ్రయం ।
ఇత్యుక్త్వా వీరభద్రం తం విష్ణునా ప్రభవిష్ణునా ॥ ౮౩
నివృత్తమేవ సమరా ద్విసా చక్రేణ భాస్వతా ।
నివర్తమానే గోవిన్దే ధాతారం స్వస్య సారథిం ॥ ౮౪
ప్రీత్యా సమాదిదేశా స్తః ప్రసాద స్యైకభాజనం ।
అథ ప్రవిశ్య నిశ్శఙ్కం వేశ్మ దక్షప్రజాపతేః ॥ ౮౫
అట్టహాసం సమాసేనే మూర్ఛితా యేన తద్గతాః ।
అపత న్నతివిత్రాసా త్తస్య పాదే మునీశ్వరాః ॥ ౮౬
అకుర్వ న్మునయ స్తస్య కేచి త్స్తోత్రం పదే పదే ।
ఉపేక్ష్య తా న్దురాచారా న్విప్రా న్విత్రాసవిహ్వలాన్ । ౮౭
యాగశాలాగతం దక్షం వీరభద్ర స్సమాసదత్ ।
గచ్ఛన్నేవ కఠోరేణ తర్జయ న్వచసా ముహుః ॥ ౮౮
కరాళేన కృపాణేన శిర స్తస్య సమాచ్ఛినత్ ।
యజమానస్య పత్నీం తాం లపన్తీం ముక్తకున్తలాం ॥ ౮౯
పాదే నిపతితాం భీమ మవగూహ్య భయఙ్కరః ।
ఛిన్నం తస్య దురాశస్య దక్షస్య స్రుతశోణితం ॥ ౯౦
మూర్ధాన మగ్నౌ చిక్షేప భక్షయేత్యేవ భర్త్సయన్ ।
సోఽపి వైతానదహనః పూర్వం యాగనభుజద్వయః ॥ ౯౧
శిరశ్ఛేదభియా భూయో భక్షయామాస తచ్ఛిరః ।

దక్షపత్నీకృతస్తుతిః

అథ దక్షస్య యాః పత్న్య స్తాస్సర్వా భీతివిహ్వలాః ౯౨

ఉత్తానపాణయో ముక్తకేశ్యో గద్గదభాషితాః ।
ప్రస్ఖలత్పదవిన్యాసాః కింకర్తవ్యసమాకులాః ॥ ౯౩
విభ్రష్టభూషణశతా విముక్తాశ్రుపయఃకణాః ।
అన్యోన్య మఙ్గ మాశ్లిష్య క్రన్దన్త్య స్తారనిస్స్వనమ్ ॥ ౯౪
వీరభద్రస్య హృదయం కృపయార్ద్రం వితేనిరే ।
క్రన్దన్త్య స్తా ఇదం ప్రోచు ర్దక్షస్య సారిణీవృతాః ॥ ౯౫
దేవదేవ జగచ్చక్రమహాసంహారభైరవ !
వీరభద్ర కృపాసాన్ద్ర రౌద్రవిక్రమ శేవధే ! ౯౬
సాక్షా చ్ఛివమయాకార సర్వేషాం త్రాణతత్పర !
దుష్టసంహారరసిక శిష్టపాలనచుఞ్చుక ! ౯౭
త్రినేత్రాగ్నిశిఖాదగ్ధసమస్తభువనక్షయే ।
పున స్సంసృష్ట విశ్వేశ పున స్త్విశ్వపాలక ! ౯౮
బ్రహ్మరూపి న్విష్ణురూపి న్విశ్వరూపి న్నిరఞ్జన !
త్వయి కృత్వా మహావైరం ఫలం తస్యోచితం మహత్ ॥ ౯౯
అన్వభూ త్పతి రస్మాకం ప్రాజాపత్యేన గర్వితః !
శిక్షాస్య సదృశీ జాతా కోపం తేనాద్య సంహర ॥ ౧౦౦
కల్పాన్తకాలే భవతః కోపలక్ష్యం జగత్త్రయం ।
అయం విప్రవటుః కేన లక్ష్య స్తవ భవిష్యతి ॥ ౧౦౧
తస్మా దముష్య జీవాతుం వైధవ్యం నో వ్యపోహితుం ।
ఉపాయం కురు చణ్డీశ యేనాస్మజ్జీవనం భవేత్ ॥ ౧౦౨
ఇతి స్తుతో మహాసత్త్వ స్తాభి ర్దక్షపురన్ధ్రిభిః ।

కృపయావిష్టహృదయో వీరభద్రగణేశ్వరః ॥ ౧౧౩
తస్య జీవాతవే ఛాగశిర స్సన్ధాయ తద్గళే ।

దక్షకృతస్తుతిః

పునరుజ్జీవితం చక్రే తాసాం రక్షణహేతవే ॥ ౧౧౪
అథోత్థిత స్స దక్షోఽపి జీవిత స్తస్య కర్మణా ।
తుష్టావ వీరభద్రం తం మేషమూర్ధా ప్రజాపతిః ॥ ౧౧౫
మయాకృత మనాదృత్య భగవ స్త్వాం త్రిలోచనం ।
అభిచారమయం కర్మ క్రతువ్యాజా త్త్వఘాతుకం ॥ ౧౧౬
శివోఽపి యజ్ఞపురుషో యజ్ఞకర్మఫలప్రదః ।
అనాదృత్య శివం యస్తు క్రియాపాతీ భవత్యలం ॥ ౧౧౭
నమో నమస్తే పరవీరభద్ర పునఃపున ర్వీర నమో నమస్తే ।
కృతాగసం మామశరణ్యమత్ర కృపాకటాక్షప్రసరేణ రక్ష ॥
దర్పాతిరేకేణ సమాకులాత్మా ప్రజాపతిత్వేన చ మత్తచిత్తః
ప్రభుం మహేశం జగతాం త్రయాణాం
మదూషయం మత్పరివాదనాభిః ॥ ౧౧౮
శివద్రుహాం దేహభృతాం కదాపి నిస్తారవార్తాపి ననారకాబ్ధేః
మత్తైవ భాగ్యేన కృతా త్వయాద్య
దోషస్య భారే రియతీహ శిక్షా ॥ ౧౧౯
తస్మా త్త్రిలోకేశ మచింత్యశక్తిం
త్వాం స్తోతు మీశ! ప్రభవన్తి కే వా !
అద్య ప్రభృత్యేష భవద్భవిష్యం

స్తనో మ్యహం తావకపాదసేవాం॥
ఇతి స్తుత స్తేన స వీరభద్రి స్తస్మి ప్రసాదం రచయ న్ననేన।
సస్థాయ మూర్ధాన మఖాధ్వరస్య పునః ప్రతస్థే పురమైరివాసం
ఏతన్మహావీరపురోగమస్య శ్రీవీరభద్రస్య శుభం చరిత్రమ్ ।
పఠంతి యే ఖలు పాపినోపి పదం మహేశస్య సమాప్నువంతి ॥
ఇదం పవిత్రం చరితం సమస్తం దుష్కల్మషధ్వంసకరం పఠస్తః
మహానుభావా మహిమైస్తై ర్యశోభి
ర్భ్రజంతి భాగ్యాన్యతిదుర్లభాని ॥ ౧౧౪

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండ పురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవా
గస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే దక్షాధ్వరధ్వంసనాది
కథనం నామ త్రయోదశోఽధ్యాయః

— 0 —

హిమవన్తం ప్రతి నారదాగమనమ్

అగస్త్యః :—

పరితుష్టోస్మి భద్రైస్తై ర్వీరభద్రకథామృతైః।
శ్రోతవ్య మపరం కిఞ్చి దవశిష్టం హయానన ! ౧
అరూధయావనోద్దామా హిమవ చ్ఛైలనందినీ ।
కిం కృత్య మకరో త్పశ్చా త్కథం వివాహ స్తతో భవత్ ॥
శమ్భునా యాచితా కిం వా కింవా స్వయ ముపాగతా ।
కిం ప్రకారో వివాహోఽస్యా స్సంవృత్త స్తురగానన ! ౩
ఏతత్సర్వం విస్తరేణ కథయస్వ మమ ప్రభో !

త్వమేవ ఖలు సర్వాసాం కథానా మసి శేవధిః ॥ ౪

హయగ్రీవః :—

కుమ్భసమ్భవ! తత్సర్వం కథయామ్యవధారయ ।
యస్య సంకీర్తనాదేవ పాపరాశిః పలాయతే ॥ ౫
తాం తదాద్భుత తారుణ్యాం విశ్వాసక్తివిమర్దినీం ।
విలోక్య హిమవా న్హృష్టో మనస్యేవం వ్యచారయత్ ॥ ౬
ఇయం మమ కులే జాతా కాన్త్యా త్రైలోక్యమోహినీ ।
మణిప్రదీపమాలేవ భాసయంతీ గృహం మమ ॥ ౭
అసాధారణసౌభాగ్యకలయా భవ్యరూపయా ।
చరితార్థిత మేవాసీ జ్జననం మమ సత్కులం ॥ ౮
అనురూప వరప్రేప్సు న యోగ్యాస్యాస్తి తేఽధునా ।
అస్యాస్తు సదృశో భర్తా త్రిషు లోకేషు నేక్ష్యతే ॥ ౯
నేన్ద్రో నాగ్ని ర్న చ యమో న పాశీ న సమీరణః ।
న కుబేరో న చ బ్రహ్మా సదృశోఽస్యా భవేత్పతిః ॥ ౧౦
కో వానురూపో భవితా నాపి విష్ణు ర్భవిష్యతి ।
ఇతి చింతయమానం త మేకాన్తే హిమవద్గిరిం ॥ ౧౧
సమాససాద మహితో వైణికో మునిపుఙ్గవః ।
పర్వతేన స్వమిత్రేణ సహ సర్వత్ర సఞ్చరన్ ॥ ౧౨
ఆశ్చర్యదర్శనార్థాయ తస్య స్థానం సమాగతః ।
ఆకాశా దపత త్పూర్ణ చన్ద్రమణ్డలనిర్మలః ॥ ౧౩
గోక్షీర ధవళాకారో విద్యుత్పిఙ్గజటాటవిః ।

మహాత్మా వీణయా నాదబ్రహ్మనిత్యానుషక్తయా ॥ ౧౪
గీతిబన్ధేన హృద్యేన స్తువాన శ్చన్ద్రశేఖరం ।
అంతరాత్మానుసంధానసరశ్చ త్పులకాన్వితః ।
గఙ్గాసలిలసంసిక్తధౌతశుద్ధవస్త్రవృతిః ।
అభ్యంతరస్థితం శైలం నారద స్సముపావిశత్ ॥ ౧౫
త మాపతన్తం దివ్యర్షిం ధామ్నా దివ్యేన శోభితం ।
దివ్యజ్ఞానదృశం దృష్ట్వా ప్రత్యుత్థానం గిరి ర్వ్యధాత్ ॥ ౧౬
ప్రత్యుత్థితో గిరీన్ద్రేణ, కృతపాద్యార్ఘ్యపూజనః ।
విష్టరే వేశిత శ్చాసౌ నారద స్త మవోచత ॥ ౧౭
త్వం గిరీణాం సమస్తానాం వాసవో మరుతామివ ।
అగ్రేసరోసి భద్రం తే సౌజన్యం మమ హర్షదం। ౧౮
సుముఖోసి గుణాఢ్యోసి సర్వభూచక్రధారకః ।
త్వం శేష శ్చాదికూర్మశ్చ దిఙ్నాగాశ్చ మదోత్కటాః ॥ ౨౦
యూయం ధారయత క్షోణీం విశ్వశ్లాఘ్య స్తతో హ్యసి ।
ఇతఃపరం భవద్భాగ్యం కిన్ను వా విద్యతే గిరే! ౨౧
చతుర్దశ జగన్మాతా తవేయం కన్యకా భవత్ ।
ఇయం లక్ష్మీ రియం పుష్టి రియం ధాత్రీయ మమ్బికా॥ ౨౨
దేహార్ధ ధారిణీచేయం ప్రేష్ఠా చన్ద్రశిఖామణేః ।
ఇయమేవ స్వధా స్వాహా నీతి స్సన్నతి రేవచ ॥ ౨౩
ఆత్మవిద్యా గుహ్యవిద్యా పాపఘ్నీ పావనాశనీ ।
ఇయం భవిష్యతి విభో శ్శమ్భో రఙ్కవిభూషణం ॥ ౨౪

ఆరాధయావనా చేయం నతూపేక్ష్యా కథంచన ।
ఇమాం గృహీత్వా దేవస్య గచ్ఛ స్థాణ్వాశ్రమం ప్రతి ॥ ౨౫
మదుక్తం మావజానీహి తత్ర శమ్భుస్తపస్యతి ।
వైరాగ్యేణ సమావిష్ట స్సతీదేహవిసర్జనాత్ ॥ ౨౬
సన్నియమ్యేన్ద్రియగ్రామం సుఘోరం తప ఆస్థితః ।
స్వం గత్వా శైలమాస్థస్య నికటే తనయాం నిజాం ॥ ౨౭
వేశ్య పరిచర్యార్థ మనుజ్ఞాప్య కథంచన ।
పున రాయాహి నగర మేవం సతి గిరీశ్వర ! ౨౮
కమా త్పరిచయే జాతే త్వత్పుత్ర్యా సహ శఙ్కరః ।
రిష్యతి సమాశ్లేషం స్వైవాహికవిధానతః ॥ ౨౯
తదర్థే కరిష్యంతి తారకాసుర పీడితాః ।
సాహాయ్యకం సురశ్రేష్ఠా స్తస్మా ద్దేశ త్వమాచర ॥ ౩౦
తి దివ్యదృశా తేన నారదేన నివేదితే ॥
హు మేనే నిజం వంశ మమ్బికాజన్మపావనం ॥ ౩౧
తి భావ్యర్థ మాలస్య గతే స్వైరగతి ర్మునిః ।

హిమవత స్థాణ్వాశ్రమ గమనం

ఽపి స్థాణ్వాశ్రమం గన్తుం పాలేయాద్రిః ప్రచక్రమే ॥ ౩౨
ర్యా విజయయా యుక్తాం జయయా చ సుశీలయా ।
త్రీం నిజాం సమాదాయ స్థాణ్వాశ్రమ ముపాగతః ॥ ౩౩
నేకకోటిసఙ్ఖ్యాతై ర్గణానాథై ర్మహాబలైః ।
తః పాలితం భూరిఫలపుష్పసమృద్ధిమత్ ॥ ౩౪

కైలాసశైలపాదస్య భూదిగ్దేశనివర్తినః ।
తత్సమీపే నివిష్టం చ శాన్తసత్త్వమనోహరమ్ ॥ ౩౫
సుస్నిగ్ధచ్ఛాయకచ్ఛాళి దేవదారువిరాజితమ్ ।
నమేరు శింశుపా లోధ్ర ప్రాయకాన్తార శోభితం ॥ ౩౬
పుణ్యపక్షిమృగాకీర్ణం లఘుశీతలనిర్ఝరం ।
కస్తూరికామృగావాస సువాసితశిలాతలం । ౩౭
శివభక్తైస్సదాచారైస్త్రిపుణ్డ్రాఙ్కితమస్తకైః ।
భస్మోద్ధూళితసర్వాఙ్గైర్వటుభిశ్చాప్యధిష్ఠితం ॥ ౩౮
చన్ద్రచూడ శివేశాన నీలకణ్ఠేతి నిత్యశః ।
జపద్భిః కూజితవ్యాజాత్పక్షిభిస్సమలఙ్కృతం ॥ ౩౯
స్త్రీవార్తయాపి రహితం తపోవైభవవర్ధనం ।
స్థాణోస్తపఃక్రియాయోగ్యం స్థాణ్వాశ్రమమగాన్నగః ॥ ౪౦
ఆశ్రమస్య బహిర్ద్వారే తత్ర తాం వినివేశయన్ ।
స్వయం వినీతవేషస్సన్ భక్తిసఙ్కుచితోఽవిశత్ ॥ ౪౧
అన్తర్గృహబహిర్ద్వారే వర్తమానం మహాయసం ।
శిలాదతనయం శైలో నన్దికేశ్వరమబ్రవీత్ ॥ ౪౨
నన్దిన్ ప్రధానభక్తోఽసి సోమార్ధమకుటస్య యత్ ।
తస్మాత్త్వయాద్య యత్కించిచ్ఛమ్భోః కార్యం నివేద్యతాం॥
సేవితుం చరణద్వన్ద్వం మమేచ్ఛా వర్తతే ప్రభోః ।
తస్మాన్మమాగమం బ్రూహి జ్ఞాత్వావసరముత్తమం ॥ ౪౪
ఇత్యుక్తో గిరిరాజేన నన్దీ చన్ద్రశిఖామణిం ।

ఉపగమ్య ప్రణమ్యాహ సాష్టాఙ్గ [illegible] ॥ ౪౫
సేవితుం దేవపాదా[illegible] ।
విజ్ఞాపితో మహాదేవో [illegible] స్థితః ॥ ౪౬
కిఞ్చి[illegible] ।
అథ వహ్ని [illegible] ॥ ౪౭
అస్తః ప్రవేశ [illegible] గతః ।
ప్రణమ్య జగతాం నాథం [illegible] ॥ ౪౮
ఉపాయుక్త [illegible] విజ్ఞాపయితు మద్రిరాట్ ।
దేవ! త్వం సర్వ[illegible] ॥ ౪౯
అనాదిసిద్ధస [illegible] ।
త్వత్పాదపఙ్కజ[illegible] విధీయతే । ౫౦
త్వద్దర్శనం సమస్తానాం తపసా మేకం ఫలం ।
త్వా మనాశ్రిత్య కస్యాపి నాభివాఞ్ఛితసిద్ధయః ॥ ౫౧
త్వత్పూజాం తస్య [illegible] పదే పదే ।
ఆస్తే మమైకా [illegible] ధార్యతాం ॥ ౫౨
పార్వతీతి సుతా కాపి మదీయా గుణశాలినీ ।
త్వత్పాదపద్మశుశ్రూషాం కర్తు మిచ్ఛతి శఙ్కర ! ౫౩
నిజవాఞ్ఛాభిపూర్త్యర్థ ద్యనత స్సేవయా భవేత్ ।
అత స్త్వత్పాదశుశ్రూషాం కర్తు మిచ్ఛతి మత్సుతా ॥ ౫౪
స్త్రీణాం చ పురుషాణాం చ [illegible] మహాత్మనాం ।
సర్వేషాం భవతః పూజా పర మేకం పరాయణం ॥ ౫౫

వశినా మగ్రగణ్యోఽసి తస్మా ద్దేవ తపస్యతః ।
నతు ప్రత్యూహజననీ మమ కన్యా భవిష్యతి ॥ ౫౬
తస్మా దేతావతా దేవ న క్షతి స్తపస స్తవ ॥
దుహితు శ్చాపి మే వాఞ్ఛాపూర్తి ర్దేవ భవిష్యతి ॥ ౫౭
యది చేద మనుజ్ఞాతం భవతా భవతాపన ।
తదానయామి ద్వారస్థాం సఖీభ్యాం సహ పార్వతీమ్ ॥ ౫౮
సా దాసీ భవత శ్శమ్భో గృహసమ్మార్జనాదిభిః ।
పుష్పాద్యుపనయై శ్చాపి మాలాగ్రథనకర్మణా ॥ ౫౯
నిర్ఝరామ్బుసమానీతై ర్నాన్యై ర్వన్యై ర్వ్యపూచితైః ।
కరిష్యతి హి శుశ్రూషాం యద్యనుజ్ఞా తవ ప్రభో ॥ ౬౦
ఇతి విజ్ఞాపిత స్తేన గిరిణా గిరిశ స్తదా ।
కో దోషో యాదృశీచ్ఛా తే తథాకు ర్విత్యభాషత ॥ ౬౧
తతః ప్రణమ్య హృష్టాత్మా హిమవా నద్రిశేఖరః ।
చన్ద్రశేఖరపూజార్థే న్యయుంక్త నిజకన్యకామ్ ॥
సా పార్వతీ సఖీయుక్తా వినీతా భక్తిశాలినీ ।
అనుకూలా సదాచారా నిత్యం తం సముపాచరత్ ॥ ౬౩
ఆలస్యం న కదాప్యస్యా వేదిసమ్మార్జనాదిషు ।
నిత్యముద్యోగవ త్యాసీ త్పుష్పాహరణకర్మణి ॥ ౬౪
దేవపూజనవేదీషు బద్ధ్వా చన్దనమాలికామ్ ।
పూర్ణకుంభం చ విన్యస్య సాక్షతైః కుసుమై ఫ్సలమ్ ॥ ౬౫
చిత్రితం గిరిజా చక్రే చిత్రై ర్మజ్జళ పిష్టకైః ।

ఉపానిన్యే విశుద్ధాని తర్పణార్థం జలానిచ ॥ ౬౬
మందాకిన్యాశ్చ సౌవర్ణ సద్మజాల ముపాహరత్ ।
కోమలాంశ్చ కుశానార్కీ హోమార్థం పల్లవానపి ॥ ౬౭
ఆనీయానీయ సత్కారం చంద్రచూడస్య సాఽతనోత్ ।
ఏవంప్రకారతః కాలం మహాంతం సా యశస్వినీ ॥ ౬౮
ఆరాధయ న్నిజాభీష్టసిద్ధయే నీలకన్ధరమ్ ।
సోఽపి దేవః పశుపతి స్త్రీసంశ్లేష పరాఙ్ముఖః ॥ ౬౯
నాసాగ్రన్యస్తనయనో నియమ్యేన్ద్రియమణ్డలమ్ ।
భ్రూమధ్యే హృదయం కుర్వ న్నంతర్న్యస్తవిలోచనః ॥ ౭౦
పరానన్దమయే ధామ్ని నిర్వికారే నిరఞ్జనే ।
అద్వితీయే సదోల్లాసే ప్రతీచీం దృష్టి మర్పయత్ ॥ ౭౧
సముద్ర ఇవ నిర్వీచి రత్యన్తస్తిమితాకృతిః ।
వికల్పక్షోభరహితః ప్రసఙ్ఖ్యానం ప్రవర్తయత్ ॥ ౭౨
అబహిర్మానస శ్శమ్భు రాత్మజ్యోతిఃపరోఽభవత్ ।

తారకాసుర కృత పీడాకథనమ్

తస్మి న్నన్తరే దేవా స్తారకేణ నిపీడితాః ॥ ౭౩
బ్రహ్మాణం శరణం గత్వా చక్రస్తు ర్భయకారణమ్ ।
థోచు స్తే కృతస్తోత్రా స్తారకాసుర వైశసమ్ ॥ ౭౪
దేవాః :—
ం స్రష్టా జగతాం బ్రహ్మన్పాలక శ్చాప్యవేక్షకః ।

గృహీత్వా రత్నఖచితా స్సౌవర్ణా స్సరసీతటాః ।
భగ్నా స్సర్వేఽపి ధృష్టేన తారకేణ దురాత్మనా ॥ ౧౬
నాశితం సకలం రాజ్యం న్నృపహానో రశేషతః ।
చన్ద్రసూర్యా ద్యధీకారా స్స్వయమేవామునా కృతాః ॥ ౧౭
గతిం చన్ద్రస్య చన్ద్రత్వం సూర్యస్యాపి చ సూర్యతా ।
అగ్నే రగ్నిత్వ మగమ ద్యమస్య యమతా హృతా ॥ ౧౮
తే త్రైలోక్యత్వం స్వయం కుర్వ న్నాప్నోతి తృణవ ద్ధృతం ।
బ్రహ్మకృత్యాప్తిస్త్రియ స్సర్వా స్సర్వేషామపి నః ప్రభో ! ౧౯
ధిక్కృత్య మేత త్సుగ్రతరో వక్తుం లజ్జాపి జాయతే ।
సర్వత్ర తత్ర పాపాన్ని గృహాణ్యేవం ప్రగత్యయం ॥ ౨౦
తస్య ప్రాణస్య దర్శనేన సర్వదా దుఃఖమేవ నః ।
ఆహారేషు విహారేషు నాన్యాపరం వర్తతే మనః ॥ ౨౧
కింతు కాత్రింటీనం తస్య బాధా ద్యూయామహే వయం ।
తస్మాద్వతీవ విప్రేన్ద్ర కేచిదన్యే దివౌకసః ॥ ౨౨
మానుషం రూప మాస్థాయ సంచరన్తి మహీతలే ।
దేవకార్యాణి సన్త్యాజ్య పిత్ర్యకార్యాణి చానఘ ॥ ౨౩
దీవ్యతే స ప్రసాదేన పారత స్సర్వాగ్నిమగ్నినః ।
విష్ణోరపి న చక్రేణ శూలేనాపి న శూలినః ॥ ౨౪
అసాధ్య ఏవ సపాయ స్సమస్తబల శేవధిః ।
కిమతో దేవ కర్తవ్యం యది స్యా దుపదిశ్యతాం ॥ ౨౫
యేన దుష్టాసురస్యాస్య శమనం భవతి ధ్రువమ్ ।

వరేణ గర్వితో బ్రహ్మ న్సన్నద్ధేన దానవః ॥ ౯౬
చుళకీకురుతే సర్వం త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ।
అనాథనాథ స్త్వమపి త్వం స్రష్టా త్వం పితామహః ॥ ౯౭
త్వా మస్మ ద్విపదమ్భోధికర్ణధారం సురం గతాః ।
యది త్వ మధునోపాయం న వక్ష్యసి చతుర్ముఖ ! ౯౮
తారకస్య సముచ్ఛేదే తదాస్మ క్షేమనం కుతః ।
ఇతి దీనప్రలాపైస్తై రమరై ర్జ్ఞాపితో విధిః ॥ ౯౯
జగాద మధురం వాక్యం తాన్ప్రతి ద్యుసద స్తదా ॥ ౯౯½

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరఖణ్డే హయగ్రీవాగస్త్య
సంవాదే లలితోపాఖ్యానే తారకాసురకృతపీడా
కథనం నామ చతుర్దశోఽధ్యాయః

——0——

తారకాసురపీడానివృత్త్యుపాయః

బ్రహ్మా :—

భో! భో! దేవా! దురాశేన తారకేణ నిపీడితాః ।
భవన్తో దుఃఖమాయాతా ఉపాయః కథ్యతేఽధునా ॥ ౧
స హి దైత్యపతి స్సత్వశాలీ బాల్యేపి మాం ప్రతి ।
జ్వాలాసన్తాపితాశేషం సుఘోరం తప్తవాం స్తపః ॥ ౨
తస్మిం స్తప స్తప్యమానే చతుర్దశజగన్త్యపి ।
ధూమాయితాని చాభూవన్ వ్యథితా శ్చ శరీరిణః ॥ ౩

అతోఽహం యస్య సాన్నిధ్యం కృతవాన్ ప్రీతిమానసః ।
తేన వవ్రే వరః కశ్చిన్మమ సాన్నిధ్యకారిణా ॥ ౪
త్వం సమస్తజగత్స్రష్టా సర్వకామప్రదః పితా ।
త్వత్త ఏవ ఫలప్రాప్తి స్సర్వేషాం చ తపస్వినామ్ ॥ ౫
యది మహ్యం ప్రసన్నోఽసి శ్రీమన్నలినవిష్టర !
ప్రార్థ్యతే వరమేకం త ద్దక్షసా పరిపూరయ ॥ ౬
అగ్ని ముక్తేన వీర్యేణ యః కశ్చి దుపజాయతే ।
తస్మాదేవ భయం మేఽస్తు నాన్యతో వీరకోటితః ॥ ౭
ఇత్యేవం హి వరో లబ్ధ స్తేన విక్రమశాలినా ।
తథైవ దత్తో విబుధా మయా తద్భక్తితోషిణా ॥ ౮
తస్మా న్మయా వర్ధితోఽయం మయాదత్తవరోఽపి సః ।
మయైవ తస్య హననం కర్తుం నఖలు యుజ్యతే ॥ ౯
అపిదుష్టోఽస్తి సంహార్యా త్కపట్యాపి శతోఽపి వా ।
స్వయం సంవర్ధితో శస్త్రై ర్న హన్తవ్యః కదాచన ॥ ౧౦
అథవా హన్తు మారబ్ధో మయాప్యేత న్న శక్యతే ।
క్షిప్యతే జ్వలనో వేశ్మన్యస్య శాన్తిస్తు దుష్కరా ॥ ౧౧
అతః కమపి సేనాన్య ముత్పాదయత యత్నతః ।
యేన తారకదోర్దర్పశమనం సంభవిష్యతి ॥ ౧౨
భవితా స హి సేనానీః పార్వత్యా సహ సఙ్గతాత్ ।
స్థాణో రేవ జగచ్చక్రనాథా చ్చన్ద్రశిరోమణేః ౧౩
సత్విదానీం సతీదేహత్యాగా ద్వైరాగ్య మాశ్రితః ।

స్త్రీసన్నికర్షమాత్రేఽపి వైముఖ్యం సముపాగతః ॥ ౧౪
అతిఘోరతపోనిష్ఠ స్స్వాత్మన్యానసరాజితః ।
ఆత్మానమాత్మనా పశ్యన్నాస్తే స్థాణ్వాశ్రమే శివః ॥ ౧౫
దైవాద్యుష్మత్కృతై ర్భాగ్యై రిదానీం పార్శ్వసన్నిధౌ ।
గురుణా పరిచర్యార్థ మనుశిష్టా న పార్వతీ ॥ ౧౬
సేవమానామపి స్థాణు స్తాం సౌందర్యనిధిం సతీం ।
నాలోకతే నాలపతి ప్రసక్త్యానసరో హరః ॥ ౧౭
తయా సహ సమాసక్తం కురబ్ధర శేఖరః ।
యది యుష్మత్కృతై ర్యత్నైః ప్రయాస్యతి తదా సుఖమ్ ॥
తయా చ రమమాణోఽసౌ వీర్యం త్యక్ష్యతి భాస్వరం ।
తద్వీర్యం జ్వలనప్రఖ్యం సోఢుమక్షమతాం గతా ॥ ౧౮
భూమౌ త్యక్ష్యతి సా దేవీ సాప్యగ్నౌ మోక్ష్యతి ధ్రువం ।
సోఽగ్ని శ్చదరిస్య భార్యాసు కృత్తికాసు ప్రమోక్ష్యతి ॥
తాశ్చ సన్తాపవిధురా మోక్ష్యన్తి స్వర్ణదీజలే ।
సాచ తద్వీర్యదహన జ్వాలాసన్తాపితాకృతిః ॥ ౨౦
నిజే శరవణప్రాన్తే ప్రక్షేప్స్యతి వియన్నదీ ।
ఏతావతాపి కాలేన శుక్లం మాహేశ్వరం మహత్ ॥ ౨౧
ప్రయాస్యతి పరిణామం కుమారత్వేన నిర్జరాః ।
సుకుమారో మహేశానకృతాస్త్రో దృఢవిక్రమః ॥ ౨౨
అధీతసర్వవిద్యశ్చ సేనానీ ర్వో భవిష్యతి ।
తదేతత్కార్యసంసిద్ధే ర్మూలహేతుం సురోత్తమాః ॥ ౨౩

పార్వత్యా సహ సంసర్గం శమ్భోః సమ్పాదయిష్యథ ।
స చేదానీం విరక్తాత్మా వర్తతే నిటలేక్షణః ॥ ౨౫
తస్యోత్పాదయితుం రాగం నియోజ్యో రతివల్లభః ।
తస్మాదిదానీం స్వావాసం ప్రయాత విబుధోత్తమాః ॥ ౨౬
ఇత్యుక్త్వాన్తర్గతే వేధస్యపి స్వర్గం యయుస్సురాః ।
అథాఽమరావతీనాథో నిజకార్యస్య సిద్ధయే ॥ ౨౭

ఇన్ద్రమన్మథసంవాదః

సస్మార జగతీచక్రమోహనం హృదయేశయం ॥
అథ పుష్పేక్షుకోదణ్డకమనీయకరామ్బుజః ॥ ౨౮
జ్వలత్పుష్పసుగన్ధేన పూర్ణగన్ధవహస్పృష్టభాః ।
అశేషవిశ్వసౌన్దర్యసారసమ్పన్నవిగ్రహః ॥ ౨౯
అరవిన్దమశోకం చ చూతం చ నవమల్లికాం ।
నీలోత్పలం చ పఞ్చైతాన్యాయుధాని సముద్వహన్ ॥ ౩౦
చన్ద్రేణ సేనాపతినా భాసమానః పదే పదే ।
వసన్తస్య ముఖం వీక్ష్య మిత్రస్య ప్రహసన్ముహుః ॥ ౩౧
రాగేణ పీఠమర్దేన పరిహాసం సమాచరన్ ।
స్త్రీదృష్టిబలసమ్పన్నః స్త్రీసమాలోకసాయకః ॥ ౩౨
రజనీమయమాయానాం స్పన్దానిలమహారథః ।
సర్వేషామపి సమ్మోహం సమ్పాదయితుముత్సుకః ॥ ౩౩
తపసః ప్రథమో విఘ్నో మాయాసారపరాక్రమః ।
ఉత్ఫుల్లకర్ణికారాభకమనీయవపుర్ద్యుతిః ॥ ౩౪

రతిదేవ్యా సమాశ్లిష్టశ్శక్రస్థానం సమాయయౌ ।
ఆగత్య మరుతాం నాథ మభ్యనన్దత్స మన్మథః ॥ ౩౫
నిజబాణచ్యుతైః పుష్పైర్గన్ధైర్గన్ధానిలైః సలీలం ।
అథ శక్రేణ నిర్దిష్టే మహార్ఘాసనముత్తమే ॥ ౩౬
భ్రూసంజ్ఞయా కృతానుజ్ఞః సఖ్యా రాగేణ ఉపావిశత్ ।
కార్యసిద్ధిపరత్వేన స నేతా నాకవాసినాం ॥ ౩౭
సహస్రమపి చక్షూంషి ప్రసన్నాన్యత్ర దత్తవాన్ ।
భర్తుస్సహస్రనేత్రాక్షిసఙ్ఘాన్తరే సమాసూచితం ॥ ౩౮
ప్రసాదం శ్లాఘయానోఽసౌ పుష్పధన్వా వ్యజిజ్ఞపత్ ॥
దేవ త్రైలోక్యవీరశ్రీనివాసభుజమణ్డల ॥ ౩౯
అఖణ్డిత ప్రతాపోష్మ తిరస్కృత మహాసుర ॥
జమ్భాసుర చకోరాక్షి దర్పహాసనిశాకర ॥ ౪౦
పులోమభుజదర్పాహిభేదన ద్విజపుఙ్గవ ।
భవతస్సుప్రసన్నాని వరాకే మయి వాసవ ॥ ౪౧
చక్షూంషి కిన్ను లగ్నాని కార్యం తే కిన్ను సాధ్యతాం ।
అశక్యమపి వా కార్యం సంసాధయితుమస్మ్యలం ॥ ౪౨
విరక్తాన్మోహయిష్యామి తప్యమానాం స్తపోనిశం ।
మయి సన్నద్ధకోదణ్డే వైరాగ్యం కస్య జాయతే ॥ ౪౩
తపోమాహాత్మ్యగర్వేణ యే చ త్వామవజానతే ।
యే కాంక్షన్తే భవత్స్థానం మోహయే తాన్నరాధమాన్ ॥
ద్వయమేవ భవచ్ఛస్త్రం కులిశం చాహమేవ చ ।

తాపనేష్యామిమం కృత్వా మత్కృతే స్వాపనే స్పృహాం ॥ ౪౫
మమ సర్వత్ర సిద్ధార్థా నిపతంతి శిలీముఖాః ।
అసాధ్యం మమ బాణానాం నహ్యాపి భువనత్రయే ॥ ౪౬
స్త్రీమాత్రవార్తావిముఖానపి ఘోరతపస్వినః అహం ।
కరోమి సతతం నారీముఖాలోకనతత్పరాన్ ॥ ౪౭
యే వా తవ ద్విషో దైత్యాశ్చటులోగ్రతేజసః ।
త్వద్రాజ్యం హర్తుమిచ్ఛంతి మోహయిష్యామి తానపి॥ ౪౮
విసృజ్య శస్త్రవ్యాపారం విషయాహావచేష్టితమ్ ।
అన్తఃపురే సుఖాసక్తా న్కరిష్యామ్యేవ కాతరాన్ ॥ ౪౯
అరాతే కేళిసఞ్చార చక్షురాలోక పేశలమ్ ।
తనువీచీసముల్లోలభ్రూపల్లీనర్తనోజ్జ్వలమ్ ॥ ౫౦
వక్త్రవైదగ్ధ్యభణితి వ్యంగ్యకృత రదచ్ఛదమ్ ।
ఈర్ష్యాకలహకోపేన విపాటలకపోలభూః ॥ ౫౧
శర ఘనాగ్రే హాంతా శేతే సదా భర్త్సనతత్పరమ్ ।
ముఖ మన్తఃపురస్త్రీణాం దర్శయన్త స్మరాతురాః ॥ ౫౨
ఉత్సాహ మఖిలం త్యక్త్వా నాశం యాన్తు మయా హతాః ।
అథవా కాం స్త్రియం లబ్ధుం నిజవాఞ్ఛావమానినీమ్ ॥ ౫౩
ఇచ్ఛసీతి జగన్నాథ యావ ద్వినశయామి తామ్ ।
యా తే దృష్టిపథం యాతా పాతివ్రత్యమదోద్ధతా ॥ ౫౪
త్వత్కృతప్రార్థనావాక్య ముల్లఙ్ఘ్యోల్లఙ్ఘ్య వర్తతే ।
తాం శరై రనలజ్వాలామాణ్డలై రవపీడయన్ ॥ ౫౫

త్వదేకశరణం తస్యాం కలయిష్యామి వీరతామ్ ।
యత్ర క్వాప్యనుజానీహి గన్తుం తత్రాపి వాసవ ॥ ౫౬
న సురేషు న దైత్యేషు న నరేషు న భోగిషు ।
న దివ్యమునిబృన్దేషు న సిద్ధేషు న యోగిషు ॥ ౫౭
న సాధ్యేషు న యక్షేషు న చ చారణజాతిషు ।
న బ్రహ్మణి న వా విష్ణౌ బహునా కిమిహోచ్యతే ॥ ౫౮
అతి ప్రభావజ్వలితే శమ్భావపి మహేశ్వరే ।
మయా సరభసం ముక్తో బాణో న ప్రతిహన్యతే ॥ ౫౯
అత ఆజ్ఞాపయ క్షిప్రం యత్ర క్వచన కర్మణి ।
ప్రసాదపిశునాని త్వచ్ఛుభాంసి త్వరయన్తు మామ్ ॥ ౬౦
ఇత్యుక్తః పఞ్చబాణేన కిఞ్చిత్ప్రోద్భిన్నదరస్మితః ।
సహస్రాక్షో వచః కామం వ్యాజహార గభీరవాక్ ॥ ౬౧
జగదేకమహావీర యత్త్వయా ప్రతిపాదితమ్ ।
అతోఽప్యధికమేవాస్తి శౌణ్డీర్యం తవ మన్మథ ! ౬౨
సర్వేషామపి దేవానామేకం కార్యం మహత్తరమ్ ।
విశ్వచక్రోపకారాయ త్వత్ప్రధానతయా స్థితమ్ ॥ ౬౩
త్వాం వినా తస్య కార్యస్య సమ్ప్రాప్తిర్నహి విద్యతే ।
కమలాకరకోశానాం స్ఫోటకః కో రవిం వినా ॥ ౬౪
తారకాసురవర్యస్య వీర్యనాశైర్మహీయసః ।
త్రైలోక్యకణ్టకస్యైతే వాఞ్ఛన్తి వధమఙ్గజ ! ౬౫
ఉత్పాదయితుముద్దామశక్తిసేనాన్యమేకకమ్ ।

వాఞ్ఛన్తి పార్వతీసఙ్గం శమ్భో ర్మకరకేతన ! ౬౬
స ఇదానీం మహేశాన స్తపస్యన్నపి వర్తతే ।
వర్తతే తత్ర గిరిజా తత్సన్నిధౌ తద్వశంవదా ॥ ౬౭
తదేవ స్మరతాం కార్యం యదా సమ్పాద్య దాస్యసి ।
తదా త్వయైవ సకల స్స్వర్గ స్సంరక్షితో భవేత్ ॥ ౬౮
ఇత్యుక్త స్సురనాథేన రతినాథ స్తథా స్త్వితి ।
వద న్నుత్థితవాం స్తస్మై ప్రణనామ బిడౌజసే । ౬౯
అత్యుత్తమేషు కార్యే ష్వవిశఙ్క్య ప్రవర్తినమ్ ॥
త మిన్ద్రః ప్రీతహృదయో బాహుభ్యాం పరిషస్వజే ॥ ౭౦
ఇతి సమ్భావిత స్తేన త్యక్తస్సమ్మానపూర్వకమ్ ।
నిర్జగామామరావత్యా శ్శివాశ్రమసమున్ముఖమ్ ॥ ౭౧

రతిమన్మథసంవాదః

అథ వ్రజనిపాతేన నిహతే నాసు మూర్ధని ।
త్రస్తా రతి స్స్వభర్తారం వాచ మూచే సగద్గదమ్ ॥ ౭౨
అనాలోచ్య మహత్కార్యం కి మఙ్గీకృతవా నసి ।
చిరమానిత్వద ర్పేణ త్వయా సర్వం వినాశితమ్ ॥ ౭౩
కాతరేషు మనుష్యేషు విశృఙ్ఖలపరాక్రమః ।
తద్రీత్యా యోగినాం నాథే జగన్నాథేపి దృప్యసి ॥ ౭౪
క్వ స తీవ్రతపోజాతనిర్దగ్ధభువనత్రయః ।
క్వ త్వం పేశలదో స్సార స్త్రీమాత్రే కృతవిక్రమః ॥ ౭౫
పతఙ్గో యది దీపస్య జ్వాలాగ్రం భక్షయిష్యతి ।

మశకో వా యది విషం మహత్పీత్వా మదం వ్రజేత్ ॥ ౭౬
యద్యన్ధకారనివహ స్సూర్య మాక్రమ్య తిష్ఠతి ।
తదా తవ భవే చ్ఛక్తిః ప్రభావస్వలితే హ గే ॥ ౭౭
త్రిపురాదపి కిం సార స్త్వం కిం సారో యమాదపి ।
అన్తకాదపి కిం సారః కథం త్వం గర్వితశ్శివే ॥ ౭౮
ఇమం ప్రతిక్రియాశూన్యం స్వాత్మమాత్రవినాశకమ్ ।
వ్యవసాయం ప్రపన్నోఽసి వాసవేన విమోహితః ॥ ౭౯
తే హి ధూర్తా స్సురా స్సర్వే నిజకార్యస్య సిద్ధయే ।
ఋజుబుద్ధిం భవన్తం హి పాతయిష్యన్తి సఙ్కటే ॥ ౮౦
ఇదం ప్రాహుణికద్వారా దుష్టసర్పస్య మారణం ।
అన్యలోకస్య పుత్రేణ నదీగాధవిశోధనం ॥ ౮౧
త్వయి నష్టే సురేంద్రాణాం కిన్ను ఛిన్నం భవిష్యతి ।
మయైవ దుఃఖం వైధవ్యా దభవ్య మనుభోక్ష్యతే ॥ ౮౨
అతికష్ట మిదం కష్టం కష్టా త్కష్టతరం త్విదం ।
యజ్జిగీషు స్సంయమినం మహాదేవం ప్రధావసి ॥ ౮౩
ఇతి రత్యా యుక్తియుక్తం నిశమ్య వచనం స్మరః ।
అంతర్విశఙ్కమానోఽపి ధీరం ప్రోవాచ భాషితం ॥ ౮౪
కిం పాపిష్ఠే ప్రలపసి కిం మమాసి స దుర్జయః ।
మహానుభావా అపి మే పుమాంసో బాణమూర్ఛితాః ॥ ౮౫
వసిష్ఠో వశినాం శ్రేష్ఠో రేమే చణ్డాలకన్యయా ।
చన్ద్రో గురుకళత్రస్య నిర్లజ్జోఽభూ త్పరిగ్రహే ॥ ౮౬

మాధవో గోపనారీషు జారవృత్తిర్మయా కృతః ।
గౌతమస్య ప్రియాభార్యా హాసనేనోపకర్షితా ॥ ౭౭
దండకో నామ భూపాలో మునికన్యాం సమగ్రహీత్ ।
సూర్యో మదీయబాణానాం బహుబాణోహాణాం వ్యధాత్ ॥ ౭౮
ప్రజాపతిర్జగద్ధాతా స్వసుతామేవ భుక్తవాన్ ।
వాలీ కపికులశ్రేష్ఠో జగ్రాహ భ్రాతృభామినీం ॥ ౭౯
(ప్రపౌత్రో) బ్రహ్మణో జ్ఞానశేవధిర్దశకన్ధరః ।
మద్బాణభిన్నమర్మాసౌ రామభార్యామపాహరత్ ॥ ౮౦
అసంఖ్యాతాః పరే సుభ్రు భ్రాంతచిత్తా మదిషుభిః ।
నిర్మర్యాదేన రాగేణ సఙ్కటే పాతితా మయా । ౮౧
ఈదృశస్య మమోదగ్రగర్వస్ఫీతస్య సుస్తనిః ।
పినాకపాణికోట్యా వా సుభగే కిం విధీయతే ॥ ౮౨
వృథా భయమిదం ముగ్ధే మమ కో వా పరాభవః ।
స్వప్నేపి మమ వీర్యస్య భఙ్గః క్వాపి న విద్యతే ॥ ౮౩
ఇతి శంబరారాతిస్తామాశ్లిష్య ప్రియభాషితైః ।
శీఘ్రం సస్పర్శ హస్తేన సమ్మయన్నంగముత్తమం ॥ ౮౪
వసంతోపి రతిప్రోక్తం వచనం ప్రతిపాదయన్ ।
తద్వీరభాషాధార్ష్ట్యేన భగ్నో జోషమాస్థితః ॥ ౮౫
అథ భృంగావళీమౌర్వీం మటన్యామవరోపయన్ ।
సజ్జీచకార పుండ్రేక్షుదండకోదండమంగజః ॥ ౮౬
సమ్భోగసుఖసమ్మూర్ఛత్తరుణీమణితధ్వనిం ।

విడమ్బయ న్ననంగస్య విస్ఫారో దివి పప్రథే ॥ ౯౭
భుజాస్ఫోటం చ బహుశః కృతవా న్లోకకమ్పనః ।
అహంకారస్య మహతీం కాష్ఠాం ప్రాప్తో మనోభవః ॥ ౯౮
అథ మారేణ దదృశే పురతః పుష్పపత్రిణా ।
కైలాసపాదనికటే స్థితం స్థాణ్వాశ్రమం మహత్ ॥ ౯౯
ప్రావిక్ష దథ కందర్పో దర్పసమ్మీలితేక్షణః ।
మహాయోగిన మీశానం జగీషు స్తత్తపోవనం ॥ ౧౦౦

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండ పురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవా
గస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే తారకాసురవధా
నివృత్త్యుపాయాది కథనం నామ పఞ్చదశోఽధ్యాయః

— ౦ —

స్థాణ్వాశ్రమే వసన్తవిజృమ్భణమ్

అథో వసంతం సన్మిత్ర మాహూయ కుసుమాయుధః ।
అకాండ ఏవ జృమ్భస్వేత్యాదిదేశ నిజేచ్ఛయా ॥ ౧
స వసంత స్తదాలమ్బ్య స్థాణ్వాశ్రమ వనం మహత్ ।
ఆత్మానం బహుధా కృత్వా సమజృమ్భిష్ట శాఖిషు ॥ ౨
విభ్రష్టపాండుపత్రాణి లతాకుంజాని సర్వశః ।
స్నిగ్ధశ్యామలకాంతీని కాననేషు విరేజిరే । ౩
భ్రష్టేషు పాండుపత్రేషు నోద్భిన్నే పల్లవాంకురే ।
కాండశేషా లతా రేజు స్త్యక్తభూషాఇవ స్త్రియః ॥ ౪
ఈషదీషత్ప్రవాళేషు సమంకూరత్సు వీరుధాం ।

మధుసంగా త్పులకితా ఇవాస న్విపినశ్రియః ॥ ౫
అకాండకృతసంగీనాం వసంతం ప్రాప్య శాఖినః ।
అకాలమౌనస్సంగీతా మాస్యః పుష్పపల్లవసమ్పదః ॥ ౬
ప్రథమం పల్లవో ద్భేదః సకొరకితమంజరీ ॥
ఇతి క్రమో ... ద్రుమే మధౌ ॥ ౭
... మాసనాంశ ।
మధుః పల్లవితం ... మివాటవీం ॥ ౮
ఆమూలశాఖా మాఖ్యప్రసవాశ్ఛ ... ।
కంకేళితరవో ... ॥ ౯
భ్రమంతీ వనదేవీవ ... ।
... నిర్గతా ॥ ౧౦
అనపేక్షితగాంగీత ... ।
అశోకతరవో ... పల్లవాన్ ॥ ౧౧
రక్తాశోకస్య లక్ష్మీ ... పావకం ।
విరక్తానాం మనోహార్య మనహారి దిశసు ... ॥ ౧౨
తపోవనశ్రియః ... ।
ప్రసూయుః పల్లవో ... కంకేళి ... ॥ ౧౩
విదగ్ధలలనాశీథుగంధమానసేకసమ్భవం ।
అవమత్యైవ వకులాః ... మాలకుసుమోజ్వలాః ॥ ౧౪
ప్రత్యగ్ర మతిరాగం ... సముద్గమం ।
మాధ్వీక మవహ ద్భూరి కేసరప్రమమంజరీ॥ ౧౫

వకుళాసవ నిష్యన్ద పానపర్యస్త చేతనా ।
భృఙ్గాఙ్గనా మదామోదసమ్పదం భృశ మానశే ॥ ౧౬
మన్దమారుతసఙ్ఘట్టస్పృష్టమానా వనశ్రియః ।
మధుసమ్పర్క మాసాద్య మత్తా ఇవ చఘూర్ణిరే ॥ ౧౭
ఆపానగోష్ఠీచషకా శ్చఞ్చరీకమృగీదృశాం ।
వకుళద్రుమపుష్పాణి వికాసశ్రియ మస్పృశన్ ॥ ౧౮
మాకన్దవిటపిశ్రేణీశాఖా మారుహ్య కోకిలాః ।
అఞ్చితః పఞ్చమోరాగః ప్రత్యరణ్యం ప్రపఞ్చితః ॥ ౧౯
మహాసంయమినం దేవం జిగీషన్తః ప్రస్ఫుటస్వనాః ।
పికవాణీ సముత్తస్థౌ యాత్రామఙ్గళకాహళీ ॥ ౨౦
దాక్షిణాత్యసమీరేణ చలద్భిః పల్లవాఙ్గుళీః ।
యోధా ఇవ వ్యరాజన్త సహకారమహీరుహాః ॥ ౨౧
మాకన్దపుష్పధూళీనాం పాళి ర్వ్యోమని పప్రథే ।
సైన్యధూళీవ చణ్డీశం జిగీషో శ్చిత్తశాయినః ॥ ౨౨
అనఙ్గరాజ్య మధునా జాతం త్రిభువనం త్విషా ।
యశఃకాహళనిస్వానైః పికనాదై రఘూయత ॥ ౨౩
ఉదారసుమనోగుచ్ఛపీనస్తనవినమ్రితాః ।
రామా ఇవ దధుః కాన్తిం రమ్యా శ్చమ్పకయష్టయః ॥ ౨౪
ప్రియాళుపుష్పమదిరామత్తషట్పదయోషితః ।
అనఙ్గజయసిద్ధ్యర్థం యాత్రాగానం వితేనిరే । ౨౫
ఉదగ్రైః కోకిలాలాపైః భృఙ్గీణాం కలఝఙ్కృతైః ।

కామకోదణ్డటంకారై శ్శబ్దరూపం జగత్త్రయం ॥ ౨౬
అచేతనాశ్చ తరవో మనుష్యస్మర సన్నిభాః ।
గుచ్ఛస్తనలతావల్లీవనితాః పరిరేభిరే ॥ ౨౭
అన్యోన్యమివ సమ్ప్రాప్తా స్తనవః పూర్వరూపతః ।
అలబ్ధరూపా ఇవ బభుః కామినః కామపేశలాః ॥ ౨౮
సమస్తజన్తుచిత్తానాం మదకారిణి మాధవే ।
జృంభమాణే వసన్తే తే సర్వంసవమివాభవత్ ॥ ౨౯
సర్వతే సర్వతే కుఞ్జం కుఞ్జేకుఞ్జే చ వల్లయః ।
అథ వల్లీషు వల్లీషు ప్రసూనాని మనోహరః ॥ ౩౦
అథ పుష్పేషు పుష్పేషు నిష్పన్నా శ్శీధుబిన్దవః ।
శీధుపూరే శీధుపూరే శీతలా సౌరభచ్ఛటాః ॥ ౩౧
సౌరభే సౌరభే నృత్తసమ్భ్రమా భృఙ్గసుభ్రువాం ।
కిఞ్చ భృఙ్గేషు భృఙ్గేషు సఞ్చరన్తః కలస్వనాః ॥ ౩౨
స్వనే స్వనే సుజాతాశ్చ పేశలా లయసమ్పదః ।
లయే లయే మనోలీనం లలితానాం మృగీదృశాం ॥ ౩౩
స్త్రీషు స్త్రీషు సముల్లాస మధుజా రాగవృత్తయః ।
రాగే రాగే రతిపతే ర్విద్ధం బాహులతాణ్డవం ॥ ౩౪
తాణ్డవే తాణ్డవే గీతబన్ధా వానస్తగీతయః ।
గీతే గీతే కృశాఙ్గీనాం దోలాఖేలనకాదయః ॥ ౩౫
ప్రజ్వలన్నివ కన్దర్పో హలహుర్వన్నివ కోకిలే ।
గాయన్నివాళిమాలాసు ఘూర్ణమాన ఇవానిలే ॥ ౩౬

ఉత్పతన్నివ చాకాశం సుమనోఽసూళిపాళిషు ।
వర్షన్నివచ మాధ్వీకేషు నృత్యన్నివ నవ జాలకేషు ॥ ౩౭
హసన్నివ సమున్మీలత్కింశుకానాం సలాలికేషు ।
క్రోధాత్తపస్థితఇవ పుష్పైః ప్రఫుల్లకటుకేష్టషు ॥ ౩౮
పీతవస్త్రాంచితఇవ ప్రఫుల్లైః కర్ణికారకైః ।
నఖక్షతాన్వితఇవ స్ఫురత్పింగళపాళిషు ॥ ౩౯
నానావిధ నిజాకారో వసన్తః సర్వ విజృమ్భతే ।
ఇత్థం మధౌ విజృమ్భమాణే ప్రమత్తాఇవ జన్తవః ॥ ౪౦
అధరోత్తర మాకారం శృంగారస్య ప్రపేదిరే ।
తత్రత్యామునయ స్సర్వే మనుసంరమ్భ సమ్పదా ॥ ౪౧
అకాండహృదయస్ఫూర్తే స్స్మరస్త్రైరివ బాధితాః ।
అహేతురాగకల్లోలసమ్ఫుల్ల వికృతిస్పృశః ॥ ౪౨
స్త్రీమయం సకలం విశ్వ మపశ్యం స్తత్ర తాపసాః ।
ఇతస్తతః కిన్నరీణాం మంద మీశానభీతిభిః ॥ ౪౩
శుశ్రువే తరళస్వాన్తై ర్మునిభి స్స్వరమూర్ఛనం ।
స్వప్నేపి వనితావార్తా శ్రవణేషు పరాఙ్ముఖం ॥ ౪౪
ఉన్మాదయతి మఞ్జుస్మ మాధవో మునిమానసం ।
గళితం ధ్యానధారాభి ర్నష్టం నియమసమ్పదా ॥ ౪౫
సమాధిభిశ్చ విభ్రష్టం మునీనాముదితే మధౌ ।
స్థాణ్వాశ్రమగతా శ్శమ్భో ర్గణా అపిమదోద్ధతాః ॥ ౪౬
వసన్తపుష్పసమ్భార మాజిఘ్రన్తో ముహుర్ముహుః ।

నర్తనం బహుధాగానం వాకోవాక్యం పరస్పరం ॥ ౪౭
విస్మృతేశానసన్త్రాసా స్స్వేష్టచేష్టాం వితేనిరే ।
నానావిధానాం పుష్పాణాం ధూళిభి ర్భస్మలేపనం ॥ ౪౮
విధాయ మనునా మత్తా ననృతు ర్గణకోటయః ।
యత్కిఞ్చి త్స్వేదజం జన్తుజాలం జారాయుజం తథా ॥ ౪౯
ఔద్భిజ్జం చాణ్డజంచాపి తత్సర్వం మదమాశ్రయత్ ॥
ఇత్యున్మాదీని బృన్దాని గణానాం నన్దికేశ్వరః ॥ ౫౦
అవలోక్య దురాచారా న్వృషేషీ ర్గతభీ ర్జవాత్ ।
హా! కష్ట మేత చ్చాపల్యం కి మకాణ్డే విధీయతే ॥ ౫౧
కిం ప్రస్మృతోఽద్య న స్వామీ సంయమైకపరాయణః ।
వికారా నఖిలాం స్త్యక్త్వా విమతే బ్రహ్మణి స్థితః ॥ ౫౨
నిష్కమ్పయోగ మాపన్నో నిరస్తాశేషవాసనః ।
అస్య సంయమధారాయాం విఘ్నం కిమితి దుర్మదాః ॥ ౫౩
వాకోవాక్యంచ కలహాః కురుతే త్యన్వశా ద్గణాన్ ।
తస్య సంరమ్భమాత్రేణ నాసాగ్రన్యస్త తర్జనేః ॥ ౫౪
హుఙ్కారగర్భవక్త్రస్య భ్రుకుటీకుటిల భ్రువః ॥
నన్దినః పరమా మాజ్ఞాం ప్రమాణీకృత్య తే గణాః ॥ ౫౫
యథాపూర్వం నిజాకార మవలమ్బ్యైవ సంస్థితాః ।
తస్య హుఙ్కారమాత్రేణ గణా ఏవ న కేవలమ్ ॥ ౫౬
సశఙ్కత్రాసవికలం తత్సమస్తం తపోవనమ్ ।
నతు వృక్షస్య కస్యాపి కమ్పః ప్రాదురభూ త్తదా ॥ ౫౭

మూకతామేవ సమ్ప్రాప్తాః కోకిలా ముఖరతాసనాః ।
ఇతస్తతః ప్రసర్పన్తో మృగా నిష్కమ్పితాః కృతాః ॥ ౫౮
నమన్దపవనస్పన్దా ద్వల్ల్యః శ్చాపి సల్ల్యా మరాగతాః ।
శమ్భోః ప్రధానభక్తస్య నన్దిన స్తస్య చాజ్ఞయా ॥ ౫౯
చిత్రార్పిత మివారణ్య మశేష మభవత్తదా ।
ఏవం స్థితేచ సమయే మధునా పూరితే వనే ॥ ౬౦
మత్తే ష్వఖిలచిత్తేషు శృఙ్గారే క్రీడ మాగతే ।
ఉదస్తే రజ్జకల్లోలే ప్రదీప్తే మన్మథానలే ॥ ౬౦
స్థాణ్వాశ్రమం ప్రవిశ్యాస్త స్వధర్మిణ్యా సహా స్మరః ।

మన్మథస్య స్థాణ్వాశ్రమా న్తఃప్రవేశః

దర్పమన్థరసఞ్చార మచర త్తత్ర హస్తివత్ ॥ ౬౨
కుఞ్జే కుఞ్జే నిలీయైవ ముహుః ప్రచ్ఛన్నసఞ్చరః ।
చోరవ ద్యోగినం జేతు మవకాశ మలోకత ॥ ౬౩
అథ సర్వగణేన్ద్రాణాం వఞ్చయిత్వా విలోచనమ్ ।
నిబిడం మాధవీకుఞ్జం ప్రవివేశ మనోభవః ॥ ౬౪
ప్రవిశన్నేవ నేత్రస్య వామస్య స్ఫురణం ముహుః ।
దుర్నిమిత్తతయాకశఙ్క్య కిఞ్చిచ్ఛఙ్కా మధారయత్ ॥ ౬౫
పునఃపునశ్చ పుస్ఫోర భయోత్తరళతారకమ్ ।
వాతాహత మివామ్భోజం దక్షిణం లోచనం రతేః ॥ ౬౬
అప్రవేశ్యం చ పత్రాళినిబద్ధం ఛన్నదిఙ్ముఖమ్ ।
మాధవీమణ్డపం కామ స్స్వావకాశ మలోకత ॥ ౬౭

అథాస్య నాతిదూరస్థే వనే సహచరైస్సహ ।

సమాధిస్థపరమేశ్వరస్వరూపవర్ణనమ్

కస్యాపి మూలనిష్ఠస్య వ్యాఘ్రచర్మావగుణ్ఠినః ॥ ౧౮
ఉపరిస్థిత మిహాశానం ప్రజ్వలన్తమివానలమ్ ।
నిష్కమ్పమివ నిర్వాణం నిస్తరఙ్గ మివామ్బుధిమ్ ॥ ౧౯
అవాతనిహతజ్వాలమివ దీపం మహోద్యుతిం ।
నిరుద్ధేన్ద్రియసంచారం నిష్పన్దాఙ్గకమణ్డలం ॥ ౨౦
నిరుద్ధచిత్తచాపల్య మనిరుద్ధసుఖాధికం ।
బద్ధపద్మాసనాసీన మఙ్కన్యస్తకరద్వయం ॥ ౨౧
అక్షమాలాం త్రిగుణితాం వహన్తం కణ్ఠసీమని ।
భస్మోద్ధూళితసర్వాంగం భోగిపర్యంకబంధనం ॥
అనాలోక్య మనార్యాణా మదృశ్యం దుష్టచేతసాం ।
అప్రతర్క్యం కుబుద్ధీనా మవాఙ్మనసగోచరం ॥ ౨౩
వేదైరపి కృతాన్వేషం విశ్వాతీతం మహోనిధిం ।
జ్వల త్తపస్సమాధ్యగ్ని తేజో దీక్షావలోకనం ॥ ౨౪
చిన్మాత్రశేషిణం శాన్త మద్వయోల్లాసవాసితం ।
అచిన్త్య మపరిచ్ఛేద్య మహామాయావివర్జితం ॥ ౨౫
అహంతేదంతయో ర్ద్వైక్య మనుసంధాన మాత్మని ।
యుగపత్ప్రోత్థితానేకసహస్రాంశు సమానయా ॥ ౨౬
అంగస్య తేజస్సంహత్యా పిబంతం విష్టపత్రయం ।
శోషయంత మివాకాశం చూషయంత మివ ద్విషః ॥ ౨౭

ధైర్యచ్యుతి కథామాత్రరహితం నిశ్చలాకృతిం ।
బ్రహ్మరంధ్రసముద్భూత జ్యోతిఃపుష్టనిశాకరం ॥ ౭౮
క్షయకాలార్కసదృశ క్రూరకాంతిముఖామ్బుజం ॥
పరానందమహావ్యోమ్ని లబ్ధైక్యమివ భూయసా ॥ ౭౯
కియద్భి రేవ దివసై ర్దగ్ధ్వా స్తేజోభి రుద్భటైః ।
విశ్వం నయంతమివచ స్వకీయాశేషతోజ్వలం ॥ ౮౦
ఉపర్యుపరి వర్ధిష్ణు తపఃపావకరోచిషం ।
లబ్ధాధిపత్యమివచ వ్యాతన్వానం విరక్తతాం ॥ ౮౧
స్వతన్త్రై ర్మహసాం బృందై రస్వతంత్రం జగత్త్రయం ।
ద్రావయంతమివ ధ్వస్తచేతోవికృతిమాత్రకం॥ ౮౨
మోహితాశేషచేతోభి రన్యథాకృతకాననైః ।
మధురై ర్మధుసంరమ్భై రస్పృష్టనిజక్రమం ॥ ౮౩
శాన్తానామపి తం శాంతం భీషణానాంచ భీషణం ।
గమ్భీరాణాంచ గంభీర మన్యానాకలితక్రియం ॥ ౮౪
అన్యాగోచరమాహాత్మ్య మన్యాధర్షితసంయమం ।

మన్మథరత్యోరీశ్వరదర్శనసమయజనితదశావర్ణనమ్

స్వయమేవ స్వమాత్మానం పశ్యంతం పరమేశ్వరం ॥ ౮౫
బాహ్యదృష్టికళామాత్రరహితం నీలకంధరం ।
అవలోక్య భయోద్విగ్నశంకాశంకుకీలీకృతః ॥
త్రాససంజాతపులకో ముహురుత్పన్నవేపథుః ।
కింకర్తవ్యవిమూఢాత్మా నీరసాం రసనాం వహన్ ॥ ౮౬

అతిధైర్యవిపర్యాసా దవసన్న నిజాకృతిః ।
కరవిస్రస్తకోదణ్డో భయనిశ్చలలోచనః ॥ ౧౮
ముహూర్తమాత్రం విపది మాత్మాన మవిశ త్స్మరః ।
నాజ్ఞాసీ న్నిజ మాత్మానం విసస్మార నిజం బలం ॥ ౧౯
విభ్రాంతచిత్తో నాపశ్య ద్విస్రస్తం సశరం ధనుః ।
జిహ్మాస్త్రాప్రత్యవాయేన మహాసంయమినః ప్రభోః ॥ ౨౦
పాశరూపేణ మహసా బద్ధ్వేవాకమ్పనః కృతః ।
ముహు రప్రతిపత్త్యా చ స్తిమిత్వాభూతభవన్మనః ॥ ౨౧
మనోభవస్య నో కిఞ్చి ద్దాక్ష్యాన మవలమ్బత ।
త్రాసేన మూర్ఛిత ఇవ తం దృష్ట్వా గాఢసంయమం ॥ ౨౨
వఙ్క్తే చ పతితో యద్వ్యాత్తాడితః పవి నేవచ ।
మహాదేవస్య తేజోభి రభిభూత ఇవాస్త్రగే ॥ ౨౩
తస్యైవ ఘోరతపసా తప్యమాన ఇవాత్మని ।
భ్రాన్తిప్రతిష్ఠిత స్తస్థిలఙ్గన భ్రమ న్నత్యస్తవిహ్వలః ॥ ౨౪
గళితాశేషశౌణ్డీర్యం వీగనాదవినర్జితం ।
నిరస్తయుద్ధసఙ్కల్పం న్యస్తవాసవభాషితం ॥ ౨౫
ప్రాణమాత్రావశేషం స్వమాత్మాన మవలోకయత్ ।
రతిశ్చ తాదృశీ జాతా ప్రాగే వోద్విగ్నమానసా ॥ ౨౬
కింకర్తవ్యవిమూఢా చ క్లిశ్యన్తీ భర్తృసాహసైః ।
వికిరన్తీ బాష్పకణా న్నిశ్శ్వాసం సృజతీ ముహుః ॥ ౨౭
తేజసా సంయమనిధే ర్మహేశస్య ప్రసర్పిణా ।

దృష్టిపాతప్రతిహతిం వితతా భృశపీడితాం ॥ ౯౯
వాఙ్మనఃకాయపూర్వ్యేణ భక్తిస్త్రితయమిష్యతే ।
శఙ్కాశఙ్కుభిరత్యన్తం కీలితేవ సమన్తతః ॥ ౧౦౦
సా త్రాసవేపథుక్లిష్టమ్లానమానసమానసా ।
భేజే కామవధూస్సద్యం తమాత్మా సమ్యక్ సంధుతం ॥
ఇతి ప్రసఖ్యానపరే మహేశ్వరే
మహాస్త్రమాలోక్య తపఃపరిగ్రహం ।
అతీవ భీత్యా కలితౌ బభూవతు
ర్జిహ్మాగ్రయోత్కౌ రతిపుష్పసాయకౌ ॥ ౧౦౧

ఇతి బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవాగస్త్య
సంవాదే లలితోపాఖ్యానే [illegible]
కథనన్నామ షోడశోఽధ్యాయః

పార్వతీవర్ణనము

హయగ్రీవః :—

అథ ప్రణష్టవీర్యస్య సద్యోనష్టస్య చేతసః ।
వర్ధయన్తీవ భూమానం స్వలావణ్యస్య విభ్రమోద్ధతైః ॥ ౧
శృఙ్గారరససామగ్రీం దుహన్తీవ స్వకాన్తిభిః ।
వసన్తపుష్పమాలాభిరలఙ్కృతతనుప్రభా ॥ ౨
రాజ్యలక్ష్మీరివానఙ్గరాజరాజస్య భూయసీ ।
సర్వాభరణశోభాఢ్యా తత్రాయాతా చ పార్వతీ ॥ ౩

విన్యస్తా[illegible]స్య [illegible] ।
[illegible] మాధజ త్స్వరః ॥ ౪
పున [illegible]కం ।
[illegible] ॥ ౫
తస్యా [illegible] తదిభ[illegible] ।
ప్ర[illegible] ॥ ౬
అథ సా [illegible] ।
ఆకల్పజాలం బిభ్రాణా [illegible] ॥ ౭
అలకస్తబకే తస్యా [illegible] ।
మాలతీసుమనోమాలా [illegible] ॥ ౮
[illegible] మనోహరాం ।
[illegible] ॥ ౯
క[illegible]సుమ[illegible] ।
లలాటే [illegible]తిలకం బభౌ ॥ ౧౦
అ[illegible]లోల[illegible]సుమనోహారిణమ్ ।
మాలతీ సుమనోగుచ్ఛం [illegible] ముదావహా సా ॥ ౧౧
అశోకపుష్పస్తబకమ్ [illegible] గన్ధసు [illegible]యః ।
అకాల[illegible]సౌభాగ్యం సమవర్ధయన్ ॥ ౧౨
వసన్తపుష్పసౌరభ్య మనఘాయ ప్రసఃప్రసః ।
నివనిశ్వాసగన్ధాయ లుబ్ధ్యద్భి రళిభి ర్వృతా ॥ ౧౩
కరే దధానా కమలం భృఙ్గకిమ్మీరకేసరమ్ ।

బన్దీకృత మివాత్మానం దధానా కరరోచిషా ॥ ౧౪
సిన్దువారస్య ముకులై స్థూలముక్తికకాన్తిభిః ।
భూషయన్తీ సముత్తుఙ్గౌ పీవరౌ కుచమణ్డలౌ ॥ ౧౫
అఙ్గదత్వ మనుప్రాప్తం సహకేతకపట్టకం ।
దోర్లతాసంవిభాగేన కుర్వాణా జాతగౌరవం ॥ ౧౬
వకుళస్రక్కృతం కాఞ్చీదామ శ్రేణివిభూషణం ।
బిభ్రాణా బహులామోదముహ్యత్పుష్పన్ధయవ్రజమ్ ॥ ౧౭
వాసన్తికై ర్బహువిధై రలకేషు నివేశితైః ।
తమ శ్శబలితాభాభి స్తారకాభి రివాదధే ॥ ౧౮
తత్తత్స్థాన ప్రవిన్యస్తైః పుష్పసమ్భారభూషణైః ।
భృశం కృతార్థయన్తీవ వసన్తం కామమన్త్రిణం ॥ ౧౯
ఇత్థం విచిత్రవేషా సా స్వసమానసఖీజనా ।
నిత్యసేవావిధిం కర్తుం శమ్భో రాగమ దద్రిజా ॥ ౨౦
శృఙ్గారసీమసమ్పత్తిం రాగస్యే వావలమ్బనమ్ ।
ఉత్కణ్ఠాయా ఇవాధార మానన్దస్యేవ విగ్రహమ్ ॥ ౨౧
తారుణ్యస్యేవ సంస్థానం తాం పర్వతకుమారికామ్ ।
ప్రథమం బల మాస్థాయ సన్నద్ధోఽజని మన్మథః ॥ ౨౨
అత్రాన్తరే శైలసుతా స్వభావా దతిసున్దరీ ॥
వసన్తకాన్తిసమ్పర్కా ద్భృశ మున్మాదకాకృతిః ॥ ౨౩
హంసదమ్పతిరూపేణ పుష్పై రత్యన్తశిల్పినీ ।
విధాయ రచనాభేదం తత్ర న్యస్తవిలోచనా ॥ ౨౪

పార్వత్యా ఈశ్వరసందర్శనమ్

నన్దిద్వారం సమాసాద్య ప్రార్థయామాస దర్శనమ్ ।
నన్దిన్నవసరం సమ్యగవలోక్య పినాకినమ్ ॥ ౨౫
మా మాగతాం ద్రష్టుకామాం వినివేదయ కిఙ్కరీమ్ ।
చిరా ద్భాగీరథీస్వర్ణపద్మేభ్యో బీజకోశకాన్ ॥ ౨౬
ఆహృత్య సమ్యగాశోష్య ఖరాంశో రాతపైః ఖరైః ।
సూచీవేధేన సమ్యక్చ నిర్మాయ గ్రథనక్రమమ్ ॥ ౨౭
అతిశ్లక్ష్ణం మనోహారి విధివ త్సఙ్ఖ్యయాన్వితమ్ ।
పద్మాక్షమాలావలయ మాదాయైష ముపఢౌకనమ్ ॥ ౨౮
ఏతద్దత్త్వా మహేశస్య కృత్వా భక్తినమస్క్రియామ్ ।
యథాపురం వినిర్గన్తుం వినివేదయ శూలినే ॥ ౨౯
త్వ మే వావసరజ్ఞోఽపి సదైవ నికటస్థితః ।
ఇతి నాథితవ త్యేనం నన్దినం శైలనన్దనా ॥ ౩౦
స చ నన్దీ కరోద్ధూతహేమవేత్రలతోజ్జ్వలః ।
తథా స్త్వితి మహేశస్య సంస్థాన మవిశ చ్ఛనైః ॥ ౩౧
అస్మి న్నేవాన్తరే దేవ శ్చిరధ్యానసమాధిమాన్ ।
విలీన మవ్యయే తత్త్వే పునరాదాయ మానసమ్ ॥ ౩౨
బద్ధ న్మనశ్చ వాయుంచ విశ్రాన్తివిభవం నయన్ ।
ప్రసఙ్ఖ్యానప్రబన్ధేభ్యో విరరామ మహేశ్వరః ॥ ౩౩
మూలాధారస్థితే ర్వాయో రుత్కీలనవశా ద్దివి ।
క్షిత స్సమాధివిరమా త్పశ్చా ద్భూమి మలమ్బత ॥ ౩౪

యోగా ద్విరమత స్తస్య చతుర్దశజగత్సమమ్ ।
మహాభారం సముద్వోఢు మశక న్నైవ యోగినః ॥ ౩౫
నకూర్మశేషో నదిఙ్నాగా నానన్తో నాద్రయ స్తథా ।
సమాధివిరతౌ తస్య భారం వోఢుం ప్రసేహిరే ॥ ౩౬
అథ తం సముపాగత్య శైలాది స్సంవ్యజిజ్ఞపత్ ।
ఉపఢౌకనహస్తాం తా మద్రిజాం ద్వారవర్తినీమ్ ॥ ౩౭
తత శ్చలచ్చిల్లివల్లీపల్లవోల్లాససంజ్ఞయా ।
ఆదిష్ట స్సహసా నన్దీ తాం ప్రవేశయ దమ్బికామ్ ॥ ౩౮
మూర్తేవ మోహినీశక్తి ర్మన్మథస్య మహౌజసః ।
ఝలజ్ఝలితమఞ్జీరశిఞ్జితం సఞ్చచాల సా ॥ ౩౯
సా గత్వా కున్తలప్రంసిమాలతీపుష్పశేఖరా ।
సవిలాసం సలజ్జంచ సభక్తి ప్రణతిం వ్యధాత్ ॥ ౪౦
ఉత్తిష్ఠన్తీ ప్రణమ్యేశం ఝణజ్ఝణితభూషణా ॥
అఞ్జలిం కర్తు మారేభే ప్రముగ్ధకరపల్లవా ॥ ౪౧
అఞ్జల్యర్థం సముత్క్షిప్తకరయా గిరికన్యయా ।
ఈష త్ప్రస్తోత్తరీయత్వా ద్వ్యక్తీకృతకుచశ్రియా ॥ ౪౨
పున స్తదఙ్గస్థగనకేళివ్యాపృతహస్తయా ।
నమయన్త్యా హ్రియా వక్త్ర మగ్రే తస్థౌ పినాకినః ॥ ౪౩

ఈశ్వరవిజయాయ మన్మథోద్యమః

తమేవావసరం ప్రాప్య తేన రన్ధ్రప్రహారిణా ।
ఆకర్ణపూర్ణం చకృషే కోదణ్డం కుసుమేషుణా ॥ ౪౪

గుణమధ్యస్థితం పుష్పబాణం స కుసుమాయుధః ।
కటకాముఖరస్యైణ హస్తేనాకృష్య రంహసా ॥ ౪౫
పురః ప్రసారితేఽన్యస్మి న్ముష్టిపీడితలస్తకే ।
ధారయ న్ధనస్స్వన శ్శృఙ్గం నవపుష్పేక్షులక్షకమ్ ॥ ౪౬
లక్ష్యం ప్రతి ప్రవృత్తేన చక్షుషా సావధానధీః ।
సంహితస్య కలమ్బస్య సంస్థానం పరిశోధయన్ ॥ ౪౭
ప్రత్యాలీఢప్రకారేణ దక్షిణం చరణం శనైః ।
జానుసీమని సఙ్కుచ్య పదస్యాన్యస్య జానునా ॥ ౪౮
భూమిం స్పృశ న్పదాగ్రేణ మథ్యమానమహీతలః ।
తిర్యగ్గ్రీవవృత్తహారేణ వక్షసోన్నతిశాలినా ॥ ౪౯
ధనుష్కర్షణవిన్యాసవిశాలేన మహౌజసః ।
ధైర్యవిద్రావణం నామ శమ్భో రుపరి పత్త్రిణమ్ ॥ ౫౦

ఈశ్వరస్య మన్మథవికారః

మోక్తుం వ్యవసితో మార స్సచ తం ద్రష్టు మైహత ।
అథేశాన స్సమాధీనా మన్తరఙ్గేభవన్నపి ॥ ౫౧
చన్ద్రోదయధృతక్షోభసాగరప్రతిమాశయః ।
ప్రకమ్పమానహృదయః ప్రభూతై రాగఘట్టనైః ॥ ౫౨
కదంబగోళకాకారం బిభ్రాణ స్సకలం వపుః ।
స్వేదబిన్దుస్రుతః పాణేః పరిభ్రష్టాక్షమాలికః ॥ ౫౩
వివక్షితుం యత్కిమపి స్ఫురితాధరపల్లవమ్ ।
మన్దమప్రతిపత్త్యైవ రుద్ధం కణ్ఠే పునఃపునః ॥ ౫౪

ప్రవేపమానాఙ్గలతా ప్రస్వేదప్రసరస్రుతా ।
అభ్యర్ణవర్తినీం భస్మకుణ్డికా మపకృత్స్నప్రశన్ ॥ ౫౫
అత్యన్తధైర్యవిభ్రంశా దాత్మానమపి న స్మరన్ ।
ముహురుత్కలికాసిన్ధో స్సంవాహిత ఇవోర్మిభిః ॥ ౫౬
వల్లద్భ్రుణిలసన్మన్దహాసితశ్రేణిదారుణి ।
వ్యాపారయామాస దృశాం త్రితయం పార్వతీముఖే ॥ ౫౭
సా చ తత్కాల ముద్భిద్యత్పులకాఞ్చితవిగ్రహా ।
ఆపాదచూళికోదఞ్చత్ప్రస్వేదప్రసరాప్లుతా ॥ ౫౮
భయకమ్పం రాగకమ్పం భుఞ్జానా నాన్యోన్యమిశ్రితమ్ ।
అజాతపూర్వం తద్దృష్టిసఞ్చారం దైవకల్పితం ॥ ౫౯
కృతార్థితస్వసౌభాగ్యసామ్రాజ్య మవగచ్ఛతీ ॥
హ్రీణా మాంజలిసన్ధానవ్యక్తదోర్మూలదర్శనా ॥ ౬౦
పిదధానా పటాన్తేన స్తననాళీకకుట్మలమ్ ।
తతః ప్రత్యూహసంత్రాసరాగమందాక్షసమ్మదైః ॥ ౬౧
మిశ్రితై రేకతాం ప్రాప్తై రత్యాకులితచేతనా।
నమయంతీ ముఖం చారు శరదిందుసహోదరం॥ ౬౨
సాచీకృతేన నేత్రేణ నిఘ్నతీ నీలకన్ధరం ।
నూతనాచార్యవర్యేణ మత్తేనైవ మనోభవా ॥ ౬౩
భావాంతరాణి గూఢాని శిక్ష్యమాణాని బిభ్రతీ ।
ఔత్సుక్యేన ప్రవిసృతాం దృష్ట్వా ప్రతిపదం విభోః ॥ ౬౪
ఆవర్తయంతీ మందాక్షా త్కటాక్షాంశ్చ ముహుర్ముహుః ।

అనంగవీరసర్వస్వ మంగం పులకభూషణం ॥ ౧౫
ఇత్థం ప్రకాశయామాస పురస్తా త్స్మరవైరిణః ।
తాదృశీవ తుషారాద్రికులమాణిక్యదీపికా । ౧౬
క్వాణత్కంకణరమ్యేణ పాణినా సత్రపాస్మితా ।
పుష్పశిల్పకృతం హంసమిథునం చాక్షమాలికాం ॥ ౧౭
మన్దాకినీబీజకోశైః కృతా మగ్రే న్యవేదయత్ ।
తయా నివేశితం శమ్భు రగ్రే రాగతరంగితః ॥ ౧౮
ఉపధానరూపేణ దద ర్శాక్షగుణం హరః ।
తస్యావలోకనా ద్భూయ స్స్మరిత స్తపసః క్రియాం ॥ ౧౯
స్మారితశ్చ స్మృతిభ్రంశం తన్ముఖా ద్దృష్టి మాహరత్ ।
సరాగనేత్రసంచార మపహృ త్యామ్బికాముఖాత్ ॥ ౨౦
పున ర్వ్యవస్థాపితవా నుద్గాఢం ధైర్యబంధనం ।
అహేతుకం నావగచ్ఛ న్నకాండే ధైర్యవిప్లవం ॥ ౨౧
దృష్టిం సంచారయామాస దిక్షు కాతరకన్ధరః ।
అథ దక్షిణతః కుంజే మాధవీమంటపోదరే ॥ ౨౨

కా మ ద హ న మ్

సంధాయ సుమనోబాణం ప్రత్యాలీఢకృతస్థితిం ।
సమ్ప్రిహస్తం సముద్యుక్త మనంగం బలదర్పితం ॥ ౨౩
భయశంకాతరళయా రత్యా పృష్ఠేఽనుపాలితం ।
శౌణ్డీర్యదుర్మదం మార మద్రాక్షీ ద్వృషభధ్వజః ॥ ౨౪
సమాధిభంగకోపేణ సమ్బద్ధభ్రుకుటీకటుః ।

దూరవిస్ఫారితక్రూరనేత్ర మస్యాభవ న్ముఖం ॥ ౭౫
అత్రాంతరే సా గిరిజా రోషచిహ్నం శివాననే ।
విలోక్య వేపమానాంగీ కియద్దూర మపాసృపత్ ॥ ౭౬
అథో త్తస్థే పురధ్వంసిలలాటక్రోధలోచనాత్ ।
దివా దీపితచండాంశుమహసా జాతవేదసా ॥ ౭౭
కోపం సంహర చణ్డీశ! స్వస్తి స్వస్తీతి నాకినాం ।
వచనం సాధ్వసభ్రష్టవర్ణం యావ న్న నిర్యయౌ ॥ ౭౮
తావదేవ స చణ్డీశఫాలకుండ హుతాశనః ।
క్షణేన పుష్పధన్వాన మనైషీ ద్భస్మచేతనం ॥ ౭౯
పలాయితాశ్చ సర్వేపి దేవా స్తత్కర్మసాక్షిణః ।
అతిభీత్యా ముకుళితం చక్రే చక్షు ర్గిరీన్ద్రజా ॥ ౮౦
హరసంరమ్భసమ్పన్నసాధ్వసా భర్తృనాశతః ।
మూర్ఛాతిమిరితా లోకా నిపపాత రతిః క్షితౌ ॥ ౮౧
క్షణం సా కామదయితా మూర్ఛయా ముక్తచేతనా ।
నాజ్ఞాసీ న్నిజవైధవ్య మతిదుఃఖనికేతనం ॥ ౮౨
పర్వతేన్ద్రసుతా ప్యాళిపరిష్వక్తవపుస్తతా ।
సాధ్వసా న్మీలితాక్ష్యేవ స్తమ్భం భేజే మహత్తరం ॥ ౮౩
అదృష్టపూర్వసంరమ్భా ముద్వీక్ష్యోద్విగ్నచేతసః ।
తస్యాః కమ్పః పరివవృధే భిన్న స్థగధగిత్స్వరః ॥ ౮౪
స క్షణేన శిఖిజ్వాలా వ్రజదగ్ధాంగజద్రుమః ।
అంతర్ధి మగమ ద్వ్యోమ్ని నీలకణ్ఠరవారిదః ॥ ౮౫

పరిహర్తుం వధూసంగం తపః ప్రత్యాహ మీశ్వరః ।
తిరోహితమతి స్సద్యో గౌరీవక్త్రే స్తిరోహితః ॥ ౪౬
వసంతస్తు సమస్తేషు వర్తమానః పలాశిషు ।
హరసంరమ్భభీతాత్మా ప్రనష్టో హ్యసమగా త్సమం ॥ ౪౭
ఉన్ముద్రితం చ వదనం కోకిలానాం శుభే వనే ।
పల్లవానిచ పుష్పాణి ప్రమ్లానాని మహీరుహాం ॥ ౪౮
అథోద్విగ్నాం మహీతరం హరసంరమ్భవేగతః ।
అభ్యావాపద్యత తదా ప్రాలేయధరణీధరః ॥ ౪౯
వత్సే! మనోరథాః కాలే ఫలంతి బహువిఘ్నతః ।
నిశ్శ్రేయసానా మిష్టానాం ప్రత్యూహాళిః పదేపదే । ౫౦
కదాచి త్కుసుమేభ్యోఽపి మహతాం మానసం మృదు ।
కదాచి త్కుటదమ్భోళినిపాతాదపి నిష్ఠురం ॥ ౫౧
క్వ తన్నిటలనేత్రస్య భ్రుకుటీకుటిలం ముఖం ।
క్వ త్వ మత్యంతమృద్వంగీ కథం తన్నో స్పృహవత్యసి ॥ ౫౨
ఆగచ్ఛ భవనం వత్సే! త దస్మత్పూజ్యదేవతాః ।
పూజితా స్తవ దేయాస్సుర్యద్భవ త్యాభివాంఛితం ॥ ౫౩
ఇతి లజ్జాభయోద్వేగా న్నిమీలితవిలోచనాం ।
ఆదాయ స్కంధ మారోప్య జగామ స్వగృహం గిరిః ॥ ౫౪
ఈశాపరాధసాశంకా బభూవుశ్చ దివౌకసః ।

రతీ ప్రలాపః

సా రతిః పురతో భస్మశేషం పురుషవిగ్రహం ॥ ౫౫

మూర్ఛాయా బోధితమనా విధినా లోకతస్స్మరం ।
పునః పపాత మూర్ఛంతీ పునరుత్థాయ పాణినా ॥ ౯౬
నిఘ్నతీ నిర్భర మురో వాచాలమణికంకణా ।
వికీర్ణ కేశవిభ్రష్టవసంతకుసుమావళిః ॥ ౯౭
భూమిసంవేష్టనాలగ్నధూళిధూసరవిగ్రహా ।
అయి! నాథ! మనోనాథ జగన్మోహన మన్మథ ! ౯౮
అభిరూప సుధారూప సూనృతాలాప పేశల ।
దీనా మనన్యశరణాం ప్రవిహాయ క్వ యాస్యసి ॥ ౯౯
ఇత్యాలపంతీ భ్రామ్యంతీ పతంతీ భూరిశః క్షితౌ ।
అత్యంతకరుణోద్రేకా ద్దృషదోఽపి వ్యదిద్రవత్ ॥ ౧౦౦
సఖ్యుః ప్రియాం తథాభూతాం వసంతః ఖిన్నమానసః ।
ఆశ్వాసయామాస భృశం బ్రహ్మశాప మనుస్మరన్ ॥ ౧౦౧

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరఖండే హయగ్రీవా
గస్త్యసంవాదే లలితోపాఖ్యానే కామదహన
కథనన్నామ సప్తదశోఽధ్యాయః.

— 0 —

మన్మథస్య బ్రహ్మశాపప్రాప్తిః

అగస్త్యః :—

హయగ్రీవ! మహాప్రాజ్ఞ సర్వవిద్యామహోదధే !
కస్మా చ్ఛాప మనుప్రాప్తః కామదేవః పరాక్రమీ ॥ ౧
కిమర్థం బ్రహ్మణా శాపః పఞ్చబాణే నిపాతితః ।
వివిచ్య బ్రూహి తత్సర్వం సన్దేహో యేన నశ్యతి ॥ ౨

హయగ్రీవః :—

పురా కిల మహాకల్పే ప్రవృత్తే చాక్షుషాన్తరే ।
తపోబలమదోన్మత్తౌ దానవౌ ద్వౌ బభూవతుః ॥ ౩
సహోదరౌ తౌ సున్దోపసున్దాఖ్యౌ లోకకణ్టకౌ ।
విజిగ్యాతే జగచ్చక్ర మశేషం విక్రమాశ్రయౌ ॥ ౪
తయోః ప్రతాపసమ్పూర్ణైర్భ్రూవిక్షేపైర్యయౌ శ్వశ్వ దుల్బణామ్ ।
విత్రస్తా విక్రమోద్రేకం సేహిరే న దివౌకసః ॥ ౫
తా వన్యోన్యమతిప్రీతా వన్యోన్యం సువికారిణౌ ।
అన్యోన్యసమదోత్సత్వా క్షోభయామాసతు ర్జగత్ ॥ ౬
నిస్స్వాధ్యాయవషట్కారం నిరస్తసవనక్రియమ్ ।
ఆసాస్త దేవతాపూజా మపధ్వస్తతపోధనమ్ ॥ ౭
అతినిర్విణ్ణదేవౌఘ మన్యాయాచారవర్తినౌ ।
చక్రతుస్తౌ జగచ్చక్ర మాజ్ఞాచక్రేణ నిష్ఠురమ్ ॥ ౮
దేవనారీ రహరతా మభిన్నాం దేవతాగృహాత్ ।
దేవవృక్షా నలునతా మధ్యక్షోభయతాం సురాన్ ॥ ౯
ఇతి దుష్టసమాచారౌ శూరౌ సున్దోపసున్దకౌ ।
తపోబలమదోన్మత్తౌ తాపయామాసతు ర్మహీమ్ ॥ ౧౦
అథ సర్వే మన్త్రయిత్వా మేరుపృష్ఠే దివౌకసః ।
బ్రహ్మణాం శరణం జగ్ము స్తత్తేజఃపరితాపినః ॥ ౧౧
అపశ్య న్బ్రహ్మలోకం తే వేదఘోషనినాదితం ।
మూర్తిభిశ్చ తపస్యాభి ర్మూర్తై ర్యజ్ఞైశ్చ సంయుతం । ౧౨

విధివాహనహంసస్య వంశోద్భూతైః పతత్రిభిః ।
ధవళచ్ఛదసమ్భారై స్సరస్సు నిబిడీకృతం ॥ ౧౩
సావిత్ర్యాచైవ గాయత్ర్యా సరస్వత్యాచ సేవితం ।
వేదై స్సమస్తై రఖిలై రాగమైశ్చాపి సేవితం ॥ ౧౪
సప్తకోటి మహామన్త్రై స్సమన్తా త్పరివారితం ।
కృష్ణాజినావరుద్ధాంసై ర్జటిభి శ్శ్మశ్రులాననైః ॥ ౧౫
వేదపూతముఖామ్భోజై ర్మునిభి శ్చాప్యధిష్ఠితం ।
కమణ్డలులసద్ధస్తై ర్దణ్డిభిశ్చాపి ముండిభిః ॥ ౧౬
పరబ్రహ్మానుసంధాననిరతైరపి సేవితం ।
ఏతాదృశగుణోపేతం బ్రహ్మలోకం దివౌకసః ॥ ౧౭
ఉపగమ్య శతానన్దమన్దిరం సముపాసదన్ ।
అథావసరవిజ్ఞేన లోకే నాంతః ప్రవేశితాః ॥ ౧౮
ఆలోకంత శతానంద మాశ్రితానందవర్ధనం ।
గవ్యూతిమాత్రదీర్ఘాణాం సహస్రస్య మహీయసాం ॥ ౧౯
పత్రాణాం పటలైర్యుక్తే గవ్యూత్యర్ధసుకర్ణికే ।
తదర్ధకే సరోచ్ఛ్రాయే స్థూలనాళమనోహరే ॥ ౨౦
నిత్యం భాస్కరసాన్నిధ్యా త్సదా వికసితాననే ।
పద్మసింహాసనే దేవ మాసీనం చతురాననం ॥ ౨౧
చతుర్ముఖవినిష్క్రాంతసర్వవిద్యాకదమ్బకం ।
పింగళశ్మశ్రువదన మీషత్కపిలలోచనం । ౨౨
విద్రుమాతామ్రవపుషం జటామకుటభాసురం ।

యోగిభిః పరితో నిత్యం స్తువానై రుపసేవితం ॥ ౨౩
సపక్షేణేవ కైలాసగిరిణా నికటస్థలే ।
నిజవాహనహంసేన సేవితం తుంగవర్ష్మణా ॥ ౨౪
త్రైలోక్యగంధర్వపురీనిర్మాణే యోగసజ్జికాం ।
తారకావలయజ్యోతి స్సంతతం బిభ్రతం దృశోః ॥ ౨౫
అతిప్రసన్న మాకాశం శాంతం కారుణ్యమాంసలం !
జగతా ముపకారాయ రంజయంతం ముహుర్ముహుః ॥ ౨౬
మూర్తాభి రేవ విద్యాభిః ప్రసన్నస్తుతిసూక్తిభిః ।
బద్ధాంజలిపుటాభిశ్చ చతుర్దశభి రావృతం ॥ ౨౭
అమాయ మజరం విశ్వనిర్మాతారం నిరామయం ।
దయామయంచ తే దేవా పశ్యంతిస్మ ప్రజాపతిం ॥
నత్వా స్తుత్వా పునర్నత్వా బద్ధాంజలిపుటాస్సురాః ।
వ్యజిజ్ఞప న్భయం సుందోపసుందప్రతిపాదితం ॥ ౨౯

దేవాః :—

అశేషవిష్టపస్రష్టః ! కష్ట మస్మాక మాగతం ।
త్వయి జాగ్రత్యపిహి తే సదా కారుణ్యవర్షిణి ॥ ౩౦
సున్దోపసున్దౌ దుర్దాన్తౌ దురాచారపరాయణౌ ।
వినాశితం తమోపేతం త్రైలోక్యం సచరాచరం ॥
తన్నిరాకరణోపాయ శ్చిన్త్యతాం చిత్కళానిధే !
అన్యథాకలయ భ్రష్టా నధికారా న్దివౌకసాం ॥ ౩౨
ఇతి విజ్ఞాపితో దేవై రీమద్ధాసలసన్ముఖః ।

ఉవాచ సస్వనం వేధా దేవానసుర పీడితాన్ ॥ ౩౩
జానే సున్దోపసున్దాభ్యా మధికం భయ మభ్యాగతాః !
న తయో రన్యతో వీరా ద్వధశక్యోఽపి విద్యతే ॥ ౩౪
పురా ఖలు మహావీరౌ తేపాతే మాం ప్రతి వ్రతమ్ ।
సాన్నిధ్యం చాప్యకరవం తయో స్తత్తపసా తోషితః ॥ ౩౫
వరం వృణీతాం భద్రం వా మిత్యుక్తే సహసా మయా ।
తా వూచతు స్సంప్రణతౌ వరప్రార్థనతత్పరౌ ॥ ౩౬
ఆవా మత్యన్తసుప్రీతౌ నావయో ర్వైరసమ్భవః ।
తస్మా దావాం వినా మృత్యు రావయో రావయో ర్భవేత్ ॥
యది త్వ మావయోః ప్రీతో వరం దేహ్యావయో రిమమ్ ।
ఇతి సున్దోపసున్దాభ్యా ముక్త స్తౌ వబ్రువం పునః ॥ ౩౮
తత్త్రైవ యువయో రస్తు నాన్యః కోపి హానిష్యతి ।
యువా ముద్దామవిక్రాన్తౌ యువాంతు యువయో ర్హతా ॥
ఇతి సున్దోపసున్దాభ్యాం వరం ప్రాదాం పురా సురాః !
తస్మా దన్యై ర్నహన్తవ్యౌ సమయా నచవిష్ణునా ॥ ౪౦
నరుద్రేణ నచన్ద్రేణ నచదిక్పాలకై రపి ।
తస్మా దుపాయః కర్తవ్య స్తయో స్సమ్ప్రతి మారణే ॥ ౪౧
సమస్తలోకవనితాసౌన్దర్యేభ్య స్సహస్రశః ।
సార మాదాయ యా కాపి స్రష్టవ్యా వనితా మయా ॥ ౪౨
తయా సమ్మోహితౌ తౌ హి తస్యా స్సమ్భోగకాఙ్క్షిణౌ ।
రాగద్వేషహతాత్మానా వన్యోన్యం మారయిష్యతః ॥

ఇత్యుపాయం వినిర్ధార్య సహసా చతురాననః ।
తేషు సమ్పశ్యమానేషు ససృజే కాం సులోచనామ్ ॥ ౪౪
ధ్యానమాత్రేణ సర్వాభ్యో నారీభ్యః కాన్తిసమ్పదమ్ ।
తిలశస్తిలశో హృత్వా నిర్మమే నీరజాసనః ॥ ౪౫
అతస్తిలోత్తమానామ్నా సఖ్యాతా వరవర్ణినీ ।
దీప్తలావణ్యపూర్ణాఙ్గీ సవిలాసపదక్రమా ॥ ౪౬
మోహయన్తీ మనః పుంసాం ప్రాప్తా లోచనగోచరమ్ ।
తుఙ్గపీనస్తనాభోగవినమన్మధ్యవల్లరీ ॥ ౪౭
శరన్నిశాకరచ్ఛాయామాదాయాదముఖచన్ద్రికా ।
వాతాహతచలన్నీలనీరజాలోలలోచనా ॥ ౪౮
విభూషణానాం శృఙ్గారం భూషయన్తీ నిజాఙ్గకైః ।
తటిన్మయీవ లావణ్యే దృశో రత్నమయీవ చ ॥ ౪౯
జ్యోత్స్నామయీవ దన్తేషు కచే స్నిగ్ధమయీవ చ ।
పాణిపాదనఖాగ్రేషు చాన్ద్రమాలామయీవ సా । ౫౦
శుశుభే తేజసా కామం తేజయన్తీ తిలోత్తమా ॥
అతిలావణ్యసమ్పత్త్యా తాం మరాళవిలోచనామ్ ॥ ౫౧
అవలోకయతో ధాతుః రసస్తేన మనో హృతమ్ ।
అష్టావపి చ చక్షూంషి నర్తితాని మనోభువా ॥ ౫౨
తస్యా సౌన్దర్యజమ్బాలే నిమగ్నానీవ వేధసః ।
యాం తు సృష్ట్వా దుహితర మప్యసౌ కామమోహితః ॥ ౫౩
ఇయమేవ భోక్తుం కామాన్ధో ధర్మాధర్మం న పశ్యతి ।

న మాతా న సుతా నైవ భగినీ భావ్యతే జనైః ॥ ౫౪
యది కుణ్డలితం గాఢం కోదణ్డం కుసుమేషుణా ।
తస్య రాగసమాచార మన్యథావస్థితాత్మనః ॥ ౫౫
అవలోక్య భయోద్విగ్నా బలాన్నిగ్రహశఙ్కయా ।
మృగీరూపం సమాస్థాయ పలాయిష్ట తిలోత్తమా ॥ ౫౬
సోఽపి సారఙ్గవేషేణ తా మన్వద్రవ దబ్జభూః ।
పలాయితా మనుసర న్నాకమాస్థః కమలోద్భవః ॥ ౫౭
అథమాచారనిపుణో ధర్షితః పురవైరిణా ।
స నీలకణ్ఠః కైరాతం వేష మాలమ్బ్య వేగతః ॥ ౫౮
సారమేయాకృతిధరై ర్వేదై రనుసృతః పథి ।
పిఞ్ఛావతంససుభగో గుఞ్జాభరణమణ్డితః ॥ ౫౯
కృతశ్రోణిసమావేష్టో మృదునా వ్యాఘ్రచర్మణా ।
సజ్జం ధను ర్వహన్ హస్తే నర్తయన్నేక మాశుగమ్ ॥ ౬౦
పల్లవాబద్ధపటయా గుఞ్జాహారమనోజ్ఞయా ।
దూర్వాశ్యామలమృద్వఙ్గ్యా పిఞ్ఛోత్తంసస్రజాభయా ॥ ౬౧
కరీన్ద్రమదనిష్యన్దతిలకోజ్జ్వలఫాలయా ।
కఞ్చుకైః కరిదన్తోత్థైః క్వణద్భి శ్చారుహస్తయా ॥ ౬౨
స్వసమానకిరాతస్త్రీ సహస్రపరివారయా ।
అన్వీయమాన స్స్వచ్ఛన్దకిరాత్యా జగదమ్బయా ॥ ౬3
స్వేచ్ఛాకిరాత స్స శివో దదర్శ పురతస్తు తామ్ ।
ధావన్తీ మనుధావన్త మారాత్తం చ విరిఞ్చనమ్ ॥ ౬౪

సన్ధత్తేవ శరం తూర్ణం మదనే చిత్తవిలమ్బితః ।
సమాగతం మహాదేవం మాయాశబరవిగ్రహమ్ ॥ ౧౫
విలోక్య భీతభీతాత్మా సోఽనఙ్గో రహసి ద్విజాః ।
అపరాద్ధం మయా శమ్భో! క్షమస్వ త్వం సంహారాతురగమ్ ॥
త్వద్బాణలక్ష్యం త్రిపురమస్మిన్ నాథ నాస్త్యహమ్ ।
ఇతి ధ్యాత్వా సరభసం ప్రణామేణ ప్రసాసృతః ॥ ౧౬
నాథితో జగతాంనాథః స్వస్థానేన శిలీముఖం ।
గతే మదనసఙ్క్షోభే యాతేవ స్వపదం శివే ॥ ౧౭
విరతే తస్యహృదయే పునరాయాత్తిలోత్తమా ।
ఆగత్య పాదయోరస్య పతిత్వా భక్తిశాలినీ ॥ ౧౮
అనుజానీహి మాం క్వాపి కర్మణేతి వ్యజిజ్ఞపత్ ।
అథ దేవాంత్సమాహూయ క్షేమమగ్రే తిలోత్తమాం ।
ప్రేషయామాస సున్దోపసున్దనాశాయ పద్మభూః ।
సా జగామచ తన్వఙ్గీ దేవైరపి పురస్కృతా ॥ ౨౧
సున్దోపసున్దనగరీబాహ్యోద్యానం మనోహరమ్ ।
తత్ర డోలాం సమారూఢా సుభ్రూః కాఞ్చనకాఞ్చనీం ॥
జగౌ మధురనాదేన లజ్జయన్తీవ కోకిలాన్ ।
గాన్ధారం మధ్యమం షడ్జం గ్రామం త్రితయముత్తమం ॥ ౨౩
యథాకాలం విపఞ్చ్యాసా సరళీసూత్రలమ్బితా ।
ఆకమ్పితైశ్చ స్ఫురితైర్గతప్రత్యాహృతైరపి ॥ ౨౪
యథావసరసంలగ్నైః స్తాడయన్తీ విపఞ్చికామ్ ।

మూర్ఛనాభి ర్మనోజ్ఞాభి స్స్వరసంఘట్టయోనిభిః ॥ ౭౭
మోహయన్తీ జగచ్చక్రం రాగాలాపప్రసక్తినీ ।
తా మాలోక్య విపఞ్చీవత్కలనిస్వనశాలినీమ్ ॥ ౭౮
ఉద్యానపాలకా స్సర్వే ప్రోచు స్సున్దోపసున్దయోః ।
అహంపూర్వికయా గత్వా తౌ తస్యాం రక్తలోచనౌ ॥ ౭౯

సున్దః :-

అత్మైకభోగకృత్యాయ తేనా తే కలహం మిథః ।
వత్సోపసున్ద! మాద్రాక్షీ రేనాం భ్రాతృసుతుమ్బినీమ్ ॥ ౭౦
జ్యేష్ఠో భ్రాతా పితృసమో మాతృతుల్యా చ తద్వధూః ।
తస్మా దస్యాం రక్తదృష్టి ర్మాతరీవ ప్రదుష్యతి ॥ ౭౧

ఉపసున్దః :-

ఇత్యుక్త స్సున్దదైత్యేన తత్కనిష్ఠో జగాద తమ్ ।
మమ జ్యేష్ఠోసి దైత్యేన్ద్ర మత్ప్రియేయమ్ విలాసినీ ॥ ౭౦
మయైవ పూర్వం సందృష్టా స్నుషేయం తవ ధర్మతః ।
ఇత్యాది కోపవాక్యేన సఞ్జాతకలహౌ మిథః । ౭౧
పరుషాణిచ వాక్యాని భాషమాణౌ పరస్పరమ్ ।
దుర్వాక్కలహసంవృద్ధబద్ధద్వేషౌ చ దుర్మతీ ॥ ౭౨
కచాకచి సమాశ్లిష్టౌ హస్తాహస్తి నియోధినౌ ।
అన్యోన్యం గదయా గుర్వ్యా కాలదణ్డప్రమాణయా ॥ ౭౩
అన్యోన్యం మారితౌ సున్దోపసున్దౌ మృత్యు మాపతుః ।
తిలోత్తమా దేవకార్య మిత్థం కృత్వా యశస్వినీ ॥ ౭౪

పున రాయా జ్జగత్స్రష్టు ర్నికటం నీరజేక్షణా ।
స తస్యా అప్సరోభావం దేవలోకే చ నిర్వృతిం ॥ ౧౫
రూపస్యానవసాదం చ శ్రైష్ఠ్యం గీర్వాణయోషితాం ।
దత్వా విసృజ్య స్వర్గాయ మన స్యేవం విచారయన్ ॥ ౧౬
ఇయం మదీయదుహితా య దస్యామేవ మే మనః ॥
మోహాన్ధం కృతవా న్కామో దురాచారప్రవర్తకః ॥ ౧౭
అయం మహాజనస్యాపి సఙ్కటే పతనం మహత్ ।
తనోతి దుష్టచారిత్రో మహా న్విఘ్న స్తపస్వినామ్ ॥ ౧౮
శాపాగ్నినాథ ధక్ష్యామి తమేన మితి నిశ్చితః ।
ఆగతం స్మృతిమాత్రేణ దదర్శాగ్రే మనోభవమ్ ॥ ౧౯
త మాహ కమలోద్భవో దివ్యధామా పితామహః ।
అహో దురాత్మ న్గర్వాన్ధ మా మన్యాయప్రవర్తనం ॥ ౨౦
కృతవానసి దుర్మేధా దుహితు ర్భోగమోహితమ్ ।
త ద్భవిష్యసి సంక్రుద్ధనీలకణ్ఠలలాటజైః ॥ ౨౧
జ్వాలాజటాలై ర్జ్వలనై ర్భస్మమాత్రతను స్స్మర !
అథ భీతేన కామేన రత్యా చ భయలోలయా ॥ ౨౨
శాపాన్తం పద్మభూః పృష్ట ఇద మాహ తదాబ్జజం ।
యదా త్వయి హతే వీర గిరిశాలోకశుష్మణా ॥ ౨౩
భణ్డాసురేణ మహతా భవిష్యతి హతం జగత్ ।
తదా తస్య నిరాసాయ లలితాం నామ దేవతామ్ ॥ ౨౪
దేవా ఉత్పాదయిష్యన్తి సర్వదేవస్వరూపిణీం ।

మహాయాగవిధానేన మహతో జ్వలనోదరాత్ ॥ ౯౫
ఉద్భూయ సా మహాదేవీ లలితా పరమేశ్వరీ ।
కామేశ్వరాఙ్కనిలయా త్వాం స్మరోత్పాదయిష్యతి ॥ ౯౬
తస్మాదయం మయా దత్తశ్శాపో భవతి నాన్యథా ।
ఇత్యుక్తో జగతాం స్రష్ట్రా శాన్తకోపేన మన్మథః ॥ ౯౭
అన్తరుద్విగ్నహృదయో నిజం ప్రాప నికేతనం ।
తేనైవ శాపదోషేణ మహావీరస్స మన్మథః ॥ ౯౮
ఆగతశ్చన్ద్రచూడాలఫాలానలపతఙ్గతాం ।
హరిణాపి హరేణాపి బ్రహ్మణాపి సురైరపి । ౯౯
అవశ్యమేవ భోక్తవ్యశ్శాపః కుమ్భసముద్భవ !
ఇతి తే కథితశ్శాపో దాహశ్చాపి మనోభువః ॥ ౧౦౦
విమృశ్యైతదశేషేణ కిం భూయశ్శ్రోతుమిచ్ఛసి ॥ ౧౦౦౪

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితో
పాఖ్యానే హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే కామదేవస్య
బ్రహ్మశాప కీర్తనన్నామాష్టాదశోధ్యాయః

భణ్డాసురాద్యుత్పత్తిః

అగస్త్యః :—
గన్ధర్వవదన! ప్రాజ్ఞ! సర్వవాగీశ్వరేశ్వర !
భణ్డాసురస్య చోత్పత్తిం విస్తరాత్కథయస్వ మే ॥ ౧
హయగ్రీవః :—
యత్ర దగ్ధో మనసిజః పినాకినిటలాగ్నినా ।

తత్రైవ భస్మన స్తస్మా దసురః కోప్యుదఞ్చితః ॥ ౨
స భణ్డనామ్నా విఖ్యాతో నిత్యమేవ నపుంసకః ।
వజ్రవన్నిష్ఠురాకారః కమ్పయ న్భువనత్రయం ॥ ౩
ఉత్పాతజలదధ్వానో మాయాచారపరాయణః ।
పాతాళకర్దమశ్యామో దీర్ఘగ్రసూక్ష్మనిజాకృతిః ॥ ౪
త్వగస్థిశేషదేహశ్చ సిరాలశ్చ కరాళదృక్ ।
స్వదృష్టిపాతమాత్రేణ దహన్నివ జగత్త్రయం ॥ ౫
ఆభీలరథ మారూఢో యాతనాఖడ్గధారకః ।
ఏతాదృశగుణో భణ్డో జాతో మన్మథభస్మనః ॥ ౬
తం చిత్రకర్మా బాహుభ్యాం సమాలిఙ్గ్య ముదాన్వితః ।
స్తుహి బాల! మహాదేవం స తు సర్వార్థసిద్ధిదః ॥ ౭
ఇత్యుక్త్వా శతరుద్రీయ ముపాదిశ దమేయధీః ।
ననామ శతశో రుద్రం శతరుద్రమనుం జపన్ ॥ ౮
తతః ప్రసన్నో భగవా న్మహాదేవో వృషధ్వజః ।
దృష్ట్వార్ధేన్దుజటాజూటం వరం వవ్రే స బాలకః ॥ ౯
ప్రతిద్వన్ద్విబలార్ధం తు మద్బలే నోపయోక్ష్యతి ।
తదస్త్రశస్త్రముఖ్యాని వ్యథాం కుర్వన్తు నో మమ ॥ ౧౦
తథేతి తత్ప్రతిశ్రుత్య విచార్య కిమపి ప్రభుః ।
షష్టి ర్వర్షసహస్రాణి రాజ్య మస్మై దదౌ పునః ॥ ౧౧
ఏతచ్ఛ్రుత్వా తు చరితం ధాతా భణ్డేతి భణ్డేతి ।
యదువాచ తతో నామ్నా భణ్డో లోకేషు కథ్యతే ॥ ౧౨

ఇతి దత్త్వా వరం తస్మై సర్వైర్మునిగణైర్వృతః ।
దత్త్వాచాస్త్రాణి శస్త్రాణి తత్రైవాన్తరధీయత ॥ ౧౩
తమను ప్రోత్థితో దుష్టో విశుక్రో నామ దానవః ।
భణ్డాసురసమాచార స్తీక్ష్ణజ్వాలామహేక్షణః ॥ ౧౪
తమను ప్రోత్థిత శ్చాన్యో విషఙ్గో నామ వీర్యవాన్ ।
అనుజాభ్యాం యుత స్తాభ్యాం బభౌ భణ్డమహాసురః ॥ ౧౫
సంయుక్తః పాపలోభాభ్యాం మహామోహ ఇవోద్ధతః ।
తానను ప్రోత్థితాః కేచి త్తద్వ చ్ఛుష్కకళేబరాః ॥ ౧౬
కూపగమ్భీరనయనా గర్తగమ్భీరగల్లకాః ।
వికలై ర్వక్త్రసంస్థానై ర్నిమ్నోన్నతనివేశనైః ॥ ౧౭
నానాకౌటిల్యసంయుక్తై స్తీక్ష్ణై ర్దన్తైశ్చ భీషణాః ।
అక్షౌహిణీసహస్రాణాం త్రిభి ర్యుక్తా మదోద్ధతైః ॥ ౧౮
దానవా భణ్డదైత్యేన్ద్ర మనుజగ్ము ర్మహాబలమ్ ।
జాయమానా అమీ సర్వే దానవా దుష్టవృత్తయః ॥ ౧౯
అభిషిచ్య మహారాజం భణ్డం చణ్డపరాక్రమమ్ ।
అసేవన్త ప్రతిదిన మనుజాభ్యా సమాయుతమ్ ॥ ౨౦
జాయమానే చ దైత్యేన్ద్రే దిశో ధూసరతాం గతాః ।
శివా వవాశిరే ఘోరం రక్తవృష్టి రజాయత ॥ ౨౧
ఉల్కాశ్చ వ్యపత న్వ్యోమ్నో భూమేః కమ్పశ్చ వప్రథే ।
దిశాం దాహశ్చ వవృధే ప్రతిమా రురుదు ర్ముహుః ॥ ౨౨
భౌమనాగసముత్పాతజాలం దివ్య మథోద్గతమ్ ।

సర్వేషామపి చిత్తాని మలినా న్యభవ న్నృణామ్ ॥ ౨౩
మహేన్ద్రపర్వతోపాన్తే శూన్యకం నామ పట్టణమ్ ॥
పూర్వామ్బురాశితీరస్థ మధ్యాస్త స హి దానవః ॥ ౨౪
సమగ్రరథనాగాశ్వసఙ్ఖ్యాతీతభటావృతః ।
అప్రధృష్య స్సురై స్సర్వై స్సురయోనిగణై రపి ॥ ౨౫
బహుసాలప్రావరణం పరిఖాభిశ్చ సురక్షితమ్ ।
శూన్యకం నగరం భణ్డః ప్రశశాస మహాబలః ॥ ౨౬
చతస్రో వనితా స్తస్య బభూవుః ప్రియదర్శనాః ।
సమ్మోహినీ కుముదినీ చిత్రాఙ్గీ సున్దరీ తథా ॥ ౨౭
తాభి స్సంసేవ్యమానోఽసా వప్సరోభి ర్యథా వృషా ।
సమ్బభూవు ర్మహాకాయా మహాన్తో జితకాశినః । ౨౮
బభూవు ర్దానవా స్సర్వే భృగుపుత్రమతానుగాః ।
అర్చయన్తో మహాదేవ మాస్థితా శ్శివశాసనే ॥ ౨౯
బభూవు ర్దానవా స్తత్ర పుత్రపౌత్రధనాన్వితాః ।
గృహే గృహే చ యజ్ఞాశ్చ సమ్బభూవు స్సమ స్తతః ॥ ౩౦
ఋచో యజూంషి సామాని మీమాంసాన్యాయకాదయః ।
ప్రవర్తన్తే స్మ దైత్యానాం గృహంప్రతి గృహంప్రతి ॥ ౩౧
తేహి సమ్మన్త్రయామాసుః కదాచి ద్దానవా స్త్రయః ।
భణ్డశ్చైవ విశుక్రశ్చ విషఙ్గశ్చ మహాబలః ॥ ౩౨
భణ్డః :—
హే భ్రాతరా! మహాసత్వా వస్మాకం వైరిణ స్సురాః ।

ఆజానసిద్ధకౌటిల్యాః పాపిష్ఠా రక్షోపాతినః ॥ ౩౩
వృథాదర్పా వృథామానాః పరపక్షసముత్సుకాః ।
తేషాం విమర్దనం కార్య మస్మాభి రవమానిభిః ॥ ౩౪
త్రైలోక్యం ఖలు శక్రస్య విషయత్వేన కీర్తితమ్ ।
స్వర్లోకశ్చైవ భూలోకో భోగినాం లోక ఏవ చ ॥ ౩౫
తాం స్త్రీలోకానపి హఠా న్స్వస్థయామో మదోద్ధతాః ।
అస్మాక మవకాశోఽయం సమీచీన స్సమాగతః ॥ ౩౬
కామస్తు భస్మసాద్భూత స్తేన పూర్వం కృతోద్ధతాః ।
తస్యైవ చ ప్రభావేన సుఖ మన్వభవ న్ముహుః ॥ ౩౭
వర్తమానే చ కందర్పే పురా నాస్మాక ముద్భవః ।
సతు దైవవశా ద్దగ్ధ స్తేనైవ బలినో వయమ్ ॥ ౩౮
యథా నోత్పాదయిష్యన్తి తం దగ్ధం కుసుమాయుధమ్ ।
తథైవ హతవీర్యాంశ్చ కుర్మ స్సర్వాం స్సురోత్తమాన్ ॥
అహం మృద్నామి గీర్వాణలోకం భూమిరసాతలే ।
విమర్దయత ముద్దామౌ యువాం సైన్యసమావృతౌ ॥ ౪౦
వేషాణానేన చేద్యామ స్తదా ద్రక్ష్యన్తి నిర్జరాః ।
వాయురూపా అదృశ్యాశ్చ ప్రవేక్ష్యామ స్తనూభృతః ॥ ౪౧
ప్రవిష్టాశ్చ ప్రతివపు శ్శోషయామో రసా న్బహూన్ ।
రసేషు శోషితే ష్వేషు శుక్లం సంశోషయామహే ॥ ౪౨
శుక్లాశ్రితాని తేజాంసి నాశం యాస్యన్తి దేహినామ్ ।
ప్రాణిత్వే సతి దేహిత్వం జీవిత్వం యస్య వర్తతే ॥ ౪౩

తస్య దేహ మనుప్రాప్య తద్రసా న్భక్షయామహే ।
భూమిం భూమిరుహాం త్సర్వా న్జలజస్థలజానపి ॥ ౬౪
ప్రాణినోఽప్రాణినశ్చైవ శోషయామః పదే పదే ।
ఇతి భణ్డస్య వచనం శ్రుత్వా స్యాకర్ణ్య చానుజౌ ॥ ౬౫
బద్ధాఞ్జలిపుటౌ భూత్వా నమస్కృత్వాగ్రజం ముదా ।
సాధు సాధు త్వయా ప్రోక్త మిత్యేనం ప్రశశంసతుః ॥ ౬౬
అథ తే సోదరా స్సర్వే లోకనాశనతత్పరాః ।
సహస్రాక్షౌహిణీయుక్తా ఏకైకం ప్రస్థితా స్తదా ॥ ౬౭

భణ్డాసురకృతస్వర్గలోకపీడా

భణ్డాసురః ప్రథమత స్సహస్రాక్షౌహిణీసఖః ।
స్వర్గలోకం మర్దయితు మదృశ్యవపు రుత్థితః ॥ ౬౮
అథ స్వర్గే మహోత్పాతం నిర్జరాణాం భయానకాః ।
బభూవు రతిసఙ్క్షోభకరముఖీకృతచేతసాం ॥ ౬౯
అక్షౌహిణీసహస్రేణ సేనాదృశ్యేన సోఽసురః ।
ఆవిశ్య మరుతాం చిత్తం శోషయామాస తద్రసం ॥ ౭౦
మథితాని ముఖాన్యాస న్వైరూప్యం సమయాయత ।
రక్తాని నీలరూపాణి నిశ్శ్రీకాణి న రేజిరే ॥ ౭౧
ఉత్సాహా స్సకలా నష్టా మహా దాలస్య మాగతమ్ ।
ప్రమ్లానవదనా శ్చాపి బభూవు స్స్వర్గవాసినః ॥ ౭౨
ఆవిష్టమూర్తయ స్తేన భణ్డేన సురరాత్మనా ।
పుంస్త్వేన వర్జితా స్సర్వే జాతా ఏవ నపుంసకాః ॥ ౭౩

న స్త్రీభి ర్నాప్యప్సరోభిః కార్యం తేషా మవిద్యత ।
అన్యోన్యకార్యవిరహా దన్యోన్యం సఙ్గవర్జితాః ॥ ౫౪
అన్యోన్యసఙ్గవిరహా న్నిస్పృహాయా శ్చ తేఽభవన్ ।
నిస్పృహాయతయా సర్వే నిరుద్యోగాశ్చ కర్మసు ॥ ౫౫
కర్మాణి దైన్యమాలిన్యదుఃఖప్రాయాణి భేజిరే ।
అథాప్సరస్సు చావిష్టా దుర్దాన్తా భఙ్గసైనికాః ॥ ౫౬
వన్ధ్యాత్వం వీతరాగత్వం సురతద్రవసంక్షయమ్ ।
లావణ్యకాన్తివిరహాసవిలాసరసక్షయమ్ ॥ ౫౭
ఆలోకనస్య వైరూప్యం వర్ధయామాసు రుద్ధతాః ।
న కాపి రమణం భేజే భోగతృష్ణాపరాఙ్ముఖీ ॥ ౫౮
క్లేశాం శ్చ బహుధాపన్నా స్సర్వా నిర్జరయోషితః ।
పీయమానా సుధాప్యాసాం నకిఞ్చి న్మద మాతనోత్ ॥
తస్యాశ్చ నిర్మదత్వేన సుధాయాః కుమ్భసమ్భవ !
అప్యుత్తుఙ్గా అపి ఘనా స్తనా నిర్జరయోషితామ్ ॥ ౬౦
అర్కాతపవిశుష్కార్కఫలకర్కశతాం దధుః ।
అలక్ష్మీక మహాసం చ వలీపలితసఙ్కులమ్ ॥ ౬౧
వానరీణా మివ ముఖ మమరీణా మజాయత ।
దుర్భగాశ్చ కృతా స్సర్వా న కాచి త్సుభగాప్సరాః ॥ ౬౨
నిస్సన్తానా శ్చ సంజాతా నిర్భోగా భఙ్గపీడితాః ।
న కేవలం ప్రాణభాజాం తత్రాభూ ద్రససంక్షయః ॥ ౬౩
నన్దనోద్యానవృక్షాణామపి శోషో మహా నభూత్ ।

నపల్లవసముద్భేదో న పుష్పస్యాఙ్కురోద్భిదా ॥
నచ భృఙ్గాఙ్గనాసఙ్గో మంజరీషు మహీరుహామ్ ।
నచ కోకిలకూజో వా నచ సౌరభసమ్పదః ॥ ౧౫
ఏవం ప్రకారత స్స్వర్గే ప్రాణినాం పీయుధామపి ।
రసం విశోష్య సత్త్వేన మాయాపి భణ్డదానవః ॥ ౧౬

విశుక్రకృతభూలోకపీడా

శూన్యకం పుర మాయాత స్సమం సర్వైశ్చ సైనికైః ।
విమర్దయిష్య న్భూలోక మథ భణ్డాసురానుజః ॥ ౧౭
విశుక్ర స్త్వతిదుర్మేధా మధ్యమం లోక మావిశత్ ।
అదృశ్యమానరూపేణ తేనావిష్టాశ్చ మానుషాః ॥ ౧౮
భిన్న మాకార మాజగ్ము ర్జడా విభ్రష్టకాన్తయః ।
ఉదాసీనా స్స్వకృత్యేషు నిరుద్యోగాశ్చ మేహనే ॥ ౧౯
మేహనేన విహీనత్వా త్పుత్రసన్తానవర్జితాః ।
పుత్రసన్తానరాహిత్యా దాత్మమాత్రావశేషితాః ॥ ౨౦
రజసా చ పరిక్లిష్టా స్సిరాసద్ధకళేబరాః ।
విశుక్రేణాఽసురేన్ద్రేణ సహస్రాక్షౌహిణీజుషా । ౨౧
వీతశుక్లేన తే సర్వే వీతశుక్లా నరోఽభవన్ ।
స్త్రీణామపి చ సమ్భోగసేంతు శోణితసంప్లవః ॥ ౨౨
తత్సైనికైః పీయమాన స్సహసా శోష మాగతః ।
న రాగః క్వాపి కస్యాపి నచ సౌహార్ద్రభాషితం ॥ ౨౩
స్మితపూర్వా స్సమాచారా నావర్తిషత కస్యచిత్ ।

దార్ఢ్యముఖ్య మజని స్త్రీణాం పుంసాం చైవాలసాత్మనామ్ ॥ ౨౪
రక్తైశ్శుక్లైశ్చ వర్ధన్తే యస్మాత్సర్వేపి జన్తవః ॥
తన్నాశే సతి సర్వేషా మకాణ్డే విప్లవోఽభవత్ ॥ ౨౫
రక్తం శుక్లం సమాసాద్య భోగశ్రీః పూర్వ ముద్గతా ।
తయోః ప్రణష్టయో స్తేన విశుక్రేణ దురాత్మనా ॥ ౨౬
భోగశ్రియో వినేశు శ్చ భోగవస్తుష్వపి క్షయః ।
సూత్రపుత్తళికాకారా నిర్వికారాశ్చ మోహితాః ॥ ౨౭
యద్వక్రం వీక్షితం స్త్రీణాం యచ్చ భ్రూవల్లితాణ్డవం ।
యద్విలాసాశ్చ వివిధా యచ్చ లజ్జావినమ్రతా ॥ ౨౮
యత్సమ్భ్రమో వల్లభస్య స్వసమాగమనం ప్రతి ।
యచ్చ సౌన్దర్య మఙ్గేషు యత్పుష్టి స్తనువల్లిషు ॥ ౨౯
య ద్యౌవనసమారమ్భో యద్గతంచ మదోద్ధతమ్ ।
యచ్చ గీతాని రక్తాని యచ్చ నాటకకేళికా ॥ ౩౦
యల్లక్షణాని ధన్యాని యచ్చ దూతీప్రవృత్తయః ।
యచ్చ పద్మినికాముఖ్యజాతితద్భావవర్ణనమ్ ॥ ౩౧
తత్సర్వం నాశ మాపన్నం విశుక్రేణ హృతే రసే ।
రాజవంశేషు నష్టేషు రాజ్యశ్రీః ప్రపలాయితా ॥ ౩౨
గృహిణాం చాప్యసన్తానా ద్గృహశేషం కులం కృతమ్ ।
ఛిన్నేతు గృహసన్తానే గృహాః సర్వేపి శూన్యతామ్ ॥ ౩౩
సమ్ప్రాప్తాః కర్కశై ర్వృక్షై శ్శుష్కై స్తిలకై ర్వృతైః ।
కణ్టకై ర్గృధ్రైశ్చ జమ్బుకై రాక్రాన్తా శ్శోచ్యతాం గతాః ॥

బాలప్రవాళహృద్యాని మంజరీపుంజభాంజి చ ।
షట్పదీమాలహారీణి వ్యశుష్య న్విపినాని చ ॥ ౧౫
సస్యాని చ ప్రణష్టాని నష్టా హ్యుద్యానపం క్తయః ।
పద్మాకరా హృతా స్త్వైవ నిష్ఫలాశా నిరుత్పలాః ॥ ౧౬
నిర్మరాళా నిర్మృణాళా నిర్నీరాః పఙ్కశేషితాః ।
స్నుహికాష్ఠైః కరీరైశ్చ శాకోట్టై ర్విషదారుభిః ॥ ౧౭
సమాక్రాన్తా న్యరణ్యాని శుష్కాః పుణ్యాస్తు శాఖినః ।
భుక్తం న పోషకం తేషా మన్నా ద్యజని దేహినామ్ ॥ ౧౮
భుజ్యమానం చ తత్సర్వం విషవ ద్దేహనాశకమ్ ।
న రుచి ర్జాయతే తస్మా ద్భోజ్యవస్తుషు దేహినామ్ ॥ ౧౯
ముఖేచ శ్మశ్రురహితా శ్శస్త్రయుద్ధ పరాఙ్ముఖాః ।
స్త్రీసమ్భోగవిహీనాశ్చ క్లీబతాం భేజిరే నరాః ॥ ౨౦
రత్నాఙ్కురవిహీనా చ గతసస్యసముద్భవా ।
విశుష్కసరసీతోయా సదా స్వర్ణాహాశాలినీ ॥ ౨౧
సర్వత్రోషరభూయిష్ఠా పుణ్యజన్తువివర్జితా ।
పాషాణసికతాశేషా లతాకుంజవివర్జితా ॥ ౨౨
వీరణై రేవ సఞ్ఛన్నా వృథా వృద్ధై శ్చ నిష్ఫలైః ।
విరూపసర్వసంస్థానా కాష్ఠశేషమహాద్రుమా ॥ ౨౩
కృతా తేన దురాశేన విశుక్రేణ వసుంధరా ।

విషఙ్గకృతరసాతలపీడా.

అథో విషఙ్గనామాపి భణ్డాసురవరానుజః ॥ ౨౪
రసాతల మనుప్రాప్య నాగానాం సంక్షయం వ్యధాత్ ।

సహస్రాక్షౌహిణీయుక్త స్సచ దుర్మేధసాం వరః ॥ ౯౫
విషఙ్గో విషవ త్తీక్ష్ణో నాశయామాస పన్నగాన్ ।
బిలద్వారేషు యే సిద్ధా స్తత్ర పాతాళమణ్డలే ॥ ౯౬
సిద్ధస్త్రియశ్చ వివిధా బలిముఖ్యాశ్చ దానవాః ।
తేన సర్వే విషఙ్గేణ విగతాన్యోన్యసఙ్గమాః ॥ ౯౭
అనానన్దస్వభావాశ్చ దుఃఖమాత్రపరాయణాః ।
పరస్పరవ్యపేక్షత్వవిరహాః చూర్ణాన్యవృత్తయః ॥ ౯౮
అకస్మా దుదితక్రోధాః ప్రభూతకలహాకులాః ।
పాతాళవాసిన స్సర్వే విషఙ్గేణ కృతా జనాః ॥ ౯౯
ఏవం భణ్డాసుర శ్చణ్డః కనిష్ఠాభ్యాం సమాయుతః ।
జగన్తి త్రీణి దుర్బుద్ధి ర్బాధతే భూరివిక్రమః ॥ ౧౦౦
ధర్మ శ్చార్థశ్చ కామశ్చ త్రివర్గోఽయం రసే స్థితః ।
రసనాశా దసౌ నష్టః కేవలా శ్చాభవ జ్జనాః ॥ ౧౦౧
సర్వేషాం ప్రాణినా మఙ్గే పిబ ఇచ్ఛుక్లం చ శోణితమ్ ।
భణ్డాసుర స్తజ్జనితా న్గుణాంశ్చ సమబాధత ॥ ౧౦౨
వీర్యేణ ఖలు జాయన్తే గుణాః కాన్తిపురోగమాః ।
కాన్తి రుత్సాహ ఉల్లాసో విద్యా ధర్మశ్చ సత్కృపా ॥ ౧౦౩
ప్రీతిః ప్రబుద్ధతా చైవ శస్త్రాణి చ రణక్రమాః ।
శాస్త్రాణి కావ్యనాట్యాని గీతాని హసితాన్యపి ॥ ౧౦౪
లక్ష్మీవన్తి చ వస్త్రాని విచిత్రాణి వరాణిచ ।
తాని సర్వాణి భణ్డేన నాశితాని తనూభృతామ్ ॥ ౧౦౫

కాష్ఠేష్వపి స్నేహాశ్లేషా త్తేష్వ లగ్నో హుతాశనః ।
ధూమాయమానః ఘ్రాత్వా–రశ్మైరపి చ నాజ్వలత్ ॥ ౧౦౬
యథా దేహేషు సుఖాది తథా వృక్షేషు తద్రసమ్ ।
యథాత్ర ప్రాణినాం జన్మ తథా పుష్పఫలోదయః ॥ ౧౦౭
సమమేవ హి తత్సర్వం ప్రాణినాం వీరుధామపి ।
అత స్సమానదుఃఖం చ చరాచర మభూ జ్జగత్ ॥ ౧౦౮
రసఏవ పరం బ్రహ్మ రసఏవ పరా గతిః ।
రసోహి కాన్తిదః పుంసాం రసో రేత ఇతి స్మృతః ॥ ౧౦౯
రసో వై స రసం హ్యేవాయం లబ్ధ్వాఽనన్దీభవతి ।
వేదప్రామాణ్యసంసిద్ధ్యై రసః ప్రాణతయా స్థితః ॥ ౧౧౦
కో హ్యేవాన్యాచ్చ కః ప్రాణ్యా దిత్యపి శ్రుతిభాషితైః ।
ప్రాణాత్మకో రసః ప్రోక్తః ప్రాణదః కుమ్భసమ్భవ ! ౧౧౧
అష్టకాగ్రై శ్చ సంపీతః ప్రాపీత స్తుహినై రివ ।
నిశ్వాసమలినచ్ఛాయ మాత్మాదర్శం వ్యదమ్భయత్ ॥ ౧౧౨
చన్ద్రశ్చ సర్వదా జాతః క్షయీ పూర్ణతిథిష్వపి ।
తారకాశ్చైవ మాలిన్య మభజ న్కుమ్భసమ్భవ ! ౧౧౩
సా చ శైలసుతా వీతరాగా విన్యస్తభూషణా ।
యోగినాం వ్రత మాస్థాయ తప స్తేపే సుదారుణమ్ ॥ ౧౧౪
భవిష్యతి భవద్భర్తా కిం కరోషి వృథా రతే !
ఇత్యభివాణీప్రామాణ్యా జ్జీవితవ్యయనిస్పృహా ॥ ౧౧౫
యత్ర క్వాపి వనోద్దేశే తప స్తప్తు మనిన్దితా ।

ఆశ్వాసితా వసన్తేన ప్రతస్థే కామభామినీ ॥ ౧౧౬
వసన్తశ్చ గతో దుఃఖం మిత్రవ్యసనసమ్భృతమ్ ॥ ౧౧౬౪॥

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే భణ్డాసురపీడా
కథనన్నామైకోనవింశోఽధ్యాయః

—— o ——

ఇన్ద్రాదీనాం విష్ణుసమీపగమనం.

అగస్త్యః ॥

ప్రజ్ఞావతాం పురోగామి న్నశ్వానన! మయా శ్రుతమ్ ।
జననం భండదైత్యస్య తేన లోకవిమర్దనమ్ ॥ ౧
అథ తస్య వధః కేన కృతో విక్రాన్తిశాలినా ।
తత్సర్వ మధునా బ్రూహి కృతార్థత్వం యతో మమ ॥ ౨

అశ్వాననః :—

బ్రహ్మాదయః ప్రజానాథా మన్వాద్యాశ్చ మహాజనాః ।
ఇన్ద్రాదయ స్సురశ్రేష్ఠాః ప్రహ్లాదాద్యాశ్చ దానవాః ॥ ౩
అగ్న్యాదయశ్చ దిక్పాలా శ్చారణా స్సిద్ధగుహ్యకాః ।
సర్వే భణ్డాసురేణై తే పీడ్యమానా దురాత్మనా ॥ ౪
నిశ్శక్తయశ్చ నిస్సఙ్గా శ్శస్త్రవ్యాపారదుర్భరాః ।
తం జేతు మతిసత్వాఢ్య మసమర్థాః ప్రజజ్ఞిరే ॥ ౫
కింకర్తవ్యవిమూఢాశ్చ దుఃఖేన మలినాన్తరాః ।
క్షీరాబ్ధిశాయినం దేవ మనాదినిధనం హరిమ్ ॥ ౬

శరణం జగ్ము రత్యార్తా శ్చాతకా ఇవ తోయదం ।
సోఽపి కామస్య విరహా ల్లిప్సాశూన్యం చైవ పరాఙ్ముఖః ॥ ౭
సుషుప్తియోగ మాస్థాయ సుష్వాపానన్తవర్ష్మణి ।
అథ ప్రబోధిత స్తై స్తై స్తుతిభేదై ర్దివౌకసాం ॥ ౮
అజాగ్ర దమ్బుజాక్షోఽపి దీనా నేత్రా న్విలోకయన్ ।
బుద్ధ్వా చ తేషాం దేవానాం సమాగమనకారణం ॥ ౯
విజ్ఞానచక్షుషా విష్ణుః ప్రభవిష్ణు రువాచ తాన్ ।
కుశలం భవతాం దేవా! అథవా కుశలం కుతః ॥ ౧౦
మాలిన్యమేవ వక్త్రేషు వ్యాచష్టే కుశలక్షతిం ।
యథాపూర్వం న శోభన్తే భవన్తః కాన్తిభఙ్గినః ॥ ౧౧
ఉష్మాయమాణదోస్సారా నిస్సారా ఇవ జాగ్రతీ ।
కిఞ్చ బాష్పాయమాణాని చక్షూంషి కలుషాణ్యపి ॥ ౧౨
విచ్ఛాయాని చ వక్త్రాణి విశ్రాన్తాశ్చ పరాక్రమాః ।
అన్యత్వమివ సంప్రాప్తా భవన్తో భాగ్యసంక్షయాత్ ॥ ౧౩
సుఖస్వరూపో భగవా నానన్దాబ్ధి ర్మహేశ్వరః ।
య దధ్యాస్తే మహాపీఠం తద్వీర్యం మన్మథాత్మకం ॥ ౧౪
అదృశ్యతాం ప్రయాతేన తద్భక్తేన వినాశితం ।
సోఽపి భక్తోఽతిమాయావీ స్మరవ్యాపత్తిసమ్భవః ॥ ౧౫
తేజోమాత్రం వినష్టం వ స్తదుత్పన్నా గుణా అపి।
ఇద మిన్ద్రస్య కులిశం దైత్యస్త్రీగర్భపాతనం ॥ ౧౬
తేజోజ్వాలావియోగేన వర్తతే నిర్విషాహివత్ ।

శక్తి రేషా హుతభుజో నిశ్శక్తిః ప్రతిభాసతే ॥ ౧౭
కాలదణ్డస్య చణ్డస్య తేజ శ్శాన్తి ముపాగతం ।
ఖడ్గశ్చ నిరృతే రేష వికుణ్ఠిత ఇవాభవత్ ॥ ౧౮
పాశః పాశభృతో ప్యేష మృణాళ ఇవ దుర్బలః ।
ధ్వజం వా తస్య విచ్ఛాయం యష్టి ర్యక్షస్య నోజ్జ్వలః ॥ ౧౯
ఈశానస్య చ శూలేన ప్రశాన్తేనైవ భూయతే ।
సర్వేషామపి వో వక్త్ర మత్యన్తమలినీకృతం ॥ ౨౦
రాహుగ్రస్తస్య చన్ద్రస్య సమావస్థాం విగాహతే ।
అతో భఙ్గేన దుష్టేన పీడాం జానామి వః కృతామ్ ॥ ౨౧
అదృశ్యస్య దురాశస్య తస్యాదృశ్యై ర్మహాయుధైః ।
సర్వేషామపి గాత్రాణి కీలితానీవ దేహినామ్ ॥ ౨౨
అన్యేషాం కిన్ను వక్తవ్యం మమాన్యత్ర సురోత్తమాః !
లక్ష్మ్యాం వైరాగ్యమేవాసీ ద్వసుమత్యాం చ నిత్యశః ॥ ౨౩
న తచ్చరాచరే లోకే దేహ మస్తి శరీరిణామ్ ।
యన్న భణ్డాసురోద్దణ్డశస్త్రసమ్పాతమూర్ఛితమ్ ॥ ౨౪
బ్రహ్మాండగోళకే యే యే వర్తన్తే దేహధారిణః ।
దేవతిర్యఙ్నరాకారా స్తే చ సర్వేపి దుర్బలాః ॥ ౨౫
అహం బ్రహ్మా చ రుద్రశ్చ వయం కారణపూరుషాః ।
అండమధ్యే హి తిష్ఠామ స్తేనాస్మాక మపి జ్వరః ॥ ౨౬
అణ్డాతీతో మహాశమ్భు ర్నామ్నా కశ్చన పూరుషః ।
పరాశక్త్యా సమాశ్లిష్టో నిత్యం చిద్ఘనమూర్తిమాన్ ॥ ౨౭

న తస్య కామనాశోఽర్థం భంతద్దైత్యపరాభవః ।
స నిరూపో నిరాలమ్బో నిర్వికారః పరాత్పరః ॥ ౨౮
తస్యైవ హి ప్రసాదేన భవద్దైత్యవిమర్దనే ।
ఉపాయో భవతాం భావి సతు సర్వజ్ఞ ఈశ్వరః ॥ ౨౯
తస్మాత్తస్యైవ సర్వేశ వయం గమిష్యామ వాసవాః ।
స్తుతిం విదధ్మహే తేన శ్రీశ ఇష్టం విధాస్యతి ॥ ౩౦
ఇత్యుక్త్వా తే స్వయం సర్వే స్వర్గాయాస్త్వరాయాంతికాః ।
బ్రహ్మశక్రాదిభిర్దేవైః సంవృతస్తం సమాశ్రయత్ ॥ ౩౧
సర్వే దేవాః స్వనామాంకితాన్మణిస్తమ్భశోభితాః ।
దిగ్భ్రాన్తిన స్వమార్గాత్తే కైలాసం ప్రాపుస్తత్క్షణాత్ ॥ ౩౨
అష్టాభిస్తాం విభిన్నే తేజసాంగమహాద్యుతిః ।
అనేకయోజనాయామ మనన్తం సుసంస్థితే ॥ ౩౩
తేన రత్నైర్మహీ దేవా బహూ రత్నం సమాశ్రితాః ।
తత్ర చిన్మయ మాకాశం నిరాలమ్బం నిరఞ్జనమ్ ॥ ౩౪
అథో మణ్డల మధ్యాల మహానిర్మలమాగమమ్ ।
తత్రాకాశమయం శమ్భుం తుష్టువుః పరయా ముదా ॥ ౩౫

మహాశమ్భుస్తుతిః.

దేవాః :—

అద్వయం నిర్మలం శాన్తం మాయాతీత మజం మహః ।
నిరస్తగుణసంసర్గం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౩౬
దేవానామపి చావేద్య మధ్యేయం యోగినామపి ।

అనధ్యేయం చ వేదజ్ఞై ర్మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౩౭
న స న్నాస న్న సదస న్న ద్వయం నాద్వయం తథా ।
యస్య తేజఃప్రకాశం తం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ।
స్వయం వేద్యం స్వసంజాతం స్వయం ప్రభు మనంజనం ।
స్వయ మేకాంతనిర్విణ్ణం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౩౯
వేద్యం విత్తిశ్చ వేత్తా చ త్రిపుటీయం విసృత్వరీ ।
స్పృశంతి క్వాపి యన్నైతి త్స్వయ మేవ ముపాస్మహే । ౪౦
ధర్మాధర్మై స్తద్విపాకై స్సుఖదుఃఖైశ్చ యత్పృథక్ ।
అనాఘ్రాతం త మీశానం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౧
సౌరాణాం భాస్కరాకారం బ్రహ్మ చ బ్రహ్మవాదినాం ।
సౌగతానాం చ విజ్ఞానం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥
లోకాయతికముఖ్యానాం స్వభావమయవిగ్రహం ।
క్షణికానాం క్షణాకారం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౩
శూన్యం మాధ్యమికానాం చ సాంఖ్యానాం పురుషాత్మకం ।
పాతంజలానాం శాన్తం చ మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౪
కారూణాం విశ్వకర్మాణం జైనానాం శివరూపిణం ।
విష్ణుం చ పాంచరాత్రాణాం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౫
అర్ధేశ్వరం నిధివిదాం కామేశం కామసూత్రిణాం ।
వైశ్వానరం చ వైద్యానాం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౬
దయావతాం ధర్మదైవ ముగ్రాణాం చండదైవతం ।
కర్మతానా ముపాస్యాఖ్యం మహాశమ్భు ముపాస్మహే ॥ ౪౭

విప్రాణా మగ్నినిలయం హృత్స్థం యోగవతామపి ।
ప్రతిమాస్థ మబుద్ధీనాం మహేశమ్బ ముపాస్మహే ॥ ౪౯
సర్వేషా మాదిభూతం చ సర్వేషు మానిసన్నిహితం ।
సర్వాంతం చ సర్వేషా మనంతం మహేశమ్బ ముపాస్మహే ॥
త్వం న దృశ్యోఽసి సర్వేషాం న ధ్యేయోఽపి మహేశ్వర !
అస్మజ్జీవాతుసంసిద్ధ్యై చక్షుషాం నః పదం భవ ॥ ౫౦

విపరీతసమాచారై ర్దైత్యై ర్భ్రంశాదినిదానకైః ।
బాధితా స్స్మ మహేశమ్బ! చక్షుషాం నః పదం భవ ॥ ౫౧
దుర్బలా స్స్మ విధనా స్స్మ నీరసా స్స్మ శ్చ శఙ్కర !
అస్మా నుద్ధర కారుణ్యా చ్చక్షుషాం నః పదం భవ ॥ ౫౨
యది నో రక్షతి భవా న్స్వస్థా వస్మా స్పరాక్షితాః ।
తన్నైవ హి యతోఽస్మాకం చక్షుషాం నః పదం భవ ॥ ౫౩
ఇత్యేవం విష్ణునా ధాత్రా చేంద్రేణ చ కృతస్తుతిః ।
ఆవిర్బభూవ భగవా న్పరాశక్త్యా నిషేవితః ॥
కాలమేఘసమచ్ఛాయకణ్ఠశ్శూలకపాలభృత్ ।
ద్విభుజశ్చ త్రినేత్రశ్చ స్మయమానముఖామ్బుజః ॥ ౫౪
పరాశక్తిశ్చ చంద్రాభా చంద్రవచ్ఛీతలాకృతిః ।
అక్షస్రక్పుస్తకధరా దైవై ర్గణై రవలోకితా ॥ ౫౫
సర్వేషాం మూలభూతౌ తౌ దమ్పతీ కరుణాకరౌ ।
పరామహేశమ్బునాథా వదాతాం దర్శనోత్సవం ॥

భణ్డవధోపాయః

మహాశమ్భుశ్చ తానాహ స్మితప్రఫుల్లముఖామ్బుజః ।

శమ్భుః :—

యుష్మదాగమనం జానే యుష్మాన్ జానే పరాజితాన్ ॥

భణ్డాసురస్య దౌష్ట్యం చ జానామి జగదన్తకృత్ ।

ప్రళయ స్త్రివిధః ప్రోక్తో జగదన్తస్య సుప్రజాః ! ౭౯

మహాప్రళయనామాఽఽద్యః కామప్రళయ ఏవ చ ।

అవాన్తరశ్చ ప్రళయో నిత్యమానస్తతే ప్రతికం ॥ ౮౦

ప్రత్యణ్డం ప్రళయా ఏతే ప్రతికల్పం చ నిశ్చితాః ।

ప్రళయోద్ధారకా స్త్వేవ త్రయో దేవాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౮౧

మహతః ప్రళయస్యాఽహ ముద్ధారకతయా స్థితః ।

అవాన్తరలయస్యాస్య ముద్ధర్తా కమలాసనః ॥ ౮౨

కామప్రళయనోద్ధర్త్రీ లలితా పరమేశ్వరీ ।

ప్రత్యణ్డం ప్రతికల్పం చ సాఽఽవిర్భావం సమశ్నుతే ॥ ౮౩

ఇదానీం ప్రళయో జాతః కామికః కామనాశతః ।

మదంశేన మహేశేన కోపా ద్దగ్ధే మనోభవే ॥ ౮౪

తద్భస్మప్రోత్థితై ర్భణ్డముఖై రాకులితం జగత్ ।

వినష్టం చ విసారం చ మృతప్రాయ మభూ త్సురాః !

తస్మా దన్యాం తు లలితా సృష్టిం దేవీ కరిష్యతి ।

తా ముత్పాదయితుం యత్న మాతిష్ఠధ్వం సురోత్తమాః !

దేవాః :—

కథం తస్యా మహాదేవ్యా స్సముత్పత్తి ర్భవిష్యతి ?

కుత స్స్నానాత్ప్రయుక్త్యైః కేన వా కర్మణా భవేత్ ? ౬౭
(శ్రీ)మహాశివమ్మ్యాన్యైతాని సిద్ధిసృష్టిం ప్రవిచార్యతామ్ ।
త్వామేవ సర్వోపాయేన ప్రష్టుకామాః పరమేశ్వర ! ౬౮
శమ్భుః :—
తత్ర కల్పోక్త భవత్సిద్ధ్యై సమాచార్య దేవకర్మణి ।
సంప్రోక్షితస్య ప్రయతః స్నాతస్య సర్వకార్యస్య సిద్ధయే ॥ ౬౯
మహాయాగః ప్రకర్తవ్యో మహాహోమవిధానతః ।
మహాయాగే చ కర్తవ్యే హోతాఽహం వాయురూపధృక్ ॥
మమ విద్యాస్తి దేవాగ్ని స్సామాన్యాగ్నిస్తు హవ్యవాట్ ।
శుష్క—సర్వజలస్నిగ్ధ స్సప్తమః కుణ్డ మిష్యతే ॥ ౭౧
అభిఘార స్స్రుష్టసంస్కారః సశివః పఞ్చ సృష్టయః ।
పఞ్చానామపి సృష్టీనాం లక్షణాని కథయామి వః ॥ ౭౨
మానసీ ప్రథమా సృష్టి రథ జాంగాయనీ పరా ।
ఆర్ద్రే చైవ తృతీయా స్యా త్స్వేదజాఽన్యా తతోఽణ్డజా ॥ ౭౩
ఏషా పఞ్చవిధా సృష్టిః పురాణోక్తతయా భవేత్ ।
సృష్టేః పఞ్చవిధాయాస్తు వ్యతిరిక్తం తతో హి యత్ ॥ ౭౪
భూభూధరామ్బునాథాద్యం తేన నో హవ్యకల్పనమ్ ।
అగ్నిస్తు మే చిదాకాశే వహ్ని నైకీభవిష్యతి ॥ ౭౫
ఏవ ఏవం ప్రకారేణ మహాయాగః ప్రవర్త్యతామ్ ।
సర్వైరపి చ హోమాగ్నౌ భవద్భిర్జ్వలితార్చిషి ॥ ౭౬
పతనీయం ప్రయత్నేన మధ్వక్త్రపేరితై స్తథా ।

పశ్చాజ్జోహూయమానేషు సర్వేష్వపి చ వస్తుషు ॥ ౬౭
ఆవిర్భవిష్యత్యమలా మధ్యాహ్నార్కోల్లసత్తేజసః ।
చక్రాభిధరథారూఢా తత్[illegible] ॥ ౬౮
సమస్తసౌందర్యమయీ లలితాపరమేశ్వరీ ।
ఉత్థాయ సా మహావహ్నేస్సిన్దూరసన్నిభజాలినీ ॥ ౬౯
పుంరూపం స్వాత్మనో దేవీ కిఞ్చిత్సమ్పాదయిష్యతి ।
తదేవ కామరాజాఖ్యం పరమం బ్రహ్మ తత్పరః ॥ ౭౦
తాభ్యాముభాభ్యాం విశ్వస్య పశ్చాత్సముత్పత్తి ర్విధాస్యతే ।
సర్వం నవనవాకారం భవిష్యతి జగత్త్రయమ్ ॥ ౭౧
తస్యాః ప్రసాదమాహాత్మ్యా త్పూర్వతోఽప్యతిసున్దరం ।
ఉత్తిష్ఠన్తీ చ సా దేవీ కామోజ్జీవనకర్మణి ॥ ౭౨
సహసా స్మృతిమాత్రేణ ప్రత్యేష్యత్యస్త్రచతుష్టయమ్ ।
ఐక్షవం ధనురేకం స్యా దన్యత్పుష్పేషుపఞ్చకం ॥ ౭౩
పాశస్తృతీయ మస్త్రం స్యా త్తురీయాస్త్రం మహాసృణిః ।
ఏతైరేవ చతుర్భిస్తై రాయుధై ర్లలితేశ్వరీ ॥ ౭౪
భణ్డాసురస్య సంహారం కరిష్యతి న సంశయః ।
ఉజ్జీవనం చ కామస్య కరిష్యత్యవలోకనాత్ ॥ ౭౫
యుష్మాకమపి సర్వేషాం చిదగ్నౌ హవ్యతాజుషామ్ ।
త్యక్తప్రాణశరీరాణాం నవాకారా న్విధాస్యతి ॥ ౭౬
అత ఏవంప్రకారేణ కర్తుం యాగం మహత్తరం ।
సమ్మతి ర్యది యుష్మాకం తదాఽహం ప్రయతే సురాః ! ౭౭
అన్యథా భణ్డదైత్యేన్ద్రపీడితసర్వస్వతేజసామ్ ।

ప్రాణమాత్రం తు శిష్టం వ స్తచ్చ ప్రాయో వినఙ్క్ష్యతి ॥ ౧౮
యుష్మత్ప్రాణా దక్షస్య నాశ ఏవ న సంశయః ।
తస్మా ద్యత్నమిమం కృత్వా తదుత్పత్తి ర్విధీయతాం ॥ ౧౯
ఇత్యుక్తం శమ్భునాఽనేన సమాకర్ణ్య వచ స్సురాః ।
బభాషిరే భృశం హృష్టా నమస్కృత్య ముహుర్ముహుః ॥ ౨౦
తథాఽస్తు భవతోఽభీష్టం యత్కర్తు ముచితాయతే ।
కర్తవ్య మేవ తద్దేవ! నాత్ర కార్యా విచారణా ॥ ౨౧
వయం కృతాగ్రా జాతాస్స్మ శ్చిదగ్ని హావ్యతాం గతాః ।
త్వత్సంవిదగ్ని విప్లుష్టాః ప్రాప్స్యామో నూతనాం తనూమ్ ॥
ఇతికర్తవ్యతా యాఽస్య కల్పస్యాస్య మహీయసః ।
తాం త్వమేవ మహాసహోత్రా కరిష్యసి న సంశయః ॥ ౨౩
న కిఞ్చిత్త్వ వయం విద్మో యదుచితం తత్సమాచర ।
ఇత్యుక్తే సతి గీర్వాణైః ప్రసన్నాత్మా శమ్భు రీశ్వరః ॥ ౨౪
అస్త్వి మాగమ త్రేవ్యా సహా సహా శాన్త్వితః ।
తే చ దేవాః ప్రహృష్టాస్తాకరణా స్తేన వస్త్రనా ॥ ౨౫
దిక్షు నిర్భిన్నబ్రహ్మాణ్డాన్యావిజా తేన చాగతాః ।
పున స్త్వద్వార మప్రస్తైః పథాయ సుమహా స్తైర్దైః ॥ ౨౬
యథా యథా గృహం జన్మ ర్మహాయోగాభికాంక్షిణః ।
స చ దేవో మహాశమ్భు ర్మహాయోగచికీర్షయా ॥ ౨౭
లోకానా ముపకారాయ పరాశక్త్యా సమన్వితః ।
అణ్డా ద్బహి శ్చిదాకాశమయజ్ఞ-నమహాగృహాత్ ॥ ౨౮

ప్రవివేశాండమధ్యం తు సూత్మ్యాయాస స్వనాతసః ॥ ౯౦౪

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే శ్రీ...నాం విశ్వాసమీరాస
గమనాదికథనం నామ ...ఽధ్యాయః.

—— () ——

మ హా యా గ వి ధా న ము

అగస్త్యః :—

హయగ్రీవ! మహాప్రాజ్ఞ! విచిత్రం ప్రస్తుతం త్వయా ।
మహాయాగోఽభవత్కీదృక్కింఫలో జగతాం ప్రియః ॥ ౧
విస్తరేణ మమాచక్ష్వ తత్ర మే కౌతుకం మహత్ ।
సంక్రమాయమహాణమపి యత్పారాయణ్యాయ కల్పతే ॥ ౨

హయగ్రీవః :—

కథయామి మహాప్రాజ్ఞ! మహాయాగం మహోదయమ్ !
పఠితం సర్వపాపఘ్నం శ్రుతం సర్వమనోహరమ్ ॥ ౩
ఆవర్తితం తు సంస్థేద్యై తద్బ్రహ్మమృత్యుభయాపహమ్ ।
ఏకవారం శ్రుతం చేత్స్యాత స్మహాయాగప్రసక్తకమ్ ॥ ౪
రాజసూయసహస్రస్య ధత్తే ఫలమనుత్తమమ్ ।
శ్రీమహాశమ్భునాథస్స ప్రవిశ్యాగ్నిం మహత్తరమ్ ॥ ౫
స్వయం హోతాఽభవత్తత్ర యజ్ఞపత్నీ పరాఽభవత్ ।
లలితాయా మహావిద్యాముచ్చరం త్స్వాత్మసంవిదమ్ ॥ ౬
సప్తస్కన్ధమహావాయుమయమాత్మానమాతనోత్ ।

పరాశక్త్యమ్బికా చాస్య క్రియాశక్తిః కిలాఽభవత్ ॥ ౭
తయా ప్రబలయా యుక్తః శ్రీమహాశమ్భునాథకః ।
వాయురూపం సమాస్థాయ ధునీతే స్మ జగత్త్రయమ్ ॥ ౮
ప్రవేపమానం త్రైలోక్యం మహాశమ్భునభస్వతా ।
విలోక్యాఙ్గిరసో దేవా స్వమారబ్ధం మహామఖమ్ ॥ ౯
స మహాశమ్భు స్థాయ విధున్వన్భువనత్రయమ్ ।
సప్తమం తత్పలఘం సుస్థాస్థం సమకోపయత్ ॥ ౧౦
శోషితే సప్తమే సిన్ధౌ శామ్భవానలతేజసా ।
ఆపాతాలగభీరాఽభూద్దవీదీర్ఘా మహాఖనిః ॥ ౧౧
తాం సాగరఖనిం దేవో హోమకుణ్డం ప్రకల్పయన్ ।
సమస్తముద్భిదాం జాలం చతుర్థా వ్యభజత్ప్రభుః ॥ ౧౨
ఉద్భిజ్జాలచతుర్థాంశం రాశీకృత్య మహాఖనౌ ।
సింహాసనమహావిద్యాం జపన్స్థాణ్వాకారమాస్థితః ॥ ౧౩
తేన ఘోరేణ మహాకాలరశ్మినాధ్యాత్తవిగ్రహాః ।
ఆమూలమాబ్రహ్మబిలం తస్య జ్వాలా చిచ్ఛిఖీ ॥ ౧౪
తం సంవిదనలం ఘోరప్రోద్దామదన్తరాత్ ।
వవామ వామదేవోఽయం స చ లగ్నో మహాఖనిమ్ ॥ ౧౫
అథ సాగరకుణ్డస్థ ముద్భిజ్జాలసమాగతః ॥
జజ్వాల వితతజ్వాలాజటాలః శామ్భవానలః ॥ ౧౬
ఏవం ప్రణీయ సద్విద్యాప్రాన్త మగ్నిం చిదాత్మకం ।
తారకాపుష్పనికరైః పరితః కుణ్డ మార్చయత్ ॥ ౧౭
తత్రాగ్నే రష్టధా మూర్తిం సఙ్కల్ప్యాభ్యర్చయచ్ఛివః ।

షట్కార్త్రిమపి చాభ్యర్చ్య మధ్యే మూర్తిత్రయం తథా ॥ ౧౮
ఏవం ప్రకారం సంస్కార మగ్నౌ వ్యధిత శమ్భురాట్ ।
జాతవేదా స్సప్తజిహ్వో హవ్యవాహన ఏవ చ ॥ ౧౯
అశ్వోదరశ్చతుర్థస్స్యా ద్వైశ్వానర నామా పరః ।
కౌమారతేజాః షష్ఠస్స్యా ద్విశ్వదేవముఖా అపి ॥ ౨౦
భూత్యష్టౌ మూర్తయో వహ్నే స్తథ మూర్తీస్త్రిమధ్యవే ।
సహస్రార్చి స్స్వస్తిపూర్ణ ఉత్తిష్ఠపురుషస్తథా ॥ ౨౧
ధూమవ్యాపీ సప్తజిహ్వో ధనుర్ధర ఇతీహా పట్ ।
అథ వైశ్వానరో విష్ణు పురుషో చ తృతీయకః ॥ ౨౨
చిత్పిఙ్గళ ఇతి ఖ్యాత స్త్రిధా మూర్తిస్తు శుష్మణః ।
అథ జిహ్వా స్సంవిదగ్నే స్సప్తధాభ్యర్చ్యయచ్ఛివః ॥ ౨౩
హిరణ్యా కనకా రక్తా కృష్ణా తథైవ చ సుప్రభా ।
అతిరక్తా చ షష్ఠీ స్యా ద్బహురూపా చ సప్తమీ ॥ ౨౪
ఏవం సంపూజ్య జిహ్వాస్తు క్రమాత్సంవి ద్గృహానలే ।
పుష్కలావర్తకా దర్వీ గృహీత్వా మహోజ్జ్వలాం మహాఘనాః ॥ ౨౫
అథ సర్పిస్సముద్రస్య సర్పి రాదాయ సర్వశః ।
మహాజలదదర్వ్యా చ జుహావాగ్ని స్స్వహానలే ॥ ౨౬
శ్రీశమ్భురాజరంహస్వినారుతతేపిరితే స్తతః ।
పుష్కలావర్తక స్సర్పిస్సముద్రం సకలం పపౌ ॥ ౨౭
సహస్రధా లక్షధాచ కోటిధా జ్ఞానపావకే ।
ధారా ఘృతస్య సంపేతు రేకైకాః పర్వతోపమాః ॥ ౨౮

ఏత త్తిస్ష్వాజ్యధారాసు ప్రజజ్వాల హుతాశనః ।
శతయోజనపర్యంత మూర్ధ్వజ్వాలాః ప్రసారితాః ॥ ౨౯
ఉద్భిజ్జాలచతుర్థాంశం పున స్త్రేతా సమాక్షిపత్ ।
పునశ్చ పుష్కలావర్తదర్వ్యా దధిపయోనిధిం ॥ ౩౦
జుహావ శ్రీమహాశమ్భు ర్నేత్రస్వజ్వాలితే ఽనలే ।
ద్విశతం యోజనానాం చ జజ్వాల జ్వలనో ఽనలః ॥ ౩౧
ఉద్భిజ్జాలచతుర్థాంశం పునః స్సమిధ మక్షిపత్ ।
అథేక్షుసారజలధిం పుష్కలావర్తకస్రుచా ॥ ౩౨
జుహావ తీవ్రసజ్వలనే శ్రీశామ్భవసమీరణః ।
తేన మత్త ఇవాఽత్యర్థం నృత్యన్నివ మహాద్యుతిః ॥ ౩౩
త్రిశతం యోజనానాం చ ఊర్ధ్వం జజ్వాల దీప్తిభిః ।
అథ మద్యసముద్రం చ మహాజలదదర్విభిః ॥ ౩౪
ఆదాయ సకలం శమ్భు రజుహోద్ దీప్తపావకే ।
తేనాత్యన్తమదోన్మత్తజ్వాలశామ్భవశుష్మిణః ॥ ౩౫
చతుశ్శతం యోజనానాం జజ్వాలోర్ధ్వం హుతాశనః
సర్వ మప్యుద్భిదాం జాలం సమాధాయ హుతాశనే ॥ ౩౬
లవణామ్బునిధిస్రోత స్సమస్తం స్రుచ్యధారయత్ ।
జుహావ చ తత స్తీవ్రే సాంవిదే హవ్యవాహనే ॥ ౩౭
తత శ్చటచటాత్కారో మహానాసీ ద్భయఙ్కరః ।
తేన భణ్డాదిదైత్యానాం చేతాంసి ప్రచకమ్పిరే ॥ ౩౮
అథ క్షీరసముద్రం చ మహావారిదదర్విభిః ।

గృహీత్వా సకలం శమ్భు రజుహో త్స్వర్గతేజసి ॥ ౩౯
రుద్రాట్టహాసదహనశిఖాజ్వాల స్తేనాఽనలజ్వాల చిహ్నితే ।
ఘోరనిర్ఘాతనిర్భిన్నస్ఫుటితాచలసన్నిభః ॥ ౪౦
ఇత్థం సిన్ధుషు సర్వేషు స్థలజేష్వేషు శమ్భురాట్ ।
లోకాం జుహావాషుః క్రమశః ప్రావర్తత మహానలే ॥ ౪౧
అథ స్వేనైవ సత్వేన ధారయ న్స్వానీ మహః ।
నాయురూప స్సహస్రేణ శేషాద్యా స్ఫణిపుంగవాః ॥ ౪౨
తే తేన రంహసాఽఽకృష్టా స్స్ఫురత్ఫణమణిప్రభాః ।
ద్యోతయంత ఇవాకాశం బద్ధాంజలిపుటా ముదా ॥ ౪౩
తక్షకకర్కోటకముఖాః పేతు స్తస్మి న్హుతాశనే ।
ఇత్థం హుత్వా మహానాగా న్సృష్టౌ దిక్కుంజరా నపి చ ॥ ౪౪
అజుహో చ్ఛమ్భు నాథోఽయం మదక్లిన్నకటస్థలాన్ ।
అన్యథా ఏవ దిక్కాగాః ప్రీతాంతఃకరణా ముహుః ॥ ౪౫
రక్తపద్మాకరమివ ప్రావిశ న్హవ్యవాహనం ॥
అథ భారతవర్షస్థా న్సముద్రా న్రాజభి స్సహ ॥ ౪౬
భద్రాశ్వముఖ్యవర్షస్థా న్సస్యాన్యా సమితౌజసః ।
ఉత్తరాంశ్చ కురూ న్ప్రాచ్యా నుదీచ్యా న్మధ్యదేశగాన్ ॥ ౪౭
నానాదేశగతా న్మర్త్యా న్నానాద్వీపసమాశ్రితాన్ ।
సర్వా నానీయ జుహ్వా తా నజుహో జ్వలితేఽనలే ॥ ౪౮
ఇత్థం రసాతలద్వన్ద్వే నిశ్శేషఫణిమాను షే
జ్యోతిశ్చక్రగతాం త్సర్వా న్గ్రహారాశిసమాయుతాన్ ॥ ౪౯
నక్షత్రతారాసంయుక్తా న్విశ్వనిర్భాసకత్విషః ।

తేజశ్శరీరిణో దేవాం జుహావ జ్వలితానలే ।
అథ శక్రాదయో దేవా దిక్పాలా శ్చాగ్నిసంయుతాః।
అసురాశ్చైవ గంధర్వా శ్చారణాశ్చైవ గుహ్యకాః । ౪౧
కిన్నరా గరుడాః కింపురుషా స్సాధ్యా స్సిద్ధాశ్చ ఖేచరాః ॥
దేవయోనిప్రభేదాశ్చ సర్వే సంతోషశాలినః । ౪౨
సుస్నాతా శ్శుద్ధవస్త్రాఢ్యా నానాభూషణధారిణః ।
బద్ధాంజలిపుటాః ప్రీతిహాస సముత్ఫుల్లదాననాః ॥ ౪౩
స్వైస్స్వై శ్చ వాహనై ర్యుక్తా స్స్వైస్స్వై ర్వస్త్రైః పరిచ్ఛదైః
భండేన దూషితాం స్వాంగా స్స్వవమాస్త్రాం సముద్యతాః ॥
అపతం త్సాంవిదే శేన సహితాః కామ్యాలశేషు ।
ఆదిత్యా వసవోఽష్టౌ చ రుద్రా పితృగణా స్తథా ॥ ౪౪
ఏకాదశ మహారుద్రా శ్చన్ద్రాగ్నిసముజ్జ్వలాః ।
సమం నిజైః పారిషదై ర్భృత్యైశ్చ గణనాయకైః ॥ ౪౬
అపత చ్ఛంభునానేన నియమానాం మహాసతీ ।
సనందసనకాద్యైశ్చ యోగిభిః పరమార్థిభిః ॥ ౪౭
భృత్యైశ్చ వివిధై స్సర్గో విష్వక్సేనపురోగమైః ।
నిజైః పంచాయుధై స్సర్గో లక్ష్మ్యా సాకం మనస్వయా ॥ ౪౮
భూతేశ్వర్యా చ స్ఫురత్కాన్త్యా సానందస్మితమాంసలః ।
స్వర్గ్యై రనుచరై స్సార్థం భగవా నబ్జలోచనః ॥ ౪౯
జ్ఞానాగ్ని మభిసృత్యాంతం ప్రవివేశ జగన్మృదే ।
నన్దిభృంగిమహాకాళప్రముఖైశ్చ గణేశ్వరైః ॥ ౫౦
ఆనీలకన్ధర శ్చన్ద్రచూడో గఙ్గావతంసభృత్ ।

భోగిభూషిత సర్వాంగో భస్మోద్ధూళితవిగ్రహః ॥ ౬౧
స్వమూర్ధాంగస్వరూపేణ శమ్భునాంశేన దర్శితః ।
ప్రవివేశ మహాజ్వాల ముజ్జ్వలం చిద్ధుతాశనం ॥ ౬౨
బ్రహ్మణా ప్రేరితా స్సర్వే హ్యపి సృష్టికోటయః ।
అపత స్తత్పరస్సృష్టా జ్వాలగ్రాసే హుతాశనే ॥ ౬౩
తారకాద్యా దురాత్మానో దైత్యాద్యాశ్చ మహాసురాః ।
తత్కర్మ సువినిందంతః ప్రమత్తా శోక మూర్ఛితాః ।
అథ బ్రహ్మా స్వసదృశై ర్మరీచిప్రముఖై స్సహ ।
బ్రహ్మభి స్తాపసైరన్యైశ్చ సత్యలోకనివాసిభిః ౬౪
సహ సంతుష్టహృదయై ర్వ్యక్తః కమలవిష్టరః ।
స్మయమానముఖాంభోజ శ్చతుర్వక్త్ర్యా కృతస్తుతిః ॥ ౬౬
సావిత్ర్యా చైవ గాయత్ర్యా సరస్వత్యా చ సంయుతః ।
నిజవాహనహంసేన తత్ప్రసూతైః ఖగై స్సమం ॥ ౬౭
ప్రవివేశ మహాజ్వాలాలంఘితాశం హుతాశనం ।
ఏవం ప్రకారత స్సర్వా న్మానసా నౌద్భిజానపి ॥ ౬౮
జరాయుజా నణ్డజాంశ్చ స్వేదజాంశ్చ శరీరిణః ।
జుహావ స్మ మహాహోతా శ్రీమహాశమ్భుమూర్తికః ॥
అవశిష్టా కేవలోర్వీ నిర్వృక్షా శ్చాపి భూధరాః ।
అవశిష్టో మహాయాగహోతా వాతోపి శామ్భవః ॥ ౭౦
అన్యత్సర్వం హుతం తత్ర మహతి జ్ఞానశుష్మణి ।
దర్శనాని చ సర్వాణి విద్యాస్సర్వాశ్చ భూరయః ॥ ౭౧

నానావిధాని చాన్యాని మతాని మతశాలినామ్ ।
సుహుతాని హుతాశేస్మిన్నాదిశామ్భవవాయునా ॥ ౭౨
ఇత్థం శమ్భుమహేశేన హుతైస్సర్వైశ్చ వస్తుభిః ।
ఊర్ధ్వాణ్డాభిత్తిపర్యన్తం జ్వలద్భిస్తత్ర ఉమద్బుధః ॥ ౭౩
స నిత్యహోతా పరమశ్శమ్భునాథోఽపి విస్మయః ।
పరాశక్త్యాఽఖిలం హుత్వా స్వాకారం ప్రత్యపద్యత । ౭౪
సమ్ప్రపన్ననిజాకారో వాయురూపం పరిత్యజన్ ।
ఆజుహావ చిదగ్నిస్థాం కారికాష్టకపాఠకః ॥ ౭౫
విశ్వరూపిణి! సర్వాత్మే! విశ్వభూతైకనాయికే !
లలితాపరమేశాని! సంవిద్వహ్నేస్సముద్భవ ॥ ౭౬
ఆనన్దరూపిణి పరే జగదానన్దదాయిని !
లలితాపరమేశాని! సంవిద్వహ్నేస్సముద్భవ ।
జ్ఞాతృజ్ఞానజ్ఞేయరూపే! మహాజ్ఞానప్రకాశిని!
లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నేస్సముద్భవ ॥ ౭౭
లోకసంహారరసికే! కాళికే! భద్రకాళికే !
లలితాపరమేశాని! సంవిద్వహ్నేస్సముద్భవ ॥ ౭౮
లోకసన్త్రాణరసికే మఙ్గళే సర్వమఙ్గళే !
లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నేస్సముద్భవ ॥ ౮౦
విశ్వసృష్టిపరాధీనే విశ్వనాథే విశఙ్కటే !
లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నేస్సముద్భవ ॥ ౮౧
సంవిద్వహ్నిహుతాశేషసృష్టిసమ్పాదితాకృతే !

లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ ॥ ౭౨
భణ్డాద్యై స్తారకాద్యైశ్చ పీడితానాం సతాం ముదే ।
లలితాపరమేశాని సంవిద్వహ్నే స్సముద్భవ ॥ ౭౩

శ్రీలలితాప్రాదుర్భావః.

ఇత్యష్టకారికాపాఠం కుర్వాణే శమ్భునాయకే ।
ఆవిర్బభూవ చిద్వహ్నే ర్లలితాపరమేశ్వరీ ॥ ౭౪
చతుర్యోజనవిస్తారం దశయోజన ముచ్ఛ్రితమ్ ।
నవపర్వసమాయుక్తం సర్వతేజోమయాకృతిమ్ ॥ ౭౫
చతుర్వేదమహాచక్రం పురుషార్థమహాహయమ్ ।
ఆనన్దధ్వజసంయుక్తం త్రైలోక్యరథనాయకమ్ ॥ ౭౬
సర్వాగ్రే బిన్దుపీఠేన సహితం బ్రహ్మచారిణా ।
మేరుప్రస్తారరూపాఖ్యం చక్రరాజరథోత్తమమ్ ॥ ౭౭
ఆరూఢా లలితాదేవీ స్వయం ప్రథమ ముద్గతా ।
పశ్చా త్స్త్రీత్వం సముత్సృజ్య పుంరూపం స్వాత్మనాఽసృజత్ ॥
స్వపుంరూపమయం దేవం శ్రీకామేశ్వరనామకమ్ ।
జగతా ముపకారాయ సృష్ట్యర్థం పతి మాతనోత్ ॥ ౭౯
తేనాశ్లిష్టా భగవతీ శ్రీకామేశ్వరకామినా ।
వాఞ్ఛామాత్రేణ చత్వారి మహాస్త్రాణ్యమ్బికాఽసృజత్ ॥
పాశాఙ్కుశైక్షవధనుర్బాణాయుధలసత్కరా ।
ఉద్యత్సహస్రచణ్డాంశుప్రతిమానవపుర్ద్యుతిః ॥ ౮౦
చన్ద్రార్ధానద్ధమకుటా కుచభారేణ మన్థరా ।

సదా షోడశవర్షీయా స్మయమానముఖామ్బుజా ॥ ౯౨
సర్వాభరణశోభాఢ్యా సర్వసౌన్దర్యరూపిణీ ।
త్రైలోక్య మమృతాకారై స్స్నపయన్తీవ వీక్షణైః ॥ ౯౩
దదృశే శమ్భునాథేన మహాహర్షోత్ఫుల్లనయనః ।
తేన నానావిధై స్స్తోత్రై ర్వేదార్థై ర్మన్త్రగర్భితైః ॥ ౯౪
స్తుతా సా లలితాదేవీ నాథితా చ ముహుర్ముహుః ।
ఆత్మాసనం బహుధా కృత్వా శ్రీసింహాసనసంస్థయా ॥ ౯౫
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానశక్రాదిసురరూపతః ।
ప్రచక్రమే భగవతీ లలితాపరమేశ్వరీ । ౯౬
కామేశ్వరేణ సంయుక్తా పరానన్దస్వరూపిణీ ।
అథ సోమాత్మకాద్వామనేత్రాద్బ్రహ్మా తథా రమా ॥ ౯౭
దక్షిణాత్సూర్యరూపాచ్చ లలితాయా విలోచనాత్ ।
విష్ణుశ్చైవ మృడానీ చ దేవ్యౌ జన్మ ప్రాపతు శ్శుభమ్ ॥ ౯౮
అథ రుద్రశ్చ వాగ్దేవీ లలితాయా విలోచనాత్ ।
వహ్నిరూపాదథైతేషాం సమ్భవం కుమ్భసమ్భవ ! ౯౯
బ్రహ్మలక్ష్మ్యౌ తటిత్కాన్తీ విష్ణుగౌర్యౌ ఘనద్యుతీ ।
శర్వవాగ్దేవతే శుభ్రే సౌన్దర్యం చ పరస్పరమ్ ॥ ౧౦౦
తాసాం వినిమయం చక్రు ర్భార్యార్థే నచ తేఽఖిలాః ।
లక్ష్మీర్విష్ణోరభూజ్జాయా శర్వాణీ శర్వభామినీ ॥ ౧౦౧
సరస్వతీ బ్రహ్మణశ్చ పత్న్యభూత్కుమ్భసమ్భవ !
సకళత్రాంశ్చ తాన్దేవా న్ప్రీణితా న్వీక్ష్య చామ్బికా ॥ ౧౦౨

అదిదేశ జగత్స్రష్టుం పాలనం హర్తుం తథైవ హి ।
కుమారా లలితాదేవ్యాః సృష్ట్యాదికృతయే సదా ॥ ౧౧౩
స్వం స్వం స్థానం యయుః ప్రాప్య సనకాదిమునీశ్వరాః ।
సర్వం విశ్వం సమభవత్ ప్రసాదాల్లలితాంబికే ।
లలితాపరమేశాన్యాః ప్రసాదాదేవ నాన్యథా ॥ ౧౧౪

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే మహాయాగవిధాన
లలితావిర్భావో నామ త్రింశోధ్యాయః

లలితాకృతజగత్సృష్టికథనమ్

అగస్త్యః :—
అశ్వానన! మహాప్రాజ్ఞ! మహాయాగశ్శ్రుతో మయా ।
విశ్వం లలితయా సృష్టం శ్రోతుమిచ్ఛామి బోధయ ॥ ౧
హయగ్రీవః ॥
ఆవిర్భూయ మహాదేవీ తస్మాదగ్నేశ్చిదాత్మకాత్ ।
లలితాపరమేశానీ ససర్జ సకలం జగత్ ॥ ౨
కేశపాశేన తిమిరం ససర్జ జగతాం పురా ।
త్రిభిర్నేత్రైస్ససర్జ శ్రీ రవీన్దువిభావసూన్ ॥ ౩
ఫాలముక్తాకలాపేన తారాజాలమసౌ సృజత్ ।
పాలీవతంసముక్తాభిః ప్రససర్జ నవగ్రహాన్ ॥ ౪
ఆజ్ఞాచక్రం సమస్తం చ దణ్డనీతిం ప్రసూయసీ ।

విశ్వచక్రోపకారాయ శ్రీవిద్యామసృజదమ్బికా ॥ ౬
నిశ్శ్వాసమారుతైర్వేదాన్ ఋచం సామ యజుస్తథా ।
అథర్వాణం మహామంత్రం సుషుమ్నాస్యేన చాసృజత్ ।
కావ్యనాట్యాద్యలంకారా నసృజ న్మధురోక్తిభిః ।
సరస్వతీం జిహ్వాయా చ ససర్జ సకలప్రసూః ॥ ౭
చుబుకేన చకోరాక్షీ వేదాంగాని ససర్జ షట్ ।
మీమాంసాం న్యాయతంత్రం చ పురాణం ధర్మసంహితాం॥ ౮
కణ్ఠోర్ధ్వరేఖతంత్రేణ ససర్జ సకలామ్బికా ।
ఆయుర్వేదం ధనుర్వేదం కణ్ఠమధ్యమరేఖయా ॥ ౯
గాంధర్వం శిల్పశాస్త్రం చ [illegible] రేఖయా ।
చతుష్షష్టిశ్చ విద్యానాం కణ్ఠపార్శ్వభువాఽసృజత్ ॥ ౧౦
ఛందాంసి చాంసదేశేన [illegible] ।
అష్టౌ కులమహీంద్రాంశ్చ స్తనాభ్యామసృజత్ త్రిపురా॥ ౧౧
పార్శ్వాభ్యాం [illegible] సకలా అపి ।
ఆనందనిత్యం మనసా లజ్జా సృష్ట్వా చ బాహునా ॥
రోమావళ్యా సముద్రాంశ్చ శేషాదిఫణినాయకాన్ ।
కరాంగుళీభిః కామస్య బాణాన్ పంచ ససర్జ సా ॥ ౧౩
కరాంగుళినఖే[illegible] మత్స్యాద్యా దశకా స్తనూః ।
మత్స్యః కూర్మో వరాహశ్చ నారసింహోఽథ వామనః ॥ ౧౪
రామో రామశ్చ రామశ్చ కృష్ణః కల్కి- రిమే దశ ।
ప్రాతస్సంధ్యాం సాయం సంధ్యాం పాణిరక్తత్విషాఽసృజత్॥

ఇంద్రశ్చాగ్నిశ్చ ముఖతః ప్రాణా ద్వాయు రజాయత ।
నాభ్యా ఆసీ దంతరిక్షం శీర్ష్ణో ద్యౌస్సమవర్తత ॥ ౧౬
పద్భ్యాం భూమిశ్చ జనితా ధర్మాధర్మౌ చ వీక్షణాత్ ।
స్మితేన పరమానందం ససృజే చాముపన్యహో ॥ ౧౭
పురుషం నాభిమండేన ప్రకృతిం నాభిమూలతః ।
మహత్తత్వం నితమ్బేన ససర్జ జగదమ్బికా ॥ ౧౮
ఊరుమూలా దహంకార స్తన్మాత్రాశ్చైవ జానుతః ।
జంఘాయాః పంచభూతాని జగన్మాతుశ్చ జజ్ఞిరే ॥ ౧౯
గుల్ఫేన సప్తజలధీ న్సప్తద్వీపాం శ్చక్రవాళకం ।
పాదామ్బుజతలేనాపి రసాతల మథాసృజత్ ॥ ౨౦
రోమజాలం జగన్మాతు ర్వ్యావదస్తి ఘటోద్భవ !
గావో హ జజ్ఞిరే తస్మా త్తస్మా జ్జాతా అజావయః ॥ ౨౧
బ్రాహ్మణా ముఖత స్తస్యా స్సముత్పన్నా దీప్తశోచిషః ।
అత స్తే ముఖసంజాతా విద్యాతన్త్రాః ప్రకీర్తితాః ॥ ౨౨
బాహుదేశా త్సముత్పన్నాః క్షత్రియాః క్షాత్రజీవినః ।
అథ తస్యా జగన్మాతు రూరుజా వణిజోఽభవన్ ॥ ౨౩
అత స్తే లాభసమ్పన్నాః కృషైర్గోరుదృఢాసనైః ।
పద్భ్యాం శూద్రా అజాయంత తస్యాః కామేశయోషితః ॥ ౨౪
అతస్తే పాదసంచారై ర్ద్విజశుశ్రూషకా స్స్మృతాః ।
ఉద్గతా రోమకూపేభ్యో లలితాయా మహౌజసః ॥ ౨౫
ఉద్భిజ్జానాం సమస్తానాం సృష్టిః కుమ్భసముద్భవ !

సైన్యేదీ సృష్టి స్త్వేదబాలా స్సంధ్యా జ్జారాయణీ పునః ॥ ౨౬
ఆజ్ఞే చ సుల్లభిన్నాభా స్త్రం సృష్టిస్తస్యా స్సముద్గతా ।
నాసత్యౌ నాసికాభాగా దస్పృశ్యేతాం మహౌజసా ॥ ౨౭
కీర్తి ర్దంతప్రభాయాశ్చ పుష్టి రాస్యస్థసమ్పదః ।
కాంతి స్తస్యా గండఫాలా త్సంప్రవృత్తా ఘటోద్భవ ! ౨౮
హృదయాచ్చ పరాశక్తే రకలంకశశిప్రభా ।
సమస్తమాతృకారూపా బాలాం తా ర్త్రీయరూపిణీ ॥ ౨౯
బుద్ధేశ్చ లలితాదేవ్యా శ్శ్యామలా పరమేశ్వరీ ।
వీణాశుకలసత్పాణి ర్జాతా సంగీతయోగినీ ॥ ౩౦
అహంకారా త్సముత్పన్నా మేఘశ్యామల విగ్రహా ।
మహావార్తాలికా దేవీ ఘోరశక్తిసముజ్జ్వలా ॥ ౩౧
స్మితా ద్విఘ్నేశ్వరో జాతో మదక్లిన్నకటస్థలః ।
సిద్ధలక్ష్మ్యంకితోత్సంగో బాలార్కసదృశద్యుతిః ॥ ౩౨
తస్యా ష్షట్చక్రనిలయా త్షడామ్నాయా స్సముద్గతాః ॥
క్రీడావిశేషా ద్బాలాఖ్యా దక్షరత్రితయాత్మికా ॥ ౩౩
సమ్పత్కరీ నామ దేవీ జాతా దేవ్యంకుశాయుధాత్ ।
జాతా పాశాయుధా ద్దేవ్యా లలితాయా హయానన ! ౩౪
తాలుదేశా త్సముత్పన్నా దేవ్యా శ్శ్రీ నకులీశ్వరీ ।
రశ్మిమాలాచ సర్వాపి గాయత్రీ త్రిపదావధి ॥
తస్యాస్తు కుణ్డలీశక్తే రుత్పన్నా లలితౌజసః ।
దేవాశ్చ దేవయోన్యశ్చ నానాతిర్యగ్గణా అపి ॥ ౩౫

ఉత్పన్నా పరమేశాన్యా స్త్వగ్ధాతోః కుమ్భసమ్భవ !
రక్తధాతోః ప్రాణశక్తి ర్మాంసధాతో ర్మహాబలమ్ ॥ ౩౭
మేదసో లలితాదేవ్యా భూతి స్సన్నతి రేవ చ ।
అస్థ్నశ్చాస్యా స్సముత్పన్నా న్యఙ్కుశప్రముఖాన్యపి ॥ ౩౮
మహాయుధాని దివ్యాని జగతా మభిగుప్తయే ।
యజ్ఞవిద్యా గుహ్యావిద్యా స్వాత్మవిద్యా చ మజ్జతః ॥ ౩౯
తస్యాశ్చ రజస శ్శుద్ధా దమృతం చైవ వారుణీ ।
అఙ్గసౌన్దర్యతో లక్ష్మీః కటాక్షేణ మనోభవః ॥ ౪౦
పాదేన పాదగుల్ఫేన జఙ్ఘయో ర్జానునాపి చ ।
ఊరుణా చోరుమూలేన నితమ్బా జ్జఘనేన చ ॥ ౪౧
మధ్యేన స్తనయుగ్మేన బాహుభ్యా మంసదేశతః ।
కణ్ఠేన శిరసా చైవ యథాసఙ్ఖ్యం ససర్జ సా ॥ ౪౨
మహాపాతాళకం లోకం తథా పాతాళ మప్యథ ।
రసాతలాఖ్యం లోకం చ మహాతల మతో [illegible]నే । ౪౩
సుతలం చ మహాభాగ! వితలం చాతలం తథా ।
భూలోకం సభువర్లోకం సువర్లోకం తథైవ చ ॥ ౪౪
మహర్జన స్తపోలోకం సత్యలోకం చ సాఽసృజత్ ।
త్రైలోక్యమోహనే చక్రే యాః ప్రోక్తా అణిమాదయః ॥ ౪౫
బ్రాహ్మ్యాదయ స్సముద్రాశ్చ తాలుమూలేన సాఽసృజత్ ।
తదధిష్ఠానదేవీం చ త్రిపురాం స్వాంశతోఽసృజత్ ॥ ౪౬
తా దేవ్యాః ప్రకటాభిఖ్యా వపుష్యుత్పన్నే మహోద్యుతేః ।

విశుద్ధచక్రా దీశాన్యా స్సర్వరక్షాకరాభిధమ్ ।
చక్రం సముద్గతం తత్రాసన్ దేవతా అపి తద్భవాః ॥ ౫౮
నిగర్భయోగినీనామ్నా ప్రథితాః ప్రకటౌజసః ।
తదధిష్ఠానదేవీ చ ప్రోక్తా త్రిపురమాలినీ ॥ ౫౯
తాస్సర్వాః పరమేశాన్యా భ్రూసంజ్ఞయా అనుగ్రహాత్ ।
చతుర్థం పర్వ సంరూఢా శ్చక్రరాజరథోత్తమే ॥ ౬౦
అథ శ్రీలలితాదేవ్యా బ్రహ్మరన్ధ్రా త్సముద్గతమ్ ।
సర్వరోగహరం చక్రం తత్రాసన్ దేవ్యశ్చ తద్భవాః ॥ ౬౧
రహస్యయోగినీనామ్నా ప్రథితా వాగధీశ్వరాః ।
తదధిష్ఠానదేవీ త్రిపురాసిద్ధా ప్రకీర్తితా ॥ ౬౨
తాశ్చ దేవ్యాజ్ఞయా సర్వా శ్చక్రరాజరథోత్తమే ।
తృతీయం పర్వ సంరూఢా బాలార్కసదృశత్విషః ॥ ౬౩
ద్వాదశాన్తమహాచక్రా ల్లలితాయా స్సముద్గతమ్ ।
సర్వసిద్ధికరం చక్రం తత్రాసన్ దేవ్యశ్చ తద్భవాః ॥ ౬౪
అతిపూర్వరహస్యాఖ్యాః కామేశీప్రముఖాస్తు తాః ।
తదధిష్ఠానదేవీ చ త్రిపురామ్బా ప్రకీర్తితా ॥ ౬౫
తాశ్చ దేవ్యాజ్ఞయా సర్వా జ్వలత్కాలానలప్రభాః ।
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య ద్వితీయం పర్వ సంశ్రితాః ॥ ౬౬
అథ శ్రీలలితాదేవ్యా మహానన్దమహోదధేః ।
ఉద్గతం ప్రథమం చక్రం సర్వానన్దమయాహ్వయమ్ ॥ ౬౭
బిన్దుపీఠం చ తన్నామ్నా నామ శ్రీపీఠ మిత్యపి ।

మహాపీఠం చ తన్నామ తత్రస్థాం దేవతాం శృణు ॥ ౧౮
పరాపరరహస్యాఖ్యా స్వయ మేవాత్ర వర్తతే ।
మహాచక్రేశ్వరీ సైవ మహాత్రిపురసున్దరీ ॥ ౧౯
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య మధ్యమం పర్వ సంస్థితా ।
ఏవం నవవిధం చక్రం భణ్డాసురజయార్థినీ ॥ ౨౦
పున స్స్వహృదయాకాశా త్సృష్ట్వా మార్తాణ్డభైరవమ్ ।
తస్య బిమ్బా త్సమాకృష్టం తిథిచక్రం మహోదయమ్ ॥ ౨౧
తత ష్షోడశసఙ్ఖ్యాతా స్స్వరా దీప్త్యా స్సముద్గతాః ।
తేభ్య శ్చాభ్యుద్గతా నిత్యాః కామేశీప్రముఖా మునే ! ౨౨
తాశ్చ దేవీసమాకారా దేవ్యా ఏవాంశ మాశ్రితాః ।
తిథినిత్యా స్సమాఖ్యాతా స్తత్తత్తిథ్యభిమానికాః ॥ ౨౩
సర్వానన్దమయాఖ్యస్య పర్వణో దశ పఞ్చ చ ।
స్థానా న్యాశ్రిత్య వర్తన్తే రథమధ్యమపర్వణః ॥ ౨౪
అఙ్గదేవ్యశ్చ షట్సఙ్ఖ్యా హృదయా చ్ఛిరసోఽపి చ ।
శిఖాయాః కవచా చ్చైవ దృక్త్రయా న్నిజకాయుధాత్ ॥ ౨౫
ఉత్పాదితా మహాభాగా జ్వలత్కాలాగ్నితేజసః ।
చతుర్దిక్షు చ మధ్యే చ వహ్నీశాసురవాయుషు ॥ ౨౬
షట్సు స్థానేషు వాసిన్య స్సుతీక్ష్ణాయుధమణ్డితాః ।
భణ్డాసురవధార్థాయ ప్రవృత్తాం పరమేశ్వరీమ్ ॥ ౨౭
రక్షన్త్యః పరశస్త్రేభ్య స్సావధానాః ప్రకీర్తితాః ।
ఏవం శక్తిమయం చక్రం కల్పయిత్వా రథోత్తమే ॥ ౨౮

ఉవాచ నిజభర్తారం కామేశ్వర మృషీశ్వర !

శ్రీలలితా :-

ఆవా ముత్పాదితౌ నాథ! భణ్డాసురవధాయ హి ॥ ౭౯
మహాయాగకృతోత్సాహైః ప్రవిష్టై శ్చానలం సురైః ।
తస్మా త్తేషాం హితం కార్యం హన్తవ్యో భండదానవః ॥ ౮౦
సృజ త్వమపి మత్సంగా చ్ఛివచక్రం మహోదయం ।
ఇత్యుక్తో లలితాదేవ్యా శివకామమహేశ్వరః । ౮౧
ముఖహుంకారమాత్రేణ నాథ శ్చక్ర మథాఽసృజత్ ।
తచ్చ దివ్యౌఘసిద్ధౌఘమానవౌఘవిభేదతః ॥ ౮౨
త్రిధా విభక్తం తజ్జ్ఞేయం తత్సనాథా మహౌజసః ।
కామేశ్వరసమాకారా నానాశస్త్రజ్వలత్కరాః ॥ ౮౩
ప్రోక్తాః పరేశమిత్రేశప్రముఖా దైత్యమర్దనాః ।
సమ్ప్రదాయకరా దేవ్యా స్త్రయోవింశతి రీరితాః ॥ ౮౪
శ్రీకామేశ్వరనాథస్య భ్రూసంజ్ఞాం ప్రాప్య తే ముదా ॥
సర్వానందమయాఖ్యస్య పశ్చాత్స్థాన ముపాశ్రితాః ॥ ౮౫
బుద్ధ్యహంకారజనితే యే ప్రోక్తే దేవతే పురా ।
శ్యామలాకోలముఖ్యౌ ద్వే తయో రాద్యాం తు దేవతాం ॥
ప్రధానమంత్రస్థానీయ మభిషిచ్య సుధారసైః ।
శక్తిరాజ్యస్య సర్వస్య భర్త్రీం సా లలితాఽకరోత్ ॥ ౮౬
ప్రధానత్వద్యోతనాయ స్వహస్తాంగుళిసంస్థితం ।
ముద్రాంగుళీయకం ప్రాదా త్సా చ నత్వా తదగ్రహీత్ ॥

అథ ద్వితీయా కోలాస్యా భుజార్జితపరాక్రమా ।
యాఽస్తి తాం లలితాదేవీ దండనాథా మకల్పయత్ ॥ ౮౯
దండనాథాభిషేకం చ కృత్వా తీర్థపయోహరైః ।
భూయుగాన్ముసలం సీర ముద్ధృత్యాఽస్యై దదౌ చ సా॥
తస్మాత్సా శక్తిరాజ్యేఽస్మి న్నాజ్ఞాచక్రప్రవర్తినీ ।
దుష్టసంహారిణీ శిష్టపాలినీ పరికీర్తితా ॥ ౯౦
మంత్రినాథా దండనాథా దేవ్యౌ సంగ్రామహేతవే ।
చక్రం రాజరథాత్స్వీయా దుత్పాట్య రథయుగ్మకం ॥ ౯౧
దదౌ చ లలితాదేవీ భండాసురవధార్థినీ ।
తే ఉభే రథ మారూఢే యథా స్వరథపర్వసు ॥
స్థాపయామాసతు స్సృష్టా శ్శక్తీ స్స్వాయ ముదాయుధాః ।
తయోశ్చ రథయో ర్నామ ప్రబ్రవీమి మునే! శృణు ॥ ౯౨
కిరిచక్రం దండనాథానివాసరథ ఉచ్యతే ।
గిరిచక్రమితి ప్రోక్తో మంత్రిణ్యాస్తు మహారథః ॥ ౯౩
ఏవం భండాసురవధే సముద్యుక్తా మహేశ్వరీ ।
విధానత్రిత్రయం కృత్వా పున రేవం వ్యచారయత్ ॥ ౯౪
స దురాత్మా మహావీర్యో దుర్జయశ్చ సురాసురైః ।
తస్య నిస్తరణార్థాయ సృజామి బహుయోగినీః ॥ ౯౫
ఇతి కృత్వా మతిం దేవీ లలితాపరమేశ్వరీ ।
భండాసురం ప్రతి క్రోధహుంకారం వితతాన హ ॥ ౯౬
తస్మా ద్ధుంకారనినదా ద్యోగిన్య ష్షష్టికోటయః ।

చతుష్కోట్యధికా జాతా స్తావంతో భైరవా అపి॥ ౯౯
పరార్ధసంఖ్యాఽతిక్రాన్తా నానావేషవిభూషణాః ।
జ్వలద్భ్రమప్రహరణా దైత్యరక్తపిపాసితాః ॥ ౧౦౦
అనేకా శ్శక్తయో జాతా స్స్ఫురద్రత్నవిమానగాః ।
తాసాం మహాయోగినీనా ముద్దణ్డై రట్టహాసజైః ॥ ౧౦౧
ఘోషై స్తుములితం విశ్వం ఘోరనిర్ఘాతభీషణైః ।
తా యోగిన్య స్సమస్తాశ్చ దేవీం చక్రరథస్థితాం ॥ ౧౦౨
బద్ధాంజలిపుటా నేము ర్నిరుద్ధహరిదంతరాః ।
త న్మహద్యోగినీచక్ర మాలోక్య లలితేశ్వరీ॥ ౧౦౩
అత్యంతహృష్టహృదయా భృశ ముత్సాహ మాస్థితా॥ ౧౦౩౪

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే లలితాకృతజగత్సృష్ట్యాది
కథనంనామ ద్వావింశోఽధ్యాయః.

—●—

భండాసురవధాయ దేవీప్రస్థానమ్

హయగ్రీవః :—

అథ సా జగతాం మాతా లలితా పరమేశ్వరీ ।
త్రైలోక్యకంటకం భండం దైత్యం జేతుం వినిర్యయౌ ॥ ౧
కృత్వా మర్దళికాకారం సప్తామ్భోరాశయ స్తథా ।
ప్రభూతమర్దళధ్వానైః పూరయామాసు రమ్బరం ॥ ౨
మృదంగా మురజాశ్చైవ పటహా ఢక్కాలింగణాః ।

కేలుకా ఝల్లరీసంఘా హుడుక్కా హుడునా ఘటాః ॥ ౩
ఆనకాః పణవాశ్చైవ గోముఖా శ్చార్ధచన్ద్రికాః ।
యవమధ్యా ముష్టిమధ్యా మండవో డిండిమా అపి ॥ ౪
ఝర్ఝరా శ్చర్చరీశంఖా అంకాళ్యాలింగ్యప్రభేదకాః ।
ఉద్ఘర్ఘకా శ్చైవ తంపోటా నిస్సాణా బర్బరాః పరే ॥ ౫
హుంకారాః కాకతుండాశ్చ వాద్యభేదా స్తథాపరే ।
దధ్వను శ్శక్తిసేనాభి రాహతా స్సమరోద్యమే ॥ ౬
లలితాపరమేశాన్యా అంకుశాస్త్రా త్సముద్గతా ।
సమ్పత్కరీనామ దేవీ చచాల సహశక్తిభిః ॥ ౭
అనేకకోటిమాతంగతురంగరథపంక్తిభిః ।
సేవితా తరుణాదిత్యపాటలా సమ్పదీశ్వరీ ॥ ౮
మత్త ముద్దండసంగ్రామరసికం శైలసన్నిభం ॥
రణకోలాహలం నామ సాఽఽరురోహ మతఙ్గజమ్ ॥ ౯
తా మన్వ గాయయా సేనా మహతీ ఘోరరావిణీ ।
లోలాభిః కేతుమాలాభి రుల్లిఖన్తీ ఘనాఘనాన్ ॥ ౧౦
తస్యాశ్చ సమ్పన్నాథాయాః పీన స్తనసుసఙ్కటః ।
కఙ్కటో ఘనసన్నాహో రురుచే వక్షసి స్థితః ॥ ౧౧
కమ్పమానా ఖడ్గలతా వ్యరుచ త్తత్కరే ధృతా ।
కుటిలా కాలనాథస్య భ్రుకుటీవ భయంకరా ॥ ౧౨
ఉత్పాతవాతసమ్పాతచాలితా ఇవ పర్వతాః ।
తా మన్వగాయయుః కోటిసఙ్ఖ్యాతాః కుఞ్జరోత్తమాః ॥ ౧౩

అథ శ్రీలలితాదేవ్యా శ్శ్రీపాశాయుధసమ్భవా ।
అతిత్వరితవిక్రాన్తి రశ్వారూఢాఽచల త్త్వరః ॥ ౧౪
తయా సహ హయప్రాయం సైన్యం హేషాతరఙ్గితమ్ ।
వ్యచల త్ఖురకుద్దాలనిర్దారిత మహీతలమ్ ॥ ౧౫
వనాయుజాశ్చ కామ్బోజా ఆరట్టా స్సిన్ధుదేశజాః ।
టఙ్కణాః పార్వతీయాశ్చ పారశీకా స్తథాఽపరే ॥ ౧౬
ఆజానేయా ఘుట్టపురా ఘురట్టాః కాలవన్తిజాః ।
బాహ్లీకేయా వనోద్భూతా గాన్ధర్వా శ్చాపరే హయాః ॥ ౧౭
ప్రాగ్దేశజాశ్చ కైరాతాః ప్రాన్తదేశోద్భవా అపి ।
వినీతా స్సాధుయోద్ధారో వేగిన స్స్థిరచేతసః ॥ ౧౮
స్వామిచిత్తవిశేషజ్ఞా మహాయుద్ధసహిష్ణవః ।
లక్షణై ర్బహుభి ర్యుక్తా జితక్రోధా జితశ్రమాః ॥ ౧౯
పఞ్చధారాసు శిక్షాఢ్యా వినీతార్ధపులాయితాః ।
ఫాలశుక్తిశ్రియా యుక్తా శ్శ్వేతశుక్తిసమన్వితాః ॥ ౨౦
దేవపద్మం దేవమణిం దేవస్వస్తికమేవ చ ।
అర్ధస్వస్తికశుక్తిం చ పుంస్వరం పుష్పగన్ధికమ్ ॥ ౨౧
ఏతాని శుభలక్ష్మాణి జయరాజ్యప్రదాని చ ।
వహన్తో వాతజవనా వాజిన స్తాం సమన్వయుః ॥ ౨౨
అపరాజితనామాన మతితేజస్వినం చలమ్ ।
అత్యన్తోత్తుఙ్గవర్ష్మాణం కలికావిలసన్ముఖమ్ ॥ ౨౩
పార్శ్వద్వయేఽపి పతితస్ఫురత్కేసరమణ్డలమ్ ।

స్థూలవాలధివిక్షేపక్షిప్యమాణపయోధరమ్ ॥ ౨౪
జఙ్ఘాకాణ్డసమున్నద్ధమణికిఙ్కిణిభాసురమ్ ।
వాదయన్తమివోచ్చణ్డైః ఖురనిష్ఠురకుట్టనైః ॥ ౨౫
భూమణ్డలమహావాద్యం విజయస్య సమృద్ధయే ।
హేషమాణం ప్రతిముహుస్సన్దర్శితగతిక్రమమ్ ॥ ౨౬
ఆలోలచామరవ్యాజాద్వహన్తం పక్షతీ ఇవ ।
భాణ్డైర్మనోహరైర్యుక్తం ఘుర్ఘురీజాలమణ్డితం ॥ ౨౭
హేషాఘోషస్య కపటాద్ధుఙ్కుర్వాణమివాఽసురాన్ ।
అశ్వారూఢా మహాదేవీ సమారూఢా హయం యయా ॥
చతుర్భిర్బాహుభిః పాశమఙ్కుశం వేత్రమేవ చ ।
హయవల్గం చ దధతీ బహువిక్రమశాలినీ ॥ ౨౯
తరుణాదిత్యసఙ్కాశజ్వలత్కాన్తితరఙ్గిణీ ।
సఞ్చాల హయారూఢా నర్తయన్తీవ వాజినమ్ ॥ 30
అథ శ్రీదణ్డనాథాయా నిర్యాణపటహధ్వనిః ।
ఉద్దణ్డసిన్ధునిధ్వానశ్చకార బధిరం జగత్ ॥ 3౧
వజ్రబాణైః కఠోరైశ్చ భిన్దత్యః కకుభో దశ ।
అత్యుద్దణ్డభుజోష్మాణశ్శక్తయః కాశ్చిదుద్ధతాః ॥ 3౨
కాశ్చిచ్ఛ్రీదణ్డనాథాయాస్సేనానాసీరసఙ్గతాః ।
ఖడ్గం ఫలకమాదాయ పుప్లువుశ్చణ్డశక్తయః ॥ 33
అత్యన్తసైన్యసమ్బాధం వేత్రసన్తాడనాశ్రితైః ।
నివారయన్త్యో వేత్రిణ్యో వ్యచలఞ్ఛక్తయశ్శతమ్ ॥ 3౪

అథ తుఙ్గధ్వజశ్రేణి ర్మహిషాఙ్కా మృగాఙ్కితాః ।
సింహాఙ్కా శ్చైవ బిభ్రాణా శ్శక్తయో వ్యచల న్నృపః ॥ ౩౫
తదను శ్రీదణ్డనాథా శ్వేతచ్ఛత్రకదమ్బకైః ।
స్ఫురత్కరాః ప్రచలితా శ్శక్తయః కాశ్చిదుద్ధతాః ॥ ౩౬
దణ్డనాథావినిర్యాణే సఙ్ఖ్యాతీతై స్సితప్రభైః ।
ఛత్రై ర్గగన మారేజే నిస్సఙ్ఖ్యశశిమణ్డలం ॥ ౩౭
అన్యోన్యసక్తై ర్ధవళఛత్రై రన్తర్ఘనీభవత్ ।
తిమిరం నునుదే భూయ స్తత్కాణ్డమణి రోచిషా ॥ ౩౮
వజ్రప్రభాయుధగణచ్ఛాయాపూరితదిఙ్ముఖాః ।
తాళవృన్తా శ్శతవిధాః క్రోడముఖ్యో బలేఽచలన్ ॥ ౩౯
చణ్డోచణ్డాదయ స్తీవ్రా భైరవా శ్శూలపాణయః ।
జ్వలత్కేశపిశఙ్గాభా తటిద్భాసురదిఙ్ముఖాః ॥ ౪౦
దహన్త ఇవ దైత్యౌఘాం స్తీక్ష్ణై స్తీక్ష్ణాక్షివహ్నిభిః ।
ప్రచేలు ర్దణ్డనాథాయా స్సేనానాసీరధావినః ॥ ౪౧
అథ పోత్రిముఖీ దేవి సమానాకృతిభూషణాః ।
తత్సమానాయుధకరా స్తత్సమానస్వవాహనాః ॥ ౪౨
తీక్ష్ణదంష్ట్రావినిష్ఠ్యూతవహ్నిధూమాయితామ్బరాః ।
తమాలశ్యామలాకారాః కపిలక్రూరలోచనాః ॥ ౪౩
సహస్రమహిషారూఢా స్తా దేవ్యా స్సూకరాననాః ।
అథ శ్రీదణ్డనాథా చ కిరిచక్రరథోత్తమాత్ ॥ ౪౪
అవరుహ్య మహాసింహ మారురోహ స్వవాహనమ్

వజ్రఘోష మితి ఖ్యాతం ధూతకేసరమణ్డలమ్ ॥ ౪౫
వ్యాత్తాస్యం వికటాకారం విశఙ్కటవిలోచనమ్ ।
దంష్ట్రాకటకటాత్కారబధిరీకృతదిఙ్ముఖమ్ ॥ ౪౬
ఆదికూర్మకఠోరాస్థికర్పరప్రతిమై ర్నఖైః ।
విక్షిప్త మివ భూచక్ర మాపాతాళనిమజ్జిభిః ॥ ౪౭
యోజనత్రయ ముత్తుంగం వేగా దుద్ధతవాలధిమ్ ।
సింహవాహన మారుహ్య వ్యచల ద్దణ్డనాయికా ॥ ౪౮
తస్యా మసురసంహారప్రవృత్తాయాం జ్వలత్క్రుధి ।
ఉద్వేగం బహుళం ప్రాప త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥ ౪౯
కి మసౌ భక్షతి రుషా విశ్వ మద్యైవ పోత్రిణీ ।
కిం వా ముసలఘాతేన భూమిం ద్వేధా కరిష్యతి ॥ ౫౦
అథవా హలనిర్ఘాతైః క్షోభయిష్యతి వారిధీన్ ।
ఇతి త్రస్తమనా స్స్వర్గే గగనే నాకినాం గణః ॥ ౫౧
దూరదూరవిమానస్థ స్సత్రాసం తా ముదైక్షత ।
వవన్దిరే చ తే దేవా బద్ధాఞ్జలిపుటాశ్రితాః ॥ ౫౨
ముహు ర్ద్వాదశనామాని కీర్తయన్తో నభస్స్థలే ।

అగస్త్యః :—

కాని ద్వాదశ నామాని తస్యా దేవ్యా వద ప్రభో ! ౫౩
అశ్వానన! మహాప్రాజ్ఞ! యేషు మే కౌతుకం మహత్ ।

హయగ్రీవః :—

శృణు ద్వాదశ నామాని తస్యా దేవ్యా ఘటోద్భవ ! ౫౪

యేషా మాకర్ణనామాత్రా త్ప్రసన్నా సా భవిష్యతి ।
పఞ్చమీ దణ్డనాథా చ సఙ్కేతా సమయేశ్వరీ ॥ ౫౫
తథా సమయసఙ్కేతా వారాహీ పోత్రిణీ తథా ।
వార్తాళీ చ మహాసేనాప్యాఽఽజ్ఞా చక్రేశ్వరీ తథా ॥ ౫౬
అరిఘ్నీ చేతి సంప్రోక్తం నామద్వాదశకం మునే!
నామద్వాదశకాభిఖ్యవజ్రపఞ్జరమధ్యగః ॥ ౫౭
సఙ్కటే దుఃఖ మాప్నోతి న కదాచన మానవః ।
ఏతై ర్నామభి రభ్రస్థా స్సఙ్కేతాం బహు తుష్టువుః ॥ ౫౮
తేషా మనుగ్రహార్థాయ ప్రచచాల చ సా పునః ।
అథ సంగీతయోగిన్యా మన్త్రిరాజ్ఞీపదస్పృశః॥ ౫౯
నిర్యాణసూచనకరీ దివి దధ్వాన కాహళీ ।
శృంగారప్రాయభూషాణాం శాద్వలశ్యామలత్విషాం ॥ ౬౦
వీణాసనాథపాణీనాం శక్తీనాం నిర్యయౌ బలం ।
కాశ్చి ద్గాయన్తి నృత్యన్తి మత్తకోకిలనిస్వనాః ॥
కాశ్చిత్కాదంబరీపానకషాయితవిలోచనాః ।
వందిమాగధరూపాశ్చ కాశ్చిదన్యాః కలస్వనాః ॥ ౬౧
వీణావేణుమృదంగాఢ్యా స్సవిలాసపదక్రమాః ।
ప్రచేలు శ్శక్తయ శ్శ్యామా హర్షయన్త్యో జగజ్జనాన్ ॥ ౬౩
మయూరవాహాః కతిచి త్కతిచి ద్ధంసవాహనాః ।
కతిచి న్నకులారూఢాః కతిచి త్కోకిలాసనాః ॥ ౬౪
సర్వాశ్చ శ్యామలాకారాః కాశ్చి త్కర్ణిరథస్థితాః ।

కదమ్బమధుమత్తాశ్చ కాశ్చిదారూఢసైన్ధవాః ॥ ౬౫
మన్త్రినాథాం సమస్కృత్య సమ్ప్రచేలుః పురఃపురః ।
అథాఽరుహ్య సముత్తుంగగేయచక్రం మహారథం ॥ ౬౬
బాలార్కవర్ణకవచా మదారుణవిలోచనా ।
ఈషత్ప్రస్వేదకణికా మనోహరముఖామ్బుజా ॥ ౬౭
ప్రేషయన్తీ కటాక్షాంశ్చ కిఞ్చిద్భ్రూవల్లితాడనైః ।
సమస్తమపి తత్సైన్యం శక్తీనాముద్ధతోద్ధతం ॥ ౬౮
పిఞ్ఛత్రికోణచక్రేణ బిన్దుదేశ మహీయసా ॥
ఆసామాద్యేన చాఽన్యాసాం శక్తీనాముజ్జ్వలోదయా ॥
నిర్జగామ ఘనశ్యామా శ్యామలా మన్త్రినాయికా ।
తాం తుష్టువుః షోడశభిర్నామభిర్నాకవాసినః ॥ ౭౦
తాని షోడశనామాని సమాకర్ణయ కుమ్భజ !
సఙ్గీతయోగినీ శ్యామా శ్యామలా మన్త్రినాయికా ॥ ౭౧
మన్త్రిణీ సచివేశానీ ప్రధానేశీ శుకప్రియా ।
వీణావతీ వైణికీ చ ముద్రిణీ ప్రియకప్రియా ॥ ౭౨
నీపప్రియా కదమ్బేశీ కదమ్బవనవాసినీ ।
సదామదా చ నామాని షోడశైతాని కుమ్భజ ! ౭౩
ఏతైర్యః సచివేశానీం సకృత్స్తౌతి శరీరవాన్ ।
తస్య త్రైలోక్యమఖిలం వశే తిష్ఠత్యసంశయః ॥ ౭౪
మన్త్రినాథా యత్ర యత్ర కటాక్షం వికిరత్యసౌ ।
తత్రతత్ర గతాశఙ్కం శక్తిసైన్యం పతత్యలం ॥ ౭౫

లలితాపరమేశాన్యా రాజ్యచర్యా తు యావతీ ।
శక్తీనామపి చర్యా యా సా సర్వా తద్వశంవదా ॥ ౭౬
అథ సఙ్గీతయోగిన్యాః కరస్థశుకపోతకాత్ ।
నిర్జగామ ధనుర్వేదో వహం త్సజ్యం శరాసనం ॥ ౭౭
చతుర్బాహుయుతో వీర స్త్రిశిరా స్త్రివిలోచనః ।
నమస్కృత్య ప్రధానేశీ మిద మాహ స భక్తిమాన్ ॥ ౭౮
దేవి భణ్డాసురేన్ద్రస్య యుద్ధాయ త్వం ప్రవర్తసే ।
అత స్తవ మయా సాహ్యం కర్తవ్యం మంత్రినాయికే! ౭౯
చిత్రజీవ మిదం నామ్నా కోదణ్డం సుమహత్తరం ।
గృహాణ జగతా మమ్బ! దానవానాం నిబర్హణం ॥ ౮౦
ఇమౌ చాక్షయబాణాఢ్యౌ తూణీరౌ స్వర్ణచిత్రితౌ ।
గృహాణ దైత్యనాశాయ మమాఽనుగ్రహహేతవే ॥ ౮౧
ఇతి ప్రణమ్య శిరసా ధనుర్వేదేన భక్తితః ।
అర్పితం చాపతూణీరం జగ్రాహ ప్రియకప్రియా ॥ ౮౨
చిత్రజీవం మహచ్చాప మాదాయ చ శుకప్రియా ।
విస్ఫారం జనయామాస హర్షా ముద్ఘాట్య భూరిశః ॥ ౮౩
సఙ్గీతయోగినీచాపధ్వనినా పూరితం జగత్ ।
నాకాఽలయానాం చ మనో నవయా ఽనందసమ్పదా ॥ ౮౪
యంత్రిణీ తంత్రిణీ చైవ ద్వే తస్యాః పరిచారికే ।
శుకం వీణాం చ శిరసా వహన్త్యౌ పరిచేరతుః ॥ ౮౫
ఆలోలవలయక్వాణవర్ధిష్ణుగుణనిస్వనం ।

ధారయంతీ ధను శ్శ్యామా చకారాఽరిమనోజ్వరం ॥ ౭౮
చిత్రజీవశరాసేన భూషితా గీతయోగినీ ।
కాదమ్బినీవ రురుచే కందళ చ్ఛక్రకార్ముకా ॥ ౭౬
కాళీకటాక్షవ త్తీక్ష్ణో నృత్య ద్భుజగసన్నిభః ।
ఉల్లసం దక్షిణే పాణౌ విలలాస శిలీముఖః ॥ ౭౭
గేయచక్రరథారూఢాం తాం పశ్చా చ్ఛ నిషేవిరే ।
తద్వ చ్ఛ్యామలశోభాఢ్యా దేవ్యో బాణధనుర్ధరాః ॥ ౭౮
సహస్రాక్షౌహిణీసంఖ్యా స్తీవ్రవేగా మదాలసాః ।
ఆపూరయంత్యః కకుభః కల్లైః కిలకిలారవైః ॥ ౮౦

అథ చక్రరాజరథనాయకాశ్రితా
జ్వలితాంకుశాఫణిసమానపాశభృత్ ।
కలనిక్వణ ద్వలయ మైక్షవం ధను
ర్దధతీ ప్రదీప్తకుసుమేషుపంచకా॥ ౮౧
ఉదయ త్సహస్రమహసాం సహస్రతో
ప్యతిపాటలం నిజవపుః ప్రభార్భురం ।
కిరతీ దిశాసు వదనస్య కాంతిభిః
స్సృజతీవ చంద్రమయ మభ్రమండలం ॥ ౮౨
దశయోజనాయతిమతా జగత్త్రయీ
మభివృణ్వతా విశదమౌక్తికాత్మనా
ధవళాతపత్రవలయేన భాసురా
శశిమండలస్య సఖితా ముపేయుషా ॥ ౮౩

అభివీజితా చ మణికాణ్డశోభినా
విజయాదిముఖ్యపరిచారికాజనైః ।
నవచంద్రికాలహరికాంతికందళీ
చతురేణ చామరచతుష్టయేన చ ॥ ౯౪

శక్త్యైకరాజ్యపదవీ మభిసూచయంతీ
సామ్రాజ్యచిహ్న శతమండితసైన్యదేశా ।
సంగీతవాద్యరచనాభి రథామరాణాం
సంస్తూయమానవిభవా విశదప్రకాశా ॥ ౯౫

వాచా మగోచర మగోచర మేవ బుద్ధే
రీదృక్తయా న కథనీయ మనన్యతుల్యం ।
త్రైలోక్య గర్భపరిపూరితశక్తిచక్ర
సామ్రాజ్యసమ్పదభిమాన మభిస్పృశంతీ ॥ ౯౬

ఆబద్ధభక్తిపిశునాంజలిశేఖరాణా
మారా దహం ప్రథమికాకృతసేవకానాం ।
బ్రహ్మేంద్రరుద్రహరిముఖ్యసురోత్తమానాం
వక్త్రాణి వర్ధితనుతీని కటాక్షయంతీ ॥ ౯౭

ఉద్దీప్తపుష్పశరపంచకతస్సముత్థై
ర్జ్యోతిర్మయం త్రిభువనం మహసా దధానైః ।
విద్యుత్సమద్యుతిభి రప్సరసాం సమూహై
ర్విక్షిప్యమాణజయమంగళలాజవర్షా ॥ ౯౮

కామేశ్వరీప్రభృతిభిః కమనీయభాభి
స్సంగ్రామవేషరచనాసు మనోహరాభిః ।

శృంగారనాయికా చేతి పంచవింశతినామభిః ॥ ౧౦౬
స్తువంతి యే మహాభాగాం లలితాం పరమేశ్వరీం ।
తే ప్రాప్నువంతి సౌభాగ్య మష్టౌసిద్ధీ ర్మహద్యశః ॥ ౧౦౭
ఇతి ప్రచండసంరమ్భం చాలయంతీ మహద్బలం ।
భణ్డాసురం ప్రతి క్రుద్ధా చచాల లలితామ్బికా ॥ ౧౦౮

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే శక్తిసేనావిజయయాత్రా
వర్ణనంనామత్రియోవింశోధ్యాయః

— 0 —

చక్రరాజరథపర్వదేవతావర్ణనమ్

అగస్త్యః :—
చక్రరాజరథేంద్రస్య యాః పర్వణి సమాశ్రితాః ।
దేవతా ప్రకటాముఖ్యా స్తాసా మాఖ్యాశ్చ మే వద ॥ ౧
సంఖ్యాశ్చ తాసామఖిలా స్వర్ణభేదాంశ్చ శోభనాన్ ।
ఆయుధాని చ దివ్యాని కథయస్వ హయానన ! ౨
హయగ్రీవః :—
నవమం పర్వ దీప్తస్య రథస్య సముపాశ్రితాః ।
దశ ప్రోక్తా స్సిద్ధిదేవ్య స్తాసాం నామాని మ చ్ఛృణు॥ ౩
అణిమా మహిమాచైవ లఘిమా గరిమా తథా ।
ఈశితా వశితాచైవ ప్రాప్తి స్సిద్ధిశ్చ సప్తమీ ॥
ప్రాకామ్య భుక్తిసిద్ధిశ్చ సర్వకామాభిధాఽపరా ।

ఏతా దేవ్య శ్చతుర్బాహో జపాకుసుమసన్నిభాః ॥ ౫
చిన్తామణిం కపాలంచ త్రిశూలం సిద్ధికజ్జలమ్ ।
దధానా దయయా పూర్ణా యోగిభిశ్చ నిషేవితాః ॥ ౬
తత్ర పూర్వోర్ధ్వభాగే చ బ్రాహ్మ్యాద్యా అష్టశక్తయః ।
బ్రాహ్మీ మాహేశ్వరీ చైవ కౌమారీ వైష్ణవీ తథా ॥ ౭
వారాహీ చైవ మాహేన్ద్రీ చాముణ్డా చైవ సప్తమీ ।
మహాలక్ష్మీశ్చాష్టమీ చ ద్విభుజా శోణవిగ్రహాః ॥ ౮
కపాల ముత్పలం చైవ బిభ్రాణా రక్తవాససః ।
అథ వాన్యప్రకారేణ కేచి ద్ధ్యానం ప్రచక్షతే ॥ ౯
బ్రహ్మాదిసదృశాకారా బ్రహ్మాదిసదృశాయుధాః ।
బ్రహ్మాదీనాం పరం చిహ్నం ధారయన్త్యః ప్రకీర్తితాః ॥ ౧౦
తస్యాః పూర్వోర్ధ్వస్థానగతా ముద్రాదేవ్యో మహత్తరాః ।
ముద్రా విరచనాయుక్తై ర్హస్తైః కమలకాన్తిభిః ॥ ౧౧
దాడిమీపుష్పసఙ్కాశాః పీతామ్బరమనోహరాః ।
చతుర్భుజా భుజద్వన్ద్వధృతచర్మకృపాణికాః ॥ ౧౨
మదరక్తవిలోలాక్ష్య స్తాసాం నామాని మచ్ఛృణు ।
సర్వసఙ్క్షోభిణీ చైవ సర్వవిద్రావిణీ తథా ॥ ౧౩
సర్వాకర్షిణికా ముద్రా తథా సర్వవశఙ్కరీ ।
సర్వోన్మాదనముద్రా చ షష్ఠీ సర్వమహాఙ్కుశా ॥ ౧౪
సర్వఖేచరముద్రా చ సర్వబీజా తథాపరా ।
సర్వయోనిశ్చ నవమీ తథా సర్వత్రిఖణ్డికా ॥ ౧౫

సిద్ధిబ్రాహ్మ్యాదిముద్రాశ్చ హ్యేతాః ప్రకటశక్తయః ।
భణ్డాసురస్య సంహారం కర్తుం చక్రరథే స్థితాః ॥ ౧౬
యా గుప్తాఖ్యాః పూర్వ ముక్తా స్తాసాం నామాని మచ్ఛృణు ।
కామాకర్షిణికా చైవ బుద్ధ్యాకర్షిణికా కలా ॥ ౧౭
అహఙ్కారాకర్షిణీ చ శబ్దాకర్షిణికా కలా ।
స్పర్శాకర్షిణికా నిత్యా రూపాకర్షిణికా కలా ॥ ౧౮
రసాకర్షిణికా చైవ గన్ధాకర్షిణికా కలా ।
చిత్తాకర్షిణికా చైవ ధైర్యాకర్షిణికా కలా ॥ ౧౯
స్మృత్యాకర్షిణికా నిత్యా నామాకర్షిణికా కలా ।
బీజాకర్షిణికా నిత్యా చాత్మాకర్షిణికా కలా ॥ ౨౦
అమృతాకర్షిణీ నిత్యా శరీరాకర్షిణీ కలా ।
ఏతా ష్షోడశ శీతాంశోః కలారూపాశ్చ శక్తయః ॥ ౨౧
అష్టమంపర్వ సమ్ప్రాప్తా గుప్తా నామ్నా ప్రకీర్తితాః ।
విద్రుమద్రుమసంకాశా సర్వదా హసితాననాః ॥ ౨౨
చతుర్భుజా స్త్రినేత్రాశ్చ చన్ద్రార్ధముకుటోజ్జ్వలాః
చాపబాణౌ చర్మఖడ్గౌ దధానా దివ్యకాన్తయః ॥ ౨౩
భణ్డాసురవధార్థాయ ప్రవృత్తాః కుమ్భసమ్భవ !
నాయ స్తనజ్వలద్దీపప్రఖ్యే చక్రరథస్య తు ॥ ౨౪
సప్తమే పర్వణి కృతావాసా గుప్తతరాభిదాః ।
అనఙ్గశక్తయ స్త్వష్టౌ తాసాం నామాని మచ్ఛృణు ॥ ౨౫
అనఙ్గకుసుమాఽనఙ్గమేఖలా చ ద్వితీయకా ।

అనఙ్గమదనాఽనఙ్గమదనాతురయా సహ ॥ ౨౬
అనఙ్గరేఖా చానఙ్గవేగాఽనఙ్గాఙ్కుశాపి చ ।
అనఙ్గమాలి న్యపరా ఏతా దేవ్యో జపాత్విషః ॥ ౨౭
ఇక్షుచాపం పుష్పశరా న్పుష్పకన్దుక ముత్పలమ్ ।
బిభ్రత్యోఽదభ్రవిక్రాన్తిశాలిన్యో లలితాజ్ఞయా ॥ ౨౮
భండాసురం ప్రతి క్రుద్ధాః ప్రజ్వలన్త్య ఇవ స్థితాః ।
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య షష్ఠం పర్వ సమాశ్రితాః ॥ ౨౯
సర్వసఙ్క్షోభిణీముఖ్యా స్సమ్ప్రదాయాఖ్యయా యుతాః ।
వేణీకృతకచస్తోమా స్సిన్దూరతిలకోజ్జ్వలాః ॥ ౩౦
అతితీవ్రస్వభావాశ్చ కాలానలసమత్విషః ।
వహ్నిచాపం వహ్నిబాణం వహ్నిరూప మసిం తథా ॥ ౩౧
వహ్నిచక్రాఖ్యఫలకం దధానా దీప్తవిగ్రహాః ।
అసురేన్ద్రం ప్రతి క్రుద్ధాః కామభస్మసముద్భవమ్ ॥ ౩౨
ఆజ్ఞాశక్తయ ఏవైతా లలితాయా మహౌజసః ।
సర్వసఙ్క్షోభిణీ చైవ సర్వవిద్రావిణీ తథా ॥ ౩౩
స్సర్వాకర్షిణికాశక్తి స్సర్వాహ్లాదినికా తథా ।
సర్వసమ్మోహినీ శక్తి స్సర్వస్తమ్భనశక్తికా ॥ ౩౪
సర్వజృమ్భణ శక్తిశ్చ తథా సర్వవశఙ్కరీ ।
సర్వరంజనశక్తిశ్చ సర్వోన్మాదనశక్తికా ॥ ౩౫
సర్వార్థసాధనీశక్తి స్సర్వసమ్పత్తిపూరణీ ।
సర్వమన్త్రమయీ శక్తి స్సర్వద్వన్ద్వక్షయంకరీ ॥ ౩౬

ఇత్యేవం సమ్ప్రదాయానాం నామాని కథితాని వై ।
రథపఞ్చమపర్వస్థాః కులోత్తీర్ణా ఇతి స్మృతాః ॥ ౩౭
తాశ్చ స్ఫటికసఙ్కాశాః పరశుం పాశమేవ చ ।
గదాం ఘణ్టామణిం చైవ దధానా దీప్తవిగ్రహాః ॥ ౩౮
దేవద్విష మభిక్రుద్ధా భ్రుకుటీకుటిలాననాః ।
ఏతాసామపి నామాని సమాకర్ణయ కుమ్భజ ! ౩౯
సర్వసిద్ధిప్రదా దేవీ సర్వసమ్పత్ప్రదా పునః ।
సర్వప్రియఙ్కరీ దేవీ సర్వమఙ్గళకారిణీ ॥ ౪౦
సర్వకామప్రదా దేవీ సర్వదుఃఖవిమోచనీ ।
సర్వమృత్యుప్రశమనీ సర్వవిఘ్ననివారిణీ ॥ ౪౧
సర్వాఙ్గసున్దరీ దేవీ సర్వసౌభాగ్యదాయినీ ।
దశైతాః కథితా దేవ్యో దయయా పూరితాశయాః ॥ ౪౨
చక్రేతురీయపర్వస్థా ముక్తాగౌరసమత్విషః ।
నిగర్భయోగినీ నామ్నా ప్రథితా దశ కీర్తితాః ॥ ౪౩
సర్వజ్ఞా సర్వశక్తిశ్చ సర్వైశ్వర్యప్రదాయినీ ।
సర్వజ్ఞానమయీ దేవీ సర్వవ్యాధివినాశినీ ॥ ౪౪
సర్వాధారస్వరూపా చ సర్వపాపహరా తథా ।
సర్వానందమయీ దేవీ సర్వరక్షాస్వరూపిణీ ॥ ౪౫
దశమీ దేవతా జ్ఞేయా సర్వేప్సితఫలప్రదా ।
ఏతాశ్చతుర్భుజా జ్ఞేయా వజ్రం శక్తిం చ తోమరం ॥ ౪౬
చక్రం చైవాభిబిభ్రాణా భండాసురవధోద్యతాః ।

అథ చక్రేరథేంద్రస్య తృతీయం పర్వ సంశ్రితాః ॥ ౪౭
రహస్యయోగినీ నామ్నా ప్రఖ్యాతా వాగధీశ్వరాః
రక్తాశోకప్రసూనాభా బాణకార్ముకపాణయః ॥ ౪౮
కవచచ్ఛన్నసర్వాంగ్యో వీణాపుస్తకశోభితాః ।
వశినీచైవ కామేశీ మోదినీ విమలా తథా ॥ ౪౯
అరుణా చ జయిన్యాఖ్యా సర్వేశీ కౌళినీ తథా ।
అష్టావేతా స్స్మృతా దేవ్యో దైత్యసంహారహేతవః ॥ ౫౦
అథ చక్రరథేంద్రస్య ద్వితీయం పర్వ సంశ్రితాః ।
తిస్ర స్త్రిపీఠనిలయా అష్టబాహుసమన్వితాః ॥ ౫౧
చాపబాణౌ పానపాత్రం మాతులుంగం కృపాణికామ్ ।
ఫలకం నాగపాశం చ ఘంటాం చైవ మహాధ్వనిమ్ ॥ ౫.౨
బిభ్రాణా మదిరామత్తా అతిపూర్వరహస్యకాః ।
కామేశీ చైవ వజ్రేశీ భగమాలి న్యథాఽపరా ॥ ౫౩
తిస్ర ఏతా స్స్మృతా దేవ్యో భండశాసనతత్పరాః ।
లలితాసమమాహాత్మ్యా లలితాసమతేజసః ॥ ౫౪
ఏతాస్తు నిత్యం శ్రీదేవ్యా అంతరంగాః ప్రకీర్తితాః ।
అథానందమహాపీఠే రథమధ్యమపర్వణి ॥ ౫౫
పరితో రచితావాసాః ప్రోక్తాః పంచదశాపరాః ।
తిథినిత్యాః కాలరూపా విశ్వం వ్యాప్యైవ సంస్థితాః ॥ ౫౬
భండాసురాదిదైత్యేషు ప్రాగల్భభ్రుకుటీఘనాః ।
దేవ్యా సమనిజాకారా దేవీసమనిజాయుధాః ॥ ౫౭

జగతా ముపకారాయ వర్తమానా యుగే యుగే ।
తాసాం నామాని మత్త స్త్వ మవధారయ కుమ్భజ !
కామేశీ భగమలా చ నిత్యక్లిన్నా తథైవచ ।
భేరుండావహ్నివాసిన్యౌ మహావజ్రేశ్వరీ తథా ॥
దూతీ చ త్వరితా దేవీ నవమీ కులసుందరీ ।
నిత్యా నీలపతాకా చ విజయా సర్వమంగళా ॥
జ్వాలామాలినికా చిత్రా దశపంచ చ కీర్తితాః ।
ఏతాభి స్సహితా దేవీ సదా స్వైనైకబుద్ధిభిః ॥
దుష్టం భండాసురం జేతుం నిర్యయా లలితేశ్వరీ ।
మంత్రినాథామహాచక్రే గీతిచక్రరథోత్తమే ॥
సప్తపర్వాణి చోక్తాని తత్ర దేవ్యశ్చ తా శ్శృణు ।

గీతిచక్రరథపర్వదేవతావర్ణనమ్.

గేయచక్రరథే పర్వమధ్యపీఠనికేతనా ॥
సంగీతయోగినీ ప్రోక్తా శ్రీదేవ్యా అతివల్లభా ।
తత్రైవ ప్రథమం పర్వ మంత్రిణ్యా స్తు నివాసభూః ॥
అథ ద్వితీయ పర్వస్థా గేయచక్రరథోత్తమే ।
రతిః ప్రీతి ర్మనోజా చ వీణాకార్ముకపాణయః ॥
తమాలశ్యామలాకారా దానవోన్మర్దనక్షమాః ।
తృతీయం పర్వ సంరూఢా మనోభూ బాణదేవతాః
ద్రావిణీ శోషిణీచైవ బన్ధినీ మోహినీ తథా ।
ఉన్మాదినీ చ పంచైతా దీప్తకార్ముకపాణయః ॥

తత్ర పర్వణ్యధస్తాత్తు వర్తమానా మహౌజసః ।
కామరాజ శ్చ కందర్పో మన్మథో మకరధ్వజః ॥ ౧౮
మనోభవః పంచమ స్స్యాదేతే త్రైలోక్యమోహనాః ।
కస్తూరీతిలకోల్లాసిఫాలా ముక్తావిభూషణాః ॥ ౧౯
కవచచ్ఛన్నసర్వాంగాః పలాశప్రసవత్విషః ।
పంచకామా ఇమే ప్రోక్తా భండాసురవధార్థినః ॥ ౨౦
గేయచక్రరథేంద్రస్య చతుర్థం పర్వ సంశ్రితాః ।
బ్రాహ్మీముఖ్యాస్తు పూర్వోక్తా శ్చండికా త్వష్టమీ పరా ॥
తత్ర పర్వణ్యధస్తాత్తు లక్ష్మీశ్చైవ సరస్వతీ
రతిః ప్రీతిః కీర్తిశాంతీ పుష్టి స్తుష్టిశ్చ శక్తయః ॥ ౨౧
ఏతా శ్చ క్రోధ రక్తాక్ష్యో దైత్యం ప్రతిమహాబలం ।
కుంతచక్రధరాః ప్రోక్తాః కుమార్యః కుమ్భసమ్భవ ! ౨౩
పంచమం పర్వ సంప్రాప్తా వామాద్యా షోడశాఽపరాః ।
గీతిచక్రరథేన్ద్రస్య తాసాం నామాని మచ్ఛృణు ॥ ౨౪
వామా జ్యేష్ఠా చ రౌద్రీ చ శాన్తి శ్శ్రద్ధా సరస్వతీ ।
క్రియాశక్తిశ్చ లక్ష్మీశ్చ తుష్టిశ్చైవ తు మోహినీ ॥ ౨౫
తథా ప్రమథినీ చాశ్వాసినీ వీచి స్తథైవ చ ।
విద్యున్మాలి న్యథ సురానన్దాఽథో నాగబుద్ధికా ॥ ౨౬
ఏతాస్తు కురువిన్దాభా జగత్క్షోభణాలమ్పటాః ।
మహాసమరసన్నాహమాదధానాః పదేపదే ॥ ౨౭
వజ్రకఞ్చుకసంఛన్నాః కఠోరాట్టహాసోజ్జ్వలాః ।

వజ్రదణ్డౌ శతఘ్నీం చ సంబిభ్రాణా ముసుణ్ఢికామ్ ॥ ౭౮
అథ గీతిరథేన్ద్రస్య షష్ఠం పర్వ సమాశ్రితాః ।
అసితాఙ్గప్రభృతయో భైరవా శ్శస్త్రభీషణాః ॥ ౭౯
త్రిశిఖం పానపాత్రం చ బిభ్రాణా నీలవర్చసః ।
అసితాఙ్గో రురు శ్చణ్డః క్రోధ ఉన్మత్త భైరవః॥ ౮౦
కపాలో భీషణశ్చైవ సంహారశ్చాపి భైరవః ।
అథ గీతిరథేన్ద్రస్య సప్తమం పర్వ సంశ్రితాః ॥ ౮౧
మాతఙ్గీ సిద్ధలక్ష్మీశ్చ మహామాతఙ్గికా తథా ।
మహతీ సిద్ధలక్ష్మీశ్చ శోణా బాణధనుర్ధరాః ॥ ౮౨
తస్యైవ పర్వణోఽధస్తా ద్గణపః క్షేత్రప స్తథా ।
దుర్గామ్బా వటుకశ్చైవ సర్వే తే శస్త్రపాణయః ॥ ౮౩
తత్రైవ పర్వణోఽధస్తా ల్లక్ష్మీ శ్చైవ సరస్వతీ ।
శఙ్ఖపద్మనిధీచైవ తే సర్వే శస్త్రపాణయః ॥ ౮౪
లోకద్విషం ప్రతి క్రుద్ధా భణ్డం చణ్డపరాక్రమమ్ ।
శక్రాదయశ్చ విష్ణ్వన్తా దశ దిక్చక్రనాయకాః ॥ ౮౫
శక్తిరూపా స్తత్ర పర్వణ్యాధస్తా త్కృతసంశ్రయాః ।
వజ్రం శక్తిం కాలదణ్డ మసిం పాశం ధ్వజం తథా ॥ ౮౬
గదాం త్రిశూలం దర్భాస్త్రం చక్రం చ దధత స్త్వమీ ।
సేవన్తే మన్త్రినాథాం తాం నిత్యం భక్తిపరాయణాః ॥ ౮౭
భణ్డాసురాదిదుర్దాన్తా న్విజేతుం విశ్వకణ్టకాన్ ।
మన్త్రినాథాశ్రయద్వారా లలితాజ్ఞావనోత్సుకాః ॥ ౮౮

గీతిచక్రరథేన్ద్రస్య దిక్పాలాస్సంశ్రయం దధుః ।
సర్వేషాం చైవ దేవానాం మన్త్రిణీద్వారతః కృతా ॥ ౮౯
విజ్ఞాపనా మహాదేవ్యాః కార్యసిద్ధిం ప్రయచ్ఛతి ।
రాజ్ఞీవిజ్ఞాపనా దేవ్యాః ప్రధానద్వారతః కృతా ॥ ౯౦
తదా ఖలు ఫలప్రాప్తిస్సేవకానాం ప్రజాయతే ।
అన్యథా పతత ఏవైషాం సామర్థ్యం స్ఖలితౌజసః ॥ ౯౧
అప్రధృష్యప్రభావా హి శ్రీదేవ్యా ఉపసర్పణే ।
సా హి సంకేతవిద్యేశీ శ్రీదేవ్యాః ప్రతిసన్నిభా ॥ ౯౨
నాతిలంఘయతి శ్యాపి తద్వాక్యం కార్యసిద్ధిషు ।
శ్రీదేవ్యాశ్శక్తిసామ్రాజ్యే సర్వకార్యాగ్రగా మంత్రిణీ । ౯౩
అశక్తమన్యథాకర్తుం కర్తుం వా న ప్రగల్భతే ।
తస్మాత్సర్వేపి దిక్పాలాః శ్రీదేవ్యా జయకాంక్షిణః ॥ ౯౪
తస్యాః ప్రధానస్థానాని స్వనామ్నైవ ప్రతిష్ఠితే ।
ఇతి శ్రీలలితాదేవ్యాః శ్రీచక్రాదిరథోత్తమే ॥ ౯౫
పర్వస్థితానాం దేవానాం నామాని కథితాన్యలమ్ ।
భండాసురస్య సంహారే తాసాం దివ్యాయుధాన్యపి ॥ ౯౬
ప్రోక్తాని గేయచక్రస్య సర్వదేవ్యశ్చ కీర్తితాః ।
ఇమాని సర్వదేవానాం నామాన్యాకీర్తయంతి యే ॥ ౯౭
సర్వపాపవినిర్ముక్తా యుక్తా విజయినో నరాః ॥ ౯౮

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే రథపర్వదేవతా
ప్రకాశనం నామ సప్తవింశోధ్యాయః

కిరిచక్రరథపర్వదేవతావర్ణనమ్

హయగ్రీవః :—

కిరిచక్రరథేంద్రస్య పంచపర్వసమాశ్రితాః ।
దేవతా శ్చ శృణు ప్రాజ్ఞ! యన్నామ శృణ్వతాం జయః॥ ౧
ప్రథమం పర్వ బింద్వాఖ్యం సమ్ప్రాప్తా దండనాయికా ।
సా తత్ర జగదుద్దండకణ్టకవ్రాతఘస్మరీ ॥ ౨
నానావిధాస్త్రజ్వాలాభి ర్నర్తయంతీ జయశ్రియమ్ ।
ఉద్దండపోత్రినిర్ఘాతనిర్భిన్నోద్ధతదానవా ॥ ౩
దంష్ట్రాబాలమృగాంకస్య విహారనవిభావరీ ।
ప్రావృషేణ్యపయోవాహవ్యూహనీలవపుర్లతా ॥ ౪
కిరిచక్రరథేన్ద్రస్య సాలంకారాయ తే సదా ।
పోత్రిణీ ప్రతీతా శేషవిశ్వా వార్తాళికామ్బికా ॥ ౫
తస్యైవ రథనాథస్య ద్వితీయం పర్వ సంశ్రితాః ।
జమ్భినీ మోహినీ చైవ స్తమ్భినీ తిస్ర ఏవచ ॥ ౬
ఉత్ఫుల్లదాడిమప్రఖ్యా స్సర్వదానవమర్దనాః ।
ముసలం చ హలం హాలాపాత్రం ఫణిమహాగుణమ్ ॥ ౭
జ్వలన్మాణిక్యవలయై ర్బిభ్రాణాః పాణిభి ర్నిజైః ।
అతిదీప్తకరాళాక్షి జ్వాలాభి ర్దైత్య సైనికాన్ ॥ ౮
దహంత్య ఇవ నిశ్శంకం సేవంతే సూకరాననామ్ ।
కిరిచక్రరథేంద్రస్య తృతీయం పర్వసంశ్రితాః ॥ ౯
అన్ధిన్యాద్యాః పంచ దేవ్యో దేవీమంత్రకృతాస్పదాః ।

కఠోరై రట్టహాసైశ్చ భిందంత్యో భువనత్రయమ్ ॥ ౧౦
జ్వాలా ఇవ చ కల్పాగ్నే రంగనావేష మాశ్రితాః ।
భండాసురస్య సైన్యానాం సర్వేషాం రుధిరప్లుతిమ్ ॥ ౧౧
లిలిక్షమాణా జిహ్వాభి ర్లేలిహానాభి రుజ్జ్వలాః ।
సేవంతే సతతం దండనాథా ముద్దండవిక్రమామ్॥ ౧౨
కిరిచక్రరథేంద్రస్య చతుర్థం పర్వ సంశ్రితాః ।
బ్రహ్మాద్యాః పంచమీమంత్రా అష్టమీ వర్ణితా అపి ॥ ౧౩
షడేవ దేవ్య స్తచ్చక్రం జ్వలజ్జ్వాలాకళేబరాః ।
మహతా విక్రమౌఘేన పిబంత్య ఇవ దానవాన్ ॥ ౧౪
ఆజ్ఞయా దండనాథాయా స్తం ప్రదేశ ముపాసతే ।
తస్యైవ పర్వణోఽధస్తా త్స్ఫురిత స్థానమాశ్రితాః ॥ ౧౫
యాకినీ శాకినీ చైవ లాకినీ హాకినీ తథా ।
శాకినీ ఢాకినీ చైవ తాసాం త్రైలోక్యరూపిణీ ॥ ౧౬
హాకినీ సప్తమీ తేతాః ప్రచండోద్దండ విక్రమాః ।
పిబంత్య ఇవ భూతాని క్షిపంత్య ఇవ మేదినీమ్ ॥ ౧౭
త్వచం రక్తం తథా మాంసం మేదోఽస్థి చ విరోధినామ్ ।
మజ్జాం శ్లేష్మం చ శుక్లం చ పిబంత్యో వికటాననాః ॥ ౧౮
నిష్ఠురై స్సింహనాదైశ్చ పూరయంత్యో దిశో దశ ।
ధాతునాథా ఇతి ప్రోక్తా అణిమాద్యష్టసిద్ధిదాః ॥ ౧౯
మోహనే మారణే చైవ స్తమ్భనే తాడనే తథా ।
భక్షణే దుష్టదైత్యానా మూలమూలం చ నికృన్తనే ॥ ౨౦

పణ్డితాః ఖణ్డితాశేషవిపదో భక్తశాలిషు ।
ధాతునాథా ఇమాః ప్రోక్తా స్సర్వధాతుషు సంస్థితాః ౨౧
సప్తాపి వారిణీ· నూర్మిమాలాసఙ్ఘాంశ్చపి తామ్బరాన్ ।
క్షణార్ధేనైవ నిష్పాతుం నిష్పన్నబహుసాహసాః ॥ ౨౨
శకటీచక్రవద్వృత్తభయంకరవిలోచనాః ।
స్వస్వామినీద్రోహకృతాం· స్వకీయసమయద్రుహామ్ ॥ ౨౩
వైదికద్రోహిణాం దేవద్రోహిణాం ఏకవైరిణామ్ ॥
యజ్ఞద్రోహకృతాం దుష్టదైత్యానాం భక్షణే క్షమాః ॥ ౨౪
నిత్యమేవ హి సేవన్తే పోత్రిణీం దణ్డనాయికామ్ ।
తస్యైవ పర్వణః పార్శ్వద్వితయే కృతమన్దిరే ॥ ౨౫
క్రోధినీ స్తమ్భినీ ఖ్యాతే వర్తేతే దేవతే ఉభే ।
చామరే వీజయన్త్యౌ చ లోలకఙ్కణదోర్లతే ॥ ౨౬
దేవద్విషాం చమూరక్తసహాలాపానమదోద్ధతే ।
సదైవ ఘూర్ణమానాక్ష్యౌ సదా ప్రహసితాననే ॥ ౨౭
అథ తస్య రథేన్ద్రస్య కిరిచక్రాభిధాజుషః ।
పార్శ్వద్వయకృతావాస మాయుధద్వయ ముద్ధతమ్ ॥ ౨౮
హాలం చ ముసలం చైవ దేవతారూప మాస్థితమ్ ।
స్వకీయమకుటస్థానే స్వకీయాయుధవిగ్రహామ్ ॥ ౨౯
ఆబిభ్రాణం జగద్వేషిఘస్మరం విబుధై స్స్మృతమ్ ।
ఏత దాయుధయుగ్మేన లలితా దణ్డనాయికా ॥ ౩౦
ఖణ్డయిష్యతి సఙ్గ్రామే విషఙ్గం నామ దానవమ్ ।

తస్యైవ పర్వణో దణ్డనాథాయా స్త్వగ్రసీమని ॥ ౩౧
వర్తమానో మహాభీమసింహనాదధ్వన న్నభః ।
దంష్ట్రాకటకటాత్కారబధిరీకృతదిఙ్ముఖః ॥ ౩౨
చణ్డోచ్చణ్డ ఇతి ఖ్యాత శ్చతుర్హస్త స్త్రిలోచనః ।
కరాలం ఖడ్గం ప్రేతపాశౌ దధానో దీప్తవిగ్రహః ॥ ౩౩
సదా సంసేవతే దేవీం పశ్యన్నేవ హి పోత్రిణీమ్ ।
కిరిచక్రరథేన్ద్రస్య పఞ్చమం పర్వసంశ్రితాః ॥ ౩౪
వార్తాళ్యాద్యా అష్టదేవ్యో దిక్ష్వష్టసు చ విశ్రుతాః ।
అష్టపర్వతనిష్పాతిఘోరనిర్ఘాతనిస్వనాః ॥ ౩౫
అష్టనాగస్ఫురద్భూషా అసహ్యబలతేజసః ।
ప్రకృష్టదోఃప్రకాణ్డోత్థమ్మహాతీతదానవకోటయః ॥ ౩౬
సేవన్తే లలితాదేవ్యా దణ్డనాథా మహర్నిశమ్ ।
తాసాం నామాఖ్యాశ్చ విఖ్యాతా స్సమాకర్ణయ తాపస! ॥ ౩౭
వార్తాళీ చైవ వారాహీ సా వరాహముఖీ పరా ।
అన్ధినీ రున్ధినీ చైవ జృమ్భినీ చైవ మోహినీ ॥ ౩౮
స్తమ్భినీతి రిపుక్షోభ స్తమ్భనోచ్చాటనక్షమాః ।
తస్యైవ పర్వణో వామభాగే సన్తతసంస్థితిః ॥ ౩౯
దండనాథోపవాహ్యస్తు కాసరో ధూసరాకృతిః ।
అర్ధక్రోశాయుతశృఙ్గద్వితయః క్రోశవిగ్రహః ॥ ౪౦
ఖడ్గవన్నిష్ఠురై ర్లోమజాలై స్సంవృతవిగ్రహః ।
కాలదణ్డవదుచ్చణ్డవాలకాండభయంకరః ॥ ౪౧

నీలాఞ్జనాచలప్రస్థవికటోన్నతపృష్ఠభూః ।
మహానీలగిరిశ్రేష్ఠగరిష్ఠస్కన్ధమండలః ॥ ౪౨
ప్రభూతోష్మలనిశ్వాసప్రసరాకమ్పితామ్బుధిః ।
ఘుర్ఘురధ్వనినా కాలమహిషం విహసన్నివ ॥ ౪౩
వర్తతే ఖురవిక్షిప్తపుష్కలావర్తవారిదః ।
తస్యైవ పర్వణోఽధస్తా దుచ్ఛ్థానకృతాలయాః ॥ ౪౪
ఇన్ద్రాదయోఽనేకభేదా దిశా మస్తకదేవతాః ।
లలితాయాం కార్యసిద్ధిం విజ్ఞాపయితు మాగతాః ॥ ౪౫
లోకస్యాపి చ సంరక్షాం సమ్పాదయితు మాగతాః ।
తన్నామాని శృణు ప్రాజ్ఞ సఙ్క్షేపా త్కథితాని మత్ ॥ ౪౬
ఇన్ద్రాశ్చాప్సరసశ్చైవ సచతుష్షష్టికోటయః ।
సిద్ధా అగ్నిశ్చ సాధ్యాశ్చ విశ్వేదేవా స్తథా పరే ॥ ౪౭
విశ్వకర్మా మయశ్చైవ మాతరశ్చ బలోన్నతాః ।
రుద్రస్య పరివారాశ్చ రుద్రాశ్చైవ పిశాచకాః ॥ ౪౮
నిరృతీరక్షసాం నాథో రాక్షసా బహవ స్తథా ।
మిత్రాశ్చ తత్ర గన్ధర్వా స్సదా గానవిశారదాః ॥ ౪౯
విశ్వావసుప్రభృతయో విఖ్యాతా స్తత్పురోగమాః ।
తథా భూతగణాశ్చాన్యే వరుణో వసవః పరే ॥ ౫౦
విద్యాధరాః కిన్నరాశ్చ మారుతేశ్వర ఏవ చ ।
తథాచిత్రరథ శ్చైత్రరథకాననకారకః ॥ ౫౧
తుమ్బురు ర్నారదో యక్ష స్సోమో యక్షేశ్వర స్తథా ।

దేవాశ్చ భగవాం స్తత్ర గోవిన్దః కమలాపతిః ॥ ౫౨
ఈశానశ్చ జగచ్చక్రరక్షక శ్శూలభీషణః ।
బ్రహ్మా చాశ్వినిపుత్రౌ చ వైద్యవిద్యావిశారదౌ ॥ ౫౩
ధన్వన్తరిశ్చ భగవా నథాన్యే గణనాయకాః ।
కటక్రోడగళద్దానసన్తర్పితమధువ్రతాః ॥ ౫౪
ఏవం ప్రకారా బహవో దేవతా స్తత్ర జాగ్రతి ।
పూర్వాదిదిశ మారభ్య పరితః కృతమన్దిరాః ॥ ౫౫
తత్రైవ దేవతాచక్రే శక్రాసురమహద్దిశః ।
ఆశ్రిత్య కిల వర్తన్తే తదధిష్ఠానదేవతాః ॥ ౫౬
జృమ్భినీ స్తమ్భినీ చైవ మోహినీ తిస్ర ఏవహి ।
తస్యైవ పర్వణః ప్రాన్తే కిరిచక్రస్య భాస్వతః ॥ ౫౭
కపాలం చ గదాం బిభ్ర దూర్ధ్వకేశో మహావపుః ।
పాతాళతలజమ్బాలబహుళాకారకాళిమా ॥ ౫౮
అట్టహాసమహావ్రజదీర్ణబ్రహ్మాండమండలః ।
భిన్దడ్డమరుకధ్వానై రోదసీకందరోదరమ్ ॥ ౫౯
పూత్కారిత్రిఫణాయుక్తం ఫణిపాశం కరే వహన్ ।
క్షేత్రపాల స్సదా భాతి సేవమానః కిటీశ్వరీమ్ ॥
తస్యైవ చ సమీపస్థ స్తస్యా వాహనకేసరీ ।
య మారుహ్య ప్రవవృధే భండాసురవధైషిణీ ॥ ౬౦
ప్రాగుక్తమేవ దండేశీవాహసింహస్య లక్షణమ్ ।
తస్యైవ పర్వణోఽధస్తా ద్దండనాథాసమత్విషః ॥ ౬౧

దణ్డినీసదృశాశేషభూషణాయుధమండితాః ।
శ్యామాః క్రోడాననా శ్చంద్రరేఖోత్తంసితకుంతలాః ॥ ౬౩
హలం చ ముసలం హస్తే ఘూర్ణయంత్యో ముహుర్ముహుః ।
లలితాద్రోహిణాం శ్యామాద్రోహిణాం స్వామినీద్రుహామ్ ॥
రక్తస్రోతోభి రుత్కృత్తైః పూరయంత్యః కపాలకమ్ ।
నిజభక్తద్రోహకృతా మాంత్రమాలావిభూషణాః ॥ ౬౫
స్వగోష్ఠీసమయాక్షేపకారిణాం ముండమండలైః ।
అఖండరక్తవిచ్ఛేదైః కృతవైకక్ష్యకశ్రియః ॥ ౬౬
సహస్రం దేవతాః ప్రోక్తా స్సేవమానాః కిటీశ్వరీమ్ ।
తాసాం సామాని సర్వాసాం దండిన్యాః కుమ్భసమ్భవ! ॥ ౬౭
సహస్రనామాధ్యాయే తు వక్ష్యంతే నాధునా పునః ।
అథాసాం దేవతానాం చ కోలాస్యానాం సమీపతః ॥
వాహనః కృష్ణసారంగో దండిన్యా స్సమవస్థితః ।
క్రోశార్ధార్ధాయతశృంగే తదర్ధార్ధాయతో ముఖే ॥ ౬౯
క్రోశప్రమాణపాదశ్చ సదా చోద్ధృతవాలధిః ।
ఉదరే ధవళచ్ఛాయో హుంకారేణ మహీయసా ॥ ౭౦
హసన్మారుతవాహస్య హరిణస్య పరాక్రమమ్ ।
తస్యైవ పర్వణో దేశే వర్తతే వాహనోత్తమః ॥ ౭౧
కిరిచక్రరథేంద్రస్య తస్య తత్రైవ పర్వణి ।
వర్తతే మదిరాసింధు ర్దేవతారూప మాస్థితః ॥ ౭౨
మాణిక్యగిరివచ్ఛోణం హస్తే పిశితపిండకమ్ ।

దధానో ఘూర్ణమానాక్ష స్స్వర్ణాంభోజస్రగావృతః ॥
మదశక్త్యా సమాశ్లిష్టో ధృతరక్తసరోజయా ।
యదా యదా భండదైత్యసంగ్రామ స్సంప్రవర్తతే ॥ ౭౪
యుద్ధఖేద మనుప్రాప్తా శ్శక్తయస్స్యుః పిపాసితాః ।
తదా తదా స హాలాభి రాత్మానం బహుధా క్షిపన్ ॥ ౭౫
రణఖేదం దేవతానా మంజసాఽపాకరిష్యతి ।
తదఽత్యద్భుతమే వస్గే భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౭౬
తదా శ్రోష్యసి సంగ్రామే కథ్యమానం మయా ముదా ।
తస్యైవ పర్వణోఽధస్తా దష్టదిక్ష్వథ ఏవ చ ॥ ౭౭
ఉపర్యపి కృతావాసా హేతుకాద్యా దశ స్మృతాః ।
మహాంశో భైరవశ్రేష్ఠాః ఖ్యాతా వాతాపితాపన! ॥ ౭౮
ఉద్దీప్తాయుతతేజోభి ర్దివా దీపితభాసనః ।
కల్పాంతకాలే దండిన్యా ఆజ్ఞయా విశ్వఘస్మరాః ॥ ౭౯
అత్యుదగ్రప్రకృతయః కటుదంష్ట్రారటన్ముఖాః ।
త్రిశూలాగ్రవినిర్భిన్నమహావారిదమండలాః ॥ ౮౦
హేతుక స్త్రిపురారి శ్చ తృతీయ శ్చాగ్నిభైరవః ।
యమజిహ్వైకపాదౌ చ తౌ చ కాలకరాళకౌ ॥ ౮౧
భీమరూపో హాటకేశ స్త్వథైవాఽచలనామవాన్ ।
ఏతే దశైవ విఖ్యాతా దశకోటిభటాన్వితాః ॥ ౮౨
తస్యైవ కిరిచక్రస్య వర్తంతే పర్వసీమని ।
ఏవం హి దండనాథాయాః కిరిచక్రస్థదేవతాః ॥ ౮౩

జృమ్భిన్యాద్యచలేన్ద్రాంతాః ప్రోక్తా స్త్రైలోక్యపాలనాః ।
తత్రత్యై ర్దేవతాబృందై ర్బభూవ స్తత్ర సంగరే ॥ ౮౪
దానవా మారయిష్యంతే పాస్యంతే రక్తవృష్టయః ।
ఇత్థం బహువిధత్రాణం పర్వస్థై ర్దేవతాగణైః ॥ ౮౫
కిరిచక్రం దండనేత్ర్యా రథరత్నం చచాల హ ।
చక్రరాజరథో యత్ర తత్ర గేయరథోత్తమః ॥ ౮౬
యత్ర గేయరథ స్తత్ర కిరిచక్రరథోత్తమః ।
ఏత ద్రథత్రయం తత్ర త్రైలోక్యమివ జంగమమ్ ॥ ౮౭
శక్తిసేనాసహస్రస్య మధ్యే విరురుచేతరామ్ ।
మేరుమందరవింధ్యానాం సమవాయ ఇవాఽభవత్ ॥ ౮౮
మహాఘోషః ప్రవవృధే శక్తీనాం సైన్యమండలే ।
చచాల వసుధా సర్వా తచ్చక్రై రవదారితా ॥ ౮౯
లలితాచక్రరాజాఖ్యరథనాథస్య కీర్తితాః ।
షట్సారథయ ఉద్దండపాశగ్రహణకోవిదాః ॥ ౯౦
ఇర దేవీ ప్రథమత స్తథా త్రిపురభైరవీ ।
సంహారభైరవశ్చాన్యో రక్తయోగినివల్లభః ॥ ౯౧
సారసః పంచమశ్చైవ చాముండా చ తథాపరా ।
ఏతాస్తు దేవతా స్తత్ర రథసారథయ స్స్మృతాః ॥ ౯౨
గేయచక్రరథేంద్రస్య సారథిస్తు హాసంతికా ।
కిరిచక్రరథేంద్రస్య స్తమ్భినీ సారథి స్స్మృతా । ౯౩
దశయోజన మున్నమ్రో లలితారథపుంగవః ।

ప్తయోజనముచ్ఛ్రాయో గీతిచక్రరథోత్తమః ॥ ౯౪
డ్యోజనసమున్నమ్రః కిరిచక్రో మహామునే !
మహాముక్తాతపత్రం తు దశయోజనవిస్తృతమ్ ॥ ౯౫
ర్తతే లలితేశాన్యా రథ ఏవ న చాన్యతః ।
దేవ శక్తిసామ్రాజ్యసూచకం పరికీర్తితమ్ ॥ ౯౬
మాన్య మాతపత్రం తు రథద్వంద్వేపి వర్తతే ।
థ సా లలితేశానీ సర్వశక్తిమహేశ్వరీ ॥ ౯౭
మహాసామ్రాజ్యపదవీ మారూఢా భువనేశ్వరీ ।
చాల భండదైత్యస్య జయసిద్ధ్యభికాంక్షిణీ ॥ ౯౮
శ్చాయంతే దిశ స్సర్వాః కమ్పతే చ వసుంధరా ।
భ్యంతి సర్వభూతాని లలితేశ్యా వినిర్గమే ॥ ౯౯
వదుంధుభయో నేదు ర్నిపేతుః పుష్పవృష్టయః ।
శ్వావసుప్రభృతయో గంధర్వా స్సురగాయకాః ॥ ౧౦౦
మ్బురు ర్నారదశ్చైవ సాక్షాదేవ సరస్వతీ।
యమంగళపద్యాని పఠంతి పటుగీతిభిః ॥ ౧౦౧
ర్ష సముత్ఫుల్లవదనా స్స్ఫురత్పులకభూషణాః।
బహుర్జయ జయేత్యేవ స్తువానా లలితేశ్వరీమ్ ॥ ౧౦౨
ప్సరేణాఽంధా మదోన్మత్తాః ప్రనృత్యంతః పదేపదే ।
ప్తర్షయో వసిష్ఠాద్యా ఋగ్యజుస్సామరూపిభిః ॥ ౧౦౩
ర్వరూపై ర్మన్త్రైశ్చ వర్ధయంతో జయశ్రియం ।
విషేవ మహావహ్నిశిఖా మత్య[illegible]పావనీమ్ ॥ ౧౦౪

అశీర్వాదేన మహతా వర్ధయామాసు రుత్తమాః ।
తైః స్తూయమానా లలితా ప్రచచాల రథోత్తమే ॥
భండాసురం వినిర్జేతు ముద్దండైః సహ సైనికైః ।
ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే కిరిచక్రపర్వ దేవతా
ప్రకాశ నంనామ పంచవింశోఽధ్యాయః.

శూన్యనగరోత్పాతప్రాదుర్భావః

శ్రీహయగ్రీవః :—

ఆకర్ణ్య లలితాదేవ్యా యాత్రానిస్సాణనిస్స్వనమ్ ।
మహాంతం క్షోభ మాయాతా భండాసురపురాలయాః ॥
యత్రాఽసీ ద్దురాశస్య భండదైత్యస్య దుర్ధియః ।
మహేంద్రపర్వతోపాంతే మహార్ణవతటే పురమ్ ॥
తత్తు శూన్యకనామ్నైవ విఖ్యాతం భువనత్రయే ।
విషంగాగ్రజదైత్యస్య సదాఽవాసః కిలాఽభవత్ ॥
తస్మిన్నేవ పురే తస్య శతయోజనవిస్తరే ।
విత్రేసు రసురాస్సర్వే శ్రీదేవ్యాగమసమ్భ్రమాత్ ।
శతయోజనవిస్తీర్ణం తత్సర్వం పుర మాసురమ్ ।
ధూమై రివావృత మభూ దుత్పాతజనితై ర్మహుః ॥
అకాండ ఏవ నిర్భిన్నా భిత్తయో దైత్యపట్టణే ।
ఘూర్ణమానాః పతంతి స్మ మహోల్కా గగనస్థలాత్

ఉత్పాతానాం ప్రాథమికో భూకమ్పః పర్యవర్తత ।
మహీ జజ్వాల సకలా తత్ర శూన్యకపత్తనే॥ ౭
అకాండ ఏవ హృత్కమ్పం భేజుర్దైత్యపురౌకసః ।
ధ్వజాగ్రవర్తినః కాకా గృధ్రాశ్చైవ వలాః ఖగాః ॥ ౮
ఆదిత్యమండలం దృష్ట్వా దృష్ట్వా చక్రందు రుచ్చకైః।
క్రవ్యాదా బహవ స్తత్ర లోచనై ర్నావలోకితాః ॥ ౯
ముహు రాకాశవాణీభిః పరుషాభి ర్బభాషిరే ।
సర్వతో దిక్షు దృశ్యంతే కేతవస్తు మలీమసాః ॥ ౧౦
ధూమాయమానాః ప్రక్షోభజనకా దైత్యరక్షసామ్ ।
దైత్యస్త్రీణాం చ విభ్రష్టా అకాండా ద్భూషణస్రజః ॥
హా హేతి దూరం క్రందంత్యః పర్యశ్రు సమరోదిషుః ।
దర్పణానాం వర్మణాం చ ధ్వజానాం ఖడ్గసమ్పదామ్ ॥ ౧౨
మణీనా మమ్బరాణాం చ మాలిన్య మభవ న్ముహుః ।
సౌధేషు చన్ద్రశాలాసు కేళీవేశ్మసు సర్వశః ॥ ౧౩
అట్టాలకేషు గోష్ఠీషు విపణీషు సభాసు చ ।
చతుష్కికా స్వళిందేషు ప్రగ్రీవేషు బిలేషు చ ॥ ౧౪
సర్వతోభద్రవాసేషు నంద్యావర్తాదివేశ్మసు ।
పిచ్ఛందకేషు శుద్ధాంతే ష్వవరోధనపాళిషు ॥ ౧౫
స్వస్తికేషు చ సర్వేషు గర్భాగారపుటేషు చ ।
గోపురేషు కవాటేషు వలభీనాం చ సీమసు ॥ ౧౬
వాతాయనేషు కక్ష్యాసు ధిష్ణ్యేషు ఖలు వారిషు ।

సర్వత్ర దైత్యనగరవాసిభి ర్జనమండలైః । ౧౮
అశ్రూయంత మహాఘోషా పరుషా భూతభాషితాః ।
శిథిలీ సర్వశో జాతా ఘోరవర్ణా భయానకా ॥
కరటైః కటుకాలాపై రవలోక్య దివాకరమ్ ।
సమరాటకరోటీనాం కోటయ శ్చాపత న్భువి ॥ ౧౯
అపత న్వేదిమధ్యేషు బిందవ శ్శోణితామ్భసామ్ ।
కేశోంద్రకాశ్చ నిష్పేతు స్సర్వతో ధూమధూమళాః ॥ ౨౦
భౌమాంతరిక్షదివ్యానా ముత్పాతానా మితి వ్రజమ్ ।
అవలోక్య భృశం త్రస్తా స్సర్వే నగరవాసినః ॥ ౨౧
నివేదయామాసు రమీ భండాయ ప్రథితౌజసే । ౨౧౪
స చ భండః ప్రచండోఽప్యా తై రుత్పాతకదమ్బకైః ।
అసంజాతధృతిభ్రింశో మంత్రస్థాన ముపాగమత్ ॥ ౨౨
మేరో రివ వపుశ్ఛేదం బహురత్నవిచిత్రితమ్।
అధ్యాసామాస దైత్యేంద్ర స్సింహాసన మనుత్తమమ్ ॥ ౨౩
స్ఫురన్మకుటలగ్నానాం రత్నానాం కిరణోద్వమైః ।
దీపయ న్నఖిలాశాన్తా నచ్యుత స్థానవేశ్వరః ॥ ౨౪
ఏకయోజనవిస్తారే మహత్యాస్థానమణ్డపే ।
తుఙ్గసింహాసనస్థం తు నిషేవాతే తదానుజౌ ॥ ౨౫
విశుక్ర శ్చ విషఙ్గశ్చ మహాబలపరాక్రమౌ ।
త్రైలోక్యకణ్టకీభూతభుజదణ్డాభయఙ్కరౌ ॥ ౨౬
అగ్రజస్య సదైవాజ్ఞా మవిలఙ్ఘ్య ముహు ర్ముహుః ।

త్రైలోక్యవిజయే లబ్ధం వర్ధయన్తో మహాయశః ॥ ౨౭
నతేన శిరసా తస్య మృద్నన్తో పాదపీఠికామ్ ।
కృతాఞ్జలిప్రణామౌ చ సముపావిశతాం భువి ॥ ౨౮
అథాఽఽస్థానస్థితే తస్మి న్నమరద్వేషిణాం వరే ।
సర్వే సామన్తదైత్యేన్ద్రా స్తం ద్రష్టుం సముపాగతాః ॥ ౨౯
తేషా మేకైకసైన్యానాం గణనా నహి విద్యతే ।
స్వస్వనామ సముచ్చార్య ప్రణేము ర్దానవేశ్వరమ్ ॥ ౩౦
సచ తా నసురాం త్సర్వా నతిధీరకనీనికైః ।
సమ్భావయం త్సమాలోకైః కియన్తం చిత్క్షణం స్థితః ॥ ౩౧

భణ్డాదీనాం మన్త్రక్రమః

అవోచత విశుక్ర స్త మగ్రజం దానవేశ్వరమ్ ।
మథ్యమానమహాసిన్ధుసమానగళనిస్వనః ॥ ౩౨
దేవ! త్వదీయదోర్దణ్డనిర్ధ్వస్తబలవిక్రమాః ।
పాపినః పామరాచారా దురాత్మాన స్సురాధమాః ॥ ౩౩
శరణ్య మన్యతః క్వాపి నాప్రువన్తో విషాదినః ।
జ్వలజ్జ్వాలామయే వహ్నౌ పతితా నాశ మాగతాః ॥ ౩౪
తస్మా ద్దేవా త్సముత్పన్నా కాచిత్ స్త్రీ బలగర్వితా ।
స్వయమేవ కిలాఽఽప్రాక్షీ త్తాన్దేవా న్వాసవాదికాన్ ॥ ౩౫
తైః పునః ప్రబలోత్సాహైః ప్రోత్సాహితపరాక్రమా ।
బహుస్త్రీపరివారా చ వివిధాయుధమణ్డితా ॥ ౩౬

అస్మా న్నేతుం కిలాఽయాతి హా కష్టం విధివైశసమ్ ।
అబలానాం సమూహ శ్చే ద్బలినోఽస్మా న్విజేష్యతే ॥ ౩౭
తర్హి పల్లవభఙ్గేన పాషాణస్య విదారణమ్ ।
ఉచ్యమాన మిదం హన్త! పరిహాసాయ కల్ప్యతే ॥ ౩౮
విడమ్బనా న కి మసౌ లజ్జాకర మిదం న కిమ్ ।
అస్మత్సైనికనాసీరభటేభ్యోఽపి భవద్భియః ॥ ౩౯
కాన్దిశీకత్వ మాపన్నా శ్శక్రాద్యా స్త్రిదివౌకసః ।
బ్రహ్మాదయశ్చ నిర్విణ్ణవిగ్రహా మద్బలాయుధైః ॥ ౪౦
విష్ణో శ్చక్రం తథైవాసీ ద్విత్రస్త స్స మహేశ్వరః ।
అన్యేషా మిహ కా వార్తా దిక్పా స్సర్వే పలాయితాః ॥ ౪౧
అస్మాక మిషుభి స్తీక్ష్ణై రదృశ్యై రఙ్గపాతిభిః ।
సర్వత్ర విద్ధవర్మాణో దుర్మనా విబుధాః కృతాః ॥ ౪౨
తాదృశానా మపి మహాపరాక్రమభుజోష్మణామ్ ।
అస్మాకం విజయాయాఽద్య స్త్రీ కాచి దభిధావతి ॥ ౪౩
యద్యపి స్త్రీ తదాప్యేషా నావమాన్యా కదాచన ।
అల్పోఽపి రిపు రాత్మజ్ఞై ర్నావమాన్యో జిగీషుభిః ॥ ౪౪
తస్మా త్తదుత్సారణార్థం ప్రేషణీయాస్తు కిఙ్కరాః ।
సకచగ్రాహ మాకృష్య సా నేతవ్యా మదోద్ధతా ॥ ౪౫
దేవ! త్వదీయశుద్ధాన్తవర్తినీనాం మృగీదృశామ్ ।
చిరేణ చేటికాభావం సా దుష్టా సంశ్రయిష్యతి ॥ ౪౬
ఏకైకస్మా ద్భటా దస్మా త్సైన్యేషు పరిపంథినః ।

శఙ్కితే ఖలు విత్రస్తం త్రైలోక్యం స చరాచరమ్ ॥ ౪౭
అత్ర దేవస్య చిత్తం తు ప్రమాణమితి దానవః ।
నివేద్య భర్గాద్దైత్యాయ క్రోధం తస్య వ్యసీవృధత్ ॥ ౪౮
విషజ్ఞస్తు మహాసత్త్వో విచారజ్ఞో విచక్షణః ।
ఇదమాహ మహాదైత్య మగ్రజన్మాన ముద్ధతమ్ ॥ ౪౯
దేవ! త్వమేవ జానాసి సర్వకార్య మరిందమ !
న తు తే క్వాపి వక్తవ్యం నీతివర్త్మని వర్తతే॥ ౫౦
సర్వం విచార్య కర్తవ్యం విచారః పరమాగతిః ।
అవిచారేణ చేత్కర్మ సమూల మపకృన్తతి ॥ ౫౧
పరస్య కటకే చారాః ప్రేషణీయాః ప్రయత్నతః ।
తేషాం బలాబలం జ్ఞేయం జయసంసిద్ధి మిచ్ఛతా ॥ ౫౨
చారచక్షు ర్నృపశ్రేష్ఠ స్సదా శఙ్కితమానసః ।
అశఙ్కితాకారవాంశ్చ గుప్తమన్త్రీ స్వమన్త్రిషు ॥ ౫౩
షడుపాయాన్ప్రయుఞ్జాన స్సర్వత్రాభ్యర్హితే పదే ।
విజయం లభతే రాజా జాగ్రన్మన్త్రు విపశ్యతి ॥ ౫౪
అవిమృశ్యైవ యః కశ్చి దారమ్భస్స వినాశకృత్ ।
విమృశ్య తు కృతం కర్మ విశేషా జ్జయదాయకమ్ ॥ ౫౫
తిర్యగిత్యపి నారీతి క్షుద్రఇత్యపి రాజభిః ।
కార్యే వైరిణి నావజ్ఞా శక్తే స్సర్వత్ర సమ్భవాత్ ॥ ౫౬
స్తమ్భోత్పన్నేన కేనాపి నరతిర్యగ్వపుర్భృతా ।
భూతేన సర్వభూతానాం హిరణ్యకశిపుర్హతః ॥ ౫౭

పురాపి చణ్డికానామ నారీ మాయావిజృమ్భిణీ ।
నిశుమ్భశుమ్భౌ మహిషం వ్యాపాదితవతీ రణే ॥ ౫౮
తత్ప్రసఙ్గేన బహవ స్త్వయా దైత్యా వినాశితాః ।
అతో వదామి నాఽవజ్ఞా స్త్రీమాత్రే క్రియతాం క్వచిత్ ॥
శక్తి రేవహి సర్వత్ర కారణం విజయశ్రియః ।
శక్తే రాధారతాం ప్రాప్తై స్త్రీపుంల్లిఙ్గై ర్న నో భయమ్ ॥
శక్తిశ్చ సర్వతో భాతి సంసారస్య స్వభావతః ।
తత్రాపి తస్యా దురాశాయాః ప్రవృత్తి ర్జ్ఞాయతాం త్వయాఽ ౬౧
కేయం కస్మా త్సముత్పన్నా కి మాచారా కి మాశ్రయా ।
కిం బలా కిం సహాయా వా దేవ! తత్త్వవిచార్యతామ్ ॥ ౬౨
ఇత్యుక్త స్స విషంగేణ నీతిమర్మవిదాఽమునా ।
అవజ్ఞాభ్రుకుటీం చక్రే స్త్రీతి హేలాపరాయణః ॥ ౬౩
అరే! నీతివిచారోఽయం సమస్త్వేషు శత్రుషు ।
యుజ్యతే వనితాయాం తు కో విచారో మహౌజసామ్ ॥ ౬౪
అస్మద్బలే మహాసత్త్వా అక్షోహిణ్యధిపా శ్శతమ్ ।
పాతుం సమస్తజలధీ నలం దగ్ధుం త్రివిష్టపమ్ ॥ ౬౫
అరే పాపసమాచార! కిం వృథా శంకసే స్త్రియమ్ ।
తత్సర్వం హి మయా పూర్వం చారద్వారా విలోకితం॥ ౬౬
అగ్నే స్సముత్థితా కాచి ల్లలితానామధారిణీ ।
యథార్థనామవ త్యేషా పుష్పవ త్పేశలాకృతిః ॥ ౬౭
న సత్త్వం నచ వా వీర్యం న సంగ్రామేషు వాగతిః ।

అత్రాపి చారనివహో త్రికం తు మాయాపరాయణా ॥ ౬౮
తత్త్వ త్త్వేనా౽విద్యమానం స్త్రీకదమ్బక మాత్మనః ।
ఉత్పాదితవతీ కించి త్తేన చైవం విచేష్టతే ॥ ౬౯
అథ వా భవదుక్తేన న్యాయేనాస్తు మహద్బలమ్ ।
త్రైలోక్యోల్లంఘిమహిమా ఖండః కేన విజీయతే ॥
ఇదానీ మపి మద్బాహుబలసమ్మర్దమూర్ఛితాః ।
శ్వసితుం చాపి పటవో న కదాచన నాకినః ॥ ౭౧
కేచి త్పాతాళగర్భేషు కేచిదమ్బుధివారిషు ।
కేచి ద్దిగంతకోణేషు కేచి త్కుంజేషు భూభృతామ్ ॥ ౭౨
విలీనా భృశవిత్రస్తాః స్త్యక్తదారసుతశ్రియః ।
భ్రష్టాధికారా బహవ శ్ఛిన్నవేషా శ్చరంతి తే ॥ ౭౩
ప శ్యాదృశం నజానాతి మమ బాహుపరాక్రమమ్ ।
అబలా సచిరోత్పన్నా తేనైషా దర్పమశ్నుతే ॥ ౭౪
న జానంతి స్త్రియో మూఢా వృథాకల్పితసాహసాః ।
వినాశ మనుధావంతి కార్యాకార్యవిమోహితాః ।
అథవా తాం పురస్కృత్య య ద్యాగచ్ఛంతి నాకినః ।
యక్షా మహోరగా స్సిద్ధా స్సాధ్యా వా యుద్ధదుర్మదాః॥౭౬
బ్రహ్మా వా పద్మనాభో వా రుద్రో వా౽థ సురాధిపః ।
అన్యే వా హరితాం నాథా స్తేషాం పేష్టు మహం పటుః॥౭౭
అథవా మమ సేనాసు సేనాన్యో రణదుర్మదాః ।
పక్వకర్కరికాపేష మవపేక్ష్యంతి వైరిణః ॥ ౭౮

కుటిలాక్షః కురుండశ్చ కరకః కాకవాసితః ।
వజ్రదంతో వజ్రముఖో వజ్రలోమా వలాహకః ॥
సూచీముఖః ఫాలముఖో వికర్ణో వికటాననః ।
కరాళాక్షః కరటకో దమనో దీర్ఘజీవకః ॥
హుహున్బకో హులుముల్లశ్చ కల్కసః కల్కివాహనః ।
పుల్కసః పుండ్రకేతుశ్చ చండబాహుశ్చ కుక్కురః ॥
జమ్బుకాక్షో జమ్భనశ్చ తీక్ష్ణశృంగ స్త్రికంటకః ।
చంద్రగుప్త శ్చతుర్బాహు శ్చకోరాక్ష శ్చతుశ్శిరాః ॥
వజ్రఘోష శ్చోర్ధ్వకేశో మహామాయో మహాహనుః ।
మఘశత్రు ర్మఘాస్కందీ సింహఘోషు స్సిరాళకః ॥
అంధక స్సింధునేత్రశ్చ కూపకః కూపలోచనః ।
గుహాక్షో గండగల్లశ్చ చండవర్మా యమాంతకః ॥
లట్టణః పండసేనశ్చ పురుజి త్పూర్వమారకః ।
స్వర్గశత్రు స్స్వర్గబలో దుర్గాఖ్య స్స్వర్గకంటకః ॥
అతిమాయో బృహన్మాయ ఉపమాయ ఉలూకజిత్ ।
పురుషేణో విషేణశ్చ కుంతిషేణః కురూషకః ॥
మలదశ్చ కశూరశ్చ మంగలో దృఘణ స్తథా ।
కోల్లాటః కుటిలాశ్వశ్చ దాశేరో బభ్రువాహనః ॥
దుష్టహాసో ధృష్టకేతుః పరిక్షి త్పాపకంచుకః ।
మహామోహో మహాదంష్ట్రో దుర్మతి స్స్వర్గభేజయః
శరకేతు శ్శరవసు శ్శరదంత శ్శరప్రియః ।

దుశ్శ్రుతో దుర్వినీతశ్చ భిన్నకర్ణ శ్చమూషకః ॥ ౮౯
అట్టహాసీ మహాహాసీ సింహహాసీ మదోత్కటః ।
కుమ్భోత్కచః కుమ్భనాసః కుమ్భగ్రీవః కటోదరః ॥ ౯౦
హస్తిమేఢ్రో మహాండశ్చ కుమ్భాండః పూతినాసికః ।
పూతిదంతః పూతిచక్షుః పూతాస్యః పూతిమేహనః ॥ ౯౧
ఇత్యేవ మాదయ శ్శూరా హిరణ్యకశిపో స్సమాః ।
హిరణ్యాక్షసమా శ్చైవ మమపుత్రా మహాబలాః ॥ ౯౨
ఏకైకస్య సుతా స్తేషు జాతా శ్శూరా శ్శతంశతమ్ ।
సేనాన్యశ్చ మదోద్వృత్తా మమపుత్రై రనుద్రుతాః ॥ ౯౩
నాశయిష్యంతి సమరే దుర్వృత్తా నమరాధమాన్ ।
ఏతే చేత్కుపితా యుద్ధే సహస్రాక్షౌహిణీశ్వరాః ॥ ౯౪
భస్మశేషీ భవే ద్యుద్ధం హా హంత కిముతాఽబలా ।
మాయావిలాస స్సర్వోపి తస్యా స్సమరసీమని ॥ ౯౫
మహామాయావినా మస్మద్బలానా మామిషం భవేత్ ।
తద్వృథా శంకయా ఖిన్నం మా తే భవతు మానసమ్ ॥
ఇత్యుక్త్వా భండదైత్యేంద్ర స్సముత్థాయ నృపాసనాత్ ।
ఉవాచ నిజసేనాన్యం కుటిలాక్షం మహాబలమ్ ॥ ౯౬
ఉత్తిష్ఠ రే! బలం సర్వం సన్నాహయ సమంతతః ।
శూన్యకస్య సమంతాచ్చ ద్వారేషు బల మర్పయ ॥ ౯౭
దుర్గాణి సంగృహాణ త్వం కురు క్షేపణికాశతమ్ ।
దుష్టాభిచారాః కర్తవ్యా మంత్రిభి శ్చ పురోహితైః ॥ ౯౮

సజ్జీకురు చ శస్త్రాణి యుద్ధ మేత దుపస్థితమ్ ।
సేనాపతిషు యం కంచి దగ్రే ప్రస్థాపయాఽధునా ॥ ౧౦౦
అనేకబలసంఘాతసహితం ఘోరదర్శనమ్ ।
తేన సంగ్రామసమయే సన్నిపత్య వినిర్జితం ॥ ౧౦౧
కేశే ష్వాకృష్య తాం మూఢాం దేవసత్త్వేన దర్పితాం ।
ఇత్యాభాష్య చమూనాథం సహస్రాక్షౌహిణీతయాధిపమ్ ॥ ౧౦౨
కుటిలాక్షం మహాసత్త్వం స్వయం చాంతఃపురం గతః ।
ఆపతంత్యా మహాదేవ్యా యాత్రానిస్సాణనిస్వనః ॥ ౧౦౩
అశ్రూయత చ దైత్యేంద్రై రతికర్ణజ్వరావహః ॥ ౧౦౪

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే భండాసురమంత్రవిచారాఽ-
హంకారవర్ణనంనామషడ్వింశోఽధ్యాయః

భండాసురసేనాసన్నాహః

హయగ్రీవః :—
అథ శ్రీలలితాసేనానిస్సాణప్రతినిస్వనః ।
ఉచ్చచాలాఽసురేంద్రాణా ముద్ధాంతో దుందుభిస్వనః ॥ ౧
తేన మర్దితదిక్కేన క్షుభ్యద్గర్భపయోధినా ।
బధిరీకృతలోకేన చకమ్పే జగతాం త్రయీ ॥ ౨
మర్దయ న్కకుభాం బృందం భింద న్భూధరకందరాః ।
వవృధే గగనాభోగే దైత్యనిస్సాణనిస్వనః ॥ 3

మహానరహరిక్రోధహుంకారోద్ధతిమద్ధ్వనిః ।
విరసం విరరాసోచ్చై ర్విబుధద్వేషిఝుల్లరీ ॥ ౪

తతః కిలకిలారావముఖరా దైత్యకోటయః ।
సమనహ్యంత సంక్రుద్ధాః ప్రతి తాం పరమేశ్వరీమ్ ॥

కశ్చిద్రత్నవిచిత్రేణ వర్మణా ఛన్నవిగ్రహః ।
చకాశే జంగమ ఇవ ప్రోత్తుంగారోహణాచలః ॥ ౬

కాళరాత్రిమివోదగ్రాం శస్త్రాకారేణ గోపితామ్ ।
అధునీతభటః కశ్చి దతిధౌతాం కృపాణికామ్ ॥ ౭

ఉల్లాసయ న్కరాగ్రేణ కుంతపల్లవమేకతః ।
ఆరూఢతురగో విధ్యాం చాఽరిభేదం చకారహ॥ ౮

కేచి దారురుహు ర్యోధా మాతంగాం స్తుంగవర్ష్మణః ।
ఉత్పాతవాతసమ్పాతప్రేరితానివ పర్వతాన్ ॥ ౯

పట్టిసై ర్ముద్గరై శ్చైవ భిదురై ర్భిండివాలకైః ।
ద్రుఘణైశ్చ ముసుండీభి శ్చణయై ర్ముసలై రపి ॥ ౧౦

గదాభిశ్చ శతఘ్నీభి స్త్రిశిఖై ర్ద్విశిఖై స్తథా ।
అర్ధచక్రై ర్మహాచక్రై ర్వజ్రాస్త్రై రురగాననైః ॥ ౧౧

ఫణిశీర్షప్రభేదైశ్చ ధనుర్భి శ్శార్ఙ్గధన్విభిః ।
దండైః క్షేపణికాశస్త్రై ర్వజ్రబాణై ఖ్ఖురట్టకైః ॥ ౧౨

యవమధ్యై ర్ముష్టిమధ్యై ర్వలయైః ఖండలైరపి ।
కట్టారైః కోణమధ్యైశ్చ ఫణిదండైః పరశ్వథైః ॥ ౧౩

పాశాయుధైః పాశతుండైః కాకతుండై స్సహస్రశః ।

ఏవ మాదిభి రత్యుగ్రై రాయుధై ర్జీవహారిభిః ॥
పరికల్పితహస్తాగ్రా వర్మితా దైత్యకోటయః ।
అశ్వారోహా గజారోహా గర్దభారోహిణః పరే ॥ ౧౫
ఉష్ట్రారోహా వృకారోహా శ్వునకారోహిణ స్తథా ।
కాకాధిరోహిణో గృధ్రారోహా కంకాధిరోహిణః ॥ ౧౬
వ్యాఘ్రాధిరోహా శ్చ పరే తథా సింహాధిరోహిణః ।
శరభారోహిణ శ్చాన్యే భేరుండారోహిణః పరే ॥ ౧౭
సూకరారోహిణో వ్యాళారూఢాః ప్రేతాధిరోహిణః
ఏవం నానావిధై ర్వాహవాహిభి ర్లలితాం ప్రతి ॥ ౧౮
ప్రచేలే ప్రబలక్రోధసంమూర్ఛితనిజాశయైః
కుటిలాక్ష శ్చమూభర్తా దుర్మదంనామ దానవమ్ ॥ ౧౯
దశాక్షోహిణికాయుక్తం ప్రాహిణో ల్లలితాం ప్రతి ।
దిధక్షుభి రివాశేషం విశ్వం సహబలోత్కటైః ॥ ౨౦
భటై ర్యుక్త స్ససేనానీ ర్లలితాభిముఖో యయౌ ।
భింద న్నట్టహాసంరావై శ్చతుర్దశజగద్దరీం ॥ ౨౧
అట్టహాసం వితన్వానో దుర్మద స్తన్ముఖో యయౌ ।
అథ భండాసురాజ్ఞప్తః కుటిలాక్షో మహాబలః ॥ ౨౨
శూన్యకస్య పురద్వారే ప్రాచీనే సమకల్పయత్ ।
రక్షణార్థం దశాక్షోహిణ్యుపేతం తాళజంఘకమ్ ౨౩
అవాచీనే పురద్వారే దశాక్షోహిణిసంయుతమ్ ।
నామ్నా తాళభుజం దైత్యం రక్షణార్థ మకల్పయత్ ॥ ౨౪

ప్రతీచీనే పురద్వారే దశాక్షౌహిణిసంయుతం ।
తాళగ్రీవం నామదైత్యం రక్షణార్థ మకల్పయత్ ॥ ౨౬
ఉత్తరేతు పురద్వారే తాళకేతుం మహాబలమ్ ।
ఆదిదేశ సురక్షార్థం దశాక్షౌహిణిసంయుతం ॥ ౨౭
పురస్య సాలవలయే కటిశీర్షకవేశ్మసు ।
మండలాకారతో వస్తుం దశాక్షౌహిణి మాదిశత్ ॥ ౨౮
ఏవం పంచాశతా కృత్వాఽక్షౌహిణీభి స్తు రక్షణమ్ ।
శౌన్యకస్య పురస్యైష తద్వృత్తం స్వామినోఽవదత్ ॥ ౨౯

కుటిలాక్షః :—

దేవ! త్వదాజ్ఞయా దత్తం సైన్యై ర్నగరరక్షణం ।
దుర్మదః ప్రేషితః పూర్వం తాం మత్తాం లలితాం ప్రతి
అస్మత్కింకరమాత్రేణ సునిరాశా హి సాఽబలా ।
తథాపి రాజ్ఞా మాచారః కర్తవ్యం పురరక్షణం ॥ 30
ఇత్యుక్త్వా భండదైత్యేంద్రం కుటిలాక్షోఽతిగర్వితః ।
స్వసైన్యం సజ్జయామాస సేనాపతిభి రన్వితః ॥ 3౧
యస్తు సంప్రేషితః పూర్వం కుటిలాక్షేణ దానవః ।

సమ్పత్కరీకృతదుర్మదవధః

సధ్వనధ్వజినీయుక్తో లలితాసైన్య మక్షిణోత్ ॥ 3౨
కృత్వా కిలకిలారావం భటా స్తస్య సహస్రశః ।
దోర్ఘూయమానై రసిభి ర్నిపేతు శ్శక్తిసైనికే ॥ 33
తాశ్చ శక్తయ ఉద్దండస్ఫురితాట్టహాసస్వనైః ।

దేదీప్యమానశస్త్రాభా స్సమయుధ్యంత దానవైః ॥ ౩౪
శక్తీనాం దానవానాంచ సంక్షోభితజగత్త్రయః ।
సమవర్తత సంగ్రామో ధూళీగ్రామతతామ్బరః ॥ ౩౫
రథవంశేషు మూర్ఛంత్యః కరికర్ణైః ప్రచాలితాః ।
అశ్వనిశ్వాసవిక్షిప్తా ధూళయః ప్రజుఘూర్ణిరే ॥ ౩౬
త మాపతంత మాలోక్య దృష్ట్వాక్షోహిణిసంవృతం ।
సమ్పత్కరీ త్వతిక్రోధా దభిదుద్రావ సంగరే ॥ ౩౭
సమ్పత్కరీసమానాభి శ్శక్తిభి స్సమధిష్ఠితాః ।
అశ్వాశ్చ దంతినో మత్తా వ్యమృద్న న్దానవీం చమూమ్ ॥ ౩౮
అన్యోన్యం తుములే యుద్ధే జాతే కిలికిలారవే ।
ధూళీషు ధూయమానాసు తాడ్యమానాసు భేరిషు ॥ ౩౯
ఇతస్తతః ప్రవవృధే రక్తసింధు ర్మహీయసీ ।
శక్తిభిః పాత్యమానానాం దానవానాం సహస్రశః ॥ ౪౦
ధ్వజాని లుఠితా న్యాస న్విలూనాని శిలీముఖైః ।
విస్రస్తతత్తచిహ్నాని సమం ఛత్రకదమ్బకైః ॥ ౪౧
రక్తారుణాయాం యుద్ధోర్వ్యాం పతితై శ్ఛత్రమండలైః ।
ఆలమ్బి తులనా సంధ్యా రక్తాభ్రహిమరోచిషా ॥ ౪౨
జ్వాలాకలాపాః కల్పాగ్నే రివ వారిపయోనిధేః ।
దైత్యసైన్యాని నివహా శ్శక్తీనాం పర్యవారయన్ ॥ ౪౩
శక్తిచ్ఛటోజ్జ్వలచ్ఛస్త్రధారానిష్కృత్తకంధరాః ।
దానవానాం రణతలే నిపేతు ర్ముండమండలాః ॥ ౪౪

దష్టోష్ఠై ర్భ్రుకుటిక్రూరైః క్రోధసంరక్తలోచనైః ।
ముండైరఖండ మభవ త్సంగ్రామధరణీతలమ్ ॥ ౪౫
ఏవం ప్రవృత్తే సమరే జగచ్చక్రభయంకరే ।
శక్తయో భృశసంక్రుద్ధా దైత్యసేనా మమర్దయన్ ॥ ౪౬
ఇతస్తత శ్శక్తిశస్త్రై స్తాడితా మూర్ఛితా ఇతి ।
వినేదు ర్దానవా స్తత్ర సమ్యగ్దేవీబలాహతాః ॥ ౪౭
అథ భగ్నం సమాశ్వాస్య నిజం బల మరిందమః ।
ఉష్ట్రి మారుహ్య సహసా దుర్మదోఽభ్యద్రవ చ్చమూం ॥
దీర్ఘగ్రీవ స్సముస్నమ్రః పృష్ఠే నిష్ఠురరోదనః ।
అధిష్ఠితో దుర్మదేన వాహనోష్ట్రి శ్చచాల హ ॥ ౪౯
త ముష్ట్రివాహనం దుష్ట మన్వయుః క్రుద్ధచేతసః ।
దానవా నిశ్శ్వసత్సర్పభీమశస్త్రై ర్యుయుత్సయా ॥ ౫౦
అవాకిర దసౌ భల్లై ర్దుస్సహస్ఫలశాలిభిః ।
సమత్కరీచమూచక్రం వసం వార్భి రివామ్బుదః ॥ ౫౧
తస్య దుస్సహసత్వస్య తాడితా బహుభి శ్శరైః ।
స్తమ్భితేవా భవ త్సేనా సమ్పత్కార్యాః క్షణం రణే ॥ ౫౨
అథ క్రోధారుణం చక్షు ర్దధానా సమ్పదమ్బికా ।
రణకోలాహలం నాగ మారూఢాఽయుధ్యతాఽమునా ॥ ౫౩
ఆలోలకంకణక్వాణరమణీయతరః కరః ।
తస్యా శ్చకర్ష కోదండమౌర్వీ మాకర్ణ మాహవే ॥ ౫౪
లఘుహస్తతయా తస్యా నాకృష్టం నచ మోక్షణం ।

దదృశే ధనుష శ్చక్రా త్కేవలం శరధోరణిః ॥ ౫౫
అర్కాంశుభరసమ్పర్కస్ఫుటప్రతిఫలత్ఫలాః ।
శరా స్సమ్పత్కరీచాపచ్యుతా స్సమవహ న్నరీన్ ॥ ౫౬
దుర్మదస్యచ తస్యాశ్చ సుమహ ద్యుద్ధ ముద్ధతం ।
అభూ దన్యోన్యసంఘట్టసస్ఫులింగశిలీముఖం ॥ ౫౭
ప్రథమం ప్రసృతై ర్బాణై స్సమ్పద్దేవీసురద్విషోః ।
అంధకార స్సమభవ త్తిరస్కుర్వ న్నహస్కరం ॥ ౫౮
తదంతరేచ బాణానా మతిసంఘట్టయోనయః ।
విస్ఫులింగా విదధిరే ఖద్యోతభ్రమచాతురీం ॥ ౫౯
తయాఽధిరూఢ స్సుశ్రోణ్యా రణకోలాహలః కరీ ।
పరాక్రమం బహువిధం దర్శయామాస సంగరే ॥ ౬౦
శరేణ కతిచి ద్దైత్యా న్పాదాఘాతేన కాంశ్చన ।
ఉదగ్రదంతముసలాఘాతై రన్యాంశ్చ దానవాన్ ॥ ౬౧
వాలదండాహతై రన్యా స్ఫీట్కారై రపరా న్రిపూన్ ।
గాత్రవ్యామర్దనై రన్యా న్నఖాఘాతై స్తథాఽపరాన్ ॥ ౬౨
ప్రథిమానాభిఘాతేన కాంశ్చి ద్దైత్యా న్విమర్దయన్ ।
చతురం చరితం చక్రే సమ్పద్దేవీమతంగజః ॥ ౬౩
స దుర్మదః క్రుధా రక్తదృష్టి రేకేన పత్రిణా ।
సమ్పత్కరీమకుటగం మణి మేక మపాతయత్ ॥ ౬౪
అథ క్రోధారుణదృశా తయా ముక్తై శ్శిలీముఖైః ।
విక్షతో వక్షసి క్షిప్రం జీవితం దుర్మదో జహౌ ॥ ౬౫

తతః కిలికిలారావం కృత్వా శక్తిచమూవరైః ।
తత్తత్సైనికవరా స్త్వన్యే నిహతా దానవోత్తమాః ॥ ౧౬
హతావశిష్టా దైత్యాస్తు శక్తిబాణాఖిలీకృతాః ।
పలాయితా రణక్షోణ్యా శ్శూన్యకం పుర మాశ్రయన్ ॥ ౧౭
తం వృత్తాన్తం సమాకర్ణ్య సంక్రుద్ధో దానవేశ్వరః ।
ప్రచణ్డేన ప్రభావేన దీప్యమానా ఇవాత్మని ॥ ౧౮
స శీఘ్రస్పర్శ ముద్ధూయ ఖడ్గ ముగ్రవిలోచనః ।
కుటిలాక్షం నికటగం బభాషే పృతనాపతిమ్ ॥ ౧౯
కథం సా దుష్టవనితా దుర్మదం బలశాలినమ్ ।
నిపాతితవతీ యుద్ధే కష్ట ఏవ విధేః క్రమః ॥ ౨౦
న సురేషు న మర్త్యేషు నోరగేన్ద్రేషు యద్బలమ్ ।
అభూ త్ప్రతిహతం సోఽపి దుర్మదోఽబలయా హతః ॥ ౨౧
తాం దుష్టవనితాం జేతు మాక్రష్టుంచ కచే హఠాత్ ।
సేనాపతిం కురుణ్డాఖ్యం ప్రేషయాఽఽహవదుర్మదమ్ ॥ ౨౨
ఇతి సమ్భాషిత స్తేన కుటిలాక్షో మహాబలమ్ ।
కురుణ్డం చణ్డదోర్దణ్డ మాజుహావ ప్రభోః పురః ॥ ౨౩
స కురుణ్డ స్సమాగత్య ప్రణామం స్వామినేఽదిశత్ ।
ఉవాచ కుటిలాక్ష స్తం గచ్ఛ సజ్జయ సైనికమ్ ॥ ౨౪
మాయాయాం చతురోఽపి త్వం చిత్రయుద్ధవిశారదః ।
కూటయుద్ధేచ నిపుణ స్తాం స్త్రియం పరిమర్దయ ॥ ౨౫

అశ్వారూఢాకృతకురుణ్డవధః.

ఇతి స్వామిపురస్థేన కుటిలాక్షేణ దర్శితః ।
నిర్జగామ పురా త్తూర్ణం కురుణ్డ శ్చణ్డవిక్రమః ॥
వింశత్యక్షౌహిణీభిశ్చ సమన్తా త్పరివారితః ।
మర్దయం త్స మహీగోళం హస్తివాజిపదాతిభిః ॥
దుర్మదస్యాఽగ్రజ శ్చణ్డః కురుణ్డ స్సమరం యయౌ ।
ధూళిభి స్తుములీకుర్వ న్దిగ న్తం ధీరమానసః ॥
శోకరోషాగ్రహగ్రస్తో జవనాశ్వగతో యయౌ ।
శార్ఙ్గం ధను స్సమాదాయ ఘోరటఙ్కారనిస్వనమ్ ॥
వవర్ష శరధారాభి స్సమ్పత్కర్యా మహాచమూమ్ ।
పాపే! మదనుజం హత్వా దుర్మదం యుద్ధదుర్మదం ॥
వృధా వహసి విక్రాన్తిలవలేశా న్మహామదమ్ ।
ఇదానీ మేవ భవతీ మేతై ర్నారాచమణ్డలైః ॥
అన్తకస్య పురీ మద్య ప్రాపయిష్యామి పశ్య మామ్ ।
అతిహృద్య మతిస్వాదు త్వద్వపుర్వల్లినిర్గతమ్ ॥
అపూర్వ మజ్జనారక్తం పిబన్తు రణపూతనాః ।
మమానుజవధోత్థస్య ప్రత్యవాయస్య దుష్ఫలమ్ ॥
అధునా భోక్ష్యసే దుష్టే! పశ్య మే భుజయో ర్బలమ్ ।
ఇతి సంతర్జయం త్సమ్పత్కరీం కరివరస్థితామ్ ॥
సైన్యం ప్రోత్సాహయామాస శక్తిసేనావిమర్దనే ।
అథ తాం పృతనాం చణ్డీ కురుణ్డస్య మహౌజసః ॥

విమర్దయితు ముద్యుక్తా స్వసైన్యం ప్రోదసీసహత్ ।
అపూర్వాహవసఞ్జాతకౌతుకాఽథ జగాద తామ్ ॥ ౧౬
అశ్వారూఢా సమాగత్య స్నేహేనార్ద్ర మిదం వచః ।
సఖి! సమ్పత్కరి! ప్రీత్యా మమ వాణీ నిశమ్యతామ్ ॥ ౧౭
అస్య యుద్ధ మిదం దేహి మమ కష్టం గుణోత్తరే !
క్షణాం సహాస్వ సమరే మయ్యేవ నియోత్స్యతే ॥ ౧౮
త్వం యాచితా సఖిత్వేన నాత్ర సంశయ మాచర ।
ఇతి తస్యా వచ శ్శ్రుత్వా సమ్పద్దేవీ కృతస్మితా ॥ ౧౯
నివర్తయామాస చమూం కురుణ్డాభిముఖోత్థితామ్ ।
అథ బాలార్క-వర్ణాభి శ్శక్తిభి స్సమధిష్ఠితాః ॥ ౨౦
తరఙ్గా ఇవ సైన్యేష్టే స్తురఙ్గా వాతరంహసః ।
ఖరైః ఖురస్ఫుటైః క్షోణీ ముల్లిఖన్తో ముహుర్ముహుః ॥ ౨౧
హేతు రేకప్రవాహేణ కురుండస్య చమూముఖే ।
వల్గావిభాగకృత్యేషు సంవర్తనవివర్తనే ॥ ౨౨
గతిభేదేషు చారీషు పఞ్చధారాసు పాతనే ।
ప్రోత్సాహనే చ సంజ్ఞాసు కరపాదాగ్రయోనిభిః ॥ ౨౩
చతురాభి స్తురఙ్గస్య హృదయజ్ఞాభి రాహవే ।
అశ్వారూఢామ్బికాసైన్యశక్తిభి స్సహ దానవాః ॥ ౨౪
ప్రోత్సాహితాః కురుణ్డేన సమయుధ్యన్త దుర్మదాః ।
ఏవం ప్రవృత్తే సమరే శక్తీనాంచ సురద్విషామ్ ॥ ౨౫
అపరాజితనామానం హయ మారుహ్య వేగినమ్ ।

అభ్యద్రవ ద్దురాచార మశ్వారూఢా కురుండకమ్ ॥ ౯౬
ప్రచలద్వేణిసుభగా చలచ్చన్ద్రికలోజ్జ్వలా ।
సన్ధ్యానురక్తశీతాంశుమణ్డలీసున్దరాననా ॥ ౯౭
స్మయమానేవ సమరే గృహీతమణికార్ముకా ।
అవాకిర చ్ఛరాసారైః కురుణ్డం తురగాసనా ॥ ౯౮
తురగారూఢయా క్షిప్తా స్సమాక్రాన్తదిగన్తరాః ।
దిశో దశ వ్యానశిరే రుక్మపుఙ్ఖా శ్శిలీముఖాః ॥ ౯౯
దుర్మదస్యాఽగ్రజః క్రుద్ధః కురుణ్డ శ్చణ్డవిక్రమః ।
విశిఖై శ్శార్ఙ్గనిర్ముక్తై రశ్వారూఢా మవాకిరత్ ॥ ౧౦౦
చణ్డైః ఖురపుటై స్సైన్యం ఖణ్డయ న్నతివేగతః ।
అశ్వారూఢాతురఙ్గోఽపి మర్దయామాస దానవాన్ ॥ ౧౦౧
తస్య హేషారవా ద్ఘోర ముత్పాతామ్బుదనిస్స్వనాః ।
అమూర్ఛయ న్ననేకాని తస్యాఽనీకాని వైరిణః ॥ ౧౦౨
ఇతస్తతః ప్రచలితా దైత్యచక్రే హయాసనా
నిజం పాశాయుధం దివ్యం ముమోచ జ్వలితాకృతి ॥ ౧౦3
తస్మా త్పాశా త్కోటిశోఽన్యే పాశా భుజగభీషణాః ।
సమస్తమపి తత్సైన్యం బధ్వా బధ్వా వ్యమూర్ఛయన్ ॥
అథ సైనికబన్ధేన క్రుద్ధ స్స చ కురుండకః ।
శరేణైకేన చిచ్ఛేద తస్యా మణిధను ర్గుణం ॥ ౧౦౪
ఛిన్నమౌర్వి ధను స్త్యక్త్వా భృశం క్రుద్ధా హయాసనా ।
అంకుశం పాతయామాస తస్య వక్షసి దుర్మతేః ॥ ౧౦౫

తేనాంకుశేన జ్వలతా పీతజీవితశోణితః ।
కురుండో న్యపత ద్భూమౌ వజ్రభగ్న ఇవ ద్రుమః ॥ ౧౦౭
తదంకుశవినిష్ఠ్యూతాః పూతనాః కాశ్చి దుద్భటాః ।
తత్సైన్యం పాశనిష్పందం భక్షయిత్వా క్షయంగతాః ॥ ౧౦౮
ఇత్థం కురుండే నిహతే వింశత్యక్షౌహిణీపతౌ ।
హతావశిష్టా స్తద్భృత్యాః ప్రపలాయిషత ద్రుతమ్ ॥ ౧౦౯
కురుండం సానుజం యుద్ధే శక్తిసైన్యనిపాతితమ్ ।
శ్రుత్వా దైత్యకసంఘోఽపి నిశశ్వాస భుజంగవత్ ॥ ౧౧౦

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే దుర్మదకురుండవధో
నామ సప్తవింశోఽధ్యాయః.

కరంకాదిపంచసేనాపతివధః

శ్రీహయగ్రీవః :—

అథాశ్వారూఢయా ధ్వస్తే కురుండే భండదానవః ।
కుటిలాక్ష మిదం ప్రోచే పునరేవ యుయుత్సయా ॥ ౧
స్వప్నేఽపి యన్న సంభావ్యం యన్న శ్రుత మితః పురా ।
యచ్చ నో శంకితం చిత్తే తదేత త్కష్ట మాగతం ॥ ౨
కురుండదుర్మదౌ సత్వశాలినౌ భ్రాతరౌ హతౌ ।
దుష్టాయాః ప్రభావోఽయం మాయావిన్యా మహత్తరః ॥3
ఇతఃపరం కరంకాదీ న్పంచ సేనాధనాయకాన్ ।

శత మక్షౌహిణీనాంచ ప్రస్థాపయ రణాంగణం ॥
తే యుద్ధదుర్మదా శ్శూరా స్సంగ్రామేషు తనుత్యజః ।
సర్వదైవ విజేష్యంతి దుర్విదగ్ధవిలాసినీమ్ ॥
ఇతి భండవచ శ్శ్రుత్వా భృశంచ త్వరయాన్వితః ।
కుటిలాక్షః కరంకాదీ నాజుహావ చమూపతీన్ ॥
తే స్వామినం నమస్కృత్య కుటిలాక్షేణ దర్శితాః ।
అగ్నౌ పతిష్ణవ ఇవ క్రోధాంధా నిర్యయుః పురాత్ ॥
తేషాం ప్రయాణనిస్సాణరణితం భృశమున్నహం ।
ఆకర్ణ్య దిగ్గజా స్తూర్ణం శీర్ణకర్ణా విఘూర్ణిరే ॥
శతమక్షౌహిణీనాంచ ప్రచలత్కేతుమాలికం ।
ఉత్తరంగతురంగాళి బభౌ మత్తమతంగజం ॥
హేషమాణహయాకీర్ణం క్రన్దద్భటకులోద్భటం ।
బృంహమాణగజం గర్జద్రథచక్రం చచాల తత్ ॥
చక్రనేమిహతక్షోణీక్షోదక్షపితరోచిషా ।
బభూవే తుహినాసారఛన్నే నేవ వివస్వతా ॥
ధూళీమయ మివాశేష మభవ ద్విశ్వమండలం ।
క్వచి చ్ఛబ్దమయంచైవ నిస్సాణకఠినస్వనైః ॥
ఉద్ధూతై ర్ధూళికాజాలై రాక్రాంతే దైత్యసైనికే ।
ఇయత్తయా న సేనాయా సంఖ్యాపి పరిభాషితా ॥
ధ్వజా బహువిధాకారా మీనవ్యాళాదిచిత్రితాః ।
ప్రచేలు ర్ధూళికాజాలే మత్స్యా ఇవ మహోదధౌ ॥

తా నాపతత ఆలోక్య లలితాసైనికం ప్రతి ।
ప్రేతేసు రమరా స్సర్వే శక్తీనాం భంగశంకయా ॥ ౧౫
తే కరంకముఖాః పంచ సేనాపతయ ఉద్ధతాః ।
సర్పిణీం నామ సమరే మాయాం చక్రు ర్మహీయసీమ్ ॥ ౧౬
తె సముత్పాదితా దుష్టా సర్పిణీ రణశామ్బరీ ।
హ్రమవర్ణాచ ధూమ్రోష్ఠీ ధూమ్రలమ్బపయోధరా ॥ ౧౭
సహోదధివ దత్యంతగమ్భీరకుహరోదరా ।
)ర శ్చచాల శక్తీనాం త్రాసయంతీ మనో రణే ॥ ౧౮
ద్రూరివ పరా దుష్టా బహుసర్పవిభూషణా ।
ర్పాణా ముద్భవస్థానం మాయామయశరీరిణాం ॥ ౧౯
నాపతీనాం నాసీరే కమ్పయంతీ మహీతలం ।
స్లితం బహుధా చక్రే శివా ఘోరవిరావిణీ ॥ ౨౦
యైవ మాయయా పూర్వం తే సురేంద్రా న్వ్యజేషత ।
రంకాద్యా దురాత్మానః పంచ పంచత్వకాముకాః ॥ ౨౧
థ ప్రవవృధే యుద్ధం శక్తీనా మమరద్విషాం ।
న్యోన్యం వీరభాషాభిః ప్రోత్సాహితరణక్రుధా ॥ ౨౨
త్యంతసంకులతయా నవిజ్ఞాతపరస్పరాః ।
క్తయో దానవాశ్చైవ ప్రజహ్రు శ్శస్త్రపాణయః ॥ ౨౩
న్యోన్యశస్త్రసంఘట్టసముత్థితహుతాశనే ।
వృత్తవిశిఖస్తోమప్రచ్ఛన్నహరిదంతరే ॥ ౨౪
హురక్తనదీపూరహ్రీయమాణమృతద్విపే ।

మాంసకర్దమనిర్మగ్ననిష్పందరథమండలే ॥ ౨౫
వికీర్ణకేశశైవాలవిలసద్రక్తనిర్ఝరే ।
అతినిష్ఠురవీరోత్థసింహనాదభయంకరే ॥ ౨౬
రజోంధకారతుములే రాక్షసీకృత్తిదాయిని ।
నిస్త్రింశకవినిర్భిన్నదైత్యకంఠోత్థితాసృజి ॥ ౨౭
ప్రవృత్తే ఘోరసఙ్గ్రామే శక్తీనాంచ సురద్విషామ్ ।
అథ స్వం బల మాదాయ పఞ్చభిః ప్రేరితా సతీ ॥ ౨౮
సర్పిణీ బహుధా సర్పా న్విససర్జ శరీరతః ।
తక్షకర్కోటకసమా వాసుకిప్రతిమత్విషః ॥ ౨౯
నానావిధవపుర్నాగా నానాదంష్ట్రాభయంకరాః ।
నానావిధవిషజ్వాలానిర్దగ్ధభువనత్రయాః ॥ ౩౦
దారదం వత్సనాభంచ కాలకూట మథాఽపరమ్ ।
సౌరాష్ట్రజవిషం ఘోరం బ్రహ్మపుత్ర మథాఽపరమ్ ॥ ౩౧
ప్రదీపనం శౌక్లికేయ మన్యాన్యపి విషాణి చ ।
వ్యాత్తైః స్వకీయవదనై ర్విలోలరసనాద్వయైః ॥ ౩౨
వికిరన్త శ్శక్తిసైన్యే విస్రసు స్సర్పిణీతనోః ।
ధూమ్రవర్ణా ద్వివదనా స్సర్పా అతిభయఙ్కరాః ॥ ౩౩
సర్పిణ్యా నయనద్వన్ద్వా దుత్థితా స్సర్పకోటయః ।
అగ్రే పుచ్ఛే చ వదనం ధారయంతః ఫణాన్వితమ్ ॥ ౩౪
ఆస్యా దానీలవపుష స్సర్పిణ్యాః ఫణినోఽభవన్ ।
అన్యే శబలవర్ణాభా శ్చతుర్వక్త్రా శ్చతూరదాః ॥ ౩౫

నాసికావివరా త్తస్యా ఉద్గతా ఉగ్రరోచిషః ।
పీతవర్ణా స్త్రిఫణకా దంష్ట్రాభిర్వికటాననాః ॥ ౩౬
సర్పిణ్యః కర్ణకుహరా దుత్థితాః క్రోధదీపితాః ।
లమ్బమానమహాచక్రవృత్తస్థూలపయోధరాః ॥ ౩౭
నాభికుణ్డాచ్చ బహవో రక్తవర్ణా భయానకాః ।
హాలాహలం వమంతశ్చ ప్రోత్థితాః పన్నగాధిపాః ॥ ౩౮
విదశంత శ్శక్తిసేనాం దహన్తో విషవహ్నిభిః ।
బధ్నన్తో భోగపాశైశ్చ నిఘ్నంతః ఫణముద్గరైః ॥ ౩౯
అత్యంత మాకులీచక్రు ర్లలితాశ్శీదమూ మమీం ।
ఖణ్డ్యమానా అపి ముహు శ్శక్తీనాం శస్త్రకోటిభిః ॥ ౪౦
ఉపర్యుపరి వర్ధంతే సర్పా స్సత్త్వ ప్రవిసర్పిణః ।
నశ్యంతి బహవ స్సర్పా జాయంతే చాపరే పునః ॥ ౪౧
ఏకస్య నాశసమయే బహవోఽన్యే సముత్థితాః ।
మాలభూతా యతో దృష్టా సర్పిణీ న వినశ్యతి ॥ ౪౨
అత స్సత్ప్రతసర్పాణాం నాశే సర్పాంతరోద్గమః ।
తతశ్చ శక్తిసైన్యస్య శరీరాణి విషానలైః ॥ ౪౩
దహ్యమానాని దుఃఖేన విప్లుష్టా న్యభవ న్రణే ।
కింకర్తవ్యవిమూఢేషు శక్తిచక్రేషు భోగిభిః ॥ ౪౪
పరాక్రమం బహువిధం చక్రు స్తే పఞ్చ దానవాః ।
కరఙ్కో గర్దభశతై ర్యుక్తం స్యందన మాస్థితః ॥ ౪౫
ఉత్పాతవారిద ఇవ ప్రవవర్ష శరావళీః ।

కాకవాసితనామాన్య స్సేనానాథో గజే స్థితః ॥ ౪౬
చక్రేణ తీక్ష్ణధారేణ శక్తిసేనా మమర్దయత్ ।
వజ్రదంతాభిధ శ్చాన్యో భగ్నదైత్యచమూపతిః ॥ ౪౭
వజ్రబాణాభిధూతేన మహోష్ట్రస్థో రణం వ్యధాత్ ।
అథ వజ్రముఖ శ్చాన్య శ్చక్రీవంతం మహత్తరమ్ ॥ ౪౮
ఆరుహ్య కుంతధారాభి శ్శక్తిచక్ర మమర్దయత్ ।
వజ్రలోమాభిధశ్చాన్య శ్చమూనాథో మహాబలీ ॥ ౪౯
గృధ్రయుగ్యరథారూఢః ప్రజహార శిలీముఖైః ।
తైః సేనాపతిభి ర్దుష్టైః ప్రోత్సాహిత మథాఽహవే ॥ ౫౦
శత మక్షౌహిణీనాంచ నిపపాతైకహేలయా ।
సర్పిణీచ దురాచారా బహుమాయాపరిగ్రహా ॥ ౫౧
క్షణేక్షణే కోటిసఙ్ఖ్యా న్విససర్జ ఫణాధరాన్ ।
తయా వ్యాకులితం సైన్య మవలోక్య రుషాఽఽకులా ॥ ౫౨
నకులీ గరుడారూఢా సమ్ప్రపాత రణాజిరే ।
ప్రతప్తకనకప్రఖ్యా లలితాతాలుసమ్భవా ॥ ౫౩
సమస్తవాఙ్మయాకారా దన్తై ర్వజ్రమయై ర్వృతా ।
సర్పిణ్యభిముఖం తత్ర విససర్జ నిజం బలమ్ ॥ ౫౪
తయాఽధిష్ఠితతుఙ్గాంసః పక్షవిక్షిప్తభూధరః ।
గరుడః ప్రాచల ద్యుద్ధే సుమేరు రివ జఙ్గమః ॥ ౫౫
సర్పిణీమాయయా జాతాం త్సర్పా న్దృష్ట్వా భయానకాన్ ।
క్రోధరక్తేక్షణం వ్యాత్తం నకులీ విదధే ముఖమ్ ॥ ౫౬

అథ శ్రీనకులీదేవ్యా ద్వాత్రింశద్దంతకోటితః ।
ద్వాత్రింశత్కోటయో జాతా నకులాః కనకప్రభాః ॥ ౫౭
ఇతస్తతః ఖండయంత స్సర్పిణీసర్పమండలమ్ ।
నిజదంష్ట్రావిమర్శేన నాశయంతశ్చ తద్విషమ్ ॥ ౫౮
వ్యభ్రమం స్సమరే ఘోరే బభ్రవ స్స్వర్ణబభ్రవః ।
ఉత్కర్ణాః క్రోధసమ్పూర్ణా ధృషితాశేషలోమకాః ॥ ౫౯
ఉత్పుచ్ఛా నకులా వ్యాత్తవదనా వ్యదశ న్నహీన్ ।
ఏకైకమాయాసర్పస్య బభ్రు రేకైక ఉద్గతః ॥ ౬౦
తీక్ష్ణదంతనిపాతేన ఖండయామాస విగ్రహమ్ ।
భోగిభోగస్రుతై రక్తై స్సృక్వాణి శోణతాం గతే ॥ ౬౧
విహన్తో నకులా జిహ్వాపల్లవైః పుప్లువు స్సృథే ।
నకులై ర్దశ్యమానానా మత్యంతచటులం వపుః ॥ ౬౨
ముహుః కుండలితై ర్భోగైః పన్నగానాం వ్యవేష్టత ।
నకులావళిదష్టానాం నష్టాసూనాం ఫణాభృతామ్ ॥ ౬౩
ఫణాభరసముత్కీర్ణా మణయో వ్యరుచ న్రణే ।
నకులాఘాతసఞ్జీర్ణ ఫణాచక్రవినిర్గతాః ॥ ౬౪
మణయ స్తన్మహాకోపవహ్నిజ్వాలా ఇవాబభుః ।
ఏవం ప్రకారతో బభ్రుమండలై రవఖణ్డితే ॥ ౬౫
మాయామయే సర్పజాతే సర్పిణీ కోప మాదధే ।
తయా సహ మహ ద్యుద్ధం కృత్వా సా నకులీశ్వరీ ॥ ౬౬
గారుడాస్త్ర మతిక్రూరం సమధత్త శిలీముఖే ।

తద్గారుడాస్త్ర ముద్రామజ్వాలాదీపితదిఙ్ముఖం ॥ ౬౭
ప్రవిశ్య సర్పిణీదేహం సర్పమాయాం వ్యశోషయత్ ।
మాయాశక్తివినాశేన సర్పిణీ విలయం గతా॥ ౬౮
క్రోధంచ తద్వినాశేన ప్రాప్తాః పంచ చమూవరాః ।
యద్బలేన సురాం త్సర్వాం త్సేనాన్య స్తేకవమేనిరే ॥ ౬౯
సా సర్పిణీ కథాశేషం నీతా నకులివీర్యతః ।
అథ స్వబలనాశేన భృశం క్రుద్ధా శ్చమూవరాః ॥ ౭౦
ఏకోద్యోగేన శస్త్రౌఘై ర్నకులీం తా మవాకిరన్ ।
ఏకైవ సా తార్క్ష్యరథా పంచభిః పృతనేశ్వరైః ॥ ౭౧
లఘుహస్తతయా యుద్ధం చకార శరవర్షిణీ ।
పట్టిసై ర్ముసలై శ్చైవ భిండివాలై స్సహస్రశః ॥ ౭౨
నకులాన్ఖండయామాసు రిత శ్చేతశ్చ దానవాః ।
జ్వలదగ్నిప్రకాశా స్తే నకులా వైరిణాం బలం ॥ ౭౩
వజ్రసారమయై ర్దంతై ర్వ్యదశ న్మర్మసీమసు ।
తతో హాహాకృతం ఘోరం కుర్వాణా దైత్యకింకరాః ॥ ౭౪
ఉదగ్రదంశనకులై ర్నకులై రాకులీకృతాః ।
ఉత్ప్లుత్య గగనా త్కేచి ద్ఘోరసీత్కారకారిణః ॥ ౭౫
దశంతి స్మ ద్విషాం సైన్యం నకులాః ప్రజ్వలత్క్రుధా ।
కర్ణేషు దష్టా నాసాయా మన్యే దష్టాః క్షయం గతాః ॥ ౭౬
అపరే విలయం ప్రాప్తా దష్టా మర్మసు బభ్రుభిః ।
పతంతి కేచి న్నకులా దానవానాం శిరస్తటే ॥ ౭౭

పృష్ఠతో ప్యదశ న్కేచి దాగత్య కృతసీత్కృతాః ।
వికలా భిన్నవర్మాణో భయవిత్రస్తశత్రుకాః ॥ ౭౮
నకులై రభిభూతా స్తే న్యపత న్నమరద్రుహః ।
కేచి త్ప్రవిశ్య నకులా న్యాత్తా న్యాస్యాని వైరిణామ్ ॥ ౭౯
భోగిభోగా నివాకృష్య ప్రాదశ న్రసనాలతాః ।
అన్యే కర్ణేషు నకులాః ప్రావిశ న్నేవ వైరిణామ్ ॥ ౮౦
సూక్ష్మరూపా విశ న్త్యన్యే నాసారన్ధ్రాణి బభ్రవః ।
ఇతి తై రభిభూతాని నకులై రవలోకయత్ ॥ ౮౧
నిజసైన్యాని దీనాని కరఞ్జః కోప మాస్థితః ।
అన్యేపి చ చమూనాథా లఘుహస్తా మహాబలాః ॥ ౮౨
ప్రతిబభ్రు శరస్తోమా నవన్న న్యాతిదా ఇవ ।
దైత్యసైన్యసవిప్రోథకోదణ్డోత్థా శ్శిలీముఖాః ॥ ౮౩
బభ్రూణాం దంతకోటీషు కఠోరం ఘట్టనం వ్యధుః ।
చమూపతిశరప్రాన్తా రాహా తేభ్యః పరశ్శతమ్ ॥ ౮౪
బభ్రూణాం వజ్రదంతేభ్యో నిశ్చక్రాము హుతాశనః ।
పంచాపి తే చమూనాథా విసృష్టా రేకహేలయా ॥ ౮౫
స్ఫురత్స్ఫులై శ్శరకుల్లై ర్బభ్రుసేనా మమర్దయన్ ।
ఇత స్తత శ్చమూనాథసృష్టై శ్శరకోటిభిః ॥ ౮౬
విశీర్ణగాత్రా నకులా నకులీం పర్యవారయన్ ।
అథ సా నకులీవాణీ వాఙ్మయస్యైకనాయికా ॥ ౮౭
నకులానాం పరావృత్త్యా మహాస్త్రం కోప మాస్థితా ।

అక్షీణనకులం నామ మహాస్త్రం సర్వతోముఖమ్ ॥ ౨౮
వహ్నిజ్వాలాపరీతాగ్రం సందధే శార్ఙ్గధన్వని ।
తదస్త్రతో వినిష్క్రాన్తా నకులాః కోటిసఙ్ఖ్యకాః ॥ ౨౯
వజ్రాఙ్గా వజ్రరోమాణో వజ్రదన్తా మహాజవాః ।
వజ్రసారాశ్చ నిబిడా వజ్రవాలభయంకరాః ॥ ౩౦
వజ్రాకారనఖైస్తూర్ణం దారయన్తో మహీతలమ్ ।
వజ్రరత్నప్రకాశేన లోచనేనోపశోభితాః ॥ ౩౧
వజ్రసమ్పాతసదృశనాసాసీత్కారకారిణః ।
మర్దయన్తస్సురారాతిసైన్యం దశనకోటిభిః ॥ ౩౨
పరాక్రమం బహువిధం తేనిరే తే నిరేనసః ।
ఏవం నకులకోటీభిర్వజ్రఘోరై ర్మహానఖైః ॥ ౩౩
విదష్టాః ప్రత్యవయవం వినేశుర్దానవాధమాః ।
ఏవం వజ్రమయైర్బభ్రుమణ్డలైః ఖణ్డితే బలే ॥ ౩౪
శతాక్షౌహిణికాసంఖ్యే స్వస్యమాత్రావశేషితాః ।
అతిత్రాసేన రోషేణ గృహీతాశ్చ చమూవరాః ॥ ౩౫
సంగ్రామమధికం తేనుస్సమాకృష్టశరాసనాః ।
తైస్సమం బహుధా యుద్ధం తన్వానా నకులేశ్వరీ ॥ ౩౬
ఉత్ప్లుత్య గరుడారూఢా నిపపాత రణాఙ్గణే ।
మహాజవేన తార్క్ష్యేణ గత్వా సా నకులేశ్వరీ ॥ ౩౭
పట్టసేన కరఙ్కస్య చిచ్ఛేద కఠినం శిరః ।
కాకవాసితముఖ్యానాం చతుర్ణామపి వైరిణామ్ ॥ ౩౮

ఉత్పత్యోత్పత్య తార్క్ష్యేణ వ్యలునీతాఽసినా శిరః ।
తాదృశం లాఘవం దృష్ట్వా సకుల్యాం శ్యామలామ్బికా ॥
బహుమేనే మహాసత్త్వాం దుష్టాసురవినాశినీమ్ ।
నిజాఙ్గదేవతాత్వం చ తస్యై శ్యామామ్బికా దదౌ ॥ ౧౦౦
లోకోత్తరే గుణే దృష్టే కస్య న ప్రీతిసమ్భవః ।
హతశిష్టా భీతభీతా శూన్యకాయ పలాయితాః ॥ ౧౦౧
త ముదన్తం తత శ్శ్రుత్వా భణ్డ శ్చుక్షో రుషాఽభవత్ ॥

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే కరఙ్కాదిపఞ్చ సేనాపతి
వధో నామాఽష్టావింశోఽధ్యాయః

వలాహకాదిసప్తసేనాపతివధః.

హయగ్రీవః ॥
హతేషు తేషు సేనాన్యో నిశ్శ్వస న్నుల్భ్రాన్య కేశ్వరః ।
కుటిలాక్ష మిదం ప్రోచే యుయుత్సావ్యాకులాశయః ॥ ౧
భద్ర! సేనాపతేఽస్మాక మభద్రం సముపాగతమ్।
కరఙ్కాద్యా శ్చమూనాథాః కష్టశమ్భుజవిక్రమాః ॥ ౨
సర్పిణీమాయయా సర్వగీర్వాణమదభఞ్జనాః ।
పాపీయస్యా తథా గూఢమాయయా వినిపాతితాః ॥ ౩
వలాహకప్రభృతయ స్సప్త యే సైనికాధిపాః ।
తా నుదగ్రభుజాసత్త్వా న్ప్రహిణు ప్రధనం ప్రతి ॥ ౪

శతం చాక్షౌహిణీనాం చ ప్రస్థాపయ సహైవ తైః ।
తే మర్దయిత్వా లలితాసైన్యం మాయాపరాయణాః ॥ ౫
విజయాగ్రేసరా భూయ స్సంప్రాప్స్యన్తి మమాఽన్తికమ్ ।
కీకసాగర్భసంజాతా స్తే ప్రచణ్డపరాక్రమాః ॥ ౬
వలాహకముఖా స్సప్త భ్రాతరో జయిన స్సదా ।
తేషా మవశ్యం విజయో భవిష్యతి రణాఙ్గణే ॥ ౭
ఇతి భణ్డాసురేణోక్తః కుటిలాక్ష అథాఽహ్వయత్ ।
వలాహకముఖాం స్సప్త సేనానాథా న్మదోత్కటాన్ ॥ ౮
వలాహకః ప్రథమత స్తత స్సూచీముఖోఽపరః ।
అన్యః ఫాలముఖ శ్చైవ వికర్ణో వికటాననః ॥ ౯
కరాళాక్షః కరటక స్సప్తైతే వీర్యశాలినః ।
భణ్డాసురం నమస్కృత్య యుద్ధకౌతూహలోల్బణాః ॥ ౧౦
కీకసాసూనవ స్సర్వే భ్రాతరో ఽన్యోన్య మాదృతాః ।
అన్యోన్యసుసహాయాశ్చ నిర్జగ్ము ర్నగరాంతరాత్ ॥ ౧౧
త్రిశతాక్షౌహిణీసేనా తా నన్వగమ దుద్ధతా ।
ఉల్లిఖన్తీ కేతుజాలై రమ్బరే ఘనమణ్డలమ్ ॥ ౧౨
ఘోరసంరావిణీ పాదాఘాతై ర్మథితమేదినీ ।
పిబన్తీ ధూళికాజాలై రశేషా నపి సాగరాన్ ॥ ౧౩
భేరీనిస్సాణతంపోట్టాపణవానకనిస్వనైః ।
నభోగుణమయం విశ్వ మాదధానా పదేపదే ॥ ౧౪
త్రిశత్యక్షౌహిణీసేనాం తాం గృహీత్వా మదోద్ధతాః ।

ప్రవేష్టు మివ విశ్వస్య కైకసేయాః ప్రతస్థిరే ॥ ౧౫
రోషారుణముఖా సూర్యమణ్డలోద్దీప్తకజ్కటాః ।
ఉద్దీప్తశస్త్రాభరణా శ్చేలు రూర్ధ్వకేశినః ॥ ౧౬
సప్తలోకా న్పరిమథితుం ప్రేషితాః పూర్వ ముద్ధతాః ।
భణ్డాసురేణ మహతా జగద్విజయకారిణా ॥ ౧౭
సప్తలోకవిమర్దేన తేన దుష్టా మహాబలాః ।
ప్రేషితా లలితాసైన్యం జేతుకామేన దుర్ధియా ॥ ౧౮
తే పతన్తో రణతల ముజ్జ్వలచ్ఛస్త్రపాణయః ।
శక్తిసేనా మభిముఖం సక్రోధ మభిదుద్రువుః ॥ ౧౯
ముహుః కిలకిలారావై ర్ఘోషయన్తో దిశో దశ ।
దేవ్యాస్తు సైనికం యత్ర తత్ర తే జగ్ము రుద్ధతాః ॥ ౨౦
సైన్యం చ లలితాదేవ్యా స్సన్నద్ధం శత్రుభీషణమ్ ।
అశ్వమిత్రేణ మఘవ ద్బద్ధభ్రుకుటినిష్ఠురమ్ ॥ ౨౧
పాశిన్యో ముసలిన్యశ్చ చక్రిణ్యశ్చ పరా మునే !
ముద్గరిణ్యః పట్టిసిన్యః కోదణ్డిన్య స్తథా మునే ! ౨౨
అనేకా శ్శక్తయ స్తీవ్రా లలితాసైన్యసఙ్గతాః ।
పిబన్త్య ఇవ దైత్యాబ్ధిం సన్నిపేతు స్సహస్రశః ॥ ౨౩
ఆయాతాఽయాత హేదుష్టాః! పాపిన్యో వనితాధమాః !
మాయాపరిగ్రహై ర్దూరం మోహయన్త్యో జడాశయాన్ ॥
నేష్యామో భవతీ రద్య ప్రేతనాథనికేతనమ్ ।
శ్వసద్భుజగసఙ్కాశై ర్బాణై రత్యన్తభీషణైః ॥ ౨౫

ఇతి శక్తీర్భర్త్సయన్తో దానవాశ్చక్రు రాహవమ్ ।
శక్తయశ్చాపి సంక్రుద్ధా దానవాన్ప్రతి కుంభజ! ౨౬
రోషేణ మహతాఽవిష్టా శ్చక్రు ర్యుద్ధం సుదారుణమ్ ।
కాచిచ్చిచ్ఛేద దైత్యేన్ద్రం కణ్ఠే పట్టసపాతనాత్ ॥ ౨౭
తద్గళోల్లుఠితో రక్తపూర ఊర్ధ్వముఖోఽభవత్ ।
తత్ర లగ్నా బహుతరా గృధ్రా మణ్డలతాం గతాః ॥ ౨౮
తేనైవ ప్రేతనాథస్య ఛత్రచ్ఛవిరుదఞ్చితా ।
కాచిచ్ఛక్తి స్సురారాతిముక్తశక్త్యాయుధం రణే ॥ ౨౯
లూనతచ్ఛక్తి నైకేన బాణేన వ్యలునీత చ ।
ఏకా హస్తిన మారూఢా కస్యచిద్దైత్యదుర్మతేః ॥ ౩౦
ఉరస్స్థలే స్వకరిణో వప్రాఘాత మశిక్షయత్ ।
కాచిత్ప్రతిభటారూఢం దన్తినం కుమ్భసీమని ॥ ౩౧
ఖడ్గేన సహసా లూత్వా స్వకుచస్య ప్రియం వ్యధాత్ ।
కరముక్తేన చక్రేణ కస్యచిద్దేవవైరిణః ॥ ౩౨
ధనుర్దండం ద్విధా కృత్వా స్వభ్రువోః ప్రీతి మాతనోత్ ।
శక్తిరన్యా శరైశ్శాతైశ్శాతయిత్వా విరోధినః ॥ ౩౩
కృపాణయష్టిం రోమాళ్యా స్స్వకీయాయా ముదం వ్యధాత్ ।
కాచిన్ముద్గరపాతేన చూర్ణయిత్వా విరోధినః ॥ ౩౪
రథచక్రం నితమ్బస్య స్వస్య తేనాఽతనో న్ముదమ్ ।
రథకూబర ముగ్రేణ కస్యచి ద్దానవప్రభోః ॥ ౩౫
ఖడ్గేన భిన్దతీ స్వస్య ప్రియ మూర్వో స్తతాన హా ।

అభ్యన్తరం శక్తిసేనా దైత్యానాం ప్రవివేశచ ॥ ౩౬
ప్రవివేశ చ దైత్యానాం సేనా శక్తిబలాన్తరమ్ ।
నీరక్షీరవ దత్యన్తాఽఽశ్లేష శ్శక్తిసురద్విషామ్ ॥ ౩౭
సంకులాకారతాం ప్రాప్తో యుద్ధకాలేఽభవ త్తదా ।
శక్తీనాం ఖడ్గపాతేన లూనశుణ్డా రదద్వయాః ॥ ౩౮
దైత్యానాం కరిణో మత్తా మహాక్రోడా ఇవాఽభవన్ ।
ఇత్థం ప్రవృత్తే సమరే వీరాణాంచ భయఙ్కరే ॥ ౩౯
అశక్యే స్మర్తు మప్యన్తః కాతరత్వవతాం నృణామ్ ।
భీషణానాం భీషణేచ శస్త్రవ్యాపారదుర్గమే ॥ ౪౦
వలాహకో మహాగృధ్రం వజ్రతీక్ష్ణకృపాటికమ్ ।
కాలదణ్డోపమం జఙ్ఘాకాణ్డే చణ్డపరాక్రమమ్ ॥ ౪౧
సంహారగుప్తనామానం పూర్వ మగ్నే స్సముత్థితమ్ ।
ధూమవద్ధూసరాకారం పక్షక్షేపభయఙ్కరమ్ ॥ ౪౨
ఆరుహ్య వివిధం యుద్ధం కృతవా న్యుద్ధదుర్మదః ।
పక్షౌ వితత్య క్రోశార్ధసమ్మితౌ భీమనిస్వనౌ ॥ ౪౩
అఙ్గారకుణ్డవ త్తుణ్డం విదార్యాఽభక్షయ చ్చమూమ్ ।
సంహారగుప్త స్సహసా గృధ్రః క్రూరవిలోచనః ॥ ౪౪
వలాహక మువాహోచ్చై రాకృష్టధనుషం రణే ।
వలాహకో ధను ర్ధూన్వ న్గృధ్రపృష్ఠకృతస్థితిః ॥ ౪౫
సపక్షశైలకూటస్థో వలాహక ఇవాఽబభౌ ।
సూచీముఖశ్చ దైత్యేన్ద్ర స్సూచినిష్ఠురపక్షతిమ్ ॥ ౪౬

కాకవాహన మారుహ్య కఠినం సమరం వ్యధాత్ ।
మత్తకాసరశృఙ్గాభం చఞ్చ్వాదణ్డం సముద్వహన్ ॥ ౪౭
కాలదణ్డప్రమాణేన జఙ్ఘాకాణ్డేన భీషణః ।
పుష్కలావర్తకసమో జమ్బాలసదృశద్యుతీ ॥ ౪౮
క్రోశమాత్రాయతౌ పక్షా వుభా వపి సముద్వహన్ ।
సూచీముఖాధిష్ఠితోఽసౌ కరటః కటువాసితః ॥ ౪౯
మమర్ద చంచుఘాతేన శక్తీనాం మండలం మహత్ ।
అథ ఫాలముఖః ఫాలం గృహీత్వా నిజమాయుధమ్ ॥ ౫౦
కంక మారుహ్య సమరం చకార గిరిసన్నిభమ్ ।
వికటాఖ్యశ్చ దైత్యేన్ద్రశ్చమూభర్తా మహాబలః ॥ ౫౧
భేరుండపతగారూఢః ప్రచండం యుద్ధ మాతనోత్ ।
వికటాననానామానం విలసత్పట్టసాయుధమ్ ॥ ౫౨
ఉవాహ సమరే చండః కుక్కుటోఽతిభయంకరః ।
గర్జ న్కంఠస్థరోమాణి హర్షయ జ్జ్వలదీక్షణః ॥ ౫౩
పశ్య న్పర శ్శక్తిసైన్యం చచాల చరణాయుధః ।
కరాళాక్ష శ్చమూభర్తా షష్ఠోత్యంతగరిష్ఠదోః ॥ ౫౪
వజ్రనిష్ఠురఘోషశ్చ ప్రాచల త్ప్రేతవాహనః ।
తపశ్శ్మశానమంత్రేణ తేన సంసాధితః పురా ॥
ప్రేతో భూతసమావిష్ట స్సమువాహ రణాజిరే ।
అవాఙ్ముఖో దీర్ఘబాహుః ప్రసారితపదద్వయః ॥ ౫౬
ప్రేతో వాహనతాం ప్రాప్తః కరాళాక్ష మథా వహత్ ।

అన్యః కరటకో నామ దైత్యసేనాశిఖామణిః ॥ ౫౭
మర్దయామాస శక్తీనాం సైన్యం బేతాళవాహనః ।
యోజనాయతమూర్తి స్స బేతాళః క్రూరలోచనః ॥ ౫౮
శ్మశానభూమౌ బేతాళమన్త్రిణాఽనేన సాధితః ।
మర్దయామాస పృతనాం శక్తీనాం తేన దేశితః ॥ ౫౯
తస్య బేతాళవర్యస్య వర్తమానోఽంససీమని ।
బహుధాఽయుధ్యత తథా శక్తిభి స్సహ దానవః ॥ ౬౦
ఏవ మేతే ఖలాత్మాన స్సప్త సప్తార్ణవోపమాః ।
శక్తీనాం సైనికం తత్ర వ్యాకులీచక్రు రుద్ధతాః ॥ ౬౧
తే సప్త పూర్వం తపసా సవితార మతోషయన్ ।
తేన దత్తో వర స్తేషాం తపస్తుష్టేన భాస్వతా ॥ ౬౨
కైకసేయా మహాభాగా భవతాం తపసాఽధునా ।
పరితుష్టోఽస్మి భద్రం వో భవన్తో వృణ్వతాం వరమ్ ॥ ౬౩
ఇత్యుక్తే దిననాథేన కైకసేయా స్తపస్కృతః ।
ప్రార్థయామాసు రత్యర్థం మద్గ్రాప్తం వర మీదృశమ్ ॥ ౬౪
రణేషు సన్నిధాతవ్య మస్మాకం నేత్రకుక్షిషు ।
భవతా ఘోరతేజోభి ర్దహతా ప్రతిరోధినః ॥ ౬౫
త్వయా యదా సన్నిహితం తపసాఽస్మాక మక్షిషు ।
తదాఽక్షివిషయ స్సర్వో నిశ్చేష్టో భవతాత్విభో ! ౬౬
త్వత్సన్నిధానసమృద్ధేన నేత్రేణాఽస్మాక మీక్షితాః ।
స్తబ్ధశస్త్రా భవిష్యన్తి ప్రతిరోధకసైనికాః ॥ ౬౭

తత స్త్వస్త్రేషు శస్త్రేషు వీక్షణాదేవ నః ప్రభో !
నిశ్చేష్టా రిపవోఽస్మాభి ర్హంతవ్యా స్సుకరత్వతః ॥
ఇతి పూర్వం వరః ప్రాప్తః కైకసేయై ర్దివాకరాత్ ।
వరప్రదానం య త్తత్ర యుద్ధే సస్మరు రుద్ధతాః ॥
అథ సూర్యసమావిష్టనేత్రై స్తై ర్వీక్షితాః ।
శక్తయ స్త్వస్త్రశస్త్రేషు విఫలోత్సాహతాం గతాః
కీకసాతనయై స్తై స్తు సత్త్రిభి స్సత్త్వశాలిభిః ।
విష్టమ్భితాస్త్రశస్త్రాణాం శక్తీనాం నోద్యమోఽభవత్ ॥
ఉద్యమే క్రియమాణేపి శస్త్రస్తమ్భేన భూయసా ।
అభిభూతా స్త్వనిశ్వాసం శక్తయో జోష మాసత ॥
అథ తేఽవసరం ప్రాప్య నానాప్రహరణోద్యతాః ।
వ్యమర్దయం చ్ఛక్తిసైన్యం దైత్యా స్స్వస్వామిదర్శితాః ॥
శక్తయ స్తా స్తత్ర సైన్యే నిర్వ్యాపారనిజాయుధాః ।
అక్షోభ్యంతి శస్త్రై స్తేషాం వజ్రకంకటభేదిభిః ॥
శక్తయో దైత్యశస్త్రౌఘవిద్ధగాత్రస్రుతాసృజః ।
సపల్లవా రణే రేజుః కంకేళిలతికా ఇవ ॥
హాహాకారం వితన్వానాః ప్రపన్నా లలితేశ్వరీమ్ ।
చుక్రుశు శ్శక్తయ స్సర్వా స్తై స్తమ్భితనిజాయుధాః ॥
అథ దేవ్యాజ్ఞయా దండనాథాప్రత్యంగరక్షిణీ ।
తిరస్కరిణికా దేవీ సముత్తస్థా రణాజిరే ॥
తమోలిప్తాహ్వయం నామ విమానం సర్వతోముఖమ్ ।

మహామాయయా సమారుహ్య శక్తినా మభయం వ్యధాత్ ॥
తమాలశ్యామలాకారా శ్యామకఞ్చుకధారిణీ ।
శ్యామచ్ఛాయో తమోలిప్తే శ్యామయుగ్యతురఙ్గమే ॥ ౭౯
వస్తీ మోహనాభిఖ్యం ధను రాదాయ సస్వనమ్ ।
సింహనాదం విన ద్యైషా సపర్ణ త్సర్పసన్నిభాన్ ॥ ౮౦
కృష్ణరూపభుజఙ్గాభా నయోముసలసన్నిభాన్ ।
మోహనాస్త్రవినిష్ఠ్యూతా న్దైత్యా బాణా న్న సేహిరే ॥
ఇతి స్తంభో మృద్యమానా మహామాయయా శిలీముఖైః ।
ప్రకోపం పరమం ప్రాప్తా వలాహకముఖాః ఖలాః ॥ ౮౨
అథో తిరస్కరిణ్యా చ్చా దండనాథాని దేశతః ।
అన్ధాభిధం మహాశస్త్రం సా ముమోచ ద్విషాం గణే ॥ ౮౩
వలాహకాద్యా స్తే సప్త దినానాథవరోద్ధతాః ।
అంధాస్త్రేణ నిజం నేత్రం దధిరే ఛాదితం యథా ॥ ౮౪
తిరస్కరిణికాదేవ్యా మహామోహనధన్వనః ।
ఉద్గతే నాంధబాణేన చక్షుస్తేషాం వ్యధీయత ॥ ౮౫
అంధీకృతాశ్చ తే సప్త న తు ప్రైక్షంత కించన ।
తద్వీక్షణస్య విరహా చ్ఛస్త్రస్తంభః క్షయంగతః ॥ ౮౬
పున స్సింహనాదం తాః ప్రోత్పత్యాయుధపాణయః ।
చక్రు స్సమర సన్నాహం దైత్యానాం ప్రజిఘాంసయా ॥ ౮౭
తిరస్కరణికాదేవీ మగ్రే కృత్వా మహాబలామ్ ।
సదుపాయప్రసంగేన భృంశం రుష్టా రణం వ్యధుః ॥

సాధు సాధు మహాభాగే! తిరస్కరణికాంబికే !
స్థానే కృత స్తిరస్కారో దృశా మేషాం దురాత్మనామ్ ॥
త్వం హి దుర్జననేత్రాణాం తిరస్కారమహౌషధిః ।
త్వయా బద్ధదృశాऽనేన దైత్యచక్రేణ భూయతే॥ ౯౦
దేవకార్య మిదం దేవి! త్వయా సమ్యగనుష్ఠితమ్।
అస్మాదృశా మజయ్యేషు యుద్ధేషు వ్యసనం కృతం ॥ ౯౧
తత్త్వయైవ దురాచారా నేతాం త్స్నస్త మహాసురాః ।
నిహతా స్లలితా శ్రుత్వా సన్తోషం పర మాప్స్యతి ॥ ౯౨
ఏవం త్వయా విరచితే దణ్డినీ ప్రీతి మాప్స్యతి ।
మన్త్రిణ్యాపి మహాభాగా యాస్యత్యేవ పరాం ముదమ్॥ ౯౩
తస్మాత్త్వమేతాంత్సస్త్రైవ నిగృహాణ రణాజిరే ।
ఏషాం సైన్యంతు సకలం నాశయామ ఉదాయుధాః ॥ ౯౪
ఇత్యుక్త్వా ప్రేరితా తాభి శ్శక్తిభి ర్యుద్ధకౌతుకాత్ ।
తమోలిప్తేన యానేన వలాహకబలం యయౌ ॥ ౯౫
అస్త్రేణచ రుషా చాన్ధం వలాహకమహాసురమ్ ।
ఆకృష్య కేశే ష్వసినా చకర్తాऽన్తర్ధిదేవతా ॥ ౯౬
తస్య వాహనగృధ్రస్య లునానా పత్త్రిణా శిరః ।
సూచీముఖస్యాऽభిముఖం తిరస్కరిణికా వ్రజత్ ॥ ౯౭
తస్య పట్టసపాతేన విలూయ కఠినం శిరః ।
అన్యేషా మపి పఞ్చానాం పఞ్చత్వ మకరో చ్ఛరైః ॥ ౯౮
తై స్సప్తదైత్యముణ్డైశ్చ గ్రథితాన్యోన్యకేశకైః ।

హారదామ గళే కృత్వా ననర్తాऽన్తర్ధిదేవతా ॥ ౯౯
సమస్త మపి తత్సైన్యం శక్తయః క్రోధమూర్ఛితాః ।
హత్వా తద్రక్తసలిలై ర్గృహీత్వా ప్రావాహయ న్నదీః ॥ ౧౦౦
తత్రాశ్చర్య మభూ ద్భూరి మహామాయామ్బికాకృతమ్ ।
వలాహకాదిసేనానీదృష్టినాశసమ్భవాత్ ॥ ౧౦౧
హతశిష్టాః కతిపయాః బహుళత్రాససఙ్కులాః ।
శరణం జగ్ము రత్యార్తాః క్రన్దన్త శ్శూన్యకేశ్వరమ్ ॥ ౧౦౨
దణ్డినీచ మహామాయాం ప్రశశంస స్త్రీ పునఃపునః ।
ప్రసాదమస్థరం చక్షు స్తస్యా మూర్ధాయ ప్రియదో ॥ ౧౦౩
సాధు సాధ్వితి తత్రస్థా శ్శక్తయః కమ్ప్రమౌళయః ।
తిరస్కరిణికాం దేవీ మశ్లాఘన్త పదే పదే ॥ ౧౦౪

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే వలాహకాదిసప్తసేనాపతి
వధో నామ త్రింశోऽధ్యాయః

వి షం గా ది ప లా య న మ్

హయగ్రీవః :–

తత శ్శ్రుత్వా వధం తేషాం తపోబలవతా మపి ।
నిశ్శ్వసత్కృష్ణసర్పేంద్ర ఇవ భండమహాసురః ॥ ౧
ఏకాన్తే మంత్రయామాస సమాహూయ సహోదరౌ ।
భండః ప్రచండశౌండీర్యః కాంక్షమాణో రణే జయం॥ ౨

యువరాజో విశుక్రో ఽథ విషంగేణ యవీయసా ।
భండాసురం నమస్కృత్య మంత్రస్థాన ముపావిశత్ ॥ ౩
అత్యాప్తై ర్మంత్రిభి ర్యుక్తః కుటిలాక్షపురోగమైః ।
లలితావిజయే మంత్రం చకార వ్యథితాశయః ॥ ౪

భణ్డః :—

అహో బత కులభ్రంశ స్సమాయాత స్సురద్రుహామ్ ।
ఉపేక్షా మధునా కర్తుం ప్రవృత్తో భగవా న్విధిః ॥ ౫
మద్భృత్యనామమాత్రేణ విద్రవంతి దివౌకసః ।
తాదృశానా మిహాఽస్మాక మాగతోఽయం విపర్యయః ॥ ౬
కరోతి బలినం క్లీబం ధనినం ధనవర్జితమ్ ।
దీర్ఘాయుష మనాయుష్కం దుర్దాంతా భవితవ్యతా ॥ ౭
క్వ సత్త్వ మస్మద్బాహూనాం క్వేయం దుర్లలితా వధూః ।
అకాండ ఏవ విధినా పాత్యతే నిష్ఠురః పవిః ॥ ౮
సర్పిణీమాయ యోదగ్రా స్తయా దుర్దాంతశౌర్యయా ।
అధిసఙ్గ్రామభూచక్రం సేనాన్యో వినిపాతితాః ॥ ౯
వరప్రదానా ద్దేవస్య దివసానా మధీశితుః ।
కబళీకృతగీర్వాణాః కైకసేయాశ్చ పాతితాః ॥ ౧౦
ఏవ ముద్దామదర్పాంధా వనితా కాపి మాయినీ ।
యది సంప్రహర త్యస్మా న్ధిగ్బలం నో భుజార్జితమ్ ॥ ౧౧
ఇమం ప్రసఙ్గం వక్తుంచ జిహ్వా జిహ్రేతి మామకీ ।
వనితా కిము మత్సైన్యం మర్దయిష్యతి దుర్మదా ॥ ౧౨

మహాముక్తాతపత్రేణ సర్వోర్ధ్వం పరిశోభితః । ౨౩
వహన్ముహుర్వీజ్యమానం చామరాణాం చతుష్టయం ।
ఉత్తుఙ్గకేతుసఙ్ఘాతలిఖితామ్బుదమణ్డలః ॥ ౨౪
తస్మిన్రథే సమాయాతి సా దుష్టా హరిణేక్షణా ।
నిభృతం సన్నిపత్య త్వం చిహ్నేనాఽనేన లక్షితామ్ ॥ ౨౫
తాం విజిత్య దురాచారాం కేశేష్వాఽకృష్య మర్దయ ।
పురత శ్చలితే సైన్యే సత్త్వశాలిని నా వధూః ॥ ౨౬
స్త్రీమాత్రరక్షా భవతో వశ మేష్యతి సత్వరమ్ ।
భవత్సహాయభూతానాం సేనేన్ద్రాణా మిహాఽభిధాః ॥ ౨౭
శృణు యై ర్భవతో యుద్ధే సాహ్యం కార్య మతన్ద్రితైః ।
ఆద్యో దమనకో నామ దీర్ఘజిహ్వో ద్వితీయకః ॥ ౨౮
హుమ్బేకో హులుముల్లశ్చ కల్కసః కల్కివాహనః ।
పుల్కసః పుణ్డ్రకేతుశ్చ చణ్డబాహుశ్చ కుక్కురః ॥ ౨౯
జమ్బుకాక్షో జమ్భనశ్చ తీక్ష్ణశృంగ స్త్రికంటకః ।
చన్ద్రగుప్తశ్చ పంచైతే దశ చోక్తా శ్చమూవరాః ॥ 30
ఏకైకాక్షౌహిణీయుక్తాః ప్రత్యేకం భవతాసహ ।
ఆగమిష్యంతి సేనాన్యో దమనాద్యా మహాబలాః ॥ 3౧
పరస్య కటకం నైవ యథా జానాతి తే గతిమ్ ।
తథా గుప్తసమాచారః పార్ష్ణిగ్రాహం సమాచర ॥ 3౨
అస్మిన్కార్యే సుమహతి శ్లాఘిమానం సముద్వహన్ ।
విహంగ! త్వం హి లభసే జయసిద్ధి మనుత్తమామ్ ॥ 33

ఇతి మంత్రితమంత్రో೭యం దుర్మంత్రో భండదానవః ।
విషంగం ప్రేషయామాస సరథం సైన్యపాలకైః ॥ ౩౪
అథ శ్రీలలితాదేవ్యాః పార్ష్ణిగ్రాహకృతోద్యమే ।
యువరాజానుజే దైత్యే సూర్యో೭స్తగిరి మాయయౌ ॥ ౩౫
ప్రథమే యుద్ధదివసే వ్యతీతే లోకభీషణే ।
అంధకార స్సమభవ త్తస్య సాహ్యచికీర్షయా ॥ ౩౬
మహిషస్కంధధూమ్రాభం వనక్రోడవపుర్ద్యుతి ।
నీలకంఠగళచ్ఛాయం నిబిడం వవృధే తమః ॥
కుంజేషు పిండితమివ ప్రథావదివ సంధిషు ।
ఉజ్జిహాన మివ క్షోణీవివరేభ్య స్సహస్రశః ॥ ౩౭
నిర్గచ్ఛదివ శైలానాం ఘోరకందరమందిరాత్ ।
క్వచి ద్దీపప్రభాజాలే కృతకాతరచేష్టితం ॥ ౩౮
దత్తావలమ్బనమివ స్త్రీణాం కర్ణోత్పలత్విషి ।
ఏకభూతమివ ప్రౌఢదిఙ్నాగమదకజ్జలే ॥ ౪౦
ఆబద్ధమైత్రీకమివ స్ఫురచ్ఛాద్వలమండలే ।
కృతప్రియాశ్లేషమివ స్ఫురంతీ ష్వసియష్టిషు ॥ ౪౧
గుప్తప్రవిష్టమివచ శ్యామాసు వనపంక్తిషు ।
క్రమేణ బహులీభూతం ప్రససార మహత్తమః ॥ ౪౨
త్రియామా వామనయనా నీలకఞ్చుకరోచిషా ।
తిమిరేణా೭వృతం విశ్వం న కిఞ్చిత్ప్రత్యపద్యత ॥ ౪౩
అసురాణాం ప్రమత్తానాం రాత్రిరేవ బలావహా ।

తేషాం మాయావిలాసోఽయం తస్యా మేవహి వర్ధతే ॥ ౮౪
అథ ప్రచలితం సైన్యం విషఙ్గేణ మహౌజసా ।
ధౌతఖడ్గలతాచ్ఛాయావర్ధిష్ణుతిమిరత్విషః ॥ ౮౫
దమనాద్యాశ్చ సేనాన్య శ్శ్యామకఞ్చుకధారిణః ।
శ్యామోష్ణీషధరా శ్శ్యామవర్ణసర్వపరిచ్ఛదాః ॥ ౮౬
ఏకత్వమివసంప్రాప్తా స్తిమిరేణాఽతిభూయసా ।
విషఙ్గ మనుసంచేలుః కృతాగ్రజనమస్కృతిమ్ ॥ ౮౭
కూటేన యుద్ధకృత్యేన విజిగీషు ర్మహేశ్వరీమ్ ।
మేఘడమ్బరకం నామ దధే వక్షసి కఞ్చుకమ్ ॥ ౮౮
యథా తస్య నిశాయుద్ధానురూపో వేషసంగ్రహః ।
తథా కృతవతీ సేనా శ్యామలం కఞ్చుకాదికమ్ ॥ ౮౯
నచ దుందుభినిస్వానో నచ మర్దళగర్జితమ్ ।
పణవానకభేరీణాం నచ ఘోషవిజృమ్భణమ్ ॥ ౯౦
గుప్తాకారాః ప్రచలితా స్తిమిరేణ సమావృతాః ।
పరై రదృశ్యగతయో నిష్కోశీకృతరిష్టయః ॥ ౯౧
పశ్చిమాభిముఖం యాన్తీం లలితాయాః పతాకినీమ్ ।
ఆవృత్యోత్తరమార్గేణ పూర్వభాగ మశిశ్రియన్ ॥ ౯౨
నిశ్వాసమపి సస్వాన మకుర్వ న్తః పదేపదే ।
సావధానాః ప్రచలితాః పార్ష్ణిగ్రాహాయ దానవాః ॥ ౯౩
భూయః పురస్య దిగ్భాగం గత్వా మందపదక్రమాః ।
లలితాసైన్య మేవ స్వాం త్సూచయ న్తః ప్రపృచ్ఛతామ్ ॥

ఆవృత్య నిభృతం పృష్ఠే కవచచ్ఛన్నవిగ్రహాః ।
చక్రరాజరథం తుఙ్గం మేరుమందరసన్నిభమ్ ॥ ౫౫
అపశ్య న్నతిదీప్తాభి శ్శక్తిభిః పరివారితమ్ ।
తత్ర ముక్తాతపత్రస్య వర్తమానా మధస్స్థలే ॥ ౫౬
సహస్రాదిత్యసఙ్కాశాం పశ్చిమాభిముఖం స్థితామ్ ।
కామేశ్వర్యాదినిత్యాభి స్స్వసమానసమృద్ధిభిః ॥ ౫౭
నర్మాలాపవినోదేన సేవ్యమానాం రథోత్తమే ।
తాం తథాభూతవృత్తాన్తాం తత్త్వాదృశరణోద్యతామ్ ॥ ౫౮
పురోగతం మహాసైన్యం వీక్షమాణాం సకౌతుకం ।
మత్వాఽనవహితామేవ విషఙ్గ స్స దురాశయః ॥ ౫౯
పృష్ఠవంశం రథేన్ద్రస్య ఘట్టయామాస సైనికైః ।
తత్రాఽణిమాదిశక్తీనాం పరివారవరూథినీమ్ ॥ ౬౦
విపాతైః పాటయామాసు రదృశ్యై రంధకారగాః ।
తత శ్చక్రరథేన్ద్రస్య నవమే పర్వణి స్థితాః ॥ ౬౧
మహాకలకలం చక్రు రణిమాద్యాః పరశ్శతమ్ ।
పట్టిసై ర్ద్రుఘణైశ్చైవ భిణ్డివాలై ర్ముసుణ్డిభిః ॥ ౬౨
కఠోరవజ్రనిర్ఘాతనిష్ఠురై శ్శక్తిమండలం ।
మర్దయన్తో మహాసత్త్వా స్సమరం బహు తేనిరే ॥ ౬౩
ఆకస్మికరణోత్సాహావిపర్యస్తాయుధగ్రహం ।
అకాండక్షుభితం చాఽసీ ద్రథస్థం శక్తిమండలం ॥ ౬౪
అదృశ్యమానశస్త్రాణా మదృశ్యనిజవర్మణాం ।

తిమరచ్ఛన్నరూపాణాం దానవానాం శిలీముఖైః ॥ ౬౫
ఇతస్తతో బహుశ్శిష్టభిన్నవర్మితమర్మ తత్ ।
శక్తీనాం మండలం తేన క్రందనం లలితాం ప్రతి ॥ ౬౬
పర్యానుక్రమత స్తత్ర సంప్రాప్తం సుమహద్భయమ్ ।
కర్ణాకర్ణికయాఽకర్ణ్య లలితా కోప మాస్థితా ॥ ౬౭
ఏతస్మి న్నన్తరే భణ్డ శ్చణ్డదుర్మన్త్రిపణ్డితః ।
దశాక్షోహిణికాయుక్తం కుటిలాక్షం మహౌజసమ్ ॥ ౬౮
లలితాసైన్యనాసీరే యుద్ధాయ ప్రజిఘాయ సః ।
యథా పశ్చా త్కలకలం శ్రుత్వాఽగ్రేవర్తినీ చమూః ॥ ౬౯
నాగచ్ఛతి తథా చక్రే కుటిలాక్షో మహాద్రణమ్ ।
ఏవంచోభయతో యుద్ధం పశ్చాదగ్రే తదాఽభవత్ ॥ ౭౦
అత్యంతతుములం చాసీ చ్ఛక్తీనాం సైనికం మహత్ ।
నక్తం ససత్త్వా దైత్యేన్ద్రా స్తిమిరేణ సమావృతాః ॥ ౭౧
ఇతస్తత శ్శిథిలతాం కటకం నిన్యు రుద్ధతాః ।
విషఙ్గేణ దురాశేన దమనాద్యై శ్చమూవరైః ॥ ౭౨
చమూభిశ్చ ప్రణిహితా న్యపత ఞ్ఛస్త్రకోటయః ।
తాభి ర్దైత్యాస్త్రమాలాభి శ్చక్రరాజరథో వృతః ॥ ౭౩
వనావలీనిబిడిత శ్శైలరాజ ఇవాఽబభౌ ।
ఆక్రాంతపర్వణాఽధస్తా ద్విషఙ్గేణ దురాత్మనా ॥ ౭౪
ముక్త ఏక శ్శరో దేవ్యా స్తాలవృంత మచూర్ణయత్ ।
అథ తేనాఽత్యాహితేన సంభ్రాన్తే శక్తిమండలే ॥ ౭౫

కామేశ్వరీముఖా నిత్యా మహాంతం క్రోధ మాయయుః ।
ఈషద్భ్రుకుటిసంసర్గం శ్రీదేవ్యా వదనామ్బుజే ॥ ౭౬
అవలోక్య భృశోద్విగ్నా నిత్యా దధు రతిక్రుధమ్ ।
నిత్యాః కాలస్వరూపిణ్యః ప్రత్యేకం తిథివిగ్రహాః ॥ ౭౭
కోప ముద్వీక్ష్య సమ్రాజ్ఞ్యా యుద్ధాయ దధు రుద్యమమ్ ।
ప్రణిపత్య చ తాం దేవీం మహారాజ్ఞీం మహోదయాం ॥ ౭౮
ఊచు ర్వాచ మకాణ్డోత్థయుద్ధకౌతుకగద్గదమ్ ॥

నిత్యాః ॥

దేవి దేవి మహారాజ్ఞి! త్వయాఽగ్రే ప్రేషితాం చమూం ॥ ౭౯
దణ్డినీమన్త్రినాథాదిమహాశక్త్యభిపాలితామ్ ।
ధర్షితుం కాతరా దుష్టా మాయాచ్ఛద్మపరాయణాః ॥ ౮౦
పార్ష్ణిగ్రహేణ యుద్ధేన బాధంతే రథపుంగవం ।
తస్మాత్తిమిరసంఛన్నమూర్తీనాం త్రిదశద్విషాం ॥ ౮౧
శమయామో వయం దర్పం క్షణమాత్రం విలోకయ ।
యా వహ్నివాసినీ నిత్యా యా జ్వాలామాలినీ పరా ॥ ౮౨
తాభ్యాం ప్రదీపితే యుద్ధే ద్రష్టుం శక్యాస్సురద్విషః ।
ప్రశమయ్య మహాదర్పం పార్ష్ణిగ్రాహప్రవర్తినాం ॥ ౮౩
సహసైవ గమిష్యామో రక్షితుం శ్రీమదంగకం ।
ఆజ్ఞాం దేహి మహారాజ్ఞి మర్దనార్థం దురాత్మనాం ॥ ౮౪
ఇత్యుక్తే సతి నిత్యాభి స్తథాస్త్వితి జగాద సా ।
అథ కామేశ్వరీనిత్యా కుండలీకృతకార్ముకా ॥ ౮౫

బాలారుణమివ క్రోధారుణం వక్త్రం వితన్వతీ ।
రేరే తిష్ఠత పాపిష్ఠా! మాయయా మద్య ఛినద్మి వః ॥ ౮౬
అంధకార మనుప్రాప్య కూటయుద్ధపరాయణాః ।
ఇతి తా న్భర్త్సయంతీ సా తూణీరోత్ఖాతసాయకా ॥ ౮౭
పర్యావరోహణం చక్రే క్రోధేన ప్రస్ఖలద్గతిః ।
సజ్జకార్ముకహస్తాశ్చ భగమాలాపురస్సరాః ॥ ౮౮
అన్యాశ్చ చలితా నిత్యాః కృతపర్యావరోహణాః ।
జ్వాలామాలినినిత్యాచ సా నిత్యా వహ్నివాసినీ ॥ ౮౯
సజ్జాయుధే స్వతేజోభి స్సమదీపయతాం రణాం ।
అథ తే దుష్టదనుజాః ప్రదీప్తే యుద్ధమండలే ॥ ౯౦
ప్రకాశవపుష స్తత్ర మహాంతం కోప మాయయుః ।
కామేశ్వర్యాదికా నిత్యా తాః పంచదశ సాయుధాః ॥ ౯౧
ససింహనాదా స్తా న్దైత్యా నమృద్న న్నేకహేలయా ।
మహా న్కలకల స్తత్ర సమభూ ద్యుద్ధసీమని ॥ ౯౨
మందరక్షోభితామ్భోధివేల్లత్కల్లోలమాంసలః ।
తాశ్చ నిత్యాః కలక్వాణకంకణై ర్యుధి పాణిభిః ॥ ౯౩
ఆకృష్యమాణకోదండా స్తేనిరే యుద్ధ ముద్ధతాః ।
యామద్వితయపర్యంత మేవం యుద్ధం ప్రవర్తత ॥ ౯౪
నిత్యానాం నిశితై ర్బాణై రక్షోహిణ్యాశ్చ సంహృతాః ।
జఘాన దమనం దుష్టం కామేశీ ప్రథమం శరైః ॥ ౯౫
దీర్ఘజిహ్వాం చమూనాథం భగమాలా వ్యదారయత్ ।

నిత్యక్లిన్నాచ భేరుండా హుంబేకం హుడుముల్లకం ॥ ౯౬
కల్కసం వహ్నివాసాచ నిజఘాన సితై శ్శరైః ।
మహావజ్రేశ్వరీ బాణై రచ్ఛినత్కల్కివాహనమ్ ॥ ౯౭
పుల్కసం శివదూతీచ ప్రాహిణో ద్యమసాదనమ్ ।
పుండ్రకేతుం భుజోద్దండం త్వరితా సమదారయత్ ॥ ౯౮
కులసుందరినిత్యాచ చండబాహుంచ కుక్కురమ్ ।
అథ నీలపతాకాచ విజయాచ జయోద్ధతే ॥ ౯౯
జమ్బుకాక్షం జమ్భనంచ వ్యాతన్వాతాం రణే బలిం ।
సర్వమంగళకానిత్యా తీక్ష్ణశృంగ మఖండయత్ ॥ ౧౦౦
జ్వాలామాలినికానిత్యా జఘానోగ్రం త్రికంటకం ।
చంద్రగుప్తంచ దుశ్శీలం చిత్రానిత్యా వ్యదారయత్ ॥ ౧౦౧
సేనానాథేషు సర్వేషు నిహతేషు దురాత్మసు ।
విషంగః పరమక్రుద్ధ శ్చచార పురతో బలీ ॥ ౧౦౨
అథ యామావశేషాయాం యామిన్యాం ఘటికాద్వయం ।
నిత్యాభి స్సహ సంగ్రామం విధాయ స దురాశయః ॥ ౧౦౩
అశక్యత్వం సముద్వీక్ష్య చక్రమే ప్రపలాయితుమ్ ।
కామేశ్వరీకరాకృష్టచాపోత్థై ర్నిశితై శ్శరైః ॥ ౧౦౪
భిన్నమర్మా దృఢతరం విషంగో విహ్వలాశయః ।
హతావశిష్టై ర్యోధైశ్చ సార్ధ మేవ పలాయితః ॥ ౧౦౫
తాభి ర్న నిహతో దుష్టో యస్మా ద్వధ్య స్స దానవః ।
దండనాథాశరేణైవ కాలదండసమత్విషా॥ ౧౦౬

తస్మి న్పలాయితే దుష్టే విషంగే భండసోదరే ।
సా విభాతాచ రజనీ ప్రసన్నా శ్చాఽభవన్ దిశః ॥ ౧౦౭
పలాయితం రణే వీర మనుసర్తు మనౌచితం ।
ఇతి తా స్సమరా న్నిత్యా స్తస్మి న్కాలే వ్యరంసిషుః॥౧౦౮
దైత్యశస్త్రవ్రణస్యందిశోణితప్లుతవిగ్రహాః ।
నిత్యా శ్శ్రీలలితాం దేవీం ప్రణిపేతు ర్జయోద్ధతాః ॥ ౧౦౯
ఇత్థం రాత్రౌ మహద్యుద్ధం తత్ర జాతం భయంకరం ।
నిత్యానాం విక్రమైశ్చాపి లలితా ప్రీతి మాసదత్ ॥ ౧౧౦

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే విషఙ్గాదిపలాయనం
నామ త్రింశోఽధ్యాయః.

భండపుత్రవధః

శ్రీహయగ్రీవః :—

దశాక్షోహిణికాయుక్తం కుటిలాక్షోఽతివీర్యవాన్ ।
దండనాథాశరై స్తీక్ష్ణై రణే భగ్నః పలాయితః ॥ ౧
దశాక్షోహిణికా సైన్యం తయా రాత్రౌ వినాశితం ।
ఇమం వృత్తాంత మాకర్ణ్య భండ స్సంక్షోభ మాయయౌ ॥ ౨
రాత్రౌ కపటసంగ్రామం దుష్టానాం నిర్జరద్రుహామ్ ।
మంత్రిణీ దండనాథా చ శ్రుత్వా నిర్వేద మాపతుః ॥ 3
అహో బత మహత్కష్టం మహాదేవ్యా స్సమాగతమ్ ।

ఉత్తానబుద్ధిభి ర్దూర మస్మాభి శ్చలితం పురః ॥ ౪
మహాచక్రరథేంద్రస్య న జాతం రక్షణం బలైః ।
ఏత చ్చావసరం ప్రాప్య రాత్రౌ దుష్టైః పరాకృతమ్ ॥
కో వృత్తాన్తో భవే త్తత్ర స్వామిన్యా కిం రణః కృతః।
అన్యా వా శక్తయ స్తత్ర చక్రు ర్యుద్ధం మహాసురైః ॥ ౬
విమృష్టవ్య మిదం కార్యం ప్రవృత్తి స్తత్ర కీదృశీ ।
మహాదేవ్యాశ్చ హృదయే కః ప్రసంగః ప్రవర్తతే ॥ ౭
ఇతి శంకాకులా స్తత్ర దండనాథాపురోగమాః ।
మంత్రిణీం పురతః కృత్వా ప్రచేలు ర్లలితాం ప్రతి ॥
శక్తిచక్రచమూనాథా స్సర్వా స్తాః పుంజితాః క్వచిత్ ।
వ్యతీతాయాం విభావర్యాం రథేంద్రం పర్యవారయన్॥ ౯
అవరుహ్య స్వస్వయానా న్మంత్రిణీ దండనాయికే ।
అధస్తా త్సైన్య మావేశ్య తదా౽రురుహతూ రథమ్ ॥ ౧౦
క్రమేణ నవపర్వాణి వ్యతీత్య త్వరితక్రమైః ।
తత్తత్పర్వగతై శ్శక్తిచక్రై స్సమ్యఙ్నివేదితాం ॥ ౧౧
ఆభజేతాం మహారాజ్ఞీం మంత్రిణీదండనాయికే ।
తే వ్యజిజ్ఞపతాం దేవ్యా అష్టాంగస్పృష్టభూతలే ॥ ౧౨
మహాప్రమాద స్సముభూ దితి న శ్శ్రిత మమ్బికే !
కూటయుద్ధప్రకారేణ దైత్యై రపకృతం ఖలైః ॥ ౧౩
స దురాత్మా దురాచారః ప్రకాశసమరా త్త్రసన్ ।
కుహనావ్యవహారేణ జయసిద్ధిం తు కాంక్షతి॥ ౧౪

దైవా న్న స్వామినీగాత్రే దుష్టానా మమరద్రుహామ్ ।
శరాదికపరామర్శో న జాత స్తేన జీవితం ॥ ౧౫
ఏకావలమ్బనం కృత్వా మహారాజ్ఞి! భవత్పదమ్ ।
వయం సర్వేపి జీవామ స్సాధయామ స్సమీహితమ్ ॥ ౧౬
అతోస్మాభిశ్చ కర్తవ్యం శ్రీమదంగస్య రక్షణమ్ ।
మాయావినశ్చ దైత్యేంద్రా స్తత్ర మంత్రో విధీయతాం ॥
అపకాలేషు యేనైతే భండాద్యా దానవాధమాః ।
కూటయుద్ధం న కుర్వంతి న విశంతి చమూ మిమామ్ ॥ ౧౭
తథా మహేంద్రశైలస్య కార్యం దక్షిణదేశతః ।
శిబిరం బహువిస్తారం యోజనానాం శతావధి ॥
వహ్నిప్రాకారవలయం రక్షణార్థం విధీయతాం ।
అస్మత్సేనానివేశస్య ద్విషాం దర్పశమాయ చ ॥ ౨౦
శతయోజనమాత్రం తు మధ్యదేశః ప్రకల్ప్యతాం ।
వహ్నిప్రాకారచక్రస్య ద్వారం దక్షిణతో భవేత్ ॥ ౨౧
యతో దక్షిణదేశస్థం శూన్యకం ద్విషతాం పురం ।
ద్వారే చ బహవః కల్ప్యాః పరివారా ఉదాయుధాః ॥ ౨౨
నిర్గచ్ఛతాం ప్రవిశతాం జనానా ముపరోధకాః ।
అనాలస్యా అనిద్రాశ్చ విధేయా స్సతతోద్యమాః ॥ ౨౩
ఏవం చ సతి దుష్టానాం కూటయుద్ధం చికీర్షతాం ।
అవేళాసు చ సన్ధ్యాసు మధ్యరాత్రిషు చ ద్విషాం॥ ౨౪
అశక్య మేవ భవతి ప్రౌఢ మాక్రమణం హఠాత్ ।

నోచే ద్దురాశయా దైత్యా బహుమాయాపరిగ్రహాః ॥ ౨౫
పశ్యతోఽహరవ త్సర్వం విలుఠంతి మహద్బలం ।
మంత్రిణ్యా దండనాథాయా ఇతి శ్రుత్వా వచ స్తదా ॥ ౨౬
శుచిదంతరుచా ముక్తా వర్షంతీ లలితాఽబ్రవీత్ ।
భవతీభ్యా మయం మంత్ర శ్చారుబుద్ధ్యా విచారితః ॥ ౨౭
అయం కుశలధీమార్గో నీతి రేషా సనాతనీ ।
స్వచక్రస్య పురో రక్షాం విధాయ దృఢసాధనైః॥ ౨౮
పరిచక్రాక్రమః కార్యో జిగీషద్భి ర్మహౌజసైః ।
ఇత్యుక్త్వా మంత్రిణీదండనాథే సా లలితేశ్వరీ ॥ ౨౯
జ్వాలామాలినికాం నిత్యా మాహూయైవ మువాచహ ।
వత్సే! త్వం వహ్నిరూపాఽపి జ్వలజ్జ్వాలామయాకృతిః ॥ 30
త్వయా విధీయతాం రక్షా బలస్యాస్య మహీయసః ।
శతయోజనవిస్తారం పరివృత్య మహీతలమ్ ॥ 3౧
త్రింశద్యోజన మున్నమ్రజ్వాలాప్రాకారతాం వ్రజ ।
ద్వారం యోజనమాత్రం తు ముక్త్వాఽన్యత్ర జ్వల త్తనుః ॥
వహ్నిసాలత్వ మాపన్నా సంరక్ష సకలం బలం ।
జ్వాలామాలినికాం నిత్యా మిత్యుక్త్వా లలితేశ్వరీ ॥ 33
మహేంద్రోత్తరభూభాగం చలితుం చక్ర ఉద్యమమ్ ।
సా చ నిత్యా. నిత్యమభి జ్వలజ్జ్వాలామయాకృతిః॥ 3౪
చతుర్దశీ తిథిమయీ తథేతి ప్రణనామ తాం ।
తత్రైవ పూర్వనిర్దిష్టం మహేంద్రోత్తరభూతలం ॥ 3౫

కుండలీకృత్య జజ్వాల సాలరూపేణ సా పునః ।
నభోవలయజంఘాలజ్వాలామాలాకులాకృతిః ॥ ౩౬
బభాసే సాలరూపా సా రత్నప్రాకారశోభినీ ।
తం ప్రాకార మథావిక్షఞ్ఛక్తయ శ్శస్త్రపాణయః ॥ ౩౭
సైనికం దండనాథాయా మంత్రినాథాచమూ రపి ।
అన్యాసా మపి శక్తీనాం మహతీనాం మహద్బలం ॥ ౩౮
విశంకటోదరం సాలం ప్రవివేశ గతక్లమం ।
చక్రరాజరథేంద్రం తు మధ్యే సంస్థాప్య దండినీ ॥ ౩౯
వామపక్షే రథం స్వీయం దక్షే చ శ్యామలారథం ।
పశ్చాద్భాగే పమ్పదీశీం పురస్తాచ్చ హయాసనాం ॥ ౪౦
ఏవం సంవేశ్య పరిత శ్చక్రరాజరథస్య సా ।
ద్వారే నివేశయామాస వింశత్యక్షౌహిణీయుతామ్ ॥ ౪౧
జ్వలద్దణ్డాయుధోదగ్రాం స్తమ్భినీం నామ దేవతాం ।
యా దేవీ దండనాథాయా విఘ్నదేవీతి విశ్రుతా ॥ ౪౨
ఏవం సురక్షితం కృత్వా శిబిరం పోత్రిణీ తతః ।
పూష ణ్యుదితభూయిష్ఠే పున ర్యుద్ధ ముపాశ్రయత్ ॥ ౪౩
తతః కిలికిలారావం కృత్వా శక్తిమహాచమూః ।
అగ్నిప్రాకారకద్వారా న్నిర్జగామ మహారవా ॥ ౪౪
ఇత్థం సురక్షితం శ్రుత్వా లలితా శిబిరోదరం ।
భూయ స్స జ్వర మాపన్నః ప్రచణ్డో భండదానవః ॥ ౪౫
మంత్రయిత్వా పున స్తత్ర కుటిలాక్షపురోగమైః ।

విషఙ్గేణ విశుకేణ సమ మాత్మసుతై రపి ॥ ౪౬
ఏకౌఘస్య ప్రసారేణ యుద్ధం కర్తుం మహాబలః ।
చతుర్బాహుముఖా న్పుత్రాం శ్చతుర్జలధిసన్నిభా౯ ॥ ౪౭
చతురా న్యుద్ధకృత్యేషు సమాహూయ స దానవః ।
ప్రేషయామాస యుద్ధాయ భండ శ్చండః క్రుధా జ్వలన్ ॥
త్రింశదేవ హి తత్పుత్రా మహాకాయా మహౌజసః ।
తేషాం నామాని వక్ష్యామి సమాకర్ణయ కుమ్భజ ! ౪౯
చతుర్బాహు శ్చకోరాక్ష స్తృతీయస్తు చతుశ్శిరాః ।
వజ్రఘోష శ్చోర్ధ్వకేశో మహామాయో మహాహనుః ॥ ౫౦
మఘశత్రు ర్మఘుస్కన్దీ సింహఘోష స్సిరాళకః ।
అంధక స్సిన్ధునేత్రశ్చ కృపకః కృపలోచనః ॥ ౫౧
గుహాక్షో గణ్డల శ్చైవ చండవర్మా యమాన్తకః ।
లడ్డనః పండసేనశ్చ పురుజి త్పూర్వమారకః ॥ ౫౨
స్వర్గశత్రు స్స్వర్గబలో దుర్గాఖ్య స్స్వర్గకంటకః ।
అతిమాయో బృహన్మాయ ఉపమాయశ్చ వీర్యవా౯ ॥ ౫౩
ఇత్యేతే దుర్మదాః పుత్రా భండదైత్యస్య దుర్ధియః ।
పితు స్సదృశదోర్వీర్యాః పితు స్సదృశవిగ్రహాః ॥ ౫౪
ఆగత్య భండచరణా వభ్యవందంత భక్తితః ।
తానుద్వీక్ష్య ప్రసన్నేన లోచనేన స దానవః ! ౫౫
సగౌరవ మిదం వాక్యం బభాషే కులఘాతుకః ।
భో భో మదీయా స్తనయాః! భవతాం క స్సమో భువి॥ ౫౬

భవతామేవ సత్త్వేన జితం విశ్వం మయా పురా ।
శక్రస్యాగ్నే ర్యమస్యాపి నిరృతేః పాశినస్తథా ॥ ౫౭
కచేషు కర్షణం కోపాత్కృతం యుష్మాభి రాహవే ।
అస్త్రాణ్యపి చ శస్త్రాణి జానీథ నిఖిలాన్యపి ॥ ౫౮
జాగ్రత్స్వేవ హి యుష్మాసు కులభ్రంశోఽయ మాగతః ।
మాయావినీ దుర్లలితా కాచిత్స్త్రీ యుద్ధదుర్మదా ॥ ౫౯
బహ్వీభి స్స్వసమానాభి స్త్రీభి ర్యుక్తా హినస్తి నః ।
తదేనాం సమరేఽవశ్య మాత్మవశ్యాం విధాస్యథ ॥ ౬౦
జీవగ్రాహం చ సా గ్రాహ్యా భవద్భి ర్జ్వలదాయుధైః ।
అప్రతీపప్రతాపాఢ్యా న్యుష్మా నేకాం స్త్రియం ప్రతి ॥ ౬౧
సంప్రేషణ మనౌచిత్యం తథాప్యేష విధేః క్రమః ।
ఇమమేకం సహధ్వంచ శౌర్యకీర్త్యో ర్విపర్యయమ్ ॥ ౬౨
ఇత్యుక్త్వా భణ్డదైత్యేన్ద్ర స్తా న్పుత్రా న్ప్రైషీ ద్రణం ప్రతి ।
ద్విశతంచాక్షోహిణీనాం తత్సహాయాయ ప్రాహిణోత్ ॥ ౬౩
ద్విశత్యక్షోహిణీసేనా ముఖస్య తిలకాయితాః ।
బద్ధభ్రుకుటయ శ్శస్త్రపాణయో నిర్యయు ర్గృహాత్ ॥ ౬౪
నిర్గమే భణ్డపుత్రాణాం భూః ప్రకమ్ప మలమ్బత ।
ఉత్పాతా వివిధా జాతా విత్రస్తం చాభవ జ్జగత్ ॥ ౬౫
తాన్కుమారా న్మహాసత్త్వా న్లాజవర్షై రవాకిరన్ ।
వీధీషు యానై శ్చలితా పౌరవృద్ధపురంధ్రియః ॥ ౬౬
వన్దినో మాగధాశ్చైవ కుమారాణాం స్తుతిం వ్యధుః ।

మఙ్గళారా ర్తికం చక్రు ర్ద్వారే ద్వారే పురాఙ్గనాః ॥ ౬౭
భిద్యమానేవ వసుధా శుష్యమాణమివామ్బరమ్ ।
ఆసీ త్తేషాం వినిర్యాణే ఘూర్ణమాన ఇవార్ణవః ॥ ౬౮
ద్విశత్యక్షౌహిణీసేనాం గృహీత్వా భండసూనవః ।
క్రోధోద్యద్భ్రుకుటీక్రూరనిటలా నిర్యయుః పురాత్ ॥ ౬౯
శ క్తిసైన్యాని సర్వాణి భక్షయామః క్షణా ద్రణే ।
తేషా మాయుధచక్రాణి చూర్ణయామ శ్శితై శ్శరైః ॥ ౭౦
అగ్నిప్రాకారవలయం శమయామశ్చ రంహసా ।
తాం దుర్విదగ్ధాం లలితాం బన్దీకుర్మశ్చ సత్వరమ్ ॥ ౭౧
ఇత్యన్యోన్యం ప్రజల్పన్తో వీరభాషణఘోషణైః ।
ఆసేదు రగ్నిప్రాకారసవిధం భణ్డసూనవః ॥ ౭౨
యావనేన మదాన్ధేన భూయసా సుద్ధదృష్టయః ।
భ్రుకుటీకుటిలా శ్చక్రు స్సింహనాదం మహ త్తరమ్ ॥ ౭౩
విదీర్ణ మేవ తేనాఽసీ ద్బ్రహ్మాండం చండిమస్పృశా ।
ఉత్పాతవారిదభ్రష్టఘోరనిర్ఘాతరంహసా ॥ ౭౪
ఏతస్యాననుభూతస్య మహాశబ్దస్య డమ్బరః ।
క్షోభయామాస శక్తీనాం శ్రవాంసి చ మనాంసిచ ॥ ౭౫
ఆగత్య తే కలకలం చక్రు స్సాన్ద్రం స్వసైనికైః ।
వివిధాయుధసంపాతమూర్ఛద్వైమానికచ్ఛటమ్ ॥ ౭౬
చతుర్బాహుముఖా శ్చ్రుత్వా భణ్డదైత్యకుమారకాన్ ।
ఆగతాన్యుద్ధకృత్యాయ బాలా కౌతుహలం దధే ॥ ౭౭

కుమారీ లలితాదేవ్యా స్తస్యా నికటవాసినీ ।
సమస్తశక్తిచక్రాణాం పూజ్యావిక్రమశాలినీ ॥ ౨౮
లలితాసదృశాకారా కుమారీ కోప మాదధే ।
యా సదా నవవర్షైవ సర్వవిద్యామహాఖనిః ॥ ౨౯
బాలారుణతనుశ్రేణీ శోణవర్ణవపుర్లతా ।
మహారాజ్ఞీపాదపీఠే నిత్య మాహితసన్నిధిః ॥ ౩౦
తస్యా బహిశ్చరాః ప్రాణా యా చతుర్థం విలోచనం ।
తా నాగతా న్భండసుతా న్యోధయిష్యామి సత్వరం ॥ ౩౧
ఇతి సంచింత్య బాలామ్బా మహారాజ్ఞీ వ్యజిజ్ఞపత్ ।
మాత! ర్భండమహాదైత్యసూనవో యోద్ధు మాగతాః ॥ ౩౨
తైస్సమం యోద్ధు మిచ్ఛామి కుమారీత్వా త్సకౌతుకా ।
స్ఫుర న్నివచ మే బాహు ర్యుద్ధకండూయయాఽనయా ॥ ౩౩
క్రీడా మమైషా హంతవ్యా న భవత్యా నివారణైః ।
అహం హి బాలికా నిత్యం క్రీడనేష్వనురాగిణీ ॥ ౩౪
క్షణం రణక్రీడయా చ ప్రీతిం దాస్యామి చేతసః ।
ఇతి విజ్ఞాపితా దేవీ ప్రత్యువాచ కుమారికాం ॥ ౩౫
వత్సే! త్వమతిమృద్వంగీ నవవర్షా నవక్రమా ।
నవీనాయుధశిక్షాచ కుమారీ త్వం మమైకికా ॥ ౩౬
త్వాం వినా క్షణమాత్రం మే న నిశ్శ్వాసః ప్రవర్తతే ।
మమోచ్ఛ్వసిత మేవాసి న త్వం యాహి మహాహవమ్ ॥ ౩౭
దండినీ మంత్రిణీ చైవ శక్తయోఽన్యాస్తు కోటిశః ।

సంత్యేవ సమరం కర్తుం వత్సే కిం త్వం ప్రయాస్యసి ॥ ౭౮
ఇతి శ్రీలలితాదేవ్యా నిరుద్ధాపి కుమారికా ।
కౌమారకౌతుకావిష్టా పునస్యుద్ధ మయాచత ॥ ౭౯
సుదృఢం నిశ్చయం దృష్ట్వా తస్యాస్సా లలితామ్బికా ।
అనుజ్ఞాం కృతవత్యేవ గాఢ మాలింగ్య బాహుభిః ॥ ౮౦
స్వకీయకవచాదేక మాచ్ఛిద్య కవచం దదౌ ।
స్వాయుధేభ్యశ్చాయుధాని వితీర్య విససర్జ తామ్ ॥ ౮౧
కర్ణీరథం మహారాజ్ఞీచాపదండా త్సముత్థితమ్ ।
హంసయుగ్యశతై ర్యుక్త మారురోహ కుమారికా ॥ ౮౨
తస్యాం రణప్రవృత్తాయాం పేతుః కిన్నరయోషితః ।
దేవీభుజాఽపదానాని సర్వపర్వాస్థ దేవతాః ॥ ౮౩
బద్ధాంజలిపుటా నేముః ప్రయుక్తాశీఃపరమ్పరాః ।
ఇతస్తతః ప్రసర్పంత్యో వేత్రహస్తాః పదేపదే ॥ ౮౪
తాభిః ప్రణమ్యమానా సా చక్రరాజరథోత్తమాత్ ।
అవరుహ్య తతో సైన్యం వర్ధమాన మగాహత ॥ ౮౫
తా మాయాంతీ మహో దృష్ట్వా కుమారీం కోపపాటలామ్ ।
మంత్రిణీదండనాథేచ సభయే వాచ మూచతుః ॥ ౮౬
కిం భర్తృదారికే! యుద్ధే వ్యవసాయః కృతస్త్వయా ।
అకాండే కిం మహారాజ్ఞ్యా ప్రేషితాఽసి రణంప్రతి ॥ ౮౭
తదేతదనుచితం నైవ వర్ధమానేపి సైనికే॥
త్వం మూర్తం జీవితమసి శ్రీదేవ్యా బాలికే! యతః ।

నివర్తస్వ రణోత్సాహా త్ప్రణామస్తే విధీయతే ।
ఇతి తాభ్యాం నిరుద్ధాపి ప్రాచల ద్దృఢనిశ్చయా ॥ ౬
అత్యంతవిస్మయావిష్టే మంత్రిణీదండనాయికే ।
సహైవ తస్యా రక్షార్థం చేలతుః పార్శ్వయో ర్ద్వయోః ॥
అథాగ్న్యావరణద్వారా త్తాభ్యా మనుగతా సతీ ।
ప్రభూతసేనాయుక్తాభ్యాం నిర్జగామ కుమారికా ॥
శక్తిసేనాధినాథానాం సర్వాసా మనుగృహ్ణతీ ।
ప్రణామాంజలిజాలాని కర్ణిరథకృతాసనా ॥
భండస్య తనయాన్ద్రష్టా నభ్యద్రవ దరిందమా ।
తస్యాః ప్రాతిస్వికం సైన్యం కుమార్యా న హి వర్తతే
సర్వం హి లలితాసైన్యం తత్సైన్యం సమజాయత ।
తతః ప్రవవృతే యుద్ధ మత్యుద్ధతపరాక్రమమ్॥
వవర్ష శరజాలాని దైత్యేంద్రేషు కుమారికా ।
భండాసుర కుమారై స్తై ర్మహారాజ్ఞీకుమారికా ॥
యద్యుద్ధ మతనో త్తత్తు స్పృహణీయం సురాసురైః ।
అత్యంతవిస్మితా దైత్యకుమారా నవవర్షిణీం ॥
కర్ణిరథస్థా మాలోక్య కిరంతీం శరమండలమ్ ।
క్షణేక్షణే బాలికయా క్రియమాణం మహారణం ॥

వ్యజిజ్ఞప న్మహారాజ్ఞై భ్రామ్యత్యః పరిచారికాః ।
మంత్రిణీదండనాథే తే విస్మయేన రణత్యజౌ॥
ప్రేక్షకత్వ మనుప్రాప్తే తూష్ణీమేవ బభూవతుః ।

సర్వేషాం దైత్యపుత్రాణా మేకరూపా కుమారికా ॥ ౧౦౯
ప్రత్యేకభిన్నా దదృశే బిమ్బమాలేవ భాస్వతః ।
సాయకై రగ్నిచూడాలై స్తేషాం మర్మాణి భిందతీ ॥ ౧౧౦
ఆశ్చర్యం మహతి వ్యోమ్ని పశ్యతాం చ దివౌకసామ్ ।
సాధువాదై ర్బహువిధై ర్మంత్రిణీదండనాథయోః ॥ ౧౧౧
అర్చ్యమానా రణం చక్రే లఘుహస్తా కుమారికా ।
ద్వితీయం యుద్ధదివసం సమస్తమపి సా రణే ॥ ౧౧౨
ప్రకాశయామాస బలం లలితాదుహితా నిజం ।
అస్త్రప్రత్యస్త్రమోక్షేణ తాం త్సర్వా నపి భిందతీ ॥ ౧౧౩
రక్తోత్పలమివ క్రోధసంరక్తం బిభ్రతీ ముఖమ్ ।
నారాయణాస్త్రమోక్షేణ మహారాజ్ఞీకుమారికా ॥ ౧౧౪
ద్విశత్యక్షోహిణీసైన్యం భస్మసా దకరో త్క్షణాత్ ।
అక్షోహిణీనాం క్షయతః క్షణాత్కోఽప ముపాగతాః ॥ ౧౧౫
ఆకృష్టగురుధన్వాన స్తేఽపత న్నేకహేలయా ।
తతః కలకలే జాతే శక్తీనాం చ దివౌకసామ్ ॥ ౧౧౬
యుగపత్త్రింశతం బాణా నసృజ త్సా కుమారికా ।
హస్తలాఘవవ త్యాథ ముక్తై శ్చన్ద్రార్ధసాయకైః ॥ ౧౧౭
త్రింశతా త్రింశతం భణ్డపుత్త్రాణా మాహృతం శిరః ।
ఇతి భణ్డస్య పుత్రేషు ప్రాప్తేషు యమసాదనమ్ ॥ ౧౧౮
అత్యన్తవిస్మయావిష్టా వవర్షుః పుష్ప మభ్రగాః ।
సా చ పుత్రీ మహారాజ్ఞ్యా విధ్వస్తాసురసైనికా ॥ ౧౧౯

మన్త్రిణీదణ్డినాథాభ్యా మాలిఙ్గ్యాత భృశం ముదా ।
తస్యాః పరాక్రమోన్మేషై ర్నృత్యన్తో జయదాయిభిః ॥
శక్తయ స్తుములం చక్రు స్సాధువాదై ర్జగత్త్రయమ్ ।
సర్వాశ్చ శక్తిసేనాన్యో దణ్డనాథాపురస్సరాః ॥
త దాశ్చర్యం మహారాజ్ఞ్యై నివేదయితు మాగతాః
సింహాసనస్థితాం దేవీం దృష్ట్వా నేము స్స్మయాన్వితాః
కుమారికాకృతం కర్మ వినివేద్య పునర్గతాః ।
తాభి ర్నివేద్యమానాని సా దేవీ లలితామ్బికా ॥
పుత్ర్యా భుజాపదానాని శ్రుత్వా ప్రీతిం సమాయయౌ
అఙ్కే పుత్రీం సమారోప్య స్పృశన్తీ పాణినా వపుః ॥
మూర్ధ్న్యుపాఘ్రాయ సా దేవీ హృష్టా బాలాం వ్యముఞ్చ
సమస్తమపి తచ్చక్రం శక్తీనాం తత్పరాక్రమైః ॥
అదృష్టపూర్వై ర్దైత్యేషు విస్మయస్య వశం గతమ్ ॥

ఇతి శ్రీమద్బ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే భణ్డపుత్రవధోనా
మైకత్రింశోఽధ్యాయః,

భ ణ్డా సు ర ప్ర లా పః.

శ్రీహయగ్రీవః :—

అథ పుత్రేషు నష్టేషు శోకానలపరిప్లుతః ।
విలలాప స దైత్యేన్ద్రో మత్వా జాతం కులక్షయమ్ ॥

హా పుత్రా హా గుణోదారా హా మదేకపరాయణాః ।
హా మన్నేత్రసుధాపూరా హా మత్కులవివర్ధనాః! ॥ ౨
హా సమస్తసురశ్రేష్ఠమదభఞ్జనతత్పరాః! ।
హా సమస్తాసురస్త్రీణాం మంతరోన్మోహన మన్మథాః! ॥ ౩
దిశత ప్రతివాచం మే మమాజ్ఞే వల్లతాఽధునా ।
కిము దీన మిమం తాత మవముచ్య దివం గతాః ॥ ౪
యుష్మా న్వినా న శోభన్తే మమ రాజ్యాని పుత్రకాః! ।
రిక్తాని మమ గేహాని రిక్తా రాజసభాపి మే ॥ ౫
కథ మేవ హి నిశ్శేషం హతా యూయం దురాశయాః ।
అప్రధృష్యభుజాసత్త్వా న్భవతో మత్కులాఙ్కురాః ॥ ౬
కథ మేకపదే దుష్టా వనితా సఙ్గరేఽవధీత్ ।
మమ నష్టాని సౌఖ్యాని మమ నష్టాః కులశ్రియః ॥ ౭
ఇతఃపరం కదా ప్రేక్ష్యే సహాసాని ముఖాని వః ।
భవంత స్సుకృతై ర్లబ్ధా మమ పూర్వజనుఃకృతైః ॥ ౮
నాశోఽయం భవతా మద్య జాతో నష్ట స్తతో స్మ్యహమ్ ।
హా హతోస్మి విపన్నోస్మి మందభాగ్యోస్మి పుత్రకాః! ॥ ౯
ఇతి శోకా త్సపర్యశ్రుః ప్రలప న్ముక్తకుంతలః ।
మూర్ఛయా లుప్తహృదయో నిపపాత నృపాసనాత్ ॥ ౧౦
విశుక్ర శ్చ విషఙ్గ శ్చ కుటిలాక్ష శ్చ సంసది ।
భణ్డ మాశ్వాసయామాసు ర్దేవస్య కుటిలైః క్రమైః ॥ ౧౧

విశుక్రః ॥
దేవ! కిం ప్రాకృత ఇవ ప్రాప్త శ్శోకస్య వశ్యతాం ।
లపసి త్వం ప్రతి సుతా న్ప్రాప్తమృత్యూ న్మహాహవే ॥ ౧౨
ధర్మ్యపాణింధమః పంథా వీరాణా మేష శాశ్వతః ।
అశోచ్యా మాహవే మృత్యుం ప్రాప్నువన్తి యదర్థితం ॥ ౧౩
ఏత దేవ వినాశాయ శల్యవ ద్బాధతే మనః ।
యత్స్త్రీ సమాగత్య హంతా న్నిహన్తి సుభటా న్రణే ॥ ౧౪
ఇత్యుక్తే తేన దైత్యేన పుత్రశోకం విముఞ్చతా ।
భణ్డేన చండకాలాగ్నిసదృశః క్రోధ ఆదధే ॥ ౧౫
స తీవ్రవస్పర్శముద్ధాన్య ఖడ్గ ముగ్రయమోపమం ।
విస్ఫారితాక్షియుగళో భృశం జజ్వాల తేజసా ॥ ౧౬
ఇదానీ మేవ తాం దుష్టాం ఖడ్గే నానేన ఖండశః ।
శకలీకృత్య సమరే శమం ప్రాప్స్యామి బన్ధుభిః ॥ ౧౭
ఇతి రోషస్ఖలద్వర్ణ శ్శ్వసన్నివ భుజఙ్గమః ।
ఖడ్గం విధూన్వ న్నుత్థాయ ప్రచచా లాతిమత్తవత్ ॥ ౧౮
తం నిరుధ్య చ సంభ్రాంతా స్సర్వే దానవపుంగవాః ।
వాచ మూచు రతిక్రోధా జ్జ్వలన్తో లలితాం ప్రతి ॥ ౧౯
న తదర్థే త్వయా కార్య స్స్వామిం త్సంరంభ ఈదృశః ।
అస్మాభి స్సబలై ర్యుక్తై రణోత్సాహో విధీయతే ॥ ౨౦
భవ దాజ్ఞాబలం ప్రాప్య సమస్తం భువనం హఠాత్ ।
విమర్దయితు మీశా స్మ కిము తాం ముగ్ధభామినీం ౨౧

కిం శోషయామ స్సప్తాబ్ధీ న్భక్షయామో౽థవా గిరీన్ ।
అధరోత్తర మేనైతత్త్రైలోక్యం కరవామ వా ॥ ౨౨
భినదామ సురాం త్సర్వా న్భినదామ సురాలయాన్ ।
పినషామ హరిత్పాలా నాజ్ఞాం దేహి మహామతే ॥ ౨౩

విశుక్రకృతజయవిఘ్నయన్త్రః

ఇత్యుదీరిత మాకర్ణ్య మహాహంకారగర్భితమ్ ।
ఉవాచ వచనం భండః ప్రతిఘారుణలోచనః ॥ ౨౪
విశుక్ర! భవతా గత్వా మాయాంతర్హితవర్ష్మణా ।
జయవిఘ్నమహాయంత్రం కర్తవ్యం కటకే ద్విషాం ॥ ౨౫
ఇతి తస్య వచ శ్శ్రుత్వా విశుక్రో రోషరూషితః !
మాయాతిరోహితవపు ర్జగామ లలితాబలమ్ ॥ ౨౬
తస్మి న్ప్రయాతు ముద్యుక్తే సూర్యో౽స్తం సముపాగతః ।
పర్యస్తకిరణస్తోమపాటలీకృత దిఙ్ముఖః ॥ ౨౭
అనురాగవతీ సంధ్యా ప్రయాంతం భానుమాలినమ్ ।
అనువవ్రాజ తరసా కుంజే రంతు మినోత్సుకా ॥ ౨౮
వేగా త్ప్రస్తవతో భానో ర్దేహసంగా త్సముత్థితాః ।
చరమాబ్ధే రివ పయఃకణా స్తారా విరేజిరే ॥ ౨౯
అథా౽ససాద బహుళం సతమః కజ్జలమేచకం ।
సాహ్యం విధాతు ముద్యుక్త మివ తస్య దురాత్మనః ॥ ౩౦
మాయారథం సమారూఢో గాఢశార్వరసంవృతః ।
అదృశ్యవపు రావేదే లలితాకటకం ఖలః ॥ ౩౧

తత్ర గత్వా జ్వలజ్జ్వాలావహ్నిప్రాకారమండలం ।
శతయోజనవిస్తార మాలోకయత దుర్మతిః ॥ ౩౨
పరితో విభ్రమం త్సాల మవకాశ మనాప్నువన్ ।
దక్షిణద్వార మాసాద్య నిదధ్యౌ క్షణ ముద్ధతః ॥ ౩౩
తత్రాఽపశ్యన్మహాసత్త్వా స్సావధానా ధృతాయుధాః ।
ఆరూఢయానా స్సన్నద్ధవర్మిణో ద్వారదేశతః । ౩౪
స్తమ్భినీప్రముఖా శ్శక్తీ ర్వింశత్యక్షౌహిణీయుతాః ।
సర్వదా ద్వారరక్షార్థం నిర్దిష్టా దండనాథయా ॥ ౩౫
విలోక్య విస్మయావిష్ట శ్చింతయిత్వా చిరం తదా ।
సాలస్య బహిరేఽవాసౌ స్థిత్వా యంత్రం సమాతనోత్ ॥
గవ్యూతిమాత్రకాయామే తత్సమానప్రవిస్తరే ।
శిలాపట్టే సుమహతి ప్రాలిఖ ద్యంత్ర ముత్తమం ॥ ౩౬
అష్టదిక్ష్వ ష్టశూలేన సంహారాక్షరమాలినా ।
అష్టభి ర్దైవతై శ్చాపి యుక్తం యంత్రం సమాలిఖత్ ॥ ౩౭
అలసా కృపణా దీనా నిద్రా తంద్రా ప్రమీలికా ।
క్లీబా చ నిరహంకారా ఇత్యష్టౌ దేవతా స్స్మృతాః ॥ ౩౮
దేవతాష్టక మేతచ్చ శూలాష్టకపుటోపరి ।
నియోజ్య లిఖితం యంత్రం మాయావీ సమమంత్రయత్
పూజాం విధాయ యంత్రస్య బలిభి శ్ఛగలాదిభిః ।
తద్యంత్రం వైరికటకే ప్రాక్షిప త్స మహాసురః ॥ ౪౦
ప్రాకారస్య బహిర్భాగవర్తినా తేన దుర్ధియా ।

క్షిప్త ముల్లంఘ్య వరణం పపాత కటకాంతరే ॥ ౪౨
తద్యంత్రస్య వికారేణ కటకస్థాస్తు శక్తయః ।
విముక్తశస్త్రా స్సన్న్యాస మాస్థితా దీనమానసాః ॥ ౪౩
కిం హాతై రసురైః కార్యం శస్త్రైశ్శస్త్రక్రమై రలమ్ ।
జయసిద్ధ్యా ఫలం కిం వా ప్రాణిహింసా చ పాపదా ॥ ౪౪
అమరాణాం కృతే కార్యే కి మస్మాకం భవిష్యతి।
వృథా కలకలం కృత్వా స ఫలం యుద్ధకర్మణా ॥ ౪౫
కా స్వామినీ మహారాజ్ఞీ కావా సా దండనాయికా ।
కా వా సా మంత్రిణీ శ్యామా భృత్యత్వం నోఽథ కీదృశమ్॥
ఇహ సర్వాభి రస్మాభి ర్భృత్యభావా న్నిషేవితామ్।
వనితాం స్వామినీం కృత్వా కిం ఫలం భోక్ష్యతే పరమ్ ॥౪౭
పరేషాం మర్మభిద్భిస్తై రాయుధై ర్న ప్రయోజనం ।
యుద్ధం శామ్యతు చాస్మాక మంగే శస్త్రక్షతిప్రదం ॥
యుద్ధే చే న్మరణం భావి వృథా స్యు ర్జీవితాని నః ।
యుద్ధమృత్యో ర్భవే త్స్వర్గ ఇతి తత్ర ప్రమాణ కా ॥ ౪౯
ఉత్సాహేన ఫలం నాస్తి నిద్రైవైకా సుఖావహా ।
ఆలస్యసదృశం నాస్తి చిత్తవిశ్రాంతిదాయకం ॥ ౫౦
ఏతాదృశీశ్చ నో జ్ఞాత్వా సా రాజ్ఞీ కిం కరిష్యతి ॥
తస్యా రాజ్ఞీత్వ మపి న స్వమనాయేన కల్పితం ॥ ౫౧
ఏవం చోపేక్ష్యతేఽస్మాభి స్సాపి నష్టబలా భవేత్ ।
నష్టసత్త్వా చ సా రాజ్ఞీ నాం ను శిక్షాం కరిష్యతి॥ ౫౨

ఏవమేవ రణారంభం విముచ్య విధుతాయుధాః ।
శక్తయో నిద్రయా దూరం ఘూర్ణమానా ఇవాఽభవన్ ॥ ౪౩
సర్వత్ర మాంద్యం కార్యేషు మహదాలస్య మాగతం ।
శిథిలం చాభవ త్సర్వం శక్తీనాం కటకం మహత్ ॥ ౪౪
జయవిఘ్నమహాయంత్ర మితి కృత్వా స దానవః ।
నిర్విఘ్నం తత్ప్రభావేన కటకం ప్రమమంథిషుః॥ ౪౫
ద్వితీయయుద్ధదివసస్యాఽర్ధరాత్రేగతేసతి ।
నివృత్య నగరం భూయ స్త్రింశదక్షౌహిణీవృతః ॥ ౪౬
ఆజగామ పునర్దైత్యో విశుక్రః కటకం ద్విషామ్।
అశ్రూయత తత స్తస్య రణనిస్సాణనిస్వనః ॥ ౪౭
తథాపి తా నిరుద్యోగా శ్శక్తయః కటకేఽభవన్।
తతో మహానుభావత్వా ద్వికారై ర్విఘ్నయన్త్రజైః ౪౮
అస్పృష్టే మన్త్రిణీదణ్డనాథే చిన్తా మవాపతుః।
అహో బత మహత్కష్ట మిద మాపతితం భయం॥ ౪౯
కస్య వాఽద్య వికారేణ సైనికా నిర్గతోద్యమాః।
నిరస్తాయుధసంభారా నిద్రాతన్ద్రివిఘూర్ణితాః ౫౦
న మానయన్తి వాక్యాని నార్చయన్తి మహేశ్వరీమ్।
ఔదాసీన్యం వితన్వన్తి శక్తయో నిస్పృహా ఇమాః॥ ౫౧
ఇతి తే మన్త్రిణీదండనాథే చిన్తాపరాయణే।
చక్రస్యన్దన మారూఢే మహారాజ్ఞీం సమూచతుః॥ ౫౨

మన్త్రిణీ :—

దేవి! కస్య వికారోఽయం శక్తయో విగతోద్యమాః।
నశృణ్వన్తి మహారాజ్ఞి! తవాజ్ఞాం విశ్వపాలితామ్॥ ౬౩
అన్యోన్యంచ విరక్తాస్తాః పరాచ్య స్సర్వకర్మసు। ।
నిద్రాతన్ద్రీముకులితా దుర్వాక్యాని వితన్వతే॥ ౬౪
కా దణ్డినీ మన్త్రిణీ కా మహారాజ్ఞీచ కా పునః।
యుద్ధంచ కీదృశమితి క్షేపం భూరి వితన్వతే॥ ౬౫
అస్మిన్నేవాఽన్తరే శత్రు రాగచ్ఛతి మహాబలః।
ఉద్దణ్డై ర్భేరినిస్వానై ర్విభిన్ద న్నివ రోదసీ॥ ౬౬
అత్ర య త్ప్రాప్తరూపం త న్మహారాజ్ఞీ ప్రపద్యతామ్।
ఇత్యుక్త్వా సహదణ్డిన్యా మన్త్రిణీ ప్రణతిం వ్యధాత్॥ ౬౭
తత స్సా లలితా దేవీ కామేశ్వరముఖం ప్రతి।
దత్తదృష్టి స్సమహాస న్నాతివ్యక్తరదావళిః॥ ౬౮
తస్యా స్స్మితప్రభాపుఞ్జా త్కుఞ్జ రాకృతిమా న్ముఖే।
కటక్రోడగళద్దానః కశ్చిద్దేవో వ్యజృమ్భత॥ ౬౯
జపాపటలపాటల్యపాటచ్చరవపుర్ద్యుతిః।
బీజాపూరం గదా మిక్షుచాపం శూలం సుదర్శనమ్॥ ౭౦
అబ్జపాశోత్పలవ్రీహిమఞ్జరీస్వరదాఙ్కుశాన్ ।
రత్నకుమ్భం చ దశభి ర్హస్తై స్స్వైరై స్సముద్వహన్॥ ౭౧
తున్దిల శ్చన్ద్రచూడాలో మదబృంహితనిస్వనః।
సిద్ధలక్ష్మ్యా సమాశ్లిష్టః ప్రణనామ మహేశ్వరీమ్॥ ౭౨

గణేశ్వరపరాక్రమః

తయా కృతాజ్ఞ స్స మహాగణనాథో గజాననః।
జయవిఘ్నమహాయన్త్రం భేత్తుం వేగా ద్వినిర్యయౌ॥
అన్తరే వహ్నిసాలస్య భ్రమ న్దన్తావళాననః।
నిభృతం కుత్రచి ల్లగ్నం జయవిఘ్నం వ్యలోకయత్॥
స దేవో ఘోరనిర్ఘాతదుస్సహై ర్దన్తపాతనైః।
క్షణా చ్చూర్ణీకరోతిస్మ జయవిఘ్నమహాశిలామ్ ॥
తత్ర స్థితాభి ర్దుష్టాభి ర్దేవతాభి స్సహైవ సః ।
పరాగశేషతాం నీత్వా తద్యంత్రం వ్యక్షిప ద్దివి ॥
తతః కిలకిలారావం కృత్వాఽలస్యవివర్జితాః ।
ఉద్యతా స్సమరం కర్తుం శక్తయ శ్శస్త్రపాణయః ॥
స దంతివదనః కంఠగళితాకుంఠనిస్వనః ।
ససర్జ సుబహూ నాత్మరూపా న్దంతావళాననాన్॥
తే కటక్రోడవిగళన్మదకజ్జలచంచలైః ।
చఞ్చరీకకులై రగ్రే గీయమానమహోదయాః ॥
స్ఫుటద్దాడిమకింజల్కవిక్షేపకరరోచిషః ।
సప్తవారాకరా నేకహేలయా పాతు ముద్ధతాః ॥
ఆమోదప్రముఖా బుద్ధిముఖ్యాశక్తినిషేవితాః।
ఆమోదశ్చ ప్రమోదశ్చ సుముఖో దుర్ముఖ స్తథా ॥
విఘ్నశ్చ విఘ్నకర్తాచ షడేతే విఘ్ననాయకాః ।
యే సప్తకోటిసంఖ్యానాం హేరమ్బాణా మధీశ్వరాః ॥

తే పుర శ్చలితా స్తస్య మహాగణపతే రణే ।
అగ్నిప్రాకారవలయా ద్వినిర్గత్య గజాననః ॥ ౧౩
క్రోధహుంకారతుములః ప్రత్యపద్యత దానవాన్ ।
త్రింశదక్షౌహిణీజుష్టం విశుక్రం శక్రశాసనం ॥ ౧౪
అవాకిర చ్ఛరస్తోమై రిక్షుధన్వముఖచ్యుతైః ।
తతః ప్రచండఫీట్కారబధిరీకృతవిష్టపః । ౧౫
పపాత దైత్యసైన్యేషు గజవక్త్రచమూగణః ।
అచ్ఛిద న్నిశితై ర్బాణై ర్గణనాథ స్స దానవాన్ ॥ ౧౬
గర్జితాని సుఘోరాణి కృత్వా హత్వా చ దానవాన్ ।
గణనాథేన తస్యా భూ ద్విశుక్రస్య మహౌజసః ॥ ౧౭
యుద్ధ ముద్ధతహుంకారభిన్నకార్ముకనిస్వనం ।
భ్రుకుటీకుటిలం వక్త్రం దష్టోష్ఠ మతిపాటలమ్ ॥ ౧౮
విశుక్రో యుధి బిభ్రాణ స్సమయుధ్యత తేన సహ ।
శస్త్రఘట్టననిస్వానై ర్హుంకారైశ్చ సురద్విషామ్ ॥ ౧౯
దైత్యసప్తిఖురక్రోడకుద్దలీకుట్టనస్వనైః ।
ఫీట్కారైశ్చ గజేంద్రాణాం భటానాం క్రందనైరపి ॥ ౨౦
హేషయాచ హయశ్రేణ్యా రథచక్రస్వనై రపి ।
ధనుషాం గుణనిస్వానై శ్చక్రచీత్కరణైరపి ॥ ౨౧
శరసాత్కారఘోషైశ్చ వీరభాషాకదంబకైః ।
అట్టహాసై ర్భటేంద్రాణాం సింహనాదైశ్చ భూరిశః ॥ ౨౨
క్షుభ్యద్దిగంతరం తత్ర వవృధే యుద్ధ ముద్ధతం ।

త్రింశదక్షౌహిణీసేనాం విశుక్రస్య దురాత్మనః ॥ ౯౩
ప్రత్యేకం పాతయామాసు ర్గణనాథా మహారథాః ।
దంతై ర్మర్మ విభిందంతో వేష్టయంతశ్చ శుండయా ॥ ౯౪
ప్రోథయంతః కర్ణతాళైః పుష్కలావర్తకోపమైః ।
నాసాశ్వాసైశ్చ పరుషై ర్విక్షిపంతః పతాకినీమ్ ॥ ౯౫
ఉరోభి ర్మర్దయంతశ్చ శైలవప్రసమప్రభైః ।
పేక్షంతశ్చ పదాఘాతైః పీనై ర్ఘ్నంత స్తథోదరైః ॥
విచ్ఛిందంతశ్చ శూలేన కృంతంత శ్చక్రపాతనైః ।
శంఖస్వానేన మహతా పీడయంతో వరూథినీమ్ ॥ ౯౬
గణనాథముఖోద్భూతా గజవక్త్రా స్సహస్రశః ।
ధూళిశేషం సమస్తం త త్సైన్యం చక్రు ర్మదోద్ధతాః ॥ ౯౭
అథ క్రోధసమావిష్టో నిజసైన్యపురోగమం ।
ప్రేషయామాస దేవస్య గజాసుర మసౌ పునః ॥ ౯౮
ప్రచండ సింహనాదేన గజదైత్యేన దుర్ధియా ।
సప్తాక్షౌహిణియుక్తేన యుయుధే స గణేశ్వరః ॥ ౧౦
హీయమానం సమాలోక్య గజాసురభుజాబలమ్ ।
వర్ధమానం చ తద్వీర్యం విశుక్రః ప్రపలాయితః ॥ ౧౦౧
స ఏక ఏవ వీరేంద్రః ప్రచల న్నాఖువాహనః ।
సప్తాక్షౌహిణికాయుక్తం గజాసుర మమర్దయత్ ॥ ౧౦౨
గజాసురేచ నిహతే విశుక్రేచ పలాయితే ।
లలితాంతిక మావేదే మహాగణపతి ర్మృధాత్ ॥ ౧౦౩

కాళరాత్రిశ్చ దైత్యానాం సా రాత్రి ర్విరతిం గతా ।
లలితాచాపి ముదితా బభూవాఽస్య పరాక్రమైః ॥ ౧౦౪
విततార మహారాజ్ఞీ ప్రీయమాణా గణేశితుః ।
సర్వదైవతపూజాయాః పూర్వపూజ్యత్వ ముత్తమం ॥ ౧౦౫

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే గణనాథపరాక్రమో
నామ ద్వాత్రింశోధ్యాయః

విశుక్రవిషఙ్గవధః

శ్రీహయగ్రీవః :—

రణే భగ్నం మహాసత్వం భండదైత్య స్సహోదరం ।
సమగ్రకదనం ప్రాప్త స్సంతప్తో బహుచింతయా ॥ ౧
ఉభావపి సమేతౌ తౌ యుక్తౌ సర్వైశ్చ సైనికైః ।
ప్రేషయామాస యుద్ధాయ భండదైత్య స్సహోదరౌ ॥ ౨
తావుభౌ పరమక్రుద్ధౌ భండదైత్యేన దేశితౌ ।
విషంగశ్చ విశుక్రశ్చ మహోద్యమ మవాపతుః ॥ ౩
కనిష్ఠసహితం తత్ర యువరాజం మహాబలం ।
విశుక్ర మనువవ్రాజ సేనా త్రైలోక్యకమ్పినీ ॥ ౪
అక్షౌహిణీచతుశ్శత్యా సేనానా మావృతశ్చ సః ।
యువరాజః ప్రవవృధే ప్రతాపేన మహీయసా ॥ ౫
ఉలూకజిత్ప్రభృతయో భాగినేయా దశోద్ధతాః ।
భండస్య తద్భగిన్యాంతు ధూమిన్యాం జాతయోనయః ॥ ౬

కృతాస్త్రశిక్షా భండేన మాతులేన మహీయసా ।
విక్రమేణ వివల్గంత స్సేనానాథాః ప్రతస్థిరే ॥ ౭
ఉద్దండచాపనిర్ఘోషై ర్భీషయంతో దిశో దశ ।
ద్వయో ర్మాతులయోః ప్రీతిం భాగినేయా వితేనిరే ॥ ౮
ఆరూఢయానాః ప్రత్యేకం గాఢాహంకారశాలినః ।
ఆకృష్టగురుధన్వానో విశుక్ర మనువవ్రజుః ॥ ౯
యౌవరాజ్యప్రథాచిహ్న ఛత్రచామరశోభితః ।
ఆరూఢవారణః ప్రాప విశుక్రో యుద్ధమేదినీం ॥ ౧౦
తతః కిలకిలారావకారిణ్యా సేనయా వృతః ।
విశుక్రః పటు దధ్వాన సింహనాదం భయంకరం ॥ ౧౧
తద్ఘోషా త్క్షుభితస్వాంతా శ్శక్తయ స్సంభ్రమోద్యతాః ।
అగ్నిప్రాకారావలయా న్నిర్జగ్ము ర్బద్ధపంక్తయః ॥ ౧౨
తటిన్మయ మివాకాశం కుర్వంత్య శ్శస్త్రరోచిషా ।
రక్తాంబుదావృతమివ వ్యోమ క్రోధారుణై ర్ముఖైః ॥ ౧౩
అథ భండకనీయాంసా వాగతౌ యుద్ధదుర్మదౌ ।
నిశమ్య యుగప ద్యోద్ధుం మంత్రిణీదండనాయికే ॥ ౧౪
కిరిచక్రం గేయచక్ర మారూఢే రథశేఖరే ।
ధృతాతపత్రవలయే చామరాభ్యాంచ వీజితే ॥ ౧౫
అప్సరోభిః ప్రనృత్తాభి ర్గీయమానమహోదయే ।
నిర్జగ్మతూ రణం కర్తుం సహాఽఽభ్యాం లలితాజ్ఞయా ॥ ౧౬
శ్రీచక్రరథరాజస్య రక్షణార్థం నివేశితామ్ ।

కృతాస్త్రశిక్షా భండేన మాతులేన మహీయసా ।
విక్రమేణ వివల్గంత స్సేనానాథాః ప్రతస్థిరే ॥ ౭
ఉద్దండచాపనిర్ఘోషై ర్భీషయంతో దిశో దశ ।
ద్వయో ర్మాతులయోః ప్రీతిం భాగినేయా వితేనిరే ॥ ౮
ఆరూఢయానాః ప్రత్యేకం గాఢాహంకారశాలినః ।
ఆకృష్టగురుధన్వానో విశుక్ర మనువవ్రజుః ॥ ౯
యౌవరాజ్యప్రథాచిహ్న ఛత్రచామరశోభితః ।
ఆరూఢవారణః ప్రాప విశుక్రో యుద్ధమేదినీం ॥ ౧౦
తతః కిలకిలారావకారిణ్యా సేనయా వృతః ।
విశుక్రః పటు దధ్వాన సింహనాదం భయంకరం ॥ ౧౧
తద్ఘోషా త్క్షుభితస్వాంతా శ్శక్తయ స్సంభ్రమోద్యతాః ।
అగ్నిప్రాకారావలయా న్నిర్జగ్ము ర్బద్ధపంక్తయః ॥ ౧౨
తటిన్మయ మివాకాశం కుర్వంత్య శ్శస్త్రరోచిషా ।
రక్తాంబుదావృతమివ వ్యోమ క్రోధారుణై ర్ముఖైః ॥ ౧౩
అథ భండకనీయాంసా వాగతౌ యుద్ధదుర్మదా ।
నిశమ్య యుగప ద్యోద్ధుం మంత్రిణీదండనాయికే ॥ ౧౪
కిరిచక్రం గేయచక్ర మారూఢే రథశేఖరే ।
ధృతాతపత్రవలయే చామరాభ్యాంచ వీజితే ॥ ౧౫
అప్సరోభిః ప్రనృత్తాభి ర్గీయమానమహోదయే ।
నిర్జగ్మతూ రణం కర్తుం సహాఽఽభ్యాం లలితాజ్ఞయా ॥ ౧౬
శ్రీచక్రరథరాజస్య రక్షణార్థం నివేశితామ్ ।

శతాక్షౌహిణికాసేనాం సజ్జయిత్వా ఉగ్రభీషణామ్ ॥ ౧౭
అన్యత్సర్వం చమూజాలం నిర్జగామ రణోన్ముఖం ।
పురతః ప్రాచల ద్దండనాథా రథనిషేదుషీ ॥ ౧౮
ఏకయైవ కరాంగుళ్యా ఘూర్ణయంతీ హలాయుధమ్ ।
ముసలం చాన్యహస్తేన భ్రామయంతీ ముహుర్ముహుః ॥ ౧౯
తమఃశోణమకళాచూడాస్ఫురత్పోత్రిముఖాంబుజా ।
ఇతస్తతః ప్రచలితాం సేనాం త్రైలోక్యకమ్పినీమ్ ॥ ౨౦
పశ్యంతీ మదిరాపానవాసితాధరపల్లవా ।
పురః ప్రహర్త్రీ సమరే సర్వదా విక్రమోద్ధురా ॥ ౨౧
తస్యా అనుప్రచలితా గేయచక్రరథస్థితా ।
ధనుషో ధ్వనినా విశ్వం పూరయంతీ మదోద్ధతా ॥ ౨౨
వేణీకృతకచన్యస్తవిలసచ్చంద్రపల్లవా ।
స్ఫురత్తృతీయనేత్రేణ సిందూరతిలకత్విషా । ౨౩
పాణినా పద్మరమ్యేణ మణికంకణధారిణా ।
తూణీరముఖతః కృష్టం భ్రామయంతీ శిలీముఖం ॥ ౨౪
జయ వర్ధస్వ వర్ధస్వ త్యతిహర్షసమాకులైః ।
స్తూయమానా ద్దివ్యమునిభి ర్వర్ధితాశీర్వచోమృతైః ॥ ౨౫
గేయచక్రరథేంద్రస్య చక్రనేమివిఘట్టనైః ।
దారయంతీ క్షితితలం దైత్యానాం హృదయైస్సహ ॥ ౨౬
లోకాతిశాయినా విశ్వమనోమోహనకారిణా ।
గీతిబంధేన నారీభి ర్బహ్వీభి ర్గీతవైభవా ౨౭

క్షోభయన్నింద్రియగ్రామం తాలుమూలం విశోషయన్ ।
రూక్షయ న్కర్ణకుహర మంగే దౌర్బల్య మావహన్ ॥ ౪౯
పాతయ న్పృథివీపృష్ఠే దేహం విస్రంసితాయుధం ।
ఆవిర్బభూవ శక్తీనా మతితీవ్రం తృషాజ్వరం ॥ ౫౦
యుద్ధే ష్వనుద్యమకృతా సర్వోత్సాహవిరోధినా ।
తర్షేణ తేన క్వథితం శక్తిసైన్యం విలోక్య సా ॥ ౫౧
మంత్రిణీ సహపోత్రిణ్యా భృశం చింతా మవాప సా ।
ఉవాచ తాం దండనాథా మత్యాహితవిశంకినీ ॥ ౫౨
రథస్థితాం రథగతా తత్ప్రతీకారకర్మణే ।
సఖి! పోత్రిణి! దుష్టస్య తృషాస్త్ర మిద మాగతం ॥ ౫౩
శిథిలీకురుతే సైన్య మస్మాకం హా! విధేః క్రమః ।
విశుష్కతాలుమూలానాం విభ్రష్టాయుధతేజసాం ॥ ౫౪
శక్తీనాం మండలేనా ఽత్ర సమరే సముపేక్షితం ।
న కాపి కురుతే యుద్ధం న ధారయతి చాయుధం ॥ ౫౫
విశుష్కతాలుమూలత్వా ద్వక్తు మప్యాలి! న క్షమా ।
ఈదృశం నో గతిం శ్రుత్వా కిం వక్ష్యతి మహేశ్వరీ ॥ ౫౬
దుష్టై రపగతై ర్దైత్యై రుపాయః ప్రవిచింత్యతాం ।
సర్వత్ర వ్యాప్తసాహస్రాక్షోహిణ్యా మత్ర పోత్రిణి! ॥ ౫౭
ఏకాపి శక్తి ర్నైవాస్తి యా తర్షేణ న పీడితా ।
అత్రైవావసరే దృష్ట్వా ముక్తశస్త్రాం పతాకినీం ॥ ౫౮
రంధ్రప్రహారిణో హంత బాణై ర్నిఘ్నంతి దానవాః ।

అత్రోపాయ స్త్వయా కార్యో మయా చ సమరోద్యమే॥౭౯
త్వదీయరథపర్యన్తే యోఽస్తి శీధుమహార్ణవః ।
త మాదిశ సమస్తానాం శక్తీనాం తర్షముక్తయే ॥ ౮౦
నాల్పైః పానీయపానాద్యై రేతాసాం తర్షసంక్షయః ।
స ఏవ మదిరాసిన్ధు శ్శక్త్యౌఘం తర్పయిష్యతి ॥ ౮౧
త మాదిశ మహాత్మానం సమరోత్సాహకారిణమ్ ।
సర్వతర్షప్రశమనం మహాబలవివర్ధనమ్ ॥ ౮౨
ఇత్యుక్తా దణ్డనాథా సా సదుపాయేన హర్షితా ।

సురాసిన్ధ్వావిర్భావః

ఆజుహావ సురాసిన్ధు మాజ్ఞాచక్రేశ్వరీ రణే ॥ ౮౩
స మదాలసరక్తాక్షో హేమాబ్జస్రగ్విభూషితః ।
ప్రణమ్య దణ్డనాథాం తాం తదాజ్ఞాపరిపాలకః ॥ ౮౪
ఆత్మానం బహుధా కృత్వా తరుణాదిత్యపాటలమ్ ।
క్వచి త్తాపిఞ్ఛవ చ్ఛ్యామాం క్వచిచ్చ ధవళద్యుతిమ్ ॥ ౮౫
కోటిశో మదిరాధారాం కరిహస్తసమాకృతిమ్ ।
వవర్ష సిన్ధురాజోఽయంవాయునా బహులీకృతః ॥ ౮౬
పుష్కలావర్తకాద్యైస్తు కల్పక్షయవలాహకైః ।
నిషిచ్యమానో మద్యాబ్ధి శ్శక్తిసైన్యే పపాత హ ॥ ౮౭
యద్గన్ధాఘ్రాణమాత్రేణ మృత ఉత్తిష్ఠతి స్ఫుటమ్ ।
దుర్బలః ప్రబలశ్చ స్యా త్స వవర్ష సురామ్బుధిః ॥ ౮౮
పరార్ధసఙ్ఖ్యాతీతా స్తా మద్యధారాపరమ్పరాః ।

ప్రతీచ్ఛన్త్యః పిపాసార్తై ర్ముఖై శ్శక్తయ ఉత్థితాః ॥ ౬౯
యథా సా మదిరాసింధువృష్టి ర్దైత్యేషు నో పతేత్
తథా సైన్యస్య పరితో మహాప్రాకారమణ్డలం ॥ ౭౦
లఘుహస్తతయా ముక్తై శ్శరజాలై స్సహస్రశః ।
చకార విస్మయకరీ కదమ్బవనవాసినీ ॥ ౭౧
కర్మణా తేన సర్వేఽపి విస్మితా మరుతోఽభవన్ ।
అథ తా శ్శక్తయో భూరి పిబంతి స్మ రణాంతరే ॥ ౭౨
వివిధా మదిరాధారా బలోత్సాహవివర్ధినీః ।
యస్యా యస్యా మనఃప్రీతీ రుచిస్స్వాదో యథాయథా ॥ ౭౩
తస్యా స్తస్యా స్సురాసింధు స్తా వవర్ష తథా తథా ।
తృతీయయుద్ధదివసప్రహరద్వితయావధి ॥ ౭౪
మద్యసంతతధారాభిః ప్రవవర్ష సురామ్బుధిః ।
గాడీః పైష్టీశ్చ మాధ్వీశ్చ వల్లీః కాదంబరీ స్తథా ॥ ౭౫
హైంతాలీ ర్లాంగలేయాశ్చ తాళజాతా స్తథా సురాః ।
కల్పవృక్షోద్భవా దివ్యా నానాద్రీశసముద్భవాః ॥ ౭౬
సుస్వాదుసౌరభాఢ్యాశ్చ శుభగంధా మదప్రదాః
వకుళప్రసవామోదా ధ్వనంతో బుద్బుదోజ్జ్వలాః ॥ ౭౭
కటుకాశ్చ కషాయాశ్చ మధురా స్తిక్తతాస్పృశః ।
బహువర్ణసమాశ్లిష్టా శ్ఛేదినీః పిచ్ఛిలా స్తథా ॥ ౭౮
ఈషదమ్లాశ్చ కట్వమ్లా మధురామ్లా స్తథాపరాః ।
శస్త్రక్షతిరుజాహంత్రీ రక్షిసంధానదాయినీః ॥ ౭౯

రణశ్రమహరీ శ్శీతాః కవోష్ణాశ్చ తథాలఘు ।
సంతాపహారిణీః కిం చానుష్ణశీతా జయప్రదాః ॥ ౮౦
నానావిధా స్సురాధారా వవర్ష మదిరార్ణవః ।
అవిచ్ఛిన్నం యామమాత్ర మేకైకా తత్ర యోగినీ ॥ ౮౧
ఐరావతకరప్రఖ్యాం సుధాధారాం ముదా పపౌ ।
ఉత్తానం వదనం కృత్వా విలోలరసనాంచలం ॥ ౮౨
శక్తయః ప్రపపు శ్శీధు ముదామీలితలోచనాః ।
ఇత్థం బహువిధై ర్మద్యధారాపాతైః సురాంబుధిః ॥ ౮౩
ఆగళం తర్పయిత్వా తా దివ్యరూపం సమాస్థితః ।
పున ర్గత్వా దండనాథాం ప్రణమ్య స సురాంబుధిః ॥ ౮౪
స్నిగ్ధగమ్భీరఘోషేణ వాక్యేనేద మువాచ తాం ।
దేవి! పశ్య మహారాజ్ఞి దండమండలనాయికే ! ౮౫
మయా సంతర్పితా ముక్తతర్షా శ్శక్తివరూథినీః ।
కాశ్చిన్నృత్యంతి గాయంతి కలక్వణితమేఖలాః ॥ ౮౬
నృత్యంతీనాం పురః కాశ్చి త్కరతాళం వితన్వతే ।
కాశ్చి ద్ధసంతి వ్యావల్గద్వల్గువక్షోజమండలాః ॥ ౮౭
పతంత్యన్యోన్య మంగేషు కాశ్చి దానందమంథరాః ।
కాశ్చిద్వల్గంతి చ శ్రోణీవిగళన్మేఖలామ్బరాః ॥ ౮౮
కాశ్చి దృత్థాయ సన్నద్ధా ఘూర్ణయంత్యో నిజాయుధం ।
ఇత్థం నిర్దిశ్యమానా స్తాః శ్శక్తీ ర్మైరేయసింధునా ॥ ౮౯
అవలోక్య భృశం తుష్టా దండినీ త మువాచ హ ।

పరితుష్టాఽస్మి మద్యాబ్ధే! త్వయా సాహ్య మనుష్ఠితం ।
దేవకార్య మిదం కించ త్వయా నిర్విఘ్నితం కృతం ।
అత్తో వా త్వం మత్ప్రసాదా ద్వాజపేయాదికే మఖే ॥ ౯౧
సోమపానవ దత్యంత ముపయోజ్యో భవిష్యసి ।
మంత్రేణ పూతం త్వాం యాగే ప్రాశ్యంత్యఖిలదేవతాః ॥
యాగేషు మంత్రపూతేన పీతేన భవతా జనాః ।
సిద్ధి మృద్ధిం బలం స్వర్గ మపవర్గం చ బిభ్రతు ॥ ౯౩
మాహేశ్వరీ మహాదేవో బలదేవశ్చ భార్గవః ।
దత్తాత్రేయ స్తథాన్యేచ త్వాం ప్రాశ్యంతి మహాజనాః ॥ ౯౪
యాగే సమర్చిత స్త్వం హి సర్వాం సిద్ధిం ప్రదాస్యసి ।
ఇత్థం వరప్రదానేన తోషయిత్వా సురామ్బుధిమ్ ॥ ౯౫
మంత్రిణీం త్వరయామాస పున ర్యుద్ధాయ దండినీ ।
పునః ప్రవవృతే యుద్ధం శక్తీనాం దానవైస్సహ ॥ ౯౬
మదాట్టహాసనిర్భిణ్ణదిగష్టకధరాధరం ।
ప్రత్యగ్రమదిరామత్తాః పాటలీకృతలోచనాః ॥ ౯౭
శక్తయో దైత్యచక్రేషు న్యపత న్నేకహేలయా ।
ద్వయేన ద్వయ మారేజే శక్తీనాం సమరశ్రియాం ॥ ౯౮
మదరాగేణ చక్షూంషి దైత్యారక్తేన శస్త్రికాః ।
తథా బభూవ తుములం యుద్ధం శక్తిసురద్విషాం ॥ ౯౯
తథా మృత్యురపి త్రస్తః కాందిశీకత్వ మాగతః ।
ప్రస్ఖలత్పదవిన్యాసా మదేనాఽరక్తదుష్టయః ॥ ౧౦౦

స్ఖలదక్షరసందర్భగిరభాషారసోద్ధతాః ॥
కదమ్బగోళకాకారహృష్టసర్వాంగయష్టయః ॥ ౧౦౧
యువరాజస్య సైన్యాని శక్తయ స్సమనాశయన్ ।
అక్షౌహిణీశతం తత్ర దండినీ సమదారయత్ ॥ ౧౦౨
అక్షౌహిణీసార్ధశతం నాశయామాస మంత్రిణీ ।
అశ్వారూఢాప్రభృతయో మదారుణవిలోచనాః ॥ ౧౦౩
అక్షౌహిణీసార్ధశతం నిన్యు రంతకమందిరం ॥
అంకుశేనాఽతితీక్ష్ణేన తురగారోహిణీ రణే ॥ ౧౦౪
ఉలూకజిత ముత్కృత్య పరలోకాతిథిం వ్యధాత్ ।
సమ్పత్కరీప్రభృతయ శ్శక్తిదండాధినాయికాః ॥ ౧౦౫
పురుషేణాముఖా సన్యా స్సవయుద్ధే వ్యదారయత్ ।
అస్తంగతే సవితరి ధ్వస్తసర్వబలం తతః ॥ ౧౦౬
విశుక్రం యోధయామాస శ్యామలాం కోపశాలినీ ।
అస్త్రప్రత్యస్త్రమోక్షేణ భీషణేన దివౌకసాం ॥ ౧౦౭
మహతా రణకృత్యేన మోహయామాస మంత్రిణీ ।
ఆయుధాని సుతీక్ష్ణాని విశుక్రస్య మహౌజసః ॥ ౧౦౮
క్రమశః ఖండయంతీ సా కేతనం రథసారథిం ।
ధనుర్గుణం ధనుర్దండం ఖండయంతీ శిలీముఖైః ॥ ౧౦౯
అస్త్రేణ బ్రహ్మశిరసా జ్వలత్పావకరోచిషా ।
విశుక్రం మర్దయామాస సోఽపత చ్ఛిన్నవిగ్రహః ॥ ౧౧౦
విషంగం చ మహాదైత్యం దండనాథా మదోద్ధతా ।
యోధయామాస చండేన ముసలేన వినిఘ్నతీ ॥ ౧౧౧

స చాపి దుష్టో దనుజః కాలదండనిభాం గదాం ।
ఉద్యమ్య బాహునా యుద్ధం చకారాఽశేషభీషణం ॥
అన్యోన్య మంగం మృద్నంతౌ గదాయుద్ధప్రవర్తినౌ ।
చండాట్టహాసముఖరౌ పరిభ్రమణకారిణౌ ।
కుర్వాణౌ వివిధాంశ్చారీ ర్ఘూర్ణంతౌ పూర్ణవేష్టనైః ।
అన్యోన్యదండహననా న్మోహయంతౌ ముహుర్ముహుః
అన్యోన్యప్రహృతౌ రంధ్ర మీక్షమాణౌ మదోద్ధతౌ ।
మహాముసలదండాగ్రఘట్టనక్షోభితామ్బరౌ ॥
అయుధ్యేతాం దురాధర్షౌ దండినీదైత్యశేఖరౌ ।
అథాఽర్ధరాత్రసమయపర్యంతం కృతసంగరౌ ॥
సంక్రుద్ధా హంతు మారేభే విషంగం దండనాయికా ।
సా తన్మూర్ధ్ని నిమగ్నేన హలేనాఽకృష్య వైరిణం ॥
కఠోరం తాడనం చక్రే ముసలేనాఽథ పోత్రిణీ ।
తత్సో ముసలఘాతేన త్యక్తప్రాణో మహాసురః ॥
చూర్ణితేన శతాంగేన సమం భూతల మాశ్రయత్ ।
ఇతి కృత్వా మహత్కర్మ మంత్రిణీదండనాయికే ॥
తత్రైవ తం నిశాశేషం నిన్యతు స్స్వహాశక్తిభిః ।
సా రాత్రి రపి భండస్య వ్యరంసీ త్సమ మాయుషా ॥
రణశ్రాంతం నిజం సైన్యం నిన్యతు శ్శిబిరం ప్రతి ॥

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే విశుక్రవిషంగవధో నామ త్రయ స్త్రింశోఽధ్యాయః.

శ్రీలలితాభండాసురయుద్ధమ్.

అగస్త్యః :—

అశ్వానన! మహాప్రాజ్ఞ వర్ణితం మంత్రిణీబలం ।
విషంగస్య వధో యుద్ధే వర్ణితో దండనాథయా ॥ ౧
శ్రీదేవ్యాః శ్రోతు మిచ్ఛామి రణచక్రే పరాక్రమం ।
సోదరవ్యాపదం దృష్ట్వా భండః కి మకరో చ్ఛుచా ॥ ౨
కథం తస్య రణోత్సాహః కై స్సమం సమయుధ్యత ।
సహాయాః కేఽభవం స్తస్య హతభ్రాతృతనూభువః ॥ ౩

శ్రీహయగ్రీవః :—

ఇదం శృణు మహాప్రాజ్ఞ సర్వపాపనికృంతనం ।
లలితాచరితం పుణ్య మణిమాదిగుణప్రదం ॥ ౪
విషువాయనకాలేషు పుణ్యేషు సమయేషు చ ।
సిద్ధిదం సర్వపాపఘ్నం కీర్తితం పంచపర్వసు ॥ ౫
తథా హతౌ రణోత్సాహౌ శ్రుత్వా నిజసహోదరౌ ।
శోకేన మహతావిష్టో భండః ప్రవిలలాప సః ॥ ౬
వికీర్ణకేశో ధరణౌ మూర్ఛితః పతిత స్తథా ।
న లేభే కించి దాశ్వాసం భ్రాతృవ్యసనకర్శితః ॥ ౭
పునఃపునశ్చ ప్రలప న్కుటిలాక్షేణ భూరిశః ।
ఆశ్వాస్యమాన శ్శోకేన ముక్తః క్రోధ మవాప సః॥ ౮
ఫాలం వహ న్నతిక్రూరం భ్రమద్భ్రుకుటిభీషణం ।
అంగారపాటలం చక్షు ర్నిశ్శ్వస న్కృష్ణసర్పవత్ ॥ ౯

క్షిప్రం ముహుర్ముహు స్స్పృష్ట్వా ధునానః కరపాలికాం
క్రోధహుంకార మాతన్వ న్నగర్జ న్నుత్పాతమేఘవత్ ।
ఉవాచ కుటిలాక్షం ద్రా క్సమస్తపృతనాపతిం ।
యస్యైవ దుష్టయా మాయాబలా ద్యుద్ధే వినాశితాః ॥
భ్రాతరో మమ పుత్రాశ్చ సేనానాథా స్సహస్రశః ।
తస్యా స్త్రియోఽతి ధూర్తాయాః కంఠోత్థై శ్శోణితద్రవైః
భ్రాతృపుత్రమహాశోకవహ్నిం నిర్వాపయా మ్యహం ।
గచ్ఛ రే కుటిలాక్ష! త్వం సజ్జీకురు పతాకినీం ॥
ఇత్యుక్త్వా కఠినం వర్మ వజ్రపాతసహం మహత్ ।
దధానో భుజమధ్యేన బధ్న స్పృష్ఠే మహేషుధీ ॥
ఉద్దామహూర్వనిస్వానకఠోరం ధన్వ ధారయన్ ।
కాలాగ్ని రివ సంక్రుద్ధో నిర్జగామ నిజా త్పురాత్ ॥
తాళజంఘాదిభి స్సార్థం పురద్వారనివేశితైః ।
చతుర్భి ర్ధృతశస్త్రౌఘై ర్ధృతవర్మభి రుద్ధతైః ॥
పఞ్చత్రింశచ్చమూనాథైః కుటిలాక్షపురస్సరైః ।
సర్వసేనాపతీంద్రేణ కుటిలాక్షేణ సక్రుధా ॥
మిళిత్వా తేన భండేన చత్వారింశ చ్చమూవరాః ।
దీప్తాయుధా దీప్తకేశా నిర్జగ్ము ర్దీప్తకఞ్చుటాః ॥
ద్విసహస్రాక్షోహిణీనాం పఞ్చాశీతి శ్శతాధికా ।
త మన్వగాయయా వేకా హేలయా మథితుం ద్విషః ॥
భండాసురే వినిర్యాతే సర్వసైనికసఙ్కులే ।

శూన్యకే నగరే తత్ర స్త్రీమాత్ర మవశేషితమ్ ॥ ౨౦
ఆభీలం నామ దైత్యేంద్రో రథవర్యం మహారథః ।
సహస్రయుగ్యసింహాఢ్య మారురోహ రణోద్ధతః ॥ ౨౧
తత్కాలే ప్రవిజజ్వాల కాలాగ్ని రివ దీప్తిమాన్ ।
యాతనానామవా ఖడ్గ శ్చంద్రహాససమాకృతిః ॥ ౨౨
ఇత స్తత శ్చలన్తీనాం సేనానాం ధూళి రుద్ధతా ।
నోఘం తస్యా భరం భూమి రక్ష మేవ దివం యయౌ ॥ ౨౩
కేచి ద్భూమే రపర్యాప్తాః ప్రచేలు ర్వ్యోమవర్త్మనా ।
కేషాం చి త్స్కంధ మారూఢాః కేచి చ్చేలు ర్మహాబలాః ॥
న దిక్షు నచ భూచక్రే న వ్యోమ్ని న చ తే మముః ।
దుఃఖదుఃఖేన తే చేలు రన్యోన్యాక్షేపపీడితాః ॥ ౨౪
అత్యంతసేనాసంమర్దా ద్రథచక్రై ర్విచూర్ణితాః ।
కేచి త్పాదేన నాగానాం మర్దితా న్యపత న్భువి ॥ ౨౫
ఇత్థం ప్రచలితా తేన సమం సర్వైశ్చ సైనికైః ।
వజ్రనిష్పేషసదృశ స్సింహనాదో వ్యధీయత ॥ ౨౬
తేనాఽత్యంతకఠోరేణ సింహనాదేన భూయసా ।
భండదైత్యముఖోత్థేన విదీర్ణ మభవ జ్జగత్ ॥ ౨౭
సాగరా శ్శోష మాపన్నా శ్చంద్రార్కౌ ప్రపలాయితౌ ।
ఉడూని న్యపత న్వ్యోమ్నో భూమి ర్డోలాయితాఽభవత్ ॥
దిఙ్నాగా శ్చాభవం స్త్రస్తా మూర్ఛితాశ్చ దివౌకసః ।
శక్తీనాం కటకం చాభూ దకాండత్రాసవిహ్వలమ్ ॥ ౩౦

ప్రాణాం త్సంధారయామాసుః కథ మప్యశ్వవారణాః ।
శక్తయో భయవిభ్రష్టాన్యాయుధాని పున ర్దధుః ॥
వహ్నిప్రాకారవలయం ప్రశాంతం పునరుత్థితమ్ ।
దైత్యేంద్రసింహనాదేన చమూనాథధనుస్స్వనైః ॥
క్రందనై శ్చాపి యోధానాం జగ చ్ఛాబ్ద మివాఽభవత్
తేన నాదేన మహతా భండదైత్య వినిర్గమమ్ ॥
నిశ్చిత్య లలితాదేవీ స్వయం యోద్ధుం ప్రచక్రమే ।
అశక్య మన్యశక్తీనా మాకలయ్య మహాహవమ్ ॥
భండదైత్యేన దుష్టేన స్వయ ముద్యోగ మాస్థితా ।
చక్రరాజరథ స్తస్యాః ప్రచచాల మహోదయః ॥
చతుర్వేదమహాచక్రః పురుషార్థమహాహయః ।
ఆనందధ్వజసంయుక్తో నవభిః పర్వభి ర్వృతః ॥
నవపర్వస్థదేవీభి రాకృష్టగురుధన్విభిః ।
పరార్థాధికసంఖ్యాతపరివారసమృద్ధిభిః ॥
పర్వస్థానేషు సర్వేషు పాలిత స్సర్వతో దిశం ।
దశయోజన మున్నమ్ర శ్చతుర్యోజన విస్తృతః ॥
మహారాజ్ఞీచక్రరాజరథేంద్రః ప్రచల న్బభౌ ।
తస్మి న్ప్రచలితే జుష్టం శ్యామయా దండనాథయా ॥
గేయచక్రం చచాలాఽగ్రే కిరిచక్రస్య పృష్ఠతః ।
అన్యాసా మపి శక్తీనాం వాహనాని పరార్ధశః ॥
నృసింహోష్ట్రనరవ్యాళమృగపక్షిహయాత్మనా ।

గజభేరుండశరభవ్యాఘ్రవాతమృగాత్మనా ॥ ౪౧
ఏతాదృశాస్తు తిర్యంచోఽప్యన్యే వాహనతాం గతాః ।
ఊహు రుచ్చావచా శ్శక్తీ ర్భండాసురవధోద్యతాః ౪౨
యోజనామాత్రవిస్తార మపి తద్ద్వారమండలమ్ ।
వహ్నిప్రాకారచక్రస్య స పర్యాప్తం చమూతతేః ॥ ౪౩
జ్వాలామాలినికా నిత్యా ద్వారస్యాత్యంతవిస్తృతిమ్ ।
వితతాన సమస్తానాం శక్తీనాం నిర్గమైషిణీ ॥ ౪౪
అథ సా జగతాం మాతా మహారాజ్ఞీ మహోదయా ।
నిర్జగామాఽగ్నివరణద్వారా త్తీవ్రప్రతాపినీ ॥ ౪౫
దేవదుందుభయో నేదుః పతితాః పుష్పవృష్టయః ।
మహాముక్తాతపత్రంతు దివి దీప్త మదృశ్యత ॥ ౪౬
నిమిత్తాని ప్రసన్నాని సూచకాని జయశ్రియః ।
అభవ స్ఖలితాస్సైన్య ఉత్పాతాస్తు ద్విషాం బలే ॥ ౪౭
తతః ప్రవవృతే యుద్ధం సేనయో రుభయో రపి ।
ప్రసర్పద్విశిఖస్తోమబద్ధాంధతమసచ్ఛటమ్ ॥ ౪౮
హన్యమానగజస్తోమస్రుతశోణితబిందుభిః ।
ప్రీయమాణశరచ్ఛిన్నదైత్యశ్వేతాతపత్రకమ్ ॥ ౪౯
న దిశో న నభోభాగో న భూమి ర్న చ కించన ।
దృష్టంతు కేవలం దుష్టం రజోమాత్రం చమూత్థితం॥ ౫౦
నృత్యత్కబంధనివహావిధూతతటపాదపా ।
దైత్యకేశశతస్రస్తశైవాలకలికోజ్జ్వలా ॥ ౫౧

శ్వేతాతపత్రవలయశ్వేతపంకజభాసురా ।
చక్రకృత్తకరిగ్రామపాదకూర్మసరంపరా ॥ ౭౨
శక్తిధ్వస్తమహాదైత్యగజగండశిలోచ్చయా ।
విలూనకాండైః పతితై స్సఫేనాళీవ చామరైః ॥ ౭౩
తీక్ష్ణాసివల్లరీజాలనిబిడీకృతతీరభూః ।
దైత్యవీరేక్షణశ్రేణీశుక్తిసమ్పుటభాసురా ॥ ౭౪
దైత్యవాహనసంఘాతనక్రమీనశతాకులా ।
ప్రావహచ్ఛోణితనదీ సేనయో ర్యుధ్యమానయోః ॥ ౭౫
ఇత్థం ప్రవవృతే యుద్ధం మృత్యోశ్చ త్రాసకారకం ।
చతుర్థయుద్ధదివసే ప్రాత రారభ్య భీషణం॥ ౭౬
ప్రహారద్వయపర్యంతం సేనయో రుభయో రపి ।
తత్ర శ్రీలలితాయాశ్చ భండస్యాప్యభవ ద్రణః ॥ ౭౭
అస్త్రప్రత్యస్త్రసంక్షోభతుములీకృతనిక్తటః ।
ధనుర్జ్యాజాతటంకారహుంకారై రతిభీషణః ॥ ౭౮
తూణీరవదనా త్కృష్టం త్సందధానశ్చ ధన్వని ।
విముంచ న్విశిఖా న్పాశి స్సర్వదాఽదృశ్యతాఽహవే ॥ ౭౯
హస్తలాఘవవేగేన న ప్రాజ్ఞాయత కించన ।
మహారాజ్ఞీకరాంభోజవ్యాపార శ్శరమోక్షణే ॥ ౮౦
సంధానే త్వేకధా తస్యా దశధా చాపనిర్గమే ।
శతధా గగనే దైత్యసైన్యప్రాప్తౌ సహస్రధా ॥ ౮౧
దైత్యాంగసంగే సంప్రాప్తాః కోటిసంఖ్యా శ్శిలీముఖాః ।

ప్రజతీ భిందంతీ రోదసీ శనైః॥ ౬౨
చండస్య మహారాజ్ఞీ మహేషుభిః ।
నేత్రం వహ న్భండ స్స దానవః ॥ ౬౩
మహతా లలితేశ్వరీం ।
నామ మహాస్త్రం ప్రముమోచ సః ॥ ౬౪
తే స్మినోద మహేశ్వరీ ।
భండః ప్రముముచే రణే ॥ ౬౫
స్య న్మత్త్రై సస్మార జగదమ్బికా ।
ద్భండ శ్శక్తివృష్టివినాశకం ॥ ౬౬
త్రేణ శమయామాస తత్ప్రభూః ।
ముమోచాస్త్రం మహారణే ॥ ౬౭
స్త్రేణ తస్య దర్ప మపాకరోత్ ।
చ్చే స్సంక్రుద్ధో భండదానవః ॥ ౬౮
మాస్త్రేణ నాశయామాస తద్బలం ।
శాఖ్య మస్త్రం భండో వ్యముంచత ॥ ౬౯
కేశీ తద్భయం సమనాశయత్ ।
ద్భండ శ్శక్తీనాం భీతిదాయకం ॥ ౭౦
దాస్త్రం ముముచే జగదమ్బికా ।
సృజ చ్ఛక్తిసేనాసు దానవః । ౭౧
స్తతోఽభూవం త్సహస్రశః ।
లలితాపరమేశ్వరీ ॥ ౭౨

నామత్రయమహామంత్రమహాస్త్రం సమముంచత ।
అచ్యుత శ్చాప్యనంతశ్చ గోవింద స్తచ్ఛరోత్థితాః ॥ ౭౩
హుంకారమాత్రనిర్దగ్ధరోగా స్తా మనమ న్ముదా ।
నత్వాచ తాం మహేశానీం తద్భక్తవ్యాధిమర్దనం ॥ ౭౪
విధాతుం త్రిషు లోకేషు నియుక్తా స్స్వపదం యయుః ।
ఆయుర్నాశన మస్త్రంతు ముక్త్వా స్భండదానవః ॥ ౭౫
కాలసంకర్షణీరూప మస్త్రం రాజ్ఞీ వ్యముంచత ।
మహాసురాస్త్ర ముద్దామం వ్యసృజ ద్భండదానవః ॥ ౭౬
తత స్సహస్రశో జాతా మహాకాయా మహాబలాః ।
మధుశ్చ కైటభ శ్చైవ మహిషాసుర ఏవ చ ॥ ౭౭
ధూమ్రలోచనదైత్యశ్చ చండముండాదయోఽసురాః ।
చిక్షుర శ్చామర శ్చైవ రక్తబీజాసుర స్తథా ॥ ౭౮
శుమ్భ శ్చైవ నిశుమ్భశ్చ కాలకేయా మహాబలాః ।
ధూమ్రాభిధానా శ్చ పరే తస్మా దస్త్రా త్సముత్థితాః ॥ ౭౯
తే సర్వే దానవశ్రేష్ఠాః కఠోరై శ్శస్త్రమండలైః ।
శక్తిసేనాం మర్దయంతో నర్దంతశ్చ భయంకరం ॥ ౮౦
హాహేతి క్రందమానాశ్చ శక్తయో దైత్యమర్దితాః ।
లలితాం శరణం ప్రాప్తాః పాహి పాహీతి సత్వరం ॥ ౮౧

దుర్గావిర్భావః

అథ దేవీ భృశం క్రుద్ధా రోషాట్టహాస మాతనోత్ ।
తత స్సముత్థితా కాచి ద్దుర్గా నామ యశస్వినీ ॥ ౮౨

సమస్తదేవతేజోభి ర్నిర్మితా విశ్వరూపిణీ ।
శూలంచ శూలినా దత్తం చక్రం చక్రిసమర్పితం ॥ ౧౩
శంఖం వరుణదత్తంచ శక్తిం దత్తాం హవిర్భుజా ।
చాప మక్షయతూణీరం మరుద్దత్తం మహాధ్వనిం ॥ ౧౪
వజ్రిదంతం చ కులిశం ఘంటా మైరావతార్పితాం ।
కాలదత్తం మహాదండం పాశం పాశధరార్పితం ॥ ౧౫
బ్రహ్మదత్తాం కుండికాంచ చషకం ధనదార్పితం ।
మృత్యుదత్తౌ ఖడ్గఖేటౌ హారం జలధినార్పితం ॥ ౧౬
విశ్వకర్మప్రదిష్టాని భూషణాని చ బిభ్రతీ ।
అంగై స్సహస్రకిరణశ్రేణిభాసురరశ్మిభిః ॥ ౧౭
ఆయుధాని సమస్తాని దీపయంతీ మహోదయా ।
అన్యదత్తై రథాఽన్యైశ్చ శోభమానా పరిచ్ఛదైః ॥ ౧౮
సింహవాహన మారుహ్య యుద్ధం నారాయణీ వ్యధాత్ ।
తయా తే మహిషప్రఖ్యా దానవా వినిపాతితాః ॥ ౧౯
చండికాసప్తశత్యాం తు యథాకర్మ కృతం తయా ।
తథైవ సమరం చక్రే మహిషాదిమదాపహమ్ ॥ ౨౦
తత్కృత్వా దుష్కరం కర్మ లలితాం ప్రణనామ సా ।
మూకాస్త్ర మసృజ ద్దుష్ట శ్శక్తిసేనాసు దానవః ॥ ౨౧
మహావాగ్వాదినీనామ ససర్జాఽస్త్రం జగత్ప్రసూః ।
విద్యారూపస్య వేదస్య తస్కరా నసురాధమాన్ ॥ ౨౨
ససర్జ తత్ర సమరే దుర్మదో భండదానవః ।

దక్షహస్తాంగుష్ఠనఖా న్మహారాజ్ఞ్యా స్సముత్థితః ॥ ౯౩
మహామత్స్యాకృతి శ్శ్రీమా నాదినారాయణో విభుః ।
తేన తే వేదహంతార స్సోమకాద్యా వినాశితాః ॥ ౯౪
అర్ణవాస్త్రం మహావేగో భండదైత్యో రణేఽసృజత్ ।
తత్రోద్దామపయఃపూరే శక్తిసైన్య మమజ్జత ॥ ౯౫
అథ శ్రీలలితాదక్షహస్తతర్జనికానఖాత్ ।
ఆదికూర్మ స్సముత్పన్నో యోజనాయుతవిస్తరః ॥ ౯౬
ధృతా స్తేన మహాభోగకర్పరేణ ప్రథీయసా ।
శక్తయో హర్ష మాపన్నా స్సముద్రాస్త్రభయం జహుః ॥
తత్సాముద్రం చ భగవాం త్సలీలం సలిలం పపౌ ।
హిరణ్యాక్షం మహాస్త్రంతు విజహౌ మష్టదానవః ॥ ౯౮
తస్మా త్సహస్రశో జాతా హిరణ్యాక్షా గదాయుధాః ।
తైర్మథ్యమానే శక్తీనాం సైన్యే సంత్రాసవిహ్వలే ౯౯
ఇతస్తతః ప్రచలితే శిథిలే రణకర్మణి ।
అథ శ్రీలలితాదక్షహస్తమధ్యాఙ్గులీనఖాత్ ॥ ౧౦౦
మహావరాహ స్సమభూ చ్ఛ్వేతః కైలాససన్నిభః ।
తేన వజ్రసమానేన పోత్రేణాఽభివిదారితాః ॥ ౧౦౧
కోటిశ స్తే హిరణ్యాక్షా మర్ద్యమానాః క్షయంగతాః ।
అథ భండ స్త్వతిక్రోధా ద్భ్రుకుటిం వితతాన హ ॥ ౧౦౨
తస్య భ్రుకుటితో జాతా హిరణ్యాః కోటిసంఖ్యకాః ।
జ్వలదాదిత్యవద్దీప్తా దీప్తప్రహరణాశ్చ తే ॥ ౧౦౩

అమర్దయ ఇచ్ఛాశక్తిసైన్యం ప్రహ్లాదం చాప్యపీడయన్ ।
యః ప్రహ్లాదోఽస్తి శక్తీనాం పరమానందలక్షణః ॥ ౧౦౪
స ఏవ బాలకో భూత్వా హిరణ్యపరిపీడితః ।
త్రిపురాం శరణం ప్రాప్త స్తేన రాజ్ఞీ కృపా మగాత్ ॥ ౧౦౫
అథ శక్త్యానందరూపం ప్రహ్లాదం పరిరక్షితుమ్ ।
దక్షహస్తానామికాగ్రం ధునోతిస్మ జగత్ప్రసూః ॥ ౧౦౬
తస్మా ద్ధుతసటాజాలః ప్రజ్వలల్లోచనత్రయః ।
సింహాస్యః పురుషాకారః కంఠస్యాఽధో జనార్దనః ॥ ౧౦౭
నఖాయుధః కాలరుద్రరూపీ ఘోరాట్టహాసవాన్ ।
సహస్రసంఖ్యదోర్దండో లలితాజ్ఞానుపాలకః ॥ ౧౦౮
హిరణ్యకశిపూం త్సర్వా న్భండభ్రుకుటిసంభవాన్ ।
క్షణా ద్విదారయామాస నఖైః కులిశకర్కశైః ॥ ౧౦౯
బలీంద్రాస్త్రం మహాఘోరం సర్వదైవతనాశనమ్ ।
అముఞ్చ ల్లలితాదేవీం ప్రతి భండమహాసురః ॥ ౧౧౦
తదస్త్రదర్పనాశాయ వామనా శ్శతశోఽభవన్ ।
క్షణేక్షణే వర్ధమానాః పాశహస్తా మహాబలాః ॥ ౧౧౧
బలీంద్రాస్త్రసముద్భూతా న్బధ్నంతః పాశమండలైః ।
దక్షహస్తకనిష్ఠాగ్రా జ్జాతాః కామేశయోషితః ॥ ౧౧౨
మహాకాయా మహోత్సాహా స్తదస్త్రం సమనాశయన్ ।
హైహయాస్త్రం సమసృజ ద్భండదైత్యో రణాజిరే ॥ ౧౧౩
తస్మా త్సహస్రశో జాతా స్సహస్రార్జునకోటయః ।

అథ శ్రీత్రిపురావామహస్తాఙ్గుష్ఠనఖోత్థితః ॥ ౧౧౪
ప్రజ్వలద్భార్గవో రామ స్సక్రోధ స్సింహనాదవాన్ ।
ధారయా మర్దయ న్నేతా న్కుఠారస్య కఠోరయా ॥ ౧౧౫
సహస్రార్జునసంఘాతాంక్షణాదేవ వ్యనాశయత్ ।
అథ క్రుద్ధో భణ్డదైత్యః క్రోధహుఙ్కార మాతనోత్ ౧౧౬
తస్మా ద్ధుఙ్కారతో జాత శ్చంద్రహాసకృపాణవాన్ ।
సహస్రాక్షౌహిణీరక్ష స్సేనయా పరివారితః ॥ ౧౧౭
దశద్వయభుజః క్రూరో రావణాఖ్యో దశాననః ॥ ౧౧౭½
కనిష్ఠం కుంభకర్ణంచ మేఘనాదం చ నందనమ్ ।
గృహీత్వా శక్తిసైన్యం త దతిదూర మమర్దయత్ ॥ ౧౧౮½
అథ శ్రీత్రిపురావామహ స్తతర్జనికానఖాత్ ।
కోదండరామ స్సుభుజా ల్లక్ష్మణేన సమన్వితః ॥ ౧౧౯½
జటామకుటవా న్వల్క బద్ధతూణీరపృష్ఠభూః ।
నీలోత్పలదళశ్యామో ధను ర్విస్ఫారయ న్ముహుః ॥ ౧౨౦½
నాశయామాస దివ్యాస్త్రైః క్షణా ద్రాక్షససైనికమ్ ।
మర్దయామాస పౌలస్త్యం కుంభకర్ణం చ సోదరమ్ ॥ ౧౨౧
లక్ష్మణో మేఘనాదం చ మహావీర మనాశయత్ ।
ద్వివిదాస్త్రం మహాభీమ మసృజ ద్భండదానవః ॥ ౧౨౨
తస్మా దనేకశో జాతాః కపయః పిఙ్గలోచనాః ।
క్రోధేనాఽత్యంతతామ్రాస్యాః ప్రత్యేకం హనుమత్సమాః ॥
వ్యనాశయం చ్ఛక్తిసైన్యం క్రూరక్రేంకారకారిణః ।

అథ శ్రీత్రిపురావామహస్తమధ్యాఙ్గుళీనఖాత్ ॥ ౧౨౪
అవిర్భవ స్హలధరః క్రోధమద్యారుణేక్షణః ।
నీలామ్బరపినద్ధాంగః కైలాసాచలనిర్మలః ॥ ౧౨౫
ద్వివిదాస్త్రసముద్భూతా స్క-పీం త్సర్వా న్వ్యనాశయత్ ।
రాజాసురం నామ మహ త్ససర్జాఽస్త్రం స దానవః ।
తస్మా దస్త్రా త్సముద్భూతా బహవో నృపదానవాః ।
శిశుపాలో దంతవక్త్ర స్సాల్వః కాశీపతి స్తథా ॥ ౧౨౬
పౌండ్రకో వాసుదేవశ్చ రుక్మీ హంసకడిమ్భకా ।
శమ్బరశ్చ ప్రలమ్బశ్చ తథా బాణాసురోఽపిచ॥ ౧౨౭
కంస శ్చాణూరమల్లశ్చ ముష్టికోత్పలశేఖరా ।
అరిష్టో ధేనుకః కేశీ కాళీయో యమళార్జునా ॥ ౧౨౯
పూతనా శకట శ్చైవ తృణావర్తాదయోఽసురాః ।
అనేకై స్సహ సేనాభి రుత్థితా శ్శస్త్రపాణయః ॥ ౧౩౦
తా న్వినాశయితుం స్సర్వా న్వాసుదేవ స్సనాతనః ।
శ్రీదేవీవామహస్తాఙ్గానామికానఖసమ్భవః ॥ ౧౩౧
చతుర్వ్యూహం సమా తేనే చత్వార స్తే తతోఽభవన్ ।
వాసుదేవో ద్వితీయస్తు సంకర్షణ ఇతి స్మృతః । ౧౩౨
ప్రద్యుమ్న శ్చాఽనిరుద్ధశ్చ తే సర్వే ప్రోద్యదాయుధాః ।
తా నశేషాన్సురాచారా న్మ్భమే ర్భారప్రవర్తకాన్॥ ౧౩౩
నాశయామాసు రుర్వీశ వేషచ్ఛన్నా న్మహాసురాన్ ।
అథ తేషు ప్రణష్టేషు సంక్రుద్ధో భండదానవః ౧౩౪

ధర్మవిప్లావకం ఘోరం కల్యస్త్రం సమముంచత ।
తతః కల్యస్త్రతో జాతా ఆంధ్రాః పుండ్రాశ్చ మూర్తిజాః ॥
కిరాతా శ్శబరా హూణా యవనాః పాపవృత్తయః ।
వేదవిప్లావకా ధర్మద్రోహిణః ప్రాణిహింసకాః ॥ ౧౩౬
వర్ణాశ్రమేషు సాంకర్యకారిణో మలినాంగకాః ।
త్రిపురాశక్తిసైన్యాని భూయో భూయో వ్యమర్దయన్ ॥ ౧౩౭
అథ శ్రీలలితావామహస్తపద్మస్య భాస్వతః ।
కనిష్ఠికానఖోద్భూతః కల్కిర్నామ జనార్దనః ॥ ౧౩౮
అశ్వారూఢః ప్రదీప్తశ్రీ రట్టహాసం చకార హ ।
తస్యైవ ధ్వనినా సర్వే వజ్రనిష్పేషబంధునా ॥ ౧౩౯
కిరాతా మూర్ఛితా నేశు శ్శక్తయ శ్చాపి హర్షితాః ।
దశావతారనాథా స్తే కృత్వేత్థం కర్మ దుష్కరం ॥ ౧౪౦
లలితాంబాం నమస్కృత్య బద్ధాంజలిపుటా స్థితాః ।
ప్రతికల్పం ధర్మరక్షాం కర్తుం మత్స్యాదిజన్మభిః ॥ ౧౪౧
లలితాంబానియుక్తా స్తే వైకుంఠాయ ప్రతస్థిరే ।
ఇత్థం సమస్తే ష్వస్త్రేషు నాశితేషు దురాశయః ॥ ౧౪౨
మహామోహాస్త్ర మసృజ చ్ఛక్తయ స్తేన మూర్ఛితాః ।
శాంభవాస్త్రం విసృజ్యాఽమ్బా మహామోహాస్త్ర మక్షిణోత్
అస్త్రప్రత్యస్త్రధారాభి రిత్థం జాతే మహాహవే ।
అస్తశైలం గభస్తిశో గంతు మారభతాఽరుణః ॥ ౧౪౪
అథ నారాయణాస్త్రేణ సా దేవీ లలితాంబికా ।

సర్వా స్త్వక్షౌహిణీ స్తస్య భస్మసా దకరో ద్రణే॥ ౧౪౫
అథ పాశుపతాస్త్రేణ దీప్తకాలానలత్విషా ॥
చత్వారింశ చ్చమూనాథా న్మహారాజ్ఞీ వ్యమర్దయత్ ॥ ౧౪౬
అథైకశేషం తం దుష్టం నిహతాశేషబాంధవం ।
క్రోధేన ప్రజ్వలంత ంచ జగద్విప్లవకారిణం॥ ౧౪౭
మహాసురం మహాసత్వం భండం చండపరాక్రమం ॥
మహాకామేశ్వరాస్త్రేణసహస్రాదిత్యవర్చసా ॥ ౧౪౮
గతాసు మకరో న్మాతా లలితాపరమేశ్వరీ ।
తత స్త్ర ప్రోద్గతజ్వాలై శ్శూన్యకంనామ పట్టణం ॥ ౧౪౯
సస్త్రీకం చ సబాలం చ సగోష్ఠధనధాన్యకం ।
నిర్దగ్ధ మాసీ త్సహసా స్థలమాత్ర మశిష్యత ॥ ౧౫౦
భండస్య సంక్షయేణాఽసీ త్త్రైలోక్యం హర్షనర్తితం ।
విజయశ్రీయుతాం దేవీం దృష్ట్వా హర్షసమన్వితాః ॥ ౧౫౧
శక్తయో దధ్వను స్తూర్ణం భేరీమంగళకాహళీః ।
అవాకిర న్పుష్పవృష్టీ ర్దేవా హర్షసమన్వితాః ॥ ౧౫౨
దేవదుందుభయో నేదు ర్వవు ర్వాసంతవాయవః ।
దిశః ప్రసన్నతా మాపు ర్నభశ్చ విమలం తథా ॥ ౧౫౩
మంగళారాత్రికం చక్రు ర్దేవగంధర్వయోషితః ।
ననృతు శ్చాప్సరశ్శ్రేష్ఠా ఊర్వశీమేనకాదయః ॥ ౧౫౪
స్తవనం విదధు స్తస్యా ర్దేవగంధర్వకిన్నరాః ।
స్మృత్వా స్మృత్వా మహారాజ్ఞ్యాః పౌరుషం తు చరాచరమ్ ॥

అభూ త్కంటకితం సర్వం కి మేత దితి సస్మితం ।
విశ్వావసుప్రభృతయో గంధర్వా స్సురగాయకాః ॥ ౧౫౬
తుంబురు ర్నారదశ్చైవ సాక్షా దేవ సరస్వతీ ।
జయమంగళపద్యాని పఠంతీ పటుగీతిభిః ॥
హర్ష సంఫుల్లవదనా స్స్ఫురత్పులకభూషణాః ।
ముహు ర్జయ జయే త్యేవ స్తువానా లలి తేశ్వరీం ॥ ౧౫౭
హర్షేణాంఽధా మదోన్మత్తాః ప్రనృత్యంతః పదేపదే ।
స ప్తర్ష యో వశిష్ఠాద్యా ఋగ్యజుస్సామరూపిభిః ॥ ౧౫౮
అర్ఘ్యార్ఘ్యరూపై ర్మన్త్రైశ్చ వర్ధయంతో జయశ్రియం ।
హవి షేవ మహావహ్నిశిఖా మత్యంతపావనీం ॥ ౧౬౦
ఆశీర్వాదేన మహతా వర్ధయామాసు రుత్తమాః ।
తై స్తూయమానా లలితా ప్రీడానమ్రీకృతాననా ॥ ౧౬౧
భండాసురం వినిర్జిత్య గంతు ముద్యోగ మాదధే ।
అథ సంపత్కరీదేవీ చచాలాఽగ్రే స్వసేనయా ॥ ౧౬౨
పాశాయుధసముత్పన్నా హయారూఢా స్వసేనయా ।
లోలాభిః కేతుమాలాభి రుల్లిఖంతీ ఘనాఘనమ్ ॥ ౧౬౩
వ్యచల త్పురత స్తో దేవ్యా బహువిక్రమశాలినీ ।
పార్శ్వద్వయం సమాశ్రిత్య మహారాజ్ఞ్యాః ప్రచేలతుః ॥ ౧౬౪
మంత్రిణీదండనాథే తే ఆరుహ్య రథపుంగవౌ ॥ ౧౬౫
ఇత్థం విధాయ సురకార్య మనింద్యరూపా
శ్రీచక్రరాజరథమండలమండనశ్రీః ।
కామేశ్వరీ త్రిజగతాం జననీ బభాసే
విద్యోతమానవిభవా విజయశ్రియాఽఢ్యా ॥ ౧౬౬

సైన్యం సమస్త మపి సంగరకర్మఖిన్నం
భండాసురప్రబలబాణ కృశానుతప్తమ్ ।
అస్తం గతే సవితరి ప్రథితప్రభావా
శ్రీదేవతా శిబిర మాత్మన ఆనినాయ ॥ ౧౬౬
యో భండదానవవధం లలితాంబ యేమం
క్లృప్తం సకృత్పఠతి తస్య తపోధనేంద్ర !
నాశం ప్రయాంతి కదనాని ధృతాష్టసిద్ధే
ర్భుక్తిశ్చ ముక్తిరసి వర్తత ఏవ హస్తే ॥ ౧౬౭
ఇమం పవిత్రం లలితాపరాక్రమం
సమస్తపాపఘ్న మశేష సిద్ధిదమ్ ।
పఠంతి పుణ్యేషు దినేషు యే నరా భజంతి తే భాగ్య సమృద్ధి
ముత్తమామ్ ॥ ౧౬౮

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే భండాసురవధో నామ
చతుస్త్రింశోఽధ్యాయః

—o—

బ్రహ్మాదికృతలలితాస్తుతిః

అగస్త్యః :—

అశ్వానన! మహాప్రాజ్ఞ! శ్రుత మాఖ్యాన ముత్తమమ్ ।
విక్రమో లలితాదేవ్యా విశిష్టో వర్ణిత స్త్వయా ॥ ౧
చరిత్రై రసమైర్దేవ్యా స్సంప్రీతోఽస్మి హయానన !
శ్రుతా సా మహతీ శక్తి ర్మంత్రిణీదండనాథయోః ॥ ౨

పశ్చాత్కి మకరో త్తత్ర యుద్ధానంతర మంబికా ।
చతుర్థదినశర్వర్యాం విభాతాయాం హయానన !

శ్రీహయగ్రీవః :—

శృణు కుంభభవ ప్రాజ్ఞ! యత్తయా జగదంబయా
పశ్చా దాచరితం కర్మ నిహతే భండదానవే ॥
శక్తీనా మఖిలం సైన్యం దైత్యయుద్ధశరార్దితమ్ ।
ముహు రాహ్లాదయామాస లోచనై రమృతాప్లు
లలితాపరమేశాన్యాః కటాక్షామృతధారయా ।
జహు ర్యుద్ధపరిశ్రాంతిం శక్తయః ప్రీతమానసాః ॥
అస్మి న్నవసరే దేవా భండమర్దనతోషితాః ।
సర్వేఽపి సేవితుం ప్రాప్తా బ్రహ్మవిష్ణుపురోగమాః
బ్రహ్మ విష్ణుశ్చ రుద్రశ్చ శక్రో దిక్పా స్తథైవ చ
ఆదిత్యా వసవో రుద్రా మరుత స్సాధ్యదేవతాః ॥
సిద్ధాః కింపురుషా యక్షా నిరృత్యాద్యా నిశాచరాః
ప్రహ్లాదాద్యా మహాదైత్యా స్సర్వేఽప్యండనివా
ఆగత్య తుష్టువుః ప్రీత్యా సింహాసనమహేశ్వరీమ్ ॥

బ్రహ్మాద్యాః :—

నమోనమస్తే జగదేకనాథే నమోనమశ్శ్రీత్రిపురా
నమోనమో భండమహాసురఘ్ని నమోస్తు కామేశ్వరి
చింతామణే చింతితదానదక్షేఽచింత్యే చిదాకారతరం
చిత్రాంబరే చిత్రజగత్ప్రసూతే చిత్రాఖ్యనిత్యాభిగ
మోక్షప్రదే ముగ్ధశశాఙ్కచూడే ముగ్ధస్మితే మోహ

ముద్రేశ్వరీచర్చితరాజ్యతంత్రే ముద్రాప్రియే దేవి! నమోనమస్తే
క్రూరాంధకధ్వంసిని కోమలాంగి కోపేషు కాళీతను మాదధానే
క్రోడాననాపాలితసైన్యచక్రే క్రోడీకృతాశేషదయే! నమస్తే ॥
షడఙ్గదేవీపరివారగుప్తే షడఙ్గయుక్తశ్రుతివాక్యమృగ్యే !
షట్చక్రసంస్థేచ షడూర్మిహంత్రి షడ్భావరూపే లలితే! నమస్తే ॥
కామేశ్వరీముఖ్యసమస్తనిత్యా కాన్తాసనాంతే! కమలాయతాక్షి
కామప్రదే కామిని కామశంభోః కామ్యే కళానామధిపే! నమస్తే ॥
దివ్యౌఘసిద్ధౌఘనరౌఘరూపే దివ్యే దినాధీశసహస్రకాంతే ।
దేదీప్యమానే దయయాసనాథే దేవాదిదేవప్రమదే నమస్తే ॥
సదాణిమాద్యష్టకసేవనీయే సదాశివాత్మోజ్జ్వలమఞ్చవాసే ।
సౌమ్యే సదేకాయనపాదపూజ్యే సవిత్రి లోకస్య నమోనమస్తే।
బ్రాహ్మీముఖై ర్మాతృగణై ర్నిషేవ్యే
బ్రహ్మప్రియే బ్రాహ్మణబంధహంత్రి !
బ్రహ్మామృతస్రోతసి రాజహంసి బ్రహ్మేశ్వరి శ్రీలలితే నమస్తే!
సంక్షోభిణీముఖ్యసమస్తముద్రాసంసేవితే సంసరణప్రహంత్రి ।
సంసారలీలాకరిసారసాక్షి సదా నమస్తే లలితేఽధినాథే ॥
నిత్యాకళాషోడశకేన కామాకర్షిణ్యధిశ్రీప్రథమేన సేవ్యే!
నిత్యే నిరాతంకదయాప్రపంచే నీలాలకశ్రేణి నమోనమస్తే ॥
అనంగపుష్పాదిభి రున్మదాభి రనంగదేవీభి రజస్రసేవ్యే ! ।
అభవ్యహంత్ర్యక్షరరాశిరూపే హతారివర్గే లలితే నమస్తే ॥
సంక్షోభిణీముఖ్యచతుర్దశార్చిర్మాలావృతోదారమహాప్రదీపం।
ఆత్మానమాబిభ్రతి విభ్రమాఢ్యే శుభ్రాశయే శుద్ధపదే నమస్తే

సర్వసిద్ధ్యాదికశక్తిబృందే సర్వజ్ఞవిజ్ఞాతపదారవిందే!
సర్వాధికే సర్వగతే సమస్తసిద్ధిప్రదే శ్రీలలితే నమస్తే ॥ ౨౩
సర్వజ్ఞతాయుక్ప్రిధమాభి రన్యదేవీభి రప్యాశ్రితచక్రభూమే !
సర్వామరాకాంక్షితపూరయిత్రి! సర్వస్య లోకస్య సవిత్రి! పాహి
వంద్యే వశిన్యాదికవాగ్విభూతివర్ధిష్ణుచక్రద్యుతివాహవాహే ।
బలాహకశ్యామకచే! వచోబ్ధే వరప్రదే సుందరి పాహివిశ్వమ్ ॥
బాణాదిదివ్యాయుధసార్వభౌమే భండాసురానీక వనాంతదావే!
ప్రత్యగ్రతేజోజ్వలితాంబురాశే ప్రాపల్యమానేపరితోనమస్తే॥
కామేశివజ్రేశిభగేశిరూపే! కన్యే కలే కాలవిలోపదక్షే! ।
కథావశేషీకృతదైత్యసైన్యే! కామేశకాంతే కమలే నమస్తే ॥
బిందుస్థితే బిందుకలైకరూపే బ్రహ్మాత్మికేబృంహితచిత్ప్రకాశే
బృహత్కుచాభోగవిలోలహారే బృహత్ప్రభావే వరదేనమస్తే
కామేశ్వరోత్సంగసదానివాసే కాలాత్మికే కందళితానుకంపే ।
కల్పావసానోత్థితకాళిరూపే కామప్రదే కల్పలతే నమస్తే॥ ౨౯
సర్వారుణే సాంద్రసుధాసుశీతే సారంగశాబాక్షి సరోజవక్త్రే
సారస్యసారస్యసదైకభూమే సమస్తవిద్యేశ్వరి సన్నతిస్తే ॥ ౩౦
తవ ప్రభావేనచిదగ్నిజాయా శ్రీశమ్భునాథప్రకటీకృతాయాః
భండాసురాద్యా సమరప్రచండా
హతా జగత్కంటకతాం ప్రయాతాః ॥ ౩౧
నవ్యాని సర్వాణి వపూంషి దేవి
త్వత్సాంద్రకారుణ్యసుధాప్లుతాని ।
త్వయా సమస్తం భువనం సహర్షంసంజీవితంసుందరిసభ్యలభ్యే॥

శ్రీశంభునాథస్య మహాశయస్య ద్వితీయ తేజః ప్రసరాత్మకో యః।
స్థాణ్వాశ్రమే క్లిష్టతపా విరక్త స్సతీవియోగేన నిరస్తభోగః ॥
తేనాద్రివంశే ధృతజన్మలాభాం
కన్యా ముమాం యోజయితుం ప్రవృత్తాః।
వయం స్మరం ప్రేరితవంత ఏవ తస్యాంతికం ఘోరతపస్స్థితస్య॥
తేనాఽథ వైరాగ్యతపోవిఘాతక్రుద్ధేన లాలాటకృశానుదగ్ధః ॥
భస్మావశేషో మదనస్తదాభూత్తతో హి భండాసుర ఏష జాతః ॥
తతో వధ స్తస్య దురాశయస్య కృతో భవత్యా రణదుర్మదస్య ।
అథాఽస్మదర్థే స్వతనుత్యజ స్త్వం కామస్య సంజీవనమాశుకుర్యాః
ఇయం రతిర్భర్తృవియోగఖిన్నా వైధవ్యమత్యంతమభవ్యమాప్తా
పునస్త్వదుత్పాదితకామసంగా ద్భవిష్యతి శ్రీలలితే సనాథా ॥
త్వయాఽథ సృష్టేన మనోభవేన సంమోహితః పూర్వవదిందుమౌళిః
చిరం కృతాత్యంతమహాసపర్యాం తాం పార్వతీం ప్రాక్పరిణేష్యతీశః
తయోశ్చ సంగాద్భవితా కుమారస్సమస్తగీర్వాణచమూవినేతా ।
తేనైవ వీరేణ రణే నిరస్య స్స తారకో నామ సురారిరాజః ॥
యో భండదైత్యస్య దురాశయస్య
మిత్రం స లోకత్రయ ధూమకేతుః ।
శ్రీకంఠపుత్రేణ రణే హతశ్చేత్ప్రాణప్రతిష్ఠై వసదా భవేన్నః॥
తస్మాత్త్వమంబ త్రిపురే జనానామానందకం మన్మథవీరవర్యం ।
ఉత్పాద్య రత్యా విధవాత్వదుఃఖమపాకురు వ్యాకులకుంతలాయాః
ఏషా త్వనాథా భవతీం ప్రపన్నా భర్తుః ప్రణాశేన కృశాంగయష్టిః।
నమస్కరోతి త్రిపురాధినాథే తదత్ర కారుణ్యకళాం నిధేహి ॥

శ్రీహయగ్రీవః :—

ఇత్థం స్తుత్వా మహేశానీం బ్రహ్మాద్యా విబుధోత్తమాః ।
తాం రతిం దర్శయామాసు ర్మలినాం శోకఖేదినీం ॥ ౪౩
సా పర్యశ్రుముఖీ ఘూర్ణకున్తలా ధూళిధూసరా ।
ననామ జగదమ్బాయై వైధవ్యా త్త్యక్తభూషణా ॥ ౪౪

పునర్మదనప్రాదుర్భావః

అథ తద్దర్శనోత్పన్నకారుణ్యా పరమేశ్వరీ ।
కాంతం కటాక్షయామాస కామేశ్వర మనిందితా ।
తతః కటాక్షా దుత్పన్న స్స్మయమానముఖామ్బుజః ।
పూర్వదేహాధికరుచి ర్మన్మథో మదమేదురః ॥ ౪౫
ద్విభుజ స్సర్వభూషాఢ్యః పుష్పేషుః పుండ్రకార్ముకః ।
ఆనందయ న్కటాక్షేణ పూర్వజన్మప్రియాం రతిం ॥ ౪౬
అథ సా రతిదేవీ చ మహత్యానందసాగరే ।
మజ్జంతీ నిజభర్తార మవలోక్య ముదం గతా ॥ ౪౭
స చ కందర్పవీరోఽపి నమస్కృత్య మహేశ్వరీం ।
వ్యజ్ఞాపయ దిదం వాక్యం భక్తినిర్భరమానసః ॥ ౪౮
య ద్దగ్ధ మీశనేత్రేణ వపు ర్మే లలితామ్బికే !
తత్త్వదీయకటాక్షస్య ప్రసాదా త్పున రాగతం । ౫౦
తవ పుత్రోఽస్మి దాసోఽస్మి క్వాపి కృత్యే నియుంక్ష్వ మాం ।
ఇత్యుక్తా పరమేశానీ తమాహా మకరధ్వజం ॥ ౫౧

శ్రీదేవీ :—

గచ్ఛ వత్స మనోజన్మ న్న భయం తవ విద్యతే ।
మత్ప్రసాదా జ్జగత్సర్వం మోహయాఽవ్యాహతాశుగః ॥ ౫౨
త్వద్బాణపాతనా జ్జాతధైర్యవిప్లవ ఈశ్వరః ।
పర్వతస్య సుతాం గౌరీం పరిణేష్యతి సత్వరం ॥ ౫౩
సహస్రకోటయః కామా మత్ప్రసాదా త్త్వదుద్భవాః ।
సర్వేషాం దేహ మావిశ్య దాస్యంతి రతి ముత్తమాం॥ ౫౪
మత్ప్రసాదేన వైరాగ్యా త్సంక్రుద్ధోఽపి స ఈశ్వరః ।
దేహదాహం విధాతుం తే న సమర్థో భవిష్యతి ॥ ౫౫
ప్రత్యుతాఽసౌ కాతరాత్మా త్వద్బాణహృతమానసః ।
స్వభార్యావిరహాఽశంకీ దేహస్యార్థం ప్రదాస్యతి॥ ౫౬
అద్యప్రభృతి కందర్ప! మత్ప్రసాదా న్మహీయసః ।
అదృశ్యమూర్తి స్సర్వేషాం ప్రాణినాం భవ మోహకః॥ ౫౭
త్వన్నిందాం యే కరిష్యంతి త్వయి వా విముఖాశయాః ।
అవశ్యం క్లీబతైవ స్యా త్తేషాం జన్మని జన్మని । ౫౮
యే పాపిష్ఠా దురాత్మానో మద్భక్తద్రోహిణశ్చ యే ।
తా నగమ్యాసు నారీషు పాతయిత్వా వినాశయ ॥ ౬౦
యేషాం మదీయపూజాసు మద్భక్తేష్వాదృతం మనః ।
తేషాం కామసుఖం సర్వం సమ్పాదయ సమీప్సితం ॥ ౬౧
ఇతి శ్రీలలితాదేవ్యా కృతాజ్ఞావచన స్స్మరః ।
తథేతి శిరసా బిభ్ర దంజలిం నిర్యయౌ స్మరః ॥ ౬౨
తస్యాఽనంగస్య సర్వేభ్యో రోమకూపేభ్య ఉత్థితాః ।
బహవ శ్శోభనాకారా మదనా విశ్వమోహనాః ౬౩

త్రై ర్వ్యామోహ్య సమస్తంచ జగచ్చక్రం మనోభవః ।
పున స్స్థాణ్వాశ్రమం ప్రాప చంద్రమౌళే ర్జిగీషయా ॥ ౬౪
వసంతేన చ మిత్రేణ సేనాన్యా శీతరోచిషా ।
రాగేణ పీఠమర్దేన మందానిలరథేనచ ॥ ౬౫
పుంస్కోకిలగళస్వానకాహళీభిశ్చ సంయుతః ।
శృంగారవీర్యసంపన్నో రత్యాలింగితవిగ్రహః । ౬౬
చైత్రం శరాసనం ధృత్వా స్వవీరాణాం పురోగమః ।
తపోనిష్ఠం చంద్రమౌళిం తాడయామాస సాయకైః ॥ ౬౭
అథ కందర్పబాణౌఘై స్తాడిత శ్చంద్రశేఖరః ।
దూరీచకార వైరాగ్యం తప స్తత్యాజ దుష్కరం ॥ ౬౮
నియమా నఖిలాం స్త్యక్త్వా ధ్వస్తధైర్య శ్శివః కృతః ।
తామేవ పార్వతీం ధ్యాత్వా భూయోభూయ స్స్మరాతురః ॥
నిశ్శ్వాస వహం త్సర్వం పాండురం గండమండలం ।
బాష్పాయమాణో విరహసంతప్తో ధైర్యవిప్లవాత్ ॥ ౭౦
భూయోభూయో గిరిసుతాం పూర్వదృష్టా మనుస్మరన్ ।
అనంగబాణదహనై స్తప్యమానస్య శూలినః ॥ ౭౧
న చంద్రరేఖా నో గంగా దేహతాపచ్ఛిదేఽభవత్ ।
నందిభృంగిమహాకాళప్రముఖై ర్గణమండలైః ॥ ౭౨
ఆహృతే పుష్పశయనే విలులోఠ ముహుర్ముహుః ।
నందినో హస్త మాలమ్బ్య పుష్పతల్పాంతరా త్పునః ॥ ౭౩
పుష్పతల్పాంతరం గత్వా వ్యవేష్టత ముహుర్ముహుః ।
న పుష్పశయనే నేందుఖండనిర్గళితామృతే ॥ ౭౪

న హిమానీపయసి వా నిర్వృత స్తద్వపుర్జ్వరః ।
స తనో రతనుజ్వాలాం శమయిష్య న్ముహుర్ముహుః ॥ ౭౫
శిలీభూతాం హిమపయఃపట్టా సద్యావస చ్ఛివః ।
భూయ శ్శైలసుతారూపం చిత్రపట్టే న్యశై ల్లిఖన్ ॥
తదాలోకనతో దూర మనంగార్తి మవర్ధయత్ ।
తా మాలిఖ్య హ్రియా నమ్రా మీక్షమాణాం కటాక్షతః ॥
తం చిత్రపట మంగేషు రోమహర్షిషు చాఽఽక్షిపత్ ॥
చింతాసంగేన మహతా మహాత్మా రతిసమ్పదా ॥ ౭౮
భూయసా స్మరతాపేన వివ్యథే విషమేక్షణః ।
తామేవ సర్వతః పశ్యం స్తస్యామేవ మనోఽదిశత్ ॥ ౭౯
తయైవ సల్లపం స్సార్థ మున్మాదేనోపపన్నయా ।
తన్మయీభూతహృదయ స్తచ్చింత స్తత్పరాయణః ॥ ౮౦
తత్కథాసుధయా నీతసమ స్తరజనీదినః ।
తచ్ఛీలవర్ణనవ్యగ్ర స్తద్రూపాలోకనోత్సుకః ॥ ౮౧
తచ్చారుభోగసంకల్పమాలాకరణమాలికః ।
తన్మయత్వ మనుప్రాప్త స్తతాపాఽతితరాం శివః ॥ ౮౨
ఇమాం మనోభవరుజా మచికిత్స్యాం స ధూర్జటిః ।
అవలోక్య వివాహాయ భృశ ముద్యమవా నభూత్ ॥ ౮౩
ఇత్థం విమోహ్య తం దేవం కందర్పే లలితాజ్ఞయా ।
అథ తాం పర్వతసుతా మాశుగై రభ్యతాడయత్ ॥ ౮౪
ప్రభూతవిరహజ్వాలామలినై శ్శ్వసితానిలైః ।
శుష్యమాణాధరదళా భృశం పాండుకపోలభూః ॥ ౮౫

నాఽహారే శయనే నైవ న స్వాపే ధృతి మిచ్ఛతి ।
సఖీసహస్రరచితై ర్నిత్యం శీతోపచారకైః ॥ ౮౬
పునఃపున స్తప్యమానా పునరేవచ విహ్వలా ।
న జగామ రుజాశాంతిం మన్మథాగ్నే ర్మహీయసః ॥ ౮౭
న నిద్రాం పార్వతీ భేజే విరహేణోపతాపితా ।
స్వతనో స్తానవేనాఽసౌ పితుః ఖేద మవర్ధయత్ ॥ ౮౮
అప్రతీకారపరుషం విరహం దుహితు శ్శివే ।
అవలోక్య స శైలేంద్రో మహద్దుఃఖ మవాప్తవాన్ ॥ ౮౯
భద్రే! త్వం తపసా దేవం తోషయిత్వా మహేశ్వరమ్ ।
భర్తారం తం సమృచ్ఛేతి పిత్రా సంప్రేరితా తదా ॥ ౯౦
హిమవచ్ఛైలశిఖరే గౌరీశిఖరనామని ।
చకార పతిలాభాయ పార్వతీ దుష్కరం తపః ॥ ౯౧
శిశిరేషు జలావాసా గ్రీష్మే పఞ్చాగ్నిమధ్యగా ।
అర్కే నివిష్టదృష్టిశ్చ సుఘోరం తప ఆస్థితా ॥ ౯౨
తేనైవ తపసా తుష్ట స్సాన్నిధ్యం దత్తవా ఞ్ఛివః ।
అఙ్గీచకార తాం భార్యాం వైవాహికవిధానతః ॥ ౯౩
అథ ప్రాలేయశైలేంద్రదత్తాం తాం నలినేక్షణామ్ ।
సప్తర్షి ద్వారతః పూర్వం ప్రార్థితా ముదవోఢ సః ॥ ౯౪
తయాచ రమమాణోఽసౌ బహుకాలం మహేశ్వరః ।
ఓషధిప్రస్థనగరే శ్వశురస్య గృహే వసన్ ॥ ౯౫
పునః కైలాస మాగత్య సమస్తైః ప్రమథై స్సహ ।
పార్వతీ మానినాయాఽద్రినాథస్య ప్రియ మావహన్ ॥ ౯౬

రమమాణ స్తయా సార్ధం కైలాసే మందరే తథా ।
వింధ్యాద్రౌ హేమశైలేచ మలయే పారియాత్రకే ॥ ౯౭
నానావిధేషు స్థానేషు రతిం ప్రాప మహేశ్వరః ।
అథ తస్యాం ససర్జోగ్రం వీర్యం సా సోఢుమక్షమా ॥ ౯౮
భువ్యత్యజ త్సాపి వహ్నౌ కృత్తికాసు స చాక్షిపత్ ।
తాశ్చ గంగాజలేఽముఞ్చం స్సాచ స్వశరకాననే ॥ ౯౯
అత్రోద్భూతో మహావీరో మహాసేన షడాననః ।
గఙ్గయా చాఽంతికం నీతో ధూర్జటే ర్వృద్ధి మాగమత్ ॥
స వర్ధమానో దివసే దివసే తీవ్రవిక్రమః ।
శిక్షితో నిజతాతేన సర్వా విద్యా అవాప్తవాన్ ॥ ౧౦౧
అథ తాతకృతానుజ్ఞ స్సురసైన్యపతి ర్భవన్ ।
తారకం మారయామాస సమస్తై స్సహ దానవైః ॥ ౧౦౨
పున స్తారకదైత్యేంద్రవధసంతోషశాలినా ।
శక్రేణ దత్తాం స గుహో దేవసేనా ముపాయత ॥ ౧౦౩
సా శక్రతనయా దేవసేనా నామ్నా యశస్వినీ ।
ఆసాద్య రమణం స్కంద మానందం భృశ మాదధౌ ॥ ౧౦౪
ఇత్థం సమ్మోహితాశేషవిశ్వచక్రో మనోభవః ।
దేవకార్యం సుసమ్పాద్య జగామ శ్రీపురం పునః ॥ ౧౦౫
యత్ర శ్రీనగరే పుణ్యే లలితాపరమేశ్వరీ ।
వర్తతే జగతా మృద్ధ్యై తత్ర తాం సేవితుం యయౌ ॥ ౧౦౬

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్య సంవాదే మదనపునర్భవో
నామపఞ్చత్రింశోఽధ్యాయః

శ్రీనగర నిర్మాణమ్

అగస్త్యః :—

కిమిదం శ్రీపురం నామ కేన రూపేణ వర్తతే ।
కేన వా నిర్మితం పూర్వం తత్సర్వం వినివేదయ ॥ ౧
కియత్పరిమాణం కిం వర్ణం కథయస్వ మమ ప్రభో ।
త్వమేవ సర్వసందేహపఙ్కశోషణభాస్కరః ॥ ౨

శ్రీహయగ్రీవః :—

యథా చక్రరథం ప్రాప్య పూర్వోక్తైర్లక్షణైర్యుతమ్ ।
మహాయాగానలోత్పన్నా లలితా పరమేశ్వరీ ॥ ౩
వ్యజిష్ట భండనామాన మసురం లోకకంటకమ్ ।
తదా దేవా మహేంద్రాద్యా స్సంతోషం బహు భేజిరే ॥ ౪
అథ కామశివస్యాపి లలితాయాశ్చ సుందరమ్ ।
నిత్యోపభోగసేవార్థం మందిరం కర్తు ముత్సుకాః ॥ ౫
కుమారా లలితాదేవ్యా బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాః ।
వర్ధకిం విశ్వకర్మాణం సురాణాం శిల్పికోవిదమ్ ॥ ౬
అసురాణాం శిల్పినంచ మయం మాయావిచక్షణమ్ ।
ఆహూయ కృతసత్కారా ఊచిరే లలితాజ్ఞయా ॥ ౭

కారణపురుషాః :—

భో! విశ్వకర్మఞ్ఛిల్పజ్ఞ! భోభో! మయ! మహోదయ ।
భవంతౌ సర్వశాస్త్రజ్ఞౌ ఘటనామార్గకోవిదా ॥ ౮
సంకల్పమాత్రేణ మహాశిల్పకల్పవిశారదా ।
యువాభ్యాం లలితాదేవ్యా నిత్యజ్ఞానమహోదధేః ॥ ౯

షోడశక్షేత్రమధ్యేషు తత్క్షేత్రసమసంఖ్యయా ।
కర్తవ్యా శ్రీనగర్యో హి నానారత్నైరలఙ్కృతాః ॥ ౧౦
యత్ర షోడశధా భిన్నా లలితా పరమేశ్వరీ ।
విశ్వత్రాణాయ సతతం నివాసం రచయిష్యతి ॥ ౧౧
అస్మాకం హి ప్రియ మిదం మరుతా మపిచ ప్రియమ్ ।
సర్వలోకప్రియ మిదం తస్మాన్నైవ విలంబ్యతామ్ ॥ ౧౨
ఇతి కారణదేవానాం వచనం తన్నిశమ్య తౌ ।
విశ్వకర్మమయౌ నత్వా వ్యభాషేతాం తథాస్త్వితి ॥ ౧౩
పునర్నత్వా పృష్టవంతౌ వేతాన్కారణపూరుషాన్ ।
కేషు క్షేత్రేషు కర్తవ్యా శ్రీనగర్యో మహోదయాః ॥ ౧౪
బ్రహ్మాద్యాః పరిపృష్టాస్తే ప్రోచుస్తౌ శిల్పినౌ పునః ।
క్షేత్రాణాం ప్రవిభాగం తు కల్పయంతౌ యథోచితమ్ ॥ ౧౫

కారణపురుషాః :—

ప్రథమం మేరుపృష్ఠేచ నిషధేచ మహీధరే ॥ ౧౫½
హేమకూటే హిమగిరౌ పఞ్చమే గంధమాదనే ।
నీలమేషేచ శృఙ్గాఖ్యే మహేంద్రేచ మహాగిరౌ ॥ ౧౬
క్షేత్రాణి వా నవైతాని భౌమాని విదితాన్యథ ।
ఔదకాని తు సప్తైవ ప్రోక్తాన్యఖిలసింధుషు ॥ ౧౭
లవణాబ్ధీక్షుసారాబ్ధిసురాబ్ధిఘృతసాగరాః ।
దధిసింధుః క్షీరసింధుర్జలసింధుశ్చ సప్తమః ॥ ౧౮
పూర్వోక్తా నవశైలేంద్రాః పశ్చాత్సప్తచ సింధవః ।
ఆహత్య షోడశక్షేత్రాణ్యంబాశ్రీపురక్లృప్తయే ॥ ౨౦

ఏషు దివ్యాని వేశ్మాని లలితాయా మహారాజసః ।
సృజేతాం దివ్యఘటనాపండితౌ శిల్పినౌ యువామ్ ॥ ౨౧
ఏషు క్షేత్రేషు క్లృప్తానాం శ్రీదేవీశ్రీమహాపురామ్ ।
నామాని నిత్యానామ్నైవ ప్రథితాని న సంశయః ॥ ౨౨
సా హి నిత్యాస్వరూపేణ కాలవ్యాప్తికరీ పరా ।
సర్వం కలయతే దేవీ కలనాకలయా జగత్ ॥ ౨౩
నిత్యా యాశ్చ మహారాజ్ఞీ నిత్యా యా చ న తద్భిదా ।
అత స్తదీయనామ్నాతు స్వనామ్నాం ప్రథనం పురామ్ ॥
కామేశ్వరీపురీచైవ భగమాలాపురీ తథా ।
నిత్యక్లిన్నాపురీత్యాదినామాని ప్రథితా న్యలమ్ ॥ ౨౫
తతో నామాని వర్ణస్య యోగ్యే పుణ్యతరే దినే ।
మహాశిల్పప్రకారేణ పురీ రచయతాం శుభాః ॥ ౨౬
ఇతి కారణకృత్యేంద్రై ర్బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరైః ।
ప్రోక్తౌ తౌ శ్రీపురీ స్తేషు తేషు క్షేత్రేషు చక్రతుః ॥ ౨౭
అథ శ్రీపురవిస్తారం పురాధిష్ఠాన దేవతాః ।
కథయా మ్యవధార్యైవ లోపాముద్రాపతే! శృణు ॥ ౨౮
యో మేరు రఖిలాధార స్తుఙ్గ స్సాహస్రయోజనః ।
చతుర్దశజగచ్చక్రసంప్రోతనిజవిగ్రహః ॥ ౨౯
తస్య శృంగాణి చత్వారి శక్రనైరృతివాయుషు ।
మధ్యే స్థలేచ జాతాని ప్రోచ్ఛ్రాయ స్తేషు కథ్యతే ॥ ౩౦
పూర్వోక్తశృంగత్రితయం శతయోజన మున్నతమ్ ।
శతయోజనవిస్తారం తేషు లోకా స్త్రయో మతాః ॥ ౩౧

బ్రహ్మలోకో విష్ణులోక శ్శివలోక స్తథైవచ ।
ఏతేషాం గృహవిన్యాసా న్వ్యాఖ్యాస్యావసరాంతరే ॥ ౩౨
మధ్యస్థితస్య శృంగస్య విస్తారం చోచ్ఛ్రయం శృణు ।
చతుశ్శతం యోజనానా ముచ్ఛ్రితం విస్తృతం తథా ॥ ౩౩
తత్రైవ శృంగే మహతి శిల్పిభ్యాం శ్రీపురం కృతమ్ ।
చతుశ్శతం యోజనానాం విస్తృతం కుంభసంభవ ! ౩౪
తత్రాయం ప్రవిభాగస్తే ప్రవివిచ్య ప్రదృశ్యతే ।
ప్రాకారః ప్రథమః ప్రోక్తః కాలాయసవినిర్మితః ॥ ౩౫
షట్ఛతాధికసాహస్రయోజనాయతవేష్టనః ॥
చతుర్దిక్షు ద్వారయుత శ్చతుర్యోజన ముచ్ఛ్రితః ॥ ౩౬
సాలమూలపరీణాహో యోజనాయత మద్ధిప !
సాలాగ్రస్య తు గవ్యూతే ర్దర్ఘం నాత్రాయసంపృథక్ ॥ ౩౭
సాలద్వారస్య చౌన్నత్య మేకయోజన మాశ్రితమ్ ।
ద్వారే, ద్వారే, కవాటే ద్వే గవ్యూత్యర్థప్రవిస్తరే ॥ ౩౮
ఏకయోజన మున్నమ్రే కాలాయసవినిర్మితే ।
ఉభయో ర్గళద్వంద్వ ముత్థక్రోశసమాయుతమ్ ॥ ౩౯
ఏవం చతుర్షు ద్వారేషు సదృశం పరికీర్తితమ్ ।
గోపురస్య తు సంస్థానం కథయే కుంభసంభవ! ॥ ౪౦
పూర్వోక్తస్య తు సాలస్య మూలే యోజనసమ్మితే ।
పార్శ్వద్వయే యోజనే ద్వే ద్వే సమానాయ నిర్మితమ్ ॥
విస్తార మపి తావంతం సంప్రాప్తం ద్వారగర్భితమ్ ।
పార్శ్వద్వయద్వియోజన్యా మధ్యే సాలస్య యోజనమ్ ॥

మేళయిత్వా పఞ్చ సంఖ్యా యోజనం విస్తృతం మతమ్ ।
ద్వారపార్శ్వద్వయేనైవ క్రోశే ద్వాక్రోశయుగ్మతః ॥
మేళయిత్వా పఞ్చసంఖ్యా యోజనాదూర మాయతమ్ ।
ఏవం ప్రకారత స్తత్ర గోపురం రచితం మునే ॥
తస్మాద్గోపురమూలస్య వేష్టో వింశతియోజనః ।
ఉపర్యుపరి వేష్టస్య హ్రాస ఏవ ప్రకీర్త్యతే ॥
గోపురస్యోన్నతిః ప్రోక్తా పఞ్చవింశతియోజనా ।
యోజనే యోజనే ద్వారం సకవాటం మనోహరమ్ ॥
భూమికా శ్చాపి తావంత్యో యథోర్ధ్వహ్రాససంయుతాః
గోపురాగ్రస్య విస్తారో యోజనామాత్ర మాశ్రితః ॥
ఆయామోపి చ తావాన్స్యా త్తత్ర త్రిమకుటం స్మృతమ్
మకుటస్య తు విస్తారః క్రోశమాత్రో ఘటోద్భవ ॥
క్రోశద్వయసముచ్ఛ్రాయో హ్రాసో గోపురవ న్మనే !
మకుట స్యాంతరక్షోణీ క్రోశార్ధేన చ సమ్మితా ॥
మకుటాః పశ్చిమప్రాచ్యా దక్షిణద్వారగోపురే ।
దక్షోత్తరా స్తు మకుటాః పశ్చిమద్వారగోపురే ॥
దక్షిణద్వారవ త్ప్రోక్తా ఉత్తరద్వాఃకిరీటకాః ।
పశ్చిమద్వారవ త్పూర్వద్వారే మకుటకల్పనమ్ ॥
కాలాయసస్య సాలస్యాంతరే మారుతయోజనే ।
అంతరే కాంస్యసాల స్స్యా త్పూర్వవ ద్గోపురాన్వితః॥
సాలమూలప్రమాణం చ పూర్వవ త్పరికీర్తితం !
కాంస్యసాలోఽపి పూర్వాదిదిక్షు ద్వారసమన్వితః ॥

ద్వారే ద్వారే గోపురాణి పూర్వలక్షణభాంజి చ ।
కాలాయసస్య కాంస్యస్య యోఽన్తర్దేశ స్సమంతతః ॥౫౪
నానావృక్షమహోద్యానం తత్రోక్తం కుంభసంభవ !
ఉద్భిజ్జాలం యావదస్తి తత్సర్వం తత్ర వర్తతే ॥ ౫౫
పరస్సహస్రా స్తరవ స్సదా పుష్పాస్సదా ఫలాః ।
ఏలా లవంగా స్తక్కోలా స్తథా కర్పూరశాఖినః ॥ ౫౬
పీలవః కాకతుండాశ్చ సలకా శ్చాసనా స్తథా ।
కాంచనారాశ్చ లికుచాః పనసా భింజులా స్తథా ॥ ౫౭
పాటలాశ్చ ఫలిన్యశ్చ జటిలా జఘనేఫలాః ।
గణికాశ్చ కురండాశ్చ బంధుజీవాశ్చ దాడిమాః ॥ ౫౮
అశ్వకర్ణా హస్తికర్ణా శ్చాంపేయాః కనకద్రుమాః ।
యూథికా స్తాలపర్ణ్యశ్చ లాంగల్యశ్చ సదాఫలాః ॥ ౫౯
తాలా స్తమాలా హింతాలాః ఖర్జూరా శ్శరబర్బురాః ।
ఇక్షవః క్షీరిణ శ్చైవ శ్లేష్మాతకవిభీతకాః ॥ ౬౦
హరీతక్య స్త్వవాక్పుష్ప్యో ఘోంటాల్య స్స్వర్ణపుష్పికాః ।
భల్లాతకాశ్చ ఖదిరా శ్శాకోటా శ్చందనద్రుమాః ॥ ౬౧
కాలాగురుద్రుమాః కాలస్కంధా శ్చించా ధవా స్తథా ।
ఉదుంబరా స్తథాశ్వత్థా శ్శమీవృక్షా ధ్రువద్రుమాః ॥ ౬౨
రుచకాః కుటజా శ్చైవేత్యేవ మాద్యా స్సహస్రశః ।
నానాఋతుసమావిష్టా దేవ్యా శ్శృంగారహేతవః । ౬౩
నానావృక్షమహోద్యానే వర్తంతే వరశాఖినః ।
కాంస్యసాలస్యాంతరాళే సప్తయోజనమారతః ॥ ౬౪

చతురశ్ర స్తామ్రసాల స్సింధుయోజన మున్నతః ।
అనయో రంతరక్షోణీ ప్రోక్తా కల్పకవాటికా ॥ ౧౫
కర్పూరమఞ్జభి శ్చారురత్నబీజసమన్వితైః ।
కాంచనత్వక్సురుచిరైః ఫలై స్తైః ఫలితద్రుమాః ॥
చీనాంబరాణి దివ్యాని ప్రవాళాన్యపి శాఖిషు ।
అమృతం స్యా న్మధురసః పుష్పాణి చ విభూషణం ॥ ౧౬
ఈదృశా బహవ స్తత్ర కల్పవృక్షాః ప్రకీర్తితాః ।
ఏషా కక్ష్యా ద్వితీయా స్యా త్కల్పవాటీతి నామతః ॥ ౧౭
తామ్రసాలస్యాంతరాళే సీససాలః ప్రకీర్తితః ।
అనయో రుభయో స్తిర్యగ్దేశ స్స్యా త్సప్తయోజనః ॥ ౧౮
తత్ర సంతానవాటీ స్యా త్కల్పవాటీసమాకృతిః ।
సీససాలస్యాంతరాళే సప్తయోజన దూరతః ॥ ౨౦
ఆరకూటమయ స్సాలః పూర్వసాలసమాకృతిః ।
తయో ర్మధ్యమహీ ప్రోక్తా హరిచందనవాటికా ॥ ౨౧
కల్పవాటీసమాకారా ఫలపుష్పసమాకులా ।
ఏషు సర్వేషు సాలేషు పూర్వవ ద్ద్వారకల్పనం ॥ ౨౨
పూర్వవ ద్గోపురాణాంచ ముకుటానాంచ కల్పనం ।
గోపురద్వార క్లుప్తిశ్చ ద్వారేద్వారే చ సమ్మతిః ॥ ౨౩
ఆరకూటస్యాంతరాళే సప్తయోజనదూరతః ।
పంచలోహమయ స్సాలః పూర్వసాలసమాకృతిః ॥ ౨౪
తయో ర్మధ్యమహీ ప్రోక్తా మందారద్రుమవాటికా ।
పంచలోహ స్యాంతరాళే సప్తయోజనదూరతః ॥ ౨౫

రౌప్యసాలస్తు సంప్రోక్తః పూర్వోక్తై ర్లక్షణై ర్వృతః ।
తయో ర్మధ్యమహీ ప్రోక్తా పారిజాతద్రుమవాటికా ॥ ౨౬
దివ్యామోదసుసంపూర్ణా ఫలపుష్పభరోజ్జ్వలా ।
రౌప్యసాలస్యాంతరాళే సప్తయోజనదూరతః ॥ ౨౭
హేమసాలః ప్రకథితః పూర్వవ ద్ద్వారశోభితః ।
తయో ర్మధ్యమహీ ప్రోక్తా కదంబతరువాటికా ॥ ౨౮
తత్ర దివ్యా నీపవృక్షా యోజనద్వయమున్నతాః ।
సదైవ మదిరాస్పందమేదురప్రసవోజ్జ్వలాః ॥ ౨౯
యేభ్యః కాదంబరీ నామ యోగినీ భోగదాయినీ ।
విశిష్టా మదిరోత్పన్నా మంత్రిణ్యా స్సతతం ప్రియా । ౩౦
తే నీపవృక్షా స్స్వచ్ఛాయా వకుళాః పల్లవాకులాః ।
ఆమోదలోలభృంగాళిఝుంకారైః పూరితోదరాః ॥ ౩౧
తత్రైవ మంత్రినాథాయా మందిరం సుమనోహరం ।
కదంబవనవాట్యాస్తు విదిక్షు జ్వలనాదితః ॥ ౩౨
చత్వారి మందిరాణ్యుచ్చైః కల్పితాన్యాదిశిల్పినా ।
ఏకైకస్య తు గేహస్య విస్తారః పంచయోజనం ॥ ౩౩
పంచయోజన మాయామ స్సప్తావరణతాస్థితిః ।
ఏవ మన్య ద్విదిక్షు స్యా త్సర్వత్ర ప్రియకద్రుమాః ॥ ౩౪
నివాసనగరీ సేయం శ్యామాయాః పరికీర్తితా ।
సేవార్థనగరీ త్వన్యా మహాపద్మాటవీస్థలే ॥ ౩౫
యద్యత్రైవ గృహం తస్యా బహుయోజనదూరతః ।
శ్రీదేవ్యా నిత్యసేవా తు మంత్రిణ్యా న ఘటిష్యతే ॥ ౩౬

అన్తశ్చింతామణిగృహోపాంతేషు భవనం కృతమ్ ।
తస్యాః శ్రీమంత్రినాథాయాః స్మరత్వష్ట్రా మయేన చ
శ్రీపురే ముద్రిణీదేవ్యా మన్దిరస్య గుణా న్స్పృహాన్
వర్ణయిష్యతి కో నామ యది జిహ్వాసహస్రవాన్ ॥
కాదమ్బరీసుధాతామ్రనయనాః కలవీణయా ।
గాయన్త్య స్తత్ర ఖేలన్తి మాన్యా మాతఙ్గకన్యకాః ।

అగస్త్యః :-

మాతఙ్గో నామ కః ప్రోక్తః కస్య కన్యాః కథం చ త
సేవన్తే మన్త్రినాథాం తాం సదా మధుమదాలసాః

శ్రీహయగ్రీవః :—

మతఙ్గో నామ తపసా మేకరాశి స్తపోధనః ।
మహాప్రభావసమ్పన్నో జగత్సర్జనలమ్పటః ॥
తపశ్శక్త్యా తీవ్రయా చ సర్వత్రాఽజ్ఞాప్రవర్తకః ।
తస్య పుత్ర స్తు మాతఙ్గో ముద్రిణీం మన్త్రినాయికామ్
ఘోరై స్తపోభి రత్యర్థం పూజయామాస ధీరధీః ।
మతఙ్గమునిపుత్రేణ సుచిరం సముపాసితా ॥
మన్త్రిణీ కృతసాన్నిధ్యా వృణీష్వ వర మిత్యశాత్ ।
సోఽపి సర్వమునిశ్రేష్ఠో మాతఙ్గ స్తపసాంనిధిః ॥
ఉవాచ తాం సమాదత్తసాన్నిధ్యాం శ్యామలామ్బికాం
మాతఙ్గమునిః ॥
దేవి త్వత్స్మృతిమాత్రేణ మమ సర్వాశ్చ సిద్ధయః ॥
జాతా ఏవాఽణిమాద్యా స్తా స్సర్వా అన్యా విభూత

ప్రాపణీయం న మే కిఞ్చి దస్త్యమ్బ! భువనత్రయే ॥ ౯౬
సర్వతః ప్రాప్తకామస్య భవత్యా శ్చరణస్మృతేః ।
తథాఽపి తవసాన్నిధ్య మిదం నో నిష్ఫలం భవేత్ ॥ ౯౭
ఏకం వరం ప్రార్థయేఽహం తం వరం పూరయాఽమ్బికే ! ।
పూర్వం హిమవతా సార్ధం సౌహార్దపరిహాసవాన్ ॥ ౯౮
క్రీడా మతనవం వాక్యై స్తత్ర తేన ప్రగల్భితమ్ ।
అహం గౌరీగురు రితి శ్లాఘా మాత్మని తేనివాన్ ॥ ౯౯
తద్భాగ్యం మమ నైవాభూ ద్యత స్తత్రాఽధికో గుణః ।
ఉభయో ర్గుణసామ్యే తు మిత్రయో రధికే గుణే ॥ ౧౦౦

మాతఙ్గకన్యాజననమ్.

ఏకస్య కారణా జ్జాతే తత్రాఽన్యస్య స్పృహా భవేత్ ।
గౌరీగురుత్వశ్లాఘార్థం ప్రాప్తకామోఽప్యహం తపః ॥ ౧౦౧
కృతవా న్మన్త్రిణీనాథే ! త త్త్వం మత్తనయా భవ ।
యతో మన్నామ విఖ్యాతా భవిష్యతి న సంశయః ॥ ౧౦౨
ఇత్యుక్తం వచనం శ్రుత్వా మాతఙ్గస్య మహామునేః ।
తథాస్త్వితి తిరోధత్త స చ ప్రీతోఽభవ న్మునిః ॥ ౧౦౩
మాతఙ్గస్య మహర్షేస్తు పశ్చా త్స్వప్నే తదా తదా ।
తాపిఞ్ఛమఞ్జరీ మేకాం దదౌ కర్ణావతంసతః ॥ ౧౦౪
తత్స్వప్నస్య ప్రభావేన మాతఙ్గస్య సధర్మిణీ ।
నామ్నా సిద్ధిమతీ గర్భే లఘుశ్యామా మధారయత్ ॥ ౧౦౫
తత ఏవ సముత్పన్నా మాతఙ్గీ తేన కీర్తితా ।
లఘుశ్యామేతి సా ప్రోక్తా శ్యామేయం మూలకన్దభూః ॥ ౧౦౬

చతుష్షష్టిమహావిద్యా అధీత్య కలశోద్భవ! ।
తత్ప్రభావా ల్లఘుశ్యామా ససర్జ స్వసమా బహూః ॥ ౧౦౮
మాతఙ్గకన్యకా హృద్యాః కోటీనామపి కోటిశః ।
లఘుశ్యామా మహాశ్యామా మాతఙ్గీబృన్దసంయుతా ॥ ౧౦౯
కథితా స్సప్తకక్ష్యాశ్చ సాలా లోహాదినిర్మితాః ॥
అగస్త్యః :-
లోహాదిసప్తసాలానాం రక్షకా యే వసన్తి వై ॥ ౧౧౦

లోహాదిసప్తసాలరక్షకనామాని.

తన్నామ కీర్తయ ప్రాజ్ఞ యేన వై సంశయచ్ఛిదా ॥
హయగ్రీవః :—
నానావృక్షమహోద్యానే వర్తతే కుమ్భసమ్భవ ! ॥ ౧౧౧
మహాకాళ స్సర్వలోకభక్షక శ్యామవిగ్రహః ।
శ్యామకఞ్చుకధారీచ మదారుణవిలోచనః ॥ ౧౧౨
బ్రహ్మాణ్డచషకే పూర్ణం పిబ న్విశ్వరసాసవమ్ ।
మహాకాళీం ఘనశ్యామా మనఙ్గార్ద్రా మపాఙ్గయన్ ॥ ౧౧౩
సింహాసనే సమాసీనః కల్యాణే కలనాత్మకే ।
లలితాధ్యానసమ్పన్నో లలితాపూజనోత్సుకః ౧౧౪
వితన్వ న్లలితాభక్తే ష్వాయుషో దీర్ఘదీర్ఘతామ్ ।
కాలమృత్యుప్రముఖైశ్చ కిఙ్కరై రభిసేవితః ॥ ౧౧౫
మహాకాళీమహాకాళౌ లలితాజ్ఞాప్రవర్తకౌ ।
విశ్వం కలయతః కృత్స్నం ప్రథమోద్యానవాసినౌ ॥ ౧౧౬

కాలచక్రం మహా స్తత్ర తస్యైవాఽసనతాం గతమ్ ।
చతురావరణోపేతం మధ్యే బిన్దుమనోహరమ్ ॥ ౧౧౭
త్రికోణం పఞ్చకోణం చ షోడశచ్ఛదపఙ్కజమ్ ।
అష్టారపఙ్కజం చైవ మహాకాళ స్తు మధ్యగః ॥ ౧౧౮
త్రికోణే తు మహాకల్పా మహాసన్ధ్యా మహానిశా ।
ఏతా స్తిస్రో మహాదేవ్యో మహాకాళస్య శక్తయః ॥ ౧౧౯
పఞ్చకోణే కృతా త్రేతా ద్వాపరా చ కలి స్తథా ।
మన్వన్తరా చ విజ్ఞేయా మహాకాళస్య శక్తయః ॥ ౧౨౦
తత్రైవ పఞ్చకోణాగ్రే ప్రత్యూషా చ పితృ ప్రసూః ।
ప్రాహ్ణాపరాహ్ణామధ్యాహ్నాః పఞ్చకాలస్య శక్తయః ॥ ౧౨౧
అథ షోడశపత్రాబ్జే స్థితా శ్శక్తీ ర్మునే! శృణు ।
దివా నిశా తమిస్రా చ జ్యోత్స్నా చైవతు పక్షిణీ ॥ ౧౨౨
ప్రదోషాచ నిశీథాచ ప్రహరా పూర్ణిమాపి చ ।
రాకా చానుమతీ చైవ తథై వామావసీ పునః ॥ ౧౨౩
సినీవాలీ కుహూ ర్భద్రా ఉపరాగాచ షోడశీ ।
ఏతా ష్షోడశపత్రస్థా శ్శక్తయ ష్షోడశ స్స్మృతాః ॥ ౧౨౪
కలా కాష్ఠా నిమేషాచ క్షణాచైవ లవా త్రుటిః ।
ముహూర్తా కుతపా హోరా శుక్లపక్షా తథైవచ ॥ ౧౨౫
కృష్ణపక్షాయనే చైవ విషువా చ త్రయోదశీ ।
సంవత్సరా చ పరివత్సరేడావత్సరాపి చ ॥ ౧౨౬
ఏతా ష్షోడశపత్రాగ్రవాసిన్య శ్శక్తయ స్స్మృతాః ।
ఇద్వత్సరా తత శ్చేదు వత్సరాఽవత్సరాఽపిచ ॥ ౧౨౭

తిథి ర్వారాశ్చ నక్షత్రా యోగాశ్చ కరణాఅపి ।
ఏతాస్తు శక్తయో నాగపత్రామ్భోరుహసంస్థితాః ।
కలిః, కల్యాచ కలనా, కాళీ, చేతి చతుష్టయం ।
ద్వారపాలకతాం ప్రాప్తం కాలచక్రస్య భాస్వతః ॥
ఏతా మహాకాళదేవ్యో మదప్రహసితాననాః ।
మదిరాపూర్ణచషకం పిశితం చారుణప్రభం ॥
దధానా శ్శ్యామలాకారా స్సర్వాః కాలస్య యోషితః
లలితాపూజనధ్యానజపస్తోత్రపరాయణాః ॥
నిషేవంతే మహాకాళం కాలచక్రాసనస్థితం ।
అథ కల్పకవాట్యా స్తు రక్షకః కుమ్భసమ్భవ! ॥
వసంతర్తు ర్మహాతేజా లలితాప్రియకారకః ।
పుష్పసింహాసనాసీనః పుష్పమాధ్వీమదారుణః ॥
పుష్పాయుధః పుష్పభూషః పుష్పచ్ఛత్రేణ భూషితః ।
మధుశ్రీ ర్మాధవశ్రీ శ్చ ద్వే దేవ్యౌ తస్య దివ్యతః ॥
ప్రసూనమదిరామత్తే ప్రసూనశరలాలసే ।
సంతానవాటికాపాలో గ్రీష్మర్తు స్తీవ్రలోచనః ॥
లలితాకింకరో నిత్యం తస్యా ఆజ్ఞాప్రవర్తకః ।
శుక్రశ్రీశ్చ శుచిశ్రీశ్చ తస్య భార్యే ఉభే స్మృతే ॥
హరిచందనవాటీ తు మునే! వర్షర్తునా స్థితా ॥
స వర్షర్తు ర్మహాతేజా విద్యుత్పింగళలోచనః ॥
వజ్రాట్టహాసముఖరో మత్తజీమూతవాహనః ।
జీమూతకవచచ్ఛన్నో మణికార్ముకధారకః ॥

లలితాపూజనధ్యానజపస్తోత్రపరాయణః ।
వర్తతే వింధ్యమథన! త్రైలోక్యాహ్లాదకారకః ॥ ౧౩౯
నభశ్శ్రీశ్చ నభస్యశ్రీ స్సరసా సస్యమాలినీ ।
అమ్బా దులా నితత్నీ చాభ్రయంతీ మేఘయంతికా ॥ ౧౪౦
వర్షయంతీ చుపుణికా వారిధారాచ శక్తయః ।
వర్షర్తో ర్ద్వాదశ ప్రోక్తా మదారుణవిలోచనాః ॥ ౧౪౧
తాభి స్సమం స వర్షర్తు శ్శక్తిభిః పరమేశ్వరీమ్ ।
సదైవ పూజయ న్నాస్తే నిజోత్థైః పుష్పమండలైః॥ ౧౪౨
లలితాభక్తదేశాం స్తు భూషయం స్సస్యసమ్పదా ।
తద్వైరిణాం తు వసుధా మనావృష్ట్యా నిపీడయన్ ॥ ౧౪౩
వర్తతే సతతం దేవీకింకరో జలదాగమః ।
మందారవాటికాయాం తు సదా శరదృతు ర్వసన్ ॥ ౧౪౪
తాం కక్ష్యాం రక్షతి శ్రీమా న్లోకచిత్తప్రసాదనః ।
ఇషశ్రీశ్చ తథోర్జశ్రీ స్తస్యర్తోః ప్రాణనాయికే ॥ ౧౪౫
తాభ్యాం సహ ఋతు స్సోఽయం నిజోత్థైః పుష్పమండలైః ।
అభ్యర్చయతి సమ్రాజ్ఞీం శ్రీకామేశ్వరయోషితం ॥ ౧౪౬
హేమంతర్తు ర్మహాతేజా హిమశీతలవిగ్రహః ।
సదా ప్రసన్నవదనో లలితాప్రియకింకరః ॥ ౧౪౭
నిజోత్థైః పుష్పసంభారై రర్చయ న్పరమేశ్వరీమ్ ।
పారిజాతస్య వాటీం తు రక్ష తిల్వలమర్దన! ॥ ౧౪౮
సహశ్రీశ్చ సహస్యశ్రీ స్తస్య ద్వే యోషితౌ శుభే ।
కదంబవనవాట్యాస్తు రక్షక శ్శిశిరాకృతిః ॥ ౧౪౯

శిశిరర్తు ర్మునిశ్రేష్ఠ వర్తతే కుంభసంభవ ! ।
సా కన్యా తేన సర్వత్ర శిశిరీకృతభూతలా ॥ ౧౫౦
తద్వాసినీ తత శ్శ్యామా దేవతా శీతలాకృతిః ।
తపశ్శ్రీశ్చ తపస్యశ్రీ స్తస్య ద్వే యోషిదుత్తమే ॥ ౧౫౧
తాభ్యాం సహాఽర్చయత్యమ్బాం లలితాం విశ్వపావనీమ్ ।

అగస్త్యః :—

గన్ధర్వవదన శ్రీమన్నానావృక్షాదిసప్తకే ॥ ౧౫౨
ప్రథమోద్యానపాలస్తు మహాకాళో మయా శ్రుతః ।
చతురావరణం చక్రం త్వయా తస్య ప్రకీర్తితం ॥ ౧౫౩
షణ్ణా మృతూనాం సర్వేషాం కల్పకాద్యాసు వాటిషు ।
పాలకత్వం శ్రుతం త్వత్త శ్చక్రదేవ్యస్తు న శ్రుతాః ॥ ౧౫౪
అతఏవ వసంతాదిచక్రావరణదేవతాః ।
క్రమేణ బ్రూహి భగవం త్సర్వజ్ఞోఽసి యతో మహాన్॥౧౫౫

హయగ్రీవః :—

ఆకర్ణయ మునిశ్రేష్ఠ! తత్తచ్చక్రస్థదేవతాః ।
కాలచక్రం పురా ప్రోక్తం వాసంతం చక్ర ముచ్యతే ॥ ౧౫౬
త్రికోణపంచకోణౌ చ నాగచ్ఛదసరోరుహం ।
షోడశారం సరోజం చ దశారద్వితయం పునః ॥ ౧౫౭
చతురశ్రం చ విజ్ఞేయం సప్తావరణసంయుతం ।
తన్మధ్యే బిందుచక్రస్థో వసంతర్తు ర్మహాద్యుతిః॥ ౧౫౮
తదంగద్వయసంలగ్నే మధుశ్రీమాధవశ్రియౌ ।
ఉభాభ్యాం నిజహస్తాభ్యా ముభయో స్స్తన మేకకం ॥౧౫౯

నిపీడయ న్నన్యహస్తయుగళేన ససౌరభం ।
స్వపుష్పమదిరాపూర్ణచషకం పిశితం మహత్ ॥ ౧౬౦
ఏవ మేవ తు సర్వర్తుధ్యానం విన్ధ్యవిమర్దన! ।
వర్షర్తో స్తు పున ర్ధ్యానే శక్తిద్వితయ మాదిమమ్ ॥ ౧౬౧
అఙ్కస్థితం తు విజ్ఞేయం శక్త్యోఽన్యా స్సమీపగాః ।
అథ వాసన్తచక్రస్థదేవీ శ్శృణు వదామ్యహమ్ ॥ ౧౬౨
మధుశుక్లప్రథమికా మధుశుక్లద్వితీయకా ।
మధుశుక్లతృతీయాచ మధుశుక్లచతుర్థికా ॥ ౧౬౩
మధుశుక్లా పఞ్చమీ చ మధుశుక్లాచ షష్ఠికా ॥
మధుశుక్లా సప్తమీచ మధుశుక్లాష్టమీ పునః ॥ ౧౬౪
నవమీ మధుశుక్లాతు దశమీ మధుశుక్లతః ।
మధుశుక్లైకాదశీ తు ద్వాదశీ మధుశుక్లతః ॥ ౧౬౫
మధుశుక్లత్రయోదశ్యా మధుశుక్లచతుర్దశీ ।
మధుశుక్లాపూర్ణిమా చ ప్రథమా మధుకృష్ణతః ॥ ౧౬౬
మధుకృష్ణద్వితీయా చ మధుకృష్ణతృతీయకా ।
మధుకృష్ణచతుర్థీచ మధుకృష్ణాతు పఞ్చమీ ॥ ౧౬౭
షష్ఠీ తు మధుకృష్ణా స్యా త్సప్తమీ మధుకృష్ణతః ।
మధుకృష్ణాష్టమీ చ స్యా న్నవమీ మధుకృష్ణతః ॥ ౧౬౮
దశమీ మధుకృష్ణాతు విన్ధ్యదర్పనిషూదన! ।
మధుకృష్ణైకాదశీ తు ద్వాదశీమధుకృష్ణతః ॥ ౧౬౯
మధుకృష్ణత్రయోదశ్యా మధుకృష్ణచతుర్దశీ ।
మధ్వమాచేతి విజ్ఞేయా స్త్రింశ దేతాస్తు శక్తయః ॥ ౧౭౦

ఏవ మేవ ప్రకారేణ మాధవాఖ్యోపరిస్థితాః ।
శుక్లప్రతిపదాద్యా స్తు శక్తయ స్త్రింశ దన్వకాః ॥ ౧౭౧
మిళిత్వా షష్టిసఙ్ఖ్యాస్తు ఖ్యాతా వాసంతశక్తయః ।
స్వైస్స్వై ర్మన్త్రై స్తత్ర చక్రే పూజనీయాః విధానతః ॥౧౭౨
వసన్తచక్రరాజస్య సప్తావరణభూమయః ।
షష్టి స్స్యు ర్దేవతాషష్టి స్తాసు భూమిషు సంస్థితాః ॥ ౧౭౩
ప్రవిభజ్యాఽర్చనీయా స్స్యు స్తత్తన్మన్త్రైణ సాధకైః ।
యథా వాసంతచక్రం స్యా త్తథైవాన్యేషు చర్తుషు ॥ ౧౭౪
దేవతా స్తు పరంభిన్నా శ్శుక్రశుచ్యాదిభేదతః ।
శుక్రశుక్లప్రథమికా శుక్రశుక్లద్వితీయకా ॥ ౧౭౫
ఏవ మేవ ప్రకారేణ శుక్లకృష్ణాది కీర్తయేత్ ।
ఏవ మేవ ప్రకారేణ శుచిశుక్లాదిభేదతః ॥ ౧౭౬
శక్తయ షష్టిసఙ్ఖ్యాతా గ్రీష్మచక్రే మహోదయాః ।
ఏవం వర్షర్త్వాదిచక్రే భేదా న్నభనభస్యజాన్ ॥ ౧౭౭
షష్టి ష్షష్టి స్తు శక్తీనాం చక్రే చక్రే ప్రతిష్ఠితాః ।
గ్రన్థవిస్తరభీత్యా తు తత్సఙ్ఖ్యానా ద్విరమ్యతే ॥ ౧౭౮
ఆర్తవ్య శ్శక్తయ స్త్వేతా లలితాభక్తసౌఖ్యదాః ।
లలితాపూజనధ్యాన జపస్తోత్రపరాయణాః ॥ ౧౭౯
కల్పాదివాటికాచక్రే సఞ్చరన్త్యో మదాలసాః ।
స్వస్వపుష్పోత్థమధుభి స్తర్పయన్త్యో మహేశ్వరీమ్ ॥ ౧౮౦
మిళిత్వా చైవ సఙ్ఖ్యాతా షష్ట్యుత్తరశతత్రయమ్ ।
ఏవం సప్తసు సాలేషు పాలకా శ్చక్రదేవతాః ॥ ౧౮౧

నామకీర్తనపూర్వం తు ప్రోక్తా స్తుభ్యం ప్రపృచ్ఛతే ।
అన్యేషా మపి సాలానా ముపాదానస్వరూపకం ॥ ౧౮-౨
విస్తారం తత్రశక్తీశ్చ కథయా మ్యవధారయ ॥ ౧౮-౨౪

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే శ్రీనగరలోహాదిసప్తప్రాకా
రకక్ష్యాకథనం నామ షట్త్రింశోఽధ్యాయః

—o—

రత్నసాలలక్షణాది.

శ్రీహయగ్రీవః :—

కథితం లోహసాలానాం లక్షణం శిల్పిభిః కృతం ।
అథ రత్నమయా స్సాలాః ప్రకీర్త్యంతేఽవధారయ ॥ ౧
సువర్ణమయసాలస్య పుష్యరాగమయస్య చ ।
సప్తయోజనమాత్రం స్యా న్మధ్యేంతర ముదాహృతం ॥ ౨
తత్ర సిద్ధా సిద్ధనార్యః ఖేలంతి మదలాలసాః ।
రసై రసాయనై శ్చైవ ఖడ్గైః పాదాంజనై రపి ॥ ౩
లలితాయాం భక్తియుక్తాం స్తర్పయంత్యో మహాజనాన్ ।
వసంతి వివిధా స్తత్ర పిబంత్యో మదిరారసాన్ ॥ ౪
పుష్యరాగాదిసాలానాం పూర్వవ ద్ద్వారకల్పయః ।
పుష్యరాగాదిసాలేషు కవాటార్గళగోపురం ॥ ౫
పుష్యరాగాదిజం జ్ఞేయ ముద్యదాదిత్యభాస్వరం ।
హేమప్రాకారచక్రస్య పుష్యరాగమయస్య చ ॥ ౬

అంతరే యా స్థలీ సాపి పుష్యరాగమయీ స్మృతా ।
వక్ష్యమాణమహాసాలకక్ష్యాసు నిఖిలాస్వపి ॥ ౭
తద్వర్ణాః పక్షిణ స్తత్ర తద్వర్ణాని సరాంసిచ ।
తద్వర్ణసలిలా నద్య స్తద్వర్ణాశ్చ మణిద్రుమాః ॥ ౮
సిద్ధజాతిషు యే దేవీ ముపాస్య వివిధైః క్రమైః ।
త్యక్తవంతో వపుః పూర్వం తే సిద్ధా స్తత్ర సాంగనాః ॥ ౯
లలితామంత్రజప్తారో లలితాక్రమతత్పరాః ।
తే సర్వే లలితాదేవ్యా నామకీర్తనకారిణః ॥
పుష్యరాగమహాసాలాంతరే మారుతయోజనే ।
పద్మరాగమయ స్సాల శ్చతురస్ర స్సమంతతః ౧౦
స్థలీ చ పద్మరాగాఢ్యా గోపురాద్యం చ తన్మయమ్ ।
తత్ర చారణలోకస్థాః పూర్వదేహవినాశతః ॥ ౧౧
సిద్ధిం ప్రాప్తా మహారాజ్ఞీచరణామ్భోజసేవకాః ।
చారణానాం స్త్రియ శ్చాపి చార్వఙ్గ్యో మదలాలసాః ॥ ౧౨
గాయన్త్యో లలితాదేవ్యా గీతిబన్ధా న్ముహు ర్ముహుః ।
తత్రైవ కల్పవృక్షాణా మధస్తా ద్వేదికాస్థితాః ।
భర్తృభి స్సహ చారిణ్యః పిబన్తి మధురం మధు ॥ ౧౩
పద్మరాగమహాసాలాన్తరే మారుతయోజనే ।
గోమేధికస్య సాల స్తు పూర్వసాలసమాకృతిః ॥ ౧౪
తదన్తరే యోగినీనాం భైరవాణాంచ కోటయః ।
కాలసఙ్కర్షణీ మేనాం సేవన్తే తత్ర భక్తితః ॥ ౧౫

గోమేధికమహాసాలాన్తరే మారుతయోజనే ।
అతితుఙ్గో హీరసాల స్తయో ర్మధ్యం చ హీరభూః ॥ ౧౬
తత్ర దేవీం సమభ్యర్చ్య పూర్వజన్మని కుమ్భజ! ।
వస న్త్యప్సరసాం బృన్దై స్సాకం గన్ధర్వపుఙ్గవాః ॥ ౧౭
మహారాజ్ఞీగుణగణా న్గాయన్తో వల్లకీస్వనైః ।
కామభోగైకరసికాః కామసన్నిభవిగ్రహాః ॥ ౧౮
సుకుమారప్రకృతయ శ్శ్రీదేవీభక్తిశాలినః ।
ఊర్వశీ మేనకా చైవ రమ్భా చాలమ్బుసా తథా ॥ ౧౯
మఞ్జుఘోషా సుకేశీ చ పూర్వచిత్తి ర్ఘృతాచికా ।
కృతస్థలా చ విశ్వాచీ పుఞ్జికస్థలయా సహ ॥ ౨౦
తిలోత్తమేతి దేవానాం వేశ్యా ఏతాదృశో ఽపరాః ।
గన్ధర్వై స్సహ నవ్యాని కల్పవృక్షమధూని చ ॥ ౨౧
పిబన్త్యో లలితాదేవీం ధ్యాయన్త్యశ్చ ముహుర్ముహుః ।
స్వసౌభాగ్యవివృద్ధ్యర్థం గణయన్త్యశ్చ తన్మనుమ్ ॥ ౨౨
చతుర్దశసు చోత్పన్నా స్థానే ష్వప్సరసోఽఖిలాః ।
తత్రైవ దేవీ మర్చన్త్యో వసన్తి ముదితాశయాః ॥ ౨౩
అగస్త్యః :—
చతుర్దశాపి జన్మాని తాసా మప్సరసాం విభో!
కీర్తయ త్వం మహాప్రాజ్ఞ సర్వవిద్యాకలానిధే ! ౨౪
శ్రీహయగ్రీవః :—
బ్రహ్మణో హృదయం కామో మృత్యు రుర్వీ చ మారుతః ।
తపనస్య కరా శ్చన్ద్రకరా వేదాశ్చ పావకః ॥ ౨౫

సౌదామినీ చ పీయూషం దక్షకన్యా జలం తథా ।
జన్మనః కారణా న్యేతా న్యామనన్తి మనీషిణః ॥
గీర్వాణపణ్యనారీణాం స్ఫురత్సౌభాగ్యసమ్పదామ్ ।
ఏతా స్సమస్తా గన్ధర్వై స్సార్ధ మర్చన్తి చక్రిణీమ్ ॥
కిన్నరా స్సహ నారీభి స్తథా కిమ్పురుషా మునే! ।
స్త్రీభి స్సహ మదోన్మత్తా హీరకస్థల మాశ్రితాః ॥
మహారాజ్ఞీమన్త్రజపై ర్విధూతాశేషకల్మషాః ।
నృత్యన్త్య శ్చైవ గాయన్త్యో వర్తన్తే కుమ్భసమ్భవ !
తత్రైవ హీరకక్షోణ్యాం వజ్రానామ నదీ మునే!
వజ్రాకారై ర్నిబిడితై ర్భాసమానా తటద్రుమైః ॥
వజ్రరత్నై స్సికతిలా వజ్రద్రవమయోదకా ।
సదా వహతి సా సిన్ధుః పరిత స్తత్ర పావనీ ॥
లలితాపరమేశాన్యా భక్తా యే మానవోత్తమాః ।
తే తస్యా ఉదకం పీత్వా వజ్రరూపకళేబరాః ॥
దీర్ఘాయుషశ్చ నీరోగా భవన్తి కలశోద్భవ !
భణ్డాసురేణ గళితే ముక్తే వజ్రే శతక్రతుః ॥
తస్యా స్తీరే తప స్తేపే వజ్రేశీం ప్రతి భక్తిమాన్ ।
తజ్జలా దుదితా దేవీ వజ్రం దత్వా బలద్విషే ॥
పున రన్తర్దధే సోఽపి కృతార్థ స్స్వాయ మేయివాన్ ।
అథ వజ్రాఖ్యసాలస్యా న్తరే మారుతయోజనే ॥
వైడూర్యసాల ఉత్తుఙ్గః పూర్వవ ద్గోపురాన్వితః ।
స్థలీ చ తత్ర వైడూర్యనిర్మితా భాస్వరాకృతిః ॥

వాసినో యే యే శ్రీదేవ్యర్చనసాధకాః ।
మూర్తయ స్తత్ర వసన్తి సుఖమేదురాః ॥ 38
ర్కోటక మహాపద్మవాసుకిశఙ్ఖకాః ।
శ్శఙ్ఖచూడశ్చ మహాదన్తో మహాఫణః ॥ 39
మాదయ స్తత్ర నాగా నాగస్త్రియోఽపిచ ।
ప్రముఖాణాం చ దైత్యానాం ధర్మవర్తినామ్ ॥ 40
త్ర సదా నాగై స్సార్థం వసతి సాజ్ఞనః ।
మన్త్రజప్తారో లలితాశాస్త్రదీక్షితాః ॥ 41
పూజకా నిత్యం వస న్త్యసురభోగినః ।
దూర్యకక్ష్యాయాం నద్య శ్శిశిరపాథసః ॥ 42
మత్తహంసాని సారసాలఙ్కృతానిచ ।
చ దివ్యాని వైదూర్యమణివన్తి చ ॥ 43
క్రీడంతి తే నాగా అసురాశ్చ సహాఙ్గనాః ॥
రాఖ్యమహాసాలాంతరే మారుతయోజనే ॥ 44
మయ స్సాల శ్చక్రవాళ ఇవాఽపరః ।
కక్ష్యాభూమి శ్చ నీలరత్నమయూ మునే ! 45
ద్యశ్చ మధురా స్సరాంసి మధురాణిచ ।
ధాని భోగ్యాని వస్తూని సరసాన్యపి ॥ 46
లోకగతా మర్త్యా లలితామంత్రసాధకాః ।
ంతే శక్రనీలకక్ష్యాం ప్రాప్య వసంతి హి ॥ 47
వ్యాని వస్తూని భుఞ్జానా వనితాసఖాః ।
మధురం మద్యం నృత్యంతోఽభక్తినిర్భరాః ॥ 48

సరస్తటేషు సింధూనాం కూలేషు కలశోద్భవ !
లతాగృహేషు రమ్యేషు మండపేషు మహర్ధిషు ॥ ౪౯
సదా జపంత శ్శ్రీదేవీం వదంత శ్చాపి తద్గుణాన్ ।
నివసంతి మహాభాగా నారీభిః పరివేష్టితాః ॥ ౫౦
కర్మక్షయే పున ర్యాంతి భూలోకే మానుషీం తనూం ।
పూర్వవాసనయా యుక్తాః పున రర్చంతి చక్రిణీం ॥ ౫౧
పున ర్యాంతి శ్రీనగరే శక్రనీలమహాస్థలీం ।
తత్స్థలస్యైవ సమ్పర్కా ద్రాగద్వేషసముద్భవైః ॥ ౫౨
నీలై ర్భావై స్సదా యుక్తా వర్తంతే మనుజా మునే!
యే పున ర్జ్ఞానినో మర్త్యా నిర్ద్వంద్వా నియతేంద్రియాః ౫౩
తే మునే! చిన్మయా భూత్వా సంవిశంతి మహేశ్వరీం ।
ఇంద్రనీలాఖ్యసాలస్యాఽంతరే మారుతయోజనే ॥
ముక్తారత్నమయ స్సాలః పూర్వవ ద్గోపురాన్వితః ॥
అత్యంతభాసురాస్వచ్ఛా తయో ర్మధ్యస్థలీ మునే ! ౫౪
సర్వాపి ముక్తాఖచితా శిశిరాతిమనోహరా ।
తామ్రపర్ణీ మహాపర్ణీ సదాముక్తా సదోదకా ॥ ౫౫
ఏవ మాద్యా మహానద్యో ప్రవహంతి మహాస్థలే ।
తాసాం తీరేషు సర్వేఽపి దేవలోకనివాసినః ॥ ౫౬
వసంతి పూర్వజనుషి శ్రీదేవీమంత్రసాధకాః ।
పూర్వాద్యష్టసు భాగేషు లోకా శ్శక్రాదిగోచరాః ॥ ౫౭
ముక్తాసాలస్య పరిత స్సంయుజ్య ద్వారదేశకాన్ ।
ముక్తాసాలస్య నీలస్య ద్వారయో ర్మధ్యదేశతః । ౫౮
పూర్వభాగే శక్రలోక స్తత్కోణే వహ్నిలోకభూః ।

...స్య భాగే యమపురం తత్ర దండధరః ప్రభుః ॥ ౬౦
... శ్రీదేవతామంత్రజాపీ తీవ్రస్వభావవాన్ ।
...ఘోరో యమభటై శ్చిత్రగుప్తపురోగమైః ॥ ౬౧
... నిపీడయత్యేవ శ్రీదేవీసమయద్రుహః ।
...శాస్త్రగురాచారాన్ లలితాద్వేషకారిణః ॥ ౬౨
...భక్తికరా న్యాస్తికాం స్తథా సత్యంతదర్పితాన్ ।
...తచోరా న్కుమంత్రాంశ్చ కువిద్యాధర్మ మాశ్రితాన్ ॥
...కా న్పాపశీలాంశ్చ వృథైవ ప్రాణిహింసకాన్ ।
...ష్టా న్లోకవిద్విష్టా నన్యానపి చ పాపినః ॥ ౬౪
...స్రే రౌరవే చ కుమ్భీపాకే చ కుంభజ !
...త్రవనే ఘోరే క్రిమిభక్షే ప్రతాపనే ॥ ౬౫
...భక్షే సూచివేధే తథైవాంగారతాపనే ।
...మాదిషు కష్టేషు నరకేషు ఘటోద్భవ ! ౬౬
...యత్యాజ్ఞయా తస్యా శ్రీదేవ్యా స్సుమహౌజసః ।
...వ పశ్చిమే భాగే నిరృతిః ఖడ్గధారకః ॥ ౬౭
...సం లోక మాశ్రిత్య వర్తతే లలితార్చకః ।
...చోత్తరభాగే తు ద్వారయో రంతరస్థలే ॥ ౬౮
...ణం లోక మాశ్రిత్య వరుణో వర్తతే సదా ।
...శ్యాస్వాదనోన్మత్త శ్శుభ్రాంగో ఝషవాహనః ॥ ౬౯
... శ్రీదేవతామంత్రజాపీ శ్రీక్రమసాధకః ।
...దేవతాదర్శనస్య ద్వేషిణః పాశబంధనైః ॥ ౭౦
... నయ స్సదోమార్గం భక్తానాం బంధమోచకః ।
...చోత్తరకోణే తు వాయులోకో మహాద్యుతిః ॥ ౭౧

తత్ర వాయుశరీరాశ్చ సదానందమహోదయాః ।
సిద్ధా దివ్యర్షయ శ్చైవ పవనాభ్యాసినోఽపరే ॥ ౭౨
గోరక్షప్రముఖా శ్చాన్యే యోగినో యోగతత్పరాః ।
ఏతై స్సహ మహాసత్త్వ స్తత్ర శ్రీమారుతేశ్వరః ॥ ౭౩
ధ్వజహస్తో మృగవరే వాహనే మహతి స్థితః ।
లలితాయజనధ్యానక్రమపూజనతత్పరః ॥ ౭౪
స సప్తధా భిన్నమూర్తి శ్చ వర్తతే కుమ్భసంభవ !
ఇడాచ పింగళా చైవ సుషుమ్నా తస్య శక్తయః । ౭౫
తిస్రో మారుతనాథస్య సదా మధుమదాలసాః ।
ఆనందపూరితాంగీభి రన్యాభి శ్శక్తిభి ర్వృతః ॥ ౭౬
స మారుతేశ్వర శ్రీమాం స్సదా జపతి చక్రిణీం ।
యేన సత్త్వేన కల్పాంతే త్రైలోక్యం సచరాచరమ్ ॥ ౭౭
పరాగమయతాం నీత్వా వినాశయతి తత్క్షణాత్ ।
తస్య సత్త్వస్య వృద్ధ్యర్థం తామేవ లలితేశ్వరీం ॥ ౭౮
పూజయ న్భావయ న్నాస్తే సర్వాభరణభూషితామ్ ।
తల్లోకపూర్వభాగస్థే యక్షలోకే మహాద్యుతిః ॥ ౭౯
యక్షేంద్రో వసతి శ్రీమాం స్తద్ద్వారద్వంద్వమధ్యగః ।
నిధిభిశ్చ నవాకారై రృద్ధివృద్ధ్యాదిశక్తిభిః॥ ౮౦
సహితో లలితాభక్తా న్పూరయ న్ధనసమ్పదా ।
యక్షీభి శ్చ మనోజ్ఞాభి రనుకూలప్రవృత్తిభిః ॥ ౮౧
వివిధై ర్మధుభేదైశ్చ సమ్పూజయతి చక్రిణీం ।
మాణిభద్రః పూర్ణభద్రో మణిమా న్మణికంధరః॥ ౮౨
ఇత్యేవ మాదయో యక్షసేనాన్య స్తత్ర సంతి వై ।

యేఽంతరిక్షే చ వర్తంతే సహస్రాణాం సహస్రశః ॥ ౯౪
యేషా మన్న మిషు శ్చైవ యేషాం వాతా స్త థేషవః ।
యేషాంచ వర్ష మిషవః ప్రదీప్తాః పింగళేక్షణాః ॥ ౯౫
అర్ణవే చాంతరిక్షేచ వర్తమానా మహౌజసః ।
జటావంతో ధనుష్మంతో నీలగ్రీవా విలోహితాః ॥ ౯౬
యే భూతానా మధిభువో విశాఖాసః కపర్దినః ।
యే త్వన్నేషు వివిధ్యంతి పాత్రేషు పిబతో జనాన్ ॥ ౯౭
యే పథాం రక్షకా రుద్రా యే చ తీర్థనివాసినః ।
సహస్రసంఖ్యా యే చాన్యే సృకావంతో నిషంగిణః ॥ ౯౮
లలితాజ్ఞాప్రణేతారో దిశో రుద్రా వితస్థిరే ।
తే సర్వే సుమహాత్మానః క్షణా ద్విశ్వత్రయీదహాః ॥ ౯౯
శ్రీదేవీధ్యాననిష్ణాతాః శ్రీదేవీమంత్రజాపినః ।
శ్రీదేవతాయాం భక్తాం శ్చ పాలయంతి కృపాళవః ॥ ౧౦౦
షోడశావరణం చక్రం ముక్తాప్రాకారమండలే ।
ఆశ్రిత్య రుద్రా స్తే సర్వే మహారుద్రం మహోదయం ॥ ౧౦౧
హిరణ్యబాహుప్రముఖా జ్వలన్మన్యు ముపాసతే ।
ఇతి తే రత్నసాలస్థాః కక్ష్యా స్తత్ర స్థితా అపి ॥ ౧౦౨
సంక్షేపతో మయా ప్రోక్తా ముక్తాఖ్యావరణావధి ॥ ౧౦౩

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే పుష్యరాగప్రాకారాదిముక్తా
ప్రాకారాంతకథన న్నామ సప్తత్రింశోఽధ్యాయః

రుద్రాలయరుద్రవిశేషనామాని.

అగస్త్యః :—

షోడశావరణం చక్రం కిం తద్రుద్రాధిదైవతమ్ ।
తత్ర స్థితాశ్చ రుద్రాః కే కేన నామ్నా ప్రకీర్తితాః ॥ ౧
కేష్వావరణబింబేషు కింనామానో వసంతి తే ।
యౌగికం రౌఢికం నామ తేషాం బ్రూహి కృపానిధే ! ౨

శ్రీహయగ్రీవః :—

తత్ర రుద్రాలయః ప్రోక్తో ముక్తాజాలకనిర్మితః ।
పంచయోజనవిస్తార స్తత్సంఖ్యాఽఽయామశోభితః ॥ ౩
షోడశావరణై ర్యుక్తో మధ్యపీఠమనోహరః ।
మధ్యపీఠే మహారుద్రో జ్వలన్మన్యు స్త్రిలోచనః ॥ ౪
సజ్యకార్ముకహస్తశ్చ సర్వదా వర్తతే మునే !
త్రికోణే కథితా రుద్రా స్త్రయ ఏవ ఘటోద్భవ ! ౫
హిరణ్యబాహు స్సేనానీ ర్దిశాంపతి రథాఽపరః ।
వృక్షాశ్చ హరికేశాశ్చ తథా పశుపతిః పరః । ౬
సస్పింజర స్త్విషీమాంశ్చ పథీనాం పతి రేవచ ।
ఏతే షట్కోణగాః కించ బభ్లుశా స్త్వష్టకోణకే ॥ ౭
వివ్యాధ్యన్నపతిశ్చైవ హరికేశోపవీతినా ।
పుష్టానాం పతి రవ్యన్యో భవో హేతి స్తథైవచ ॥ ౮
దశపత్రే త్వావరణే ప్రథమో జగతాం పతిః ।
రుద్రాఽతతావినో క్షేత్రపతి స్సూత స్తథాఽపరః ॥ ౯

అహంత్యోఽన్యో వనపతీ రోహిత స్థపతి స్తథా ।
వృక్షాణాం పతి రప్యన్య ఏతే సజ్జశరాసనాః ॥ ౧౦
మంత్రీ చ వాణిజ శ్చైవ తథా కక్షపతిః పరః ।
భువంతి స్తు చతుర్థ స్స్యా త్పంచమో వారివస్కృతః॥ ౧౧
ఓషధీనాం పతి శ్చైవ షష్ఠః కలశసమ్భవ !
ఉచ్చైర్ఘోషాక్రందయంతౌ పత్తీనాం చ పతి స్తథా ॥ ౧౨
కృత్స్నవీత శ్చ ధావంశ్చ సత్వానాం పతి రేవ చ ।
ఏతే ద్వాదశపత్రస్థాః పంచమావరణస్థితాః ॥ ౧౩
సహమానశ్చ నివ్యాధి రావ్యాధినిపతి స్తథా !
కకుభశ్చ నిషంగీచ స్తేనానాం చ పతి స్తథా ॥ ౧౪
నిషంగీ స్యా దిషుధిమాం స్తస్కరాణాం పతి స్తథా ।
వంచం శ్చ పరివంచం శ్చ స్తాయూనాం చ పతి స్తథా ॥ ౧౫
నిచేరు శ్చేతి విజ్ఞేయా షష్ఠావరణదేవతాః ।
ఆద్యః పరిచరోఽరణ్యాపతిః కించ సృకావయః ॥ ౧౬
జిఘాంసంతో ముష్ణతాం చ పతయః కుమ్భసమ్భవ! ।
అసిమంతశ్చ సుప్రాజ్ఞ తథాన క్తంచరా మునే ! ౧౭
ప్రకృంతానాంపతిశ్చైవ ఉష్ణీషీ చ గిరించరః ।
కులుంచానాం పతి శ్చైవేషుమంతః కలశోద్భవ! ॥ ౧౮
ధన్వావిద శ్చాతన్వానాః ప్రతిపూర్వాదధానకాః ।
ఆయచ్ఛంత షోడశైతే షోడశారనివాసినః ॥ ౧౯
విసృజంత స్తథాస్యంతో విధ్యంత శ్చాపి సింధుప !
ఆసీనాశ్చ శయానాశ్చ స్వపంతో జాగ్రత స్తథా ॥ ౨౦

తిష్ఠంత శ్చైవ ధావంతో సభా శ్చైవ సభాధిపాః ।
అశ్వా శ్చైవాఽశ్వపతయ ఆవ్యాధిన్య స్తథైవ చ ॥ ౨౧
వివిధ్యంత్య శ్చోగణాశ్చ స్తృంహంత్యో విన్ధ్యమర్దన !
గృత్సా శ్చాష్టాదశవిధా దేవతా అష్టమావృతౌ ॥ ౨౨
అథ గృత్సపతి శ్చైవ వ్రాతా వ్రాతపతి స్తథా ।
గణాశ్చ గణపా శ్చైవ విరూపా విశ్వరూపకాః ॥ ౨౩
మహాంతః క్షుల్లకా శ్చైవ రథిన శ్చాఽరథాః పరే ।
రథాశ్చ రథపత్యాఖ్యా స్సేనా స్సేనానయ స్తథా ॥ ౨౪
క్షత్తార స్సఙ్గ్రహీతార స్తక్షాణో రథకారకాః ।
కులాలా శ్చేతి రుద్రా స్తే నవమావృతిదేవతాః ॥ ౨౫
కర్మారా శ్చైవ పుఞ్జిష్ఠా నిషాదా శ్చేషుకృద్గణాః ।
ధన్వకృతో మృగయవ శ్శ్వనయ శ్శ్వాన ఏవ చ ॥ ౨౬
తథాఽశ్వపతయ శ్చైవ భవో రుద్రో ఘటోద్భవ !
శర్వః పశుపతిః ర్నీలగ్రీవశ్చ శితికణ్ఠకః ॥ ౨౭
కపర్దీ వ్యుప్తకేశశ్చ సహస్రాక్ష స్తథాపరః ।
శతధన్వా చ గిరిశ శ్శిపివిష్టశ్చ కుమ్భజ ! ౨౮
మీఢుష్టమ ఇతి ప్రోక్తా రుద్రా దశమసాలగాః ।
అథైకాదశచక్రస్థా ఇషుమద్ధ్రిస్వవామనాః ॥
బృహాచ్చ వర్షీయాంశ్చైవ వృద్ధ స్సంవృధ్వనా సహ ।
అగ్ర్యః ప్రథమ ఆశు శ్చాజిరోఽన్య శ్శీఘ్రశిభ్యకా ॥ ౩౦
ఊర్మ్యోఽవస్వన్యరుద్రా చ స్రోతస్యో ద్వీప్య ఏవ చ ।
జ్యేష్ఠ శ్చైవ కనిష్ఠశ్చ పూర్వజాపరజౌ తథా ॥ ౩౧

మధ్యమ శ్చాపగల్భశ్చ జఘన్యశ్చ ఘటోద్భవ !
చతుర్వింశతిసఙ్ఖ్యాతా ఏతే రుద్రా మహాబలాః ॥ ౩౨
బుధ్న్య శ్చైవ తు సోభ్యశ్చ ప్రతిసర్యకయామ్యకౌ ।
క్షేమ్యోర్వర్యా చ ఖల్యశ్చ తతః శ్లోక్యావసాన్యకౌ ॥ ౩౩
వన్యకక్ష్యశ్రవా శ్చైవ తతోఽన్యస్తు ప్రతిశ్రవః ।
ఆశుషేణ స్త్వాశురథ శ్శూరశ్చ తపసాంనిధే ! ౩౪
అవభిన్దంశ్చ వర్మీచ వరూథీ బిల్మినా సహ ।
కవచీ శ్రుతసేనశ్చ శ్రుణో దుందుభ్య ఏవచ ॥ ౩౫
ఆహనన్యశ్చ ధృష్ణు శ్చైతే షడ్వింశతిస్మృతాః ।
ద్వాదశావరణస్థాశ్చ మహాకాయా మహాబలాః ॥ ౩౬
ప్రమృశ శ్చైవ దూతశ్చ ప్రహితశ్చ నిషఙ్గికః ।
అన్య స్త్విషుధిమా నన్య స్తీక్ష్ణేషుశ్చ తథాఽఽయుధీ । ౩౭
స్వాయుధశ్చ సుధన్వా చ స్రుత్యః పథ్యశ్చ కుమ్భజ !
కాట్యో నీప్య స్తథా సూద్య స్సరస్యో విన్ధ్యమర్దన ! ౩౮
తథా చాన్యో నాద్యనామా వైశన్తః కూప్య ఏవచ ।
అవట్యవర్ష్యావర్ష్యాశ్చ మేఘ్యో విద్యుత్య ఏవ చ ॥ ౩౯
ఈధ్ర్యాతప్యౌ తథా వాత్యో రేష్మియశ్చ తథాపరః ।
వాస్తవ్యో వాస్తుప శ్చైవ సోమ శ్చేతి మహాబలాః ॥ ౪౦
త్రయోదశావరణగా మహారుద్ర ముపాసతే ।
రుద్రతామ్రారుణా శ్శంగ స్తథా పశుపతి ర్మునే ॥ ౪౧
ఉగ్రో భీమ స్తథైవాఽగ్రేవధదూరేవధా వపి ।
హంతా చైవ హనీయాంశ్చ వృక్షాశ్చ హరికేశకాః । ౪౨

ార శ్శమ్భు ర్మయోభూశ్చ శఙ్కరశ్చ మయస్కరః ।
వ శ్శివతర శ్చైవ తీర్థ్యః కూల్య స్తథైవచ ॥ ౪౩
ార్యోఽవార్యః ప్రతరణో త్తరణౌ చ ఘటోద్భవ !
తార్యాలాద్యనామానౌ శష్ప్యఫేన్యౌ తథాపరౌ ॥ ౪౪
తే త్రింశన్మహారుద్రా దీప్తరూపా ఉదాయుధాః ।
ర్దశావరణగా మహారుద్ర ముపాసతే ॥ ౪౫
త్యశ్చ ప్రవాహ్యశ్చ ఇరిణ్యశ్చ ప్రపథ్యకః ।
శిలః క్షయణ శ్చైవ కపర్దీచ పులస్తికః ॥ ౪౬
ష్ఠ్యో గృహ్య స్తల్ప్య గేహ్యౌ కాట్య స్సాన్య గ్గహ్వరేష్ఠకః ।
ాదయ్యశ్చ నివేష్ప్యశ్చ పాంసవ్యశ్చ రజస్యకః ॥ ౪౭
ష్క్య హరిత్యో లోప్య శ్చోలప్యోర్మ్య స్సూర్మ్య ఏవచ ।
ర్ణ్యశ్చ పర్ణశద్యశ్చ తథాఽపగురమాణకః ॥ ౪౮
ఘ్ను న్నాక్రన్దం శ్చైవ ప్రక్లిద నిష్కరికా స్తథా ।
ానాం హృదయా శ్చైవ ద్వాత్రింశద్రుద్రదేవతాః ॥ ౪౯
ంతే సాయుధాః ప్రాజ్ఞా నిత్యంపఞ్చదశావృతౌ ।
శే త్వావరణకే పూర్వాదిద్వారవర్తినః ॥ ౫౦
ణకా విచిన్వత్కా స్తథాఽనిర్హతనామకాః ।
ావత్కాశ్చ దీప్తాస్త్రా మహారుద్ర ముపాసతే ॥ ౫౧
షోడశసాలేషు స్థితై రుద్రై స్సహస్రశః ।
త స్తు మహారుద్రో లలితాజ్ఞాప్రవర్తకః ॥ ౫౨
తే జగతా మృద్ధ్యై ముక్తాసాలేశకోణకే ।
ద్రీయసఙ్ఖ్యాతా ఏతే రుద్రా మహాబలాః ॥ ౫౩

లలితాభక్తిసమ్పన్నా న్పాలయంతి దివానిశమ్ ।
అభక్తా న్లలితాదేవ్యాం ప్రత్యూహై ర్యోజయ న్త్యమీ ॥
ఇత్థం శక్రాదిదిక్పాలా ముక్తాసాలం సమాశ్రితాః ।
లలితాపరమేశాన్యా సేవా మేవ వితన్వతే ॥
అథ ముక్తాఖ్యసాల స్యాంతరే మారుతయోజనే
సాలో మరకతాభిఖ్య శ్చతుర్యోజన ముచ్ఛ్రితః॥ ౫౬
పూర్వవ ద్గోపురాదీనాం సంస్థానై శ్చ సుశోభితః ।
తతః శ్రీదండనాథాయా దహనాదివిదిగ్గతాః ॥ ౫౭
చత్వారో నిలయాః ప్రోక్తా మంత్రిణీగృహవిస్తృతాః ।
కిరిచక్రరథేంద్రస్య యాః పర్వాణి సమాశ్రితాః ॥ ౫౮
భండాసురమహాయుద్ధే తా దేవ్య స్తత్ర జాగ్రతి ।
సర్వా స్థలీ మరకతశ్రేణీభిః ఖచితా శుభా ॥ ౫౯
హేమతాళవనాఢ్యా చ సర్వవస్తుసమాకులా ।
తత్ర దేవ్య స్సమస్తా శ్చ దండనాథాసమాశ్రయాః ॥ ౬౦
హేలోత్పూర్ణమదాఘూర్ణముసలా స్సంచరంత్యపి ।
సంఖ్యాతీతా స్తాళవృక్షా నవస్వర్ణవిచిత్రితాః ॥ ౬౧
యోజనాయతకాండాశ్చ దళై ర్యుక్తా విశంకటైః ।
హేమత్వచోఽతిసుస్నిగ్ధా స్సచ్ఛాయాః ఫలభంగురాః ॥ ౬౨
ఆమూలాగ్రం లంబమానా తాళహాలాఘటాకులాః ।
వర్తంతే దండనాథాయాః ప్రీత్యర్థం శిల్పిభిః కృతాః ॥ ౬౩
తత్ర తాళసురాపూరం పీత్వా పీత్వా మదాకులాః ।
జృమ్భిన్యాద్యా శ్చక్రదేవ్యో హేతుకాద్యా శ్చ భైరవాః ॥

సప్తనిగ్రహదేవ్యశ్చ నృత్యంతి మదవిహ్వలాః ।
చతుర్విదిక్షు దండిన్యా యత్ర యత్ర మహద్గృహం ॥ ౬౫
తత్ర పూర్వాదిదిగ్భాగే దేవీసదృశవర్చసః ।
ఉన్మత్తభైరవీ చైవ స్వప్నేశీ చ తిరస్కృతిః ॥ ౬౬
తథా కిరిపదా దేవీ సేవంతే దండనాయికాం ।
ఏషా కక్ష్యా మరకతప్రకృతి స్సర్వతోదిశం ॥ ౬౭
నివాసో దండనాథాయాః కేవలం చాభిమానికః ।
తస్యాస్తు సేవావాసోఽన్యో మహాపద్మాటవీస్థలే ॥ ౬౮
తత్కక్ష్యాతిదవీయస్త్వా త్సేవార్థం తత్ర తద్గృహం ।
అథో మరకతాకారసాలాంత స్సప్తయోజనే ॥ ౬౯
ప్రాకారో విద్రుమాకారః ప్రాతరర్యమపాటలః ।
తత్ర స్థలీ చ సకలా విద్రుమేణైవ నిర్మితా ॥ ౭౦
తత్ర విద్రుమసంకాశో బ్రహ్మా నలినవిష్టరః ।
బ్రహ్మలోకా త్సమాగత్య సార్థం సర్వై ర్మునీశ్వరైః ॥ ౭౧
సదా శ్రీలలితాదేవ్యా స్సేవనార్థమతంద్రితః ।
మరీచాద్యైః ప్రజాసృడ్భి ర్వర్తతే సాక మబ్ధిప! ॥ ౭౨
చతుర్దశాపి విద్యా స్తా ఉపవిద్యా స్సహస్రశః ।
చతుష్షష్టికళాశ్చైవ శరీరిణ్యో మహత్తరాః ॥ ౭3
ప్రాకారే విద్రుమాకారే బ్రహ్మలోకం సమాశ్రితాః ।
వర్తంతే జగతా మృద్ధ్యై లలితాదేవతాజ్ఞయా ॥ ౭౪
అథ విద్రుమసాలస్యాంతరే మారుతయోజనే ।
మాణిక్యమండపం నామ కక్ష్యాంతర ముదీరితం ॥ ౭౫

నానారత్నకృత స్సాలః పూర్వవ ద్గోపురాన్వితః ।
మాణిక్యమంటపస్థానే పరిత స్సర్వతో దిశం ॥ ౭౬
వర్తతే విష్ణులోక స్తు లలితాసేవనోత్సుకః ।
తత్ర వైష్ణవలోకే తు విష్ణు స్సాక్షా త్సనాతనః ॥ ౭౭
చతుర్థా దశధా చైవ తథా ద్వాదశధా పునః ।
విభిన్నమూర్తి స్సతతం వర్తతే మాధవ స్సదా ॥ ౭౮
భండాసురమహాయుద్ధే యే శ్రీదేవీనఖోత్థితాః ।
దశావతారదేవా స్తు తేఽపి మాణిక్యమంటపే ॥ ౭౯
పూర్వకక్ష్యాంతరేభ్యస్తు తత్కక్ష్యాయాం విశిష్టతా ।
ఉపర్యాచ్ఛాదనామాత్రమాణిక్యదృషదాం గణైః ॥ ౮౦
తత్ర కక్ష్యాంతరే దేవ శ్శంఖచక్రగదాధరః ।
భిన్నో ద్వాదశమూర్త్యా చ పూర్వాద్యాశాసు రక్షతి ॥ ౮౧
జాంబూనదప్రభ శ్చక్రీ పూర్వస్యాం దిశి కేశవః ।
పశ్చా న్నారాయణ శ్శంఖీ నీలజీమూతసన్నిభః ॥ ౮౨
ఇందీవరదళశ్యామ స్తథోర్ధ్వం మాధవోఽవతి ।
గోవిందో దక్షిణే పార్శ్వే ధన్వీ చంద్రప్రభో మహాన్ ॥ ౮౩
ఉత్తరే హలభృ ద్విష్ణుః పద్మకింజల్కసన్నిభః ।
ఆగ్నేయ్యా మరవిందాభో ముసలీ మధుసూదనః ॥ ౮౪
త్రివిక్రమః ఖడ్గపాణి ర్నైరృత్యాం జ్వలనప్రభః ।
వాయవ్యాం వామనో వజ్రీ తరుణాదిత్యదీప్తిమాన్ ॥ ౮౫
ఈశాన్యాం పుండరీకాభ శ్శ్రీధరః పట్టసాయుధః ।
విద్యుత్ప్రభో హృషీకేశో హ్యవాచ్యాం దిశి ముద్గరీ॥ ౮౬

పద్మనాభ శ్శార్ఙ్గపాణి స్సహస్రార్కసమప్రభః ।
మాణిక్యమంటపస్థాన మనులోమేన వేష్టతే ॥ ౮౭
సర్వాయుధ స్సర్వశక్తి స్సర్వజ్ఞ స్సర్వతోముఖః ।
ఇంద్రగోపకసంకాశః పాశహస్తోఽపరాజితః ॥ ౮౮
దామోదరస్తు సర్వాత్మా లలితాభక్తినిర్భరః ।
మాణిక్యమంటపస్థానం ప్రతిలోమేన వేష్టతే ॥ ౮౯
ఇతి ద్వాదశభి ర్దేహై ర్భగవా నమ్బుజేక్షణః ।
మాణిక్యమంటపగతే విష్ణులోకే విరాజతే ॥ ౯౦
అథ నానారత్నసాలాంతరే మారుతయోజనే ।
సహస్రస్తంభకం నామ మంటపం సుమనోహరం॥ ౯౧
నానారత్నై స్తు ఖచితం నానాకల్పై రలంకృతం ।
నానారత్నకృత స్సాల స్తుంగ స్తత్రాఽభివర్తతే ॥ ౯౨
ఏకా పంక్తి స్సహస్రేణ స్తమ్భై స్తిర్య క్ప్రవర్తతే ।
తాదృశ్యః పంక్తయో బహ్వ్య స్తమ్భానాం తు చతుర్దిశమ్॥
ఉపర్యాచ్ఛాదనం చాపి పూర్వవ ద్రత్నదారుభిః ।
శివలోక స్తత్ర మహా న్జాగర్తి స్ఫురితద్యుతిః ॥ ౯౪
శైవాగమా మూర్తిమంత స్తత్రాఽష్టావింశతి స్మృతాః ।
నందిభృఙ్గిమహాకాళప్రముఖా స్తత్ర చోత్తమాః ॥ ౯౫
షట్త్రింశ త్తత్ర దేవాశ్చ గజవక్త్రా స్సహస్రశః ।
శివలోకోత్తమే తస్మిం త్సహస్రస్తమ్భమణ్టపే ॥ ౯౬
ఈశాన స్సర్వవిద్యానాం రాజతే చన్ద్రశేఖరః ।
లలితాజ్ఞాపాలకశ్చ లలితాజ్ఞాప్రవర్తకః । ౯౭

లలితామంత్రజాపీచ నిత్యమానందమానసః ।
శైవ్యా దృష్ట్యా స్వభక్తానాం లలితామంత్రసిద్ధయే ॥ ౯౮
అన్తర్బహిస్తమఃపుంజనిర్భేదనపటీయసీమ్ ।
మహాప్రకాశరూపాం తాం మేధాశక్తిం ప్రకాశయన్ । ౯౯
సర్వజ్ఞ స్సర్వకర్తా చ సహస్రస్తమ్భమణ్టపే ।
వర్తమానో మహాదేవ శ్శ్రీదేవీ మేవ సేవతే ॥ ౧౦౦
ఇత్థం కారణకృత్యేన్ద్రాః శ్రీదేవీభక్తినిర్భరాః ।
తత్తత్సాలాం త్సమాశ్రిత్య వర్తన్తే కుమ్భసమ్భవ! ॥ ౧౦౧

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితో
పాఖ్యానే హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే రుద్రాలయాది
శివలోకాన్త కథనం నామాష్టత్రింశోఽధ్యాయః

మహాపద్మాటవీవర్ణనమ్

శ్రీహయగ్రీవః :—
అథ వాపీత్రయాదీనాం కక్ష్యాభేదా న్ప్రచక్ష్మహే ।
యేషాం శ్రవణమాత్రేణ జాయతే శ్రీ ర్మహోదయా ॥ ౧
సహస్రస్తమ్భసాల స్యాన్తరే మారుతయోజనే ।
మనో నామ మహాసాల స్సర్వరత్నవిచిత్రితః ॥ ౨
పూర్వవ ద్గోపురద్వారకవాటార్గళసంయుతః ।
తన్మధ్యకక్ష్యాభాగ స్తు సరోఽప్యమృతవాపికా ॥ ౩
యాం పీత్వా యోగిన స్సిద్ధా వజ్రకాయా మహాబలాః ।

భవంతి పురుషాః ప్రాజ్ఞా స్త దేవ హి రసాయనమ్ ॥ ౪
తస్యా మమృతవాప్యాం తు వర్తతే తోయతాం గతమ్ ।
తద్గన్ధాఘ్రాణమాత్రేణ సిద్ధికాన్తాపతి ర్భవేత్ ॥ ౫
అస్పృశ న్నపి విన్ధ్యారే! పురుషః క్షీణకల్మషః ।
ఉభయో స్సాలయోః పార్శ్వే సుధావాపీతటద్వయమ్ ॥ ౬
అర్ధక్రోశసమాయామ మన్య త్సర్వం చ వాపికా ।
చతుర్యోజనదూరా త్తు తటం తస్యా జలాన్తరే ॥ ౭
సోపానవలయా స్తస్యా నానారత్నవిచిత్రితాః ।
స్వర్ణవర్ణా రత్నవర్ణా స్తస్యాం హంసా శ్చ సారసాః ॥ ౮
ఆస్ఫాలితే తటద్వన్ద్వే తరఙ్గై రతిచఞ్చలైః ।
పక్షిణ స్త జ్జలం పీత్వా రసాయనమయం నవమ్ ॥ ౯
అజరామరతాం ప్రాప్తా స్తత్ర విన్ధ్యనిషూదన! ।
సదా కూజితలక్ష్యేణ తత్ర కారణ్డకద్విజాః ॥ ౧౦
జపన్తి లలితాదేవ్యా మన్త్ర మేవ మహత్తరమ్ ।
పరితో వాపికాచక్రపరివేషేణ భూయసా ॥ ౧౧
న తత్ర గన్తుం మార్గోఽస్తి నౌకావాహన మన్తరా ।
ఆజ్ఞయా కేవలం తత్ర మన్త్రిణీదణ్డనాథయోః ॥ ౧౨
తారా నామ మహాశక్తి ర్వర్తతే తరణీశ్వరీ ।
బహ్వ్య స్తత్రోత్పలశ్యామా స్తారాయాః పరిచారికాః ॥ ౧౩
రత్ననౌకాసహస్రేణ ఖేలన్తి సరసీజలే ।
అపరం పార మాయాంతి పున ర్యాన్తి పరం తటమ్ ॥ ౧౪

వీణావేణుమృదంగాదీ న్వాదయన్త్యో ముహుర్ముహుః ।
కోటిశ స్తత్ర తారాయా నావిక్యో నవయౌవనాః ॥ ౧౫
ముహు ర్గాయంతి నృత్యన్తి వాహయన్తి ముహు స్తరీమ్ ।
అరిత్రపాణయః కాశ్చి త్కాశ్చి చ్ఛుభ్రజ్గామ్బుపాణయః ॥ ౧౬
పిబన్త్య స్తత్సుధాతోయం సంచరంతి తరీశతైః ।
తాసాం నౌకావాహికానాం శక్తీనాం శ్యామలత్విషామ్ ॥
ప్రధానభూతా తారామ్బా జలాపచ్ఛమనక్షమా ।
ఆజ్ఞాం వినా తయో స్తారా మంత్రిణీదణ్డనాథయోః ॥ ౧౮
త్రినేత్రస్యాపి నో దత్తే వాపికామ్భపి సంతరమ్ ।
గాయంతీనాం చలంతీనాం నౌకాభి ర్మణిచారుభిః ॥ ౧౯
మహారాజ్ఞీమహౌదార్యం పఠంతీనాం పదే పదే ।
పిబంతీనాం మధు స్ఫీతం మాణిక్యచషకోదరైః ॥ ౨౦
ప్రతినౌకం మణిగృహే వసంతీనాం మనోహరే ।
తారాంతరణశక్తీనాం సమవాయోఽతిసున్దరః ॥ ౨౧
కాశ్చి న్నౌకా స్సువర్ణాఢ్యాః కాశ్చి ద్రత్నకృతా మునే! ।
మకరాకార మాపన్నాః కాశ్చి న్నౌకా మృగాననాః ॥ ౨౨
కాశ్చి త్సింహాననా నావః కాశ్చి ద్దన్తావళాననాః ।
ఇత్థం విచిత్రరూపాభి ర్నౌకాభిః పరివేష్టితామ్ ॥ ౨౩
తారామ్బా మహతీం నౌకా మధిరూఢా విరాజతే ।
ఆత్మానురూపరూపేణ లలితామంత్రజాపినా ॥ ౨౪
సార్ధం ప్రియతమేనైవ రత్నాసన ముపేయుషీ ।
అనులోమవిలోమేన సంచారం వాపికాజలే ॥ ౨౫

తేన్వానా సతతం తారా కక్ష్యా మేనాం హి రక్షతి ।
మనస్సాల స్యాంతరాళే సప్తయోజనదూరతః ॥ ౨౬
బుద్ధిసాల ఇతి ఖ్యాత శ్చతుర్యోజన ముచ్ఛ్రితః ।
తన్మధ్యకక్ష్యాభాగ స్తు సర్వోఽస్యానందవాపికః ॥ ౨౭
తత్ర దివ్యం మహామద్యం వకుళామోదమేదురం ॥
ప్రతప్తకనకచ్ఛాయం త జ్జలత్వేన వర్తతే ॥ ౨౮
ఆనందవాపికాగాధః పూర్వవ త్పరికీర్తితః ।
సోపానాదిక్రమ శ్చైవ పక్షిణ స్తత్ర పూర్వవత్ ॥ ౨౯
తత్రత్యం సలిలం మద్యం పాయంపాయం తటస్థితాః ।
విహరంతి మదోన్మత్తా శ్శక్తయో మదపాటలాః ॥ 30
సాక్షా చ్చ వారుణీ దేవీ తత్ర నౌకాధినాయికా ।
యాం సుధామాలినీ మాహు ర్యా మాహు రమృతేశ్వరీం ॥
సా తత్ర మణినౌకస్థా శక్తిసేనాసమావృతా ।
ఈష దాలోకమాత్రేణ త్రైలోక్యమదదాయినీ ॥ 3౧
తరుణాదిత్యసఙ్కాశా మదరక్తకపోలభూః ।
పారిజాతప్రసూనస్రక్పరిపీతకచోచ్చయా ॥ 33
వహన్తీ మదిరాపూర్ణం చషకం లోలదుత్పలమ్ ।
పక్వం పిశితఖణ్డం చ మణిపాత్రే తథాఽన్యకే ॥ 3౪
నాయకే నాఽనుకూలేన సాకం శ్రీమన్త్రిజాపినా ।
వారుణీతరణిశ్రేణీనాయికా తత్ర రాజతే ॥ 3౫
సాఽస్యాజ్ఞయైవ సర్వేషాం మన్త్రిణీదణ్డనాథయోః ।
దదాతి వాపీతరణం త్రిణేత్రస్యాపి నాన్యథా ॥ 3౬

అథ బుద్ధిమహాసాలాన్తరే మారుతయోజనే ।
అహఙ్కారమహాసాలః పూర్వవ ద్గోపురాన్వితః ॥ ౩౭
తయో స్తు సాలయో ర్మధ్యే కక్ష్యాభూ రఖిలా మునే !
విమర్శవాపికా నామ సౌషుమ్నామృతరూపిణీ ॥ ౩౮
యః స్మహాయోగినా మంతర్మనోమారుతపూరితే ।
సుషుమ్నాదణ్డవివరే జాగర్తి పరమామృతమ్ ॥ ౩౯
త దేవ తస్యా స్సలిలం వాపికాయా స్తపోధన !
పూర్వవ త్తటసోపానపఙ్క్తి నౌకాభిధాః స్మృతాః ॥ ౪౦
తత్ర నౌకేశ్వరీ దేవీ కురుకుల్లేతి విశ్రుతా ।
తమాలశ్యామలాకారా శ్యామకఞ్చుకధారిణీ ॥ ౪౧
నౌకేశ్వరీభి రన్యాభి స్స్వసమానాభి రావృతా ।
రత్నారిత్రకరా నిత్య ముల్లసన్మదమాంసలా ॥ ౪౨
ప్రియఙ్కరేణ సంయుక్తా ప్రియేణ శ్రీక్రమోత్సుకా ।
పరితో భ్రామ్యతి మునే! మణినౌకాధిరోహిణీ ॥ ౪౩
వాపికాపయసో గాధః పూర్వవ త్పరికీర్తితః ।
అథాఽహఙ్కారసాల స్యాన్తరే మారుతయోజనే ॥ ౪౪
సూర్యబిమ్బమయ స్సాల శ్చతుర్యోజన ముచ్ఛ్రితః ।
సూర్యస్య యాదృశం తేజ స్తాదృ క్తత్ర ప్రభోదయః ॥ ౪౫
తన్మధ్యకక్ష్యావసుధా ఖచితా కురువిన్దకైః ।
తత్ర బాలాతపోద్గార స్సర్వదా వర్తతే మునే ! ౪౬
తస్య స్పర్శనమాత్రేణ సురసిద్ధనరాసురాః ।
సూర్యవ చ్చ ప్రకాశన్తే తేజోరూపత్వ మాగతాః ॥ ౪౭

తత్ర బాలాతపోద్గారే లలితాపరమేశ్వరీమ్ ।
ప్రతి తీవ్రం తప స్తప్త్వా సూర్యోఽలభత తాం ద్యుతిమ్ ॥
గ్రహారాశిగణా స్సర్వే నక్షత్రాణ్యపి తారకాః ।
తత్రైవ హి తప స్తప్త్వా లోకభాసకతాం గతాః ॥ ౪౯
మార్తాండభైరవ స్తత్ర భిన్నో ద్వాదశధా మునే !
శక్తిభి స్తైజసీభి శ్చ కోటిసఙ్ఖ్యాభి రన్వితః ॥ ౫౦
మహాప్రకాశరూప శ్చ మదారుణవిలోచనః ।
కజ్జ్వళితసుఖణ్డేషు నిత్యం క్రీడారసోత్సుకః ॥ ౫౧
వర్తతే విన్ధ్యదర్పారే! పారే య స్తమస స్థితః ।
మహాప్రకాశనామ్నాఽస్తి తస్య శక్తి ర్మహీయసీ ॥ ౫౨
చక్షుష్మ త్యపరా శక్తి శ్ఛాయాదే వ్యపరా స్మృతా ।
ఇత్థం తిసృభి రేతాభి శ్శక్తిభిః పరివారితః ॥ ౫౩
లలితాయా మహేశాన్యా స్సదా విద్యాం హృదా జపన్ !
తద్భక్తానా మిన్ద్రియాణి భాస్వరాణి ప్రకాశయన్ ॥ ౫౪
బహి రన్త స్తమోజాలం సమూల మవమర్దయన్ ।
తత్ర బాలాతపోద్గారే భాతి మార్తాండభైరవః ॥ ౫౫
సూర్యబిమ్బమహాసాలా న్తరే మారుతయోజనే !
చన్ద్రబిమ్బమయ స్సాల శ్చతుర్యోజన ముచ్ఛ్రితః ॥ ౫౬
పూర్వవ ద్గోపురద్వారకవాటార్గళసంయుతః ।
తన్మధ్యభూ స్సమస్తాఽపి చంద్రికోద్గార ఉచ్యతే ॥ ౫౭
తత్రైవ చంద్రికోద్గారే తప స్తప్త్వా సుదారుణమ్ ।
అత్రినేత్రసముత్పన్న శ్చన్ద్రమాః కాంతి మాయయా ॥ ౫౮
తత్ర శ్రీసోమనాథాఖ్యో వర్తతే నిర్మలాకృతిః ।

దేవ స్త్రైలోక్యతిమిరధ్వంసీ సంసారవర్తకః ॥ ౫౯
పిబ ఇచ్ఛషకసంపూర్ణం నిర్మలం చంద్రికామృతమ్ ।
సప్తవింశతినక్షత్రశక్తిభిః పరివారితః ॥ ౬౦
సదా పూర్ణనిజాకారో నిష్కళఙ్కనిజాకృతిః ।
తత్రైవ చంద్రికోద్గారే వర్తతే భగవా ఇచ్ఛశీ ॥ ౬౧
లలితాయా జపై ర్ధ్యానై స్తోత్రైః పూజాశతై రపి ।
అశ్విన్యాదియుత స్తత్ర నాఽలం క్షిపతి చంద్రమాః ॥ ౬౨
అన్యా శ్చ శక్తయ స్తారానామధేయా స్సహస్రశః ।
సంతి తస్యైవ నికటే సా కక్ష్యా తత్ర పూరితా ॥ ౬౩
అథ చన్ద్రాఖ్యసాల స్యాంతరే మారుతయోజనే ।
శృఙ్గారనామసాలోఽస్తి చతుర్యోజన ముచ్ఛ్రితః ॥ ౬౪
శృంగారరాగరూపై స్తు కౌస్తుభై రేవ నిర్మితః ।
మహాశృఙ్గారపరిఘా తన్మధ్యవసుధాఽఖిలా ॥ ౬౫
పరిఘావలయే తత్ర శృఙ్గారరసపూరితే ।
శృఙ్గారశక్తయ స్సంతి నానాభూషణభాసురాః ॥ ౬౬
తత్ర నౌకాసహస్రేణ సంచరన్త్యో మదోద్ధతాః ।
ఉపాసతే సదా మత్తం నౌకాస్థం కుసుమాయుధమ్ । ౬౭
స తు సంమోహాయ త్యేవ విశ్వసమ్మోహకారిభిః ।
విశిఖై రఖిలా న్లోకా న్లలితాజ్ఞావశంవదః ॥ ౬౮
తత్ప్రభావేన సంమూఢా మహాపద్మాటవీస్థలం ।
న గంతుం పారయ న్త్యేవ సురసిద్ధనరాసురాః ॥ ౬౯
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశా స్తు శుద్ధచిత్తా స్స్వభావతః ।
తస్యాఽజ్ఞయా పరం యాంతి మహాపద్మాటవీస్థలమ్ ॥ ౭౦

వినీతా శ్శుద్ధవేషా శ్చ లలితాభ_క్తినిర్భరాః ।
సావధానేన మనసా యాంతి పద్మాటవీస్థలం ॥ ౭౧
సంసారిణ శ్చ రాగాన్ధా బహుసంకల్పకల్పనాః ।
మోహాకులా శ్చ పురుషా వికల్పక్షోభధూసరాః ॥ ౭౨
ప్రభూతరాగగహనాం ప్రౌఢవ్యామోహదాయినీమ్ ।
మహాశృఙ్గారపరిఘాం తరితుం న విచక్షణాః ॥ ౭౩
యస్మా దపయ్యసౌన్దర్య స్త్రైలోక్యజనమోహనః ।
మహాశృఙ్గారపరిఘాఽధికారీ వ_ర్తతే స్మరః ॥ ౭౪
తస్య స_త్త్వ మతిక్రమ్య మహతా మపి మోహనమ్ ।
మహాపద్మాటవీం గంతుం న కోఽపి భవతి క్షమః ॥ ౭౫
అథ శృంగారసాల స్యాంతరాళే రసయోజనే ।
చిన్తామణిగృహం నామ చక్రరాజమహాలయః ॥
తన్మధ్యభూ స్సమస్తాపి పరితో రత్నభూషితా ।
మహాపద్మాటవీ నామ సర్వసౌభాగ్యదాయినీ ॥ ౭౬
శృఙ్గారాఖ్యమహాసాలపర్యంతం గోపురం మునే !
చతుర్దిక్ష్వ ప్యేవ మేవ గోపురాణాం వ్యవస్థితిః ॥ ౭౭
సర్వదిక్షు తవోక్తాన్తి గోపురాణి శతం మునే !
సాలా స్తు వింశతిప్రోక్తాః పఞ్చసఙ్ఖ్యాధికా శ్శుభాః ॥ ౭౮
సర్వేషా మపి సాలానాం మూలం యోజనసంమితమ్ ।
పద్మాటవీస్థలం వక్ష్యే సావధానం మునే! శృణు ॥ ౮౦
సమ_స్తరత్నఖచితే తత్ర షడ్యోజనాంతరే ।
పరిత స్థలపద్మాని మహాకాణ్డాని సంతి వై । ౮౧

కాణ్డా స్తు యోజనాయామా మృదుభిః కణ్టకై ర్వృతాః ।
పత్రాణి తాళదశకమాత్రాయామాని సన్తి వై ॥ ౮౨
కేసరా శ్చ సరోజానాం పఞ్చతాళసమాయుతాః ।
కిష్కూశతక మున్నమ్రాః కర్ణికాః పరికీర్తితాః ॥ ౮౩
అత్యన్తకోమలా న్యత్ర సదా వికసితాని చ ।
నవసౌరభహృద్యాని విశఙ్కటదళాని చ ॥ ౮౪
బహుశ స్సన్తి పద్మాని కోటీనా మపి కోటిశః ।
మహాపద్మాటవీకక్ష్యా పూర్వభాగే ఘటోద్భవ! ॥ ౮౫
క్రోశోన్నతో వహ్నిరూపో వర్తులాఽకారసంస్థితః ।
అర్ధయోజనవిస్తారః కలాభి ర్దశభి ర్యుతః ॥ ౮౬
అర్ఘ్యపాత్రమహాధారో వర్తతే కుమ్భసమ్భవ! ।
తస్యాఽధారస్య పరిత శ్శక్తయో దీప్తవిగ్రహాః ॥ ౮౭
ధూమ్రార్చిప్రముఖా భాన్తి కళా దశ విభావసోః ।
దీప్తతారుణ్యలక్ష్మీకా నానాలఙ్కారభూషితాః ॥ ౮౮
ఆధారరూపం శ్రీమన్తం భగవన్తం హవిర్భుజమ్ ।
పరిష్వజ్యైవ పరితో వర్తన్తే మన్మథాలసాః ॥ ౮౯
ధూమ్రార్చి రూష్మా జ్వలినీ జ్వాలినీ విస్ఫులిఙ్గికా ।
సుశ్రీ స్సురూపా కపిలా హవ్యకవ్యవహే అపి ॥ ౯౦
ఏతా దశ కళాః ప్రోక్తా వహ్నే రాధారరూపిణః ।
తత్రాధారే స్థితో దేవః పాత్రరూపం సమాశ్రితః ॥ ౯౧
సూర్య స్త్రిలోకీతిమిరప్రధ్వంసీ ప్రథితోదయః ।
సూర్యాత్మకం తు తత్పాత్రం సార్ధయోజన మున్నతమ్ ॥

యోజనామాత్రవిస్తారం మహాజ్యోతిఃప్రకాశితమ్ ।
తత్పాత్రే పరిత స్సక్తవపుషః పుత్రికా ఇవ ॥ ౯౩
వర్తన్తే ద్వాదశకలా రవే ర్భాస్వరరోచిషః ।
తపినీ తాపినీ ధూమ్రా మరీచి ర్జ్వాలినీ రుచిః ॥ ౯౪
సుషుమ్నా భోగదా విశ్వా బోధినీ ధారిణీ క్షమా ।
తస్మి న్పాత్రే మహానన్దకారణం పరమామృతమ్ ॥ ౯౫
సర్వౌషధరసాఢ్యం చ హృద్యసౌరభ్యసంయుతమ్ ।
నీలోత్పలైశ్చ కల్హారై రమ్లానై రతిసౌరభైః ॥ ౯౬
వాస్యమానం సదా హృద్యం శీతలం లఘునిర్మలమ్ ।
చలద్వీచిశతోదారం లలితాభ్యర్చనోచితమ్ ॥ ౯౭
సదా శబ్దాయమానం చ భాసతే సిద్ధికారణమ్ ।
తదర్ఘ్య మమృతం ప్రోక్తం నిశాకరకళామయమ్ ॥ ౯౮
తస్మిం స్తనీయసీం నౌకాం మణిక్లృప్తాం సమాస్థితాః ।
నిశాకరకళా హృద్యాః క్రీడన్తి నవయౌవనాః ॥ ౯౯
అమృతా మానదా పూషా పుష్టిస్తుష్టీ రతి ర్ధృతిః ।
శశినీ చంద్రికా కాంతి ర్జ్యోత్స్నా శ్రీః ప్రీతి రఙ్గదా ॥ ౧౦౦
పూర్ణా పూర్ణామృతా చేతి కళాః పీయూషరోచిషః ।
నవయౌవనసంపూర్ణా స్సదా ప్రహసితాననాః ॥ ౧౦౧
సృష్టి ర్బుద్ధి స్స్మృతి ర్మేధా కాంతి ర్లక్ష్మీ ర్ద్యుతి స్స్థిరా
స్థితి స్సిద్ధి రితి ప్రోక్తాః క్రీడంతి బ్రహ్మణః కళాః ॥ ౧౦౨
జరా చ పాలినీ శాంతి రీశ్వరీరతికామికే ।

వరదా హ్లాదినీ ప్రీతి ర్దీర్ఘా చేతి హరేః కళాః ॥ ౧౦౩
తీక్ష్ణా రౌద్రీ భయా నిద్రా తన్ద్రీ క్షు త్క్రోధినీ క్రియా ।
ఉత్కారీ మృత్యు రవ్యేతా రౌద్రా స్తత్ర స్థితాః కళాః ।
ఈశ్వరస్య కళాః పీతా శ్వేతా చైవ వారుణా సితా ।
చతస్ర ఏవ ప్రోక్తా స్తు సదాశివకళా అథ ॥ ౧౦౭
నివృత్తి శ్చ ప్రతిష్ఠా చ విద్యా శాంతి స్తథైవ చ ।
ఇందిరా దీపికా చైవ రేచికా చైవ మోచికా ॥
పరా సూక్ష్మా చ విద్ధ్యా రే! తథా సూక్ష్మామృతా కళా ।
జ్ఞానాఽమృతాఽప్యాయినీ చ వ్యాపినీ వ్యోమరూపికా॥ ౧౦౮
ఏతా షోడశ సంప్రోక్తా స్తత్ర క్రీడంతి శక్తయః ।
క్షుద్రాం నౌకాం సమారూఢా స్తత శ్చేత శ్చ చఞ్చలాః ॥
శక్తిరూపేణ ఖేలంతి తత్ర విద్యా స్సహస్రశః ।
అర్ఘ్యసంశోధనార్థాయ కల్పితాః పరమేష్ఠినా ॥ ౧౦౯
తదర్ఘ్య మమృతం పీత్వా సదా మాద్యంతి శక్తయః ।
మహాపద్మాటవీవాసా మహాచక్రస్థితా అపి ॥ ౧౧౦
ముహు ర్ముహుః పీయమాన ముపర్యుపరి వర్ధతే ।
ముహు ర్ముహు ర్నవనవం ముహు శ్చాఽబద్ధసౌరభమ్ ॥
రత్నకుమ్భసహస్రై శ్చ సువర్ణఘటకోటిభిః ।
ఆపూర్యాఽపూర్య సతతం తదర్ఘ్య మమృతం మహత్ ॥
చింతామణిగృహస్థానాం పరిచారికశక్తయః ।
అణిమాదికశక్తీనా మర్పయంతి మదోద్ధతాః ॥ ౧౧౩

మహాపద్మాటవీకక్ష్యాపూర్వభాగే౽ర్ఘ్యకల్పనమ్ ।
ఇత్థం సమీరితం పశ్చా త్తత్రా౽న్య దపి కథ్యతే ॥ ౧౧౪

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే మహాపద్మాటవీ సంస్థానాది
కథనం నామైకోనచత్వారింశో౽ధ్యాయః

—o—

చిన్తామణిగృహాన్తరవర్ణనమ్:-

శ్రీహయగ్రీవః:—

చింతామణిగృహ స్యాగ్నిదిగ్భాగే కుణ్డ మానలమ్।
యోజనామాత్రవిస్తారం యోజనాసముఖాతకమ్॥ ౧
తత్ర జ్వలతి చిద్వహ్ని స్సుధాధారాశతార్చితః।
పరమైశ్వర్యజనకః పావనో లలితాజ్ఞయా॥ ౨
అనిన్ధనో మహాజ్వాల స్సుధయా తర్పితాకృతిః ।
కఙ్కేళిపల్లవచ్ఛాయ స్తత్ర జ్వలతి చిచ్ఛిఖీ॥ ౩
తత్ర హోత్రీ మహాదేవీ హోతా కామేశ్వరః పరః ।
ఉభౌ తౌ నిత్యహోతారౌ రక్షత స్సకలం జగత్॥ ౪
అనుత్తరపరాధీనా లలితా సంప్రవర్తికా।
లలితాచోదితః కామశంకరో౽పి ప్రవర్తకః॥ ౫
చింతామణిగృహేన్ద్రస్య రక్షోభాగామ్బుజాటవౌ।
చక్రరాజరథశ్రేష్ఠ స్తిష్ఠ త్యున్నతవిగ్రహః॥ ౬
నవభిః పర్వభి ర్యుక్త స్సర్వరత్నమయాకృతిః।
చతుర్యోజనవిస్తారో దశయోజన మున్నతః॥ ౭

యథోత్తరం హ్రాసయుక్త స్థ్సాలత్వస్తూ బరోజ్జ్వలః ।
చతుర్వేదమహాచక్రః పురుషార్థమహాహయః॥ ౮
తత్త్వరూపధ్వజశ్రేణ్యా చామరై రభిమణ్డితః।
భణ్డాసురమహాయుద్ధే కృతసాహసిక క్రియః॥ ౯
పూర్వోక్తలక్షణై ర్యుక్తో ముక్తాఛత్రేణ శోభితః ।
వర్తతే రథమూర్ధన్య శ్రీదేవ్యాసనపావితః ॥ ౧౦
చింతామణిగృహేన్ద్రస్య వాయుభాగామ్బుజాటవౌ।
గేయచక్రరథేన్ద్రస్తు మన్త్రిణ్యాః ప్రతితిష్ఠతి॥ ౧౧
చింతామణిగృహేన్ద్రస్య రుద్రభాగామ్బుజాటవౌ।
వల్లభో దణ్డనాథాయాః కిరిచక్రమహారథః॥ ౧౨
ఏత ద్రథత్రయం సర్వక్షేత్ర శ్రీపురపఙ్క్తిషు।
సమాన మేవ విజ్ఞేయ మన్త్రస్థా దేవతా యథా॥ ౧౩
అనలం కుణ్డ మాగ్నేయే య త్తిష్ఠతి సదా జ్వలత్ ।
తత్పశ్చిమే తు గాయత్రీ తత్పశ్చా దభయంకరః॥ ౧౪
ఘృణి స్సూర్యస్తు తత్పశ్చా దోఙ్కారస్య చ మందిరమ్ ।
దేవీ తురీయగాయత్రీ చక్షుష్మ త్యపి తాపస ! ౧౫
అథ గన్ధర్వరాజశ్చ పథి షద్రుద్ర ఏవ చ।
తారామ్బికా భగవతీ తత్పశ్చాద్భాగత స్థితాః ౧౬
చింతామణిగృహేన్ద్రస్య రక్షోభాగం సమాశ్రితః,
నామత్రయమహామన్త్రివాచ్యోఽస్తి భగవా న్హరిః॥ ౧౭
మహాగణపతి స్తస్యోత్తరే కృతనికేతనః ।
పఞ్చాక్షరీమన్త్రివాచ్య స్తస్య చాప్యుత్తరే శివః। ౧౮

అథ మృత్యుంజయేశశ్చ వాచ్య స్త్ర్యక్షరమన్త్రితః।
ధారణాఖ్యా సరస్వత్యప్యస్యచోత్తరవాసినీ ॥ ౧౯
అకారాదిక్షకారాన్తవర్ణమూర్తేస్తు మందిరమ్।
మాతృకాయా ఉత్తరత స్తస్యా విన్ధ్యనిషూదన! ౨౦
తదుత్తరే సమ్పదీశీ కాలసంకర్షిణీ తథా।
శ్రీమహాశమ్భునాథశ్చ లలితోత్పత్తికారణమ్ ॥ ౨౧
శ్రీపరామ్బా చ విశదజ్యోత్స్నా నిర్మలవిగ్రహా ।
ఉత్తరోత్తర మేతా స్తు దేవతాః కృతమందిరాః॥ ౨౨
బాలా చైవాఽన్నపూర్ణా చ హయారూఢా తథైవ చ ।
శ్రీపాదుకా చ తత్రస్థా ఉత్తరోత్తరమందిరాః ౨౩
చిన్తామణిగృహేన్ద్రస్య పశ్చిమద్వారభాగతః।
ఉత్తరోత్తరవాసిన్యో దేవతా అపరా మునే! ౨౪
లఘుశ్యామా చ వాగ్వాది న్యథ శ్రీనకులామ్బికా।
శ్యామా పరా చతస్ర స్తా వాయవ్యాన్తం సమాశ్రితాః ౨౫
చిన్తామణిగృహేన్ద్రస్య వాయవ్యవసుధాదితః।
మహాపద్మాటవౌ త్వన్యా దేవతాః కృతమందిరాః॥ ౨౬
ఉన్మత్తభైరవీ చైవ స్వప్నవారాహికా పరా।
తిరస్కరణికామ్బా చ తథాన్యా పఞ్చమీ పరా॥ ౨౭
యథాపూర్వం కృతగృహా ఏతా దేవ్యో మహోదయాః।
శ్రీపూర్తిశ్చ మహాదేవీ శ్రీమహాపాదుకాపిచ॥ ౨౮
యథాపూర్వం కృతగృహే ఏతే ద్వే దేవతోత్తమే।
శఙ్కరేణ షడామ్నాయసాగరే ప్రతిపాదితాః ౨౯

యా విద్యా స్తా స్సమస్తా శ్చమహాపద్మాటవీస్థలే। ౩౦
ఇత్థం శ్రీరశ్మిమాలాయా మణిక్లృప్తా మహాగృహాః॥
ఉచ్చధ్వజా స్సశాలాశ్చ సోద్యానాశ్చ తపోధన। ౩౧
చిన్తామణిగృహేన్ద్రస్య పూర్వద్వారస్య సిన్ధుప !
దక్షిణే పార్శ్వభాగేతు మన్త్రినాథాగృహం మహత్। ౩౨
వామభాగే దణ్డనాథాభవనం రత్ననిర్మితమ్॥
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానా మర్ఘ్యస్థానస్య పూర్వతః। ౩౩
భవనం దీపితాశేషదిక్చక్రం రత్నరశ్మిభిః
సమస్తా దేవతా ఏతా లలితాభక్తినిర్భరాః। ౩౪
లలితామన్త్రిజాప్యశ్చ శ్రీదేవీం సముపాసతే॥
పూర్వోక్త మర్ఘ్యస్థానంచ పూర్వోక్తం చార్ఘ్యకల్పనమ్।
యామ్యద్వారప్రభృతిషు సర్వేష్వపి సమం స్మృతమ్॥ ౩౫
అథ చిన్తామణిగృహం వక్ష్యే శృణు మహామునే। ౩౬
శ్రీపట్టణస్య మధ్యస్థం యోజనద్వయవిస్తృతమ్॥
తస్య చిన్తామణిమయీ భిత్తిః క్రోశసువిస్తృతా। ౩౭
చిన్తామణిశిలాభిశ్చ ఛాదనీభి స్తథోపరి॥
సంవృతా కూటరూపేణ తత స్స్తూపిసమున్నతా। ౩౮
గృహభిత్తి స్తథోన్నమ్రా చతుర్యోజనదూరతః॥
వింశతి ర్యోజనం తస్య చోన్నమ్రా స్తూపి రుచ్యతే। ౩౯
యథోర్ధ్వహ్రాససంయుక్తస్థాల్యాస్త్రిమకుటోజ్జ్వలా॥
స్థితానీచ్ఛాక్రియాజ్ఞానరూపాణి మకుటాన్యపి। ౪౦
సదా దేదీప్యమానాని చిన్తామణిమయాని చ॥

చిన్తామణిగృహే సర్వం చింతామణిమయం స్మృతమ్।
తస్య ద్వారాణి చత్వారి క్రోశార్ధాయామభాఞ్జి చ। ౪౧
క్రోశార్ధార్ధం చ విస్తారో ద్వారాణాం కథితో మునే!।
ద్వారేషు సర్వేష్వపిచ చింతామణిగృహాన్తరే॥ ౪౨
పిండితా లలితాదేవ్యా దేహలాహిత్యసిన్ధవః।
తరుణార్కసహస్రాభా శ్చన్ద్రివ చ్ఛీతలా అపి॥ ౪౩
ముహుః ప్రవాహరూపేణ ప్రసరన్తి మహామునే!।
పూర్వామ్నాయమయం చైవ పూర్వద్వారం ప్రకీర్తితమ్॥౪౪
దక్షిణద్వారదేశ స్తు దక్షిణామ్నాయలక్షణః।
పశ్చిమద్వారదేశస్తు పశ్చిమామ్నాయలక్షణః॥ ౪౫
ఉత్తరద్వారదేశ స్స్యా దుత్తరామ్నాయలక్షణః।
గృహరాజ స్యాన్తరాలే భిత్తౌ ఖచితదణ్డకాః॥ ౪౬
రత్నప్రదీపా భాస్వన్తః కోట్యర్కసదృశత్విషః।
పరిత స్తత్ర వర్తన్తే భాసయన్తో గృహాన్తరమ్॥ ౪౭
చిన్తామణిగృహ స్యాస్య మధ్యస్థానే మహీయసి।
అత్యచ్ఛే వేదికాభాగే బిన్దుచక్రం మహత్తరమ్॥ ౪౮
చింతారత్నగృహాన్తస్థభిత్తే ర్బిన్దోశ్చ మధ్యభూః।
భిత్తిక్రోశం పరిత్యజ్య క్రోశత్రయ ముదాహృతమ్॥ ౪౯
తత్ర క్రోశత్రయస్థాన మణిమాద్యాత్మరోచిషామ్।
క్రోశత్రయం సమస్తం తద్ధస్తసఙ్ఖ్యాప్రకారతః॥ ౫౦
చతుస్త్రింశతిసాహస్రహస్తై స్సమ్మిత ముచ్యతే।
బిన్దుపీఠేశపర్యన్తం చతుర్దశవిభేదతః॥ ౫౧

న్తరే భేదితే జాతే హాస్తసఙ్ఖ్యా మయోచ్యతే ।
పద్మాటవీస్థలా చ్చింతామణివేశ్మాన్తరం మునే ॥
హాస్తవింశతి మున్నమ్రం తత్ర స్యు రణిమాదయః ।
అణిమాన్తరవిస్తార శ్చతుర్నల్వసమన్వితః ॥
కిష్కుచతుశ్శతి ర్నల్వః కిష్కు ర్హాస్త ఇతీర్యతే ।
తత్రాఽన్తరేఽణిమాద్యాస్తు పూర్వాదికృతమన్దిరాః ॥
అణిమా మహిమా చైవ గరిమా లఘిమా తథా ।
ఈశిత్వం చ వశిత్వం చ ప్రాకామ్యం భుక్తి రేవ చ ॥
ఇచ్ఛాప్రాప్తి స్సర్వకా మేత్యేతా స్సిద్ధయ ఉత్తమాః ।
రససిద్ధి ర్మోక్షసిద్ధి ర్బలసిద్ధి స్తథైవ చ ॥
ఖడ్గసిద్ధిః పాదుకాయా స్సిద్ధి రఞ్జనసిద్ధికా ।
వాక్సిద్ధి ర్లోహసిద్ధిశ్చ దేహసిద్ధి రనన్తరమ్ ॥
ఏతాదృశ్య స్సిద్ధయ స్తు బహ్వ్యోఽన్యా యోగిసమ్మతాః ।
అత్రాన్తరే తు పరిత స్సేవన్తే పరమేశ్వరీమ్ ॥
కోటిశ స్సిద్ధయ స్తస్మి న్నణిమాద్యన్తరే శుభే ।
నవలావణ్యసంపూర్ణా స్స్మయమానముఖామ్బుజాః ॥
జ్వలచ్చింతామణికరా స్సదా షోడశవార్షికాః ।
అత్యుదారప్రకృతయః ఖేలన్తి మదవిహ్వలాః ॥
తస్యాఽణిమాద్యన్తర స్యోపరిష్టా త్సుమనోహరమ్ ।
హాస్తవింశతి మున్నమ్రం చతుర్నల్వప్రవిస్తరమ్ ॥
చతుర్దిక్షు చ సోపానపఙ్క్తిభి స్సుమనోహరం ।
బ్రాహ్మ్యద్యన్తరధిష్ణ్యం స్యా త్తత్ర దేవీ స్థితా శ్శృణు ॥

బ్రాహ్మీ మహేశ్వరీ చైవ కౌమారీ వైష్ణవీ తథా।
వారాహీ చైవ మాహేన్ద్రీ చాముణ్డా త్వథ సప్తమీ॥ ౬౩
మహాలక్ష్మీ రష్టమీతు తత్రైతాః కృతమందిరాః।
నానావిధాయుధాఢ్యాశ్చ నానాశక్తిపరిచ్ఛదాః॥ ౬౪
పూర్వాదిదిశ మారభ్య ప్రాదక్షిణ్యాకృతాలయాః।
అథ బ్రాహ్మ్యాద్యన్తర స్యోపరిష్టా త్కుమ్భసమ్భవ! ౬౫
హస్తవింశతి మున్న్రమం చతుర్నల్వప్రవిస్తరం।
ముద్రాంతర మితిజ్ఞేయం తత్ర ముద్రాః కృతాలయాః॥ ౬౬
సంక్షోభద్రావణాకర్ష వశ్యోన్మాదమహాఙ్కుశాః।
ఖేచరీ బీజయోన్యాఖ్యా త్రిఖణ్డా దశమీ పునః॥ ౬౭
పూర్వాదిదిశ మారభ్య ముద్రా ఏతాః ప్రతిష్ఠితాః।
అత్యంతసుందరాకారా నవయౌవనవిహ్వలాః॥ ౬౮
కాన్తిభిః కమనీయాభిః పూరయన్త్యో గృహాంతరమ్।
సేవన్తే మునిశార్దూల! లలితాపరమేశ్వరీమ్॥ ౬౯
అంతరత్రయ మేతత్తు చక్రం త్రైలోక్యమోహనమ్।
ఏతస్మిం చ్ఛక్తయో యాస్తు తా ఉక్తాః ప్రకటాభిధాః॥ ౭౦
ఏతాసాం సమధిష్ఠాత్రీ త్రిపురాచక్రనాయికా।
తచ్చక్రపాలనకరీ ముద్రా సంక్షోభణాత్మికా॥ ౭౧
అథ ముద్రాంతర స్యోర్ధ్వం ప్రోక్తం నిత్యాకలాంతరమ్॥
హస్తవింశతి మున్న్రమం చతుర్నల్వప్రవిస్తరమ్॥ ౭౨
పూర్వవ చ్చైవ సోపాన ముత్తరోత్తర మిష్యతే।
నిత్యాకలాంతరే తస్మి న్కామాకర్షిణికాముఖాః॥ ౭౩

పరితః కృతసంస్థానా షోడశేన్దుకళాత్మికాః ।
తర్పయన్త్యో దిశాం చక్రం సుధాస్యన్దైః స్వశీతలైః ॥ ౭౪
తాసాం నామాని మత్త స్త్వ మవధారయ కుమ్భజ!
కామాకర్షిణికా నిత్యా బుద్ధ్యాకర్షిణికా పరా ॥ ౭౫
అహఙ్కారాకర్షిణీ చ శబ్దాకర్షిణికా తథా ।
స్పర్శాకర్షిణికా నిత్యా రూపాకర్షిణికా తథా ॥ ౭౬
రసాకర్షిణికా నిత్యా గంధాకర్షిణికా కలా ।
చిత్తాకర్షిణికా నిత్యా ధైర్యాకర్షిణికా కలా ॥ ౭౭
స్మృత్యాకర్షిణికా నిత్యా నామాకర్షిణికా కలా ।
బీజాకర్షిణికా నిత్యా చాత్మాకర్షిణికా కలా ॥ ౭౮
అమృతాకర్షిణీ నిత్యా శరీరాకర్షిణీ కలా ।
ఏతా స్తు గుప్తయోగిన్య స్త్రిపురేశీ చ చక్రిణీ ॥ ౭౯
సర్వాశాపూరకాభిఖ్యచక్రాధిష్ఠానదేవతా ।
ఏతచ్చక్రే పాలికా తు ముద్రా ద్రావిణికా తథా ॥ ౮౦
నిత్యాకలాంతరా దూర్ధ్వం ధిష్ణ్య మత్యంతసున్దరమ్ ।
హస్తవింశతి మున్నమ్రం చతుర్నల్వప్రవిస్తరమ్ ॥ ౮౧
ప్రాగ్వ త్సోపానసంయుక్తం సర్వసంక్షోభణాభిధమ్ ।
తత్రాష్టా శక్తయ స్తీవ్రా మదారుణవిలోచనాః ॥ ౮౨
నవతారుణ్యమత్తాశ్చ సేవంతే పరమేశ్వరీమ్ ।
కుసుమా మేఖలా చైవ మదనా మదనాతురా । ౮౩
రేఖా వేగిన్యఙ్కుశా చ మాలిన్యష్టా చ శక్తయః ।
కోటిశ స్తత్పరీవారా శ్శక్తయోఽనఙ్గపూర్వికాః ॥ ౮౪

సర్వప్రియఙ్కరీ శక్తి స్సర్వమఙ్గళకారిణీ ।
సర్వకామప్రదా దేవీ సర్వదుఃఖవిమోచనీ ॥ ౯౭
సర్వమృత్యుప్రశమనీ సర్వవిఘ్ననివారిణీ ।
సర్వాంగసుందరీ దేవీ సర్వసౌభాగ్యదాయినీ ॥
ఏతా దేవ్యః కులోత్తీర్ణా యోగిన్యో నామత స్స్మృతాః ।
చక్రిణీ శ్రీశ్చ విజ్ఞేయా చక్రం సర్వార్థసాధకమ్ ॥ ౯౮
సర్వోన్మాదనముద్రాఽస్య చక్రస్య పరిపాలికా ।
సర్వసిద్ధ్యాద్యంతర స్యోపరిష్టా త్కుమ్భసమ్భవ! ॥ ౯౯
హస్తవింశతి మున్నమ్రం చతుర్నల్వప్రవిస్తరమ్ ।
సర్వజ్ఞాద్యంతరం నామ్నా సర్వరక్షాకరం పరమ్ ॥ ౧౦౦
చక్రం మహ త్తత్ర దేవ్య స్సర్వజ్ఞాద్యాః ప్రకీర్తితాః ।
సర్వజ్ఞా సర్వశక్తిశ్చ సర్వైశ్వర్యప్రదాయినీ ॥ ౧౦౧
సర్వజ్ఞానమయీ దేవీ సర్వవ్యాధివినాశినీ ।
సర్వాధారస్వరూపా చ సర్వపాపహరా తథా ॥ ౧౦౨
సర్వానందమయీ దేవీ సర్వరక్షాస్వరూపిణీ ।
సర్వేప్సితప్రదా చైతా నిగర్భా యోగినీశ్వరాః ॥ ౧౦౩
మాలినీ చక్రిణీ ప్రోక్తా ముద్రా సర్వమహాఙ్కుశా ।
ఇతి చింతామణిగృహే సర్వజ్ఞాద్యంతరావధి ॥ ౧౦౪
చక్రాణి కాని చిత్రోక్తా న్యన్యా న్యపి మునే! శృణు॥ ౧౦౫

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే చింతామణి గృహాంతర
వర్ణనం నామ చత్వారింశోఽధ్యాయః

గృహరాజాన్తరకథనమ్.

శ్రీహయగ్రీవః:—

సర్వజ్ఞాద్యంతరాళస్యోపరిష్టాత్కుమ్భసమ్భవ!।
హాస్తవింశతి ముక్తం చ చతుర్హస్తప్రవిస్తరమ్॥ ౧
వశిన్యాద్యంతరం జ్ఞేయం ప్రాగ్వత్సోపానమణ్డితమ్।
సర్వరోగహరం నామ్నా తచ్చక్రం భువి విశ్రుతమ్॥ ౨
వశిన్యాద్యాస్తత్ర దేవ్యః పూర్వాదిదిగనుక్రమాత్।
స్వరైస్తు సహితాస్తత్ర ప్రథమా వశినీశ్వరీ॥ ౩
కవర్గసహితా పశ్చాత్తామేశ్వర్యాఖ్యవాఙ్మయీ।
చవర్గజుష్టా వాగీశీ మోదిన్యాఖ్యా తృతీయకా॥ ౪
టవర్గమణ్డితాకారా విమలాఖ్యా సరస్వతీ।
తవర్గేణ తథోపాంతా పఞ్చమీ వాగథాఽరుణీ॥ ౫
పవర్గేణ పరిష్కృతా షష్ఠీ తు జయినీ మతా।
యాదివర్ణచతుష్కేణ సర్వేశ్వర్యాఖ్యవాఙ్మయీ॥ ౬
శాదికాక్షరషట్కేన కౌలినీ త్వష్టమీ మతా।
ఏతా దేవ్యో జపారక్తా ముక్తాభరణమణ్డితాః॥ ౭
సదా స్ఫురద్గద్యపద్యలహరీలలితాననాః।
కావ్యైశ్చ నాటకైశ్చైవ వేదాంతార్థైస్తవోత్తమైః॥ ౮
అలఙ్కారాదిశబ్దైశ్చ మధురైః కర్ణహారిభిః।
వినోదయంత్య శ్రీదేవీం వర్తన్తే కుమ్భసమ్భవ!॥ ౯
ఏతా రహస్యనామ్నైవ ఖ్యాతాః కలశసమ్భవ!।
నాయికా త్వస్య చక్రస్య సిద్ధా నామ్నా ప్రకీర్తితా॥ ౧౦

అస్య చక్రస్య సంరక్షాకారిణీ ఖేచరీ మతా ।
వశిన్యాద్యంతరాళ స్యోపరిష్టా ద్విన్ధ్యమర్దన! ॥ ౧౧
హస్తవింశతి మున్నమ్రం చతుర్నల్వప్రవిస్తరం ।
అస్త్రచక్ర మితిజ్ఞేయం తత్ర బాణాధిదేవతాః ॥ ౧౨
పఞ్చ కామేశ్వరీబాణాః పఞ్చ కామేశ్వరాశుగాః ।
అఙ్కుశద్వితయం దీప్త మాదిస్త్రీపుంసయో ర్ద్వయోః ॥ ౧౩
ధనుర్ద్వయం చ విన్ధ్యారే! నవపుణ్డ్రేక్షుకల్పితం ।
పాశద్వయం చ దీప్తాభం చత్వా ర్యస్త్రాణి కుమ్భజ! ॥ ౧౪
కామేశ్వర్యా స్తు చత్వారి చత్వారి శ్రీమహేశితుః ।
ఆహత్యాష్టా వాయుధాని ప్రజ్వలద్దీప్తిభాఞ్జి చ ॥ ౧౫
భండాసురమహాయుద్ధే దుష్టదానవశోణితైః ।
ప్లీతై రతీవతృప్తాని దివ్యాస్త్రాణ్యత్ర జాగ్రతి ॥ ౧౬
ఏతేషా మాయుధానాం తు పరివారాయుధా న్యలం ॥
వర్తంతేఽస్త్రాంతరే తత్ర తేషాం సంఖ్యా తు కోటిశః ॥ ౧౭
వజ్రం శక్తి శ్శతఘ్నీ చ భుసుణ్డీ ముసలం తథా ।
కృపాణం పట్టసం చైవ ముద్గరం భిండివాలకం ॥ ౧౮
ఏవ మాదీని శస్త్రాణి సహస్రాణాం సహస్రశః ।
అష్టాయుధమహాశక్తీ స్సేవంతే మదవిహ్వలాః ॥ ౧౯
అథ శస్త్రాంతరాళ స్యోపరి వాతాపితాపన! ।
హస్తవింశతి మున్నమ్రం చతుర్నల్వప్రవిస్తగం ॥ ౨౦
ధిష్ణ్యం తు సమయేశీనాం స్థానం చతసృణాం మతం ।
కామేశ్యాద్యా స్తత్ర దేవ్య స్తిస్రోఽన్యా తు చతుర్థికా ॥

సైవ నిశ్శేషవిశ్వానాం సవిత్రీ లలితేశ్వరీ ।
తిసృణాం శృణు నామాని కామేశీ ప్రథమా మతా ॥ ౨౨
వజ్రేశీ భగమాలా చ తా స్సేవంతే సహస్రశః ।
సర్వేషాం దర్శనానాం చ యా దేవ్యో వివిధా స్స్మృతాః॥
తా స్సర్వా స్తత్ర సేవంతే కామేశ్యాదీ ర్మహోదయాః ।
ఏతాసాం చ ప్రసఙ్గేషు నిత్యానాం చ ప్రసఙ్గనే ॥ ౨౩
చక్రిణీనాం యోగినీనాం శ్రీదేవీ పూరణాత్మికా ।
యా కామేశ్వరవామాఙ్కకలితా లలితామ్బికా ॥ ౨౪
కామేశ్యాదిచతుర్థీ సా నిత్యానాం షోడశీ మతా ।
యోగినీచక్రదేవీనాం నవమీ పరిపూర్తికా ॥ ౨౫
సమయే శ్యంతరాళ స్యోపరిష్టా దిల్వలాంతక !
పాథాంతర మితి ప్రోక్తం హస్తవింశతి మున్నతం ॥ ౨౬
చతుర్నల్వప్రవిస్తారం పాగ్వ్య త్సోపానమండితం ।
తత్ర నాథా మహాదేవ్యా యోగశాస్త్రప్రవర్తకాః ॥ ౨౭
సర్వేషాం మంత్రగురవ స్సర్వవిద్యామహార్ణవాః ।
చత్వారో యుగనాథా స్తు లోకానా మభిగుప్తయే ॥ ౨౮
సృష్టాః కామేశదేవేన తేషాం నామాని మచ్ఛృణు ।
మిత్రేశోడ్డీశషష్ఠీశచర్యాఖ్యాః కుమ్భసమ్భవ! ॥ ౨౯
తై స్సృష్టా బహవో లోకరక్షార్థం పాదుకాత్మకాః ।
దివ్యౌఘా మానవౌఘా శ్చ సిద్ధౌఘా స్సురతాపసాః ॥ ౩౦
సా స్తసాలోక్యసారూప్యసాయుజ్యాదికసిద్ధయః ।
మహాన్తో గురవ స్తాం స్తు సేవంతే చతురో గురూన్ ॥ ౩౧

అథ నాథాంతరాళ స్యోపరిష్టా ద్ధిష్ణ్య ముత్తమమ్ ।
హస్తవింశతి మున్నమ్రం చతుర్నల్వప్రవిస్తరమ్ ॥ ౩౩
నిత్యాంతర మితి ప్రోక్తం నిత్యాః పఞ్చదశాఽత్ర వై ।
అథ కామేశ్వరీ నిత్యా నిత్యా చ భగమాలినీ ॥ ౩౪
నిత్యక్లిన్నాపి చ తథా భేరుణ్డా వహ్నివాసినీ ।
మహావిద్యేశ్వరీ దూతీ త్వరితా కులసుందరీ ॥ ౩౫
నిత్యా నీలపతాకా చ విజయా సర్వమఙ్గళా ।
జ్వాలామాలినికా చిత్రేత్యేతాః పఞ్చదశోదితాః ॥ ౩౬
ఏతా దేవీస్వరూపా స్స్యు ర్మహాబలపరాక్రమాః ।
ప్రథమాముఖ్యతిథితాం గతా వ్యాప్తజగత్త్రయాః ॥ ౩౭
కాలరూపా వర్తమానాః కాలగ్రాసవిచక్షణాః ।
బ్రహ్మాదీనా మశేషాణాం చిరకాల ముపేయుషామ్ ॥ ౩౮
తత్తత్కాలకృతాయుష్యరూపా దేవ్యాజ్ఞయా స్థితాః ।
నిత్యోదితా నిరాతఙ్కా శ్రీదేవ్యఙ్గస్య రక్షకాః ॥ ౩౯
సేవంతే జగతా మృద్ధ్యై లలితాం స్వైక్యరూపిణీమ్ ।
తాసాం భవనతాం ప్రాప్తా దీప్తాః పఞ్చదశ స్వరాః ॥ ౪౦
విసృష్టి ర్బిన్దుచక్రే తు షోడశ్యా భవనం మతమ్ ।
అథ నిత్యాంతరాళ స్యోపరిష్టా త్కుమ్భసమ్భవ ! ౪౧
అఙ్గదేవ్యంతరం ప్రోక్తం హస్తవింశతి మున్నతమ్ ।
చతుర్నల్వప్రవిస్తారం ప్రాగ్వత్సోపానమణ్డితమ్ ॥ ౪౨
తస్మి న్హృదయదేవ్యాద్యా శ్శక్తయ స్సంతి వై మునే ।
హృద్దేవీ చ శిరోదేవీ శిఖాదేవీ తథైవ చ ॥ ౪౩

వర్మదేవీ నేత్రదేవీ శస్త్రదేవీ ష డీరితాః ।
అత్యంతసన్నికృష్టా స్తా శ్శ్రీకామేశ్వరసుభ్రువః ॥ ౪౪
నవలావణ్యపూర్ణాంగ్య స్సావధానా ధృతాయుధాః ।
పరితో బిన్దుపీఠస్య భ్రామ్యంత్యో దీప్తమూర్తయః ॥ ౪౫
లలితామ్బాఙ్గరక్షిణ్యో వర్తంతే వశినాంవర !
అథాఽఙ్గదేవ్యంతర స్యోపరిష్టా న్మణ్డలాకృతి ॥ ౪౬
బిందునాదమహాపీఠం దశహస్తసమున్నతమ్ ।
నల్వాష్టకప్రవిస్తార ముద్యదాదిత్యసన్నిభమ్ । ౪౭
బిందుపీఠ మితి జ్ఞేయం శ్రీపీఠ మితి ఘుష్యతే ।
మహాపీఠ మితి జ్ఞేయం విద్యాపీఠ మ పీష్యతే ॥ ౪౮
ఆనందపీఠ మపిచ పఞ్చాశత్పీఠరూపధృత్ ।
తత్ర శ్రీలలితాదేవ్యాః పఞ్చబ్రహ్మమయం మహత్ ॥ ౪౯
జాగర్తి మఞ్చరత్నం తు ప్రపఞ్చత్రయమూలకమ్ !
తస్య మఞ్చస్య పాదా స్తు చత్వారః పరికీర్తితాః ॥ ౫౦
దశహస్తసమున్నమ్రా హస్తత్రితయవేష్టనాః ।
బ్రహ్మవిష్ణుమహేశానేశ్వరరూపత్వ మాగతాః ॥ ౫౧
శక్తిభావ మనుప్రాప్తా స్సదా శ్రీధ్యానయోగతః ।
ఏక స్తు మఞ్చపాద స్స్యా జ్జపాకుసుమసన్నిభః ॥ ౫౨
బ్రహ్మాత్మక స్స విజ్ఞేయో వహ్నిదిగ్భాగమాస్థితః ।
ద్వితీయో మఞ్చపాద స్తు మహానీలోపలప్రభః ॥ ౫౩
విష్ణ్వాత్మక స్స విజ్ఞేయో రక్షోదిగ్భాగమాశ్రితః ।
తృతీయో మఞ్చపాద స్తు శుద్ధస్ఫటికనిర్మలః ॥ ౫౪

రుద్రాత్మక స్స విజ్ఞేయో వాయుదిగ్భాగ మాశ్రితః ।
చతుర్థో మఞ్చపాద స్తు కర్ణికారకడారరుక్ ॥ ౫౫
ఈశ్వరాత్మా స విజ్ఞేయ ఈశదిగ్భాగ మాశ్రితః ।
ఏతే సర్వే సాయుధా శ్చ సర్వాలఙ్కారభూషితాః ॥ ౫౬
ఉపర్యథ స్త్వమ్బురూపా మధ్యే పురుషరూపిణః ।
శ్రీధ్యానమీలితాక్షా శ్చ శ్రీధ్యానా న్నిశ్చలాఙ్గకాః ।
తేషా ముపరి మఞ్చస్య ఫలక స్తు సదాశివః ।
వికాసదాడిమచ్ఛాయ శ్చతుర్నల్వప్రవి స్తరః ॥ ౫౮
నల్వషట్కాయామవాం శ్చ సదా భాస్వరమూ ర్తిమాన్ ।
అఙ్గదేవ్య న్తరారమ్భా న్మఞ్చస్య ఫలకావధి ॥ ౫౯
చిన్తామణిమయాంగాని తత్త్వరూపాణి తాపస !
సోపానాని విభాసంతే షట్త్రింశ త్తాని వై శనైః ॥ ౬౦
ఆరోహస్య క్రమేణైవ సోపానా న్యభిదధ్మహే ।
భూమి రాపోఽనలో వాయు రాకాశో గన్ధ ఏవచ ॥ ౬౧
రసో రూపం స్పర్శశ్శబ్దోపస్థపాయుపదానిచ ।
పాణివాఘ్రాణజిహ్వా శ్చ చక్షు స్త్వ క్ఛ్రోత్ర మేవచ ॥ ౬౨
అహంకారశ్చ బుద్ధిశ్చ మనః ప్రకృతిపూరుషౌ ।
నియతిః కాలరాగౌ చ కళా విద్యా చ మాయయా ॥ ౬౩
శుద్ధవిద్యేశ్వరసదాశివశ క్తిశివా ఇతి ।
ఏతా షట్త్రింశతా ఖ్యాతా స్తత్త్వసోపానపంక్తయః ॥ ౬౪
ఏషా సోపానపంక్తిశ్చ మఞ్చపూర్వదిశం శ్రితా ।
మఞ్చస్య పాదనికటే సూర్యకోటిసమప్రభా ॥ ౬౫

మధ్యే మధ్యే ధగధగత్కాన్తస్వరవిరాజితా ।
ముక్తాగుళుచ్ఛకలితశిరోభాగేన భాసురా ॥ ౬౬
నానారత్నమయీ దృశ్యా తామ్బూలద్రవవాసితా ।
ధత్తూరకుసుమాకారా కళాచీ వర్తతేఽభితః ॥ ౬౭
అథ మఞ్చస్యోపరిష్టాద్ధంసతూలికతల్పకమ్ ।
హస్తత్రయసమున్నమ్రం చతుర్నల్వప్రవిస్తరమ్ ॥ ౬౮
పాదోపధానమూర్ధోపధానద్వన్ద్వవిరాజితమ్ ।
గణ్డూకానాం చతుష్టయ్యా శోభితం పాటలత్విషా ॥ ౬౯
తస్యోపరిష్టాత్కౌసుమ్భవసనేనోత్తరచ్ఛదః ।
శుచినా మృదునా క్లృప్తః పద్మరాగమణిత్విషా ॥ ౭౦
తస్యోపరి వసన్పూర్వదిఙ్ముఖో దయయాఽన్వితః ।
శృఙ్గారవేషరుచిరస్సదా షోడశవార్షికః ॥ ౭౧
ఉద్యద్భాస్కరబిమ్బాభశ్చతుర్హస్తస్త్రిలోచనః ।
హారకేయూరముకుటకటకాద్యైరలఙ్కృతః ॥ ౭౨
కమనీయస్మితజ్యోత్స్నాపరిపూర్ణకపోలభూః ।
జాగర్తి భగవానాదిదేవః కామేశ్వరః పరః ॥ ౭౩
తస్యోత్సఙ్గే సమాసీనా తరుణాదిత్యపాటలా ।
సదా షోడశవర్షా చ నవయౌవనదర్పితా ॥ ౭౪
ఆమృష్టపద్మరాగాభచరణాబ్జనఖచ్ఛటా ।
యావకశ్రీనిర్వ్యపేక్షపాదలౌహిత్యవాహినీ ॥ ౭౫
కలనిస్వనమఞ్జీరపత్కఙ్కణమనోహరా ।
అనఙ్గవీరతూణీరదర్పోన్మథనజఙ్ఘికా ॥ ౭౬

కరిశుండాకదళికాకాంతితుల్యోరుశోభినీ ।
అరుణేన దుకూలేన సుస్పర్శేన తనీయసా ॥ ౭౭
అలఙ్కృతనితంబాఢ్యజఘనా భోగభాసురా ।
అర్ధోరుకగ్రంథిమతీ రత్నకాంచీవిరాజితా ॥ ౭౮
నతనాభిమహావర్తత్రివళ్యూర్మిప్రభాఝురీ ।
స్తనకుట్మలహిందోళముక్తాదామశతావృతా ॥ ౭౯
అతిపీవరవక్షోజభారభంగురమధ్యభూః ।
శిరీషదామకోమల్యశాలిన శ్చతురో భుజాన్ ॥ ౮౦
కేయూరకఙ్కణశ్రేణీమండితాం తోర్మికాంగుళీన్ ।
వహంతీ పరిసంమృష్టశఙ్ఖసుందరకంధరా ॥ ౮౧
ముఖదర్పణవృంతాభచుబుకా పాటలాధరా ।
శుచిభిః పంక్తిబద్ధైశ్చ విద్యారూపై ర్విభాస్వరైః ॥ ౮౨
కుందకుట్మలసచ్ఛాయై ర్దన్తై ర్దర్శితచంద్రికా ।
స్థూలమౌక్తికసన్నద్ధనాసాభరణభాసురా ॥ ౮౩
కేతకాంతర్దళద్రోణీదీర్ఘదీర్ఘవిలోచనా ।
అర్ధేందుతులితే ఫాలే సమ్యక్క్లృప్తాలకచ్ఛటా ॥ ౮౪
పాళీవతంసమాణిక్యకుండలామండితశ్రుతిః ।
నవకర్పూరకస్తూరీసదామోదితవీటికా ॥ ౮౫
శరచ్చారునిశానాథమండలీమధురాననా ।
చింతామణీనాం సారేణ క్లృప్తచారుకిరీటికా । ౮౬
స్ఫురత్తిలకరత్నాభఫాలనేత్రవిరాజితా ।
గాఢాంధకారనిబిడశ్యామకుంతలసంహతిః ॥ ౮౭

సీమంతరేఖావిన్యస్తసిందూరశ్రేణిభాసురా ।
స్ఫురచ్చంద్రకలోత్తంసా మదాలోలవిలోచనా ॥ ౮౮
సర్వశృంగారవేషాఢ్యా సర్వాభరణమండితా ।
సమస్తలోకమాతా చ సదానందవివర్ధినీ ॥ ౮౯
బ్రహ్మవిష్ణుగిరీశేశసదాశివనిదానభూః ।
అపాంగరిజ్ఞత్కరుణానిర్ఝరీతర్పితాఖిలా ॥ ౯౦
భాసతే సా భగవతీ పాపఘ్నీ లలితాంబికా ।
అన్యదైవతపూజానాం యస్యాః పూజాఫలం విదుః ॥ ౯౧
యస్యాః పూజాఫలం ప్రాహు ర్యస్యా ఏవహి పూజనమ్ ।
తస్యాః శ్రీలలితాదేవ్యా వర్ణయామి కథం వపుః ॥ ౯౨
వర్షకోటిసహస్రేణాఽప్యేకాంశో నహి వర్ణ్యతే ।
వర్ణనా నామ వాగ్రూపా వాచ స్తస్యాం కుతో గతిః ॥ ౯౩
యతో వాచో నివర్తంతే అప్రాప్య మనసా సహ ।
బహునా కి మిహోక్తేన తత్త్వభూత మిదం శృణు ॥ ౯౪
నపక్షపాతా న్నస్నేహా న్న మోహా ద్వా మయోచ్యతే ।
సంతు కల్పతరో శ్శాఖా లేఖన్య స్తపసాంనిధే! ॥ ౯౫
మషీపాత్రాణి సర్వేపి సప్త సంతు మహార్ణవాః ।
పఞ్చాశత్కోటివిస్తీర్ణా భూమిః పత్రత్వ మృచ్ఛతు ॥ ౯౬
తస్య లేఖనకాలోఽస్తు పరార్ధాధికవత్సరైః ।
లిఖంతు సర్వే లోకాస్తు ప్రత్యేకం కోటిబాహవః ॥ ౯౭
సర్వే బృహస్పతిసమా వక్తారో యది కుంభజ !
అథాపి తస్యాః శ్రీదేవ్యాః పాదాబ్జైకాఙ్గుళిద్యుతేః ॥ ౯

సహస్రాంశే ష్వేకకాంశవర్ణనా న హి జాయతే ।
అతో వాగ్వృత్తి రఖిలా నిష్ఫలా తద్గుణస్తుతౌ ॥ ౯౯
బిన్దుపీఠస్య పరిత శ్చతురశ్రతయా స్థితా ।
మహామాయాయవనికా లంబతే మేచకప్రభా ॥ ౧౦౦
దేవ్యా ఉపరిహస్తానాం వింశతిద్వితయోర్ధ్వతః ।
ఇంద్రగోపవితానం తు బద్ధం త్రైలోక్యదుర్లభమ్ ॥ ౧౦౧
తత్రాఽలఙ్కారజాలం తు వర్తమానం మనోహరమ్ ।
మద్వాణీ వర్ణయిష్యంతీ కంఠ ఏవ హ్రియా హతా ॥ ౧౦౨
సైవ జానాతి తత్సర్వం తత్రత్య మతులం గుణమ్ ।
మనసోఽపి హి దూరే తత్సౌభాగ్యం కేన వర్ణ్యతే ॥ ౧౦౩
ఇత్థం భండమహాదైత్యవధాయ లలితామ్బికా ।
ఆవిర్భూతా చిదనలా ద్ధతనిశ్శేషదానవా ॥ ౧౦౪
దివ్యశిల్పిజనైః క్లృప్తం షోడశక్షేత్రవేశ్మితమ్ ।
అధిష్ఠాయ శ్రీనగరం సదా రక్షతి విష్టపమ్ ॥ ౧౦౫
ఇత్థ మేవ ప్రకారేణ శ్రీపురా ణ్యన్యకాన్యపి ।
న భేదః కోఽపి విన్యాసే నామమాత్రే పురాం భిదా ॥ ౧౦౬
శ్రీపురా ణ్యఖిలా న్యేవ నిత్యాని లలితేచ్ఛయా ।
అవకాశ మనన్తానాం భక్తానాం చ వితన్వతే ॥
నానావృక్షమహోద్యాన మారభ్యైతిక్రమేణ యే ।
వదన్తి శ్రీపురకథాం తే యాన్తి పరమాం గతిమ్ ॥ ౧౦౭
ఆకర్ణయన్తి పృచ్ఛన్తి వితన్వన్తి చ యే నరాః ।
యే పుస్తకే ధారయంతి తే యాంతి పరమాం గతిమ్॥ ౧౦౮

యే శ్రీపురప్రకారేణ తత్తత్సాలా న్విభేదతః ।
కృత్వా శిల్పిజనై ర్దివ్యం శ్రీదేవ్యాయతనం మహత్ ॥ ౧౧౦
సంపాదయంతి సద్భక్తా స్తే యాంతి పరమాం గతిమ్ ॥ ౧౧౧

ఇతి శ్రీ బ్రహ్మాండపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే గృహరాజాంతర
కథనం నామైకచత్వారింశోఽధ్యాయః

మంత్రరాజతత్సాధనాదికథనమ్

అగస్త్యః :—

శ్రుత మేత న్మహావృత్త మావిర్భావాదికం మహత్ ।
భణ్డాసురవధ శ్చైవ దేవ్యాః శ్రీనగరస్థితిః ॥ ౧
ఇదానీం శ్రోతు మిచ్ఛామి తస్యా మన్త్రస్య సాధనమ్ ।
తద్భక్తానాం లక్షణం చ సర్వ మేత న్నివేదయ ॥ ౨

శ్రీహయగ్రీవః :—

సర్వేభ్యోఽపి పదార్థేభ్య శ్శబ్దం వస్తు మహత్తరమ్ ।
సర్వేభ్యోఽపి హి శబ్దేభ్యో వేదరాశి ర్మహా న్మనే ! 3
సర్వేభ్యోఽపి హి వేదేభ్యో వేదమన్త్రా మహత్తరాః ॥
సర్వేభ్యో వేదమంత్రేభ్యో విష్ణుమన్త్రా మహత్తరాః ॥ ౪
తేభ్యోఽపి దౌర్గా మన్త్రా స్తు మహాంతో మునిపుంగవ! ।
తేభ్యోఽపి గాణాపత్యా స్తు మంత్రా దివ్యా మహత్తరాః ॥ ౫

తేభ్యోఽప్యర్కస్య మంత్రాస్తు తేభ్య శ్శైవా మహత్తరాః ।
తేభ్యోఽపి లక్ష్మీమన్త్రాస్తు తేభ్య స్సారస్వతా వరాః ॥ ౬
తేభ్యోఽపి గిరిజా మంత్రా స్తేభ్య శ్చామ్నాయభేదజాః ।
సర్వామ్నాయమనుభ్యోఽపి వారాహీమనవో వరాః ॥ ౭
తేభ్య శ్శ్యామా మనువరా వరిష్ఠా ఇల్వలాంతక !
తేభ్యోఽపి లలితామంత్రా దశభేదవిభేదితాః ॥ ౮
తేషు ద్వౌ మనురాజౌ తు వరిష్ఠౌ విన్ధ్యమర్దన !
లోపాముద్రాకామరాజా వితి ఖ్యాతి ముపాగతౌ ॥ ౯
హాదిస్తు లోపాముద్రా స్యా త్కామరాజ స్తు కాదికః ।
హసాదే ర్వ్యాచ్యుతాం యాతః కామరాజమహేశ్వరః ॥ ౧౦
స్మరాదే ర్వ్యాచ్యుతాం యాతా దేవీ శ్రీలలితామ్బికా ।
హాదికాద్యో ర్మన్త్రయో స్తు భేదో వర్ణత్రయోద్భవః ॥ ౧౧
తయో స్తు కామరాజోఽయం సిద్ధిదో భక్తిశాలినామ్ ।
శివేన శక్త్యా కామేన శక్రేణైవ తు మాయయా ॥ ౧౨
హంసేన భృగుణా చైవ కామేన శశిమౌలినా ।
శక్రేణ భువనేశేన చంద్రేణ చ మనోభువా ॥ ౧౩
క్షిత్యా హృల్లేఖయా చైవ ప్రోక్తో హసాదిమంత్రరాట్ ।
కామాదిమంత్రరాజ స్తు స్మరయోనిశ్రియో ముఖే ॥ ౧౪
పఞ్చత్రికమహావిద్యాం లలితాంబాప్రవాచికామ్ ।
యే జపంతి మహాభాగా స్తేషాం సర్వత్ర సిద్ధయః ॥ ౧౫
సద్గురో స్తు మనుం ప్రాప్య త్రిపఞ్చార్ణపరిష్కృతమ్ ।
సమ్యక్సంసాధయే ద్విద్వా న్వక్ష్యమాణప్రకారతః ॥ ౧౬

తత్క్రమం తు ప్రవక్ష్యామి సావధానో మునే! శృణు ।
ప్రాత రుత్థాయ శిరసి స్మృత్వా కమల ముజ్జ్వలమ్ ॥ ౧౭
సహస్రపత్రశోభాఢ్యం స కేసరసుకర్ణికమ్ ।
తత్ర శ్రీమద్గురుం ధ్యాత్వా ప్రసన్నం కరుణామయమ్ ॥ ౧౮
తతో బహి ర్వినిర్గత్య కుర్యా చ్ఛౌచాదికాః క్రియాః ।
అథా౽౽గత్య చ తైలేన సామోదేన విలేపితః ॥ ౧౯
ఉద్వర్తితశ్చ సుస్నాత శ్శుద్ధే నోష్ణేన వారిణా ।
ఆప స్స్వభావతో మేధ్యాః కిం పున ర్వహ్నిసంయుతాః ॥ ౨౦
తస్మా దుష్ణోదకే స్నాయా త్తదభావే యథోదకమ్ ।
పరిధాయ పటౌ శుద్ధౌ కౌసుమ్భౌ వా౽థవా౽రుణౌ ॥ ౨౧
ఆచమ్య ప్రయతో విద్వా న్హృది ధ్యాయ న్పరామ్బికామ్ ।
ఊర్ధ్వపుణ్డ్రం త్రిపుణ్డ్రం వా పట్టవర్ధన మేవ వా ॥ ౨౨
అగస్త్యపత్రాకారం వా ధృత్వా ఫాలే యథోచితమ్ ।
చారుకర్పూరకస్తూరిచందనాదివిలేపితః ॥ ౨౩
భూషణై ర్భూషితాఙ్గ శ్చ చారుశృఙ్గారవేషధృక్ ।
ఆమోదికుసుమస్రగ్భి రవతంసితకుంతలః ॥ ౨౪
సంకల్పభూషణో వా౽థ యథావిభవభూషణః ।
అంతర్బహిశ్చ శుద్ధాత్మా సంధ్యావన్దన మాచరేత్ ॥ ౨౫
అశ్వత్థపత్రాకారేణ పాత్రేణ సకుశాక్షతమ్ ।
సపుష్పచన్దనం చార్ఘ్యం మార్తాండాయ సముత్క్షిపేత్ ॥ ౨౬
తథా౽ర్ఘ్యం భానవే దత్త్వా లలితాయా స్త్రిరర్ఘ్యకమ్ ।
తర్పయిత్వా యథాశక్తి మూలేన లలితేశ్వరీమ్ ॥ ౨౭

దేవర్షి పితృవర్గాం శ్చ తర్పయిత్వా విధానతః ।
హోనీ విశుద్ధహృదయః ప్రవిశ్య మఖమందిరమ్ ॥ ౨౮
న్యాసఖండే వక్ష్యమాణా న్కృత్వా న్యాసా ననుక్రమాత్ ।
మృద్వాసనే సమాసీనో ధ్యాయే చ్ఛ్రీనగరం మహత్ ॥ ౨౯
నానావృక్షమహోద్యాన మారభ్య లలితావధి ।
ధ్యాయే చ్ఛ్రీనగరం దివ్య మబహిర్మానస శ్శుచిః ॥ 3౦
పూజాఖండో క్తమార్గేణ పూజాం కృత్వా విచక్షణః ।
అక్షమాలాం సమాదాయ చంద్రకస్తూరివాసితామ్ ॥ 3౧
ఉదఙ్ముఖః ప్రాఙ్ముఖో వా జపే త్సింహాసనేశ్వరీమ్ ।
షట్త్రింశల్లక్షసఙ్ఖ్యాంతు జపే ద్విద్యాం విచక్షణః ॥ 3౨
తద్దశాంశ స్తు హోమ స్స్యా త్తద్దశాంశ స్తు తర్పణమ్ ।
తద్దశాంశం బ్రాహ్మణానాం భోజనం సముదీరితమ్ ॥ 33
ఏవం సంసిద్ధమన్త్ర స్తు కుర్యా త్కామ్యజపం పునః ।
లక్షమాత్రం జపిత్వా తు మనుష్యా న్వశ మానయేత్ ॥ 3౪
లక్షద్వితయజాపేన నారీ స్సర్వా వశం నయేత్ ।
లక్షత్రితయజాపేన సర్వా న్వశయతే నృపాన్ ॥ 3౫
చతుర్లక్షజపే జాతే క్షుభ్య న్తి ఫణికన్యకాః ।
పఞ్చలక్షజపే జాతే సర్వాః పాతాళయోషితః ॥ 3౬
భూలోకసుందరీవర్గో వశ్యష్షడ్లక్షజాపతః।
క్షుభ్య న్తి సప్తలక్షేణ స్వర్గలోకమృగీదృశః ॥ 3౭
దేవయోనిభవా స్సర్వేఽప్యష్టలక్షజపా ద్వశాః ।
నవలక్షేణ గీర్వాణా నఖిలా న్వశ మానయేత్ ॥ 3౮

దశలక్షేణ శక్రాదిదిక్పాలా న్వశ మానయేత్ ।
లక్షైకాదశజాపేన బ్రహ్మవిష్ణుమహేశ్వరాన్ ॥ ౩౯
లక్షద్వాదశజాపేన సిద్ధీ రష్టౌ వశం నయేత్ ।
ఇన్ద్ర స్యేంద్రత్వ మేతేన మంత్రేణ హ్యాభవ త్పురా ॥ ౪౦
విష్ణో ర్విష్ణుత్వ మేతేన శివస్య శివతాఽమునా ।
ఇందో శ్చంద్రత్వ మేతేన భానో ర్భాస్కరతాఽమునా ॥ ౪౧
సర్వేషా మపి దేవానాం తా స్తా స్సిద్ధయ ఉజ్జ్వలాః ।
అనేన మంత్రజాపేన జాతా ఇ త్యవధారయ ॥ ౪౨
య ఏతన్మన్త్రజాపీ తు సర్వపాపవివర్జితః ।
త్రైలోక్యసుందరాకారో మన్మథేన సమాకృతిః ॥ ౪౩
సర్వాభి స్సిద్ధిభి ర్వ్యక్త స్సర్వ్యక్ష స్సర్వపూజితః ।
దర్శనా దేవ సర్వేషా మన్తరానందపూరకః ॥ ౪౪
వాచా వాచస్పతిసమ శ్శ్రియా శ్రీపతిసన్నిభః ।
బలే మరుత్సమాన స్స్యా త్స్థైర్యే హిమవా నివ ॥ ౪౫
ఔన్నత్యే మేరుతుల్య స్స్యా ద్గాంభీర్యేణ మహార్ణవః ।
క్షమా శ్శుభకరో మూర్త్యా గ్రామపల్లీపురాదిషు ॥ ౪౬
ఈషద్భ్రూభఙ్గమాత్రేణ స్తమ్భకో జృమ్భక స్తథా ।
ఉచ్చాటకో మోహక శ్చ మారకో దుష్టచేతసామ్ ॥ ౪౭
క్రుద్ధః ప్రసీదతి హఠా త్తస్య దర్శనహర్షితః ।
అష్టాదశసు విద్యాసు నిరూఢి మధిగచ్ఛతి ॥ ౪౮
మందాకినీపూరసమా మధురా తస్య భారతీ ।
న తస్యాఽవిదితం కించి త్సర్వశాస్త్రేషు కుమ్భజ! ॥ ౪౯

దర్శనాని చ సర్వాణి కర్తుం ఖణ్డయితుం పటుః ।
తత్త్వం జానాతి నిఖిలం సార్వజ్ఞం చాఽధిగచ్ఛతి ॥ ౫౦
సదా దయార్ద్రం హృదయం తస్య సర్వేషు జన్తుషు ।
తత్కోపాగ్నే ర్విషయతాం గంతుం నాలం జగత్త్రయమ్ ।
తస్య దర్శనవేళాయాం శ్లథన్నీవీనిబన్ధనాః ।
విస్రస్తరశనాబంధా గలత్కుంతలసఞ్చయాః ॥ ౫౨
ఘర్మవారికణశ్రేణీముక్తాభూషితమూర్తయః ।
అత్యంతరాగతరళవ్యాపారనయనాఞ్చలాః ॥ ౫౩
స్రంసమానకరాంభోజమణికఙ్కణపంక్తయః ।
ఊరుస్తమ్భేవ నిష్పన్దా నమితాస్యాశ్చ లజ్జయా ॥ ౫౪
ద్రవత్కందర్పసదనాః పులకాఙ్కురభూషణాః ।
అన్యమాకారమివ చ ప్రాప్తా మానసజన్మనా ॥ ౫౫
దీప్యమానా ఇవోద్దామరాగజ్వాలాకదమ్బకైః ।
పచ్యమానా ఇవాఽనఙ్గశరపావకవృష్టిభిః ॥ ౫౬
ఉత్కంఠయా తుద్యమానాః ఖిద్యమానాస్తనూష్మణా ।
సిచ్యమానా శ్రమజలై శ్ఛుచ్యమానాశ్చ లజ్జయా ॥ ౫౭
కులం జాతిం చ శీలం చ లజ్జాం చ పరివాదనాం ।
లోకాద్భయం బంధుభయం పరలోకభయం తథా ॥ ౫౮
ముంచన్త్యో హృది సంచింత్య భవంతి హరిణీదృశః ।
అరణ్యే పట్టణే వాఽపి దేవాలయమఠేషు వా ॥ ౫౯
యత్ర కుత్రాఽపి తిష్ఠంతం ధావంతి మృగీదృశః ।
వాతాహతం యథా పాండుపత్రం భ్రమతి భూతలే ॥ ౬౦

తద్వ ద్భ్రమంతి చిత్తాని దర్శనే తస్య సుభ్రువామ్ ।
వనితానవనీతానాం విద్రావణ మహానలం ॥ ౬౧
సంసేవంతే సమస్తానాం విద్యానా మపి పంక్తయః ।
చంద్రార్క-మండలద్వంద్వకుచమండలశోభినీ ॥ ౬౨
త్రిలోకీలలనా తస్య దర్శనా దనురజ్యతి ।
అన్యాసాం తు వరాకీణాం వక్తవ్యం కిం తపోధన ॥ ౬౩
పట్టణేషు చ వీథీషు పానగోష్ఠీషు వేశ్మసు ।
ధిష్ణ్యేషు దేవవాసేషు మహే ష్వాశ్రమధామసు ॥ ౬౪
అంతఃపురేషు మార్గేషు సుపర్వోపవనేషుచ ।
తీర్థేషు గిరికూటేషు గంగాద్యాసు నదీషు చ ॥ ౬౫
తత్కీర్తిఘోషణా పుణ్యా సదా ఘుమఘుమాయతే ।
తస్య దర్శనతః పాపజాలం నశ్యతి పాపినామ్ ॥ ౬౬
తద్గుణా ఏవ ఘుష్యంతే సర్వత్ర కవిపుంగవైః ।
భిన్నై ర్వర్ణై రాయుధై శ్చ భిన్నై ర్వాహనభూషణైః ॥
యే ధ్యాయంతి మహాదేవీం తా స్తా స్సిద్ధీ ర్భజంతి తే ।
మనో రాదిమఖణ్డ స్తు కుస్టేందుధవళద్యుతిః ॥ ౬౭
ఆహృచ్చక్రం జ్వలజ్జ్వాల శ్చింతనీయ స్తు మూలకే ।
ఇంద్రగోపకసంకాశో ద్వితీయో మనుఖండకః ॥ ౬౮
విభావనీయో హృచ్చక్ర ఆఫాలాంతం జ్వలచ్ఛిఖః ।
అథ లాలాటపట్టస్థద్విదళామ్బుజకోటరే ॥ ౭౦
విభావనీయ స్తార్తీయఖండో దురితఖండకః ।
ముక్తా ధ్యేయా శశిజ్యోత్స్నాధవళాకృతి రమ్బికా ॥ ౭౧

రక్తసంధ్యాకరోచి స్స్యా ద్వశీకరణకర్మణి ।
కవిత్వే విశదాకారా స్ఫటికోపలనిర్మలా ॥ ౭౨
ధనలాభే సువర్ణాభా చింత్యతే లలితామ్బికా ।
సర్వసంపత్తిలాభే తు శ్యామలాంగీ విచింత్యతే ॥ ౭౩
నీలా చ మూకీకరణే పీతా స్తమ్భనకర్మణి ।
ఆమూల మాబ్రహ్మబిలం జ్వలన్మాణిక్యదీపవత్ ॥ ౭౪
యే ధ్యాయంతి మహఃపుఞ్జం తే స్యు స్సంసిద్ధసిద్ధయః ।
ఏవం బహుప్రకారేణ ధ్యానభేదేన కుమ్భజ! ॥ ౭౫
విభావయంత శ్రీదేవీం భజంతే మహతీం శ్రియమ్ ।
ప్రాప్యతే సద్భిరేవైషా నాఽసద్భిస్తు కదా చన ॥ ౭౬
యైస్తు తప్తం తప స్తీవ్రం తైరేషాఽత్మని ధీయతే ।
యస్య(వా)నో పశ్చిమం జన్మ స్వయం యో వా న శంకరః॥
న తేన లభ్యతే విద్యా లలితా పరమేశ్వరీ ।
వంశే తు యస్య కస్యాఽపి భవే దేష మనుర్యది ॥ ౭౭
తద్వంశ్యా స్సర్వ ఏవ స్యు ర్ముక్తా స్త్రుప్తా నసంశయః ।
గుప్తా ద్గుప్తతరైవైషా సర్వశాస్త్రేషు నిశ్చితా ॥ ౭౮
వేదా స్సమస్తా శ్శాస్త్రాణి వదంతి లలితేశ్వరీమ్ ।
ఇయ మేవాఽత్మవిద్యా స్యా దియ మేవ పరా గతిః ॥ ౮౦
ఇయ మేవ మహా తీర్థ మియ మేవ మహ త్ఫలమ్ ।
ఇమాం ధ్యాయంతి మునయో ధ్యాయంతీమాం చ యోగినః॥
అర్చ్యంతీమాం సురశ్రేష్ఠా స్సర్వదా సర్వసిద్ధిదామ్ ।
న ప్రాప్యతే కుచారిత్రైః కుత్సితైః కుటిలాశయైః ॥ ౮౨

వేదబాహ్యై ర్వృథా తర్కై ర్వృథా విభ్రాంతబుద్ధిభిః ।
నష్టై రశీలై రుచ్ఛిష్టైః కులభ్రష్టైశ్చ నిష్ఠురైః ॥ ౮౩
దర్శనద్వేషిభిః పాపశీలై రాచారనిన్దకైః ।
చార్వాకమతనిష్ణాతై ర్గర్వితైః పరదూషకైః ॥ ౮౪
అనాత్మజ్ఞై రనల్పేష్యైః క్రోధనై ర్గురుబాధకైః ॥
ఉద్ధతై రుద్ధతాలాపై ర్దామ్భికై రతిమానిభిః ॥ ౮౫
ఏతాదృశానాం మర్త్యానా మియ మత్యంతదుర్లభా ।
కథం చి దపి లబ్ధా౽పి విద్యా తేషు పరాఙ్ముఖీ ॥ ౮౬
ఇతి పృష్టం త్వయా౽ఖ్యాతం సర్వపూజ్యా మ యేరితా ।
దేవతానాం చ పూజ్యత్వ మస్యాః ప్రోక్తం ఘటోద్భవ! ౮౭
భండాసురవధా యైషా ప్రాదుర్భూతా చిదగ్నితః ।
మహాత్రిపురసుందర్యా మూర్తితేజోవిజృమ్భితా ॥ ౮౮
కామాక్షీతి విఖ్యాతా తు ప్రస్తుతా లలితేశ్వరీ ।
ధ్యాయేత పరయా భక్త్యా తాం పరాం లలితామ్బికామ్ ॥
సదాశివస్య మనసో లాలనా ల్లలితాభిధా ।
య ద్య త్కృతవతీ కృత్యం త త్సర్వం వినివేదితమ్ ॥ ౯౦

ఫలశ్రుతిః

య ఇదం శృణుయా ద్దివ్య మాఖ్యానం కుమ్భసమ్భవ ।
తస్య సిద్ధిః కరస్థైవ న స భూయో౽పి జాయతే । ౯౧
ఆఖ్యానం లలితాదేవ్యాః పఠే ద్య శ్శృణుయా దపి ।
విధూయ సర్వపాపాని దేవలోకే మహీయతే ॥ ౯౨

కన్యార్థీ లభతే కన్యాం జయార్థీ జయ మాప్నుయాత్ ।
మోక్షార్థీ లభతే మోక్షం ధర్మార్థీ ధర్మ మాప్నుయాత్ ॥
అర్థకామో లభే దర్థం పుత్రకామో బహూం త్సుతాన్ ।
విద్యార్థీ లభతే విద్యాం యోగార్థీ యోగ మాప్నుయాత్ ॥
రాజ్యార్థీ లభతే రాజ్యం గ్రామార్థీ గ్రామ మాప్నుయాత్ ।
గర్భిణీ లభతే పుత్రం కన్యా విందతి సత్పతిమ్ ॥ ౯౬
యోఽన్యా న్కామయతే కామాన్ మానవః శ్రవణా దిహ ।
తత్సర్వం శీఘ్ర మాప్నోతి దేవానాం చ ప్రియో భవేత్ ॥
శ్రుత్వా చరిత్రం శ్రీదేవ్యాః సంగ్రామం ప్రవిశే న్నృపః ।
స నిర్జిత్య భయం శత్రూ న్కల్యాణైః పరిపూర్యతే ॥ ౯౭
సర్వవ్యాధివినిర్ముక్తః పుత్రపౌత్రైః ప్రతిష్ఠితః ।
లలితాయా ఉపాఖ్యానం య ముద్దిశ్య పఠే త్సకృత్ ॥ ౯౮
తస్య రోగా న బాధంతే వాతపిత్తాదిసమ్భవాః ।
నాకాలమరణం తస్య న సర్పై శ్చాపి దంశ్యతే ॥ ౯౯
విషం నాక్రమతే దేహే న జడత్వం న మూకతా ।
నోపసర్గభయం తస్య న చోత్పాతభయం తథా ॥ ౧౦౦
నాఽభిచారకృతై ర్దోషై ర్లిప్యతే స కదా చ న ।
సర్వకామసమృద్ధార్థో యః పఠే త్తు దినే దినే ॥ ౧౦౧
నిత్య మూర్జితభక్త్యా చ దుర్వ్యాఘాతాదివర్జితః ।
య త్పుణ్యం సర్వతీర్థానాం గఙ్గాదీనాం విశేషతః ॥ ౧౦౨
త త్పుణ్యం కోటిగుణితం ప్రాప్నోతి శ్రవణా దిహ ।
దశానాం రాజసూయానా మగ్నిష్టోమశతస్య చ ॥ ౧౦౩

శ్రవణాత్ఫల మవాప్నోతి కోటికోటిగుణోత్తరమ్ ।
అవధ్య స్సర్వభూతానా మన్యేషాం చ విశేషతః ॥ ౧౦౪
జీవే ద్వర్షశతం సాగ్రం సర్వవ్యాధివివర్జితః ।
గోఘ్న శ్చైవ కృతఘ్న శ్చ భ్రూణహా గురుతల్పగః ॥ ౧౦౫
శరణాగతఘాతీ చ మిత్రవిశ్వాసఘాతకః ।
దుష్టః పాపసమాచారో మాతృహా పితృహా తథా ॥ ౧౦౬
శ్రవణా దస్య భావేన ముచ్యతే సర్వపాతకైః ।
తీర్థేషు పూజావేళాసు విషువ త్యయనేషు చ॥ ౧౦౭
పఞ్చపర్వసు జన్మర్క్షే పుణ్యేష్వాయతనేషు చ ।
రాజ్యక్షోభే రోగభయే మారీచోరభయాదిషు ॥ ౧౦౮
యే పఠ న్తీద మాఖ్యానం తే సంసిద్ధి మవాప్నుయుః ।
య త్రేదం లిఖితం పుస్తే వర్తతే కుమ్భసమ్భవ ! ౧౦౯
తస్మి న్దేశే న రోగ శ్చ న చ దుర్భిక్షసమ్భవః ।
పూజావిధాన మఖిలం శాస్త్రోక్తే నైవ వర్త్మనా ॥ ౧౧౦
ఖణ్డాంతరే వదిష్యామి త దాకర్ణయ కుమ్భజ !
ద్వాత్రింశ ల్లలితాఖ్యాన మమృతం దివ్యదర్శనం ॥ ౧౧౧
దేవీమహాత్మ్య మపి చ పర్యాయాః కుమ్భసమ్భవ !
తస్మా ద్ద్వాత్రింశికాశాస్త్రం బ్రహ్మాండోత్తరకీర్తితం ॥ ౧౧౨
దేవీసముత్సవే జాతే పఠితవ్యం ప్రయత్నతః ।
దేవ్య స్సమస్తా స్త్రైలోక్యే యత శ్శ్రీలలితాత్మికాః ॥ ౧౧౩
అత స్తా స్స్వస్వపూజాసు కుప్య న్త్యస్యా అపాఠనాత్ ।
విశేషత స్తు దుర్గాయా స్సంప్రాప్తే తు మహోత్సవే ॥ ౧౧౪

బ్రాహ్మణం వరయే ద్వేత్ర్య ద్వాత్రింశత్పాఠకర్మణి ।
స్వయం వాఽపి పఠే ద్దుర్గాసన్నిధౌ దృఢమానసః ॥ ౧౧౫
ఏకవారం ద్వివారం వా త్రివారం వా ప్రయత్నతః ।
లలితాఖ్యానపాఠ స్తు సర్వసిద్ధిప్రదాయకః ॥ ౧౧౬
త్రైలోక్యజన్తుజాలాధ్యబలేః కరణాత్తో యథా ।
లలితాఖ్యానపాఠేన తథా దుర్గా ప్రసీదతి ॥ ౧౧౭
అశుచి ర్వా శుచి ర్వాఽపి యాదృ క్తాదృ గవస్థితః ।
పఠ న్ద్వాత్రింశికాపాఠం సర్వపాపైః ప్రముచ్యతే ॥ ౧౧౮
ప్రత్యబ్ద ముత్సవే దార్గే పాఠయే ద్భూమివల్లభః ।
ఇదం ద్వాత్రింశదధ్యాయసంమితం దర్శనోత్తమమ్ ॥ ౧౧౯
కారణం సర్వసిద్ధీనాం నాఽస్మా త్పరతరం మహాత్ ।
ద్వాత్రింశికాయా అస్యాస్తు సకృ దావర్తనా దపి ॥ ౧౨౦
చండికాకోటిపాఠస్య సదృశం ఫల ముద్భవేత్ ॥ ౧౨౦౪

ఆఖ్యాన మేత దవదాతగుణాః పఠంత
స్సత్సంప్రదాయక మపాకృతసర్వదుఃఖమ్ ।
విజ్ఞానదీప్తికలికాం లలితామహేశీ
మాసాద్య చేతసి వహంతిసదాఽభితృప్తిమ్ ॥ ౧౨౦౫

ఇతి శ్రీబ్రహ్మాణ్డపురాణే ఉత్తరభాగే లలితోపాఖ్యానే
హయగ్రీవాగస్త్యసంవాదే మన్త్రరాజతత్సాధనాది
కథనంనామ ద్విచత్వారింశోఽధ్యాయః
శ్రీలలితోపాఖ్యానం సమ్పూర్ణమ్.

—— ——

శ్రీ లలితాత్రిపురసుందర్యై నమః

శ్రీమద్దేవర్షిదూర్వాసవిరచితార్యాద్విశతీస్తుతిః

వందే గజేంద్రవదనం వామాంకారూఢవల్లభాశ్లిష్టం ।
కుంకుమపరాగశోణం కువలయినీజారకోరకాపీడం ॥ ౧
స జయతి సువర్ణశైల స్సకలజగచ్చక్రసంఘటితమూర్తిః ।
కాంచననికుంజవాటీకందళదమరీప్రపంచసంగీతః ॥ ౨
హరిహయ నైరృతమారుతహరితా మంతే ష్వవస్థితం తస్య ।
వినుమ స్సానుత్రితయం విధిహరిగౌరీశవిష్టపాధారం ॥ 3
మధ్యే పున ర్మనోహరరత్నరుచిస్తబకరంజితదిగంతం ।
ఉపరి చతుశ్శతయోజన ముత్తుంగం శృంగపుంగవ ముపాసే ॥
తత్ర చతుశ్శతయోజనపరిణాహం దేవశిల్పినా రచితం ।
నానాసాలమనోజ్ఞం నమామ్యహం నగర మాదివిద్యాయాః ॥
ప్రథమం సహస్రపూర్వకషట్ఛతసంఖ్యాకయోజనం పరితః ।
వలయీకృతస్వగాత్రం వరణం శరణం వ్రజా మ్యయోరూపం ॥
తస్యోత్తరే సమీరణయోజనదూరే తరంగితచ్ఛాయః ।
ఘటయతు ముదం ద్వితీయో ఘంటాస్వనసారనిర్మిత స్సాలః ॥
ఉభయో రంతరసీమ న్యుద్దామభ్రమరరంజితోదారం ।
ఉపవన ముపాస్మహే వయ మూరీకృతమందమారుతస్పందం ॥
ఆలింగ్య భద్రకాళీ మాసీన స్తత్ర హరిశిలాశ్యామాం ।
మనసి మహాకాళో మే విహరతు మధుపానవిభ్రమన్నేత్రః ॥ ౯
తార్తీయీకో వరణ స్తస్యోత్తరసీమ్ని వాతయోజనతః ।
తామ్రేణ రచితమూర్తి స్తనుతా దాచంద్రతారకం భద్రం ।

మధ్యే తయోశ్చ మణిమయపల్లవశాఖాప్రసూనపక్ష్మలితాం।
కల్పానోకహవాటీం కలయే మకరందపంకిలావాలాం ॥ ౧౧
తత్ర మధుమాధవశ్రీతరుణీభ్యాం తరళదృక్చకోరాభ్యాం ।
ఆలింగితోఽవతాన్మా మనిశం ప్రథమర్తు రాత్తపుష్పాస్త్రః ॥
నమత తదుత్తరభాగే నాకిపథోల్లంఘిశృంగసంఘాతం ।
సీసాకృతిం తురీయం సితకిరణాలోకనిర్మలం సాలం ॥ ౧౩
సాలద్వయాంతరాళే సరళానిలపోతచారసుభగాయాం ।
సంతానవాటికాయాం సక్తం చేతోఽస్తు సతత మస్మాకం ॥
తత్ర తపనాతిరూక్షస్సామ్రాజ్ఞీచరణసాంద్రితస్వాంతః ।
శుక్రశుచిశ్రీసహితో గ్రీష్మర్తు ర్దిశతు కీర్తి మాకల్పం ॥ ౧౫
ఉత్తరసీమని తస్యోన్నతశిఖరోల్లాసిహాటకపతాకః ।
ప్రకటయతు పంచమో నః ప్రాకారః కుశల మారకూటమయః
ప్రాకారయోశ్చ మధ్యే పల్లవితాన్యభృతపంచమోద్ఘోషా ।
హరిచందనద్రువాటీ హరతా దామూల మస్మదనుతాపం ॥
తత్ర నభశ్శ్రీముఖ్యై స్తరుణీవర్గై స్సమన్వితః పరితః ।
వజ్రాట్టహాసముఖరో వాంఛాపూర్తిం తనోతు వర్షర్తుః ॥ ౧౭
మారుతయోజనదూరే మహనీయ స్తస్య చోత్తరే భాగే ।
భద్రం కృషీష్ట షష్ఠః ప్రాకారః పంచలోహధాతుమయః ॥
అనయో ర్మధ్యే సంతత మంకురదతిదివ్యకుసుమగంధాయాం ।
మందారవాటికాయాం మానస మంగీకరోతు మే విహృతిం ॥
తస్యా మిషోర్జలక్ష్మీతరుణీభ్యాం శరదృతు స్సదా సహితః ।
అభ్యర్చయం త్సజీయా దంబా మామోదమేదురైః కుసుమైః

తస్యార్షి సంఖ్యాయోజనదూరే దేదీప్యమానశృంగౌఘః ।
కలధౌతకలితమూర్తిః కల్యాణం దిశతు సప్తమ స్సాలః ॥ ౨౨
మధ్యే తయో ర్మరుత్పథలంఘితవిటపాగ్రవిరుతకలకంఠా ।
శ్రీపారిజాతవాటీ శ్రియ మనిశం దిశతు శీతలోద్దేశా ॥ ౨౩
తస్యా మతిప్రియాభ్యాం సహ ఖేలం త్సహసహస్యలక్ష్మీభ్యాం
సామంతో ఝషకేతో ర్క్షేమంతో భవతు హేమవృక్షాఢ్యా నః॥
ఉత్తరత స్తస్య మహా నుద్భటహుతభుక్శిఖారుణమయూఖః।
తపనీయఖండరచిత స్తనుతా మాయుష్య మష్టమో వరణః ॥
కాదంబవిపినవాటీ మనయో ర్మధ్యభువి కల్పితావాసాం ।
కలయామి సూనకోరకకందళితానందతుందిలసమీరాం ॥ ౨౬
తస్యా మతీవ శిశిర స్తప స్తపస్యాఖ్యమాసలక్ష్మీభ్యాం ।
శివ మనిశం సహితో మే శిశిరర్తు ర్దిశతు శీతలదిగంతః ॥
తస్యాం కదంబవాట్యాం తత్ప్రసవామోదమిళితమధుగంధం ।
సప్తావరణమనోజ్ఞం శరణం సముపైమి మంత్రిణీశరణం ॥ ౨౮
తత్రాలయే విశాలే తపనీయారచితతరళసోపానే ।
మాణిక్యమంటపాంతే మహతిచ సింహాసనేచ మణిఖచితే ॥
బిందుత్రికోణపంచద్విపనృపవసువేదదళకురేఖాఢ్యే ।
చక్రే సదా నివిష్టాం షష్ట్యష్టత్రింశదక్షరేశానీం ॥ 30
తాపింఛమేచకాంగీం తాళీదళఘటితకర్ణతాటంకాం ।
తాంబూలపూరితముఖీం తామ్రాధరబింబదష్టదరహాసాం ॥
కుంకుమపంకిలదేహాం కువలయజీవాతుశాబకవతంసాం ।
కోకనదశోణచరణాం కోకిలనిక్వాణకోమలాలాపాం ॥ ౩౧

వామాంసలులితచూళీవలమానకదంబమాలికాభరణాం ।
ముక్తాలలంతికాంచితముగ్ధాళికమిళితచిత్రకోదారాం ॥ ౩౩
కరవిధృతకీరశాబకకలనినదవ్యక్త సకలనిగమార్థాం ।
వామకుచసంగివీణావాదనసౌఖ్యార్ధమీలితాక్షియుగాం ॥ ౩౪
ఆపాటలాంశుకధరా మాదిరసోన్మేషవాసితకటాక్షాం ।
ఆమ్నాయసారగుళికా మాద్యాం సంగీతమాతృకాం వందే ॥
తస్యాతు సువర్ణసాల స్యోత్తరత స్తరుణకుంకుమచ్ఛాయః ।
శమయతు మమ సంతాపం సాలో నవమస్తు పుష్యరాగమయః ॥
అముయో రంతరవసుధాః ప్రణుమః ప్రత్యగ్రపుష్యరాగమయీః
సింహాసనేశ్వరీ మనుచింతననిస్తంద్రసిద్ధనీరంధ్రాః ॥ ౩౭
తత్సాలోత్తరదేశే తరుణజపాకిరణధోరణీశోణః ।
ప్రశమయతు పద్మరాగప్రాకారో మమ పరాభవం దశమః ॥
అంతరభూకృతవాసా ననయో రపనీతచిత్తవైమత్యాః ।
చక్రేశీపదభక్తాం శ్చారణవర్గా నహర్నిశం కలయే ॥ ౩౯
సారంగవాహయోజనదూరే సంఘటితకేతన స్తస్య ।
గోమేధికమణిరచితో గోపాయతు మాం సమున్నత స్సాలః ॥
వప్రద్వయాంతరోర్వ్యాం వటుకై ర్వివిధైశ్చ యోగినీబృందైః ।
సతతం సమర్చితాయా స్సంకర్షిణ్యాః ప్రణౌమి చరణాబ్జం ॥
తాపసయోజనదూరే తస్య సముత్తుంగగోపురోదారః ।
వాంఛాపూర్త్యై భవతా ద్వజ్రమణీనికరనిర్మితో వప్రః ॥ ౪౧
వరణద్వితయాంతరతో వాసజుషో మధురమధురసాస్వాదాః ।
రంభాదివివిధవేశ్యా రచయంతు మహాంత మస్మదానందం ॥

తత్ర సదా ప్రవహంతీ తటినీ వజ్రాభిధా చిరం జీయాత్ ।
చటులోర్మిజాలనృత్యత్కలహంసీకలకలక్వణితసంఘుష్టా ॥ ౪౪
రోధసి తస్యా రుచిరే వజ్రేశీ జయతి వజ్రభూషాఢ్యా ।
వజ్రప్రదానతోషితవజ్రిముఖత్రిదశవినుతచారిత్రా ॥ ౪౫
తస్యోదీచ్యాం హరితి స్తబకితసుషుమావలీఢవియదంతః ।
వైడూర్యరత్నఖచితో వైమల్యం దిశతు చేతసో వరణః॥ ౪౬
అధిమధ్య మేతయో ర ప్యంబాచరణాబ్జలంబితస్వాంతాః ।
కర్కోటకాదినాగాన్ కలయామః కించ బలిముఖాన్ దనుజాన్
గంధవహసంఖ్యయోజనదూరే గగనాధ్వజాంఘిక స్తస్య ।
వాసవమణిప్రణీతో వరణో బహుళయతు వైదుషీం విశదాం
మధ్యక్షోణ్యా మనయో ర్మహేంద్రశిలాత్మకానిచ సరాంసి।
శాలోదరీసహాయాన్ భూపాలానపి పునఃపునః ప్రణుమః॥ ౪౯
ఆశుగయోజనదూరే తస్యాః కాంత్యాళిధవళితదిగంతః ॥
ముక్తావిరచితగాత్రో ముహు రస్మాకం భవే న్ముదే వప్రః ॥
ఆవృత్యో రథియుగ్మం పూర్వస్యాం దిశి పురందర శ్రీమాన్।
అభ్రమువిటాధిరూఢో విభ్రమ మస్మాకమనిశ మాతనుతాత్ ॥
తత్కోణే వ్యజనస్రుక్తోమరశక్తిస్రువాన్నపాత్రధరః ।
స్వాహాస్వధాసమేత స్సుఖయతు మాం హవ్యవాహనస్సుచిరం
దక్షిణదిగంతరాళే దండధరో నీలనీరదచ్ఛాయః ।
త్రిపురాపదాబ్జభక్త స్తిరయతు మమ నిఖిల మంహసో నికరం ॥
తస్యైవ పశ్చిమాయాం దిశి దళితేందీవరప్రభాశ్యామః ।
ఖేటాసిపట్టధారీ ఖేదా నపనయతు యాతుధానో మే॥ ౫౪

తస్మా దుత్తరభాగే ధవళాంగో విపులఝషవరారూఢః ।
పాశాయుధాత్తపాణిః పాశీ విదళయతు పాపజాలాని ॥ ౫౫
వందే తదుత్తరహరిత్కోణే వాయుం చమూరువరవాహం ।
కోరకితతత్త్వబోధాన్ గోరక్షప్రముఖయోగినోఽపి ముహుః ॥
తరుణీ రిడాప్రధానా స్తిస్రో వాతస్య తత్ర కృతవాసాః ।
ప్రత్యగ్రకాపిశాయనపానపరిభ్రాంతలోచనాః కలయే ॥ ౫౬
తల్లోకపూర్వభాగే ధనదం ధ్యాయామి శేవధికులేశం ।
అపి మాణిభద్రముఖ్యా నంబాచరణాబ్జలంబినో యక్షాన్ ॥ ౫౭
తస్యైవ పూర్వసీమని తపనీయారచితగోపురే నగరే ।
కాత్యాయనీసహాయం కలయే శీతాంశుఖండచూడాలం ॥ ౫౮
తత్పురషోడశవరణస్థలభాజ స్తరుణచంద్రచూడాలాన్ ।
రుద్రాధ్యాయే పఠితాన్ రుద్రాణీసహచరాన్ భజే రుద్రాన్ ॥
పవమానసంఖ్యయోజనదూరే బాలతృణమేచక స్తస్య ।
సాలో మరకతరుచిర స్సంపద మచలాం శ్రియంచ పుష్ణాతు ॥
ఆవృతియుగ్మాంతరతో హరితమణీనివహమేచకే దేశే ।
హాటకతాళీ విపినం హాలాఘుటఘుటితవిటప మాకలయే ॥ ౬౩
తత్రైవ ముద్రిణీగృహపరిణాహం ధవళకేతనం సదనం ।
మరకతసౌధమనోజ్ఞం దద్యా దాయూంషి దండనాథాయాః ॥
సదనే తత్ర హరిన్మణిసంఘటితే మంటపే శతస్తంభే ।
కార్తస్వరమయపీఠే కనకమయాంబురుహకర్ణికామధ్యే ॥ ౬౪
బిందుత్రికోణపక్స్తలషడశ్రవృత్తద్వయాన్వితేచక్రే ।
సంచారిణీ దశోత్తరశతార్ణమనురాజకమలకలహంసీ ॥ ౬౫

కోలవదనా కుశేశయనయనా కోకారిమండితశిఖండా ।
సంతప్తకాంచనాభా సంధ్యారుణచేలసంవృతనితంబా ॥ ౬౬
హలముసలశంఖచక్రాంకుశపాశాభయవరస్ఫురితహస్తా ।
కూలంకషానుకంపా కుంకుమజంబాలితస్తనాభోగా ॥ ౬౭
ధూర్తానా మతిదూరా వార్తాశేషావలగ్నకమనీయా ।
ఆర్తాళీఫలదాత్రీ వార్తాళీ భవతు వాంఛితార్థాయ ॥ ౬౮
తస్యాః పరితో దేశే స్వప్నేశ్యున్మత్తభైరవీముఖ్యాః ।
ప్రణమత జంభిన్యాద్యా భైరవవర్గాంశ్చ హేతుకప్రముఖాన్ ॥
పూర్వోక్తసంఖ్యయోజనదూరే పూషాంశుపాటల స్తస్యాః ।
విద్రావయతు మదార్తిం విద్రుమసాలో విశంకటద్వారః ॥ ౭౦
ఆవరణయో రహర్నిశ మంతరభూమౌ ప్రకాశశాలిన్యాం ।
ఆసీన మంబుజాసన మభినవసిందూరగౌర మహ మీడే ॥ ౭౧
వరణస్య తస్య మారుతయోజనతో విపులగోపురోదారః ।
సాలో నానారత్నై స్సంఘటితాంగః కృషీష్ట మదభీష్టం ॥ ౭౨
అంతరకక్ష్యా మనయో రవిరళశోభాప్రచండమండలోద్దేశాం ।
మాణిక్యమంటపాఖ్యాంమహతీమధిహృదయమనిశమాకలయే ॥
తత్ర స్థితం ప్రసన్నం తమాలప్రవాళకిరణాభం ।
కర్ణావలంబికుండలకందళితాభీశుకవచితకపోలం ॥ ౭౪
శోణాధరం శుచిస్మిత మేణాంకనిభాస్య మేధమానకృపం ।
ముగ్ధైణమదవిశేషకముద్రితనిటలేందురేఖికారుచిరం ॥ ౭౫
నాళీకదళసహోదరనయనాంచలనటితమనసిజాకూతం ।
కమలాకఠినపయోధరకస్తూరీఘుసృణపంకిలోరస్కం ॥ ౭౬

చాంపేయగంధికైశ్యం శంపాసబ్రహ్మచారికౌశేయం ।
శ్రీవత్సకౌస్తుభధరం శ్రితజనరక్షాధురీణచరణాబ్జం ॥ ౧౭
కంబుసుదర్శనవిలసత్కరపద్మం కంఠలోలవనమాలం ।
ముచుకుందమోక్షఫలదం ముకుంద మానందకంద మవలంబే ॥
తద్వారణోత్తరభాగే తారాపతిబింబచుంబినిజశృంగః ।
వివిధమణీగణఖచితో వితరతు సాలో వినిర్మలాం ధిషణాం ॥
ప్రాకారద్వితయాంతరకక్ష్యాం పృథురత్ననికరసంకీర్ణాం ।
నమత సహస్రస్తంభకమంటపనామ్నాఽతివిశ్రుతాం భువనే ॥
ప్రణుమ స్తత్ర భవానీసహచర మీశాన మిందుఖండధరం ।
శృంగారనాయికామనుశీలనభాజోఽపి నందిభృంగిముఖాన్ ॥
తత్రైణవాహయోజనదూరే వందే మనోమయం వప్రం ।
అంకూరన్మణికిరణా మంతరకక్ష్యాంచ నిర్మలా మనయోః ॥
తత్రైవాఽమృతవాపీతరళతరంగావలీఢతటయుగ్మాం ।
ముక్తామయకలహంసీముద్రితకనకారవిందసందోహాం ॥ ౨౩
కాంచనమయాంగవిలసత్కారండవషండతాండవమనోజ్ఞాం
శక్రోపలమయభృంగీసంగీతోన్మేషఘోషితదిగంతాం ॥ ౨౪
కురువిందాత్మకహల్లకకోరకసుషుమాసమూహపాటలితాం ।
కలయే సుధాస్వరూపాం కందళితానందకైరవామోదాం ॥ ౨౫
తద్వాపికాంతరాళే తరళే మణిపోతసీమ్ని విహరంతీం ।
సిందూరపాటలాంగీం సితకిరణాలోకకల్పితవతంసాం ॥ ౨౬
పర్వేందుబింబవదనాం పల్లవశోణాధరస్ఫురితదరహాసాం ।
కుటిలకబరీం కురంగీశిశునయనాం కుండలస్ఫురితగండాం ॥ ౨౭

నికటస్థపోతనిలయా శ్శక్తిశ్శ్యయవిధృతహేమశృంగజలైః ।
పరిషించంతీం పరితస్తారాం తారుణ్యగర్వితాం వందే ॥ ౮౮

ప్రాగుక్తసంఖ్యయోజనదూరే ప్రణమామి బుద్ధిమయసాలం ।
అనయో రంతరకక్ష్యా మష్టాపదరూపమేదినీరుచిరాం ॥ ౮౯

కాదంబినీనిధానాం కలయా మ్యానందవాపికాం తస్యాం ।
శోణాశ్మనివహనిర్మితసోపానశ్రేణిశోభమానతటాం ॥ ౯౦

మాణిక్యతరణినిలయాం మధ్యే తస్యాం మదారుణకపోలాం ।
అమృతేశీ త్యభిధానా మంతః కలయామి వారుణీం దేవీం॥ ౯౧

సౌవర్ణకే నిపాతనహస్తా సౌందర్యగర్వితా దేవ్యాః ।
తత్పురతస్థితిభాజో వితరం త్వాస్మాక మాయుషా మృద్ధిం ॥

తస్య పృషదశ్వయోజనదూరేఽహంకారసాల మతితుంగం ।
వందే తయోశ్చ మధ్యమకక్ష్యాం వలమానమలయపవమానాం

వినుమో విమర్శవాపీం సౌషుమ్నసుధాస్వరూపిణీం తత్ర ।
వేలాతిలంఘివీచీకోలాహలభరితకూలవనవాటీం ॥ ౯౪

తత్రైవ సలిలమధ్యే తాపిఞ్ఛదళత్ప్రసూనకిరణాభాం ।
శ్యామలకంచుకలసితాం శ్యామాం విధుబింబడంబరహరాస్యాం

ఆభుగ్నమసృణచిల్లీహసితాయుగ్మశరకార్ముకవిలాసాం ।
మందస్మితాంచితముఖీం మణిమయతాటంకమండితకపోలాం ॥

కురువిందతరణినిలయాం కులాచలస్పర్ధికుచనమన్మధ్యాం ।
కుంకుమవిలిప్తగాత్రీం కురుకుల్లాం మనసి కుర్మహే సతతం॥ ౯౭

తత్సాలోత్తరదేశే భానుమయం వప్ర మాశ్రయే దీప్రం ।
మధ్యంచ విపుల మనయో ర్మన్యే సైత్రకాంత మాతపోద్గారం॥

తత్ర కురువిందపీఠే తామరసే కనకకర్ణికాఘటితే ।
ఆసీన మరుణవాసస మమ్లానప్రసవమాలికాభరణం ॥ ౯౯
చక్షుష్మతీప్రకాశనశక్తిచ్ఛాయాసమారచితకేళిం ।
మాణిక్యమకుటరమ్యం మన్యే మార్తాండభైరవం హృదయే ॥
ఇందుమయసాల మీడే తస్యోత్తరత స్తుషారగిరిగౌరం ।
అత్యంతశిశిరమారుత మనయో ర్మధ్యంచ చంద్రికోద్గారం ॥
తత్రప్రకాశమానం తారానికరైః పరిష్కృతం సేవ్యం ।
అమృతమయకాంతికందళ మంతఃకలయామి కుందసిత మిందుం
శృంగారసాల మీడే శృంగోల్లసితం తదుత్తరే దేశే ।
మధ్యస్థా మనయోరపిమహితాంశృంగారపూర్వికాంపరిఘాం ॥
తత్ర మణినౌస్థితాభి స్తపనీయాఽఽరచితశృంగహస్తాభిః ।
శృంగారదేవతాభి స్సహితం పరిఘాధిపం భజే మదనం ॥ ౧౦౪
శృంగారవరణ స్యోత్తరత స్సకలవిబుధసంసేవ్యం ।
చింతామణిగణఖచితం చింతాం దూరీకరోతు మే సదనం ॥
మణిసదనసాలయో రధిమధ్యం,దశతాళభూమిరుహాదీర్ఘైః ।
పర్ణై స్సువర్ణవర్ణై ర్యుక్తాం కాండైశ్చ యోజనోత్తుంగైః ॥
మృదులై స్తాళీపంచకమానై ర్యుక్తాం ద్వియోజనోత్తుంగైః ।
పద్మైః పరివృతభృంగీబృందై ర్మిళితాంచ కేసరకదంబైః ॥౧౦౭
సంతతగళితమరందస్రోతోనిర్యన్మిళిందసందోహాం ।
పాటీరపవనబాలకధాటీనిర్యత్పరాగపింజరితాం ॥ ౧౦౮
కలహంసీకులకలకలకూలంకషనినదనిచయకమనీయాం।
పద్మాటవీం భజామః పరిమళకల్లోలపక్ష్మలోపాంతాం॥ ౧౦౯

దేవ్యర్ఘ్యపాత్రధారీ పూర్వస్యాం దిశిచ దశకలాయుక్తః ।
వలయితమూర్తి ర్భగవాన్వహ్నిః క్రోశోన్నతశ్చిరంపాయాత్ ॥
తత్రాఽఽధారే దేవ్యాః పాత్రీభూతః ప్రభాకర శ్శ్రీమాన్ ।
ద్వాదశకళాసమేతో ధ్వాంతంమమబహుళమాంతరగంభింద్యాత్ ॥
తస్మిన్ దినేశపాత్రే తరంగితామోద మమృతమయ మర్ఘ్యం ।
చంద్రకలాత్మక మనిశం సాంద్రీకుర్యా దమంద మానందం ॥
అమృతే తస్మిన్నభితో విహరంత్యో వివిధమణిభాజః ॥
షోడశకలా స్సుధాంశో శ్శ్వేతా ఉత్తారయంతు మా మనిశం ।
తత్రైవ విహృతిభాజో విధిముఖ్యానాంచ కారణేశానాం ।
సృష్ట్యాదిరూపికా స్తా శ్శమయంత్వఖిలాః కలాశ్చ సంతాపం ॥
కీనాశవరుణకిన్నరరాజదిగంతేషు రత్నగేహస్య ।
కలయాఽన్వితా న్యజస్రంకలయంత్వాయుష్యమర్ఘ్యపాత్రాణి
పాత్రస్థలస్య పురతః పద్మారమణవిధిపార్వతీశానాం ।
భవనాని శర్మణే నో భవంతు భాసా ప్రదీపితజగంతి ॥ ౧౧=
సదనస్యానలకోణే సతతం ప్రణమామి కుండ మాగ్నేయం ।
తత్ర స్థితంచ వహ్నిం తరళశిఖాజటిల మంబికాజనకం ॥
తస్యాఽఽశరదిశి తాదృశరత్నపరిస్ఫురితపర్వనవకాఢ్యం ।
చక్రాత్మకం శతాంగం దశయోజన మున్నతం భజే దివ్యం ॥
తత్రైవ దిశి నిషణ్ణాం తపనీయధ్వజపరంపరాశ్లిష్టం ।
రథ మపరంచ భవాన్యా రచయామో మనసిరత్నమయచూడం
భవనస్య వాయుభాగే పరిష్కృతో వివిధవైజయంతీభిః ।
రచయతు ముదం రథేంద్రః సచివేశాన్యా స్సమస్తవంద్యాయాః

రుద్రదిశి రత్నధామ్నో రుచిరపతాకాప్రపంచకంచుకితం ।
కురోఽధిహృదయమనిశం క్రోడాస్యాయాశ్శ్రితాంగమూర్ధన్యాం
పరితో దేవీధామ్నః ప్రణీతవాసా మనుస్వరూపిణ్యః ।
కుర్వంతు రశ్మిమాలాకృతయః కుశలాని దేవతా అఖిలాః ॥
ప్రాగ్ద్వారస్య భవానీధామ్నః పార్శ్వద్వయాఽఽరచితవాసే ।
మాతంగీకిటిముఖ్యౌ ర్మణిసదనే మనసి భావయామి చిరం ॥
యోజనయుగళాభోగా క్రోశద్వితయపరిణాహభిత్తిశ్చ ।
చింతామణిగృహభూమి ర్జీయా దామ్నాయమయచతుర్ద్వారా
ద్వారేద్వారే ధామ్నో బింబీభూతా నవీనబింబాభాః ।
విదధతు విపులాం కీర్తిం దివ్యా లౌహిత్యసిద్ధయో దేవ్యః ॥
మణిసదనస్యాంతరతో మహనీయే రత్నవేదికామధ్యే ।
బిందుమయచక్ర మీడే పీఠానా ముపరి విరచితావాసం ॥
చక్రాణాం సకలానాం ప్రథమ మథస్మిన్ ఫలకవాస్తవ్యాః ।
అణిమాదిసిద్ధయోఽస్మా నవంతు దేవ్యః ప్రభాస్వరూపిణ్యః ॥
అణిమాదిసిద్ధిఫలకస్యోపరి హరిణాంకఖండకృతచూడాః ।
భద్రం పక్ష్మలయంతు బ్రాహ్మీముఖ్యాశ్చ మాతరోఽస్మాకం ॥
తస్యోపరి మణిఫలకే తారుణ్యోత్తుంగపీనకుచభారాః ।
సంక్షోభిణీప్రధానా శ్శాంతిం విద్రావయంతు దశముద్రాః ॥
ఫలకత్రయస్వరూపే పృథులే త్రైలోక్యమోహనే చక్రే ।
దీవ్యంతు ప్రకటాఖ్యా స్తాసాం భర్త్రీ చ భగవతీ త్రిపురా ॥
తదుపరి విపులే ధిష్ణ్యే తరళదృశ స్తరుణకోకనదభాసః ।
కామాకర్షిణ్యాద్యాః కలయే దేవీః కలాధరశిఖండాః ॥ ౧౩౧

సర్వాశాపరిపూరకచక్రేఽస్మిన్ గుప్తయోగినీ సేవ్యా ।
త్రిపురేశీ మమ దురితం తృట్యతు కంఠావలంబిమణిహారా ॥
తస్యోపరి మణిఫలకే తామ్రామామ్భోరుహదళప్రభాశోణాః ।
ధ్యాయామ్యనంగకుసుమాప్రముఖా దేవీశ్చవివిధకూర్పాసాః ॥
సంక్షోభకారకేఽస్మింశ్చక్రే శ్రీత్రిపురసుందరీ సాక్షాత్ ।
గోప్త్రీగుప్తతరాఖ్యా గోపాయతు మాం కృపార్ద్రయా దృష్ట్యా
సంక్షోభిణీప్రధానా శ్శక్తీ స్తస్యోర్ధ్వవలయకృతవాసాః ।
ఆలోలనీలవేణీ రంతఃకలయామి యౌవనోన్మత్తాః ॥ ౧౩౬
సౌభాగ్యదాయకేఽస్మింశ్చక్రే శ్రీత్రిపురవాసినీ జీయాత్ ।
శక్త్యశ్చసంప్రదాయాదిమా స్సమస్తాః ప్రమోదయంత్వనిశం
మణిపీఠోపరి తాసాం మహతి చతుర్నల్వవిస్తృతే వలయే ।
సంతతవిరచితవాసా శ్శక్తీః కలయామి సర్వసిద్ధిముఖాః ॥ ౧౩౭
సర్వార్థసాధకాఖ్యే చక్రేఽముష్మిన్ సమస్తఫలదాత్రీ ।
త్రిపురాశ్రీర్మమ కుశలం దిశతాదుత్తీర్ణయోగినీసేవ్యా ॥ ౧౩౯
తస్యా నిలయస్యోపరి ధిష్ణ్యే కౌసుంభకంచుకమనోజ్ఞాః ।
సర్వజ్ఞాదేవ్య స్సకలా స్సంపాదయంతు మమ కీర్తిం ॥ ౧౩౯
చక్రే సమస్తరక్షాకరనామ్న్యస్మింత్సమస్తజనసేవ్యాం ।
మనసి నిగర్భాసహితాం మన్యే తాం త్రిపురమాలినీం దేవీం
సర్వజ్ఞాసదనోపరిచక్రే విపులే సమాకలితగేహాః ।
వందే వశినీముఖ్యా శ్శక్తీ స్సిందూరరేణుశోణరుచీః ॥ ౧౪౧
శ్రీసర్వరోగహాఖ్యే చక్రేఽస్మింస్త్రిపురపూర్వికాం సిద్ధాం ।
వందే రహస్యనామ్నా విద్యాభి శ్శక్తిభి స్సదా సేవ్యాం ॥

వశినీగృహోపరిష్టా ద్వింశతిహస్తోన్నతే మహాపీఠే ।
శమయంతు శత్రుబృందం శస్త్రాణ్యస్త్రాణి చాదిదంష్ట్ర్యాః ॥
శస్త్రసదనోపరిష్టా ద్వలయే బల్వైరిరత్నసంఖచితే ।
కామేశ్వరీప్రధానాః కలయే దేవీ స్సమస్తజనవంద్యాః ॥౧౪౪
కామేశ్వరీగృహోపరివలయే వివిధమనుసంప్రదాయజ్ఞాః ।
చత్వారో యుగనాథా జయంతు మిత్రేశపూర్వకా గురవః ॥
నాథభవనోపరిష్టా న్నానారత్నమయమేదురే పీఠే ।
కామేశ్యాద్యా నిత్యాః కలయంతు ముదం తిథిస్వరూపిణ్యాః ॥
నిత్యాసదనోపరి నిర్మలమణినివహావిరచితే ధిష్ణ్యే ।
కుశలం షడంగదేవ్యః కుర్వంత్వస్మాక ముత్తరళనేత్రాః ॥
సదనస్యోపరి తాసాం సర్వానందమయనామకే బిందౌ ।
పంచబ్రహ్మాకారం మంచం ప్రణమామి మణిగణాకీర్ణం ॥౧౪౫
పరితో మణిమంచస్య ప్రలంబమానా నియంత్రితా పాశైః ।
మాయామయీయవనికా మమదురితంహరతు మేచకచ్ఛాయా ॥
మంచస్యోపరి లంబన్మల్లీపున్నాగమాలికాభరణం ।
హారిగోపమయం వితానం హరతా దాలస్య మనిశ మస్మాకం ॥
పర్యంకస్య భజామః పాదాన్ బింబాంబుదేందుహేమరుచః ।
అజహరిరుద్రేశమయా ననలాశరమారుతేశకోణస్థాన్ ॥ ౧౫౧
ఫలకం సదాశివమయం ప్రణౌమి సిందూరరేణుకిరణాభం ।
ఆరభ్యాంగేశీనాం సదనా చ్చరితుం చ తత్త్వసోపానం ॥ ౧౫.౨
పట్టోపధానగండుకచతుష్టయస్ఫురితపాటలాస్తరణం ।
పర్యంకోపరిఘటితం పాతు చిరం హంసతూలికాతల్పం ॥౧౫౩

ఆర్యాద్విశతీస్తుతిః

పాణిచతుష్టయవిలసత్పాశాంకుశపుండ్రచాపపుష్పాస్త్రాం ।
కూలంకషకుచశిఖరాం కుంకుమకర్దమితరత్నకూర్పాసాం ॥
అణుదాయాదవలగ్నా మంబుదశోభాసనాభిరోమలతాం ।
మాణిక్యఖచితకాంచీమరీచికాక్రాంతమాంసలనితంబాం ॥
కరభోరుకాండయుగళాం జంఘాజితకామజైత్రతూణీరాం ।
ప్రపదపరిభూతకూర్మాం పల్లవసచ్ఛాయపదయుగమనోజ్ఞాం ॥
కమలభవకంజలోచనకిరీటరత్నాంశురంజితపదాబ్జాం ।
ఉన్మస్తకానుకంపా ముత్తరళాపాంగపోషితానంగాం ॥ ౧౬౮
ఆదిమరసావలంబా మనిదంప్రథమోక్తినల్లకీకలితాం ।
ఆబ్రహ్మకీటజననీ మంతఃకలయామి సుందరీ మనిశం । ౧౬౯
కస్తు క్షితౌ పటీయా న్వస్తు స్తోతుం శివాంకవాస్తవ్యం ।
అస్తు చిరంతనసుకృతైః ప్రస్తుతకామ్యాయ తన్మమ పురస్తాత్ ॥
ప్రభుసంమితోక్తిగమ్యం పరశివోత్సంగతుంగపర్యంకం ।
తేజః కించన దివ్యం పురతో మే భవతు పుండ్రకోదండం ॥
మధురిమభరితశరాసం మకరందస్యందిమార్గణోదారం ।
కైరవీవిటచూడం కైవల్యాయాఽస్తు కించన మహో నః ॥ ౧౭౨
అక్షుద్ర మిక్షుచాపం పరోక్ష మనలగ్నసీమని త్ర్యక్షం ।
క్షపయతు నః క్షేమేతర ముక్షరథప్రేమపక్ష్మలం తేజః ॥
భృంగరుచి సంగరకరాపాంగశృంగారతుంగ మరుణాంగం ।
మంగళ మభంగురం మే ఘటయతు గంగాధరాంగసంగి మహః
ప్రపదజితకూర్మ మూర్మిళకిరణం భర్మరుచినిర్మథనదేహం ।
శ్రుతిమర్మవర్మ శంభోః కించన నర్మ మమ శర్మ నిర్మాతు ॥

ాలకుటిలాలకాళీకందళవిజితాళి విధృతమణిపాళి ।
ళతు హృది పులినజఘనం బహుళితగళగరళకేళి కిమపిమహః
ంకుమతిలకితఫాలా కురువిందచ్ఛాయపాటలదుకూలా ।
మణాపయోధివేలా కాచన చిత్తే విభాతి మే లీలా ॥ ౧౭౭
స్తంధయరుచివేణ్యాః పులినశ్రేణీత్రపాకరశ్రోణ్యాః ।
యాసు రిక్షుపాణ్యాః కాశ్చన కామారికేళిసాక్షిణ్యాః ॥ ౧౭౮
పనీయాంశుకభాంసి ద్రాక్షామాధుర్యనాస్తికవచాంసి ।
తిచన శుచం మహాంసి క్షపయంతు కపాలితోషితమనాంసి ॥
సితకచమాయతాక్షం కుసుమశరంకూలముద్రహకృపార్ద్రం
దిమరసాధిద్దైవత మంతఃకలయే హరాంకవాసి మహః ॥ ౧౮౦
స్తోపాంతతరంగితకటాక్షనిష్యందకంఠదఘ్నకృపాం ।
మేశ్వరాంకనిలయాం కామపి విద్యాం పురాతనీం కలయే ॥
రవిందకాంత్యరుంతుదవిలోచనద్వంద్వసుందరముఖేందు ।
ందఃకుంతలమందిర మతఃపుర మైందుశేఖరం వందే ॥ ౧౮౨
ంబనికురుంబడంబరవిడంబితచ్ఛాయ మంబరవలగ్నం ।
ంబుగళ మంబుదకచం బిబ్బోకం కమపి చుంబతి మనో మే ॥
ంపారుచిభరగర్వాసంపాదితకాంతికవచితదిగంతం ।
ద్ధాంతం నిగమానాం శుద్ధాంతం కమపి శూలినః కలయే ॥
ద్వృద్ధినకరశోణా నుత్పలబంధుస్తనంధయాపీడాన్ ।
రకలితపుండ్రచాపాన్ కలయే కానపి కపర్దినః ప్రాణాన్ ॥
శనాలసజ్జఘనయా రసనాజీవాతుచాపభాసురయా ।
ాణాయుష్కరశరయా ఘూతంచిత్తంకయాఽపివాసనయా ॥

సరసిజసహాయుద్ధ్వదృశా శంపాలతాసనాభివిగ్రహయా ।
భాసా కయాపి చేతో నాసామణిశోభివదనయా భరితం ॥౧౦౮
అలమలమకుసుమబాణై రబింబశోణై రపుండ్రకోదండైః ।
అకుముదబాంధవచూడై రన్యై రిహ జగతి దైవతంమన్యైః ॥
కువలయసదృక్షనయనైః కులగిరికూటస్థబంధుకుచభారైః ।
కరుణాస్యందికటాక్షైః కవచితచిత్తోఽస్మి కతిపయైః కుతుకైః ॥
నతజనసులభాయ నమో నాళీకసనాభిలోచనాయ నమః ।
నందితగిరిశాయ నమో మహసే నవనీతపాటలాయ నమః ॥
కాదంబకుసుమధామ్నే కాయచ్ఛాయాకణాయితార్యమ్ణే ।
సీమ్నే చిరంతనగిరాం భూమ్నే కస్మైచి దాదధే ప్రణతిం ॥
కుటిలకబరీభరేభ్యః కుంకుమసబ్రహ్మచారికిరణేభ్యః ।
కూలంకషస్తనేభ్యః కుర్మః ప్రణతిం కులాద్రికుతుకేభ్యః ॥
కోకనదశోణచరణా త్కోమలకురళాళివిజితశైవాలాత్ ।
ఉత్పలసగంధినయనా దురరీకుర్మో న దేవతా మన్యాం ॥
ఆపాటలాధరాణాం ఆనీలస్నిగ్ధబంధురకచానాం ।
ఆమ్నాయజీవనానా మాకూతానాం రహస్యదాసోఽస్మి॥
పుంఖితవిలాసహాసస్ఫురితాసు పురాహితాంకనిలయాసు ।
మగ్నం మనో మదీయం కాస్వపి కామారిజీవనాడీషు ॥౧౧౭
లలితా పాతు శిరో మే లలాట మంబాచ మధుమతీరూపా ।
భ్రూయుగ్మంచ భవానీ, పుష్పశరా పాతు లోచనద్వంద్వం ॥
పాయా న్నాసాం బాలా సుభగా దంతాంశ్చ సుందరీ జిహ్వాం।
అధరోష్ఠ మాదిశక్తి శ్చక్రేశీ పాతు మే చిరం చుబుకం ॥

శీర్షాంభోరుహమధ్యే శీతలపీయూషవర్షిణీం భవతీం ।
అనుదిన మనుచింతయతామాయుష్యంభవతిపుష్కలమవన్యాం॥
మధురస్మితాం మదారుణనయనాం మాతంగకుంభవక్షోజాం।
చంద్రావతంసినీం త్వాం సవిధే పశ్యంతి సుకృతినః కేచిత్ ॥
లలితాయా స్తవరత్నం లలితపదాభిః ప్రణీత మార్యాభిః ।
ప్రతిదిన మవనౌ పఠతాం ఫలాని వక్తుం ప్రగల్భతే సైవ ॥

ఇతిశ్రీదూర్వాసమునికృతలలితార్యాద్విశతీస్తవరత్నం

సంపూర్ణం

శ్రీలలితాత్రిపురసుందరీ దేవతార్పణమస్తు

కామేశ్వరీచ కర్ణౌ కామాక్షీ పాతు గండయో ర్యుగళం ।
శృంగారనాయికాఽవ్యా ద్వక్త్రం సింహాసనేశ్వరీచ గళం ॥
స్కందప్రసూశ్చ పాతు స్కంధౌ బాహూచ పాటలాంగీ మే।
పాణీచ పద్మనిలయా పాయా దనిశం నఖావళీ ర్విజయా ॥
కోదండినీచ వక్షః కుక్షిం చావ్యా త్కులాచలతనూజా ।
కల్యాణీచ వలగ్నం కటించ పాయా త్కలాధరశిఖండా ॥
ఊరుద్వయంచ పాయా దుమా మృడానీచ జానునీ రక్షేత్ ।
జంఘేచ షోడశీ మే పాయా త్పాదౌచ పాశసృణిహస్తా ।
ప్రాతః పాతు పరా మాం మధ్యాహ్నే పాతు మణిగృహాధీశా
శర్వాణ్యవతుచ సాయం పాయా ద్రాత్రౌచ భైరవీ సాక్షాత్ ।
భార్యాం రక్షతు గౌరీ పాయా త్పుత్రాంశ్చ బిందుగృహపీఠా
శ్రీవిద్యాచ యశో మే శీలం చావ్యా చ్చిరం మహారాజ్ఞీ ।
పవనమయి పావకమయి క్షోణీమయినభోమయి కృపీటమయి
రవిమయి శశిమయిదిఙ్మయిసమయమయి ప్రాణమయిశివేపాహి
కాళిని కపాలిని శూలిని భైరవిమాతంగి పంచమి త్రిపురే !
వాగ్దేవి వింధ్యవాసిని బాలే భువనేశి పాలయ చిరం మాం ॥
అభినవసిందూరాభా మంబ త్వాం చింతయంతి యే హృదయే
ఉపరి నిపతంతి తేషాం ఉత్పలనయనా కటాక్షకల్లోలాః ॥
వర్గాష్టకమిళితాభి ర్వశినీముఖ్యాభి రావృతాం భవతీం ।
చింతయతాం సితవర్ణాం వాచోనిర్యాం త్యయత్నతో వదనాత్
కనకశలాకాగౌరీం కర్ణవ్యాలోలకుండలద్వితయాం ।
ప్రహసితముఖీంచ భవతీం ధ్యాయంతో యే త ఏవభూధనదాః।

తస్యోపరి నివసంతం తారుణ్యశ్రీనిషేవితం సతతం ।
ఆవృంతఫుల్లమల్లకనవమరీచికాపుంజమంజులచ్ఛాయం ॥ ౧౪౪
సిందూరశోణవసనం, శీతాంశుస్తబకచుంబితకిరీటం ।
కుంకుమపంకమనోహరకుటిలాలకహసితకుముదబంధుశిశుం ॥
పూర్ణేందుబింబవదనం ఫుల్లసరోజాతలోచనత్రితయం ।
తరళాపాంగతరంగితశఫరాంకగళాస్త్రసంప్రదాయార్థం॥ ౧౪౬
మణిమయకుండలఘృష్టస్మరిచికల్లోలమాంసలకపోలం ।
విద్రుమసహోదరాధరవిసృత్వరస్మితకిశోరసంచారం ॥ ౧౪౭
ఆమోదికుసుమశేఖరమానీలభ్రూలతాయుగళమనోజ్ఞం ।
వీటీసౌరభవీచీద్విగుణితవక్త్రారవిందసౌభాగ్యం ॥ ౧౪౮
పాశాంకుశేక్షుచాపప్రసవశరస్ఫురితకోమలకరాబ్జం ।
కాశ్మీరపంకిలాంగం కామేశం మనసి కుర్మహే సతతం ॥ ౧౪౯
తస్యైకాంతభువి నిషణ్ణాం తరుణకదంబప్రసూనకిరణాభాం ।
శీతాంశుఖండమకుటాం సీమంతన్యస్తసాంద్రసిందూరాం ॥
కుంకుమలలామభాస్వన్నిటలాం కుటిలతరచిల్లికాయుగళాం ।
...ళీకమలాయతనయనాం నాసాంచలకలితమౌక్తికాభరణాం ॥
...ంకురితమందహాసాం మధురాధరకాంతివిజితబింబాభాం ।
కస్తూరిమకరికాయుతకపోలసంక్రాంతకనకతాటంకాం ॥ ౧౫౨
కర్పూరసాంద్రవీటీకబళితవదనారవిందసౌరభ్యాం ।
కంబుసహోదరకంఠప్రలంబమానాచ్ఛమౌక్తికకలాపాం ॥ ౧౫౩
బిసదామకోమలభుజయుగళస్ఫురితరత్నకేయూరాం ।
కరపద్మమూలవిలసత్కాంచనమయవలయకటసందోహాం ॥

సర్వసంక్షోభణ మిదం చక్రం తత్రతు చక్రిణీ ।
సుందరీ నామ విజ్ఞేయా నామ్నా గుప్తతరా స్మృతా ॥ ౧౫
తచ్చక్రపాలనకరీ ముద్రాఽఽకర్షిణికా స్మృతా ।
అనఙ్గశక్త్యంతర స్యోపరిష్టా త్కుమ్భసమ్భవ! ॥ ౧౬
హస్తవింశతి మున్నమ్రం చతురశ్రప్రవిస్తరం ।
సంక్షోభిణ్యాద్యంతరం స్యా త్సర్వసౌభాగ్యదాయకం ॥ ౧౭
సర్వసంక్షోభిణీముఖ్యా స్తత్ర శక్తయ ఉద్ధృతాః ।
చతుర్దశ వస న్త్యేవ తాసాం నామాని మ చ్ఛృణు ॥ ౧౮
సర్వసంక్షోభిణీ శక్తి స్సర్వవిద్రావిణీ తథా ।
సర్వాకర్షిణికా శక్తి స్సర్వాహ్లాదినికా తథా ॥ ౧౯
సర్వసంమోహినీ శక్తి స్సర్వస్తమ్భనశక్తికా ।
సర్వజృమ్భణ శక్తి శ్చ తథా సర్వవశంకరీ ॥ ౨౦
సర్వరఞ్జనశక్తిశ్చ సర్వోన్మాదనశక్తికా ।
సర్వార్థసాధనీశక్తి స్సర్వసమ్పత్తిపూరణీ ॥ ౨౧
సర్వమంత్రమయీ శక్తి స్సర్వద్వంద్వక్షయఙ్కరీ ।
ఏతాశ్చ సమ్ప్రదాయాఖ్యా శ్చక్రిణీ పురవాసినీ ॥ ౨౨
ముద్రా చ సర్వవశ్యాఖ్యా తచ్చక్రే రక్షికా మతా ।
కోటిశ శ్శక్తయ స్తత్ర తాసాం కిఙ్కర్య ఉద్ధృతాః ॥ ౨౩
సంక్షోభిణ్యాద్యంతర స్యోపరిష్టా త్కుమ్భసమ్భవ ! ।
హస్తవింశతి మున్నమ్రం చతురశ్రప్రవిస్తరం ॥ ౨౪
సర్వసిద్ధ్యాదికానాం తు మందిరం ధిష్ణ్య ముచ్యతే ।
సర్వసిద్ధిప్రదా చైవ సర్వసంపత్ప్రదా తథా ॥ ౨౫

తల్లోకపూర్వభాగే తు రుద్రలోకో మహోదయః॥ ౧౩
అనర్ఘ్యరత్నఖచిత స్తత్ర రుద్రోఽధిదేవతా ।
సదైవ మన్యునా దీప్త స్సదా బద్ధమహేషుధిః ॥ ౧౪
అధిజ్యం చ ధను ర్బిభ్ర జ్జ్వలత్పింగళలోచనః ।
జటామకుటశోభాఢ్య స్సర్వాభరణభూషితః ॥ ౧౫
స్వసమానై ర్మహాసత్త్వై ర్లోకసిద్ధహదక్షిణైః ।
అథ జ్యాకార్ముకై ర్దక్షై ష్షోడశావరణాస్థితైః । ౧౬
ఆవృత స్సతతం వక్త్రై ర్జపం శ్రీదేవతామనుం ।
శ్రీదేవీధ్యానసంపన్నో శ్రీదేవీపూజనోత్సుకః ॥ ౧౭
అనేకకోటిరుద్రాణీగణమండితపార్శ్వభూః ।
తాశ్చ సర్వాః ప్రదీప్తాంగ్యో నవయౌవనగర్వితాః ॥
లలితాధ్యాననిరతా స్సదాఽసవమదాలసాః ।
తాభిశ్చ సాకం స శ్రీమా న్మహారుద్ర స్త్రిశూలభృత్॥ ౧౯
హిరణ్యబాహుప్రముఖై రుద్రై రన్యై ర్నిషేవితః ।
లలితాదర్శనభ్రష్టా నుద్ధతాం గురుధిక్కృతాన్ ॥ ౨౦
శూలకోట్యా వినిర్భిద్య నేత్రోత్థైః కటుపావకైః ।
దహం స్తేషాం వపూ న్భుక్త్వా న్సృజా శ్చైవ వినాశయన్ ॥
అజ్ఞాధరో మహావీరో లలితాజ్ఞాప్రవర్తకః ।
రుద్రలోకేఽతిరుచిరే వర్తతే కుమ్భసమ్భవ! ౨౧
మహారుద్రస్య త స్యక్షే! పరివారాః ప్రమాథినః ।
యే రుద్రా స్తా నసంఖ్యాతా న్కో వా వక్తుం పటు ర్భవేత్
యే రుద్రా అధిభూమ్యాం చ సహస్రాణాం సహస్రశః ।

హయస్థాస్తై ర్హయసాదిన్యో రథస్థా రథసంస్థితైః ॥ ౩౮
ఆధోరణై ర్హస్తిగతాః పద్గైః పద్గాశ్చ సంగతాః ।
దండనాథా విషంగేణ సమయుధ్యత సంగరే ॥ ౩౯
విశుక్రేణ సమం శ్యామా వికృష్టమణికార్ముకా ।
అశ్వారూఢా చకారోచ్చై స్సహోలూకజితా రణం ॥ ౪౦
సమ్పదీశీ చ జగ్రాహ పురుషేణం యుయుత్సయా ।
కుంతిషేణేన సమరం మహామాయా తదాఽకరోత్ ॥ ౪౧
మలదేన సమం చక్రే యుద్ధ మున్మత్తభైరవీ ।
లఘుశ్యామా చకారోచ్చైః కుశూరేణ సమం రణం ॥ ౪౨
స్వప్నేశీ మంగళాఖ్యేన దైత్యేంద్రేణ రణం వ్యధాత్ ।
వాగ్వాదినీతు జఘటే ద్రుఘణేన సమం రణే ॥ ౪౩
కోల్లాటేన చ దుష్టేన చండకాళ్యకరో ద్రణం ।
అక్షౌహిణీభి ర్దైత్యానాం శక్త్యక్షౌహిణికా స్తథా ॥ ౪౪
మహాంతం సమరం చక్రు రన్యోన్యం క్రోధమూర్ఛితాః ।
ప్రవర్తమానే సమరే విశుక్రో దుష్టదానవః ॥ ౪౫
వర్ధమానాం శక్తిచమూం హీయమానాం నిజాం చమూం ।
అవలోక్య రుషాఽవిష్ట స్సంకృష్టగురుకార్ముకః ॥ ౪౬
శక్తిసైన్యే సమస్తేఽపి తృషాస్త్రం ప్రముమోచ హ ।
తేన దావానలజ్వాలాదీప్తేన క్వథితం బలమ్ ॥ ౪౭
తృతీయయుద్ధదివసే యామమాత్రం గతే రవౌ ।
విశుక్రముక్తతార్షాస్త్రవ్యాకులా శ్శక్తయోఽభవన్ ॥ ౪౮

తదత్ర మూలచ్ఛేదాయ తస్యా యత్నో విధీయతాం ।
మయా చారముఖాత్ జ్ఞాత్వా తస్యా వృత్తి ర్మహాబలా ॥ ౧౩
సర్వేషా మపి సైన్యానాం పశ్చా దేవాఽప్రతిష్ఠతే ।
అగ్రత శ్చలితం సైన్యం హయహస్తిరథాదికం ॥ ౧౪
అస్మి న్నేవ హ్యవసరే పార్ష్ణిగ్రాహో విధీయతామ్ ।
పార్ష్ణిగ్రాహ మిమం కర్తుం విషఙ్గ శ్చతురో భవేత్ ॥ ౧౫
తేన క్రోధబలోన్మత్తా బహుసంగ్రామదుర్మదాః ।
దశ పఞ్చ చ సేనాన్య స్సహ యాన్తు యుయుత్సయా ॥ ౧౬
పృష్ఠతః పరివారాస్తు న తథా సన్తి తే పునః ।
అల్పై స్తు రక్షితా సా స్యా త్తేనై వాఽసౌ సునిగ్రహా ॥ ౧౭
అతస్త్వం బహుసన్నాహ మావిధాయ బలోత్కటః ।
విషంగ! గుప్తరూపేణ పార్ష్ణిగ్రాహం సమాచర ॥ ౧౮
అల్పీయసీ త్వయా సార్ధం సేనా గచ్ఛతు విక్రమిన్ !
సజ్జాశ్చ సన్తు సేనాన్యో దిక్పాలవిజయోద్ధతాః ॥ ౧౯
అక్షౌహిణ్యశ్చ సేనానాం దశ పఞ్చ చలన్తు తే ।
త్వం గుప్తవేష స్తాం దుష్టాం సన్నిపత్య దృఢం జహి ॥ ౨౦
సైవ నిశ్శేషశక్తీనాం మూలభూతా మహీయసీ ।
తస్యా స్సమూలనాశేన శక్తిబృన్దం వినశ్యతి ॥ ౨౧
కన్దచ్ఛేదే సరోజిన్యా దళజాల మివాఽమ్భసి ।
సర్వేషామపి పశ్చా ద్యో రథ శ్చలతి భాస్వరః ॥ ౨౨
దశయోజనసమ్పన్న నిజదేహసముచ్ఛ్రియః ।

దీప్తాయుధద్యుతితిరస్కృతభాస్కరాభి
ర్నిత్యాభి రంఘ్రిసవిధే సముపాస్యమానా ॥
శ్రీచక్రనామతిలకం దశయోజనాతి
తుంగధ్వజోల్లిఖితమేఘకదమ్బ ముచ్చైః ।
తీవ్రాభి రావరణశక్తిపరమ్పరాభి
ర్వ్యాప్తం రథం సమరకర్మణి చాలయంతీ ॥ ౧౦౦
పంచాధికై ర్వింశతినామరత్నైః
ప్రపంచపాపప్రశమాయ దక్షైః ।
సంస్తూయమానా లలితా మహద్భి
స్సంగ్రామ ముద్దిశ్య సముచ్చచాల ॥ ౧౦౧

అగస్త్యః :—

వాజివక్త్ర! మహాబుద్ధే! పంచవింశతినామభిః ।
లలితాపరమేశాన్యా దేహి కర్ణరసాయనం ॥ ౧౦౨

హయగ్రీవః :—

సింహాసనేశీ లలితా మహారాజ్ఞీ వరాంకుశా ।
చాపినీ త్రిపురా చైవ మహాత్రిపురసుందరీ ॥ ౧౦౩
సుందరీ చక్రనాథాచ సామ్రాజ్ఞీ చక్రిణీ తథా ।
చక్రేశ్వరీ మహాదేవీ కామేశీ పరమేశ్వరీ ॥ ౧౦౪
కామరాజప్రియా కామకోటికా చక్రవర్తినీ ।
మహావిద్యా శివానంగవల్లభా సర్వపాటలా ॥ ౧౦౫
కులనాథా ఆమ్నాయనాథా సర్వామ్నాయనివాసినీ ।

దేవీచక్రరథే పర్వ నవమం సముపాశ్రితాః ॥ ౪౭
సర్వాశాపూరణాభిఖ్యం చక్రం సృష్ట్వా చ తద్గతాః ।
కామాకర్షిణీముఖ్యాశ్చ గుప్తాఖ్యా అసృజత్పురా ॥ ౪౮
స్వాధిష్ఠానప్రదేశేన సుధాసాగరశీతలామయాః ।
తదధిష్ఠానదేవీం చ త్రిపురేశీ ముఖాసృజత్ ॥ ౪౯
తాశ్చ చక్రరథస్యాస్య పర్వాష్టమముపాశ్రితాః ।
అథ సా మణిపూరేణ సర్వసంక్షోభణాభిధమ్ ॥ ౫౦
సృష్ట్వా చక్రం తద్గతాశ్చ దేవీ ర్గుప్తతరాభిధాః ।
తదధిష్ఠానదేవీం చ ససర్జ పురసున్దరీమ్ ॥ ౫౧
తాశ్చ దేదీప్యమానాభా స్సప్తమం పర్వ సంశ్రితాః ।
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య లలితాధిష్ఠితస్య చ ॥ ౫౨
అనాహత మహాచక్రా ల్లలితాయా స్సముద్గతమ్ ।
సర్వసౌభాగ్యదం నామ తత్స్థాన దేవ్య శ్చతుర్దశ ॥ ౫౩
సమ్ప్రదాయాభిధా స్సర్వా స్తదధిష్ఠాననాయికా ।
పురవాసిన్యభిహితా తాశ్చ దేవీసమప్రభాః ॥ ౫౪
చక్రరాజరథేన్ద్రస్య షష్ఠం పర్వ సమాశ్రితాః ।
ఆజ్ఞాచక్రా న్మహేశాన్యా శ్చక్రం సర్వార్థసాధకమ్ ॥ ౫౫
ఉద్గతం తద్గతా దేవ్యః కులోత్తీర్ణాకృతాభిధాః ।
తదధిష్ఠానదేవీ చ త్రిపురాశ్రీ స్సమీరితా ॥ ౫౬
తాశ్చ స్ఫురచ్ఛరజ్జ్యోత్స్నాభా శ్చక్రరాజరథోత్తమే ।
పఞ్చమం పర్వ సంరూఢా లలితాదేవతాజ్ఞయా ॥ ౫౭

త్వదేకజీవితా స్సర్వే వయ మేతే దివౌకసః ॥ ౭౫
అతో ఽస్మాకం త్వయా రక్షా కథం చ న విధీయతే ।
ఉపేక్షాం కర్తు మార్తేషు నాస్మాసు తవ యుజ్యతే ॥ ౭౬
త్వయా దత్తాధికారాస్తు త్వయైవ పరిపాలితాః ।
అధునా తు త్వయోపేక్ష్యా స్తత ఏతే వినాశితాః ॥ ౭౭
అత్యాహిత మనుప్రాప్త మస్మాకం పద్మసంభవ !
హృది శల్యమతి క్రూర మస్మాక మనువర్తతే ॥ ౭౮
తారకో నామ దైత్యేన్ద్రో భవద్దత్తవరోద్ధతః ।
మహాసత్త్వో మహావీర స్త్రైలోక్యం పరితాపయన్ ॥ ౭౯
హిరణ్యకశిపో ర్గోత్రే జాత స్తుల్యపరాక్రమః ।
అత్యన్తచపలో నష్టనీతి ర్మానీ మదాన్ధదృక్ ॥ ౮౦
అస్మాకం సతతం ద్వేష్టా యజ్ఞకర్మవినాశనః ।
స్వధాస్వాహావషట్కారవర్జితం కృతవా ఞ్జగత్ ॥ ౮౧
సర్వానపి మునిశ్రేష్ఠా న్పీడయ త్యతికోపనః ।
కల్పవృక్షం జహారాస్య శక్రస్య కమలోద్భవ ॥ ౮౨
చిన్తామణిం చ జగృహే తథా కామగవీమపి ।
పటహధ్వనిమాత్రేణ కాన్దిశీకేషు నాకిషు । ౮౩
స్వయం స్వర్గం సమాగత్య సర్వం లుణ్ఠితవా న్ధనమ్ ।
గోపురాట్టాలకాద్యాశ్చ సౌధప్రగ్రీవకాదయః ॥ ౮౪
మత్తవారణవేద్యశ్చ సోపానస్య చ భిత్తయః ।
చంద్రశాలాశ్చ వివిధా స్సభామణ్టపకోటయః । ౮౫

తద్గత్వా శోణితపురం నిర్మాణం కుర్వితీరితః ॥ ౪
తచ్ఛ్రుత్వా వచనం శిల్పీ స గత్వా తత్పురం మహత్ ।
చక్రేఽమరపురప్రఖ్యం మనసైవ క్షణేన తు ॥ ౫
అథాభిషిక్త శ్శుక్రేణ దైతేయైశ్చ మహాబలైః ।
శుశుభే పరయా లక్ష్మ్యా తేజసా చ సమన్వితః ॥ ౬
హిరణ్మయం తు యద్దత్తం కిరీటం బ్రహ్మణా పురా ।
సజీవ మవినాశ్యం చ దైత్యేన్ద్రైకవిభూషణమ్ ॥ ౭
దధౌ భృగుసుతోత్సృష్టం భర్త్రే బాలార్కసన్నిభమ్ ।
చామరే చన్ద్రసఙ్కాశే సజీవే బ్రహ్మనిర్మితే ॥ ౮
న రోగా న చ దుఃఖాని దదౌ యద్వినిషేవణాత్ ।
తస్యాతపత్రం ప్రదదౌ బ్రహ్మణైవ పురాకృతమ్ ॥ ౯
యస్య చ్ఛాయానిషణ్ణా స్తు బాధ్యన్తే నాస్త్రకోటిభిః ॥
ధనుశ్చ విజయం నామ ఖడ్గం చ రిపుఘాతినమ్ ॥ ౧౦
అన్యాన్యపి మహార్హాణి భూషణాని ప్రదత్తవాన్ ।
తస్య సింహాసనం ప్రాదా దక్షయం సూర్యసన్నిభమ్ ॥ ౧౧
తత స్సింహాసనాసీన స్సర్వాభరణభూషితః ।
బభూవాతీవ తేజస్వీ రత్న ముత్తేజితం యథా ॥ ౧౨
బభూవు రథ దైతేయా స్తస్యాష్టౌ తు మహాబలాః ।
ఇన్ద్రశత్రు రమిత్రఘ్నో విద్యున్మాలీ విభూషణః ॥ ౧౩
ఉగ్రకర్మోగ్రధన్వా చ విజయ శ్శ్రుతిపారగః ।
సంమోహినీ కుముదినీ చిత్రాఙ్గీ సున్దరీ తథా ॥ ౧౪